BIBLIOTECA VILLA S. CATALDO BAGHERIA

Fondo librario antico dei Gesuiti italiani
www.fondolibrarioantico.it

Fondo librario antico dei Gesuiti italiani
www.fondolibrarioantico.it

BIBLIOTECA VILLA S. CATALDO BAGHERIA

ACTA

S. ROSALIÆ

VIRGINIS SOLITARIÆ.

SAN CATALDO BIBLIOTECA VILLA BAGHERIA

Fondo librario antico dei Gesuiti italiani
www.fondolibrarioantico.it

Fondo librario antico dei Gesuiti italiani
www.fondolibrarioantico.it

ACTA
S. ROSALIÆ
VIRGINIS SOLITARIÆ,
EXIMIÆ CONTRA PESTEM PATRONÆ,

Commentario & notationibus illustratæ

A

JOANNE STILTINGO,

E SOCIETATE JESU PRESBYTERO THEOLOGO.

DOM. COLL. MAX. PAN. S. J. BIBL.
IHS

ANTVERPIÆ,

APUD BERNARDUM ALBERTUM VANDER PLASSCHE.

MDCCXLVIII.

Cum privilegio & approbatione.

VILLA SAN CARLOS DO BIBLIOTECA BAGHERIA

Fondo librario antico dei Gesuiti italiani
www.fondolibrarioantico.it

P 3942

Provincia Italiana della
Fondo librario antico
Palermo
Compagnia di Gesù

Fondo librario antico dei Gesuiti italiani
www.fondolibrarioantico.it

EXCELLENTISSIMIS DOMINIS

BERNARDO

MONTAPERTO

PRINCIPI RAFFADALIS &c.

JOSEPHO EMMANUELI

DE VIGINTIMILIIS

PRINCIPI PULCHRIMONTIS &c.

Panormitanæ urbis Prætoribus ann. 1743 *&* 1748,

VILLA SAN GAETANO
BIBLIOTECA
BARNERIA

Fondo librario antico dei Gesuiti italiani
www.fondolibrarioantico.it

A C

TOTI EXCELLENTISSIMO

SENATUI PANORMITANO

Ex Hiſpaniæ magnatibus primæ Claſſis

JOANNES STILTINGUS

FELICITATEM.

ACta S. Roſaliæ Virginis, Patronæ Veſtræ celeberrimæ, cum aliis Sanctorum Actis inter armorum ſtrepitus digeſta & illuſtrata, indeque nonnihil moræ paſſa, armis tandem quieſcentibus, ſeparato volumine ad Vos properare geſtiunt,

Fondo librario antico dei Gesuiti italiani
www.fondolibrarioantico.it

stiunt, VIRI EXCELLENTISSIMI, aut potiùs redire festinant. Equidem Vestra me magis reddere existimo, quàm mea offerre. Si enim animum advertam ad monumenta, quibus ad Acta Sanctæ illustranda usus sum; Vestra ea sunt. Si cogitem scribendi materiam; eam Vestra pietate mirificè auctam perspicio. Si considerem, cur Acta hæc seorsum fuerint edita; id totum Vobis debetur. Singula paucis elucidare placet. Præ ceteris in Actis S. Rosaliæ mihi præluxit Jordanus Cascinus, vir Societatis nostræ doctrinâ ac virtute præstantissimus, à Vobis Pater patriæ dictus, & statuâ marmoreâ in prætoriano palatio nuperrimè honoratus. Hic Majorum Vestrorum consilio & hortatu excitatus est atque impulsus, ut gesta Thaumaturgæ Vestræ densis abdita tenebris, perplexisque involuta difficultatibus, diligenter investigaret, evolveret, elucidaret. Hunc autem scriptorem Vestrum in cultu Sanctæ anti-

quo

Fondo librario antico dei Gesuiti italiani
www.fondolibrarioantico.it

quo oſtendendo, in corporis inventione, in miraculis, in tota denique gloria poſthuma tam feliciter verſatum inveni, ut aſſerere non dubitem, eruditiſſimum Caſcinum de Actis S. Roſaliæ optimè meritum eſſe, ceteriſque ſcriptoribus in hiſce facem prætuliſſe. Hujus igitur Caſcini Veſtri lucubrationes, Majorum Veſtrorum pietati debitas, ubique diligenter conſulendas, itáque prævio examine plerumque ſequendas credidi, ut nec cæco quodam modo ductoris, quantumvis præclari, veſtigiis ubique inſiſtere voluerim, nec cum Viro erudito ſine ratione contendere. Hac via ut faciliùs poſſem tutiúſque procedere, fecit Siculorum eruditorum benevola diligentia, Veſtris excitata ſtudiis, Veſtra liberalitate ad ſumptus ferendos adjuta. Hinc tanta nobis liberaliter ſubmiſſa eſt documentorum, cùm vetuſtorum tum recentium copia, tot libri foliaque impreſſa, tot ſcriptæ diſſertationes,

Fondo librario antico dei Gesuiti italiani
www.fondolibrarioantico.it

tationes ; tot alia cujuſlibet generis monumenta, ut exiſtimem nos vix umquam de uno Sancto tantam habuiſſe diverſorum inſtrumentorum abundantiam , quantam ad illuſtranda S. Roſaliæ Acta Panormo accepimus. Meritò igitur, VIRI EXCELLENTISSIMI, Vobis accepta refero, quæ in digerendis elucidandiſque Thaumaturgæ Veſtræ geſtis ſubſidia habui. Facilè quoque oſtendam , Veſtra pietate mirum in modum auctam fuiſſe ſcribendi materiam. Quis à tempore inventi corporis ad noſtra uſque tempora præ ceteris allaboravit , ut cultus S. Roſaliæ ſemper creſceret, magiſque ac magis extenderetur ? Senatus Panormitanus. Quis apud ſummos Pontifices frequenter inſtitit, & inſtare necdum deſinit, ut Officium de Sancta toti Eccleſiæ præſcribatur ? Senatus Panormitanus. Quis loca eidem Sanctæ dicata , aliaque ad eam ſpectantia ſplendidiſſimè exornanda, aut ad augendam populi devotionem exſtruenda

Fondo librario antico dei Gesuiti italiani
www.fondolibrarioantico.it

ſtruenda vel accommodanda curavit ? Senatus Panormitanus. Teſtis piæ hujuſce in Sanctam munificentiæ, eſt ſpelunca montis Peregrini, viventis Roſaliæ domicilium ac ſepulcrum defunctæ : hanc enim cum adhærente templo poſt corporis inventionem ampliavit ſplendidéque exornavit Senatus, nec umquam exornare deſtitit. Teſtis eſt Sacellum S. Roſaliæ Panormi in æde maxima ſumptibus Senatûs exſtructum, tantaque operis & materiæ præſtantiâ conſpicuum, ut cum præcipuis Italiæ ſacellis de pulchritudinis palma certare olim poſſe quorumdam judicio videretur. Teſtis eſt arca pretioſiſſima elegantiſſimaque, immenſis excellentiſſimi Senatus impenſis compoſita, quâ ſacra ſanctæ Patronæ Veſtræ pignora continentur. Teſtis demum eſt via illa, inter prærupta montis ſaxa ingenti ac diuturno labore exciſa complanataque, quam in commodum peregrinantium ad ſpeluncam S. Roſaliæ, ſolidis

Fondo librario antico dei Gesuiti italiani
www.fondolibrarioantico.it

ſolidis circumductam muris, arcubuſque firmis ſuſtentatam Senatus Panormitanus conſtruxit. Infinitus ſim, ſi omnia enumerare velim, quæ Vos ſinguli aut communi conſilio aut privato ſtudio præſtitiſtis ad cultum Patronæ Veſtræ augendum, ad exornanda loca eidem dicata, ad feſtivitates ejuſdem celeberrimè peragendas, ad populi pietatem in Sanctam ardentiùs inflammandam. Hæc molem Actorum auxerunt, hæc non modicam mihi voluptatem creârunt, hæc in ſcribente ſexcenta excitârunt deſideria, ut Catholici omnes tanta Patronos ſuos pietate venerarentur, quantâ Vos in Thaumaturgam Veſtram incenſos perſpicio. Tam ſingularis Veſtra totiuſque populi Panormitani erga S. Roſaliam pietas omnino mihi perſuaſit, morem gerendum eſſe Amicis & adjutoribus meis diligentiſſimis, qui ſtudiosè poſtulârunt, ut ſeparata editione hæc Acta multiplicarentur: neque enim obſiſtere velim ingenti

Fondo librario antico dei Gesuiti italiani
www.fondolibrarioantico.it

ingenti ardori, quo flagratis ad gloriam Patronæ Veſtræ quibuſcumque modis extollendam. Videtis, opinor, VIRI EXCELLENTISSIMI, quot nominibus hæc Veſtra ſint Acta, quot rationibus tota hæc mea lucubratio ad Vos pertineat, quàm verè dixerim me Veſtra potiùs reddere, quàm mea offerre. Veſtram igitur reddo Virginem, veris ſuis titulis exornatam, veris prærogativis diſtinctam, veris adumbratam coloribus, quantùm in rebus obſcuris per me fieri potuit. Veſtram reddo Patronam, quam non Panormo ſolùm totique Siciliæ venerabilem reperi, ſed in pleriſque etiam Europæ & Americæ provinciis celebratam, nec in Aſia nec in Africa omnino ignotam. Veſtram reddo Thaumaturgam, Vobis primùm innumeris favoribus clariſſimiſque miraculis beneficam; deinde verò & in Italia, Germania, Gallia, Hiſpania, Belgio, aliiſque Europæ provinciis, quin & in America & Africa multorum clientium

Fondo librario antico dei Gesuiti italiani
www.fondolibrarioantico.it

tium ſoſpitam benigniſſimam. Nunc ad Vos nominatim ſermonem convertere liceat, EXCELLENTISSIMI PRINCIPES, qui maxima cum laude præturam geſſiſtis difficillimis contagii Meſſanenſis temporibus, ſingulique ſuo anno ita geſſiſtis, ut urbs Veſtra patrocinio S. Roſaliæ à peſtilentia fuerit immunis. Vos, quibus ſingulariter obſtrictum me agnoſco, Vos, inquam, rogo, ut mihi pro eximia Veſtra humanitate ignoſcatis, ſi totus S. Roſaliæ intentus, eximia decora tituloſque plurimos, quibus fulgetis, longa oratione non recenſuerim aut recenſeam, ſi generis Veſtri nobilitatem antiquitatemque accuratè non exponam, ſi Majorum Veſtrorum præclara facinora aliis prædicanda præteream. Novi quidem Vos ambos & ſingulos ea ortos eſſe ſtirpe, quæ inter nobiliſſimas ac vetuſtiſſimas Siciliæ numeratur, iis natos eſſe progenitoribus, qui Vobis non ſolùm illuſtres honorum titulos & Principatus Veſtros,

Fondo librario antico dei Gesuiti italiani
www.fondolibrarioantico.it

ſtros, ſed præclaras quoque virtutes reliquerunt hæreditarias. Compertum habeo, Vos ambos non ſingulis modò principatibus, quos ſuprà memoravi, ſed ſingulos & aliis pluribus gaudere dominiis; ambos quoque Majeſtati Regiæ à cubiculo eſſe & à conſiliis, ambos in publicis regni comitiis inter duodecim-viros Siciliæ curatores eſſe adſcriptos. Hæc, inquam, aliaque plura cùm Majorum Veſtrorum tum propria Vobis decora fideliſſimis teſtimoniis cognita perſpectaque habeo. At benignè ignoſcite, iterum quæſo, ſi oratio mea, honorum titulis deſcribendis minùs aſſueta, ſplendori Veſtro non immoretur. Etenim ſi vel unico obtutu ad antra S. Roſaliæ inflectam oculos, mox animo occurrit, quo peritura omnia mundi bona apud prudentiſſimam Virginem fuerint loco, pudetque ea verbis extollere, quæ fortiſſima Virgo ingenti animo contempſit ac dereliquit. Fidenter ad antra S. Roſaliæ

Fondo librario antico dei Gesuiti italiani
www.fondolibrarioantico.it

liæ recurro, ejuſque de temporariis mundi bonis allego judicium, VIRI EXCELLENTISSIMI, non ut obliqua oratione palatia Veſtra accuſem: (neque enim is mihi eſt animus, ut integerrimos principes velim carpere) ſed quia exiſtimo hunc Vobis ſermonem de antris Sanctæ, quam ardenter amatis, non injucundum accidere, neque Vos in ſplendidis palatiis aliter judicare de opibus & honoribus hujus mundi, quàm ipſa in antris ſuis judicavit Roſalia. Non enim dereliquit S. Roſalia divitias, honores, omniaque mundi commoda, quòd mala hæc eſſe crederet: nec vos ea omnia, quibus divinâ providentiâ cumulati eſtis, retinere voluiſtis, quòd veram hominis felicitatem in divitiis, honoribus aut voluptatibus conſiſtere exiſtimetis: nam Sanctam ob harum rerum contemptum laudatis atque extollitis. Quapropter Vos conſentitis Patronæ Veſtræ, mundana illa omnia non eſſe vera bona, ſicut illa Vobis conſentit

Fondo librario antico dei Gesuiti italiani
www.fondolibrarioantico.it

sentit mala non esse. Vos igitur cum Rosalia, & Rosalia vobiscum, amico consensu judicatis, indifferentia propriè vocanda, bonaque fieri benè utentibus, malè abutentibus mala. Itaque, etsi sapienter mundana deseruit Rosalia, ne contendenti ad Deum Deique amorem ardentissimum nocerent, aut certè qualicumque forent impedimento; Vos etiam prudenter data Vobis à Deo conservâstis, ut pio honestoque illorum usu perennes divitias, honores numquam perituros, voluptates perpetuas acquiratis, dum pauperum sublevatis inopiam, dum cultum Dei ac Sanctorum promovetis, dum patriæ præclara administratione religionem defenditis, impietatem cohibetis, scelera exstirpatis, & miseros aliaque ope destitutos contra improborum molitiones protegitis, quemadmodum fecerunt sancti Principes, Reges, Imperatores plurimi, quos æquè ac sanctos anachoretas celebrat & veneratur Ecclesia.

Fondo librario antico dei Gesuiti italiani
www.fondolibrarioantico.it

Eccleſia. Vereor, EXCELLENTISSIMI PRINCIPES, ne juſto fiam prolixior, ſi hiſce diutiùs velim inſiſtere. Vos igitur precor, elucidata more noſtro S. Roſaliæ Acta, Vobiſque reverenter oblata, eo accipite animo, quo omnia ad ſanctam Patronam Veſtram ſpectantia ſoletis amplecti. Lætus ego illa offero, quia eximiis cultoribus Sanctæ, cujus gloriam pro tenuitate mea illuſtrare ſtudui. Lætus illa offero, quia amatoribus veritatis, cujus ubique ratio diligenter habita. Lætus illa offero, quia deſiderantibus, ut cultus Sanctæ ad totam extendatur Eccleſiam, quod ipſe inter ſcribendum ſæpè repetitis expetii deſideriis. Hinc gaudens intellexi Vos eam gratiam ab annis aliquot flagitâſſe apud Sanctiſſimum Dominum Noſtrum Benedictum XIV, Maximum non minùs eximia eruditione quàm ſuprema dignitate Pontificem; nec dubitare poſſum, quin benè cœpta diligenter ſitis proſe-

Fondo librario antico dei Gesuiti italiani
www.fondolibrarioantico.it

cuturi. Si quid de cultu vetuſtiſſimo & latiſſimè propagato aut de præclariſſimis Sanctæ miraculis ita deduxi, ut in rem Veſtram prodeſſe poſſit apud æquiſſimum Judicem, ſolidè gaudebo me ad extendendum Sanctæ cultum ſymbolam contuliſſe. Interim vota mea cum Veſtris conjungo, precorque Omnipotentem Dominum & Sanctos omnes, ut laudatiſſimos conatus Veſtros deſiderato dignetur exitu coronare.

INDEX

Fondo librario antico dei Gesuiti italiani
www.fondolibrarioantico.it

INDEX

Paragraphorum & Capitum.

§ I. SCriptores præcipui, qui de S. Rosalia egerunt. 1

§ II. Ex quibus præcipuè monumentis gesta S. Rosaliæ petenda sint: inscriptio Quisquinensis: Græca alia præterito seculo inventa. 11

§ III. Quæritur, utrùm probabiliter credi possit, scriptum istud Græcum, de quo mox actum est, à S. Rosalia fuisse exaratum. 23

§ IV. Multæ tabulæ pictæ de S. Rosalia: examinatur, an Sancta tempore vitæ solitariæ prorsus latuerit incognita, eaque opinio ostenditur improbabilis & antiquæ traditioni contraria: hinc statuitur de auctoritate picturarum. 31

§ V. Disceptatur inter Siculos, an Sancta professa sit vitam monasticam, priusquam exorsa est vitam anachoreticam. 45

§ VI. Rationes, quæ contra monasticam vitam S. Rosaliæ afferuntur. 53

§ VII. Rationes pro vita monastica S. Rosaliæ, quæ ab imaginibus ipsius peti possunt. 65

§ VIII. Rationes aliæ pro vita monastica Sanctæ. 80

§ IX. Tempus, quo Sancta floruit: nomen, patria, familia. 97

§ X. Sanctæ natales, ætas puellaris, aliaque usque ad discessum ad solitudinem. 108

§ XI. Incertum an Sancta, antequam venit ad speluncam Quisquinensem, in alia vixerit solitaria: describitur Quisquinensis specus, quam Sancta

Fondo librario antico dei Gesuiti italiani
www.fondolibrarioantico.it

Sancta incoluit. 120
§ XII. Sancta ex antro Quisquinensi egreditur, atque intrat antrum Montis Peregrini prope Panormum. 126
§ XIII. Conjecturæ de gestis Sanctæ in utraque spelunca. 134
§ XIV. Mors Sanctæ & sepultura. 141
§ XV. Antiquissimus Sanctæ cultus ex antiquis ecclesiis, sacellis, & altaribus. 153
§ XVI. Antiquissima veneratio ex imaginibus vetustis, aliisque ulteriùs probata : ea deinde, postquam nonnihil elanguerat, instaurata initio seculi XVII. 162
§ XVII. Beneficia aliaque corporis inventioni prævia : corpus variis vicibus frustra quæsitum. 169
§ XVIII. Apparens S. Rosalia sanat ægram ; eidem rursum deinde apparens, docet ubi corpus suum sit quærendum : corporis investigatio : orta interim peste Panormi, in supplicatione miro modo invocatur Sancta. 179
§ XIX. Corporis inventio, quâ nuntiatâ Cardinali archiepiscopo, hic illud occultè ad palatium suum deferri jubet : lætitia populi Rosaliam patronam cupientis : beneficia multa mox impetrata. 190
§ XX. Cura archiepiscopi de examinandis reliquiis : pestis nonnihil mitigata : consultatio theologorum & medicorum irrita : dilata approbatione, pestis recrudescit : altera medicorum consultatio. 196
§ XXI. Congregatio theologorum simul & medicorum ad approbandas reliquias instituta : mira apparitio, quâ veritas ossium S. Rosaliæ firmatur. 209
§ XXII. Corpus S. Rosaliæ solemni pompa per urbem circumlatum : finis pestilentiæ ejus beneficio

Fondo librario antico dei Gesuiti italiani
www.fondolibrarioantico.it

neficio impetratus. 219
§ xxiii. Peſtis poſt quinque menſes iterum Panormitanos corripit: at ope S. Roſaliæ, ut creditur, paulatim exſtinguitur: inventio corporis & peſtilentiæ depulſio ex Pirro. 226
§ xxiv. Enumeratio oſſium inventorum S. Roſaliæ: alia ſimul intra eumdem lapidem reperta. 237
§ xxv. Antrum montis Peregrini, quod exactè deſcribitur, ad honorem S. Roſaliæ exornatum. 247
§ xxvi. Vetus S. Roſaliæ inſcriptio in antro Quiſquinenſi inventa: miracula varia relata ex teſtimoniis juratis. 252
§ xxvii. Deſcriptio ſpeluncæ, prout in varias partes dividitur, ex Caſcino cum tabula adjuncta: loci ejuſdem veneratio uſque ad hæc tempora. 261
§ xxviii. Graphis antri S. Roſaliæ in monte Peregrino ac templi, quod antro adhæret, nuper delineata: cultus Sanctæ ibidem celeberrimus. 271
§ xxix. Sacellum Sanctæ in eccleſia metropolitana ſtructum: in hoc ſervatur arca pretioſa, in qua ejuſdem Sanctæ corpus. 277
§ xxx. Honor S. Roſaliæ habitus, cultuſque ejuſdem extenſus à ſummis Pontificibus ad regnum Siciliæ, & ditiones Romani Imperatoris ac regis Hiſpaniarum. 285
§ xxxi. Miſſa propria pro regno Siciliæ impetrata, & Officium novum: preces Senatus Panormitani apud ſummum Pontificem, ut Officium extendatur ad Eccleſiam univerſalem. 294
§ xxxii. Occaſione terræ motûs nova Panormi inſtituta feſtivitas S. Roſaliæ: beneficia ejuſdem Sanctæ in alio terræ motu. 300

§ xxxiii.

Fondo librario antico dei Gesuiti italiani
www.fondolibrarioantico.it

§ xxxiii. Cultus Sanctæ, ejusque reliquiæ & beneficia per diœcesim Panormitanam. 308
§ xxxiv. Cultus, reliquiæ & miracula in diœcesibus Monteregalensi, & Cephaleditana. 317
§ xxxv. Cultus, reliquiæ, & beneficia Sanctæ in diœcesi Mazarensi. 325
§ xxxvi. Cultus, reliquiæ & miracula in diœcesi Agrigentina. 334
§ xxxvii. Cultus, reliquiæ & miracula in diœcesibus Catanensi & Syracusana. 341
§ xxxviii. Cultus, reliquiæ & beneficia in diœcesi Messanensi & in Pactensi. 350
§ xxxix. Cultus, reliquiæ & beneficia S. Rosaliæ in Italia. 354
§ xl. Cultus, reliquiæ & beneficia in Gallia, Hispania, Germania & Hungaria. 366
§ xli. Cultus, reliquiæ & beneficia S. Rosaliæ in Belgio & præsertim Antverpiæ: item in Polonia & in insula Melitensi. 378
§ xlii. Sanatus evidenti miraculo Franciscus Castiglia, cultum Sanctæ promovet in Lusitania: sanatus item Indiæ prorex, eumdem in India inchoat. 390
§ xliii. Reliqua de cultu, reliquiis & beneficiis S. Rosaliæ in America & Africa. 402
Vita brevis Auctore Octavio Caietano S. J. Ex volumine Ms. in bibliotheca collegii Panormitani Societatis Jesu. 410
Vita altera Auctore Jordano Cascini S. J. Ex editione impressa anni 1631. Præfatio seu dedicatio. 414
Caput i. Sanctæ natales, gesta, mors, sepultura, ac corporis diu absconditi mira inventio. 417
Caput ii. Miracula post corpus inventum: ejus approbatio; Panormus peste liberata: cultus Sanctæ multùm propagatus, & reliquiæ ad varias

Fondo librario antico dei Gesuiti italiani
www.fondolibrarioantico.it

rias provincias missæ 426
Miracula Auctore Petro Salerno S. J. Ex Vitis Sanctorum Siculorum Octavii Caietani. Cap. 1. Variæ sanationes, factæ pleræque post sumptam aquam, Sanctæ reliquiis aut lapide sepulcri consecratam. 438
Caput II. Aliæ sanationes, variis modis impetratæ post S. Rosaliam invocatam 448
Caput III. Miracula facta in publico peste infectorum valetudinario. 458
Appendix Miraculorum ac beneficiorum. Caput 1. Reliqua miracula seu beneficia, quæ præter prædicta Cascinus retulit lib. 1 cap. XII. 468
Caput II. Prosecutio eorumdem miraculorum ex Cascino cap. XII. 477
Caput III. Alia miracula & beneficia, relata à Cascino cap. XV. in confirmationem reliquiarum S. Rosaliæ. 485
Caput IV. Alia beneficia & miracula, à Cascino relata cap. XVI. 493
Caput V. Recentiora quædam beneficia compendio data ex Historia Mancusi part. V. 504
Caput VI. Prosecutio recentiorum miraculorum ex Mancuso. 514
Caput VII. Collectio beneficiorum & miraculorum ex documentis recentioribus, partim impressis, partim manuscriptis. 521
Caput VIII. Prosecutio eorumdem miraculorum aut beneficiorum. 528
Caput IX. Panormus variis vicibus servata à periculo pestilentiæ. 533
Caput X. Præter Panormitanos alii quoque Siculi ipsique Messanenses tempore pestis, anno 1743 Messanæ vigentis, Sanctæ patrocinium implorârunt; nec frustra. 540

ERRATA

Fondo librario antico dei Gesuiti italiani
www.fondolibrarioantico.it

ERRATA SIC CORRIGENDA.

Paginâ 33, *num.* 33, *lin.* 7 *&* 8, tabulatorum *-l-* tabulariorum.
Pag. 409, *lin.* 12, Michëalis *-l-* Michaëlis.
Pag. 414, *lin.* 6, anno 1338 *-l-* 1348.
Pag. 446, *lin.* 23 *&* 24, videtur *-l-* videretur.

APPROBATIO

ACta S. Rosaliæ Virginis, quæ diligenter ac eruditè per R. P. Joannem Stiltingum, Hagiographum Antverpiensem, Societatis Jesu Presbyterum, illustrata sunt in Tomo 2 Septembris de Actis Sanctorum, usui & utilitati plurimorum seorsum quoque imprimi poterunt. Datum Antverpiæ IV *Maii* MDCCXLVIII.

G. A. J. DE BEZERRA

ecclesiæ cathed. Antverp. Presbyt. Can. Grad., Sede vacante Vicarius generalis, Scholast., ejusdem diœcesis Officialis, Judex Synodalis, Decanus Christianitatis, Librorum Censor.

PRIVILEGIUM REGIUM, uti & FACULTAS R. P. PROVINCIALIS, ac demum PROTESTATIO AUCTORIS, quâ in hac lucubratione servatas vult Urbani PP. VIII Constitutiones, pro insertis hîc habenda sunt, legique possunt ante tomum 2 de Actis Sanctorum mensis Septembris, cujus hæc S. Rosaliæ Acta partem constituunt.

ACTA

Fondo librario antico dei Gesuiti italiani
www.fondolibrarioantico.it

ACTA
S. ROSALIÆ
VIRGINIS SOLITARIÆ,
EXIMIÆ CONTRA PESTEM PATRONÆ

Commentarius Prævius.

§ I. Scriptores præcipui, qui de S. Rosalia egerunt.

Quamquam S. Rosalia *vitam duxit absconditam, & ab hominum commercio maximè segregatam, plurimos tamen nacta est virtutum suarum præcones, sed recentiores dumtaxat, & multis seculis morte sua posteriores: aut certè, si coævus quispiam de gestis Sanctæ hujus nonnulla enarravit, ejus scripta ad posterorum notitiam non pervenerunt. Gesta igitur Sanctæ haurienda fuerunt ex traditione, inscriptionibus & pictis tabulis, quæ sola supererant monumenta: ideoque diligenter examinandum, quàm accuratè quàmque solidè ex dubiis illis, erroriſque periculo maximè obnoxiis instrumentis,*

Sec. xii post medium. *Nullus antiquus de S. Rosalia egisse scitur: nonnulli tamen ante inventionem corporis,*

Fondo librario antico dei Gesuiti italiani
www.fondolibrarioantico.it

tis, gesta sanctæ Virginis collecta fuerint & enarrata: nam præcipuus Sanctæ laudator monumenta omnia, quibus usus est posteris communicavit. Antonius Ignatius Mancusi Societatis Jesu in Historia S. Rosaliæ *Italico idiomate scripta, editaque duobus tomis in* 4°. *anno* 1721 *typis Panormitanis, recenset scriptores præcipuos, qui cùm ante inventum* S. Rosaliæ *corpus, tum post illius inventionem, de gestis Sanctæ disseruerunt. Quinque autem enumerat auctores, qui ante corporis inventionem, id est ante annum* 1624, *breviter aliqua de Sancta scripserunt; atque inter illos antiquissimum assignat Valerium Rossi, quem ait scripsisse anno* 1590. *Hujus verò scripturam esse visam à Vincentio Auria, de cujus scriptis agam inferiùs. Alter est Philippus Paruta, Senatus Panormitani scriba, qui anno* 1609 *nonnulla memoravit de* S. Rosalia. *Tertium recenset Simonem Parisium, baronem Milochæ, qui in Descriptione Siciliæ, anno* 1610 *edita, de eadem Sancta meminit. Quartus numeratur Vincentius la Farina, baro Asperimontis, qui epistolam de* S. Rosalia *scripsit anno* 1620, *ut vult antè laudatus Auria in Rosa cælesti pag.* 21, *ubi illam recitat.*

inter quos præcipuus est Octavianus Caietanus:

2 *Quintus demum & præcipuus auctor ante inventionem corporis est Octavius Caietanus Societatis Jesu in Vitis Sanctorum Siculorum, ubi brevem* S. Rosaliæ *Vitam concinnavit pro monumentorum, quâ laborabat, penuria. Habeo litteras anno* 1607, *die* III *Julii Bivonâ ad Caietanum datas à P. Barnaba la Vecchia Societatis Jesu, quæ illam antiquorum monumentorum penuriam abundè ostendunt. Verumtamen, ubi nonnulla dixerat de festivitate & ecclesia Bivonensi suo loco referenda, mentionem facit de Vi-*

Fondo librario antico dei Gesuiti italiani
www.fondolibrarioantico.it

ta aliqua antiqua, quam forsan inveniendam sperabat, ita Italicè scribens, prout verba ipsius reddo Latinè: Aiunt Panormi esse nescio quem, qui invenit Vitam hujus Sanctæ in monte Peregrino, ubi spelunca est cum imagine supra portam S. Rosaliæ. *Addit modum, quo credebat hominem illum inveniri posse, eumque asserit nominatum fuisse* Vincentium Traina. *At frustra quæsivit Caietanus, ut colligitur ex altera epistola nobis item communicata, quæ post mortem Octavii Caietani ad fratrem ipsius Alphonsum Caietanum data est ultimo die Julii anni 1624. In hac Bernardinus Lanfranchi inter alia ita scribit:* In rem inquisivi, quodque potui intelligere, id est. Ille Vincentius Traina, qui habebat Vitam, erat miles; nec scitur, ubi sit mortuus, nec habebat domum permanentem. *Utramque epistolam nobis exscripsit Hieronymus Justiniani Societatis Jesu in collectione Ms. de* S. Rosalia *nobis anno 1727 transmissa. Ex utraque antiquus illius Sanctæ cultus clarè colligitur, ut suo loco videbimus; verùm ex utraque item intelligitur, Caietanum frustra laborâsse, ut scriptum aliquod antiquum de* S. Rosalia *nanciscereturn.*

verùm cùm Opus ipsius correctum & editum sit post inventionem,

3 *Porrò monendus est studiosus lector, Opus Caietani de Vitis Sanctorum Siculorum editum esse anno 1657, seu annis triginta & septem post mortem auctoris; nec impressum esse eodem planè modo, quo fuerat ab Octavio Caietano conscriptum. Res clara est ex ipsa præfatione Petri Salerni, qui Opus Caietani edidit: nam ibidem, ubi narraverat Octavium Caietanum defunctum esse, Opere ferè absoluto, ita prosequitur:* Traditum veluti per manum tunc fuit Opus istud nostræ Societatis sacerdotibus, & religiosis viris

Fondo librario antico dei Gesuiti italiani
www.fondolibrarioantico.it

Augustino Caietano Octavii consanguineo, & deinceps Alphonso Caietano auctoris fratri; sed cùm vellent ipsi multa perficere & immutare, præsertim verò ad unicum, ut aiebant, stylum omnia conformare, presserunt istud usque ad annum MDCXL. Tum mihi demandatum, ut perspicerem, quid fieri oporteret, ne diutiùs intra scrinia nostra delitescceret liber tam pius, tamque avidè ac diu expetitus. *Hæc aliaque ibidem sequentia satis indicant, editionem istius Operis sic esse factam, ut sciri nequeat, quid Octavii Caietani sit, quid verò aliorum. Porrò, etsi pro aliorum Sanctorum Actis parùm referat, à quo illa fuerint conscripta, cùm correctores ipsius pro iis parem cum eo habere possint auctoritatem; pro Actis tamen* S. Rosaliæ *non eadem est ratio, cùm Octavius Caietanus scripserit ante inventionem corporis; correctores verò ipsius post corpus inventum. Hac de causa operæ pretium fore existimavimus, si impetrare possemus relationem manuscriptam ipsius Octavii Caietani, prout servatur in bibliotheca collegii Panormitani Societatis Jesu; atque illius relationis Ms. sic geminum obtinuimus exemplar.*

ex Ms. ejus edetur Vita brevis S. Rosaliæ, ex solis traditionibus scripta.

4 *Ex obtento autem manuscripto intelligere licet, quid Caietanus ante inventum corpus de* S. Rosalia *potuerit invenire; atque idcirco solam relationem Ms. deinceps nomine Caietani laudabo. Primò unde ipse sua hauserit, hisce indicat verbis:* Quæ de diva Rosalea scribimus, ex fama & seniorum traditione accepimus. Opere maximo dolemus, nullum de ea monumentum, à majoribus nostris conscriptum, nos comperisse, cùm omnem operam & studium hanc in rem collocaverimus. *Ita Caietanus in animadversione ad Vitam, quam cum ipsius animadversionibus*

Fondo librario antico dei Gesuiti italiani
www.fondolibrarioantico.it

versionibus primo loco edam, quia non exigua laude dignus est scriptor ille, etiamsi pauca solùm colligere potuerit, quòd cogeretur quasi in tenebris palpare, quando nomen S. Rosaliæ *minùs erat celebre, & Sancta ipsa parùm cognita. Facem enim prætulit ad inveniendum corpus, cujus inventione non pauca sunt detecta, quæ antè latuerant. Præterea proderit scriptura Caietani ad distinguendum inter antiquas traditiones Siculorum de* S. Rosalia *& opiniones quorumdam post inventionem corporis exortas, quas nonnulli pro antiquis traditionibus habendas contendunt. Hactenus de scriptoribus, qui inventionem corporis præcesserunt: nunc similiter recensendi præcipui ex illis, qui post corpus inventum plura ad scribendum habuerunt subsidia.*

Post corpus inventum præcipuus scriptor Jordanus Cascini,

§ *Inter hosce primo loco recensendus est Jordanus Cascini Societatis Jesu, vir vitæ integritate ac morum sanctitate celebrandus non minùs quàm doctrinâ & solertiâ, gestisque præcipuis in Societate muneribus, prout latiùs videri potest in Bibliotheca Scriptorum Societatis Jesu apud Alegambe & Sotuellum, ubi hæc etiam ad propositum nostrum leguntur:* In inventione corporis S. Rosaliæ tempore pestilentiæ illius potissimùm emicuit sagacitas & industria, ut propterea pater patriæ quodammodo fuerit habitus. *Cascinum non minori elogio celebrat Antoninus Mongitore; doctor & canonicus Panormitanus in Bibliotheca Sicula, ubi posteriora sic exponit:* Anno MDCXXIV, invento divinitus corpore divæ Rosaliæ virginis Panormitanæ, ab eodem Joannettino Doria archiepiscopo (*Cardinali, cui Cascinum gratum dixerat*) tamquam præcipuus theologus fuit electus, ut consultationibus constitutis interesset, ob examen reliquiarum ejusdem

Fondo librario antico dei Gesuiti italiani
www.fondolibrarioantico.it

dem Virginis : ac præ ceteris desudavit, ut rei veritas eluceret ; & summo ejus studio, sapientiâ, ac singulari prudentia curavit, ut Virginis reliquiæ publicæ adorationi exponerentur : eaque Virginis ope Panormus, ac Sicilia ferè tota à peste liberata est : & Jordanus velut pater patriæ veneratus enituit. *Addit defunctum esse* XXI *Decembris anni* 1635 ; *justaque funebria eidem persoluta à Senatu Panormitano.*

edidit varia de Sancta, ex quibus recudenda Vita Latina :

6 *Edidit Cascinus anno* 1627 Vitam S. Rosaliæ virginis Panormitanæ è tabulis & parietinis, situ ac vetustate obsitis, è saxis, ex antris, è ruderibus cæca olim oblivione consepultis, & nuper in lucem evocatis, *ait laudatus Mongitorius, exscribens primam partem tituli longioris, quem Opusculo suo indidit auctor. Curaverat nimirum Cascinus antiquas Sanctæ imagines æri incidendas, & novas quasdam ex antris corporeque invento addiderat, singulas brevi inscriptione explicans, atque ita Vitam Sanctæ imaginibus adumbratam edidit. Idem scriptor deinde anno* 1631 *Vitam & inventionem corporis* S. Rosaliæ, *continua oratione enarratam, in lucem dedit, ac eminentissimo Joannettino Doria Cardinali & archiepiscopo Panormitano dedicavit. Hanc Vitam, cùm quia Latinè scripta, tum quia ab ipso auctore edita, præ ceteris recudendam censui loco secundo. Demum Opus molis majoris aggressus est Cascinus sermone Italico conscribere, illudque in tres partes dividere voluit. Liber primus continet inventionem corporis, cultum Sanctæ antiquum, miracula multa, aliaque prædictis annexa. Liber secundus constat è multis dissertationibus, quibus gesta* S. Rosaliæ *exponuntur ope editarum antè imaginum, quas in hoc libro recudit. Liber tertius totus*

Fondo librario antico dei Gesuiti italiani
www.fondolibrarioantico.it

totus est de honoribus, qui S. Rosaliæ *tribuuntur in variis mundi partibus, additis tamen nonnullis miraculis. Tribus hisce libris sex partibus subjunguntur totidem digressiones, quarum prima est de loco emortuali, altera de stirpe Sanctæ, ac tertia demum de variis in laudem ipsius compositis. Hæc omnia simul implent volumen in folio, quod editum est diu post mortem Cascini, videlicet anno 1651, operâ Petri Salerni, quem & Operis Caietani editorem monui.*

nam majus Opus Italicum correctum est à Salerno,

7 *Jam verò an Cascinus laudatum Opus planè perfecerit, meritò dubitari potest, quia tanto tempore latuit post mortem ipsius. Verùm, sive auctor Opus suum ad calcem perduxerit, sive imperfectum reliquerit, certum est, nos illud non habere eo planè modo, quo à Cascino fuit scriptum, cùm interpolationis manifesta habeamus indicia. Accipe nonnulla, lector studiose. Obiit, ut dixi, Cascinus anno 1635. At in Opere laudato lib. 1 cap. 7 pag. 48 adducitur decretum sacræ Rituum congregationis anno 1641 datum. Id certè sexto post obitum suum anno Cascinus Operi suo non inseruit; sed haud dubiè ab editore additum. Rursum lib. 2 cap. 6 pag. 184 narratur, quòd sententia illa, quæ stirpem* S. Rosaliæ *à Carolo Magno repetit, inserta sit Breviario Romano; cúmque ageretur de illa Breviario eximenda, sic defensa sit, ut in Breviario manserit: at posterius id contigit anno 1642, id est, diu post mortem Cascini, quemadmodum narrat Vincentius Auria in Rosa cælesti pag. 36. Plura adduci possunt, quæ non videntur scripta à Cascino. At allata sufficiunt, ut intelligamus non omnia Cascini esse, quæ in Opere ipsius nomen præferente impressa leguntur. Hac de causa vehementer suspicor, Opus*

Fondo librario antico dei Gesuiti italiani
www.fondolibrarioantico.it

Opus istud non fuisse perfectum à Cascino, aut certè non ita fuisse correctum & emaculatum ab auctore, ut editor Salernus non habuerit plenam facultatem addendi, demendi, mutandi, corrigendique omnia, quæ pro sua prudentia vellet addita, subtracta, aut mutata, quemadmodum fieri solet in Operibus posthumis, quæ ab auctoribus suis perducta non sunt ad eam perfectionem, ut sine ulla mutatione mereantur lucem aspicere.

& fortasse non pauca ab eodem composita.

8 *Ex dictis sequitur primò, Vitam Latinam, quam ipse edidit Cascinus, utiliorem esse ad sententiam illius intelligendam, quàm sit majus Opus ipsius Italicum, cui opiniones suas inserere potuit Salernus. Sequitur secundò, non omnia, quæ in laudato Opere Italico leguntur, necessariò admittenda esse, uti à Cascino scripta; sed dubitari posse, an ea, quæ in Vita Latina non leguntur, at solùm in Opere Italico, Cascini sint, an Salerni. Imò digressiones tres historicas, in fine Operis positas, Cascini non esse, sed Salerni, docet Bibliotheca scriptorum Societatis Jesu, & Bibliotheca Sicula Mongitorii in elogio Petri Salerni, licèt hîc nullibi id indicaverit, desiderans totam Operis laudem Cascino relinquere. Quis non videat, quantam hæc suspicionem ingerant, non exiguam Operis istius partem Salerni potiùs esse quàm Cascini? Fateor quidem, nihil interesse, hujusne sit major pars Operis, an alterius, cùm uterque egregia pietate & doctrinâ fuerit ornatus, & uterque scripserit post corporis inventionem. At cùm ex variis litteris, ad nos è Sicilia datis, clarè videam, omnem ferè istius Operis laudem uni Cascino attribui à Siculis; nolui ego Salernum parte sua frau-*

Fondo librario antico dei Gesuiti italiani
www.fondolibrarioantico.it

fraudare, ſed ſingulis, quantùm fieri poteſt, ſua attribuere.

9 *Porrò Petrus Salernus, de cujus pietate & eruditione præclara videri poſſunt elogia in Bibliothecis jam laudatis, ex Opere Italico, de quo egimus, Latinè conſcripſit Vitam* S. Roſaliæ, *eamque inſeruit Operi Caietani à ſe edito de Vitis Sanctorum Siculorum tom. 2 pag.* 147, *uti & Inventionem corporis & miracula aliquot, partim ex eodem Opere tranſlata, partim aliunde addita. Cùm autem omnia uberiùs enarrata ſint à Salerno, quàm in Vita Latina, compendiosè ſcripta à Caſcino; totum ferè illud Opus Salerni huic Commentario per partes inſeram, prout ſingula ad propoſitum noſtrum conducent. Miracula verò poſt ſecundam Vitam recudam debitis annotationibus illuſtrata. Porrò ex omnibus ſcriptoribus de* S. Roſalia, *tres modò recenſiti, Caietanus nempe, Caſcinus & Salernus, præcipuo loco habentur apud eruditos Siculos. Illos ego etiam præ reliquis ſequendos exiſtimo; at nequaquam in dicta eorum jurandum; ſed ſingula maturo examine diſcutienda.*

Opus Latinum Salerni, ex quo multa dabuntur in Commentario, & edentur miracula.

10 *Vitam* S. Roſaliæ *multi alii ſcripſerunt neoterici, ex quibus præcipuos ſolùm commemorabo. Vincentius Auria, Panormitanus juris utriuſque doctor, ac multis aliis ſcriptis illuſtris, Italicè compoſuit Roſam cæleſtem, in qua de inventione, vita & miraculis* S. Roſaliæ *diligenter diſſerit. Hoc Opuſculum anno* 1668 *Panormi impreſſum eſt; ac mox anno ſequenti aliud ejuſdem ſcriptoris Opuſculum prodiit, inſcriptum* Vita S. Roſaliæ, *quod præcedentis eſt quaſi compendium. Utrumque Opuſculum habeo & laudabo, ubi videbitur operæ pretium. Antonius Ignatius Mancuſi Societatis Jeſu primò*

Alii ſcriptores, qui ſecuti ſunt præcedentes:

Fondo librario antico dei Gesuiti italiani
www.fondolibrarioantico.it

edidit Vitam compendiosam, deinde verò uberiorem sub nomine Historiæ, quæ anno 1721 impressa est, & suis locis adducetur, præsertim pro recentioribus miraculis; quæ hic auctor post alios colligere potuit. Relati hactenus scriptores, pluresque alii, quos necesse non est commemorare, iisdem ferè insistunt vestigiis. Verùm alia quoque prodiit Vita S. Rosaliæ *à præcedentibus multùm diversa, quæ & laudatores & sectatores suos habuit, etiamsi alii eam Vitam prorsus negligendam existiment.*

Vita alia ex revelationibus, ut fertur, scripta, quæ passim improbatur.

11 *Soror Maria Roccaforte tertii Ordinis S. Benedicti dictavit P. Francisco Sparacino Societatis Jesu confessario suo Vitam quamdam* S. Rosaliæ *ex iis, quæ sibi revelata asserebat. Hanc Vitam Sparacinus ipse non edidit; at ea anno 1650 prelo subjecta est curâ Francisci Forte sub titulo Italico, quem Latinè sic exprimo:* Vita glorioſæ S. Rosaliæ virginis Panormitanæ. *Vitam mirabilem Mariæ Roccaforte scripsit Josephus Romanus Bivonensis doctor, uti in Bibliotheca Sicula habet Mongitorius; atque ex illa Vitæ Mariam à sanctitate morum & mirabilibus post mortem patratis laudat Mancusus pag. 22 & 23; sed idcirco majorem auctoritatem isti Vitæ non attribuit. Cascinus quoque aliique scriptores Siculi jam pridem fidem laudatæ Vitæ abrogârunt; & licèt nonnullos habuerit sectatores, ut dixi; reliqui passim Siculi illam constanter rejecerunt, ut traditionibus suis contrariam. Et sanè quæ ita dicuntur revelata, non satis firmum videntur habere fundamentum, ut pro veritate historica, aut pro factis indubitatis habeantur, cùm quia de revelatione non satis constat, tum quia dubitari potest, an omnia, quæ revelatione didicit, post revelationem satis exactè sint exposita.*

Fondo librario antico dei Gesuiti italiani
www.fondolibrarioantico.it

ſita , & quia non minùs eſt incertum , an nonnullis , quæ per revelationem cognoſci potuerunt, plura alia ex conjecturis non ſint adjecta. Quapropter non magnopere deploro jacturam hujus Vitæ , quam Siculi aliàs officioſiſſimi numquam nobis tranſmiſerunt. Verumtamen ſatis ex aliis ſcriptoribus cognoſcere potero , in quibus præcipuè capitibus hæc ab aliis diſſentiat , præſertim cùm Auguſtinus Inveges pleraque Annalibus ſuis Panormitanis inſeruerit.

§ II. Ex quibus præcipuè monumentis geſta S. Roſaliæ petenda ſint : inſcriptio Quiſquinenſis : Græca alia præterito ſeculo inventa.

Geſta Sanctæ colligenda ex traditionibus , & inſcriptionibus ,

Quandoquidem nullum exſtat monumentum conſcriptum de S. Roſaliæ *geſtis , niſi quadringentis aut pluribus annis poſt mortem Sanctæ , meritò quæret aliquis , unde geſta ipſius hauriri & cognoſci potuerint , præſertim cùm obſcura admodùm de eadem fuerit traditio tempore Octavii Caietani , ut ſuprà oſtendi. Caſcinus in Opere majore Italico , (quod ejus ſemper nomine laudabo , licèt à Salerno correctum dixerim) lib. 2 cap. 1 fatetur , non multa cognoſci poſſe de hac ſancta Anachoretide , rectéque adjungit , melius eſſe pauca de* S. Roſalia *ſcire , & ignorantiam plerorumque geſtorum ipſius pati , quàm fabulas ſequi , aut vera commentitiis depravare.*

Fondo librario antico dei Gesuiti italiani
www.fondolibrarioantico.it

Fundamenta verò Hiſtoriæ ſuæ, quæ probata & ſolida exiſtimat, recenſet ſequentia. Primo loco ſtatuit antiquas & ſolidas traditiones, *ſecundo* ſcripturas, *& præſertim inſcriptionem in ſpecu Quiſquinenſi repertam, quæ ab ipſa* Roſalia *creditur facta, & his verbis eſt concepta:* Ego Roſalia Sinibaldi Quiſquine & Roſarum Domini filia amore Domini mei Jeſu Chriſti ini * hoc antro habitari * decrevi. *Hujus inſcriptionis, prout reperta eſt in antro Quiſquinenſi, duplicem delineationem, alteram antiquam, alteram recentiorem, æri incidendam curavi, & lectorum oculis ſubjicio, ut meliùs intelligantur argumenta, quæ ſuadent eam Sanctæ omnino attribuendam.*

* *pro* in
* *i. e.* habitare

13 *Utramque delineationem nobis anno* 1744 *tranſmiſit R. P. Ignatius Staniſlaus Caſtiglia, Siculæ provinciæ Societatis Jeſu tunc provincialis præpoſitus, & diligentiſſimus atque officioſiſſimus adjutor noſter in colligendis* S. Roſaliæ *actis, uti per decurſum frequenter declarabitur. Haſce verò inſcriptioni delineatæ addidit obſervationes, ſive per ſe, ſive per P. Caietanum Mariam Noto, quem ſibi ad plura nobis ſubminiſtranda & obſervationibus illuſtranda elegit laboris ſocium:* Duplex hujus inſcriptionis exemplum mittimus. Alterum minùs accuratè delineatum, quod multis abhinc annis æri inciſum fuerat: alterum, quod excellentiſſimus dominus Joſeph Emmanuel Ventimiglia, princeps Pulchri montis & Quiſquinæ dominus, à PP. Societatis Jeſu proximis diebus rogatus, ſumma cum diligentia tranſcribi juſſit . . . Harum litterarum forma conſonat litteris veterum comitis Rugerii & regis Rugerii numiſmatum, quæ à Paruta referuntur, ab Agoſtini, atque Havercampo, *in*

quarum præcipua hîc datur æri inciſa,

Opere

Fondo librario antico dei Gesuiti italiani
www.fondolibrarioantico.it

VILLA SAN GUIDO
BARBERI

Fondo librario antico dei Gesuiti italiani
www.fondolibrarioantico.it

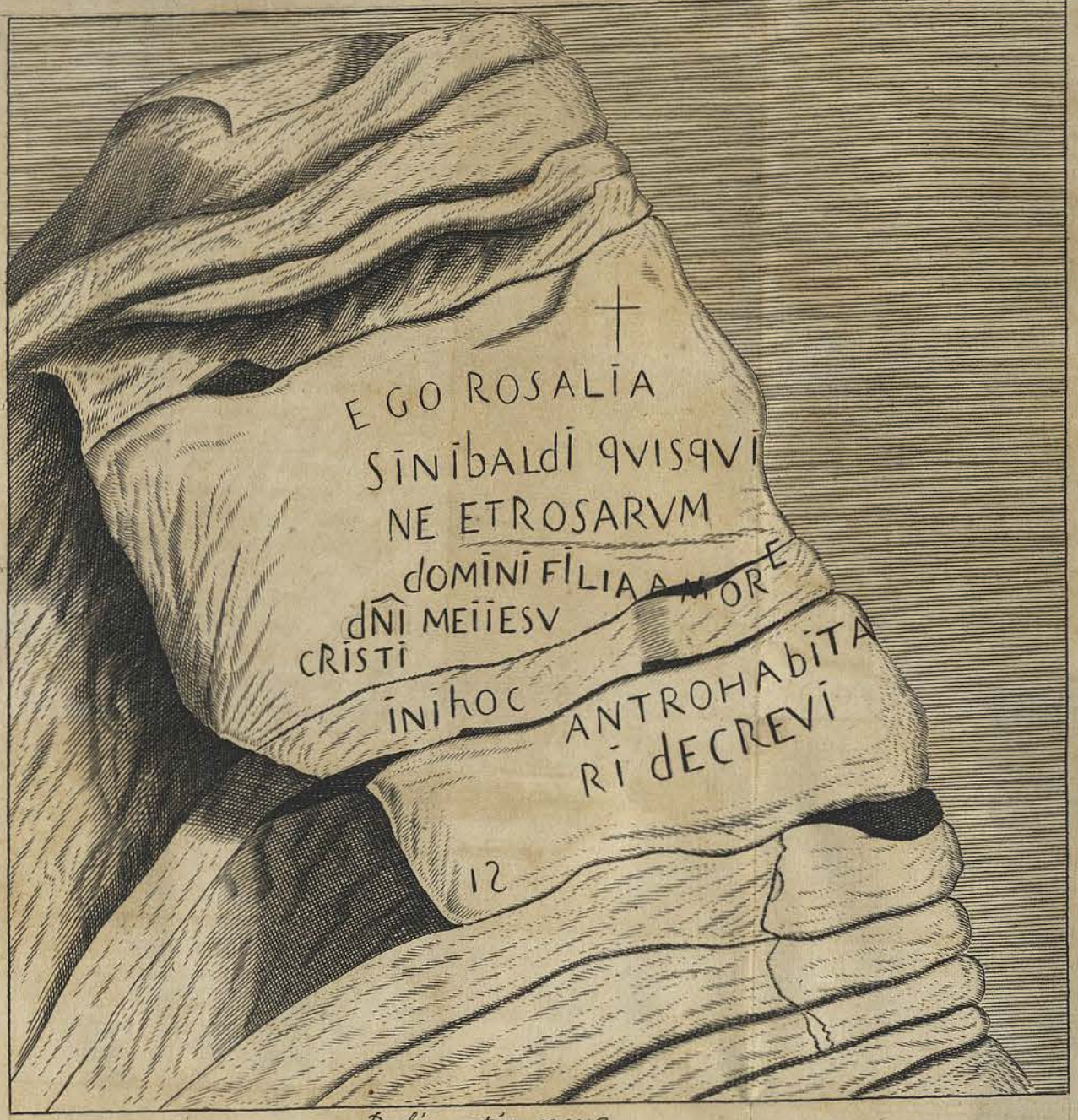

Delineatio nova.

Delineatio antiqua.

Fondo librario antico dei Gesuiti italiani
www.fondolibrarioantico.it

Fondo librario antico dei Gesuiti italiani
www.fondolibrarioantico.it

Opere nimirum, quod nuper Lugduni Batavorum impreſſum eſt hoc titulo : Theſaurus antiquitatum & Hiſtoriarum Siciliæ *tom.* 8, *in quo nonnulla exhibentur utriuſque Rogerii numiſmata cum litteris ejuſdem formæ. Obſervo inſuper in iiſdem nummis vocem* Domini *ita contractam eſſe, ſicuti hîc contracta* Dñi *legitur, & ſignum crucis eâdem formâ, quâ hîc, in variis nummis conſpici. De duabus litteris, quæ diu poſt reliquas inventæ ſunt, quæque non abſimiles ſunt cyfris Arabicis, hæc deinde ſubdit laudatus Caſtiglia :* Poſt notas inſcriptionis litteras hæ duæ aliæ . . . diligenter rupem inſpicientibus, paucis abhinc annis deprehenſæ ſunt. An autem illæ initium fuerint alterius verbi, quod imperfectum S. Roſalia reliquerit, an notæ Arabicæ ſint, numerum duodecimum vel decimum quintum exprimentes, quibus aut Virginis ætas, aut quidquam aliud indicetur, divinare non auſim. *Hactenus obſervationes memoratæ.*

14 *Datam autem inſcriptionem ab ipſa* Roſalia *ſculptam ſine ulla ambiguitate credunt Siculi. Et ſanè nec paucæ nec leves adduci poſſunt rationes, quæ hanc veritatem confirmant. Prima ratio eſſe poteſt figura ipſa litterarum jam dicta, cui & ſignum crucis & contractio vocis* Dni *jungi poteſt. Si autem litteræ minùs exactè videantur formatæ, ideoque non ſint omnino ſimiles litteris Rogeriorum numiſmatum, id nequaquam mirari poſſumus ; quin potiùs mirari debemus, tam bene duro lapidi inſculptas fuiſſe. Alterum argumentum profert Caſcinus pag.* 173 *ex ſolœciſmis, quibus inſcriptio laborat, in qua pro* in *legitur* ini, *& pro* habitare *habetur* habitari. *Quippe aſſerit Siculæ terminationis eſſe voces iſtas, ideoque meritò obſervat, nulli in mentem*

& variis rationibus oſtenditur,

Fondo librario antico dei Gesuiti italiani
www.fondolibrarioantico.it

mentem venire potuisse impostori voces ita terminare. Hac de causa de hisce Solœcismis ita loquitur Salernus in Vita: Si non errâsset, minùs muliebrem manum, Siculæque terminationis idiotismum prodidisset. Quare hæc menda crediderim Puellaris manûs non satis Latinam linguam edoctæ sigilla. *Mancusus verò in Historia* § XI *nititur ostendere*, in *fuisse scriptum*, non ini, *eamque observationem suæ inventioni attribuit, uti & plura alia, quæ pia potiùs meditatione, quàm accurata crisi de hac inscriptione ratiocinatur. Verùm poterat Cascini observationibus potiùs acquiescere, & vocis errorem cum eruditioribus agnoscere, quàm ubique mysteria & miracula quærere sine verisimilitudine: neque enim prudentis historici est miraculo attribuere, quæ naturali modo fieri potuerunt. Tertium argumentum pro veritate inscriptionis laudatus Cascinus exprimit his verbis:* Scriptura hæc non est neoterica, ac ne quidem vocabula hodierna. Nullus hoc tempore sciviſſet nomen istud SINIBALDUS, nomen externum, nec horum temporum aut locorum, nec umquam in hisce partibus auditum, sed personæ prorsus incognitæ, quam hujus solùm lapidis indicio quærere hoc tempore cœpimus, & magna difficultate invenimus.

illam ipsi S. Rosaliæ attribuendam esse.

15 *Præterea modus, quo inscriptionem illam inventam suo loco narrabimus, & testes legitimè examinati omnem suppositionis aut impostoræ suspicionem tollere videntur. Nam primò dum inventa est inscriptio, foramen speluncæ tam erat angustum, ut nulli homini præberet ingressum, atque instrumentis idoneis fuerit ampliandum, ut quis posset ingredi in speluncam, quemadmodum narrat Cascinus lib. 2 cap. 2. Hac de causa*

Fondo librario antico dei Gesuiti italiani
www.fondolibrarioantico.it

ſæ dubitat, an ullus umquam hominum præter Roſaliam *in illa ſpelunca pedem poſuiſſet. Secundò inſcriptio tota erat contecta cruſtâ quâdam ex humiditate ſaxorum natâ, & ſola crux primùm oculis patuit, donec occaſione crucis viſæ cruſta illa ſaxis innata diligenter abraſa eſt, & ſic detecta inſcriptio integra. Signum id erat evidens, inſcriptionem non fuiſſe factam recenter; atque id à duodecim juratis teſtibus fuit confirmatum, ut videbimus ſuo loco. Tertiò qui detexerunt inſcriptionem, nullo modo ſuſpecti eſſe poſſunt impoſturæ, tum quia ne legere quidem illam potuerunt, nec certè intelligere, utpote ignari linguæ Latinæ, tum quia multi alii adfuerunt, quando anguſtum ſpeluncæ foramen aperuerunt, & tectam cruſtâ humidâ invenerunt inſcriptionem. Hæc omnia fuſiùs explicabuntur, ubi agemus de inventione ſpeluncæ Quiſquinenſis, quæ contigit quadraginta diebus poſt corpus inventum. Rationes etiam allegabimus, quibus moveri potuit* Roſalia *ad ſimilia ſcribenda, dum agemus de ingreſſu ipſius in antrum Quiſquinenſe.*

16 *Alia ſcriptura* S. Roſaliæ *à quibuſdam attributa, ſed ab aliis eidem abjudicata, reperta eſt præterito ſeculo in monaſterio Panormitano S. Salvatoris, quod virginum eſt Ordinis S. Baſilii. Scriptura hæc Græca eſt, ſeu Barbaro-Græca, ut ferebant tempora* S. Roſaliæ; *totaque ſine interpunctionibus aut accentibus hoc modo:* Εγω αδελφη Ροσολια Σινηβαλδη βανω ετουτο το ξυλον του εδουκουμου αφεντος εις το μοναςιερι το οπιον παντοτινα το ακουλουθηςα: *& Latinè ſic exprimitur:* Ego ſoror Roſolia Sinibalda pono hoc lignum Domini mei in hoc monaſterio, quod ſemper ſecuta ſum. *Hujus ſcripturæ cum cruce lignea inventio, alienatio & reſtitutio refertur in inſtrumento*

Alia ſcriptura Græca, præterito ſeculo inventa cum cruce lignea,

Fondo librario antico dei Gesuiti italiani
www.fondolibrarioantico.it

mento restitutionis, quod anno 1699 factum est coram illustrissimo domino Philippo Ignatio de Truxillo y Guerrero, judice tribunalis regiæ monarchiæ in Sicilia, multisque testibus, per notarium Panormitanum Antonium Terranova, & cujus exemplar alterum Ms., alterum impressum ad manum est. Facti relationem ex eo accipe. Die quinto mensis Maii, septima Indictione, MDCXCIX: Cùm anno Domini MDCXLIV in venerabili monasterio sanctissimi Salvatoris hujus urbis ædificaretur altare patriarchæ S. Basilii in ecclesia, vetere dicta, ob ipsius novæ erectionem, inventa fuit in maragmatibus sive fabricis ejusdem altaris à fabro murario .... pyxidicula quædam (vulgo dicitur bossoletta) quam illico ablatam abscondit, & inde à monasterio profectus, atque curiositate ductus aperuit. In ea invenit crucem ligneam, & quandam paginam inclusam, litteris & dictionibus Græcis scriptam, prout ad præsens, & de præsenti apparet. *Sequitur scriptura Græca cum interpretatione jam data.*

quæ diu alienata inventoris culpâ,

17 *Deinde sic pergitur:* Quod quidem manuscriptum cum prædicta cruce faber murarius, nullâ datâ notitiâ eidem monasterio, ex causis sibi visis tradidit & consignavit RR. Patribus Ven. conventûs S. Nicolai de Tolentino; qui audientes crucem cum prædicto manuscripto repertam esse in sacrosancto altari, summâ diligentiâ ac veneratione conservârunt &c. Et quamvis, dum in humanis existeret, faber murarius nemini rem manifestaverit: instante verò tempore, quo animam suam summo & immortali Deo reddere debebat, accersito confessario præmissa omnia narravit; & de peccatis suis veniam petendo, in conscientiam ei commisit, totum supe-

Fondo librario antico dei Gesuiti italiani
www.fondolibrarioantico.it

ſuperiùs enarratum revelari debere abbatiſſæ & miniſtris dicti monaſterii ; ut ſupradicta crux cum pagina reſtitueretur monaſterio , cujus erat , & in quo repertæ ſunt : prout , mortuo deinde dicto fabro murario , dictus ejus confeſſarius per litteras miſſivas præmiſſa narrando manifeſtavit Rev. ſacerdoti D. Joſeph Bonfiglio tunc confeſſario ordinario & cappellano dicti monaſterii ad effectum , ut prædictus Bonfiglio de toto hoc facto notitiam daret , prout data fuit , abbatiſſæ tunc temporis dicti monaſterii. Quæ abbatiſſa huic manifeſtationi annuens , per Joſeph Ciraulo tunc agentem dicti monaſterii tentata fuit recuperatio dictæ pixidiculæ cum cruce & manuſcripto intus , ut ſuprà , ſervatis. Sed , factis multis inſtantiis , quibus inſiſtentes , & nolentes Patres S. Nicolai de Tolentino illam reſtituere ; tandem annuebant velle reſtituere ſolummodò dictam pixidiculam ſine cruce & abſque manuſcripto intùs repertis : & ſtante morte dicti de Ceraulo agentis prædicti , dicta abbatiſſa , aliæque pariter abbatiſſæ eam ſubſequentes ob difficultates repertas in prædictis recuperandis ab incepto negotio deſtiterunt &c.

18 Et cùm fuerit temporibus præteritis per Rev. Patrem Vincentium à Sanctiſſimo Sacramento , Ordinis & Regulæ dicti conventus ſancti Nicolai de Tolentino hujus urbis , Patrem tam maximæ venerationis & auctoritatis ac exemplaritatis vitæ , ore proprio confeſſum & dictum D. Annæ lo Porto ad præſens moniali , intus dictum monaſterium viventi , nominatæ Sor. Aloyſiæ lo Porto , quæ tunc temporis ingredienda * erat in dictum monaſterium , & reperiebatur in ſeculo intus eccleſiam dicti conventus tempore , quo dicta ſacroſancta reliquia ligni S. Cru-

& poſt multas difficultates ,

* ingreſſura

Fondo librario antico dei Gesuiti italiani
www.fondolibrarioantico.it

cis expoſita erat pro adoratione populorum fidelium, per hæc verba videlicet (*Italica erant, quæ Latinè reddo.*) "Hoc lignum, quod vides, „ eſt monaſterii ſanctiſſimi Salvatoris, quod de-„bes ingredi „. Et præmiſſa omnia ſuperiùs expreſſata ei narravit, prout de hujuſmodi dicto & confeſſione per Rev. Patrem Vincentium dictæ lo Porto, ut ſuprà, facta, ſatis plenè conſtitit atque conſtat ex relatione dictæ Sororis Annæ Aloyſiæ lo Porto, monialis in dicto venerabili monaſterio, mihi notoriò cognitæ, exiſtentis cum authoritate infraſcriptæ matris abbatiſſæ, Hippolytæ Lancellottæ Caſtelli, ejuſdem monaſterii abbatiſſæ m. n. &c. præſentis, & eam authorizantis &c.; eadem ipſa de lo Porto vigore præſentis cum auctoritate prædicta ſponte cum duplici juramento dixit & declaravit, ac dicit & declarat, præmiſſa vera fuiſſe & eſſe, ut dixit renuntians &c. *Mox additur prohiſce omnibus teſtimonium quatuor aliarum monialium*, duplici juramento *præmiſſa confirmantium.*

præſente judice tribunalis R. M., multiſque teſtibus,

19 *Tum verò:* Hinc igitur Rev. mater ſoror Hippolyta Lancellotta Caſtelli, ad præſens abbatiſſa dicti venerabilis monaſterii, divino ſpiritu ducta, ſemper maxima cum diligentia curavit, atque curat bona dicti monaſterii, cupiens illud, quod ab ejus prædeceſſoribus quavis ex cauſa minimè curatum fuit, potuiſſet divina favente clementia conſequi & habere. Qua de cauſa recurſum habuit ad illuſtriſſimum ac reverendiſſimum dominum de Truxillo, judicem R. M., præmiſſa humiliter exponendo. Qui dominus judex, attenta tanta bona fide dictæ reverendæ matris abbatiſſæ in recuperando bona dicti monaſterii, & præcipuè reliquiam tam inſignem cum

Fondo librario antico dei Gesuiti italiani
www.fondolibrarioantico.it

authentica noſtræ protectricis virginis Roſaliæ, ſuiſque manibus propriis poſitam & characteribus authenticatam, motus rogaminibus prædictis, ſe diligenter ad hoc tantum bonum opus applicavit. Tandem facta diligenti indagine, illam in poſſe * dicti conventus invenit. Et facto verbo pro ejus relatione cum R. Patre Priore ejuſdem conventus, idem ipſe P. Prior eo quia plenam ſcientiam habebat de toto facto, & plenè ei dicto nomine conſtabat ex relationibus Patrum & Superiorum antiquorum ſui conventus: quapropter pleno animo volens præceptis ſuperiorum obedire, quàm primùm de præmiſſis ſcientiam habuit, dicto venerabili monaſterio reliquiam prædictam cum dicto manuſcripto, invento à Rev. ſacerdote D. Antonio Bruno in manuſcriptis & authenticis reliquiarum dicti conventus cum præſentia dicti P. Prioris, reſtituere & conſignare: & ob id ad infraſcriptum actum conſignationis prædictæ devenire, ut in futurum præmiſſa perpetuò eluceſcant &c.

* *i. e.* poteſtate

20 Ideo hodie præſenti die prætitulato præfata Rev. mater Soror Hippolyta Lancellotta Caſtelli, abbatiſſa dicti venerabilis monaſterii ſanctiſſimi Salvatoris hujus urbis m. n. c. n. exiſtens tamen priùs in præſenti cum authoritate & interventu Rev. abbatis D. Hieronymi Filingeri, & illuſtriſſimi domini Balthaſſaris Caſtelli, ejuſdem monaſterii deputati & protectoris m. n. & c. c. præſentium, dictis nominibus intervenientium, dictamque reverendam matrem abbatiſſam in his authenticantium &c., nec non cum authoritate, interventu & conſenſu, & expreſſa voluntate infraſcriptarum monialium dicti monaſterii, ad ſonum campanellæ vocatarum, & capitulariter congregatarum in loco ſolito & conſue-

monaſterio SS. Salvatoris,

Fondo librario antico dei Gesuiti italiani
www.fondolibrarioantico.it

consueto, ut moris, videlicet sororis Josephæ Drago (*& aliarum quadraginta & octo, quarum nomina recensentur*) præsentium, intervenientium, nemine earum discrepante, sed unanimiter consentientium, necnon cum præsentia præfati illustrissimi & reverendissimi domini de Truxillo, judicis dicti tribunalis R. M., ut infrà, præsentis; dicto nomine cum auctoritate & interventu prædictis ac præsentiâ infrascriptâ vigore præsentis dixit & fatetur habuisse & recepisse, sibique dicto nomine traditam & consignatam fuisse ab admodum Rev. Patre Benedicto à Conceptione Deiparæ, Priore dicti venerabilis conventus S. Nicolai Tolentini hujus urbis m. n. & c. c. præsente, & dicto nomine stipulante, ac restituisse & consignâsse asserente dictam sacrosanctam reliquiam ligni sanctæ Crucis Domini nostri Jesu Christi, scilicet illammet in dicto anno MDCXLIV per dictum fabrum murarium inventam in fabricis altaris dicti patriarchæ sancti Basilii in ecclesia supradicti monasterii (quæ ad præsens vetera * ob ipsius novæ ædificationem) quæ fuit tunc temporis consignata dicto conventui, ut dixerunt renuntiantes &c.

* vetus

21 *Hîc additur, particulam exiguam ligni sanctæ Crucis relictam fuisse Priori, consentiente abbatissa, ac deinde sic pergitur:* Nec non dicta reverenda mater abbatissa dicto nomine cum auctoritate & interventu prædictis, ac præsentiâ infrascriptâ, dixit & fatetur habuisse & recepisse, sibique dicto nomine consignatam fuisse à dicto reverendo P. Priore, stipulante & restituisse asserente, dictum manuscriptum, in dicta pagina scriptum, Græcè tamen & non Latinè, scilicet illudmet manuscriptum, ut dicto reverendo patri Priori dicto nomine constat ex relatio-

ubi fuerat inventa sub veteri altari ecclesiæ,

Fondo librario antico dei Gesuiti italiani
www.fondolibrarioantico.it

relationibus Patrum & Superiorum antiquorum dicti conventus, olim insimul cum dicta reliquia, superiùs consignata, in dicta pixidicula inventum in dicto monasterio sanctissimi Salvatoris, & traditam dicto conventui; verba cujus scripti sunt infrascripta, videlicet: Εγω αδελφη Ροσολια Σινηβαλδη βανω εποτο το ξυλον του εδοκουμου αφεντος εις το μοναστιρι το σπιον παντοτινα ακουλουθησα. Quibus ad Latinorum sensum hæc significantibus verba, videlicet: " Ego soror „ Rosolia Sinibalda pono hoc lignum Domini „ mei in monasterio, quod semper secuta sum „. Quod quidem scriptum fuit per dictam abbatissam, ad hoc ut perpetuò conservetur, positum in quodam quadretto intus bina crystalla, & sic eodem modo, ut suprà, dictum manuscriptum existens, cum dictis binis crystallis consignatum & restitutum fuit dictæ abbatissæ dicto nomine stipulanti, & hoc in ejus posse, ut dixit renuntians &c.: præsente ad hæc omnia & singula dicto illustrissimo & reverendissimo domino D. Philippo Ignatio de Truxillo judice R. M. m. n. c., & præsente actui, omnibusque & singulis in præsenti contentis suam, seu veriùs dicti tribunalis, judiciariam auctoritatem pariter & decretum præstante & tribuente omni meliori modo &c.: & similiter præsentibus ad hæc omnia & singula reverendo patre Petro Justiniano Soc. Jesu, & admodùm reverendo patre D. Nuncio Schirò Ordinis S. Basilii Magni m. n. & c. c., præsentibus & cum juramento, tacto pectore more sacerdotali, asserentibus dictum manuscriptum vidisse, revidisse, legisse, & bene considerâsse, & translatum de idiomate Græco ad Latinum supradictum sensum, prout superiùs scriptum fuit, & non aliter &c. Juraverunt tactis pectoribus.

Fondo librario antico dei Gesuiti italiani
www.fondolibrarioantico.it

ribus dicti reverendi ſacerdotes, &c. Item dictæ mulieres &c. Unde &c.

22 *Sequuntur ſubſcriptiones, quas exprimam eo idiomate, quo ſingulæ fuerunt expreſſæ.*

fuit legitimè reſtituta.

D. Felippe Ignatio de Truxillo y Guerrero &c.
D. Geronimo Filingeri deputato &c.
Soro Ippolita Lancellotta Caſtelli abbatiſſa &c.
D. Baldaſſare Caſtelli, e Lercaro protettore &c.
Pater Petrus Juſtinianus Soc. Jeſu &c.
Pater D. Nuncius Schirò Ordinis S. Baſilii Magni &c.
Pater Benedictus à Conceptione Virginis Prior conventus S. Nicolai &c.
Sacerdote Don Antonio Brnno &c.
Madre ſoro Giovanna Caruſo &c.
Soro Gioſeppa Geronima Sammaniati &c.
Soro Nuncia Percolla &c.
Soro Macrina Maria Reſtivo &c.
Soro Anna Aloyſia lo Porto &c.

Teſtes Rev. Sacerdos D. Ignatius de Palermo, Rev. Sacerdos D. Franciſcus Bilà, & Thomas Magliarditi, & quamplures alii &c.

Ex Actis notarii Antonii Terranova Panormitani &c.

Collatione ſalva &c.

Quid in hoc inſtrumento reprehendi poſſit, exceptis nonnullis ſolœciſmis, qui non obſtant valori, ſanè non video. At lubens agnoſco, ex eo non poſſe certò deduci, iſtud ſcriptum eſſe S. Roſaliæ. *Quapropter examinandum, quàm iſtud ſit probabile aut improbabile.*

§ III.

Fondo librario antico dei Gesuiti italiani
www.fondolibrarioantico.it

§ III. Quæritur, utrùm probabiliter credi possit, scriptum istud Græcum, de quo mox actum est, à S. Rosalia fuisse exaratum.

Disceptatum est, an scriptura mox data sit S. Rosaliæ:

Controversia non levis ex scriptura Græca mox memorata apud Siculos enata est, magnisque animis agitata: nimirum quia brevia illa verba, si constiterit per Sanctam esse exarata, clarè decidunt litem aliam, certóque evincunt Rosaliam *in monasterio sanctissimi Salvatoris monialem fuisse, priusquam solitariam vitam fuit amplexa. Mancusus jam frequenter laudatus in Historia* S. Rosaliæ, *& anonymus quidam in variis Dissertationibus contra monasticam Sanctæ professionem editis, contentiosè pugnant, scripturam illam* Rosaliæ *non esse attribuendam, altúmque clamant, aut esse suppositiitiam, aut alterius esse Rosaliæ, quæ præter nomen cum Sancta nostra nihil habeat commune. Contrà Hieronymus Justinianus Societatis Jesu geminam ad majores nostros transmisit Dissertationem manuscriptam, quâ operosè conatur ostendere, laudatam scripturam* S. Rosaliæ *probabiliter attribui posse & debere, nisi exorbitante crisi nodum velimus quærere in scirpo. Uterque scriptor Italico usus est idiomate, uti & fecerunt anonymi, qui hanc controversiam attigerunt. Præterea pluribus usi sunt verbis, argumentisque sæpiùs repetitis,*

Fondo librario antico dei Gesuiti italiani
www.fondolibrarioantico.it

petitis, quàm ut omnia huc transferri possint. Quapropter seligam præcipua solùm utriusque partis argumenta, eaque ad rei elucidationem sine ullo partium studio, proponam erudito lectori, ut mecum statuere possit, quid de re tota videatur censendum.

forma illius scripti: prima contra illud objectio ex charta vulgari

24 *Scripturam sic describit claritatis gratiâ Justinianus in Examine suo historico (ita Dissertationem illam inscripsit) § 3 num. 10:* Charta est octava pars folii, undique in extremitatibus trita, & partim etiam in medio à tineis corrosa, composita ex vulgari materia, non ex papyro aut membrano, quantùm apparet, crassa potiùs quàm tenuis, coloris flavi aut utcumque fusci ob vetustatem. Conscripta est ab utraque parte sermone Græco, sed barbarè, sive sonus consideretur, sive orthographia. Litteræ æquè ac lineæ inæquales sunt ac distortæ, ita ut ex ductu calami manus muliebris agnosci valeat. *Tota hæc descriptio favet iis, qui scripturam credunt* S. Rosaliæ. *Verumtamen eorum adversarii ex eodem etiam loco argumentum sibi sumere voluerunt; & contenderunt scripturam non esse* Rosaliæ, *quia vulgaris charta, ut volunt, ipsius tempore necdum erat usitata. Quin imò Mancusus in Vita pag. 4 adducit auctoritatem Papebrochii & Janningi, ut id probet. Verba illorum in Epistola anno* 1701 *scripta sunt ista:* Nihilo faciliùs definietur, quando præcisè fieri cœperit charta, quâ modò utimur passim ad scribendum. Certum tamen est ab annis 500 ejus usum fuisse *&c. Epistola hæc edita est in Discursu historico scriptoris Siculi, qui se* Jacobum Calafatum *nominavit, pag.* 122, *ubi etiam occasio illius Epistolæ exponitur. Laudatus autem Mancusus ait, usum chartæ non cœpisse, nisi sub*

Fondo librario antico dei Gesuiti italiani
www.fondolibrarioantico.it

sub finem seculi XII, *idque infert ex verbis recitatis*, ab annis quingentis. *Verùm dum Janningus scripsit*, certum *esse*, ab annis quingentis *fuisse usum chartæ, & initium illius usus difficulter assignari posse; adeo non negavit chartam tempore* S. Rosaliæ *seu seculo* XII *usitatam fuisse, ut meritò conqueri possimus, auctoritatem Majorum nostrorum perperam adhiberi ad eliciendas conclusiones tam frivolas.*

25 *Multis quidem eam objectionem egregiè refellit Justinianus; at mihi pauca sufficient aliunde petita. Audiamus Mabillonium lib.* 1 *de Re diplomatica cap.* 8 *num.* 16: De charta nostra seu papyro vulgari, quæ ex veterum linteorum reliquiis contritis ac maceratis conficitur, non est quòd longum sermonem instituamus: . . . tametsi ejus usus ab annis ampliùs quingentis invaluit, ut ex Petri Venerabilis loco superiùs relato observavit eruditissimus vir Hadrianus Valesius, in notis ad Panegyricum Berengarii augusti. Quo verò tempore inceperit, nemo hactenus definire ausus est. *Deinde interjectis quibusdam, quæ brevitatis causâ prætermitto, dicta sua sic probat:* Nam Petrus Venerabilis in tractatu contra Judæos memorat libros suo tempore lectos, qui EX RASURIS VETERUM PANNORUM COMPACTI erant. Quod sine dubio de linea charta intelligendum est. Etsi porrò diplomata & instrumenta ferè nulla, quæ quanticumque momenti essent, scripta sint in charta nostra vulgari, ejus tamen usus in epistolis aliquando adhibitus est, ut docet Joinvillei epistola ad sanctum Ludovicum in ejusmodi charta exarata, quam Antonius Herovallius mihi cum multis aliis communicavit. *Allatum argumentum probat, vulgarem chartam saltem usitatam fuis-*

inepta est, cùm charta vulgaris

Fondo librario antico dei Gesuiti italiani
www.fondolibrarioantico.it

se circa initium seculi XII, *id est, quando aut nondum nata, aut puella erat* S. Rosalia.

jam usitata fuerit tempore S. Rosaliæ:

26 *Quippe Petrus Venerabilis anno* 1121 *electus est abbas Cluniacensis, & anno* 1158 *vitam cum morte commutavit, ita ut libri illi haud dubiè conscripti sint circa initium seculi* XII *& verisimiliter multo citiùs, cùm de iis non loquatur Petrus, ut de re nova, sed ut de re usitata. Verba ipsius accipe ex Bibliotheca Cluniacensi col.* 1069 *&* 1070, *ubi Judæos ita ridet:* Legit, inquit, Deus in cælis librum Talmuth. Sed cujusmodi librum? Si talem, quales quotidie in usu legendi habemus, utique ex pellibus arietum, hircorum, vel vitulorum, sive ex biblis vel juncis Orientalium paludum, aut ex rasuris veterum pannorum, seu ex qualibet alia fortè viliore materia compactos *&c. Clarum quoque est, chartam ex gossipio vel cottone confectam, quæ à linea parùm differre potest, usitatam fuisse ante seculum* XII, *seu ante natam* S. Rosaliam. *Audi rursum laudatum Mabillonium:* Potior est in diplomatis usus chartæ ex gossipio seu cottone, ut fidem facit CHARTA CUTTUNEA in pergamenum à Rogerio Siciliæ rege renovata, quam fecerat Simon frater ejus & mater ejus, apud Rochum Pirrum in Sicilia sacra. *Diploma Rogerii regis, quod hîc laudatur, exstat apud Pirrum lib.* 4 *Siciliæ sacræ à pag.* 91, *datumque est anno* 1145; *& in eo confirmantur varia diplomata, in* carta cuttunea *scripta partim sub finem seculi* XI, *partim sub initium seculi* XII, *eaque renovantur* in pergamenum. *Erat igitur charta illa* cuttunea *seculo* XI *usitata apud Siculos; nec dubitari potest, quin illâ seculo* XII *ad scribendum uti potuerit* S. Rosalia. *Quapropter primum istud Mancusi argumentum ita.*

Fondo librario antico dei Gesuiti italiani
www.fondolibrarioantico.it

ita dissolutum est, ut recurri ad illud deinceps non possit ab eis, qui veritati agnitæ manus dare non recusant.

altera objectio, ex linguâ Græcâ petita, præcedenti non est melior,

27 *Contra inventam scripturam secundò objicitur idioma Græcum, quia inscriptio Quisquinensis non Græcè, sed Latinè scripta est. Addunt barbariem idiomatis Græci, quódque scriptura sit sine ullis accentibus & interpunctionibus. Verùm tota hæc objectio parùm aut nihil difficultatis habet, cùm utraque lingua esset usitata in Sicilia, atque utraque nota esse potuerit Sanctæ. Cascinus lib. 2 cap. 5 scribit tres linguas, nimirum Græcam, Latinam & Arabicam, usitatas fuisse in Sicilia tempore* S. Rosaliæ, *atque id probat ex illius temporis diplomatis, nummis & inscriptionibus, quæ partim Græcè, partim Latinè, & subinde etiam Arabicè leguntur exarata. Itaque nequaquam mirum videri potest, quòd Virgo nobilis, qualis erat* Rosalia, *cum Latina lingua Græcam istius temporis utcumque noverit. Nihilo magis mirandum, scripturam illam Græcè potiùs quàm Latinè fuisse exaratam, cùm exarata sit in monasterio Græcarum monialium, ubi sermo Græcus haud dubiè erat usitatus præ Latino. Quod verò spectat ad barbarismos dictæ scripturæ, ad omissos accentus, aliasque notas & interpunctiones; omnia illa tempori, quo vivebat Sancta, aptè congruunt, præsertim si consideremus scriptum esse Virginis, quæ verisimiliter parùm curavit sermonis elegantiam, & interpunctiones aliasque notas vocibus appingi solitas.*

cùm Sancta verisimiliter usa fuerit lingua Græca vulgari &

28 *Porrò dubitare vix possumus, quin* S. Rosalia *fuerit usa Græcorum lingua vulgari, non lingua doctorum. De duplice hac lingua recentiorum Græcorum Leo Allatius in Opere de Ec-*

Fondo librario antico dei Gesuiti italiani
www.fondolibrarioantico.it

cleſiæ Occidentalis & Orientalis perpetua conſenſione lib. 3 cap. 8 num. 7 ita loquitur : Lingua apud eos duplex in uſu eſt ; altera antiqua , quam veteres Græci in conſcribendis libris uſurpârunt ; altera recentior & communior & uſitatior. Priore in ſacris celebrandis utuntur ; . . . altera in familiaribus colloquiis , concionibus & epiſtolis. Et nunc demum hâc eâdem hiſtoriolas , tractatus , & varii generis carmina pangunt. Quam tamen , qui ſapientiores & eruditiores haberi cupiunt , in Operibus edendis , antiquam ſectantes , refugiunt. *Notas quoque illas , quæ Græcis litteris adſcribi ſolent , non ſemper uſitatas fuiſſe , idem auctor tradit in Animadverſionibus in antiquitatum Etruſcarum fragmenta num.* 47 *ita ſcribens :* Guilielmus interim Canterus Syntag. de rat. emend. Græcos auctores cap. 6 probat , tum ex vetuſtis codicibus , tum ex ſcholiaſtis , veteres Græcos nudas litteras abſque apicibus ullis pingere ſolitos fuiſſe ; quod etiam ſæpiùs aſſerit Politianus , ſed potiſſimùm Miſcellan. cap. 58 & 80 , ubi carmina ſine ullis accentiunculis ſcripta veteri more , affirmat. *Plura deinde de interpunctionibus , quas recentiores antiquis ſcriptoribus addiderunt , ibidem diſputat. Verùm hæc ſufficiunt , ut facilè poſſimus credere , totam illam ſcripturam exarari potuiſſe à* S. Roſalia , *ſicuti inventa eſt.*

tertia objectio prioribus melior , facit ,

29 *Objicitur tertiò vox* αδελφη *ſeu* ſorer , *quæ in hac ſcriptura occurrit , præſertim quia in Quiſquinenſi inſcriptione ſe* ſororem *non nominavit* Roſalia. *Additur altera differentia illarum ſcripturarum , nimirum quòd in ſpecu Quiſquinenſi legatur* Roſalia Sinibaldi filia , *in charta verò* Ροσσλια Σινηβαλδη. *Utraque obſervatio eò dirigitur , ut exiſtimemus ſcripturam inventam ,*

ſi

Fondo librario antico dei Gesuiti italiani
www.fondolibrarioantico.it

ſi ſuppoſititia non eſt, attribuendam eſſe cuidam moniali, à S. Roſalia *diſtinctæ, quæ geminum habuerit nomen proprium, & vocata fuerit* Roſalia Sinibalda. *Quin & tertiam differentiam eódem trahit Mancuſus, qui illa objicit in Hiſtoria § 12 pag. 109 & 110: nam magis reverenter de Chriſto dicitur in Latino ſcripto,* pro amore Domini mei Jeſu Chriſti, *quàm in Græco,* lignum Domini mei, *aut* Heri mei, *ut ille vult. Verùm vox ἀφέντης pro* Domino *uſurpata dudum fuit à Græcis, ita ut hæc ultima obſervatio nullius ſit momenti. Duæ verò priores ceteris objectionibus mihi apparent meliores, cùm revera ſcriptum poſſit eſſe alterius. Attamen alterius eſſe Roſaliæ ſcripturam illam, ex objectionibus ipſis certò inferri nequit; præſertim cùm nulla aſſignetur Roſalia Sinibalda, quæ in monaſterio ſanctiſſimi Salvatoris vitam traduxerit, cúmque conjunctio duorum nominum illo tempore non videatur fuiſſe tam uſitata, quàm facta eſt noſtris temporibus. Præterea, etſi nomen* Sinibaldus *uſitatum fuerit eo tempore, nondum inveni nomen* Sinibalda *datum tunc fuiſſe mulieribus. Imò ipſum nomen* Roſalia *tunc rarum erat, ita ut difficulter credi poſſit, duo illa nomina* Roſalia Sinibalda *eidem puellæ, ut propria, fuiſſe impoſita.*

30 *Quapropter non ſatis video litem de illa ſcriptura ſatis decidi poſſe ſine altera, quæ huic occaſionem præbuit. Nec dubito, quin illi ipſi, qui Græcum id ſcriptum acriter impugnârunt, quia vitam monaſticam* S. Roſaliæ *nullo modo admittere voluerunt, non minori ſtudio pugnâſſent pro Græca illa ſcriptura Sanctæ attribuenda, ſi hæc ſententia de monaſtica* S. Roſaliæ *profeſſione tantùm repugnaret, quantùm eidem favet. Sanè quantùm ex modo ſcribendi illorum colligere* *ut nihil certi ſtatuatur.*

Fondo librario antico dei Gesuiti italiani
www.fondolibrarioantico.it

gere possum, facilè admitterent Sinibaldam *idem esse ac* Sinibaldi filiam *in laudata scriptura Græca: facilè quoque intelligerent, vocem* foror *omitti potuisse in spelunca à* Rosalia, *quòd statuisset ibidem vitam ducere solitariam, & ab omni monialium societate separatam. Verùm præcipua ratio scripturam illam impugnandi & ferè unica est, quod vita monastica* S. Rosaliæ, *quam improbabilem esse contendunt, negari non possit, si scheda illa Sanctæ attribuatur. Itaque, si professio monastica hujusce Sanctæ aliunde probabiliter asseri & defendi possit, scriptura quoque hæc probabili ratione* Rosaliæ *attribui poterit; quin & augebit probabilitatem prædictæ opinionis, uti argumentum probabile ceteris adjunctum. Si verò prorsus improbabile est, Sanctam aliquando in monasterio vixisse; neque hæc charta probabiliter* S. Rosaliæ *adscribi poterit. Mitto igitur objectiones alias, quæ ex dato instrumento satis refutatæ sunt: & progredior ad alia gestorum monumenta.*

§ IV.

Fondo librario antico dei Gesuiti italiani
www.fondolibrarioantico.it

§ IV. Multæ tabulæ pictæ de S. Rosalia : examinatur, an Sancta tempore vitæ solitariæ prorsus latuerit incognita, eaque opinio ostenditur improbabilis & antiquæ traditioni contraria : hinc statuitur de auctoritate picturarum.

Antiquæ imagines Commentario huic inserendæ.

CAscinus *lib. 2 cap. 1 monumenta, quibus usus est, enumerare pergit, & pictas tabulas recensens, de iis sic loquitur :* Demum (*Vitam colligemus*) ex picturis & memoriis, quæ erant antiquæ, partim jam cognitæ, partim recenter inventæ. Hæ, quantùm hactenus scimus, desumptæ non sunt ex aliqua Vita S. Rosaliæ antiquitus scripta : sunt nihilominus fundamenta Vitæ, quam nunc scribimus ; quandoquidam saltem ex parte conservant, quæ de vita hujus Sanctæ præteritis temporibus in hominum memoria remanserant. Præterea ad consolationem illorum, qui legere non nôrunt, curatum est, ut tabulæ septemdecim Romæ æri inciderentur cum approbatione illorum, quorum erat facultatem illam concedere. *Harum tabularum, uti & inscriptionis Quisquinensis explicationem se pro Vita daturum promittit, idque diligenter præstitit. Cùm autem hæc sint præcipua gestorum* S. Rosaliæ *monumenta, illas ipsas tabulas lectorum*

Fondo librario antico dei Gesuiti italiani
www.fondolibrarioantico.it

rum oculis exhibebo. Quod ut facere posſem, multùm me juvit R. P. Ignatius Staniſlaus Caſtiglia jam ſuprà laudatus, qui mira humanitate & liberalitate omnes laminas areas, quibus uſus eſt Caſcinus, huc direxit: quin & pecuniam in hunc uſum apud Siculos collegit, ut modicis aut ferè nullis ſumptibus noſtris omnes iſtæ Caſcini imagines cum aliis adjectis Operi noſtro inſeri poſſent.

quæ auctoritatem non habeant,

32. *Quæret nunc ſtudioſus lector, quantam illis imaginibus auctoritatem attribuere poſſimus aut debeamus? Lubens reſpondeo, hîc mihi aquam hærere, præſertim ſi ſequenda ſit Caſcini aliorumque ipſum ſecutorum opinio, quâ contenditur,* S. Roſaliam *in antris ſuis ita latuiſſe abſconditam, ut nulli umquam homini nota fuerit, ne moriens quidem. Etenim non ſatis capio, quo modo aliquid innoteſcere potuerit de geſtis Sanctæ in ſpeluncis & montibus, ſi nullus umquam Anachoretidem viderit, nullus de ea vivente aliquid ſciverit, nemo cognoverit, viveretne an defuncta foret. Scio quidem recurri poſſe ad revelationes, quibus Virgo ipſa poſt mortem docere potuit nonnulla, quæ egerat in vita. Verùm nullum habemus talium revelationum idoneum teſtimonium; nullus umquam antiquus ſcriptor de ſimilibus* Roſaliæ *apparitionibus vel verbo meminit. Hac de cauſa Salernus in Vita ſic de Sancta noſtra loquitur:* Sed quænam fuerit Roſaliæ vivendi ratio in utroque antro, ſiquis exquirat, uſurpare planè licebit Hieronymi verba de ſuo Paulo eremitarum principe: " Quo-
„ modo in media ætate vixerit, aut quas fata-
„ næ pertulerit inſidias, nulli compertum habe-
„ tur „. *Verumtamen idem ſcriptor poſtmodùm, ubi agit de cultu* S. Roſaliæ, *nonnihil à prioribus*

Fondo librario antico dei Gesuiti italiani
www.fondolibrarioantico.it

bus iſtis verbis recedere videtur, ita ſcribens : Non adeo tamen vitam, mortem, & ſepulcrum Roſaliæ occluſit Deus, ut ejus ſanctitatis radii non emicârint identidem. Qua ratione id factum in Virgine, quæ ab hominum ſe conſortio vivens ſejunxerat, nos latet ; ſed planè factum ſcimus, nec miramur, cùm ab admirabilis Dei conſilio id profectum eſſe intelligamus. *Hæc ille, quia antiquum Sanctæ cultum, qui indubitatus eſt, negare non poteſt. Verùm quærere liceat, quomodo cultus ille fuerit inchoatus, ſi nec vita ſolitaria* Roſaliæ, *nec mors illius ulli innotuerit ? Tacet ad hanc interrogationem Salernus, nec audet ad apparitionem recurrere, quòd nullum apud veteres talis apparitionis ſit fundamentum.*

ſi ſancta Solitaria prorſus fuiſſet incognita :

33 *Caſcinus loco aſſignato credidit, aut certè ſuſpicatus eſt, aliquid olim de* S. Roſalia *fuiſſe litteris conſignatum : ait enim ſibi ad manus non eſſe pauca illa, quæ ſubinde de Sancta fuêre ſcripta. De antiquis ſcriptis haud dubiè loquitur, cùm paulo inferiùs innuat, jacturam illam contingere potuiſſe incendiis & conflagrationibus tabulatorum. At, ſi quid olim de* S. Roſalia *ſcriptum fuit, redit quæſtio jam propoſita de picturis, nimirum unde habuerint antiqui illi, quæ enarrarent de geſtis* S. Roſaliæ, *ſi hæc prorſus incognita uſque ad obitum permanſerit ? Idem ſcriptor varia narrat de* S. Roſalia, *quæ hauſta affirmat ex traditione. Quæro rurſum, unde oriri potuerit traditio de geſtis illis, ſi nemo mortalium* Roſaliam *noverit, aut umquam viderit, poſt aſſumptam vitam ſolitariam ? Imò ne parentes quidem aut conſanguinei Virginis eo caſu umquam ſcire potuerunt, quam vitam amplexa eſſet : ignorare etiam ipſos neceſſe fuit, fugiſſet-*

Fondo librario antico dei Gesuiti italiani
www.fondolibrarioantico.it

ne Rosalia, *an infortunio quodam periisset, aut furto aut raptu esset ablata. Unde igitur enata est traditio, ex qua utcumque didicit Caietanus tempus, quo vixit Sancta, & alia plura? Tacet etiam Cascinus ad omnes hasce interrogationes, contentus suis traditionibus, picturis, gestis forsan enarratis, & demum cultu indubitato: nam religiosior fuit, quàm ut sine fundamento auderet asserere, hæc omnia ex solis revelationibus ortum habuisse; quamvis ignorare non debuerit aut potuerit, nec traditiones de Sancta prorsus ignota oriri, nec cultum illius inchoari posse. Hæ difficultates tam naturales sunt, ut sponte se offerant, modò quis opinionem illam de ignota prorsus* Rosalia *solùm auribus percipiat.*

verùm ea opinio nata est post corporis inventionem,

34 *Qua de causa, ne in tenebris ambulare cogamur, quærere ulteriùs lubet, unde Sicuil cognoverint,* S. Rosaliam *prorsus tam in vita solitaria, quàm in morte fuisse ignotam? An fortasse id Sancta ipsa cuiquam post mortem revelavit? At id nullo fundamento dici potest, & nemo, quod sciam, id asserere sustinuit hactenus. An quisquam in Virginis vita, aut post ipsius mortem, scire potuit* Rosaliam, *sibi ignotam aquè ac ceteris, vitam duxisse soli Deo & angelis cognitam? Ridiculum esset id affirmare, cùm contradictionem involvat. Unde igitur, obsecro, nata est illa opinio apud eruditos quosdam? Dicam candidè, oriri non potuisse, nisi defectu rei satis consideratæ. Quippe asseverant aliqui, hanc esse traditionem Panormitanæ ecclesiæ; nec explicant, quàm antiqua sit illa traditio; nec unde ortum habuerit, aut habere potuerit. Verùm prorsus existimo illam traditionem non esse antiquiorem corporis inventione; & facilè probabo opinionem Cascini, quam alii adoptârunt, speciosa*

Fondo librario antico dei Gesuiti italiani
www.fondolibrarioantico.it

cioso illo traditionis nomine vestiri. Traditiones suo tempore de S. Rosalia *vigentes collegit Caietanus. At ille nullibi asseruit*, Rosaliam *in solitudine sua ita vixisse incognitam, ut nullus de ea quidquam sciverit. Verba ipsa ex manuscripto Caietani accipe :* Rosalia virgo Panormi nata traditur, unaque fuisse ancillarum Margaritæ reginæ, quæ Willelmi Siciliæ regis conjux fuit, à qua proximum urbi Panormo montem, cui Peregrino nomen, dono habens, eò secessit, vitamque ab omni consortio remotam in spelunca transegit : ibi piè sanctéque obiit humataque est.

35 *Asserit quidem Caietanus sanctam* Rosaliam *in spelunca sua* vitam *duxisse* ab omni consortio remotam ; *sed non dicit omnibus hominibus fuisse incognitam. Vitam autem ab omni consortio remotam ducere poterat ; etiamsi Panormitani omnes novissent, eam ibidem habitare, eamque novissent, & subinde etiam ad speluncam Sanctæ accessissent, ut eidem necessaria ad victum procurarent, aut pia ipsius audirent monita. Neque hæc tantùm consistere possunt cum vita ab omni consortio remota, sed alia etiam plura. Si* S. Rosalia *diebus Dominicis & festis speluncâ suâ fuerit egressa, ut in monasterio aut ecclesia proxima sacrosancto Missæ Sacrificio interesset, ut leviusculas noxas sacra confessione expiaret, ut Pane eucharistico reficeretur : aut si pius presbyter statis temporibus ad speluncam ipsius venisset, ut ei memorata præstaret officia ; posset nihilominus dici vitam transegisse in spelunca sua ab omni consortio remotam : neque enim perfectioni vitæ solitariæ obsistere possunt pia illa exercitia ; neque impediunt, quo minùs vita talis rectè dici possit ab omni consortio remota.* *& Caietano ignota fuit :*

Fondo librario antico dei Gesuiti italiani
www.fondolibrarioantico.it

mota. Quare, ſicut pro certo affirmare nolim, Roſaliam *ſubinde egreſſam fuiſſe ſpeluncâ ſuâ, aut aliquem in ſpeluncam admiſiſſe, ut ſacroſanctorum myſteriorum fieret particeps; quia idonea ad id affirmandum monumenta non habeo; ita candidè profiteor, me fidem non habiturum illis, qui pia illa exercitia certò Sanctæ Anachoretidi abjudicare contendunt, niſi meliora adducant documenta, quàm hactenus allata vidi, ut opinionem illam ſtabiliant: nam relatio Caietani ſatis oſtendit, ex antiquis traditionibus nihil haberi, quo probetur,* S. Roſaliam *magis fuiſſe ſolitariam, quàm fuerunt multi ſancti anachoretæ, qui ſtatis temporibus ad divina myſteria accedebant.*

quin & monumentis certis, præſertim antiquiſſimo cultui,

36 *Jam verò, quidquid ſit de exercitiis illis, de quibus nihil ſtatui poteſt, niſi ex meris conjecturis, opinio illa de* Roſalia *prorſus incognita, quam præterito ſeculo natam, traditionibuſque antiquis deſtitutam jam oſtendi, omni etiam caret veriſimilitudine. Quippe tam multa perſuadent,* Roſaliam *antiquis Siculis fuiſſe cognitam, ut ea de re prudenter nequeat dubitari. Antiqua traditio habet,* Roſaliam *habitâſſe in ſpecu montis Peregrini, atque idcirco ibidem ante plura ſecula, ut ſuo loco videbimus, ædes ſacra fuit erecta cum effigie Sanctæ. Unde, quæſo, nata eſt illa traditio, de cujus veritate nullus dubitat? Non aliunde, opinor, quàm quòd* Roſalia *ſaltem uni aut pluribus eſſet cognita, qui eam poſt mortem omnibus notam facere potuerunt. Antiqua item traditio erat de habitatione* S. Roſaliæ *in antro Quiſquinenſi, quæ ſimilem quoque originem habere debuit. Præterea cultus Sanctæ tam antiquus eſt in Sicilia, ut Caſcinus lib. 2 cap. 19 voluerit, jam cultam fuiſſe*

Fondo librario antico dei Gesuiti italiani
www.fondolibrarioantico.it

se tempore Guilielmi regis, & Alexandri Papæ III, id est, uno aut altero anno post mortem Sanctæ, sicut illam figit Cascinus. Non quidem certa est illa opinio Cascini, ut suo loco videbimus: at certus saltem est cultus valde antiquus, ac eodem seculo cœptus. Intelligere igitur nequeo, quâ consequentiâ Cascinus, aliique ipsum secuti voluerint, Sanctam tam incognitam fuisse tempore vitæ solitariæ, ut ne in supremo quidem agone ullus ei adfuerit, & cultum tamen cœptum non diu post mortem. An igitur cœperunt Siculi Sanctam colere, quam nec mortuam sciebant, nec viventem noverant? Sanè explicandum imprimis fuerat, quo id demum facto contingere potuerit, aut verisimiliter contigerit. Qua de causa longè magis credibilia dicemus, si asseramus Sanctam aliquibus saltem notam fuisse, & verisimiliter etiam plerisque Panormitanis, qui, ut minimùm, scire poterant Rosaliam *in spelunca montis Peregrini degere, & deinde ibidem obiisse, licèt vultum ipsius fortasse numquam viderent.*

imaginibus ac verisimilitudini est contraria:

37 *Cascinus imaginibus antiquis* S. Rosaliæ *tantum tribuit, ut non modò gesta sanctæ Virginis ex earum auctoritate enarret, sed etiam ex iis de externa specie & vestitu sanctæ nostræ Anachoretidis differat lib. 2 cap. 21. Modum illum disputandi non improbo, si supponere velimus Sanctam tempore anachoreseos suæ cognitam & subinde visam fuisse, saltem ab aliquibus, qui de vestibus, statura & vultu ipsius pictorem utcumque potuerint instruere. Verùm rursus non capio, quo demum modo Cascinus scribere potuerit, tabulam Marturanensem, quia ceteris antiquior est, existimandam esse omnium* maximè similem *Sanctæ, si existimaverit Anachoretidem*

Fondo librario antico dei Gesuiti italiani
www.fondolibrarioantico.it

tidem noſtram à nullo umquam homine fuiſſe viſam aut cognitam, poſtquam in puellari ætate domum paternam deſeruerat. Credit tabulam illam ab anno 1257 *fuiſſe pictam. Supponamus etiam, per me licet, ſtatim fuiſſe pictam, ubi mors Sanctæ innotuerat. An idcirco pictor veſtes numquam viſas rectè potuit exprimere? An vultum numquam ab aliquo viſum (niſi forſan in puellari ætate, quod ne quidem dici poteſt ſatis certò) aptè delineare poterat, aut ſtaturam numquam oculis ſubjectam exactè repræſentare? Vides, opinor, lector, quàm malè cohæreant collectiones & aſſerta multa eruditi Caſcini cum opinione illa de* Roſalia *prorſus ignota, quæ in Opere ipſius ſic legitur, ut merito dubitare poſſimus, an illam ipſe aſſeruerit, aut ſaltem an firmus in ea opinione perſtiterit. At, quidquid ſit de mente Caſcini, magna copia antiquarum imaginum, plures eccleſiæ per Siciliam ſparſæ, cultuſque tam antiquus & latè propagatus, qualem infrà videbimus, luculenter inſinuant, Sanctam tam in vita, quàm brevi poſt mortem, ſatis notam fuiſſe & celebrem. Plura adduci poſſunt argumenta, quibus dicta confirmentur. At ſatis erit unam adjicere obſervationem.* Panormo, *inquit Salernus in Inventione corporis,* duobus vix paſſuum millibus diſſitus mons Peregrinus, *in cujus ſpelunca vixit & defuncta eſt* S. Roſalia. *Quis igitur ſine idoneis antiquorum teſtimoniis credat, aut prudenter credere poſſit, in tanta propinquitate urbis celeberrimæ ſic latuiſſe* Roſaliam, *ut à nemine fuerit deprehenſa agnitaque?*

rationes pro illa opinione allatæ

38 *Gravia ad credendam rem tam inſolitam & inuſitatam requiruntur argumenta, & manifeſta indicia. At nihil affertur à Caſcino & Salerno*

Fondo librario antico dei Gesuiti italiani
www.fondolibrarioantico.it

lerno præter leves quasdam conjecturas. Audiamus Salernum in Vita : Fuerunt anachoretæ, *inquit*, qui aliquem agendi modum cum hominibus admitterent ; sed alii arctius vitæ genus sequuti, ita ab humana se societate secreverunt, ut soli viverent Deo, in specus vel semper, vel ut plurimùm inclusi. Ad hunc verò perfectionis apicem, qui humanæ mentis obtutum fugit, Rosaliam conscendisse necesse fuit : neque enim nobilis Puella in paternis, vel patriæ urbi proximis agris versari potuisset, quin agnosceretur : nec semel agnitæ licuisset vitam ibi agrestem ducere, temporum injuriis, bestiarum ferocitati, latronum nequissimorumque hominum insidiis expositam. Quare prudenter factum arbitror, ut in sua illa epigraphe non scripserit Rosalia, IN HAC EREMO, aut, IN HOC MONTE ; sed IN HOC ANTRO se habitaturam insculpserit. *Hactenus Salernus, qui hoc argumentum mutuatus est ex Cascino lib. 2 cap. 12. Verùm non tam graviter urget hæc ratio, ut in comparationem adduci possit cum rationibus pro sententia opposita jam allatis ; & si quid omnino probaret, solùm evinceret,* Rosaliam *verisimiliter fuisse incognitam initio vitæ solitariæ, quamdiu periculum erat, ne retraheretur à parentibus. At cùm illa ratio multa incerta tamquam certa supponat ; ne quidem evincit, primam Virginis fugam tam clandestinam fuisse, ut nulli innotuerit : imò ex illo argumento nequit certò inferri,* Rosaliam *clanculùm & invitis consanguineis ad vitam solitariam abiviſſe.*

39 *Quàm multa sint incerta, quæ tamquam in objectione supponuntur, primùm accipe. Supponitur in tenella ætate fuisse* Rosalia, *dum aggressa est vitam anachoreticam. At tene-* *multa incerta supponunt,*

Fondo librario antico dei Gesuiti italiani
www.fondolibrarioantico.it

ra illa Virginis ætas nullo instrumento antiquo, aut argumento idoneo probari poterit, ideoque planè est incerta. Secundò supponitur, Virginem rectà ex paterna domo aut palatio regio se in desertum contulisse, priusquam exercitata esset in vita monastica. At id rursus incertum est, ut patebit, ubi hæc controversia examinabitur inferiùs. Tertiò supponitur, vixisse parentes Virginis, aut saltem alios, qui idem jus haberent in Virginem, quando hæc elegit vitam solitariam. Id æquè est incertum, cùm Rosalia *eo tempore potuerit esse orbata parentibus, eaque esse ætate, ut tutorum juri non subesset, aut potiùs tutores non haberet. Quartò supponitur,* Rosaliam *in speluncis suis fuisse obnoxiam multis periculis, tam à bestiarum ferocitate, quàm malorum hominum insidiis. At ne illa quidem pericula satis sunt certa; præsertim si notam fuisse Virginis speluncam existimemus; nam hæc ita potuit occludi, ut bestiis nullus pateret accessus. Cùm autem prior spelunca esset in agro paterno, altera non longè Panormo dissita; satis item occludi poterat contra perversos homines, à quibus minùs erat timendum, quia pauper Anachoretis nihil in antro suo habebat, quod cupiditatem latronum excitare poterat. Itaque omnia ferè, quæ Salernus ut certa assumit, prorsus sunt incerta. Si tamen certa existimarentur; ne sic quidem evincerent aliud, quàm* Rosaliam *fuisse ignotam consanguineis suis, & aliis omnibus, à quibus prodi potuisset; non verò probarent, nulli prorsus mortalium fuisse cognitam.*

& ne vel sic quidem evincunt, quod quæritur,

40 *Supponamus tantisper certum esse (licèt non modo incertum, sed minùs quoque probabile appareat) fugisse* Rosaliam *invitis ac ignorantibus parentibus, consanguineis, omnibusque demum*

Fondo librario antico dei Gesuiti italiani
www.fondolibrarioantico.it

mum hominibus, per quos Virginis consilium erumpere poterat, ne agnita domum retraheretur. Cur Virgo nobilis non poterat habere fidam ancillulam, cui consilium suum probaverat, quámque beneficiis suis ad silendum obstrinxerat, ut hæc in antro latenti necessaria ad tenuem victum afferret clanculùm? Sanè, si credamus Rosaliam *in agro paterno latuisse, ejusmodi servitium videtur fuisse utcumque necessarium: neque enim in spelunca invenit, quibus vitam sustentaret; nec spelunca egredi poterat sine periculo, ne brevi agnosceretur. Deinde, licèt quoque credere vellemus incognitam prorsus fuisse initio vitæ solitariæ, cur latebræ illæ tandem erumpere non poterant, sanctaque Anachoretis casu quodam vicinis hominibus innotescere? Profectò si consideremus, Virginem sanctam, quæ in antro Quisquinensi vitam traducere proposuerat, ex hoc deinde in aliud migrâsse; non inveniemus rationem aliam probabiliorem, quàm quòd Sancta magis, quàm vellet, innotuisset in specu priore; ideoque aliam quæsiverit, ubi magis latêret, & securiùs divina contemplaretur. Itaque ex clandestina* Rosaliæ *fuga, licèt certa esset, primò nequit probari, omnino incognitam fuisse, aut nullius admisisse servitium. Secundò, etsi initio fugæ planè fuisset ignota omnibus, necdum sequeretur, semper incognitam mansisse. Contrà verò, antri mutatio insinuat, non mansisse incognitam in priore antro: & traditio antiqua de ipsius habitatione in isto antro planè ostendit, non fuisse ibidem omnino incognitam. De antro montis Peregrini res non minus videtur clara, cùm antiquorum traditio de habitatione* Rosaliæ *in illo antro ad posteros pervenerit, & Caietanus scripserit, montem Peregri-*

Fondo librario antico dei Gesuiti italiani
www.fondolibrarioantico.it

num à Margarita regina donatum fuisse Rosaliæ, *ut eò secederet.*

ac Caietano & antiquæ traditioni repugnant.

41 *Fateor quidem æquè incertum, ac multa alia incerta sunt, videri posse, an* Rosalia *montem Peregrinum acceperit à Margarita regina. At non video, cur eruditi Siculi, qui Caietani auctoritatem maximi facere solent, id rejecturi sint tamquam certò falsum. Verùm, etsi id quoque ipsis liberaliter dare vellem, certè agnoscere debebunt, Caietanum id scribere non potuisse, si credidisset* Rosaliam *clandestinâ fugâ aulam deseruisse, & semper latuisse incognitam: neque enim regina locum donare poterat* Rosaliæ, *si ignorabat, ubi lateret: si ne quidem sciebat, viveretne, an mortua esset. Itaque Caietanus existimavit, consilium* Rosaliæ *fuisse notum saltem reginæ. Imò ex ejusdem sententia nec Panormitanis erat ignotum: nam donatio talis loci, qualis est mons Peregrinus, latêre non poterat, præsertim si fieret per reginam. Qua de causa, cùm dicat Caietanus,* Quæ de diva Rosalea scribimus, ex fama & seniorum traditione accepimus; *idque de Caietano profiteantur & sæpe inculcent Cascinus, Salernus aliique sententiæ nostræ oppositi: necesse est, ut etiam fateantur patroni clandestinæ fugæ* S. Rosaliæ, *non modò auctoritatem Caietani, sed & antiquam traditionem novellæ opinioni suæ esse contrariam; eamque non modò destitutam esse omni testimonio antiquorum; sed omnibus monumentis antiquis, videlicet traditionibus, picturis, & cultu antiquo prorsus reddi improbabilem. Quin imò, si utriusque antri situm maturè expendamus, non improbabile videbitur, sacellum aliquod prope Virginis specum fuisse, in quo divina mysteria in gratiam ipsius celebrarentur, ne egredi spelunca suâ cogeretur.*

Fondo librario antico dei Gesuiti italiani
www.fondolibrarioantico.it

geretur. Poterat id fieri in paterno agro Quisquinensi ; poterat etiam in monte Peregrino , si hic Virgini donatus est à regina. Quòd autem Sancta sculpserit , In hoc antro , *non verò* in hac eremo *aut* in hoc monte , *se habitare decreviſſe; nullo modo favet clandestinæ fugæ ; at utcumque insinuat , non fuisse solitam antro suo egredi , sed ibi constanter in vita solitaria permanere.*

42 *Hæc , erudite lector , diligenter disputanda censui , nihil de ceteris omnibus certi statuere intendens , nisi illud unicum , quòd sancta Anachoretis non sic omnibus hominibus incognita in specu sua vixerit , ut nullus eam sciret vivere. Verisimile quoque apparet , nomen ipsius , famam, & habitationem in specu passim fuisse nota vicinis , & maximè Panormitanis ; at non æquè id certum. Sacrosanctis Ecclesiæ Sacramentis usam fuisse Sanctam , & sacro Missæ sacrificio assistere solitam tempore vitæ solitariæ , mihi prorsus persuadeo ; at omnino incertum , an spelunca suâ in hunc finem soleret egredi ; an verò hæc officia ante speluncam in sacello aliquo , aut in parte speluncæ ad eum usum destinata peragerentur. Æquè incertum , an accedentibus pia monita dederit ; an verò neminem alloqui voluerit , ut sola cælestia meditaretur. De hisce , quæ incerta dixi , nihil ex antiquis monumentis probari potest , aut improbari. Scriptores non pauci aliter de iis locuti sunt , & contenderunt varia esse certa, quæ ego inter incerta reposui. Non pauci item prioribus scripserunt contraria ; eaque similiter pro certis tradiderunt. At nostri instituti est , nihil pro certo habere , nisi idoneis probari possit documentis ; nihil item ut certò falsum rejicere, nisi certa appareant falsitatis indicia : atque ab hoc instituto recedere non licet.*

Incertum est , an subinde hominibus se ostenderit Virgo :

Fondo librario antico dei Gesuiti italiani
www.fondolibrarioantico.it

ex dictis statuitur de auctoritate imaginum Sanctæ.

43 *Porrò ex dictis statuendum est de auctoritate imaginibus* S. Rosaliæ *tribuenda. Nullam illis auctoritatem attribuere possem, si assentirer iis, qui volunt* S. Rosaliam *prorsus fuisse incognitam, quia secundum illam opinionem pictores nihil scivissent de Sanctæ gestis, & consequenter pinxissent meditationes suas, seu ea solùm penicillo expressissent, quæ ipsi fuissent commenti ut sanctæ Anachoretidi congrua. Verùm cùm illa sententia mihi improbabilis appareat, atque omnino existimem nonnulla Sanctæ gesta innotescere potuisse, eam picturis* S. Rosaliæ *negare nolim auctoritatem, quam picturis aliorum Sanctorum attribuimus. Tanta autem auctoritas non solet dari picturis, quanta Vitæ conscriptæ à coævo auctore aut suppare, cùm pictores nimiam sumant licentiam, & sæpè, ubi nihil habent certi, incerta audacter penicillo exprimant. Ceterùm tanto major fides imaginibus debetur, quanto vetustiores sunt, & ætati Sanctæ propinquiores, præsertim si repræsentent facta historica. Si verò ea repræsententur, quæ non solent hominum oculis patêre, qualia sunt officia angelorum & Sanctorum; non satis firmum illæ imagines præbent fundamentum, quo credamus, omnia peracta esse, sicuti oculis objiciuntur; sed plerumque pro allegoriis haberi debent. Ex antris demum & situ corporis inventi nonnulla collegit Cascinus, eaque suis locis examinabimus. Hactenus de monumentis valde ambiguis, ex quibus gesta* S. Rosaliæ *utcumque colligi possunt.*

§ V.

Fondo librario antico dei Gesuiti italiani
www.fondolibrarioantico.it

§ V. Disceptatur inter Siculos, an Sancta professa sit vitam monasticam, priusquam exorsa est vitam anachoreticam.

Vitam eremiticam seu anachoreticam duxit S. Rosalia, *uti habet antiqua traditio, atque omnes omnino scriptores sine controversia admittunt. Verùm, cùm prorsus obscurum sit & incertum, quo tempore, quoto ætatis anno, qua occasione ac quo demum modo vitam solitariam amplexa sit Virgo: cúmque de gestis ipsius anterioribus nihil satis exploratum habeamus aut certum; de hisce omnibus in varias conjecturas abierunt auctores. Multi contendunt,* Rosaliam *fugâ clandestinâ ex ædibus paternis vel ex aula regia se proripuisse, nullo mortalium conscio, atque ita ad speluncam primam, in qua vitam solitariam ordiretur, fuisse delatam. Volunt iidem Sanctam toto solitariæ vitæ tempore latuisse incognitam, & ductu solius angeli à prima spelunca ad alteram fuisse translatam; ac ne mortis quidem tempore ulli innotuisse. Primus hujusce opinionis auctor videtur esse Cascinus ante laudatus, qui eam ex antiquis picturis hausit per conjecturas varias. Cascini auctoritatem secuti sunt alii scriptores multi, ita ut hæc opinio plures aliis omnibus patronos habere videatur, & passim magis invaluerit. Verùm jam examinavi ex*

Alii volunt Sanctam clandestinâ fugâ ad eremum delatam, ibique mansisse ignotam;

Fondo librario antico dei Gesuiti italiani
www.fondolibrarioantico.it

ex parte opinionem illam § præcedenti, ac refutavi eatenus saltem, quòd ostenderim Sanctam in solitudine sua non fuisse prorsus incognitam.

alii credunt in spelunca sua non fuisse omnino incognitam;

45 *Altera sententia est*, Rosaliam *quidem duxisse vitam solitariam in antris & speluncis; at non ita absconditam omnibus, ut nemini prorsus esset cognita. Dubitare nequeo, quin hæc sententia fuerit Octavii Caietani, qui gesta* S. Rosaliæ *ex traditionibus breviter enarravit, quantùm pro documentorum penuria potuit. Verba ipsius ex Ms. exemplari dedi num.* 34. *Pro eadem sententia citari potest Officium proprium* S. Rosaliæ, *à summo Pontifice Benedicto XIII pro toto Siciliæ regno approbatum. Nam licèt in illo Officio clandestina fuga è domo paterna asseri videatur: nullibi tamen in eo asseritur, fugisse Virginem, nemine conscio; ac deinde semper omnibus incognitam in ipsa etiam morte mansisse. Quin potiùs insinuat, non fuisse omnino ignotam, cùm ita habeat:* Callidas dæmonum insidias ... acriter sæviendo in se ferreâ catenâ, vigiliis & humi cubatione forti animo superâsse, antiquæ icones significant. *Nam auctor Officii antiquis iconibus auctoritatem tribuere non poterat aut debebat, nisi credidisset picturibus illarum iconum de gestis* S. Rosaliæ *nonnulla innotuisse. Plures alios patronos habuit hæc sententia jam à tempore Cascini & Caietani, tantoque videtur priori opinione probabilior, quanto est antiquior, & cultui antiquo conformior, ut antea fusiùs probavi.*

alii existimant priùs monialem fuisse, deinde solitariam:

46 *Tertia sententia, quæ etiam videtur Cascino antiquior, est eorum, qui existimant* S. Rosaliam *per vitam monasticam cœpisse, atque ex monastica vita ad anachoreticam esse progressam, sicut fecerunt alii Sancti Sanctæque complures,*

Fondo librario antico dei Gesuiti italiani
www.fondolibrarioantico.it

plures, qui legitima ſuperiorum ſuorum auctoritate è monaſterio ad eremum, aut ad cellam aliquam diſcedebant, ut ibidem vitam ducerent ſolitariam, & cæleſtia contemplarentur. Sententiam hanc ipſo Caſcino antiquiorem eſſe, probant verba ipſius lib. 2 cap. 7, ubi Italicè ſcribit, quæ reddo Latinè : Unde magis miror aliquem credidiſſe de nobiliſſima virgine Roſalia, *eam nimirum bonâ ſuorum veniâ ad ſolitudinem abiiſſe, & ita depictam fuiſſe, acſi ſuis valedixiſſet*, præſentibus rege, regina & archiepiſcopo Panormitano, *ſubditque :* Et, quod pejus eſt, dictum eſt, ſed ſine auctoritate aut probabilitate, eam reliquiſſe monaſterium, & in ſolitudinem abiviſſe. *Reprobat quidem Caſcinus, ſi hoc loco interpolatus non eſt, opinionem de monaſtica Sanctæ vita, uti eadem improbatur aliis locis ejuſdem Operis; aitque aſſertam eſſe* ſine auctoritate aut probabilitate : *at vel ſic oſtendit, eam ſuo tempore jam fuiſſe, imò & opinione ſua de* Roſalia *planè ignota antiquiorem eſſe, præſertim ſi addamus verba ipſius de opinione incolarum Montis Regalis cap. 9 pag. 206, ubi agnoſcit, argumentum aliquod iis ſuppetere, quo credunt* S. Roſaliam *etiam habitâſſe prope Montem Regalem, quoniam oſtendunt vicinam plagam à* S. Roſalia *nomen antiquitus habere, & inferiùs eſſe aquam copioſam, quæ nomen habet* à monacha. *Addit deinde, illos exiſtimare* monacham *illam &* Roſaliam *eſſe eamdem Sanctam. Hi certè exiſtimârunt, monacham fuiſſe* S. Roſaliam, *priuſquam Caſcinus ex meris conjecturis illam opinionem aſſereret, quòd* Roſalia *planè fuiſſet incognita. Quin eodem rurſum teſte lib. 2 cap. 1 pag. 163, nonnulli affirmârunt* S. Roſaliam *non eſſe diſtinctam à* Roſalia *abbatiſſa*,

quæ

Fondo librario antico dei Gesuiti italiani
www.fondolibrarioantico.it

quæ floruit initio seculi XIII, *seu tempore Frederici II imperatoris. Rejicit opinionem utrorumque Cascinus sine multa disputatione; at ideo negare non potuit opinionem de vita monastica* S. Rosaliæ *antiquam esse. Hæc autem illius opinionis antiquitas magis patebit ex picturis antiquis, de quibus infrà agemus.*

ex his alius Benedictino, alius Basiliano Ordini Sanctam attribuit:

47 *Porrò* S. Rosaliam *scriptis Opusculis Ordini suo Benedictino asserere conatus est Petrus Antonius Tornamira, Siculus Congregationis Casinensis. Edidit is anno* 1668 *Opusculum Italico sermone scriptum, cui titulus est:* Idea conjecturalis de vita S. Rosaliæ virginis Panormitanæ, monachæ & anachoretidis Ordinis patriarchæ S. Benedicti. *Non videtur opinio in illo libello asserta multos inveniisse patronos, sed potiùs neglecta fuisse. Idem tamen auctor anno* 1670 *alium edidit libellum, in quo prædictam sententiam novis aliquot argumentis probare conatus est; at ne vel sic quidem multos invenit sibi consentientes. Et sanè scriptor ille multo plura intrepidè affirmat, quàm probat aut probare potuit. Nonnulla tamen adduxit argumenta, quæ de vita monastica* S. Rosaliæ *suspicionem movent, etsi clarè non evincant monacham fuisse, nedum Benedictini Ordinis. Nullus eo tempore memoratos libellos conatus est refutare, quod sciam: at constat,* Rosaliam *passim non fuisse agnitam pro Benedictina. Verùm circa initium hujus seculi conscriptus est libellus sub fictitio nomine Demetrii Roscovizzi, quo* S. Rosalia *asseritur Ordini S. Basilii. Titulus Opusculi Italici est:* Breves rationes, quibus datur notitia de habitu S. Rosaliæ virginis anachoretidis Panormitanæ. *Opusculum hoc vehementem excitavit æmulationem quorumdam, qui existimârunt aliquid detractum*

Fondo librario antico dei Gesuiti italiani
www.fondolibrarioantico.it

tractum iri gloriæ S. Rosaliæ, *si crederetur per vitam monasticam gradum feciſſe ad anachoreticam.*

hinc acris controverſia nata, varitque libelli ſcripti.

48 *Hac de cauſa anno* 1701 *prodiit alius libellus ſub nomine Andreæ Perrucci, qui oppoſitam ſententiam tuetur, & refutare conatur rationes pro vita monaſtica Baſiliana* S. Roſaliæ *in dicto Opuſculo allegatas. Diſſimulare nequeo ſcriptorem hunc non eadem uti moderatione in diſputando, quâ uſus fuerat prior; majorique acrimonia quàm rationum pondere contra adverſarium ſuum agere. Reſpondit huic Opuſculo auctor prioris aut ipſius vindex ſub nomine Cornelii Dextri; at iſtud Opuſculum ad manus meas non pervenit. Porrò anno* 1703 *alter contra monaſticam* S. Roſaliæ *profeſſionem libellus fictitio Jacobi Calafati nomine eſt editus, ſive ab eodem, ſive ab alio auctore, quod ſcire nihil attinet. Certè in toto illo libello, ſtudiosè cum aliis perlecto, plus acerbitatis quàm ſolidæ rationis inveni. Hæc utriuſque Opuſculi acrimonia excitâſſe videtur auctorem primi libelli, ſeu vindicem profeſſionis monaſticæ* S. Roſaliæ, *ut acriùs item reſponderet adverſario, ejuſque jactantiam ſalibus quibuſdam aſpergeret. Itaque eodem anno* 1703 *edidit libellum nomine rurſum fictitio Joannis Roſſi, eique Italicè titulum fecit,* Cerotto Specifico *&c. Ad hunc demum libellum reſponſum eſt ab anonymo, qui idem veriſimiliter eſt cum fictitio Calafato. Titulus Italici hujus libelli eſt* Reſponſio generica *&c. Auctor autem in præfatione conqueritur de acrimonia ſui adverſarii, ſuamque commendat in ſcribendo modeſtiam. Verùm ſi quis ſine præjudicio, ac ſine amore aut odio, libellos utrimque ſcriptos diligenter pervolverit, ſicuti mihi fuerunt perlegendi, facilè*

Fondo librario antico dei Gesuiti italiani
www.fondolibrarioantico.it

videbit, utrimque nimis acriter disputatum esse. Controversia tamen longiùs progressa non videtur, silente utraque parte, nisi quòd Mancusus anno 1721 in Historia S. Rosaliæ asserere conetur monacham non fuisse.

Edictum antistitis Panormitani

49 *Anno 1701, die x Januarii, illustrissimus dominus Ferdinandus de Bazan edictum edidit, quod deinde impressum, & variis libellis insertum est, ut fidem detraheret fabulis, quæ de* S. Rosalia *spargebantur. Mens hujusce antistitis non omnino clarè exposita est, nec satis liquet, quid edicto suo prohibitum voluerit, ideoque verba ipsa juvabit subjungere:* Quia apud nonnullos præsertim Ordinum Regularium, eò devotionis fervor erga D. Rosaliam Virginem Panormitanam devenit, ut etiam asseruerint, nunc D. Rosaliam S. Basilii magni Ordinem professam, monasteriumque sanctissimi Salvatoris hujus Urbis Panormi incoluisse, ibique multa gessisse; nunc Ordinem S. Benedicti, ac etiam D. Augustini: & ex vita cœnobitica in eremum secessisse; præterquàm quod alii etiam Ordines habitu suæ Religionis, præsertim in processionibus, & altaribus eam insigniverint, multaque alia apochrypha, & vana effutiunt, & disseminant, quæ omnia tum antiquæ traditioni non consonant, tum Officio ejusdem Divæ, & Missæ à sacra Congregatione approbatis, Romanoque Martyrologio adversantur, ac vitæ eremiticæ splendorem, & præstantiam, quam scriptores extollunt, contemplativique suspiciunt demiranturque, obnubilant.

de spectantibus ad S. Rosaliam,

50 Ideo illustrissimus, & reverendissimus dominus meus D. Ferdinandus de Bazan archiepiscopus Panormitanus, ne quid admirabilis vitæ divæ Rosaliæ gestis, quæ juxta communem sensum

Fondo librario antico dei Gesuiti italiani
www.fondolibrarioantico.it

ſenſum ſunt recepta, detrahatur, vel temerè adjiciatur, neve in futurum aliquid ponderis habeant; vigore præſentis actus ordinat, providet, & mandat, ut omnia geſta, acta, & inventa (præter ea, quæ ex Officio, & Martyrologio nobis innoteſcunt) eorumque relationes, hiſtoriæ, & quæcumque ſcripta typis data, vel edenda, aut calamo exarata, vel deſcribenda, nec non & imagines ab anno MDCXXV impreſſæ, vel quovis modo depictæ, aut fabrefactæ in templis, aliiſve in locis expoſitæ, & in poſterum exponendæ, quæ ſupradicta reſpectivè affirmant & exprimunt, ſint nullius roboris & firmitatis; nullumque effectum in veritatis, & antiquæ traditionis præjudicium parere debeant & poſſint: ſed, (donec aliter ritè, & jure declaretur,) divam Roſaliam eremiticam tantùm vitam duxiſſe, ac paternæ domus opes, delicias, ac ſpem majoris amplitudinis, ob propinquitatem, & benevolentiam regum Siciliæ, contemptas cùm tetricæ rupis horrore, & aſperitate commutâſſe, & pro Chriſti amore paternum principatum, aulamque profugientem in montibus, ac ſpeluncis ſolitariam, cœleſtem vitam duxiſſe, è regalibus ſcilicet mundi deliciis in Quiſquinæ & Peregrini montium ſolitudinem ſe tranſtuliſſe, prout ex Officio & Miſſa, ut ſuprà, approbatis, & Martyrologio Romano conſtat, omnino exiſtimandum, & in poſterum aſſerendum, ſub pœnis arbitrio Dom. ſuæ illuſtriſſimæ & reverendiſſimæ infligendis; quod, ut apud omnes innoteſcat, dictus illuſtriſſimus & reverendiſſimus dominus edictum etiam fieri mandavit. Unde &c.

51 *Ordinat illuſtriſſimus dominus, ut omnia, quod eſt obſcurius.* quæ de S. Roſalia *ſcripta vel impreſſa ſunt* (præter

Fondo librario antico dei Gesuiti italiani
www.fondolibrarioantico.it

ter ea, quæ ex Officio & Martyrologio nobis innotescunt) ... sint nullius roboris & firmitatis &c. *Itaque, si hæc verba in rigore exponenda sunt, quacumque Caietanus, Cascinus, Auria, aliique scriptores edicto antiquiores, de* S. Rosalia *scripserunt, nisi adoptata fuerint in* Officio *aut* Martyrologio, *tamquam* nullius roboris *sunt rejicienda. Secundò cùm omnia etiam* edenda ... vel describenda *declarentur* nullius roboris, *fides detraheretur plurimis miraculis, quæ de* S. Rosalia *narrantur à Mancuso aliisque, quia Martyrologio Romano aut Officio non sunt inserta. Verùm* (*etsi verba talem sensum insinuant, si rigidè sumantur*) *nequaquam probabile est aut credibile, illam fuisse mentem antistitis, cùm scripta Caietani & Cascini semper magni fecerint Siculi; cúmque Mancusus, licèt partem edicti proferat in præfatione sua, plurima scripserit de* S. Rosalia, *nec Officio nec Martyrologio inserta. Quapropter verisimile est, antistitem tantùm voluisse monere subditos suos, ne faciles præberent aures iis omnibus, quæ eo tempore de* S. Rosalia *scribebantur, & solùm ut certam crederent* vitam *illius* eremiticam, *ceteraque in lectionibus Officii aut in Martyrologio asserta. Verùm quidquid sit de mente antistitis Panormitani, controversia, qua de agimus, magis agitata fuit post istud edictum, quàm umquam antea.*

§. VI.

Fondo librario antico dei Gesuiti italiani
www.fondolibrarioantico.it

§ VI. Rationes, quæ contra monasticam vitam S. Rosaliæ afferuntur.

Disputatio de vita Sanctæ monastica admodùm est ambigua:

Quantò diutiùs & studiosiùs examinavi libellos pro vita monastica S. Rosaliæ *asserenda exaratos, aut scriptos ad illam oppugnandam, tantò magis de illa re dubitare cœpi, tantóque clariùs perspexi, de incerta illa controversia nihil certi posse statui. Rationes quidem variæ ab utraque litigantium parte afferuntur; sed nullæ tam efficaces sunt, ut omnem eximant dubitationem. Præter libellos impressos accesserunt dissertationes manuscriptæ, à viris eruditis compositæ nobisque transmissæ. Pro monastica professione disseruit P. Hieronymus Justiniani Societatis Jesu pari eruditione & modestiâ, sententiam suam nostro judicio submittens. Scripta Justiniani ad nos missa vidit in Sicilia eruditus canonicus Panormitanus, Antoninus Mongitorius, libris editis notissimus, qui miram eruditionem & magnam in colligendis monumentis de* S. Rosalia *industriam P. Justiniani agnoscit & prædicat: at sententiam illius improbat & refutare conatur missa ad nos dissertatione Ms., cui & alteram adjunxit ad refutandam sententiam Tornamiræ, qui* Rosaliam *Benedictinis attribuit, cùm Justinianus pugnet pro Basilianis. Porrò cùm Mongitorius & Justinianus quæstionem longè rectiùs multoque modestiùs tractaverint, quàm præcedentes, quorum Opuscula sunt impressa; horum*

Fondo librario antico dei Gesuiti italiani
www.fondolibrarioantico.it

horum præcipuè rationes allegabo, quanta possum brevitate; addam tamen, quæ apud alios occurrent notatu digna, quæque ipse pro alterutra parte invenire potuero.

primum argumentum contra vitam monasticam ex traditione petitum:

53 *Primum argumentum Mongitorii desumitur à traditione ecclesiæ Panormitanæ, cui repugnare contendit opinionem de monastica vita* S. Rosaliæ, *uti etiam voluerunt omnes alii ejusdem cum eo sententiæ patroni. Probationem sumit ex Cascino, qui lib. 2 cap. 21 pag. 299 ita habet:* Quemadmodum constantissima fuit traditio de S. Rosalia, quòd fuerit solitaria; sic nulla umquam fuit traditio, nec ullum umquam verbum auditum est de ipsius habitu, vel quòd fuerit monacha alicujus religionis. *Idem lib. 2 cap. 1 pag. 164 sic loquitur:* Quia illa non fuit monacha, sed solitaria, & (sicut dicemus) una ex anachoretidibus illis maximè abditis, de quarum personis pauca possunt innotescere, nisi per aliquam dispositionem divinam; quòd si monacha fuisset, religiosi illius Ordinis, cui fuerat adscripta, ipsius rationem habuissent; & tamen in nullo Ordine ipsius habetur memoria. *Hæc ultima verba novum suggerunt argumentum. Addit hisce Mongitorius auctoritatem Vincentii Auria, qui in Vita* S. Rosaliæ *pag. 54 affirmat, constantissimam esse traditionem, nihil sciri de Sanctæ habitu aut vita monastica, sed solùm de vita eremitica. Ad hoc argumentum tam Basiliani quàm Benedictini instituti defensores respondent, in Ordinibus istis antiquam esse traditionem de* S. Rosalia, *olim sui Ordinis alumna. Proferunt etiam inscriptiones aliaque, quibus eam traditionem probare nituntur. Verùm nihil hactenus vidi prolatum, quod corporis inventione sit antiquius, aut certè nihil, quo probare*

Fondo librario antico dei Gesuiti italiani
www.fondolibrarioantico.it

bare possunt, traditionem de S. Rosalia *in suo Ordine fuisse ante corporis inventionem. Alio igitur modo ad istud argumentum respondendum est.*

54 *Supponamus tantisper initio seculi* XVII *ante corpus inventum, seu quando scribebat Octavius Caietanus, nullam viguisse traditionem de monastica vita* S. Rosaliæ, *quemadmodum Caietanus de illa traditione nihil memoravit. Nonne responderi potest, nullam quoque eo tempore superfuisse traditionem de regia stirpe* S. Rosaliæ, *quam solùm ex inventa inscriptione Quisquinensi collegerunt eruditi Siculi? Nam quod in Opere Caietani impresso legitur de* nobili genere, quod regiam familiam propinquitate attingeret, *in Caietani Ms. non habetur, sed de familia* S. Rosaliæ *ibidem dicit:* Plerisque Rosa Lea creditur dicta, quòd ex Lea familia fuerit. *Si igitur eruditi Siculi familiam regiam* S. Rosaliæ, *etiamsi nulla tempore Caietani de ea vigeret traditio, certam tamen credunt ex inscriptione Quisquinensi; cur vitam monasticam, si certò aut probabiliter hauriri possit ex monumentis inventis, defectu traditionis tempore Caietani vigentis omnino negandam existimant? Potuitne stirps regia sine ope traditionis antiquæ certò probari: vita verò monastica ne probabiliter quidem, nisi illa traditio accesserit? Id sanè non existimabit, qui omnia sine præjudicio & pari crisi examinare voluerit. Itaque non esset omnino neganda professio monastica* S. Rosaliæ, *etiamsi ita prorsus destituta esset antiqua traditione, quemadmodum destitutum fuit genus regium. At magna etiam hîc est disparitas: nam vita monastica nec est contra antiquam traditionem, nec omnino antiqua traditione destituitur, ut facilè probari potest; si*

quid primò ad illud responderi possit,

Fondo librario antico dei Gesuiti italiani
www.fondolibrarioantico.it

si consideremus, non quid in hominum memoria conservatum esset tempore Caietani, sed quid insinuetur antiquis monumentis, ex quibus antiquam traditionem maximè discimus.

quid rectiùs secundò, exponitur.

55 *Nullam fuisse traditionem contra monasticum institutum* S. Rosaliæ, *satis patet, quia vigebat solùm traditio de solitaria Sanctæ vita, quæ frequenter inchoatur post monasticam. Negat quidem Cascinus vitam monasticam, sed nullum pro opinione sua laudat auctorem: asserit traditionem non haberi de vita monastica; at nullibi quoque affirmat, nec verè affirmare potuit, traditionem haberi de inchoata vita solitaria per fugam clandestinam, aut sine prævia vita monastica. Clandestinam illam fugam ex levibus conjecturis asseruit Cascinus sine traditione, sine ullo auctore prævio; nec tamen conquesti sunt Siculi, factum tam extraordinarium sine traditione affirmari. Cur itaque conqueri magis possunt, alios assignare viam magis ordinariam, magisque probatam, quâ vita eremitica solet inchoari? Porrò, ut jam monui, vita monastica* S. Rosaliæ *non videtur antiqua traditione carêre: nam illius defensores meritò dicere possunt, traditionem illam insinuari per plures imagines, partim à Cascino memoratas, partim à Tornamira, in quibus Sancta expressa cernitur, monastico habitu induta. Etenim, cùm gesta* S. Rosaliæ *maximè fuerint colligenda ex antiquis imaginibus, uti Cascinus fatetur; imagines seculi* XIII, *& seculorum sequentium ante inventionem corporis, magis ostendunt, qualis sit antiqua traditio de* Rosalia, *quàm illam nobis docere possint variæ Siculorum opiniones, quæ demum seculo* XVII *natæ sunt ex conjecturis Cascini. Conjecturæ enim Cascini ob eruditionem & auctoritatem*

Fondo librario antico dei Gesuiti italiani
www.fondolibrarioantico.it

tatem viri præclari placere quidem potuerunt Siculis, uti revera plerisque placuerunt; at idcirco necdum vim habere possunt antiquæ traditionis, nisi quatenus antiquæ traditioni conformes reperiuntur. Imagines verò antiquæ, quia veterum scriptorum defectum utcumque supplent, antiquam de S. Rosalia *traditionem maximè docent. Liceat igitur concludere, vitam monasticam non repugnare antiquæ traditioni ecclesiæ Panormitanæ, sed solùm opinioni Cascini à multis approbatæ, & communiori apud Siculos.*

Cascinus opinionem de vita monastica

56 *Jam verò si quis mentem Cascini accuratiùs investigare voluerit, facilè deprehendet, ipsum de vita monastica* S. Rosaliæ *saltem dubitâsse, & forsan editori Operis potiùs quàm Cascino attribuendos esse locos istos, in quibus vita Sanctæ monastica duriùs negatur. Quippe lib. 2 cap. 21, ubi agit de externa effigie & habitu* S. Rosaliæ, *omnibus aliis picturis præfert imaginem Marturanensem ad formam Sanctæ utcumque investigandam: & mox pag. 311 vestes religiosas eidem imagini attribuit, uti & aliis duabus. Deinde pag. 312 quærere incipit, utrùm vestitus, illa imagine expressus, magis faveat Benedictinis, an Basilianis, totque accumulat rationes pro utroque Ordine, ut credi possit, Cascinum suspicatum esse* S. Rosaliam *ex alterutro Ordine ad eremum se contulisse, præsertim cùm non ignoraverit institutum illud anachoreticum, ad quod pervenitur post vitam monasticam; sed de illis anachoretis scribat cap. 10 pag. 211. Pro Benedictinis autem allegat benevolentiam comitum Marsorum & regum Siciliæ erga Benedictinos, conditaque hisce cœnobia. Tum loquens de monasterio Panormitano,* de Eremitis *dicto, ita concludit:* Omni modo erat monasterium, ut

Fondo librario antico dei Gesuiti italiani
www.fondolibrarioantico.it

credo, Benedictinum, & fundatum à tempore S. Gregorii, sanctorum virorum schola, ac eo tempore à rege Rogerio instauratum; ac viciniâ suâ apud aulam, exemploque istorum Patrum poterat virginem Rosaliam ad illam professionem invitare, maximè eremitarum nomine, cujus erat tam studiosa. *Hæc verba non videntur esse viri eruditi, qui sententiam de vita monastica* S. Rosaliæ *repudiat ut prorsus improbabilem; ideoque credi potest, absolutè repudiatam non esse à Cascino.*

non videtur repudiâsse ut certò falsam,

57 *Hanc suspicionem auget disputatio ipsius, quæ pro Basilianis mox sequitur. Observat primò Basilianos item habuisse monasterium regio palatio vicinum, aliaque multa in Sicilia tam virorum quàm mulierum: atque ex ea observatione rectè infert, perperam disseruisse eos, qui negaverant tempore* S. Rosaliæ *Basiliana fuisse monasteria in Sicilia, ut dicerent habitum Benedictinum gestatum fuisse à Sancta. Observat secundò prope Basilianum monasterium, quod dicebatur* S. Maria la Grotta, *multas fuisse speluncas, in quibus habitaverant antiqui Christiani tempore persecutionis. Deinde ita pergit:* Hac de causa poterat memoratum monasterium esse gratum S. Rosaliæ, priusquam ad eremum abiret, cùm ob venerabilem memoriam antiquorum Christianorum, tum ob virtutem religiosorum Basilianorum, qui illud incolebant, eique esse poterant vitæ spiritualis magistri. *Adducit quoque apparitionem* S. Rosaliæ *in istius monasterii ecclesia; aitque ideo verisimiliter in illa potiùs ecclesia quam in alia apparuisse, quòd ibidem prima jecisset spiritualis vitæ fundamenta, quódque vellet ostendere se amantem esse instituti eremitici, quod illic olim viguerat. Post quædam tertiò observat,*

Fondo librario antico dei Gesuiti italiani
www.fondolibrarioantico.it

ſervat, tam habitum Benedictinum quàm Baſilianum potuiſſe gratum eſſe S. Roſaliæ *ob aſperitatem ſuam; rurſumque rejicit opinionem illorum, qui negaverant Baſilianos geſtâſſe caputium, ut habitum Benedictinum* S. Roſaliæ *attribuerent, non Baſilianum. Similiter rejicit argumentum, quod pro Baſilianis contra Benedictinos aſſumi poterat ex forma habitûs Græca, quæ cernitur in tabula Marturanenſi; quia omnes illius eccleſiæ imagines pictæ formam Græci veſtitus repræſentant.*

58 *Diſputat quidem hæc ſolùm Caſcinus, niſi hîc quoque ſit interpolatus, ut inquirat in habitum, non verò in profeſſionem* S. Roſaliæ, *acſi voluiſſet dumtaxat veſtitum alicujus Ordinis religioſi aſſumere, non tamen inſtitutum. Verùm nonnullæ rationes allegatæ oſtendunt, Caſcinum veriſimiliter non caruiſſe ſuſpicione aliqua aut dubitatione de profeſſione Virginis religioſa, ſed non inveniſſe rationes ſatis convincentes ad eam profeſſionem omnino affirmandam. Quin imò, etiamſi initio ſæpe dixerat, veſtem tabulæ Marturanenſis eſſe Religioſam, ideoque tam multa de Benedictinis & Baſilianis ratiocinatus fuerat; poſtea pag.* 316 *aut ipſe, aut ipſius interpolator, ſic loquitur:* Ad affirmandum, habitum fuiſſe religioſum (*quem geſtavit Sancta*) firmius deſideratur fundamentum; & multo magis ad dicendum, monacham revera fuiſſe alicujus Ordinis Religioſi. *Ultima hæc verba mihi videntur rectè exprimere mentem Caſcini, qui ſolùm non admiſit vitam monaſticam* S. Roſaliæ, *quantùm colligi poteſt ex omnibus ſimul ſumptis, quæ de hac quæſtione diſſeruit, quòd fundamenta non inveniret ſatis ſolida ad Sanctam alicui monaſterio attribuendam.*

ſed potiùs affirmare noluiſſe, quia non ſatis poterat probari.

Fondo librario antico dei Gesuiti italiani
www.fondolibrarioantico.it

Secundum argumentum præcedenti urgentius :

59 *Reſtat ſolvendum argumentum Caſcini, qui allegatus num.* 53 *ait, memoriam* S. Roſaliæ *in nullo Ordine haberi, indeque colligit monacham non fuiſſe. Hoc argumentum minimè contemnendum eſt, ſed ceteris omnibus fortiùs militat contra profeſſionem monaſticam* S. Roſaliæ, *ſi rectè deducatur. Quippe ſi monacha fuit, mirum eſt, corpus ipſius poſt mortem manſiſſe in monte Peregrino, & tranſlatum non eſſe à monachis ad aliquam eccleſiam; mirum eſt, non plura de vita & geſtis ipſius innotuiſſe per Ordinis ejuſdem Religioſos; ac denique mirum eſt, memoriam Sanctæ non fuiſſe magis conſervatam majorique veneratione cultam in Ordine, quem fuerat profeſſa. Solent enim Ordines monaſtici memoriam Sanctorum ſuorum magis conſervare magiſque venerari, quàm ſervetur ſubinde memoria eorum, qui ad neminem ſingulari titulo pertinent, ideoque facilius oblivioni dantur. Negari non poteſt, hæc mira eſſe & non admodùm apparere veriſimilia. Certum tamen ex hiſce obſervationibus fieri nequit,* Roſaliam *non fuiſſe monacham, quia variis caſibus ignotis corpus in monte, ſeu in ſpelunca, manere potuit ſepultum, & memoria Sanctæ obſoleſcere etiam apud monachos ejuſdem Ordinis. Potuit corpus ſepeliri in eadem ſpelunca, in qua vixerat Sancta, quia non ſtatim poſt mortem conſtabat de ſanctitate, etiamſi vita eremitica, auſtera ac pia ſatis eſſet nota; & quia locus ipſe aptior erat ad ſepulcrum defunctæ præbendum, quàm habitationem viventi. Potuit Deus ipſe ſingulari providentia prohibere, ne corpus inde amoveretur, ſeu illud reddendo immobile, uti non rarò factum eſt de aliis Sanctis, ſeu voluntatem ſuam alio quopiam modo nobis incognito declarando.*

Potuit

Fondo librario antico dei Gesuiti italiani
www.fondolibrarioantico.it

Potuit demum multis aliis modis contingere, ut corpus sepeliretur & maneret in spelunca, in qua solitariam vitam duxerat Sancta: at lubens fateor veram causam ignorari.

60 *Quòd vero Ordo ille monasticus, quem ante vitam eremiticam professa fuisset* S. Rosalia, *hujusce Sanctæ memoriam non conservaverit, mirum esse fateor, at nec incredibile nec sine exemplo. Nolim hîc multa accumulare ejusdem oblivionis specimina; at unum non minùs mirabile, & tamen indubitatum, non prætermittam. Ad diem 2 Septembris egi de S. Nonnoso præposito monasterii montis Soractis, cujus memoria in proprio ipsius monasterio ita prorsus perierat, ut non solùm ibidem omni veneratione & cultu ecclesiastico careret; sed ut monachi Soractis etiam ignorarent Sanctum Frisingæ in Bavaria, quò corpus fuerat translatum, solenniter celebrari. Quin imò, ut legi potest tom. 1 Septembris ex propria Soractensium clericorum & monachorum confessione, dum singulis annis audiebant prælegi elogium S. Nonnosi ex Martyrologio Romano*, admirabantur, & sæpe colloquebantur suspirantes & dolentes, quòd de hujusmodi Sancto in dicto monte, ubi vitam degit, nullum festum ageretur, nec ejus sacrum corpus, ejusque sanctæ reliquiæ, ubi extarent, sciretur, & in hoc statu tot annorum secula præterierunt. *Hæc oblivio est tanto magis miranda, quòd S. Gregorius Magnus gesta nonnulla celebriora S. Nonnosi narrâsset in suis Dialogis, ita ut hujus memoria minùs facilè excidere posse videretur. Jam verò si memoria S. Nonnosi, non obstantibus S. Gregorii scriptis, excidere potuit apud monachos Soractenses; cur idem fieri non potuit de* S. Rosalia *apud monachos Siculos, etsi certò*

ad quod tamen utcumque responderi potest.

Fondo librario antico dei Gesuiti italiani
www.fondolibrarioantico.it

certò constaret monacham fuisse, quemadmodum constat de S. Nonnoso? Sanè facilius memoriæ S. Rosaliæ *apud suos perire potuit quàm S. Nonnosi; quia nullum de illa exstat scriptum antiquum, de Nonnoso verò elogium habemus ex S. Gregorio. Itaque rationes ejusmodi non evertunt fundamenta, quibus nititur vita monasticæ* S. Rosaliæ, *modò hæc satis sint solida; præsertim cùm eædem ferè difficultates sint in contrariæ opinione. Nam æquè quæri potest, cur cultum olim latè sparsum refrigescere siverint Panormitani, cur corpus in spelunca manere permiserint, si locus sepulturæ olim fuit cognitus, ut verisimile est ex sacello ibidem constructo.*

Tertium argumentum nullius ponderis.

61 *Aliud argumentum contra monasticam professionem* S. Rosaliæ *aliqui objiciunt, illudque magni facere videntur. Verisimile non est, inquiunt,* S. Rosaliam, *si monacha fuisset, obtinere potuisse licentiam deserendi monasterium, & includendi se solam in spelunca tam horrida, tamque procul Panormo dissita, qualis est Quisquinensis. Calafatus, qui ita ratiocinatur pag. 73, adjungit, nullum adduci posse exemplum, quo doceamur, aliquam seculo* XII *talis instituti fuisse anachoretidem prope Panormum aut in reliqua Sicilia. Verùm facilè respondebunt contrariæ sententiæ patroni, verisimilius & credibilius esse, virginem aliquam, postquam rigori monasticæ disciplinæ se assuefecit, licentiam includendi se horridæ speluncæ obtinuisse à suis superioribus; quàm virginem se propripuisse ex ædibus paternis, nemine conscio, ut in speluncam se abderet, & deinceps toto vitæ tempore nemini innotesceret. Stirps nobilis & regia, quâ* S. Rosalia *creditur nata, æquè repugnat verisimilitudini fugæ clandestinæ quàm vitæ solitariæ superiorum*

Fondo librario antico dei Gesuiti italiani
www.fondolibrarioantico.it

riorum licentiâ ſuſceptæ. Si verò conſideremus, uter ex duobus vitam anachoreticam exordiendi modus humanæ & divinæ prudentiæ legibus magìs ſit conſentaneus; omnes fateri cogentur, talem fugam omnibus prudentiæ regulis eſſe contrariam, nec poſſe à temeritate excuſari, niſi ſolo inſtinctu Spiritus ſancti. At idem non pronuntiabunt de vita anachoretica, ſi inchoëtur à monacha diu exercitata, ſuperioribus conſentientibus, licèt vel ſic quoque ſuſcipiatur Spiritu Sancto impellente. Itaque non video, quam vim habeat iſtud argumentum, cùm mirabilia multa neceſſariò admittenda ſint in vita S. Roſaliæ, *ſive hoc modo ſive alio ad ſolitudinem ſe contulerit; cúmque longè magis miranda ſint, quæ propugnantur ab adverſariis vitæ ipſius monaſticæ, quàm quæ aſſeruntur à patronis oppoſitæ ſententiæ. Quod additur de ſeculo* XII, *frivolum eſt: nam eo ſeculo mulierum recluſarum aut ſolitariarum exempla facilè adduci poſſent, ſi exemplis controverſia eſſet dirimenda.*

62 *Mitto alia argumenta contra monaſticam Sanctæ vitam allata, quia prorſus mihi inutilia videntur ad propoſitum, atque unam ſolùm adjungo obſervationem. Monaſtica vita* S. Roſaliæ *certò affirmanda non eſt, niſi oſtendatur rationibus certis, aut probetur iis monumentis, de quibus dubitare non licet. Atqui nulla poteſt afferri auctoritas tanta, nulla ratio tam certa, nullum monumentum tam evidens, ut vel auctoritate, vel ratione, vel ullo monumento antiquo certum fiat,* S. Roſaliam *in ullo unquam vixiſſe monaſterio. Itaque qui vitam Sanctæ monaſticam tanquam certam aſſerere voluerunt, plus affirmârunt, quàm probare potuerunt aut poſſunt. Nullum autem afferri argumentum certum & evi-*

Obſervatio auctoris, quâ utriuſque ſententiæ certitudo abjudicatur.

dens,

Fondo librario antico dei Gesuiti italiani
www.fondolibrarioantico.it

dens, quo vita monastica certò ostendatur, clarè patebit inferiùs, ubi contrariæ partis argumenta elucidabo. Ad hanc observationem responderi poterit, subinde multitudine argumentorum probabilium aliquid satis videri certum, etsi argumenta singula non sint talia, ut rem possint facere certam: atque id locum habere in hac controversia. Fateor id aliquando contingere in rebus historicis, multaque haberi pro certis aut quasi-certis, etsi uno aliquo argumento evidenti nequeant probari. Verùm id solùm fieri solet, quando multitudo illa argumentorum probabilium vim suam non amittit argumentis contrariis: at cùm argumentis probabilibus æquè ferè probabilia opponuntur, uti fit in hac controversia, nimis contentiosè agit, qui sententiam suam pro certa haberi desiderat: nam, rebus ita se habentibus, major solùm probabilitas pro alterutra parte haberi potest; quæ autem apparent tantùm magis probabilia, nec certa sunt, nec semper vera. Hisce observationibus præmissis, quæ ad utriusque sententiæ patronos æqualiter spectant, subjungam argumenta, quæ pro vita monastica allegantur, ut ex iis eruditus lector judicet, non quid certum sit, sed quid magis appareat probabile aut verisimile.

§ VII.

Fondo librario antico dei Gesuiti italiani
www.fondolibrarioantico.it

§ VII. Rationes pro vita monastica S. Rosaliæ, quæ ab imaginibus ipsius peti possunt.

Imago S. Rosaliæ, quam ceteris præfert Cascinus,

PRima ratio, *quæ facit pro monastica professione* S. Rosaliæ, *petitur ex imaginibus, in quibus repræsentatur monastico habitu induta. Cascinus hoc argumentum suggerit, aliud quidem agens, multa tamen ad propositum nostrum scribens. Verba ipsius lib. 2 cap. 21 Latinè reddita subjungo:* Minùs forsan difficile fuit de interna imagine S. Rosaliæ dicere, quàm futurum sit loqui de externa; quandoquidem certò affirmare non possumus, quænam inter omnes antiquas imagines vultu & habitu ei sit maximè similis. Unde, quemadmodum deficientibus scripturis in aliis rebus vitæ ipsius, ad picturas conversi sumus, ita & hîc faciemus; & quidem majori ratione, quia quanto viciniores fuerunt ætati, in qua floruit, tanto magis debebant tunc sciri, non quidem gesta ipsius, quæ tempore deinde oblivioni data sunt, sed præcipuè figura corporis & vestitus. *Deinde, ubi observârat, argumenta semper peti solere ex picturis, dum scripturæ deficiunt, sic prosequitur:* Porrò effigies omnium aliarum antiquissima, aut saltem inter vetustissimas numeranda, maximéque honorabilis venustate sua, non levi, sed gravi, non artificiosa, sed simplicitate augusta, de qua diximus & dicemus iterum, est in tabula monasterii Marturanensis. Quapropter, quia illam meritò

Fondo librario antico dei Gesuiti italiani
www.fondolibrarioantico.it

habere poſſumus pro maximè ſimili ipſius (*Sanctæ*,) iſtam primam inter imagines noſtras æri incidendam curavimus, ut ex ea capiatur bona aliqua conjectura. *Hæc verba ſatis indicant, quanto in pretio Caſcinus habeat effigiem illam, & quidem præcipuè, ut externa Virginis figura & veſtitus ex ea probabili conjectura cognoſcatur.*

ex opinione ipſius veſtitum habet monaſticum,

64 *Imaginem verò illam pag.* 311 *&* 312 *ita deſcribit:* Religioſus veſtitus S. Roſaliæ eſt in tabula vetuſtiſſima monaſterii ſupradicti Marturanenſis, quæ non minùs debet eſſe antiqua quàm trecentis & ſeptuaginta annis, cùm ſimul eò perlata credatur cum teſtamento & hereditate Theophaniæ ſupradictæ, quæ eſt anni MCCLVII, & forſan citiùs. Hujus exemplar fideliſſimè exprimendum curavi. *Vide, ſtudioſe lector, effigiem ipſam hîc junctam. Caſcinus deinde de ea ſic pergit:* Nigrum habet caputium & velum capitis, præterquam quòd nonnihil albeſiat ex bombycino criſpo, quo duplicatur, candido aut lineato. In pectore habet veſtem ſatis anguſtam, quam vocant patientiam *, opere Phrygio diſtinctam; pallium verò geſtat rubrum, & globulis aureis ornatum. Siniſtra manu tenet crucem auream, tranſtro gemino affectam, quali utuntur patriarchæ; dexteram verò aliquantulùm attollens, palmam nobis obvertit tamquam in ſignum protectionis. *Hac data deſcriptione, aſſerit Caſcinus aliam ſimilem imaginem, ſed minùs vetuſtam, penes ſe eſſe, ubi* S. Roſalia *conjuncta eſt cum S. Rocco tamquam patrona contra peſtem. Haſce verò utriuſque differentias aſſignat. In ſecunda ſcapulare non eſt acu phrygia pictum, ut in prima, ſed quaſi lineatum. Crux autem, quam ſimiliter tenet manu ſiniſtra, non habet geminum ſtipitem tranſverſarium, ſed unum dumtaxat.*

* *al.* ſcapulare

Pra-

Fondo librario antico dei Gesuiti italiani
www.fondolibrarioantico.it

S. ROSALIA

Ex tabula omniu

pag. 66

VILLA SAN CATALDO
BIBLIOTECA
AGRIGENTO

Fondo librario antico dei Gesuiti italiani
www.fondolibrarioantico.it

S. ROSALIÆ VIRGINIS PANORMITANÆ EFFIGIES.

Ex tabula omnium antiquiſsima Panormitani Monaſterij Marturanensis. et alijs.

I

Fondo librario antico dei Gesuiti italiani
www.fondolibrarioantico.it

Præterea duæ roſæ habentur ad extremitates crucis, & tertia ſupra velum in medio frontis. Hiſce jungit duas alias, in quibus etiam appareret habitus monaſticus: Verùm, *inquit*, in nulla cernitur perfectus habitus religioſus. *Hæc ultima verba adjeciſſe videtur Caſcinus, quia purpuram, aurum, & opus phrygionicum non exiſtimavit convenire veſti religioſæ, prout certum eſt de auro & opere phrygio; at non æquè certum de colore purpureo ſeu rubro, ut videbimus.*

65 *Laudatus jam Juſtinianus cum aliis exiſtimat, deſcriptum modò prædictæ imaginis habitum exactè convenire cum habitu antiquo monacharum Græcarum Ordinis S. Baſilii. Ipſius autem opinio tanto mihi probabilior apparet & veriſimilior, quanto clariùs perſpicio, habitum antiquum monialium Ordinis Baſiliani eodem ferè modo exprimi in Catalogo Ordinum Religioſorum Philippi Bonanni Societatis Jeſu part. 2 figurâ 13; uti & in Hiſtoria Ordinum monaſticorum Hippolyti Helyot tom. 1 pag. 231. Certum quidem eſt globulos aureos, & ornatum acupictum non eſſe veſtium religioſarum. At illa ornamenta eſſe adjectitia, quibus veriſimiliter Sanctæ gloria ſignificatur, omnino dicendum videtur; quia & in aliis multis picturis videmus, veſtes Sanctorum, quos conſtat Religioſos fuiſſe, ſegmentis aureis eſſe diſtinctas ad ornatum, quo gloria eorum indicari poteſt. Purpureum ſeu rubrum pallium Religioſis item abjudicavit Caſcinus pag. 312, creditque colorem illum item eſſe adſcititium ob nobilitatem ſeu ſtirpem regiam, ſeu ad gloriam deſignandam. Si hæc conjectura eſſet vera, nihil evinceret contra veſtes monaſticas, quas in dicta pictura geſtat S. Roſaliæ imago, cùm colorem ſuâ libertate mutare*

qui valde ſimilis eſt veſtitui monialium S. Baſilii alibi expreſſo.

Fondo librario antico dei Gesuiti italiani
www.fondolibrarioantico.it

potuerit pictor, quemadmodum scapulare opere phrygio exornavit, ut ornamentis gloriam Sanctæ designaret, & formâ vestium statum monasticum. At mox videbimus colorem rubeum non videri prorsus inusitatum fuisse monialibus.

Describitur habitus monasticus Græcorum, maximè qui vocatur angelicus,

66 *Nunc verò accipe, studiose lector, quàm exactè vestimenta omnia, in effigie & descriptione Cascini assignata, congruant monialibus professis Græcis, quæ vocantur* magni & angelici habitûs, *eo quòd ceteris majorem perfectionem profiteantur. Si inspiciamus Euchologium seu Rituale Græcum, quod edidit notisque illustravit Jacobus Goar Ordinis Prædicatorum, videmus monachos Græcos in tres ordines distingui, in* novitios *videlicet*, *in* proficientes, *qui vocantur* μικρῷ σχήματι *vel* μικροσχήμοι *id est*, parvi habitûs, *& in* magis perfectos *seu ad majorem perfectionem aspirantes, qui* μεγάλῳ καὶ ἀγγελικῷ σχήματι, *id est*, magni & angelici habitus. *Eadem est distinctio monialium; & pro diversis istis gradibus vestimenta quoque sunt diversa, prout etiam videri potest apud Helyotum suprà laudatum tom. 1 cap. 19, ubi tria illa vestimentorum genera pro viris per totidem figuras exprimit. Porrò vestimenta eorum, qui sunt* parvi habitus, *sunt tunica, cingulum, pileus, pallium & sandalia. Qui verò* magni habitus *sunt, pro pileo habent cucullum, & insuper induuntur* analabo, *ut ibi vocatur, seu* scapulari *aut* patientiâ, *ut aliàs dicitur. Videri hæc possunt apud Goarum in Officio parvi habitus pag. 478, & in Officio magni habitus pag. 510. Observat autem laudatus Goar pag. 498 eadem fieri in consecratione monachorum & monacharum, exceptis paucissimis, quæ non spectant ad propositum nostrum.*

67 *Hisce*

Fondo librario antico dei Gesuiti italiani
www.fondolibrarioantico.it

67 *Hisce observatis, facilè probari potest, in memorata* S. Rosaliæ *effigie conspici vestimenta omnia, quæ dabantur perfectioribus, excepto cingulo, quod pallio tegitur, ideoque cerni nequit. Conspiciuntur enim tunica, pallium, scapulare & cucullus muliebris, seu caputium, quo caput tegitur: nam per cucullum in prædicto Officio intelligi caputium seu capitis tegmen, patet ex verbis, quæ leguntur in Officio, dum cucullus imponitur:* Frater noster N. induitur cucullo simplicitatis, in galeam sive pileum spei salutaris. *Cassianus lib.* 1 *de Habitu monachi cap.* 4 *de cucullo ita habet:* Cucullis namque perparvis usque ad cervicis humerorumque demissis confinia, quibus tantùm capita contegant, indesinenter diebus utuntur ac noctibus. *Figura quidem cuculli vel caputii muliebris, quod potest etiam* velum *vocari, differt à cucullo virili; at id non repugnat proposito nostro. Quod verò spectat ad cingulum & sandalia; primum in effigie conspici nequit, cùm pallio obtegatur: sandalia verò qualia sint in eadem effigie, non satis distinguitur, nec magis certò scitur, qualia in usu fuerint antiquis monialibus tempore* S. Rosaliæ, *ita ut hæc nec obesse possint nec prodesse. Verùm cucullus, seu capitis velum, & scapulare, præsertim cùm tunicæ jungantur & pallio, manifestè evincunt, vestes prædictæ imaginis esse monasticas, prout indubitanter pronuntiavit Cascinus, & quidem esse habitum monialium Græcarum magni & angelici habitus, uti partim asseruit laudatus Cascinus, & ulteriùs evincit scapulare & cucullus.*

cujus singulæ partes, quæ cerni possunt, apparent in dicta imagine,

68 *Quin & crux, quam manibus tenet, etiam insinuat,* Rosaliam *hîc repræsentari in habitu Basiliano: effigies enim antiquæ monialis Basilianæ*

ita ut videatur habitus Basilianus, adscititio tamen ornatu auctus:

Fondo librario antico dei Gesuiti italiani
www.fondolibrarioantico.it

filianæ num. 65 assignata apud Bonannum & Helyotum similiter crucem manu tenet, sicut & reliqua vestimenta ejusdem sunt formæ. Nec obstat, quòd ibidem sit crux communis, in effigie verò Rosaliæ *crux sit gemino transtro affecta: ipse enim Cascinus pag. 319 dubitat, an revera sit crux gemini transtri, cùm superior stipes transversus possit titulum crucis designare; aut, si ille stipes revera sit ipsum crucis transtrum, inferior stipes transversus designare possit locum, in quo pedes cruci affigebantur. Deinde Cascinus pag. 312 memorat aliam effigiem* S. Rosaliæ, *quæ iisdem vestimentis insignita crucem habet simplicem. Rectè igitur affirmavit Cascinus, habitum prædictæ imaginis esse Græcum & monasticum. Verùm contrariæ sententiæ patroni, qui aliàs auctoritatem Cascini plurimi faciunt, hîc eam libenter vellent infringere: negant enim habitum illum* S. Rosaliæ *esse monasticum, & volunt omnino esse symbolicum. Ne autem Cascinum prorsus videantur deserere, licèt id re ipsa faciant, observant eum pag. 312 dixisse, in nulla imagine cerni* habitum perfectum monasticum. *At verisimiliter ita loquitur, quia habitus monasticus aliis ornamentis adscititiis auctus est; sed ea de causa habitus ille non desinit esse monasticus, cùm aliunde certò sciamus Sanctam Virginem, postquam mundum reliquit, nec auro nec opere phrygio nec purpurâ pretiosâ ornatam fuisse. Ea igitur ornamenta solùm adjecta à pictore videntur, ut gloriam aut nobilitatem Sanctæ iis indicaret & honoraret.*

rubeus aut subrufus color, cùm non prorsus fuerit monachis

69 *Restat ut examinemus, an color rubeus aut purpureus, qui in pallio* S. Rosaliæ *conspicitur, haberi etiam debeat inter ornamenta illa adscititia, uti credidit Cascinus. Laudatus antè*

Torna-

Fondo librario antico dei Gesuiti italiani
www.fondolibrarioantico.it

Tornamira in Responsis ad octo interrogationes pag. 85 & seq. ostendit, colorem rubrum seu roseum, aut potiùs subrubrum, non fuisse prorsus inusitatum in vestimentis sui Ordinis Benedictini. Allegat ad id probandum antiquas picturas, in quibus eo colore vestium expressi cernuntur Benedictini. Scribit ex Benedictino Efteno rufis olim vestimentis usos fuisse Benedictinos monasterii Reömensis in Gallia; atque ex Silvestro Maurolyco in Mari Oceano Religionum pag. 150 eumdem colorem antiquis Cisterciensibus attribuit. Quin & testatur in suo monasterio Gregoriano Panormi olim Fratres quosdam roseo colore fuisse vestitos, atque ex iis senem quemdam decrepitum circa annum 1642 sibi fuisse notum, qui eodem pergebat uti colore. Concilium Toletanum X etiam ostendit, colorem rutilum non fuisse inusitatum monachis: nam viduas religiosam vitam professuras capit. 4 jubet religiosa veste indui, atque eam ita describit: Ut autem deinceps nihil devocetur in dubium, pallio purpurei vel nigri coloris caput contegat ab initio susceptæ religionis.

& monialibus inusitatus,

70 *Audiamus, quo modo ante disceptationes Siculorum hunc locum scriptores præclari intelexerint. Goar locum citans pag. 498 intelligit* subrufum *pallium, additque verba S. Athanasii lib. de Virgin., qui Græcè sic habet:* Ὁ ἐπενδήτης σε μέλας, μὴ βεβαμμένος ἐν βαφῇ, ἀλλ' αὐτοφυὴς, ἰδιόχρως, ἢ ὀνυχίζων. *Hæc verba Goar ita Latine exprimit:* Indumentum tuum (id est tunica, *ait*) fuscum sit, non tinctum, sed nativi coloris, aut saltem subrufum sive purpurascens. *Ita vocem ambiguam* ὀνυχίζων subrufum sive purpurascens *in textu Athanasii exposuit, at infrà magis litteraliter ait,* qualis est co-

lor

Fondo librario antico dei Gesuiti italiani
www.fondolibrarioantico.it

lor unguium. *In postrema editione Operum S. Athanasii tom.* 3 *pag.* 116 *locus ita redditur Latinè :* Ependytes tuus niger, neque tinctus, sed nativi coloris, aut onychinus. *Monendus quidem est lector librum illum de Virginitate inter dubia Athanasii Opera solùm numerari : at id non obest proposito nostro, cùm saltem sit antiqui auctoris, si non sit Athanasii. Ambrosius Morales Chron. Hisp. lib.* 12 *cap.* 32 *de concilio Toletano* x *sic loquitur :* In isto concilio mentio habetur de devotis (*viduis*,) quas in nonnullis distinguit à monialibus. Datur illis præter alia vestimenta pro habitu, ut in capite gerant velum nigrum aut rubrum. Ambo colores videntur ipsis dari in memoriam passionis Redemptoris nostri ; unus in memoriam sanguinis ab ipso effusi, & alter in luctum tormentorum tam crudelium. Aliquo etiam modo insinuatur, idem velum gestatum fuisse à monialibus. *Mariana item lib.* 6 *Histor. de rebus Hispaniæ cap.* 9 *pallium illud* purpurei vel nigri coloris, *quod viduis præscribit concilium, vocat* flammeum nigrum aut rubrum.

non obstat opinioni jam dictæ :

71 *Quare non omnes Religiosos, etiamsi vilia quærerent vestimenta, & plerumque coloris nativi, adeo abhorruisse à colore rubro, quàm aliqui existimare videntur, concilium allegatum evincit. Idem probari potest ex S. Dorotheo abbate, qui, prout editus est à Corderio, Institutione* 1 *pag.* 45 *de colobio, seu tunica monachorum manicis destituta, sic ratiocinatur :* Habet autem colobium nostrum etiam signum aliquod purpureum. Quid sibi vult signum purpureum ? Quisquis Regi militat, purpuram in penula sua gestat. Cùm enim rex pupuram gestet, omnes, qui illi militant, purpuram apponunt sagis suis, hoc

Fondo librario antico dei Gesuiti italiani
www.fondolibrarioantico.it

hoc est regium indumentum, ut per hoc ostendant se esse regios, regique militare. Ita & nos signum purpureum assumimus in colobium nostrum, innuentes nos in Christi militiam adscriptos esse &c. *Si monachi illi Orientales, licèt vestem totam non haberent rubram, signum tamen aliquod rubrum in vestibus suis gestarent, quo se Christi milites ostenderent; non video, cur mirandum sit, si alii eadem vel alia consideratione ducti, pallium totum gestaverint rubrum, aut rubro propinquum. Omnino igitur existimo rubrum colorem non obstare, quo minùs vestimenta* S. Rosaliæ *in tabula Marturanensi pro monasticis probabiliùs haberi possint. Si verò posset certò probari, colorem rubeum Siculis monialibus nullo modo usitatum fuisse seculo* S. Rosaliæ; *item cum Cascino dici posset, colorem illum ob causas jam dictas pallio* S. Rosaliæ *esse additum.*

ex vestitu autem illo probabiliùs monastico

72 *Quapropter, cùm vita hujusce Sanctæ maximè colligi debeat ex antiquis picturis & sculpturis, cumque nulla sit pictura melioris notæ, teste Cascino, quàm Marturanensis, in qua probabiliùs monasticus habitus exhibetur, negari nequit, quin ex illa aliisque picturis similia vestimenta exhibentibus, oriatur suspicio non levis & probabilis conjectura de monastica Sanctæ disciplina. Quippe si propter picturas, quibus indicantur dæmonum insidiæ, & quibus varia pœnitentiarum instrumenta repræsentantur, Officio ecclesiastico inserta sit hæc periodus,* Callidas dæmonum insidias, quæ asperæ vitæ tædium, & solitudinis horrorem animo ingerebant, acriter sæviendo in se ferreâ catenâ, vigiliis, & humi cubatione, forti animo superâsse, antiquæ icones significant: *si, inquam, hæc probabilia rectè*

Fondo librario antico dei Gesuiti italiani
www.fondolibrarioantico.it

judicata sunt ob icones minùs antiquas, quàm illa sit, de qua agimus; cur similiter dici nequit, vitam monasticam, quæ via est optima ad anachoreticam, habitu antiquissimæ picturæ insinuari, & non certò quidem, sed probabiliter ex ea colligi?

probabilis sit conjectura de monastica professione.

73. *Scio quidem Cascinum solidiora requisivisse fundamenta, ut monacham fuisse* S. Rosaliam *assereret; eique lubens assentior, me item certiora desiderare documenta, ut affirmem vitam Sanctæ monasticam esse omnino certam. Verùm si etiam negare voluerit Cascinus, probabilem ex ea pictura conjecturam haberi pro vitæ monasticæ, candidè profiteor me ab ipsius sententia recedere: nam, sicut nulla hactenus allata est ratio, quæ certò evincit Sanctam fuisse monacham; sic nulla quoque producta est, quæ conjecturam de vita monastica evertit. Quod autem observat Cascinus Anachoretidem potuisse vestem sumere cujusdam Religionis, etsi illam non fuerit professa, absolutè verum est; ideoque ex veste Religiosa nequit professio monastica certò inferri. At æquè verum est, ex veste monastica probabiliter inferri professionem monasticam; præsertim cùm non potuerit sciri, qua veste usa sit Sancta, si illa, ut voluit Cascinus, non modò monasticam disciplinam amplexa non sit, sed in spelunca sua prorsus manserit incognita. Posset demum contra hoc argumentum ex conjectura dici, curâsse forsan monachos aut moniales Ordinis S. Basilii, ut Sancta depingeretur in habitu suo, licèt Ordinem illum numquam fuisset professa. At nec illa objectio probabilem de professione Ordinis suspicionem tollit, sed solam rei certitudinem. Hactenus ex picturis per Cascinum in lucem datis.*

74 Tar-

Fondo librario antico dei Gesuiti italiani
www.fondolibrarioantico.it

Sancta variis locis picta ut Benedictina,

74 *Tornamira in Idea conjecturali disc. 6 contendit, pleraſque antiquas picturas* S. Roſaliæ *repræſentare habitum Benedictinum Congregationis Montis Virginis, quaſdam reducens ad habitum conventualem, alias ad habitum eremiticum ejuſdem Ordinis, nonnullas quoque ad habitum Caſinenſem vel Cluniacenſem. Tabula verò Marturanenſis, de qua diſputavimus, exprimit habitum Anachoretidis Benedictinæ iter agentis, ſi laudato credimus auctori, qui id variis locis aſſerit, maximè diſc. 4 num. 20; quique id latiùs conatur probare in Reſponſis ad octo interrogationes reſp. 7. Verùm rectè quidem oſtendit, colorem rubrum ſeu roſeum non fuiſſe prorſus inuſitatum in Ordine ſuo: at nullibi evincit, talem fuiſſe habitum iter agentium Anachoretidum Benedictinarum, qualis cernitur in tabula Marturanenſi. Deinde illa ipſa tabula iſtam opinionem prorſus evertit, cùm vel ſolus illius aſpectus clarè oſtendat,* Roſaliam *ibi pictam non eſſe tamquam in itinere conſtitutam: nullum enim progredientis aut iter agentis ullibi apparet indicium. Conferat ſtudioſus lector tabulam Marturanenſem, quæ ſuprà à nobis exhibetur, cum ſculptura Bivonenſi, quæ Caſcini eſt figura ſexta; & facilè videbit in poſteriori proficiſcentem exhiberi* Roſaliam, *non item in priori. Quapropter opus non eſt diſputationem illam Tornamiræ (qui ſolet plura aſſerere quàm probare) latiùs hìc diſcutere, cùm hac una obſervatione totum ipſius fundamentum prorſus corruat. Nihilo magis probata ſunt, quæ aſſerit de tabulis aliis per Caſcinum editis, & per nos recuſis, neque opus eſt iis diutiùs inhærere.*

75 *Attamen idem ſcriptor reſp. 8 aliam adducit picturam, quæ magis favere poteſt Congre-*

Fondo librario antico dei Gesuiti italiani
www.fondolibrarioantico.it

& quidem in tabula, quæ dicitur anni 1255,

gationi Benedictinæ Montis Virginis, modò omnia, quæ asserit de ista pictura, vera sint aut satis certa. Quippe affirmat primò, picturam istam esse anni 1255, & consequenter non integro seculo posteriorem morte S. Rosaliæ. *Secundò asserit, supra caput in diademate legi has voces,* SANCTA MATER ROSALIA, *antiquo charactere exaratas. Tertiò probat picturam illam esse inventam in ecclesia antiqua laudatæ Congregationis Montis Virginis; & vestimenta omnia non modò monastica esse, quod patet ad oculum; sed exactè convenire cum habitu Montis Virginis ostendere satagit. Hæc sanè insinuant, dictam Congregationem jam seculo* XIII *credidisse* S. Rosaliam *ejusdem fuisse instituti, ideoque istud Tornamiræ argumentum præcipuum est ex omnibus, quæ attulit, modò satis sint certa, quæ de ista pictura dicuntur. Hoc igitur præ ceteris venit discutiendum. Exemplar illius picturæ exhibet Tornamira æri incisum pag.* 114 *cum hac subscriptione :* Ex pictura in pariete monasterii S. Joannis Capuæ Congregationis Montis Virginis Ord. S. Benedicti anni MCCLV.

ut probare conatur Tornamira ex tempore structæ ecclesiæ,

76 *Porrò ut illius picturæ antiquitatem probet, pag.* 107 *litteras adducit Amati Mastrulli abbatis monasterii Sanctæ Mariæ Montis Virginis Capuæ. Litteræ hæ Italico idiomate ad ipsum Tornamiram scriptæ asserunt, prædictam ecclesiam S. Joannis, in qua pictura inventa est, à monachis Montis Virginis constructam esse anno* 1255, *idque colligi posse ex litteris Alexandri Papa IV & Cardinalis Ubaldini, quas ait se transmissurum. Recitat revera Tornamira pag.* 102 *litteras Alexandri IV cum inclusis litteris Cardinalis Octaviani Ubaldini datas anno* 1255 *Abbati & conventui* Sanctæ Mariæ Montis Virginis, Ordinis

Fondo librario antico dei Gesuiti italiani
www.fondolibrarioantico.it

Ordinis ſancti Benedicti Avillinenſis diœceſis, *in quibus facultas ipſis conceditur conſtruendi duo oratoria, alterum intra urbem Capuanam, alterum extra urbem. Admitti igitur poteſt, eccleſiam illam S. Joannis, quæ deinde diruta eſt, conſtructam fuiſſe anno* 1255, *licèt ex litteris Pontificiis non liqueat, de eadem agi eccleſia. Verùm ex tempore, quo ſtructa eſt eccleſia, certè inferri non poteſt, imaginem* S. Roſaliæ *eodem tempore in illius pariete fuiſſe pictam, cùm picturæ poſtmodùm adjungi potuerint. Itaque antiquitas iſtius picturæ ex ſola hac obſervatione non eſt ſatis certa.*

77 *In litteris laudati abbatis Maſtrulli ad Tornamiram hæc leguntur:* Nomen Sanctæ noſtræ Roſaliæ ibi (*in dicta pictura*) fuiſſe, traditio eſt; quemadmodum è regione in altero pariete, ubi alius Sanctus depictus eſt, nomen iſtius rectè cernitur, uti & nomen monachi aut ſuperioris illius, qui picturam fieri curavit, litteris antiquis expreſſum. Ita etiam S. Roſaliæ nomen illic fuiſſe crediderim, ſicut hodie habet traditio: attamen præſenti tempore nec iſtud nec aliud nomen iſtic legitur, quia abraſa eſt muri ſuperficies, in qua erat pictum vel ſculptum nomen S. Roſaliæ infra picturam. *Hiſce congruit teſtimonium Vincentii Abbate, pictoris Capuani, datum & per publicum notarium exceptum die* XXV *Novembris anni* 1657, *quod ibidem pag.* 110 *de eadem pictura ſic habet:* Pictor ... aſſeruit *ſe* intus illam *eccleſiam diruṭam* in pariete à parte dextera inveniſſe depictam imaginem ſanctæ Roſaliæ, monialis M. V. * Congregationis, cum veſtibus albis, ſcilicet cum tunica, ſcapulari, cum cappa ſeu mantello uſque ad talos pedum, cum ſuccanno, & velis albis, in

in cujus nunc dirutæ parietinis imago exſtat

* *i. e.* Montis Virginis

Fondo librario antico dei Gesuiti italiani
www.fondolibrarioantico.it

in cujus manibus in dextera habet lilium, & in ſiniſtra breviarium, & ad ejus pedes, ut audivit à multis ſenibus hujus civitatis, & præſertim pictoribus, erat ſubſcriptio nominis dictæ ſanctæ Roſaliæ, quæ ad præſens non videtur ob vetuſtatem picturæ *&c.*

cum nomine mirabiliter dein invento,

78 *Nominis defectus dubitationem ingerere poterat. At nomen deinde detectum fuiſſe mirabili modo narrat Tornamira pag.* 113. *Rem explicat in hunc ferè modum. Anno* 1668, *cùm devotio populi Capuani erga* S. Roſaliam *incenſa magis eſſet per editam eodem anno Ideam conjecturalem, multi diligenter perſcrutati ſunt murum circa imaginem prædictam, quam eſſe* S. Roſaliæ *credebant.* Ab altero, non ſine impulſu cæleſti, *inquit*, illa pars muri, quæ vetuſtate erat conſumpta, ubi depicta erat virgo Roſalia, lota fuit, uti & ipſa ſacra imago. Ecce autem improviſò & derepentè cum applauſu univerſali prodigioſè apparet pretioſiſſimum ipſius nomen, in ejus diademate collocatum, (& non infrà, ut hodierni falsò crediderant & aliis perſuaſerant) ſcriptum litteris vetuſtis, ſicuti ſcripta ſunt nomina aliorum Sanctorum & monachorum, qui in illo muro ſunt depicti. *Addit rem mox fuiſſe confirmatam gemino teſtimonio per notarios ſcripto, petente domino Silveſtro Ayoſſa, rectore eccleſiæ paræcialis SS. Coſmæ & Damiani de Quadropanis, & conſentiente magiſtratu Capuano. Utrumque teſtimonium idiomate Italico exprimitur.*

ut varii teſtantur:

79 *Primum eſt trium notariorum, qui teſtantur ſe vocatos ad domum R. D. Julii Minutolo, in qua erat dirutum iſtud ſacellum, ibique inveniſſe murum & imaginem* S. Roſaliæ, *quam deſcribunt, prout jam ſuprà deſcripta legitur.*

Fondo librario antico dei Gesuiti italiani
www.fondolibrarioantico.it

gitur. Et mox addunt : Supra caput ipsius est diadema, in quo per circuitum leguntur hæ voces, SANCTA MATER ROSALIA, exaratæ litteris vetustis istius formæ, quâ scriptæ apparent in picturis dicti muri. *Deinde propriis manibus subnotârunt testimonium* die v Octobris anni MDCLXVIII *hoc modo, sed Italicè.*

Ego not. Angelus Ollettino, natus in dicta civitate fidem facio, ut suprà.

Ego notar. Joannes Angelus Rossi, Capuanus, fidem facio, ut suprà.

Ego notar. Joannes Leonardus Pizzo fidem facio, ut suprà.

Fides verò notariorum roboratur subjuncto hoc testimonio Latinè scripto : Nos electi ad regimen, & gubernationem fidelissimæ civitatis Capuæ, fidem facimus atque testamur, supradictos, qui præsentem fidem subscripserunt, esse publicos regia auth. notarios hujus fidelissimæ civitatis Capuæ, eorumque scripturis publicis atque privatis ab omnibus adhibitam fuisse & adhiberi plenam & indubiam fidem *&c. Subscripsit* Notar. Cæsar Sacconius secretarius. *Alterum testimonium est Hieronymi Paccone, rectoris ecclesiæ parœcialis S. Michaëlis, juramento item firmatum & præcedenti conforme.*

80 *Negari non potest, quin hæc pictura faveat causæ Benedictinæ Congregationis Montis Virginis, & suspicionem moveat de Sanctæ vita monastica & professione illius Ordinis. Attamen nec tam antiqua est pictura ista, ut rem possit facere certam. Præterea mirum apparet, picturam illam Capuæ fuisse inventam, cùm nullus affirmet* Rosaliam *Capuæ antiquis temporibus fuisse cultam, & ne quidem constet, an ullibi olim culta fuerit ab Ordine Montis Virginis : nam addu-*

ex hac imagine suspicio oritur de professione Benedictina: at nihil certi potest statui.

Fondo librario antico dei Gesuiti italiani
www.fondolibrarioantico.it

adducit Tornamira nonnullorum dicta, asserentium traditionem vigere in illo Ordine, Rosaliam *ejus fuisse alumnam; at cultum antiquum Sanctæ in eodem viguisse non ostendit. Demum authenticam hujus picturæ fidem minuit, quòd anno 1655 & 1657 nomen* S. Rosaliæ *non appareret, uti patet ex allegatis num. 77; anno autem 1668 nomen tam facili negotio fuerit inventum, idque tandem apparuerit non sub pictura, ubi nomen fuisse asserebatur ex traditione, sed suprà in diademate. Hæc omnia, quæ miranda dixi, efficiunt ut nequeam pro certis habere, quæ de imagine illa* S. Rosaliæ *asseruntur. Quid verò ad argumentum Tornamiræ, ex dicta imagine petitum, respondeant ipsius adversarii, necdum ullibi reperire potui. Verùm responderi potest, suppositâ veritate ac antiquitate imaginis, necdum aliquid certi posse concludi, cùm potuerit Sancta sic pingi jussu Benedictinorum, etiamsi non constitisset de professione istius Ordinis.*

§ VIII. Rationes aliæ pro vita monastica Sanctæ.

Antiqua traditio allegata pro monastica vita Sanctæ,

TAm Benedictinæ quàm Basilianæ causæ defensores contendunt, traditionem in Ordine suo diu fuisse de S. Rosalia *ejusdem aliquando alumna: at neutri poterunt ullum allegare auctorem, qui eam traditionem scriptis consignavit ante annum 1624, seu ante corporis inventionem. Hæc autem observatio facit, ut facilè suspicari quis possit, conjecturas nonnullorum, qui*

post

Fondo librario antico dei Gesuiti italiani
www.fondolibrarioantico.it

post corpus inventum crediderunt S. Rosaliam *hujus aut illius esse Ordinis, paulatim invaluisse, & post annos aliquot ornari cœpisse honorifico traditionis nomine. Hæc, inquam, suspicio non immeritò oriri potest, cùm nullus Ordo Religiosus legatur sibi* S. Rosaliam *attribuisse ante corpus inventum, nec ullus ipsius memoriam singulari præ ceteris veneratione prosequeretur. Fatendum tamen est, Benedictinos Siculos non diu post corporis inventionem sibi attribuere cœpisse* S. Rosaliam, *eique illorum opinioni favere Urbanum VIII in bulla anni* 1634, *quâ voluit ut monasterium* S. Rosaliæ, *Panormi erigendum sub regula S. Dominici ex testamento dominæ Margaritæ del Carretto, potiùs fundaretur sub regula S. Benedicti, quia* S. Rosalia *hujus habitum gestâsse credebatur. Bullæ illius Tornamira ex archivo dicti monasterii partem allegat in Idea conjecturali disc. 7 num. 34, & partem aliam in Epistola dedicatoria ad senatum Panormitanum pag. 16. Priori loco hæc recitat verba:* Omnesque in dicto monasterio receptæ & admissæ habitum per moniales aliorum monasteriorum monialium observantium, seu reformatarum Ordinis S. Benedicti, gestari solitum deferant, cum signo sanctæ crucis ex tela alba in eo consuto, prout eadem sancta Rosalia ab antiquis temporibus depingi solet, suscipere, ac professionem per easdem emitti consuetam expressè emittere *&c. Hîc asserit Pontifex* S. Rosaliam ab antiquis temporibus *solitam* depingi habitu Benedictino; quod sanè causæ Benedictinorum favet.

82 *Altero loco rationem reddit, cur velit testatricis voluntatem mutatam, his verbis:* Cùm verò magis consentaneum sit, ut monasterium præsentium tenore erigendum sub regula observantium

maximè pro instituto Benedictino, nec sine aliquo fundamento ex picturis.

Fondo librario antico dei Gesuiti italiani
www.fondolibrarioantico.it

vantium seu reformatarum sancti Benedicti, cujus habitum dicta sancta Rosalia gestâsse creditur, instituatur; cùm verisimile omnino existat, quòd si dicta Margarita sanctam Rosaliam præfatam, erga quam, dum vixit, maximum gessit devotionis affectum, sancti Benedicti potiùs quàm sancti Dominici habitum gestâsse sciviſſet, monasterium hujusmodi sub regula, quam dicta Sancta professa fuit, erigi mandâsset. *Verba hæc summi Pontificis considerationè sunt digna: nam, licèt Urbanus per allegata verba non declaret, nedum definiat*, S. Rosaliam *fuisse Ordinis Benedictini, saltem affirmat id suo tempore creditum fuisse; & allegando eam rationem ostendit, eam sententiam non displicuisse, sed verisimilem sibi apparuisse, præsertim cùm dicat Sanctam ab antiquis temporibus in habitu Benedictino pingi solitam, atque ita insinuet, quibus maximè fundamentis illa nitatur sententia. Quapropter vehementer miror, nonnullos contrariæ sententiæ patronos impotenter clamitâsse, sententiam de vita monastica* S. Rosaliæ *contrariam esse traditioni Panormitanorum; & numquam, quantùm sciam, aliquid reposuisse ad hæc Urbani VIII asserta, quæ clarè ostendunt sententiam illam post corporis inventionem statim invaluisse, & ex antiquis imaginibus habere fundamentum traditionis antiquæ. Quod enim spectat ad traditionem in hominum memoria conservatam, si nulla ante corpus inventum erat de monastica Sanctæ vita, nulla quoque erat contraria, quia omnis ferè* S. Rosaliæ *memoria exciderat. Rocchus Pirrus Siciliæ sacræ lib. 4 notitiâ 1 pag. 165 item asserit*, Rosaliam *suo tempore creditam fuisse Benedictinam; idque latiùs probat Tornamira in laudata mox epistola ad senatum Panormitanum.*

Fondo librario antico dei Gesuiti italiani
www.fondolibrarioantico.it

mitanum. Ex hiſce omnibus concludere liceat, non aliam quidem allegari poſſe traditionem de monachatu S. Roſaliæ, *quàm quæ ex antiquis picturis colligitur : hunc tamen famæ popularis defectum exigui eſſe momenti, cùm geſta ferè omnia Sanctæ ſimiliter ex hominum memoria excidiſſent ante corpus inventum.*

83 *Aliud pro vita monaſtica argumentum profertur ex modica cruce argentea, quæ anno* 1625 *unà cum corpore inventa eſt. Crucem hanc apud corpus inventam Caſcinus lib.* 2 *cap.* 21 *pag.* 31 *teſtatur, eamque ſic deſcribit :* Exigua crux argentea (*inventa eſt apud corpus & eodem lapide tecta*) leviſſimi ponderis, quoniam tenuis eſt inſtar folii chartæ, & tam modicæ extenſionis, ut nequeat divitias ſapere in paupere Anachoretide *Crucis hujus figuram æri inciſam dabo infrà* § 24, *ubi videri poteſt. Tornamira in Idea diſc.* 7 *num.* 13 *& ſeqq. aſſerit, Benedictinos ſepeliri ſolitos cum exigua cruce ſupra pectus poſita, aitque hanc crucem ſupra* S. Roſaliæ *pectus poſitam eſſe, dum ſepulta eſt. Verùm id ſatis oſtendit de cruce cerea, non verò de argentea : atque in eo labat ipſius ratio. Nam ait quidem crucem eſſe potuiſſe ex quacumque materia : at id non probat. Juſtinianus autem de dicta cruce fuſiùs diſputans, primò oſtendit, inventam eſſe, & nunc ſervari Panormi in monaſterio* S. Roſaliæ ; *quæ confirmat inſtrumento authentico è curia archiepiſcopali accepto. Deinde ita ratiocinatur Latinè :* Porrò crucem argenteam Baſilianarum ſanctimonialium eſſe habitum, quo in Occidente à Benedictinis unicè diſtinguantur, apud omnes reipſa compertum eſt : nam in reliquis idem veſtitus, idem color utriſque. Idque conſtantiſſima & pervetuſta conſuetudo

Ex modica cruce argentea ſimul cum corpore inventa,

Fondo librario antico dei Gesuiti italiani
www.fondolibrarioantico.it

apponendæ geſtandæque crucis argenteæ aſſeverat, dum in hoc ſanctiſſimi Salvatoris monaſterio religioſa & ſolemnia vota virgines profitentur. Itaque Roſalia, etſi anachoretis pauperrima, ſuæ nihilominus profeſſionis tenaciſſima, Baſiliani Ordinis teſſeram, crucem nempe argenteam, ad finem uſque mortalis vitæ ſuæ geſtare ac portare voluit. Extat de crucis hujuſmodi uſu eruditi viri lucubratio, ſub nomine Hellenii Agricolæ edita. *Hactenus Juſtinianus.*

qualem geſtare ſolent moniales Baſilianæ,

84 *Opuſculum autem ſub fictitio nomine Hellenii Agricolæ editum, de quo meminit, eſt Apologia pro monialibus ſanctiſſimi Salvatoris, Italicè ſcripta, quâ defenditur uſus ejuſmodi crucis argenteæ palàm in pectore gerendæ, quem vetuſtum eſſe oſtendere conatur auctor. Dubitari quoque non poteſt ex teſtimoniis per laudatum ſcriptorem allatis, quin moniales Baſilianæ in religioſa profeſſione crucem acceperint ab abbatiſſa: at non æquè videtur conſtare, utrùm crux illa ſemper fuerit argentea, an ex alia materia. Nec omnino certum apparet, crucem illam ſemper à monialibus Baſilianis ſanctiſſimi Salvatoris geſtatam fuiſſe palàm in pectore. Bonannus in Catalogo Ordinum part. 2 art. 15 rationem aſſignans, cur moniales Baſilianas exhibuerit cum cruce in manu, ita ſcribit:* Imago à nobis expoſita crucem manibus præfert, ut ex ea ritus innoteſcat, quo Baſilianæ ſanctimoniales Deo conſecrantur. Illis enim abbatiſſa crucem porrigit vel argenteam vel æream, quâ ſignificatur, ab eis Chriſti crucem libenter amplecti, ut cum Sponſo cruci affixæ uſque ad mortem S. Baſilii leges profiteantur. *Crux hîc dicitur argentea vel ærea, nec dicitur, an appenſa fuerit ante pectus, an manu accepta: neque id colligi poteſt ex*

Fondo librario antico dei Gesuiti italiani
www.fondolibrarioantico.it

ex verbis abbatiſſæ crucem porrigentis. Verba illa ex regula monialium recitat laudatus ſuprà ſcriptor, nomine Agricolæ uſus, pag. 64: Accipis crucem Domini, eumque ſequeris juxta ſanctam ipſius vocem? *inquit abbatiſſa. Novitia verò reſpondet:* Ita, mater, cum Dei auxilio. *Addit auctor, ex perpetuo uſu conſtare, crucem illam ſemper fuiſſe argenteam, & è collo novitiæ ante pectus ſuſpenſam fuiſſe per abbatiſſam.*

probabilis ſuſpicio oritur de profeſſione illius Ordinis.

85 *Favet generalis abbas Ordinis Baſiliani huic ſententiæ. Quippe poſtquam moniales ſanctiſſimi Salvatoris impetrâſſent, ut à Clemente Papa XI multæ ejuſmodi cruces benedicerentur ad uſum jam dictum, tale dedit teſtimonium ibidem pag. ultimâ relatum:* Ego infraſcriptus præſentes inſpecturis fidem facio atque obteſtor, qualiter in virtute præfati reſcripti, tranſmiſſis ad Urbem in quadam capſula à monialibus SS. Salvatoris civitatis Panormi Ordinis S. P. N. Baſilii Magni nonaginta ſeptem parvis crucibus, quas juxta regulam ejuſdem S. P. N. tamquam Baſiliani habitus inſignem teſſeram apparenter geſtare ſolent in pectore ex pervetuſta noſtri Ordinis conſuetudine immemorabili, fuerint jam à SS. Domino noſtro Clemente PP. XI de more benedictæ ad effectum lucrandi indulgentias in earum tranſumpto conceſſas. In cujus rei teſtimonium me ſubſcripſi Romæ in collegio S. P. N. Baſilii Magni, Religioniſque ſigillo munivi, die XXII Junii MDCCXV. *Subſcriptio erat:* Mag. D. Petrus Menniti abbas generalis Ordinis S. Baſilii Magni. *Et infrà:* S. Theol. Mag. abbas D. Baſilius de Laurentio ſecretarius, & vicegerens Hiſpaniarum. *Ex dictis concludo, crucem illam argenteam favere opinioni de monachatu*

Fondo librario antico dei Gesuiti italiani
www.fondolibrarioantico.it

chatu Basiliano S. Rosaliæ, *sive quis velit Basilianas crucem jam tempore ipsius gestâsse in pectore, sive solum manu accepisse in professione. Quin & observo, in pictura Mariuranensi hac etiam de causa* S. Rosaliam *cum cruce exprimi potuisse, sicut factum à se dicit Bonannus in imagine monialis Basilianæ.*

Ex scriptura quoque Græca pro monasterio SS. Salvatoris Ordinis Basiliani

86 *Aliud rursus argumentum pro vita monastica* S. Rosaliæ *habetur ex inscriptione illa Græca, de qua egi* § 3. *Quippe si certò constaret, scripturam illam esse* S. Rosaliæ, *certa quoque esset vita ipsius monastica. Cùm autem oppugnetur & contrà defendatur fides illius inscriptionis; nec certò ostendatur suppositiam esse, aut alteri Rosaliæ attribuendam; argumentum ex illa scriptura petitum ad alia accedit tamquam probabile, non verò tamquam certum. Porrò scriptura illa assignat etiam monasterium sanctissimi Salvatoris Panormi, in quo Sancta vitam monasticam fuisset professa, sicuti contendunt Basilianæ causæ patroni, licèt velint in alio priùs monasterio monacham factam, & postea ad illud translatam. Monasterium autem istud semper fuisse sub regula S. Basilii scriptores Siculi passim consentiunt. Rocchus Pirrus tom.* 1 *Siciliæ sacræ in Notitia ecclesiæ Panormitanæ pag.* 220 *de eo monasterio sic habet:* S. Salvatoris (*monasterium*) cœptum à Roberto Guiscardo ædificari, atque anno MCXLVIII à Rogerio rege bonis auctum est: ideo REGIUM appellat rex Martinus; tria huic adjuncta cœnobia dixi fol. 114. Vixit olim in eo Constantia Rogerii R. filia, quæ nupsit deinde Henrico imperatori. Sub disciplina est Basiliana: haud diu est, cùm adhuc Græcè psallebant. *Pag.* 113 *&* 114 *hæc dixerat:* Anno MCXLVIII regium cœnobium, cui

à

Fondo librario antico dei Gesuiti italiani
www.fondolibrarioantico.it

à Servatore nomen est, Ordinis S. Basilii, ducis olim Roberti, ac inde Rogerii regis operâ extructum, (*Hugo archiepiscopus Panormitanus*) monialibus ad incolendum tradidit; quæ à S. Matthæi de Cassaro, S. Theodori, & S. Mariæ de Oreto vetustis ædibus emigrârunt.

87 *In hoc ultimo monasterio monacham esse factam* S. Rosaliam, *indeque cum aliis anno* 1148 *ad monasterium SS. Salvatoris emigrâsse vult Justinianus, & pro opinione sua allegat traditionem, & inscriptionem Italicam in pariete monasterii positam, quâ indicatur, habitâsse ibidem* S. Rosaliam. *Verùm nec traditio illa nec inscriptio videtur antiqua: nam antiquitas istius traditionis nullibi probatur, & inscriptionem esse neotericam, testatur Mongitorius in Dissertatione Ms. nobis transmissa, asserens se locum curiosè perlustrâsse & inscriptionem vidisse. Quapropter non tantum pro hoc monasterio habetur fundamentum, quantum pro monasterio SS. Salvatoris, licèt revera potuerit in hoc commigrare ab uno è tribus recensitis, si in monasterio sanctissimi Salvatoris vixerit, uti habet Græca inscriptio. Moniales SS. Salvatoris anno* 1699 *post restitutam sibi prædictam scripturam unà cum cruce lignea, ut relatum est* § 2 *à num.* 16, *non videntur dubitâsse, quin* S. Rosalia *in suo olim monasterio habitâsset tamquam monialis ejusdem Ordinis & monasterii, atque idcircò altare ipsi erexerunt. Verùm cùm & scripturæ fides oppugnetur, ac scriptura alterius esse possit Rosaliæ; probabilis quidem suspicio & conjectura oritur ex laudato scripto: at dici nequit, rem ea de causa satis esse certam.* *non levis colligitur conjectura.*

88 *Argumentum quoque desumunt patroni vitæ monasticæ ex variis apparitionibus, in quibus*

Fondo librario antico dei Gesuiti italiani
www.fondolibrarioantico.it

Monasticæ professioni etiam favent apparitiones variæ,

bus S. Rosalia *ut monacha dicitur visa. Utuntur ea ratione tam Benedictinæ quàm Basilianæ causæ defensores. Justinianus in Annotatis Vitæ Ms. ita scribit :* Cùm primum sese videndam objecisset Rosalia (ut apud Cascinum pag. 25 legitur , & Vincentius Gariglianus narrat) anno MDCXXIII , mense Octobri , Hieronymæ Gatto, seu lo Gattutu , ex processu autentico Cardinalis Doriæ jussu efformato , sub Religioso habitu, specieque sanctimonialis apparuit. *Videri potest Cascinus loco assignato. Apparitionem infrà dabo ex Salerno , qui de specie apparentis* Rosaliæ *ita loquitur :* Adolescentulam videt (*dicta Hieronyma Gatto*) sanctimonialis specie & habitu. *Subjungit Justinianus post varios scriptorum textus sequentem apparitionem :* Eodem ipso habitu apparuit Franciscæ dell' Arco Panormitanæ , in valetudinario sanctæ Luciæ pestilentiâ gravissimè laboranti , mense Octobri , anno MDCXXIV, ut ex processu jussu Cardinalis Doriæ facto refert Gariglianus : *Verba Garigliani Italica mox subdit , quæ sic Latinè reddo :* Apparuit illi mulier quasi monacha , quæ ipsi dixit *&c.*

in quibus ut monacha visa est.

89 *Mox Justinianus sic pergit :* Idem ferè contigit XII Septembris eodem anno Vincentiæ de Bongiorno extremum vitæ spiritum agenti , & à Rosalia sanitate donatæ. *Textus Italici , quem recitat , hoc est initium :* Quadam nocte apparuit ipsi aliqua habitu monacha , vestita sicut Patres S. Luciæ *&c. Monasterium S. Luciæ Panormi est Franciscanorum reformatorum , ut habet Pirrus tom.* I *Siciliæ sacræ pag.* 218. *Prosequitur rursum Justinianus :* Testatur id ipsum Nympha Scarfillotta , cui pristina valetudo à S. Rosalia restituta est , ut quinque medicorum , Jacobi Anastasi , Jacobi Vitrani , Antonini Fausuni ,

Fondo librario antico dei Gesuiti italiani
www.fondolibrarioantico.it

ſuni, Franciſci Cupacchi, & Jacobi Cajolæ juramento conſtat. *Subdit textum Garigliani, quo dicitur apparuiſſe ut monacha; & mox duas apparitiones, oblatas Philippo Salonia ſacerdoti, & Franciſco Facciolo Panormitano, quas ſuis locis inſeremus. Hìc ſolùm concludere liceat, tot apparitiones, juramentis firmatas & epiſcopali judicio probatas, in quibus monachæ habitu viſa eſt* Roſalia, *non parùm favere defenſoribus inſtituti ipſius monaſtici. Cùm tamen non eodem ſemper habitu viſa ſit; nihil quoque certi ex hoc argumento colligi poteſt.*

Ratio ultima petitur ex conſuetudine magis uſitata ordiendi anachoreſin:

90 *Poſtremum argumentum, quod pro vita monaſtica* S. Roſaliæ *profertur, omiſſis aliis minoris momenti ratiunculis, petitur ab uſu & conſuetudine frequentiore & probatiore vitam anachoreticam vel eremiticam ordiendi. Certum eſt & indubitatum, Sanctos nonnullos à vita ſeculari ſtatim progreſſos eſſe ad vitam ſolitariam vel eremiticam, ſine ulla exercitatione in cœnobio. Ita S. Paulus eremita, & alii nonnulli antiqui ad ſolitudinem ſe contulerunt, nullâ prævia exercitatione monaſtica: idque maximè contigit primis Eccleſiæ ſeculis, quibus rarior erat vita cœnobitica, & monaſteria minùs frequentia minúſque nota. Poſtquam verò crebra per totam Eccleſiam condita ſunt monaſteria, plures ſe ex cœnobiis ad ſolitudinem receperunt, ut ibidem contemplationi perfectiùs vacarent: atque is modus inchoandi vitam anachoreticam Sanctorum Patrum conſiliis & Eccleſiæ legibus eſt conformior, & præcedente longè uſitatior. Suarez tom. 4 de Religione lib. 1 cap. 2 num. 4 ad propoſitum noſtrum ita ſcribit:* Suppoſita verò illius vitæ (*eremiticæ*) ſanctitate, oſtendere oportet, fuiſſe verè ſtatum Religioſum. Circa quod ſcien-

Fondo librario antico dei Gesuiti italiani
www.fondolibrarioantico.it

dum est, vitam illam solitariam dupliciter assumi posse; primò, statim à principio conversionis ab illa inchoando; secundò, ad illam à cœnobitica vita transeundo. Hoc posteriori modo consulunt Patres vitam illam esse assumendam, postquam scilicet aliquis in cœnobio per multos annos se exercuerit, & magnos progressus in perfectione fecerit.

nam SS. Patres passim suadent,

91 *Audiamus, quid S. Hieronymus, cui* oppidum carcer, & solitudo paradisus *erat, de hisce scribat ad Rusticum Monachum epist. 95, olim 4:* Nunc, *inquit*, monachi incunabula, moresque discutimus: & ejus monachi, qui liberalibus studiis eruditus in adolescentia, jugum Christi collo suo imposuit. Primumque tractandum est, utrùm solus, an cum aliis in monasterio vivere debeas. Mihi quidem placet, ut habeas Sanctorum contubernium, nec ipse te doceas, & absque doctore ingrediaris viam, quam numquam ingressus es, statimque tibi in partem alteram declinandum sit, & errori pateas: plusque aut minùs ambules, quàm necesse est; ne aut currens lasseris, aut moram faciens obdormiscas. In solitudine citò subrepit superbia. *Quod ubi latè probaverat, ita pergit:* Quid igitur? Solitariam vitam reprehendimus? Minimè: quippe quam sæpè laudavimus. Sed de ludo monasteriorum hujuscemodi volumus egredi milites, quos eremi dura rudimenta non terreant; qui specimen conversationis suæ multo tempore dederint; qui omnium fuerint minimi, ut primi omnium fierent; quos nec esuries aliquando, nec saturitas superavit; qui paupertate lætantur; quorum habitus, sermo, vultus, incessus, doctrina virtutum est *&c. Idem sanctus Doctor epist. 97 ad Demetriadem vitam solitariam.*

Fondo librario antico dei Gesuiti italiani
www.fondolibrarioantico.it

viam sic laudat, ut simul ostendat, quàm sit periculosa maximè in feminis: Solet inter plerosque, *inquit*, esse certamen, utrùm solitaria, an cum multis vita melior sit: quarum prior præfertur quidem secundæ: sed si in viris periculosa est, . . . quanto magis in feminis, quarum mutabilis fluctuansque sententia, si suo arbitrio relinquatur, citò ad deteriora delabitur? *&c.*

ut vitæ anachoreticæ præmittatur monastica §

92 *Consentit hisce S. Benedictus cap. 1 Regulæ, quoad probationem in cœnobio vitæ solitariæ præmittendam, secundum monachorum genus ita describens:* Deinde secundum genus est anachoretarum, id est, eremitarum; horum, qui non conversionis fervore novitio, sed monasterii probatione diuturna didicerunt contra diabolum, multorum solatio jam docti, pugnare: & bene instructi fraterna ex acie ad singularem pugnam eremi, securi jam sine consolatione alterius, sola manu vel brachio contra vitia carnis, vel cogitationum, Deo auxiliante pugnare sufficiunt. *Quin imò hic Sanctus videtur improbare vitam eremiticam eorum, qui illam sic non ordiuntur. Audiamus sequentia:* Tertium verò monachorum teterrimum genus est Sarabaitarum, qui nullâ Regulâ approbati, vel experientiâ magistrâ, sicut aurum fornacis: sed in plumbi natura molliti, adhuc operibus servantes seculo fidem, mentiri Deo per tonsuram noscuntur. Qui bini, aut terni, aut certè singuli sine pastore, non Dominicis, sed suis inclusi ovilibus: pro lege eis est desideriorum voluptas; cùm quidquid putaverint, vel elegerint, hoc dicunt sanctum, & quod noluerint, hoc putant non licere. *Videtur revera S. Benedictus his verbis comprehendere omnes illos, qui in solitudinem pro arbitrio suo secedunt, nulla prævia probatione*

Fondo librario antico dei Gesuiti italiani
www.fondolibrarioantico.it

in cœnobiis, cùm illi nec Regulæ subsint, nec vitæ monasticæ experientiam habeant. Verumtamen S. Isidorus de Officiis eccles. cap. 16 eremitas distinguit à Sarabaitis, & priores laudat, alios verò vituperat. Id certum est, eremitas quosdam sanctissimos fuisse initio Ecclesiæ, sed illum vivendi modum deinde minùs probatum, nisi assumeretur legitima auctoritate, seu superiorum licentiâ.

& vita anachoretica sic assumpta perfectior est,

93 *Porrò sicut Patres suadent, ut vita solitaria non inchoëtur nisi post monasticam; ita facilè probari potest, vitam solitariam sic assumptam esse perfectiorem vitâ solùm eremiticâ, quam monastica non præcessit. S. Thomas 2, 2. q. 188 art. 8 quærit, utra vita sit perfectior, cœnobiticáne an eremitica. Respondet autem, varia distinguendo, solitariam vitam perfectiorem dici posse, quia hæc est vita perfectorum:* Sicut ergo, *inquit*, id, quod perfectum est, præeminet ei, quod ad perfectionem exercetur, ita vita solitariorum, si debitè assumatur, præeminet vitæ sociali. Si autem absque præcedenti exercitio talis vita assumatur, est periculosissima, nisi per divinam gratiam suppleatur, quod in aliis per exercitium acquiritur, sicut patet de beatis Antonio & Benedicto. *Suarez antè laudatus lib. 1 cap. 2 num. 14 explicans S. Thomam, ad propositum nostrum ita loquitur:* Ultimò constat ex dictis, quid dicendum sit de comparatione inter hos duos status, solitarium & cœnobiticum. Nam D. Thomas . . . videtur simpliciter solitariam vitam præferre, quando debito ordine ac modo assumitur; quia comparatur ad aliam, sicut terminus ad viam; terminus autem ex suo genere perfectior est viâ. Et in præsenti cœnobia ad hoc sunt, ut homines tendant ad perfe-

Fondo librario antico dei Gesuiti italiani
www.fondolibrarioantico.it

perfectionem ; vita autem ſolitaria ſupponit perfectionem acquiſitam : unde ſolùm eſt ad exercendam perfectionem. Sed in primis D. Thomas loquitur de vita ſolitaria , quando ad illam per vitam Religioſam in cœnobio ſeu conventu tranſitur. Quo modo vita hæc ſolitaria jam ſupponit verum ſtatum Religioſum , & ita non præfertur ſtatus ſtatui , ſed in eodem ſtatu præfertur gradus perfectorum gradui proficientium. Unde etiam ſupponitur diligens exercitatio in vita communi Religioſa , ita ut perfectio jam comparata ſit , & ad illam exercendam ſolitudo eligatur , non proprio judicio , ſed ſuperioris arbitrio : nam talis ſolitaria vita non caret obedientiæ ſubordinatione , cùm non deſtruat Religioſum ſtatum , ſed perficiat. *Ex hiſce certum eſt , meliori ordine procedi ad vitam eremiticam per cœnobiticam , quàm ſine illa ; quia perfectio , ad vitam eremiticam neceſſaria , magis poteſt acquiri in monaſterio , quàm in eremo , ut egregiè oſtendit S. Baſilius in Regulis fuſiùs tractatis cap. 7.*

94 *Sequitur ſecundò , vitam eremiticam , quæ aſſumitur poſt monaſticam , perfectiorem eſſe eremiticâ aliter inchoatâ , non ſolùm quia ſupponit perfectionem jam acquiſitam , ſed etiam quia continet excellentiam vitæ monaſticæ ſimul & ſolitariæ , uti ex allatis verbis conſtat. Illa verò locum non habent , ſi quis rectà ex ſeculo ad ſolitudinem ſe conferat , cùm nec perfectionem acquiſiverit , nec Religioſis votis ſit adſtrictus. Audiamus rurſus Suarezium , qui num. 16 de hiſce ſic loquitur :* At verò quando hic ſtatus vitæ ſolitariæ non ſupponit ſtatum Religioſum , licèt poſſit fortaſſe dici modus vivendi perfectior quoad actionem , vel quoad uſum , non poteſt dici ſtatus perfectior , quia ſtatus non eſt : & ex ea parte

quàm ſit eadem , ſi inchoëtur ſine monaſtica.

Fondo librario antico dei Gesuiti italiani
www.fondolibrarioantico.it

parte imperfectus modus vitæ est, quia potest propria voluntate mutari. Quomodo dixit Glossa in dict. c. QUI VERE, eremitam transeundo ad monachum, transire ad vitam arctiorem, quia jam non potest habere propria: adde, & quia jam est sub obedientia, quod est omnium optimum, quantùm ad statum spectat. *Præfert hîc Suarez vitam monasticam eremiticæ illi, quæ monasticam non habuit præviam, cùm tamen eremiticam assumptam post monasticas exercitationes agnoscat excellentiorem esse monasticâ. Quanto igitur magis illa est excellentior aliâ eremiticâ? Dein ita pergit laudatus scriptor:* Quin potiùs, licèt supponatur Religiosus status, si non supponitur exercitatio Religiosa in congregatione Fratrum, & magna virtus & perfectio acquisita; illud vitæ genus regulariter loquendo eligibile non est, quia non est via secura ad perfectionem, sed periculis plena: Nisi divina gratia (ait D. Thomas) suppleat, quod in aliis per exercitationem acquiritur, ut in S. Benedicto & aliis. Quamobrem absolutè & humano modo loquendo, ille vivendi modus omnino solitarius, illo modo assumptus, non cadit sub humanum consilium, nec potest dici simpliciter melior, sed solùm cum hoc addito, Nisi specialis Spiritus sancti instinctus interveniat, ita ut homo interiùs ab Spiritu sancto certitudinem accipiat, quòd sub protectione & directione sua illum suscipiat. *Hactenus Suarez, ex cujus posterioribus verbis argumentum sibi sumunt contrariæ opinionis patroni.*

Volunt aliqui honorificentius esse Sanctæ, si credatur clanculùm fugisse:

95 *Contendunt illi, honorificentius esse* S. Rosaliæ, *si viâ extraordinariâ ad sanctitatis culmen pervenerit, quàm si viâ ordinariâ Sanctorum ad perfectam vitam ascenderit; ideoque volunt,*

Fondo librario antico dei Gesuiti italiani
www.fondolibrarioantico.it

lunt, Sanctam non per vitam monasticam progressum fecisse ad solitariam, sed clandestinâ fugâ ad eremum se contulisse, ut speciali instinctui Spiritus sancti omnia attribuantur. Sanè negari non potest, quin sanctus Spiritus facilè possit supplere, quod deest humanæ industriæ; & hominem à vita mundana ad eremiticam ducere, atque in illa sic protegere tantâque gratiâ fovere, ut omnia vitæ solitariæ pericula superet, & brevi ad perfectionem perveniat. Imò prorsus credendum esset, ita contigisse S. Rosaliæ, *si aliunde satis constaret de fuga ipsius occulta, & de vita tam solitaria, ut nulli umquam mortalium innotuisset vivens in spelunca sua* Rosalia. *Verùm jam ostendi, fugam illam clandestinam nullo niti monumento antiquo; vitam verò omnino hominibus absconditam, non solùm carere solido fundamento, sed esse conjecturam neotericorum non satis probabilem. Quapropter præcipuum illius argumenti fundamentum jam sublatum est. At, etiamsi tantisper supponamus, planè esse dubium, utrùm* S. Rosalia *clanculùm in eremum fugerit, an alio modo vitam eremiticam exorsa sit; facile erit ostendere, quàm multis laboret vitiis ratiocinatio illorum, qui volunt* S. Rosaliam *extraordinario modo ad Sanctitatem perveniſſe, idque ei honorificentius credunt.*

96 *Primò igitur, dum in gesta alicujus Sancti inquirimus, examinamus, quid sit verius, non quid Sancto honorificentius. Secundò, non satis capio, cur* S. Rosaliæ *magis esset gloriosum, si diceremus ipsam clanculùm ad solitudinem fugisse, quàm si dicamus eam post vitam monasticam perrexisse ad eremum, ut ibi vitam duceret austeriorem. Dicunt adversarii, primum fuisse factum aut fieri debuisse ex speciali instinctu*

at neque id quæritur, neque satis probatur,

Fondo librario antico dei Gesuiti italiani
www.fondolibrarioantico.it

ctu Spiritus sancti, quod facilè admisero, si de facto constet. Verùm dico, transitum ex vita monastica ad vitam solitariam & tam austeram, qualem duxit S. Rosalia, *etiam non esse factum sine speciali Spiritus sancti instinctu. Nulla hîc est differentia, nisi quòd in primo casu Spiritus sanctus Virginem ad vitam solitariam duxerit per viam extraordinariam; in altero per viam ordinariam ad eamdem vitam pertraxerit. Cur autem gloriosius sit viâ extraordinariâ ad perfectam vitam duci, quàm viâ ordinariâ, sane nec-dum perspicio. Si quis velit, majorem esse differentiam inter vitam mundanam & solitariam, quàm sit inter hanc & monasticam; ideoque transitum à vita mundana ad solitariam esse gloriosiorem, quàm sit transitus à monastica ad solitariam; ne hanc quidem consecutionem legitimam esse video: nam monialis melius potest perspectas habere difficultates, tædia & pericula vitæ solitariæ, quàm puella mundana, & non minùs ab illa abhorrere: atque ea de causa, licèt ab illa vita minùs distet, non minùs gloriosum est ipsi talem vitam, Deo vocante, amplecti; quam sit puellæ seculari, quæ quanto longius distat a vita solitaria, tanto minùs cognitas habet illius vitæ difficultates.*

cùm non omnia perfectiora sint, quæ magis sunt miranda.

97 *Cascinus lib. 2 cap. 10 mirè extollit excellentiam* S. Rosaliæ, *quòd in solitudine vixerit sine ductore & magistro spirituali, ac ductum solius Spiritus sancti & angelorum sit secuta. At non video, quid sanctitati ipsius & excellentiæ obesse possit, si dicamus eam ab hominibus quoque instructam fuisse: neque enim S. Paulum eremitam, quia diutissimè vixit sine ulla aliorum hominum societate, sanctiorem dicimus aut excellentiorem Antonio, Benedicto, aliisque similibus*

Fondo librario antico dei Gesuiti italiani
www.fondolibrarioantico.it

bus Sanctis, sed judicium de illorum præeminentia Deo relinquimus. Mirandam quidem magis fatemur vitam sine hominum societate & subsidio; at quæ magis miranda, non sunt semper perfectiora aut excellentiora. Et certè perfectius non est, venisse ex mundana vita ad solitudinem, quam ex vita monastica, quod hic solum quæritur. Ac demum, quidquid sit de majore vel minore perfectione, credibilius est, S. Rosaliam *viâ ordinariâ & probatâ ad solitariam vitam venisse, quàm modo tam extraordinario, ut à temeritate excusari non possit, nisi per specialem Spiritus sancti instinctum. Ceterùm ex dictis hactenus nihil certi concludere præsumo; sed judicium de argumentis relatis & disputatis permittere statui erudito lectori. Habent rationes suas Benedictini, suas Basiliani, suas quoque eorum adversarii, utriusque Ordinis prætensioni repugnantes. Id certum est,* S. Rosaliam *ad excelsum sanctitatis culmen vitâ solitariâ & austerâ ascendisse; atque hoc confirmatur miraculorum gloriâ, exortoque inde celebri cultu per totam Ecclesiam. Itaque Sanctam celeberrimam debita pietate & veneratione omnes prosequantur, præsertim Siculi: nec contendere pergant, certa esse, quæ certò non probari, satis ostendi.*

§ IX. Tempus, quo Sancta floruit: nomen, patria, familia.

CAscinus *lib.* 2 *Operis sui Italici de gestis* S. Rosaliæ *disputaturus, fatetur se inopiâ veterum*

Fondo librario antico dei Gesuiti italiani
www.fondolibrarioantico.it

Creditur passim Rosalia vixisse seculo XII, *& mortua circa annum* 1160 :

terum scriptorum eò redigi, ut ratiocinando & conjecturando in gesta Sanctæ sit inquirendum, atque idcirco ait se partem illam vocare, Discursum historicum de vita S. Rosaliæ. *Quare viri religiosi & eruditi conjecturas sic breviter expendam, ut imagines etiam æri incisas, quibus illæ nituntur, lectorum oculis sim objecturus. Addam quoque aliorum conjecturas, ubi videbitur operæ pretium, ut discuti possit, quænam magis sint probabiles vel improbabiles; atque ita ordine temporum pergam usque ad obitum Sanctæ. Primò igitur inquirendum, quo ferè tempore* S. Rosalia *vixerit. Scriptores Siculi passim illigant ætatem* S. Rosaliæ *seculo* XII, *cùm plerique velint eam esse defunctam circa annum* 1160, *nec credant ætatis fuisse admodùm provectæ. Magis tamen invicem consentiunt de anno emortuali utcumque assignando, quàm de natali. Octavius Caietanus in Vitis Sanctorum Siculorum, prout relatio ejus Ms. nobis communicata est, ita habet :* Rosalea virgo Panhormi nata creditur, unaque fuisse ancillarum Margaritæ reginæ, quæ Willelmi Siciliæ regis conjux fuit, à qua proximum urbi Panhormo montem, cui Peregrino nomen est, dono habens, eò secessit. *Hæc verba faciunt* S. Rosaliam *in aula Siculæ degentem post medium seculi* XII : *nam Pirrus in Chronologia regum Siciliæ in Willelmo I nuptias hujus cum Margarita Navarræ regis filia illigat anno* 1150, *& eodem anno ad regni administrationem admotum dicit à patre Rogerio, ut simul cum eo regnaret. Patre autem defuncto anno* 1154, *solus regni gubernacula tenere cœpit, eaque cum vita deposuit anno* 1166, *ut cum Pirro etiam ostendit Pagius ad illum annum num.* 9.

99 De-

Fondo librario antico dei Gesuiti italiani
www.fondolibrarioantico.it

99 *De testamento autem Willelmi I ita ad propositum nostrum cum aliis Pirrus ibidem :* Testamento Willelmum filium superstitem post se regem edixit, ... Margaritam verò uxorem totius regni administratricem, quousque Willelmus per ætatem aptus esset imperio, constituit. *Superfuit Margarita multis deinde annis, & epitaphium à Pirro editum mortuam statuit anno* 1183, *Kalendis Augusti. At Pagius ad eumdem annum num.* 3 *adfert diploma Lucii Papæ III, in quo de Margarita ut defuncta loquitur Pontifex. Cùm autem diploma sit datum anno* 1183, *Nonis Februarii, licèt notetur* anno MCLXXXII *pro more illius temporis, quo annum à* XXV *Martii inchoabant ; citiùs obiit Margarita, quàm asseratur in epitaphio, quod verisimiliter diu post mortem reginæ positum est. Porrò cùm Margarita regnum administrare cœperit anno* 1166 ; *Si* Rosalia *montem Peregrinum dono Margaritæ habuit, ut vult Caietanus, dubitandum non videtur, quin vitam produxerit diu post annum* 1160. *Etenim non facilè alia assignabitur ratio, cur montem potiùs accepisse dicatur dono Margaritæ reginæ, quàm Willelmi regis, nisi quòd donatio illa facta sit post mortem Willelmi I, quando Margarita regnum administrabat, id est, ipso anno* 1166 *aut paulò seriùs, antequam Willelmus II per se regere cœpit.*

verùm, si montem Peregrinum accepit dono Margaritæ reginæ,

100 *Tornamira in Responsis ad octo interrogationes resp.* 5 *pag.* 55 *&* 56 *pro illa donatione Margaritæ adducit etiam verba Philippi Paruta, & aliorum quorumdam, qui constantissimam traditionem allegant. Inter alios autem laudat Valerium Rossum, qui ante inventionem corporis anno* 1590 *de conventu Minorum Montis Peregrini Italicè scripsit, quæ reddo Latinè :*

ut varii scriptores asseruerunt,

Fondo librario antico dei Gesuiti italiani
www.fondolibrarioantico.it

Ecclesia hujus conventûs ædificata est à duce Medinæ . . . Prope hanc ecclesiam conspicitur antrum, in quo habitavit S. Rosalia virgo Panormitana, domina dicti montis, qui ei fuit concessus à quodam Siciliæ rege. Postea urbs Panormitana illius accepit dominium. *Hic scriptor ipso Caietano antiquior, & diu ante inventionem corporis defunctus, antiquam narrat traditionem, sicuti ex traditione scripsit Caietanus. Facilè autem alter alteri potest conciliari: nam si montem donavit Margarita, non nisi regis filii sui nomine id facere potuit. Multos alios scriptores pro illa donatione adfert Justinianus in vita Ms., sed eos brevitatis causâ mitto. Cascinus ipse hanc veterum opinionem non ignoravit; sed pag.* 164. *eamdem refert ut scriptam à Caietano; quamvis eam lib.* 1 *cap.* 1 *pag.* 9 *jam improbâsset, nisi id postea sit additum.*

mors Sanctæ videtur seriùs collocanda, eodem tamen seculo XII.

101 *Porrò laudatus Cascinus cap.* 19 *disputat de tempore, quo obiit* S. Rosalia, *aitque traditionem esse, eam obiisse circa annum* 1160, *ac pro ea opinione citat Ferrarium, qui in Catalogo generali ad* IV *Septembris scribit:* Obiit circa annum Domini MCLX. *Laudat pro eadem epocha Caietanum. Verùm si verbis Caietani, qui haud dubiè præferendus hîc est Ferrario, præsè inhærere velimus, potiùs obitus Sanctæ circa annum* 1170 *vel* 1180 *collocari debebat. Nam, etsi ex verbis ipsius certò nequeat deduci,* Rosaliam *tam serò obiisse; id tamen ex iis probabiliter sequitur; cùm donatio montis Peregrini verisimiliter facta sit anno* 1166 *aut serius; cúmque in illius montis antro Sancta ad aliquot annos vixisse credatur: ita ut, suppositâ veritate illius donationis, non videatur certè obiisse ante*

Fondo librario antico dei Gesuiti italiani
www.fondolibrarioantico.it

te annum 1170, *& facilè vivere potuerit usque ad* 1180 *& diutiùs. Qua de causa dubito, an epocha per Cascinum ex Ferrario statuta, & ab omnibus passim scriptoribus Siculis adoptata, pro satis certa haberi possit. Quid verò Siculos scriptores permoverit, ut epochæ prædictæ firmiter inhærerent, Cascinus pag.* 280, *aliique satis indicârunt. Timuerunt nimirum ne immemorabili Virginis cultui obesset, si crederetur vixisse & defuncta esse tempore Alexandri Papæ III. At clarum est, inanem fuisse formidinem illam, cùm multi alii Sancti cultum immemorabilem habeant, etsi Alexandro III sint posteriores. Verumtamen cùm nec Caietani opinio de donatione montis Peregrini, quæ sola traditione nititur, omnino certa sit; cumque etiam incertius sit, an donatio facta sit post mortem Willelmi I; nihil certi de tempore vitæ & obitus* S. Rosaliæ *statuendum existimo, nisi eam vixisse seculo* XII, *& obiisse post medium istius seculi cum maxima latitudine.*

102 *De nomine* S. Rosaliæ *lib. 2 cap. 4 fusè disputat Cascinus, quia nonnulli olim non* Rosaliam, *sed* Rosoleam, *alii* Rosaleam, *alii* Rosam Leam *scripserunt. Salernus autem cogitationes Cascini compendio sic exposuit:* Fuêre, non tamen ante annum, quod sciam, MDCXII, qui degenerem, & malè corruptam à vulgo vocem, Rosaliæ nomen credidêre: quare jam tum à plerisque cœptum, ROSOLEAM dici; quæ vox ad Italicam politiorem nomenclaturam aptiùs conformata, libentiùs ab eruditis auribus excipiebatur. Manavit error è tecto ædis Olivellensis sanctarum virginum picturis variegato, ubi in erratica sceda à pictore scriptum S. ROSOLEA. (*Cascinus ibi scriptum dicit* Rosa Lea *duplici voce.*)

Nomen Sanctæ diversis modis olim scriptum;

Sed

Fondo librario antico dei Gesuiti italiani
www.fondolibrarioantico.it

Sed hominis in immutando nomine nuperam negligentiam vel audaciam arguunt veteres omnes tabulæ Rosaliæ nomen præferentes, inter quas una in Marturanensi templo ab anno MCCLVII descripta est. Iis adde sacrarum precum breviaria volumina, & Sanctorum nomina in serie ad litanias in libello ecclesiæ Panormitanæ olim digesta. Quæstioni demum finem imposuit Quisquinensis epigraphe, ubi his prolatis vocibus, EGO ROSALIA, Diva ipsa suum sanxit nomen. *Hactenus Salernus, cujus dicta egent nonnulla correctione aut potiùs explicatione: neque enim omnibus locis assignatis legitur* Rosalia, *ut asserit, sed quibusdam* Rusalia; *at idem nomen est* Rosalia *&* Rusalia, *sed posteriori hoc modo effertur & subinde scribitur pro consuetudine Siculorum, litteram* o *in* u *mutantium.*

ratio diversitatis assignatur,

103 *Sæpe laudatus Castiglia nobis transmisit figuram vetustæ imaginis ad minorem formam contractæ, sub hoc titulo:* Vetusta imago S. Rosaliæ, quæ Bisbonæ in sacrario templi S. Antonii nunc diruti colebatur inter duodecim Sanctas virgines. *Figuram hanc æri incisam huc transfero cum adjuncta inscriptione, ubi exprimitur* Rusalia, *prout videri potest pagina sequenti. Interim addo observationes, quas adjunxit jam antè laudatus P. Caietanus Maria Noto:* Hic notatu dignum est, *inquit*, in prima nominis syllaba litteram o in u mutatam, pro consueto Siculorum idiomate: quibus in usu est, o litteram Italis in vocibus in u Siculo vocabulo immutare: itaque RUSSU aiunt pro ROSSO, RUVETTU pro ROVETO &c. Legatur Cascini lib. 2 cap. IV pag. CLXXVI. *Testatur ibi Cascinus eam consuetudinem esse antiquam, & pro exemplo dat*

Fondo librario antico dei Gesuiti italiani
www.fondolibrarioantico.it

dat nomen Georgius, *quod in libro quodam chori ſcriptum eſt* Geurgius.

Pergit P. Noto in hunc modum: In quodam Breviario metropolitanæ eccleſiæ Panormitanæ Gothi-

Fondo librario antico dei Gesuiti italiani
www.fondolibrarioantico.it

Gothicis litteris inscripto, quod Simon Bononia archiepiscopus Panormitanus anno MCDLII ex antiquiori (cujus adhuc in prædicta ecclesia extat lectionarium, seculo, ut antiquarii putant, XIII iisdem litteris scriptum) transcribendum curavit, in litaniis nomen S. Rosaliæ inter S. Margaritam & Anastasiam sic scriptum legitur: S. RUSALIA. Sic denique nomen S. Rosaliæ inscriptum habet tabula omnium antiquissima, quæ in Panormitano monasterio Marturanensi servatur.

& probatur verum nomen esse Rosalia.

104 *Cascinus loco mox assignato satis probat,* Rosoleam *numquam fuisse scriptum Sanctæ nomen ante tabulam Olivellensem, quæ picta fuit non diu ante annum* 1498. *Postea verò ante corporis inventionem usus ille invaluit magis. Inter illos, qui scripsêre* Rosalea, *fuit ipse Octavius Caietanus, nomen ubique sic efformans in Ms. suo, ubi & addit:* Plerisque ROSA LEA creditur dicta, quòd ex Lea familia fuerit. *At ista sunt ab editore Operis recisa, quia credidit falsam eam opinionem, quantùm existimo. Et revera ex omnibus aliis tabulis, una excepta Olivellensi, aliisque adductis monumentis abundè evincitur, verum nomen esse* Rosalia, *licèt tempore inventi corporis plerique scriberent* Rosolea *vel* Rosalea, *donec inventa sit Quisquinensis inscriptio. Fortè nomen scriptum fuit a Latinis* Rosalia, *à Græcis verò* Ροσσαλία, *indeque enata scribendi varietas. Ceterùm de origine istius nominis multa cap.* 5 *disputat Cascinus, quæ missa facio. Solùm observo malè ibidem ab eo adduci supposititia chronica Dexteri & aliorum, ut aliquod istius nominis antiquum ostendat exemplum: nam Chronica illa fictitia sunt; at id necdum innotuerat, dum scribebat Cascinus.*

105 *Salernus à nomine pergit ad patriam & fami-*

Fondo librario antico dei Gesuiti italiani
www.fondolibrarioantico.it

familiam Sanctæ, ita scribens: Panormi natam Rosaliam è nobilissimo genere, quod regiam familiam propinquitate contingeret, vetus, ut dixi, fama à majoribus deducta confirmat. Quare in aula regia natam eductamque refert: cujus rei testis in primis locuples est, quem laudavi, Octavius Caietanus. *At non omnia illa testatur in Ms. Caietanus. De patria tamen Panormo tam Caietanus, quàm reliqui passim scriptores Siculi in unam consenserunt sententiam. De stirpe verò* S. Rosaliæ *major est dissensio. Nam omnes quidem neoterici scriptores, quos mihi videre licuit, agnoscunt nobilissimum Sanctæ genus, voluntque eam à Carolo Magno descendere; & vel consanguineam vel affinem quoque fuisse regum Siciliæ plerique existimant. At lineam genealogicam variis modis formant, nec ulli eorum tam clarè opinionem suam probant, ut veritas patescat. Id certum est, sententiam de* Rosalia *è stirpe Caroli Magni orta, Romæ visam esse tam probabilem, ut non solùm Officio ecclesiastico, sed etiam Martyrologio Romano fuerit inserta. Constat insuper, sententiam illam deinde Romæ oppugnatam fuisse, ut deleretur ex Officio & Martyrologio: at tam acriter fuisse defensam à R. P. Josepho Spucces Societatis Jesu, ut nihil fuerit immutatum. Habeo ante me Discursum Latinum Ms., quem laudatus Spucces in hunc finem composuit. Verùm litteras aliaque monumenta Ms., quæ in laudata dissertatione allegantur, videre non licuit: atque idcirco de re tota minùs accuratè judicare possum.*

Panormi passim creditur nata è nobili & regio genere,

106 *Qua de causa à tricis istis genealogicis abstinere statui. At solùm verba Salerni, qui memoratam modò dissertationem Latinam, atque Italicum discursum huic conformem, editum in*

quod ad Carolum Magnum referunt Siculi:

Fondo librario antico dei Gesuiti italiani
www.fondolibrarioantico.it

appendice Operis Cascini à pag. 31, *summatim exhibet, huc transferam sine ulteriori discussione.* Sinibaldo, *ait*, fuisse parenti nomen, eumque Quisquinæ ac Rosarum, ampli sanè terrarum tractus, dominum ab eadem Quisquinensi epigraphe primùm nobis innotuit. Cúmque diligentiùs de veteri fama generis Cardinalis Auria archiepiscopus Panormitanus quæsivisset, ab imperatore Carolo Magno genus D. Rosaliam duxisse tam multorum optimatum doctorumque virorum consensu firmavit, ut in re antiquissima, tot sæculis à nobis dissita, nulla nec major, nec melior suffragatio desiderari queat. Quare Urbano VIII. Pontifici Maximo non modò, ut id in Sanctorum Martyrologio ad nostræ Virginis laudationem adjiceretur, sed cùm eadem res iterum in examen venisset, nihil loco movendum esse persuasit. Impulit verò tantæ Virginis amor, ut eruditissimi quique perveſtigare pergerent, quî tandem Sinibaldus pater ad Carolum Magnum referret genus; cur item, aut ipse aut ejus parentes in Siciliam venerint, sedemque Panormi fixerint. Qua in re in hanc tandem sententiam Jordanus Cascini è Societate Jesu, primus hujus historiæ scriptor venit, adduxitque facilè reliquos hac plurimarum rerum, quas affert, summâ. Constantia nostri Rogerii regis filia posthuma, ut Henrico V imperatori nuberet, Panormo Reatem honorificè deducta est à plerisque magnatibus: hos inter Matthæus recensetur è comitum Marsorum familia ejusdem Constantiæ consanguineus, & Sinibaldi aut filius aut nepos. Sed hæc Matthæi cognatio ab illa Beatrice pendet, quæ Oderisii, ultimi Marsorum comitis filia, Rogerio Siciliæ regi olim nupsit, genuitque Constantiam. In hunc ergo Sinibaldum, qui, Matthæi

Fondo librario antico dei Gesuiti italiani
www.fondolibrarioantico.it

thæi cùm pater aut avus esset, Rogerio regi affinis fuit, eæ incidunt notæ, quæ D. Rosaliæ parentem fuisse indicent. Genus ille quidem repetit suum à Carolo imperatore, cui Magni nomen adjunctum; de universa quippe Marsorum comitum familia id certis æquè ac antiquis scriptorum monumentis comprobatur: in ea etiam tempora incidit, quibus D. Rosaliæ parentem, ob ætatem Filiæ mox statuendam, vixisse oportuit. Panormum Rogerii sedem regiam incoluisse, Matthæi, quam dicebam, profectio argumento est; Rogerio autem adhæsisse Sinibaldum, cùm ex Italia, aliisque regionibus præclarissimos ille duces, suique adolescentis regni administros accuratè, ut narrant, eligebat, verosimile est, bonisque Siculis ibi auctum à munifico rege facilè crediderim.

Rogerii regis cognata dicitur: pater ipsius Sinibaldus Quisquinæ & Rosarum dominus.

107 Quòd si traditæ à majoribus famæ de Rosaliæ cognatione cum nostratibus Nortmannis regibus, hæc, quam modò explicavi, affinitas non faciat satis, conjectare per me licebit, duxisse fortè Sinibaldum Rogerii regis consanguineam (quod aliis etiam præclaris viris tunc accidisse scimus) à qua & Rosaliam, & amplissimam dotis nomine ditionem sit consequutus: unde majorem etiam hauriet veri similitudinem, quod fama jam diu vulgavit, Rosaliam in aula regis natam eductamque. Id tandem certum fixumque esse volo, Sinibaldum Rosaliæ parentem Quisquinæ & Rosarum dominum fuisse; id enim eadem suo inscripsit antro Rosalia; quod factum puto, ut de more ejus temporis, Sinibaldo parenti cognomen faceret, aut usurparet, quo ab aliis secerneretur. Est verò Quisquina mons ille, quem nunc Coschinam dicimus, ubi oppidum est, cui nomen à sancto Stephano; Rosas hodie

Fondo librario antico dei Gesuiti italiani
www.fondolibrarioantico.it

die Rosarum montem appellitant, ubi ducatus Bibonensis. Nec adeo angusta hæc omnis ditio fuit, ut ad eam despiciendam opus non fuerit excellenti animi magnitudine fluxas res dedignante: & planè huc tendere volumus, quæ modò enarravimus, generis claritudinem, aulæ fastum, divitiarum ex ditione copiam, ampliorum honorum spem his nixam radicibus, & ob cognationem regis fultam præsidio; isthæc enim omnia Rosaliam eorum contemptricem, atque adeo iis sublimiorem extollunt magis, quàm si ea tueri adamâsset, illisque inhians, ut sæpè fit, propè serviviſſet.

§ X. Sanctæ natales, ætas puellaris, aliaque usque ad discessum ad solitudinem.

Dicitur Sancta vixisse in aula, & chara fuisse reginæ Margaritæ,

VErba Salerni mox data insinuant, S. Rosaliam *non modò vixisse in aula regis Siciliæ, sed in eadem quoque natam educatamque. Idem asserit magis Cascinus in Vita Latina inferiùs edenda num.* 1, *ubi addit:* Margaritæ certè, quæ Garziæ Navarræ regis filia Willelmo Rogerii filio (*anno* 1150) nupsit, chara in primis fuit. *Quòd chara fuerit reginæ Margaritæ, collectum est ex Caietano, qui dixit ancillam fuisse Margaritæ, & ab ea dono accepisse montem Peregrinum; ex quo rectè colligitur, charam eidem fuisse in vita. Verumtamen Cascinus deinde in Opere Italico pag.* 185 *in alium sensum verba illa pertrahere conatus est, quòd videret ea non satis*

Fondo librario antico dei Gesuiti italiani
www.fondolibrarioantico.it

ſatis congruere cum epocha mortis à ſe ſtatuta. Mentem Caſcini expoſuit Salernus in Opere Caietani tom. 2 pag. 151, *ubi ſic loquitur :* Quo ſalutis humanæ anno integerrimus Roſaliæ animus in cælum evolârit, incertum nobis eſt. Id ſolùm fama ad nos deveniens edicit, anno circitèr ſexageſimo ſupra undecim ſecula hæc contigiſſe. Quare quod de Margaritæ reginæ benevolentia erga Roſaliam retulêre majores, id de pietate reginæ erga Puellam jam ſanctitatis famâ illuſtrem pertinere potuit. Nam Margarita annum octogeſimum tertium duodecimi ſeculi ſaltem attigit. Quamvis ſi paucos admodùm annos eremiticæ Roſaliæ vitæ quis tribuat, potuiſſet illa inter honorarias puellas Margaritæ in aula degens obſequi, & redamari: nam quinquageſimo anno ejus duodecimi ſeculi nupſit Margarita Guillelmo Siciliæ regi. *Hactenus Salernus, qui maluit dubitare, an Margarita convixerit in aula, quàm ambigere, an circa annum* 1160 *obierit* Roſalia. *Attamen primum ex traditione ſcripſit Caietanus. Pro anno verò emortuali circa* 1160 *ſtatuendo nullam, opinor, traditionem umquam allegare poterunt Siculi. Quare malim primum credere ſaltem ut probabile; & epocham mortis qualicumque iſti traditioni accommodare.*

109 *Porrò natam eductamque in aula regia* S. Roſaliam, *legitur quidem in Opere Caietani impreſſo; at non in Ms., ex quo contrarium potiùs colligitur, cùm Panormi natam dicat, & de aula taceat. Unde igitur Caſcinus & Salernus eam opinionem haurire potuerint, prorſus ignoro. Certè nullum pro ea allegant monumentum antiquum, nullam inſcriptionem aut picturam. Imò parùm veriſimile eſt, natam fuiſſe in aula regia* Roſaliam, *cùm nec regis nec alicujus,*

idque conforme eſt traditioni: at nata in aula non videtur:

Fondo librario antico dei Gesuiti italiani
www.fondolibrarioantico.it

jus, qui in aula regia videtur habitâſſe, fuerit filia: nam, etſi certa eſſet propinquitas aut affinitas patris ejus Sinibaldi cum Rogerio rege; tam propinqua non poterat eſſe cognatio Sinibaldi cum Rogerio, ut veriſimile ſit, eum in aula regia cum conjuge habitâſſe, ibique liberos genuiſſe. Natam igitur in aula regia Roſaliam *nequaquam exiſtimo. Verùm eamdem deinde in aula vixiſſe, ſive ibi vixerit tempore Rogerii regis, ſive ſub Willelmo & Margarita, ut habet Caietanus, nequaquam eſt improbabile.*

aulam deſeruit aut domum paternam in juventute, ut creditur.

110 *Opinio hæc inſerta videtur Martyrologio Romano, non tamen tam clarè, ut aliter explicari nequeat elogium, quod hiſce conceptum eſt verbis:* Panormi natalis ſanctæ Roſaliæ virginis Panormitanæ, ex regio Caroli Magni ſanguine ortæ, quæ pro Chriſti amore paternum principatum aulamque profugiens, in montibus ac ſpeluncis ſolitaria, cæleſtem vitam duxit. *Voces* aulam profugiens *ſic exponi poſſunt, ut vel credatur in aula vixiſſe, aut ſolùm aulam frequentâſſe. In Officio lect. 4 de aula non fit mentio, ſed primordia Virginis ibidem ſic exponuntur:* Roſalia virgo orta Panormi, à nobili genere ſuam originem trahens à Carolo Magno, in Quiſquinæ montem, quadraginta circitèr mille paſſibus diſtantem ſola ſecedens, paternæ domus opes, delicias, ac ſpem majoris amplitudinis, ob propinquitatem & benevolentiam regum Siciliæ, contemptas, cum tetricæ rupis horrore & aſperitate commutavit. *Hæc de vita puellari, ſive ea tota in domo paterna, ſive partim in aula fuerit traducta. Ex domo autem paterna vel aula regia ad vitam duriorem tranſivit Virgo. Quo verò ætatis anno mundum deſeruerit, nullo monumento idoneo habetur compertum. Si imagini Olivel-*

Fondo librario antico dei Gesuiti italiani
www.fondolibrarioantico.it

VILLA SAN CATALDO
BIBLIOTECA
ERNIA

Fondo librario antico dei Gesuiti italiani
www.fondolibrarioantico.it

ASPERIORIS VITÆ INITO CONSILIO DEIPARAM, ET PVELLVM
ADIT ROSALIA, A QVIBVS DIMITTITVR IN EREMVM.
ANGELIS COMITATA

Panormi ex tabula vetustissima antiquioris ecclesiæ S. Rosaliæ Oliuellensis.

Fondo librario antico dei Gesuiti italiani
www.fondolibrarioantico.it

Olivellenſi, quæ ſecunda eſt Caſcini, & mox dabitur, tuta habetur fides; puella vix nubilis erat Roſalia, *dum mundum reliquit; eaque eſt communis perſuaſio ſatis veriſimilis. An verò tunc tredecim ſolùm annos eſſet nata, ut aliqui volunt, dici nequit, cùm probationem non afferant idoneam.*

111 *Locus hîc eſſet inquirendi, utrùm* S. Roſalia, *quando domum paternam aulamve deſeruit, monaſticam primùm vitam ſit amplexa in aliquo cœnobio, an verò ſtatim abierit in deſertum ad vitam ſolitariam. Verùm de lite illa ſatis diſputatum eſt ſuprà. Qua de cauſa ſolùm hîc commemorabo, quibus modis ſingularum ſententiarum patroni ſanctæ Virginis diſceſſum ad ſolitudinem narrent. Caſcinus clanculùm fugiſſe* Roſaliam, *à ſolis angelis comitatam exiſtimat, idque ſignificari putat tabulâ Panormitanâ eccleſiæ* S. Roſaliæ *Olivellenſis, quam ex ipſo exhibeo. De hac imagine Caſcinus cap. 7 pag.* 189 *ſic ratiocinatur:* Cernitur hîc S. Roſalia, non in publico, non coram rege aut patre, ſed ſola in oratorio abſcondita in geſtu corporis admodùm pio, genibus flexis, capiteque ſingulari gratia inclinato, quaſi abeundi licentiam & benedictionem petens à puero Jeſu, qui ſtat in ſinu ſanctiſſimæ Matris. Ille autem converſus ad Roſaliam, & duos attollens digitos, in habitu eſt benedicentis; dum etiam Mater, placidè ipſam aſpiciens, manumque pectori admovens, eidem quaſi pignus dat ſuæ protectionis. Stant interim hinc & inde duo angeli, quaſi ipſam exſpectantes inſtar comitum itineris. Retrò verò ad dexteram ex legibus optices repræſentatur antiqua Panormi figura cum monte ſuo Peregrino. Per montem ad ſiniſtram poſitum deſignatur forſan Quiſquina. *Inde ad ſolitudinem, ut ex tabula Olivellenſi*

112 Unus

Fondo librario antico dei Gesuiti italiani
www.fondolibrarioantico.it

112 Unus ex istis angelis, qui stat ante ipsam, ad dexteram Virginis Mariæ & Infantis, manu tenet baculum viatorium longiorem, quasi alter Raphaël antiquus ad ducendum juvenem Tobiam: non enim hic angelus est S. Michaël, ut quis fortè existimare posset, quia non lancea, sed baculus viatorius est, quem manu tenet. Armis quidem indutus est: at hæc significant bellum, ad quod ipsam ducebat, & defensionem, quam eidem promittebat. Alter angelus, qui ipsi est à dextra, & à sinistra beatæ Virginis, cùm unâ manu teneat librum, & alterâ corollam precatoriam, verum exhibet specimen angeli precatoris, utpote qui ostendere volebat, in quem finem ipsam, Deo volente, ad solitudinem duceret. *Hactenus Cascinus, qui mox iterum repetit totâ hac picturâ nihil significari, nisi* Rosaliam *à Deo per ministerium angelorum ductam fuisse ad locum incognitum. Verùm, quantùm opinor, pictor variis istis symbolis solùm significare voluit vocationem divinam, quâ Sancta internè permota est ad vitam meliorem amplectendam, sive illa vocatio fuerit ad vitam monasticam, sive ad solitariam: nam repræsentatur secularibus vestimentis induta, ita ut non videatur exhiberi ut mox discessura. Dubitari etiam potest, an potiùs sit baculus viatorius, ut vult Cascinus, quàm lancea, quàm angelus ille armatus dextrâ tenet. Arma enim alia insinuant magis esse lanceam: at de eo rectius judicium formari potest ab iis, qui ipsam picturam, quam vetustissimam dicit, & partim vetustate consumptam testatur pag.* 190, *coràm intueri potuerunt.* Rosaliam *ut mox iter acturam longè alio modo exhibet figura alia inferiùs danda.*

colligit Cascinus, abiisse à multis creditur:

113 *Porrò quidquid sit de ambigua imaginis signifi-*

Fondo librario antico dei Gesuiti italiani
www.fondolibrarioantico.it

ſignificatione, nolim, ſibi perſuadeat lector, talem viſionem S. Roſaliæ *objectam eſſe, quales ſpecies exhibet pictura; quod ne Caſcinus quidem contendit. Quippe pia eſt meditatio cujuſdam, qui internam vocationem* S. Roſaliæ *per ſigna externa repræſentare voluit, aut clandeſtinam Virginis fugam ad ſolitudinem, ut credidit Caſcinus, de præſtantia iſtius vocationis fusè diſſerens cap. 7. Caſcini ratiocinium compendio dedit Salernus, cujus verba ſubjungo:* Cæleſti mota impetu ab aula regia, patria domo, atque à parentibus ingenua Virgo pietati excolendæ in montis antra ſeceſſit: ſed quæ fuerint ſanctioris vitæ initia explicandum, aut parumper potiùs admirandum nobis eſt. Quis planè non perſpiciat rem eſſe ſexcentis implicitam difficultatum nodis, ubi omnia ex animo procedunt proſpera, mundi gloriam abjicere, certa fultam majoris amplitudinis ſpe, benevolentiâ regis animatam, præteritis amplam ornamentis, & futuris amplificandam decorum incrementis? Hæc qui conetur, alto enimvero oportet ſit animo, ut divinæ gratiæ efficaciore vegetatus motu, ex altiore faſtigio terrenarum rerum tenuitate perſpecta, deſpicere diſcat univerſa, cùm præſertim ſpecioſa iſthæc non deſpui modò, ſed commutari oporteat cum tetricæ rupis horrore, ſcabrarum aſperitate cautium, ferarumque conſuetudine. Quare cùm D. Roſaliam cogitamus, ſublime quidpiam, & vulgari exiſtimatione majus ſuſpiciendum nobis eſt, quod primis ac celeberrimis eremi cultoribus conferri queat.

magnus Roſaliæ animus,

114 Sunt qui iis, quæ ſenſibus ſunt obnoxia, adeo capiantur, ut ſine illis vix præclarum quidpiam mente concipiant. Quare cùm divinum illum animi motum, unde Roſaliæ receſſum in ſolitudi-

& divinæ vis gratiæ

Fondo librario antico dei Gesuiti italiani
www.fondolibrarioantico.it

litudinem, abdicationemque rerum ortam intelligunt, explicare conantur, non aliter ejus impetûs magnitudinem vel sibi, vel vulgo persuadeant, quàm si objectam oculis nostræ Virginis speciem vel patientis Jesu, vel aliam quampiam inusitatam enarrent. Sed profectò nihil hîc certum adhuc, firmumque reperi: neque tantum vulgi auribus dandum, ut hæc comminiscamur. Docendus potiùs est rudis populus, quanto Deus illapsu cor hominis subeat, atque pervadat; quantoque agat impetu, & vertat, quò velit. Discat ille sanctissimis allicientis Dei illecebris facilè trahi hominum mentem, horrore percelli ejusdem minis, & omnipotenti manu id fieri, ut quidquid durum in corde, leniter mollescat; quidquid asperum, mitescat; ut blandè captus animus dolores amplectatur, suavissiméque à deliciarum sensu abalienetur. Si hæc desint, sensibus objectas piarum rerum species, nil afferre emolumenti; si verò adsint, æquè sine sensibilibus prodesse imaginibus. Quapropter ex difficultate potiùs operis, quod generosè aggressa ad finem usque felicissimè perduxit, quantos animi motus, sapientiæque cælestis radios Rosaliæ cordi Deus immiserit, conjiciamus, & nostro bono augendo perpendamus.

ex difficultate hujus propositi

115 Facilius profectò erit vites hederasve nullo pedamento ac fulcro assurgere, quàm fœminas sese sine aliorum consuetudine sustinere. Quare perbellè Aristoteles materiæ comparavit, quæ formis destitui suis nequit. Neque naturæ, corporisve imbecillitatem hîc tantùm inspicio, sed mentis etiam & consilii; non enim fert muliebris animus in arduis rebus, eóque minùs in cælesti capessendo itinere gressum urgere ullum, nisi auctoris & magistri ope, consilioque fulciatur.

Fondo librario antico dei Gesuiti italiani
www.fondolibrarioantico.it

tur. At non modò fæminam, sed puellam, Virginem locupletem, assuetam aulæ, dynaste progenitam, & in ampliſſimo honorum fastigio positam in latebras montium se abdidisse, fuit longè difficilius. Cùm ergo hæc ignorari non possent, virili Puellæ animo fuerunt superanda, nec sine singulari cæleſtis gratiæ beneficio; quamobrem receſſus ille Roſaliæ, eò fuit admiratione ac laude dignior, quò natura erat imbecillior. Eorum præterea, qui in deserta hominibus loca se contulêre, consilium fuit ut plurimùm, vel tyrannorum rabiem quà terriculis, quà illecebris ad exitium armatam declinare; vel ut sua diluerent scelera suavibus pœnitentiæ lacrymis. At Roſalia neque à tyrannis pulsa, neque ethnicorum furore agitata, nullis irritata conviciis, nec pœnitentiæ acta stimulo, in summa rerum omnium copia & felicitate securè residens, ob unius Jesu Christi amorem, quod ipsa teſtatur, horrentem speluncarum sedem pro regia Panormitana optavit sibi. Adjunctus certè est plurimorum fugæ ab hominum consortio, sui, suæque tranquillitatis amor, quamvis non contemnendus: noſtræ tamen Virginis fuga uno Christi amore susceptа non umbram pacis, sed vehementioris arenam certaminis cum humani generis hoſtibus ineundi respexit.

latè oſtenditur:

116 Demum adeo feliciter cessit sub Eccleſiæ nascentis initia primis eremi incolis receſſus, ut florente jam pace, ad aliquot sæcula divinioris auræ impulsu, innumera hominum vis, imitandi studio, solitudinis finibus se contineret: tunc verò propoſitum exemplar rei difficultatem imminuebat; præsertim cùm eò vix unquam penetravit quiſpiam, ut ex aliorum omnium memoria excidisse videretur; eum longè saltem Pa-

Fondo librario antico dei Gesuiti italiani
www.fondolibrarioantico.it

trum in monasteriis præsidentium cura respiciebat. Sed nostra hæc Rosa duodecimo floruit sæculo, cùm pro temporum ratione exempla illa in solitudinem à mundo pœnè dixerim fugientium clanguerant; nec ullius fœminæ, quæ in nostrate Sicilia tunc eremum incoleret, imitatio Rosaliam propelleret; & omnium planè oculos ibi fallere necesse habebat, quæ fugam inconsultis omnibus, ne retardaretur, inivit; quare cibariis, vestibus, lecto, domo se mox destituendam sentiens, suimet aut oblita, aut negligens, quod supra hominum morem, & vires est, in vocantis Dei amplexus ruit.

dici nequit, Sanctam fuisse excitatam externis signis.

117 Hæc sunt, quæ fugam Rosaliæ sanctissimis Dei amantis illecebris initam satis commendant. Ceterùm quam rerum occasionem arripuerit, vel immiserit Dei consilium, & anne sensibilibus divinarum rerum objectis impulerit, incerta occultaque sunt, & nos hactenus latent. Antiqua sanè tabula Divam in eremum jamjam ituram ita exhibet. Rosaliæ genu minori * Jesus infanselatis duobus dextræ manus digitis, quasi crucis signo mox benedicturus, abeundi facultatem facere videtur. Puellum sustinet fortunata Parens, & conjectis in nostram Virginem oculis, appositaque ad pectus manu, patrocinii sui sponsionem præsefert. Adstant hinc & inde angeli duo habitu ad iter conformato, bacillo fultus alter & armis, librum alter & precarios globulos, sacram hujus peregrinationis supellectilem defert. Nec ibi prætermissæ, opinor, fuissent, si quæ sensibiles rerum species Rosaliam ad fugam hanc capessendam impulissent. *Ita Salernus satis rectè pro opinione, quam sequitur. At nunc etiam videndum, quo demum modo alii* S. Rosaliam *ad solitudi-*

* *i. e.* flectenti

Fondo librario antico dei Gesuiti italiani
www.fondolibrarioantico.it

litudinem perducant : neque in eorum opinione Rosalia *carebit laudibus jam recensitis.*

Per quos gradus Sanctam ad solitudinem perducat Tornamira,

118 *Tornamira in Idea conjecturali disc. 2 vocationem* Rosaliæ *ad Ordinem Montis Virginis ex conjecturis narrat ; sed revera non probat , quæ refert. Quapropter brevissimè solùm indicabo præcipua rerum capita. Pag. 13 ait , Sanctam per parentes suos ad nuptias fuisse destinatam , nec eorum voluntati primùm obstitisse ; sed in speculo suo vidisse Christi Crucifixi vultum , eaque visione sic mutatam , ut seculo renuntiare statuerit. Hæc deprompta sunt ex revelatione Mariæ Roccaforte , cui plerique eruditi Siculi fidem habendam negant. Ait secundò Tornamira pag. 23* Rosaliam *ita affectam sibi elegisse conscientiæ moderatorem S. Guilielmum Vercellensem , institutorem Ordinis Montis Virginis , quem in Siciliam eo tempore venisse asseruerat. Ait tertiò pag. 25* Rosaliam *consilio & subsidio S. Guilielmi clanculùm fugisse à parentibus , ac venisse ad monasterium S. Mariæ de Buffiniana , ibique tyrocinium posuisse vitæ monasticæ. At breviter notandum , pleroſque scriptores Siculos contendere , numquam in Sicilia fuisse monasterium istius nominis ; nec satis probari à Tornamira istud ibidem fuisse. Pag. 37 ait , petiisse* Rosaliam , *ut sibi liceret à monasterio transire ad vitam anachoreticam , idque ei concessum asserit pag. 45 , postquam viginti circiter annis in monasterio vixerat , & de more Ordinis Benedictini ab Hugone archiepiscopo Panormitano examinata fuerat , & consensum etiam regis Guilielmi & reginæ Margaritæ obtinuerat. Verùm hæc sufficiant de Tornamiræ conjecturis , quæ vestiuntur non paucis adjunctis apertè falsis.*

119 *Justi-*

Fondo librario antico dei Gesuiti italiani
www.fondolibrarioantico.it

119 *Justinianus in Vita Ms. nobis missa Sanctæ primordia & vocationem exponit his verbis :*

quóque demum modo Justinianus :

Rosalia virgo, duodecimo seculo nobilibus parentibus, originem à Carolo Magno trahentibus, nata, & in aula regia educata, cælesti mota instinctu in eremum secessit solitariæ vitæ studio : quam apud ingenuas præstantesque genere virgines in cœnobio S. Mariæ, in crepidine ad ripam Oreti fluminis sito, duo millia passuum distante ab urbe Panormo, religiosè sub divi Basilii Magni Regula professa exercuit. Durant adhuc mansionis hujusce vestigia è tabulatis angustæ virginum cellulæ, quas ostendunt ; atque in pariete grandioribus exarata litteris inscriptio, quæ Rosaliam in eo loco fuisse commemorat. Aliquot post annos mutatis antiquis sedibus, ac relicto asceterio (cujus etiam nunc jus patronatûs sanctimoniales Basilianæ obtinent) in hoc sanctissimi Salvatoris commigrârunt, intra mœnia in ædibus Roberti Guiscardi extructum, & à Rogerio rege bonis auctum anno MCXLVIII. Rosalia verò anachoreticæ vitæ amans, & virtutibus ad eam capessendam necessariis instructa juxta divi Basilii Magni regulas & sacros canones, in oppidum Bivonam * profecta est. Antequam Panormo proficisceretur, testificandæ suæ fidei benevolentiæque erga sorores gratiâ, reliquiam sanctæ crucis cum Græca pagina in altari sancti patriarchæ Basilii deposuit ; quam à majoribus suisque consanguineis, Hierosolymitano bello redeuntibus, Rosaliam habuisse, verisimile est P. Jordano Cascino scriptori de vita Rosaliæ præcipuo.

* *al.* Bisbonam

120 Servatur eadem in præsenti reliquia diligentissimè cum ipsa scriptura Græca Panormi à sanctimonialibus Basilianis in templo sanctissimi Salva-

Fondo librario antico dei Gesuiti italiani
www.fondolibrarioantico.it

Salvatoris, cujus hæc sunt verba Latinè reddita: " Ego soror Rosalia Sinibalda pono lignum „ hoc Domini mei in monasterio, quod semper „ secuta sum „. *Hactenus Justinianus, in cujus conjecturis multa quoque incerta sunt, & non admodùm probabilia, licèt nihil apertæ falsitatis convinci possit. Videri potest § 6, 7 & 8, ubi de his in utramque partem disputatum est. Attamen præcipua huc spectantia, quæ incerta dixi, breviter accipe. Incertum est primò, an Sancta umquam fuerit monialis. Incertum secundò, cujus fuerit Ordinis & monasterii, si revera monialis fuit. Incertum tertiò, an jam ab anno 1148 seculari vitæ valedixisset, & quartò an Bivonam fuerit profecta, priusquam ingrederetur speluncam Quisquinensem. Incertum est quintò an particula illa Sanctæ crucis, & scriptura in monasterio SS. Salvatoris inventa, sit hujus* Rosaliæ, *& sextò incertum est, unde particula illa fuerit accepta: nam Cascinus laudatus lib. 2 cap. 21 pag. 319 de cruce hac non agit, & idcirco adduci non debuerat. Demum vestigia illa mansionis* S. Rosaliæ *in monasterio ad ripam Oreti sito non videntur durâsse à tempore, quo ibi habitâsset Virgo, sed recentia esse, ut observavi num. 87. Quapropter tota congeries Tornamiræ æquè ac Justiniani nec verisimilis est nec probabilis. Verùm ex eo nequit rectè inferri, vitam monasticam Sanctæ esse æquè improbabilem: nam pro hac haberi possunt rationes probabiles, licèt defectu monumentorum adjuncta omnia nequeant explicari.*

at in utriusque sententia non pauca sunt incerta.

§ XI.

Fondo librario antico dei Gesuiti italiani
www.fondolibrarioantico.it

§ XI. Incertum an Sancta, antequam venit ad ſpeluncam Quiſquinenſem, in alia vixerit ſolitaria: deſcribitur Quiſquinenſis ſpecus, quam Sancta incoluit.

Voluerunt Bivonenſes Sanctam habitâſſe in vicinia ſua; at id non probatur:

TOrnamira *in Idea diſc.* 4 *num.* 20 *pag.* 47 *ſcribit*, S. Roſaliam *tyrocinium vitæ ſolitariæ habuiſſe in ſpelunca prope Montem Regalem, atque ex ea deinde tranſlatam fuiſſe ad Quiſquinenſem. Loca etiam varia enumerat, per quæ ſanctam Virginem iter inſtituiſſe ſcribit, ſed ex meris conjecturis & ſine ullo fundamento idoneo tam loca illa memorat, quàm alia multa, quæ idcirco ne quidem attingere ſtatui. Quod verò ſpectat ad habitationem in territorio Montis Regalis, illam non omni deſtitutam eſſe fundamento agnoſcit Caſcinus, qui lib.* 2 *cap.* 9 *pag.* 205 *ſic diſſerit de variis locis, in quibus* S. Roſaliam *habitâſſe incolæ exiſtimabant:* Non prætermittam hîc monere, nonnullos cogitare in aliis quoque antris habitâſſe (S. Roſaliam, *præterquam in Quiſquinenſi & Montis Peregrini, de quibus poſtea.*) *Primò examinat conjecturam Bivonenſium, qui ex apparitione* S. Roſaliæ, *jubentis ſibi ibidem ædem ſacram conſtrui, ut refert Caietanus infrà in Vita prima, exiſtimabant Sanctam ibi aliquando habitâſſe. Verùm Caſcinus opinionem illorum ut minùs probabilem refutat*

Fondo librario antico dei Gesuiti italiani
www.fondolibrarioantico.it

futat his verbis : Quippe huc usque Bivonenses, quantumvis multùm foderint sub ecclesia, nullum speluncæ cujusdam indicium potuerunt reperire. Verùm istud saxum, super quod dixi apparentem S. Rosaliam sibi ecclesiam construi voluisse, & ex quo conjiciebant eam illic degisse, ubi terra per circuitum effossa fuit, inventum est sine ullo alio fundamento incumbere terræ mobili, donec demum, fodientes sub ecclesia, sacellulum ibi ædificarint, quemadmodum propriis oculis vidi. *Ex dictis hoc concludit :* Conjectura non est sufficiens ad ostendendum, fuisse istic speluncam, in qua habitaverit, cùm illius nullum habeatur vestigium. Fieri quidem potest, ut sancta Virgo aliquoties transiverit per silvam, quæ tunc erat in illo loco : &, ut quid certi dicam, constat locum fuisse dominii ipsius, quem idcirco singulari protectione cælesti dignata est.

122 *Deinde ad Monteregalensium conjecturam ita progreditur :* Monteregalenses aliquod habent *(habitationis* S. Rosaliæ *)* argumentum; quandoquidem ostendunt vicinum littus antiquitus & huc usque nomen habere à S. Rosalia, & infrà aquam copiosam, quam vocant MONACHÆ *(della Monaca)* quæ secundum ipsos est eadem Sancta. Hisce adjungunt quinque speluncas, vel antra, ex quibus hodieque existit medium, ceteris destructis : & credunt eam ibi habitavisse : unde ipsam ibi invocant, & gratias impetrant. At isto argumento habitatio non probatur. *Ita Cascinus, qui mox addit probabiliùs inferri posse, aliquam cryptam ibidem fuisse dedicatam* S. Rosaliæ *pro ecclesia, sicuti aliis locis factum est, ut deinde dicetur. Nam congruum erat, ut ei, quæ in cryptis vitam traduxerat, ecclesia in*

plus rationis pro tali suspicione habent Monteregalenses ; sed res est incerta.

Fondo librario antico dei Gesuiti italiani
www.fondolibrarioantico.it

cryptis dedicarentur. Verumtamen argumenta Monteregalensium nata sunt suspicionem ingerere de antro quodam istic per Sanctam inhabitato, præsertim quia constat semel ab uno ad aliud antrum transivisse Sanctam, ita ut nulla habeatur ratio, cur id sæpiùs facere non potuerit. Præterea locus ille non distat nimiùm Panormo, & aptus erat vitæ anachoreticæ. Rem tamen esse incertam lubens fateor cum Cascino, qui sufficiens non invenit fundamentum ad aliquid certi statuendum. Ceterùm sive ibi aliquando habitaverit S. Rosalia, *sive illa Monteregalensium persuasio aliunde nata sit; locus hic favet patronis vitæ ejus monasticæ, ut suo loco dixi.*

Tornamiræ inanes conjecturæ: ingressus Sanctæ in speluncam Quisquinensem,

123 *Tornamira in Idea conjecturali disc. 5, post annuum vitæ anachoreticæ tirocinium, in antro circa Montem Regalem, ut vult, obitum,* S. Rosaliam *deducit ad speluncam Quisquinensem, conjecturisque suis nimis liberè indulgens, iter etiam describit. Verùm, licèt observaverim habitationem antri Monteregalensis non destitui omni probabilitate; certum est conjecturas illas de tyrocinio ibidem habito & annua commoratione, uti & de itinere instituto, inanes esse & idoneis rationibus destitutas. Justinianus verò à specu Quisquinensi vitam Sanctæ anachoreticam exordiens, ejus initium narrat his verbis:* Itaque Rosalia anachoretarum institutam rationem inchoatura, ad specum Quisquinensem in agro paterno, duo millia passuum à pago S. Stephani, quatuor ab oppido Bivona distantem, concessit eo animo, quo insculptis in saxo litteris declaravit: „ Ego Rosalia, Sinibaldi Quisquinæ „ & Rosarum domini filia, amore Domini mei „ Jesu Christi in hoc antro habitare decrevi „. *Descriptionem accuratiorem antri Quisquinensis*

dat.

Fondo librario antico dei Gesuiti italiani
www.fondolibrarioantico.it

dat Cascinus lib. 2 cap. 8 cum adjuncta figura, quam dabo, ubi agetur de inventione istius speluncæ, anno 1624 repertæ. Hic verò adnecto tertiam Cascini figuram, quâ Sanctam repræsentat dicta mox verba saxis insculpentem.

124 *Addo etiam descriptionem antri Quisquinensis, quam ex Cascino breviùs concinnavit Salernus, cùm hæc sufficiat, ut intelligamus, quam duram habitationem sibi in eo antro elegerit Virgo:* Sed quò, *inquit*, tandem fecesserit Rosalia, duce Jesu Christi amore, enucleatiùs, ejus laudibus exaggerandis, enarrandum est. Distant Panormo quadraginta ferè passuum millibus Quisquinæ mons, & nemus. Antrum hîc oblongum & duplex, non sine peculiari Numinis consilio, in montis latus excurrit: prima ejus pars sex septemve ulnis protenditur vario laterum flexu, quæ quatuor modò, modò sex palmis, utrimque distant; in medio ejus cavernæ quasi antrum in antro excavatur ad lævam. Hîc integrum lapidem oblongum in lectuli pœnè figuram efformatum, & è solo sublatum aliquantulùm reperias. In proclivi leviter situs ille est, ut dormienti cervical appositum videatur. Sensim ad latera hinc illinc rupes assurgit, & altiore fastigio conopæum imitatur. Accedit quiescenti opportunitas, cùm hyberno tempore perpluit usquequaque antrum, huic uni parcitur loco. Illud admiratione dignius, lapidem illum non videri indigenam, sed aliunde comportatum, non hominum tamen industriâ per eas aditûs angustias, quæ capere illum non possent.

quæ describitur: pars ejus prima, in qua esse creditur lectulus Sanctæ:

125 Sed priusquam ultimam antri metam attingas, sinistrorsum retroactus secundæ antri partis aditum reperies, eâ angustiâ & humilitate, ut horrorem incutiat ingressuro: neque enim illuc

pars secunda, in qua plurimùm resedisse videtur:

Fondo librario antico dei Gesuiti italiani
www.fondolibrarioantico.it

illuc penetrabit quiſpiam, niſi inter rigentia ſaxa, exporrecto primùm brachio & humero, ad duos treſve palmos prorepat. Secunda hæc antri pars ad quinque ulnas in longum protrahitur, in cujus interiore & poſtrema cellula, cæteris ampliore, reſediſſe ut plurimùm Virginem arbitramur: uſui enim aptior, & ſedile habet manu, ut videtur, efformatum. Per aliquot rimas malignam lucem antrum excipit. Nullus tunc ibi portæ ritu hiatus, ſed è ſuperiore loco anguſtus aditus Virginem obliquâ viâ deſcendentem admittebat; non ſecus acſi ipſa in puteum dimitteretur. *Sententia hæc eſt Caſcini, quòd crederet foramen iſtud, per quod hodie in ſpeluncam intratur, anguſtius fuiſſe, quàm ut tranſitum præberet: ſed res incerta eſt & examinanda § 26.* Hæ ſunt, *inquit pergens Salernus*, ſepulcralis ergaſtuli anguſtiæ, quibuſcum ampliſſimos Panormitanæ regiæ ſplendores Roſalia commutavit. Excelſo Virgo nobilitata animo ad aſperrima hæc contendit, quia novit amorem aſperis nutriri, & quæ Jeſum ardebat, huc vocantem ſecuta venit, ſedemque ibi fixit imperterrita.

inſcriptio ab ea ſaxo inſculpta,

126 Quà deſcendendum in hanc caveam erat, parte lævâ rupes aliquanto latior & lævior adſurgebat, ſaxi genio virgata, & liris diſtincta compluribus. Hîc à Virginis manu characteres, qui duos tranſverſos digitos ſunt alti, profundè inſculpti, & in novem inæquales digeſti lineas, altiſſimæ mentis ſenſum expreſsêre: factumque eſt, volente Deo, ut hæc epigraphe ſaxo inſculpta, quæ omnium, opinor, hominum oculos ante hæc incognita effugerat, intra paucos dies poſtquam in Peregrino monte Panormitano inventum eſt S. Roſaliæ corpus, in Quiſquinenſi antro reperiretur. Ei quidem antro exteriùs

Fondo librario antico dei Gesuiti italiani
www.fondolibrarioantico.it

VILLA SAN GAETANO
BIBLIOTECA
GALLERIA

Fondo librario antico dei Gesuiti italiani
www.fondolibrarioantico.it

QVISQVINÆ PATERNÆ DITIONIS IVGA PETENS CAVERNAM INGR
DITVR STYGIIS HOSTIBVS INFENSA.

Ex insculptis ipsius manu literis in specu.

III

pag. 123

Fondo librario antico dei Gesuiti italiani
www.fondolibrarioantico.it

teriùs ara D. Rosaliæ sacra adjacebat, ad quam olim supplicatione extra ordinem plures placando Numini itare, & sacra tunc peragi consueverant; sed nulla ejus inscriptionis fama aderat; ea verò saxo manu Virginis insculpta, ita concepta erat. EGO ROSALIA SINIBALDI QUISQUINÆ, ET ROSARUM DOMINI FILIA AMORE DOMINI MEI JESU CHRISTI INI HOC ANTRO HABITARI DECREVI. *Qua occasione quóque modo inventa sit illa inscriptio, explicabitur § 26, & § 27 accuratior dabitur totius loci descriptio, quam consule.*

127 *Officium* S. Rosaliæ *lect. 4 prædicta memorans, rectè videtur explicare intentionem, quâ Sancta datam inscriptionem in saxo sculpsit, videlicet ut verba illa propositi sui perpetuò memorem redderent.* Inque antrum, *inquit*, cui tunc unicus, & quidem angustus è superiori loco aditus patebat, intrepidè descendit ea mente, quam characteribus saxo insculptis adhuc patentibus expressit: Ego Rosalia *&c.* Qua inscriptione oculis obversante, susceptæ vitæ propositum altiùs cordi infigere, ac divinæ benevolentiæ signa ad castissimæ mentis blandimenta vicissim provocare consuevit. *Hæc sanè honestissima & optima erat ratio sculpendi talem inscriptionem: atque hac ratione evanescit objectio quorumdam apud Cascinum lib. 2 cap. 3 pag. 171, qui suspicabantur vanæ gloriæ accusari posse Sanctam, si crederetur scripsisse ea, quæ ad laudem ac gloriam suam conducere possent. Verùm (ut omittam sibi soli illa sculpere potuisse Virginem, non ut ab aliis legerentur) vanus hic scrupulus plurimos Sanctos inanis gloriæ facilè condemnaret, cùm plerique multa fecerint, dixerint aut scripserint, ob quæ laudem merebantur* — *cujus redditur ratio.*

Fondo librario antico dei Gesuiti italiani
www.fondolibrarioantico.it

bantur apud homines. At vanæ gloriæ semper non est laudabilia agere coram hominibus, sed ea palam facere tali intentione, ut humanam laudem quis inaniter aucupetur; quod longè abfuit à Sancta nostra. Cur verò hæc antro illo deinde egressa videatur, non obstante sculpto hoc proposito, mox dicetur.

§ XII. Sancta ex antro Quisquinensi egreditur, atque intrat antrum Montis Peregrini prope Panormum.

Sancta ex antro Quisquinensi egressa est,

Nequaquam esse dubitandum, quin S. Rosalia *habitaverit in antro Quisquinensi atque etiam in antro montis Peregrini, ostendit Cascinus lib. 2 cap. 9. De Quisquinensi id probat ex locis vicinis, quæ nomen à* S. Rosalia *acceperunt, ac ex inventa inscriptione mox data. De antro montis Peregrini ex corpore ibidem invento, atque ex perpetua ecclesiæ Panormitanæ atque aliarum quoque ecclesiarum traditione. Hæc cùm satis videantur certa, magis inquirit, quid Sanctam permovere potuerit ad discedendum ex priori antro ad secundum. Primò quidem observat, eam mutationem non esse attribuendam levitati aut inconstantiæ Virginis, cùm locorum mutatio usitata fuerit celeberrimis & sanctissimis anachoretis, uti variis exemplis ostendit Exempla illa, quibus alia multa adjungi possunt, huc non transfero, quia res certior est, quàm ut ulla de ea oriri possit dubitatio. Secundò*

Fondo librario antico dei Gesuiti italiani
www.fondolibrarioantico.it

cundò rectè advertit, fieri potuisse, ut habitatio Virginis in spelunca Quisquinensi innotuerit, atque ea de causa à Virgine solitudinis amantissima desereretur, ne visitationes admittere cogeretur. Ad hanc mutationis rationem se multùm inclinatum fatetur, addit tamen & aliam, de qua mox agam.

129 *Tornamira in Idea disc. 6 ait*, S. Rosaliam *à regina Margarita invitatam ad habitandum in monte Peregrino, quem in hunc finem ab ea donatum contendit, idque non improbabiliter, ut antè vidimus. Idem scriptor in Responsis pag. 56 & 57 varia adducit ex Philippo Paruta, quibus utraque ratio videtur conjungi. Nam laudatus Paruta ibidem pag. 57, ubi dixerat electum fuisse à* S. Rosalia *horridum antrum, duobus milliaribus distans à pago S. Stephani, ubi revera situm est Quisquinense, ita progreditur:* Cùm postea vulgatum esset, illustrem Virginem in solitudine ducere vitam angelicam, non pauci accurrebant ipsam visitaturi, seque ipsius precibus commendaturi in infirmitatibus & afflictionibus suis. *Hæc ille Italicè, atque eadem ferè mutatis nonnihil verbis repetit, addens sequentia:* Coacta fuit (*hanc ob causam*) Panormum redire. *Idem rursus ibidem pag. 56:* Quapropter deinde reversa est Panormum, & accepto à regina Margareta, conjuge Guilielmi I regis Siciliæ, monte Peregrino, ubi densa erat silva, inventam ibi speluncam suo proposito congruam inhabitavit. Hoc affirmat antiquissima traditio majorum nostrorum: id manifestat spelunca, & exigua ecclesia ab ea denominata: idemque scribit P. Octavius Caietanus. *Demum idem Paruta ibidem:* A sancti Stephani pago (*id est, ex antro Quisquinensi*) virgo Rosa-

fortassè quia ibidem nimis innotuerat,

Fondo librario antico dei Gesuiti italiani
www.fondolibrarioantico.it

Rosalia inimica visitationum regressa est Panormum ad habitandum in monte Peregrino. *Factum id iterum probat ex antiquissima traditione, fama, spelunca, exiguaque* Rosaliæ *ecclesia, ac demum auctoritate Caietani, quem item citat pro donatione montis Peregrini. Hactenus Philippus Paruta in Vita Ms., cujus meminit Mongitorius in Bibliotheca Sicula, auctorem ab eruditione celebrans, docensque defunctum anno* 1629. *Vixit igitur Paruta ante inventionem corporis, & scripsit ante editam Vitam Cascini, ita ut traditionem æquè scire potuerit ac Cascinus ipse.*

quæ ratio satis apparet probabilis;

130 *Franciscus Baronius in Opere metrico de* S. Rosalia, *quod impressum est anno* 1630, *epigrammate* 10, 11 *&* 12 *eamdem planè mutati antri dat rationem. Audiamus decimum, sub titulo*, è specu Bisbonensi fugit, *editum.*

Fama ubi finitimas Divæ se fudit in urbes,
Sensit & enatum Trinacris ora Decus:
Antra petit, fugit illa, remotaque saxa reposcit,
Exigat humanos quò sine honore dies.
Hæc animum, Rosalia, tuum sententia fallit,
Grande tuum nutriunt hæc cava saxa decus.

Subsequitur undecimum ejusdem planè sententiæ.

Vix aliquot Rosalia specu traduxerat annos,
Et vix prædura è caute pedem extulerat.
Cùm Divæ se fudit odor, gens excita præsto est:
Maturatque gradu præpete Diva fugam.
Omine fausto abeas, tibi gloria magna resurget,
Hæc fuga, Diva, tibi mater honoris erit.

Duodecimum sub titulo, Rimatur specum, *idem rursum insinuat: Sanctam enim sic secum loquentem inducit poëta:*

Quæram aliud Rosalia nemus, quæram ultima regni

Obsita

Fondo librario antico dei Gesuiti italiani
www.fondolibrarioantico.it

Obsita lucifugis ocyor antra feris.
Hisce mihi obscuris adeundum rupibus antrum
Tutius, ut fugiam tutior ipsa decus.
Sic erebum eludam, sic vis ruet improba honoris;
Pes ubi nullus adest, gloria nulla nitet.

Hactenus Franciscus Baronius, cum Paruta consentiens in assignanda ratione mutati antri, quam Cascinus probabilem agnoscit. Et sanè nulla alia probabilior assignari poterit conjectura, cùm anachoretæ & eremitæ ea maximè de causa habitationes suas mutaverint. Attamen conjectura solùm est, ideoque minimè certa.

131 *Justinianus in Vita Ms. aliam omnino allegat mutatæ spelunca rationem, quæ probabilis admodùm videretur, si omnia, quæ ut certa supponuntur, certa prorsus essent.* Quæ verò, *inquit*, causa fuerit propositi mutandi consilii, veniendique ad Peregrini montis specum, Quisquinensi posthabito, conjectura nos maximè probabilis edocet. Cùm enim à defuncti sui parentis potestate in alienam transierit Quisquinæ & Rosarum ager ac principatus, (quod ex donatione monachis Cisterciensibus à comite Matthæo Bonello facta, & à Willelmo I rege confirmata anno MCLXI, perspicuè liquet) haud amplius Virgini opportunum erat ibidem permanere, sed aliò secedere oportuit, ut commodum nanciscereturr, quo inceptam anachoresim æqua ratione prosequeretur, Eo proinde consilio Panormum remeans, in Peregrinum montem non longè ab urbe Panormo distantem, à Margarita regina sibi donatum abiit *&c. Donationem memoratam Matthæi Bonelli variis confirmat ex Cascino Ms., ex Pirro, & ex instrumento Græco, seu ex litteris Græcis Rogerii regis, quæ data*

alia hujus mutationis ratio assignata,

Fondo librario antico dei Gesuiti italiani
www.fondolibrarioantico.it

ta sunt anno 1136. Atque ex eo infert, mutationem illam dominii, seu translationem principatus Quisquinæ & Rosarum factam esse ante eumdem annum 1136.

quæ minùs est probabilis:

132 *Verùm multa in hisce incerta, atque idcirco necesse non est in omnia donationis adjuncta accuratiùs inquirere. Primò incertum, utrùm* Rosalia *vitam anachoreticam inchoaverit, vivente patre Sinibaldo, an eo defuncto. Citat quidem Justinianus varios scriptores, qui credunt* Rosaliam *in solitudinem abiisse, dum vivebat Sinibaldus, cùm asserant, Sanctam, audita patris morte, ex specu Quisquinensi veniisse ad montem Peregrinum. At id depromptum videtur ex revelatione sororis Mariæ Roccaforte, cùm plerique scriptores, quos citat pro ea opinione Justinianus, illam revelationem sint secuti. Secundò incertum est, an Sancta ante annum 1136 anachoreticam vitam sit amplexa; quin & parum probabile id apparet, si fuerit chara Margaritæ reginæ. Tertiò ea conjectura Justiniani apertam involvit contradictionem: nam si jam ante annum 1136 Matthæus Bonellus Sinibaldi ditionem acceperat, ideoque* Rosalia *à Quisquina discedebat ad montem Peregrinum; quomodo Sancta montem Peregrinum accipere poterat à Margarita regina, quæ non nisi anno 1150 regi Willelmo fuit nupta? Quapropter si Bonellus jam anno 1136 Quisquinæ & Rosarum erat dominus, non poterat* Rosalia *propter mutatum dominium post annum 1150 ad montem Peregrinum ex specu Quisquinensi secedere; totumque fundamentum habitationis ea de causa mutatæ sponte corruit, nisi quis maluerit dicere, recessisse Virginem, ubi Bonellus erat defunctus, locusque ad alterius dominium translatus: at id est divi-*

Fondo librario antico dei Gesuiti italiani
www.fondolibrarioantico.it

VILLA SAN GAETANO
BIBLIOTECA
ROMA

Fondo librario antico dei Gesuiti italiani
www.fondolibrarioantico.it

REGREDITVR PANORMVM IN ERCTÆ MONTIS SOLITVDINEM SECESSVRA DEDVCENTIBVS ANGELIS, IBIQVE DOMICILIVM IN ANTRO FIGIT.

Ex Biuonensi sculptura.

V

pag. 131

Fondo librario antico dei Gesuiti italiani
www.fondolibrarioantico.it

Fondo librario antico dei Gesuiti italiani
www.fondolibrarioantico.it

S. ROSALIA A QVISQVINENSI SPELVNCA AD ERCTENSEM
AB ANGELIS EVOCATVR
ex sculptura Biuonensi.

Fondo librario antico dei Gesuiti italiani
www.fondolibrarioantico.it

divinare ſine fundamento. Æquè incertum & improbabile apparet, quod aiunt nonnulli, Sanctam ob auditam patris mortem ab una ſpecu ad aliam tranſiviſſe: nam pater forſan obierat ante inchoatam vitam ſolitariam.

133 *Caſcinus præter rationem ſuprà datam, quam probabiliorem dixi, alteram adjungit, eamque ſculpturis Bivonenſibus probare conatur; videlicet ſignum aliquod divinæ voluntatis à Virgine acceptum. Sic autem ferè ratiocinatur. Non niſi divino inſtinctu prima vice ad ſolitudinem abiit, dum patriam & parentes deſeruit. Credibile igitur non eſt, eam ab una ſpecu ad alteram tranſiviſſe ſine eodem Spiritus ſancti motu, præſertim cùm illo tranſitu patriæ ſuæ, quam ſemel deſeruerat, rurſum appropinquaverit. Deinde ex figura ſua quarta & quinta, quas hìc exhibeo, ita diſſerit:* Hoc inſuper nobis confirmant picturæ, quæ ſubinde ſcripturis prævalent: & quantumvis antiquiſſimæ non ſint; ſufficit hìc quòd multorum annorum habeant antiquitatem, quando ſecundum antiquas traditiones ea ſic retulerunt Bivonæ. Quippe ſub eleganti ipſius ſtatua, ubi vita ejus pluribus imaginibus repræſentatur, ipſam etiam ſculpturâ exhibuerunt in duabus ſpeluncis. Unius exitus tam eſt depreſſus, ut eam oportuerit ſe inclinare, dum egrederetur foràs. Ibi autem duo ipſam exſpectant angeli, quorum alter eam quaſi manu prehendit, alter verò ad aliam invitat ſpeluncam, & comitatum auget. Jam verò quis non ſtatim agnoſcat duas iſtas ſpeluncas, Quiſquinenſem eſſe & montis Peregrini: quiſque non videat, deſignatum & ſculptum fuiſſe tranſitum ab una ſpelunca ad alteram ſub ductu angelico. *Hactenus Caſcinus, cui facilè aſſentior, cùm non aliud videatur velle, niſi per*

Caſcinus mavult divino inſtinctui mutationem attribuere.

Fondo librario antico dei Gesuiti italiani
www.fondolibrarioantico.it

angelos significari internum Dei instinctum, quo permota Virgo ab una spelunca transivit ad alteram. At cum illo instinctu rectè consistit ratio ante data, ut etiam admittit Cascinus, qui hunc instinctum eidem non opponit, sed adjungit.

nec id pugnat cum ratione antè data: nam potuit divina inspiratione

134 *Franciscus Baronius suprà laudatus epigrammate* 13, *cui titulus*, Deducitur ab angelis, *plus exprimere videtur, dum ita canit:*

Vix duræ se tuta viæ commiserat, & vix
Extulerat primo è limine Diva pedes.
Cùm globus aligerûm cælo delapsus euntem
Excipit, & lætis cantibus astra ferit.
En cœptis cœlum omne tuis, Rosalia, secundat,
Gestit & aligeros exhibuisse suos.

Verùm hæc licentiæ poëticæ attribuere possumus; neque ex datis picturis statim inferendum est, S. Rosaliam *ductam esse ab angelis visibili specie apparentibus, ut nonnulli nimis liberè scripserunt, non satis considerantes, tam inusitatos cæli favores non temerè asserendos. Officium lect. 6 de hoc transitu ita habet:* Cælesti deinde consilio ex antro Quisquinensi in horridiorem speluncam Peregrini montis, tribus ferè mille passibus procul Panormo, Rosalia se transtulit, ut quò difficiliorem pugnam secum ipsa committeret è conspectu paternæ domus, eò laudabiliùs de contemptis mundi illecebris triumpharet. Latebat ibi ad lævam angustus cavus, quem eadem post repertas ejus reliquias illuc venanti, cui se videndam præbuit, dixit esse suam cellam peregrinam, ubi multum ætatis exegisset. *Salernus mentem suam sic exprimit:* Post aliquod tempus, incertum qua de causa, sed non sine Numinis nutu, ex hoc Quisquinensi antro migravit Rosalia, cælitibus viæ sociis ac ducibus, ut veteres produnt depictæ tabulæ: nec antra deseruit, sed com-

Fondo librario antico dei Gesuiti italiani
www.fondolibrarioantico.it

commutavit. Venit in Peregrini montis, Panormo propinqui, ſpeluncam, de qua dicam, cùm de ejus corporis inventione agendum eſt. Id ſolùm hîc moneo, ſegetem hîc ampliorem afflictationum à Virgine demeſſam. Rigidiſſimis hoc antrum penitioribuſque montis viſceribus abditur, Boreæ flatibus obvium obrigeſcit crudeliùs, & perenni majorique ſtillicidio luteſcit. Quare non alius ibi locus humano uſui accommodatus eſſe potuit, quàm tuguriolum, ac veluti nidulus ſaxo excavatus, poſt aditum ſpeluncæ tunc auguſtiſſimum lævâ deliteſcens, qui vix Puellam caperet per foramen reptando ingreſſam.

locum quærere magis horridum, quale eſt antrum montis Peregrini.

135 *Caſcinus cap. 9 comparat antrum montis Peregrini cum Quiſquinenſi, & oſtendit hoc illo fuiſſe tolerabilius, & conſequenter Sanctam tranſviviſſe ad habitationem duriorem & difficiliorem, tum propter ſolis ſplendorem magis ſubtractum, majuſque frigus inde enatum, uti etiam ob ventos, quibus magis expoſitum ait antrum montis Peregrini; tum quia hoc præcedente anguſtius, humidius, & demum omni aſpectûs amœnitate magis orbatum. Deſcriptio illius accuratior unà cum figura dabitur § 25, ubi agetur de ſpelunca illa ad honorem Virginis exornata poſt inventionem corporis. Nunc verò inquirendum, quam vivendi rationem in antris illis tenuerit Virgo. At nihil hîc habemus, niſi picturas varias, quibus plus tribuit Caſcinus, quàm mihi videntur mereri, quia potiùs crediderim ex conjecturis depictas fuiſſe quàm ex cognitione geſtorum ſanctæ Anachoretidis, quæ magnopere ſolicita fuiſſe videtur, ut geſta ſua homines laterent, & Deo innoteſcerent. Dabo tamen omnes Caſcini figuras, ut prudens lector oculis*

Fondo librario antico dei Gesuiti italiani
www.fondolibrarioantico.it

culis etiam intueri possit, quibus fundamentis conjecturæ ipsius nitantur.

§ XIII. Conjecturæ de gestis Sanctæ in utraque spelunca.

An ullum Sanctæ fuerit cum hominibus commercium:

CAscinus *lib.* 2 *cap.* 10 *conatur ostendere tantam fuisse solitudinem* Rosaliæ, *ut nulli mortalium umquam innotuerit, & vixerit sine moderatore conscientiæ & vitæ spiritualis, sine usu Sacramentorum, sine ullo demum hominum auxilio, soli Deo & angelis nota. At hanc opinionem, quantumvis multis placuerit, ante Cascinum ignotam fuisse, ideoque neotericam dici posse, nec satis probabilem videri, jam dictum est* § 4. *Tornamira adeo absconditam fuisse* Rosaliam *negat, uti & Justinianus. Prior varios ei dat vitæ spiritualis directores, quos nominare non lubet, quia non colliguntur ex ullo monumento antiquo, sed potiùs sine ulla ratione probabili videntur conficti. Justinianus verò directores* S. Rosaliæ *nominare non sustinuit: at Sanctæ plusculum commercii cum hominibus attribuit, quàm vellem. Verba tamen ejus accipe:* Eo, *inquit*, consilio Panormum remeans in Peregrinum montem . . . abiit, ubi semotam ab aliorum consuetudine Vitam ageret, & secundum anachoretarum institutum ad celebrandos festos solemniores dies in urbem descenderet, ad victum necessariis provideret; reginam, à qua mirificè colebatur, grati animi obsequio inviseret; civibusque pietatis ac religionis exempla, & aliarum virtutum documenta exhiberet. *Non crediderim San-*

Fondo librario antico dei Gesuiti italiani
www.fondolibrarioantico.it

VILLA SAN CATALDO
BIBLIOTECA

Fondo librario antico dei Gesuiti italiani
www.fondolibrarioantico.it

CERTVM ORANDI MODVM AB ANGELIS EDOCTA PRECES DEO ROSARVM INSTAR IN CALATHIS MITTIT.

Ex multis tabulis præcipue ex tecto Panormitanæ ecclesiæ Oliuellensis.

S. CATHARINÆ V. ET M.

VII

Fondo librario antico dei Gesuiti italiani
www.fondolibrarioantico.it

Fondo librario antico dei Gesuiti italiani
www.fondolibrarioantico.it

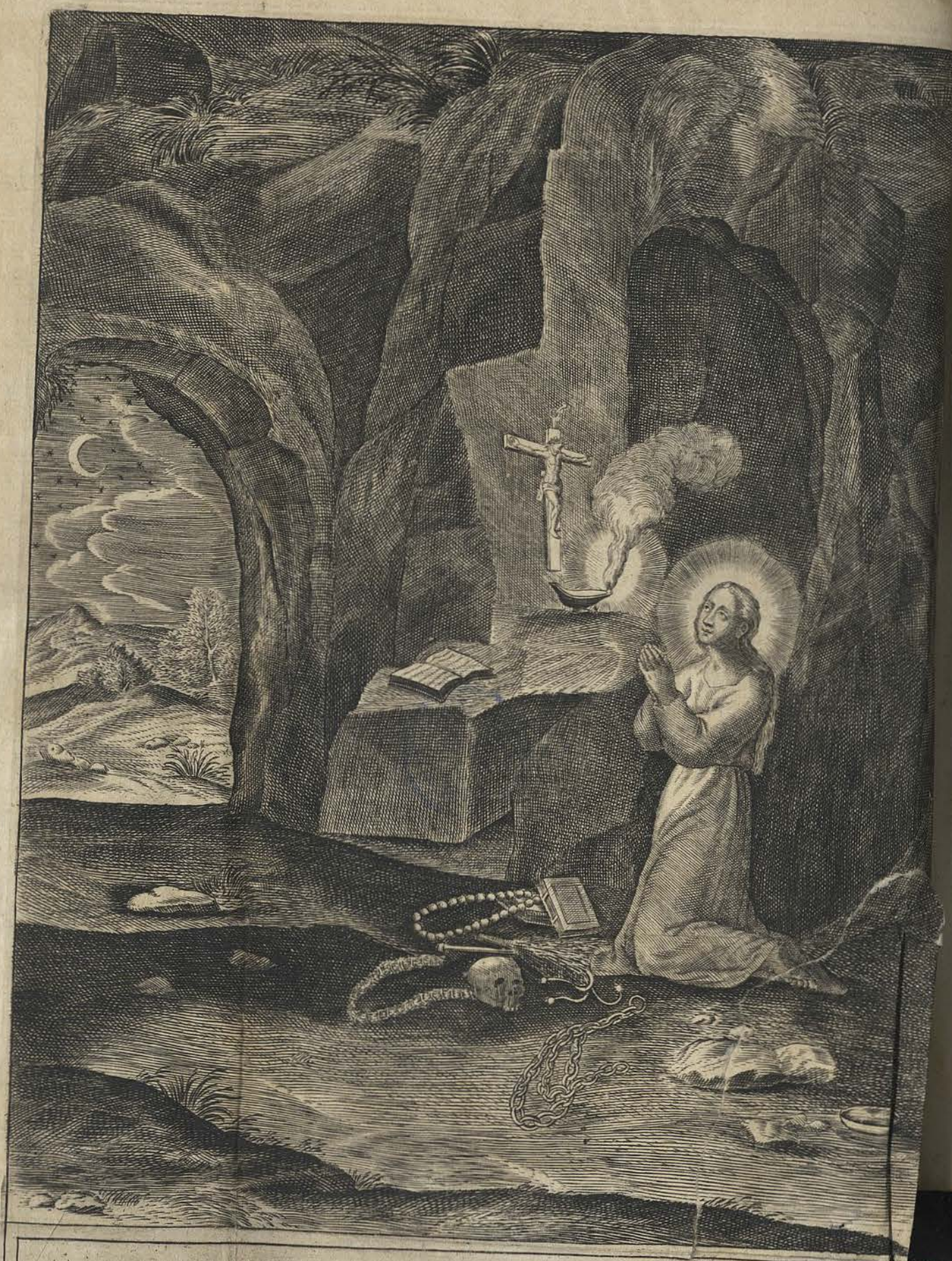

ASCETICÆ S. ROSALIÆ V. EXERCITATIONES, ASPERA VICTVS, CVLTVSQVE RATIO.

E sculptura Biuonensi, et vtriusque antri Specie.

pag. 135

VI

Fondo librario antico dei Gesuiti italiani
www.fondolibrarioantico.it

Sanctam ſpeluncâ ſuâ egredi conſueviſſe ; ſed veriſimile eſt , non defuiſſe eidem magiſtrum vitæ ſpiritualis , à quo Sacroſancta myſteria ipſi in ſpelunca adminiſtrari potuerunt. Attamen nihil certi ſtatuendum de re incerta.

quales ejus corporis afflictiones :

137 *Figura ſexta Caſcini , quam hîc repræſento , varia exhibet inſtrumenta , quibus pro more anachoretico corpus ſuum afflixiſſe creditur Sancta. Caſcinus de hiſce diſſerens cap.* 12 *prudenter ait pag.* 226 *, ſe divinare non poſſe , quàm variis modis , & quibus nominatim in corpus ſuum piè ſævierit* Roſalia. *De victu parco & duro , de crebris & rigidis jejuniis , de aſpero veſtitu , de verberibus incuſſis innocenti corpuſculo flagellis variis , veriſimillimas fieri poſſe conjecturas , rectè obſervat. Verùm prudenter adjungit hæc verba :* At non auſim venire ad modos particulares (*affligendi corpus* ,) qui familiares fuere S. Roſaliæ , ne piam meditationem texam pro fundata hiſtoria ; etiamſi relatio illius in antiquis picturis expoſita videatur per varia pœnitentiæ inſtrumenta : malim enim credere , illa ibidem depicta eſſe tamquam conſueta trophæa ſolitariorum , & tamquam horum exercitia , de quibus nullus dubitat. *Rectè , opinor , Caſcinus conjicit , conſuetas ſolitariorum pœnitentias potiùs exprimi laudatis imaginibus , quàm particulares* Roſaliæ , *licèt alioquin vix poſſit dubitari , quin ſimiles ipſa adhibuerit corporis caſtigationes. Officium & Salernus pluſculum videntur imagini tribuere : at illorùm verba commodiùs dabo infrà , cùm de pluribus picturis ſimul agant.*

an figura ſeptima videatur explicanda ſenſu obvio ;

138 *Figura ſeptima Caſcini , quam ſubjungo , figuratè videtur exponenda. Caſcinus de ea diſputat cap.* 17 *, ubi ſuſpicatur pag.* 260 ; Roſaliam

Fondo librario antico dei Gesuiti italiani
www.fondolibrarioantico.it

ſaliam *fortaſſe, dum ſpeluncâ ſua ſubinde egrediebatur, roſas alioſque flores in vicinia poſitos legiſſe, atque ex iis texuiſſe coronas, quas pio affectu Deo offerret, quemadmodum imago exprimit, ſi explicetur ſenſu proprio. Verba ipſa Caſcini Latinè reddo:* Huic cogitationi favent antiquæ picturæ, & præſertim illa, quæ eſt in tecto eccleſiæ Olivellenſis, ubi Sancta genibus nixa, ſed ſupra nubem à terra aliquantulùm elevatam, offert exiguum calathum floribus plenum. Angelus verò, ſubmiſſis item genibus, utraque manu ſublevantem adjuvat, ut ei, opinor, oſtenderet, quàm gratæ cælo fuerint roſæ illæ, floreſque tanto reverentiæ affectu oblati. Quòd ſi qui velint figuratè per flores iſtos intelligere ardentes preces, quæ non minùs erant acceptæ quàm corona quæcumque è floribus; non difficulter tamen credi poterit, ipſam è veris quoque & naturalibus floribus dona beatæ Mariæ Virgini obtuliſſe, quia amor ingenioſus eſt, ad induſtriam laboremque ſuum omni occaſione adhibendum, ut placeat *&c. Non admodùm veriſimilis mihi apparet illa cogitatio Caſcini de floribus in vicinia ſpeluncæ collectis, & oblatis modo prædicto; quia probabilius mihi videtur,* Roſaliam *ſpeluncâ ſuâ ſic recluſam fuiſſe, ut illâ numquam egrederetur: nam id magis congruit inſtituto recluſarum, & magis colligi poteſt ex ipſis Sanctæ verbis:* In hoc antro habitare decrevi. *Quapropter exiſtimo per flores intelligendas eſſe pias preces, aut varias virtutes, quæ floribus etiam ſignificari poſſunt.*

an item octava, undecima, duodecima, & decima tertia:

139 *Octava Caſcini figura, quæ ſequitur, ſignificat divinos favores, quibus Numinis benignitate cumulata fuit Virgo ſolitaria. Porrò Caſcinus cap.* 15, *cui titulus eſt,* Converſatio S. Roſa-

Fondo librario antico dei Gesuiti italiani
www.fondolibrarioantico.it

VARIA ANGELORVM IN VIRGINEM ROSALIAM OBSEQVI

Ex ferculo Biuonensi perantiquo, et picturis, atque

pag. 136

Fondo librario antico dei Gesuiti italiani
www.fondolibrarioantico.it

ſaliam *fortaſſe, dum ſpeluncâ ſua ſubinde egrediebatur, roſas alioſque flores in vicinia poſitos legiſſe, atque ex iis texuiſſe coronas, quas pio affectu Deo offerret, quemadmodum imago exprimit, ſi explicetur ſenſu proprio. Verba ipſa Caſcini Latinè reddo:* Huic cogitationi favent antiquæ picturæ, & præſertim illa, quæ eſt in tecto eccleſiæ Olivellenſis, ubi Sancta genibus nixa, ſed ſupra nubem à terra aliquantulùm elevatam, offert exiguum calathum floribus plenum. Angelus verò, ſubmiſſis item genibus, utraque manu ſublevantem adjuvat, ut ei, opinor, oſtenderet, quàm gratæ cælo fuerint roſæ illæ, floreſque tanto reverentiæ affectu oblati. Quòd ſi qui velint figuratè per flores iſtos intelligere ardentes preces, quæ non minùs erant acceptæ quàm corona quæcumque è floribus; non difficulter tamen credi poterit, ipſam è veris quoque & naturalibus floribus dona beatæ Mariæ Virgini obtuliſſe, quia amor ingenioſus eſt, ad induſtriam laboremque ſuum omni occaſione adhibendum, ut placeat *&c. Non admodùm veriſimilis mihi apparet illa cogitatio Caſcini de floribus in vicinia ſpeluncæ collectis, & oblatis modo prædicto; quia probabilius mihi videtur,* Roſaliam *ſpeluncâ ſuâ ſic recluſam fuiſſe, ut illâ numquam egrederetur: nam id magis congruit inſtituto recluſarum, & magis colligi poteſt ex ipſis Sanctæ verbis:* In hoc antro habitare decrevi. *Quapropter exiſtimo per flores intelligendas eſſe piæs preces, aut varias virtutes, quæ floribus etiam ſignificari poſſunt.*

an item octava, undecima, duodecima, & decima tertia:

139 *Octava Caſcini figura, quæ ſequitur, ſignificat divinos favores, quibus Numinis benignitate cumulata fuit Virgo ſolitaria. Porrò Caſcinus cap. 15, cui titulus eſt,* Converſatio S. Roſa-

Fondo librario antico dei Gesuiti italiani
www.fondolibrarioantico.it

VARIA ANGELORVM IN VIRGINEM ROSALIAM OBSEQVIA ET FLORVM MVNERA

Ex ferculo Biuonensi perantiquo, et picturis, atque sculpturis multis.

VIII

Fondo librario antico dei Gesuiti italiani
www.fondolibrarioantico.it

fundamento, quàm sint imagines non admodùm antiquæ, aut conjecturæ ab aliorum Sanctorum exemplis deductæ.

tentationes dæmonum superatæ,

140 *De tentationibus* S. Rosaliæ *& pugna cum dæmone fusè agit Cascinus cap. 20, ubi exhibet figuram nonam hîc insertam. Verùm ratiocinatur solùm ex instituto vitæ, loco habitationis, aliisque jam relatis aut huc non spectantibus, nec adfert monumenta antiqua, solùm allegans duas imagines, in quibus nonnulla reperiuntur diabolicæ tentationis indicia. Quapropter satis erit dissertationem ipsius compendio huc transferre ex Salerno, qui simul de imaginibus quibusdam mox datis sententiam suam exprimit, ita scribens:* Oportuit sanè (S. Rosaliam) cum lemuribus sui impotentibus, callidarum machinationum auctoribus strenuè depugnare, dum generis majestatem, regiæ domus blandimenta, nubilium annorum opportunitatem in ejus memoriam revocarent; dum simul asperitatem antri, loci solitudinem, vitæ pericula objicerent: & mox molestiam animi, vitæ tædium, mœrorem, iramve inducerent, & in Puellæ perniciem urgerent. Quare veteres tabulæ tartarea monstra per horrorem in fugam lapsa monstrant ad conspectum Virginis in se acriter ferreâ catenâ desævientis. Necesse enimvero illi fuit perpetuis se jejuniis, vigiliis, ceterisque ejusmodi corporis conflictationibus macerare; animus enim non meliùs alitur, quàm tenuitate & asperitate victûs, nec aliunde annona, & bellica instrumenta sustinendis dæmonum præliis feliciùs comparantur. Hîc Rosalia nullo humanarum rerum usu vixit ad amoris Divini modum, quo duce illuc appulerat, & volens detinebatur.

141 Quamobrem cùm pictæ ab antiquo icones

Fondo librario antico dei Gesuiti italiani
www.fondolibrarioantico.it

IN ERCTENSIS ANTRI FORAMINE SE ABDIT, ET LIBERO GAVDET
CARCERE DIVINIS INTENTA COMMENTATIONIBVS.
Ex foraminis ipsius, et antri totius inspectione.

VIIII

pag. 138

Fondo librario antico dei Gesuiti italiani
www.fondolibrarioantico.it

CORONAM LAVDVM MAGNÆ DEI MATRI SVPPLEX OFFERT, ET
SOLEMNEM POSTERIS COMMENDAT ORANDI RITVM.

Ex inuentis precarijs globulis circa pectus, et inter ipsius digitos.

X

Fondo librario antico dei Gesuiti italiani
www.fondolibrarioantico.it

nes non aliud frequentiùs exprimunt, quàm beata cum cæleſtibus, Deiparâ, & Servatore Jeſu Roſaliæ commercia, florum calathos, & capitis coronamenta ad blanditias; innuunt planè, quibus illa curis & oblectamentis in tanta loci, rerumque omnium aſperitate detineretur. Floreæ enim corollæ virtutes divitiaſque in animo florentes arguunt, quàm ſuavis ab illo caſtiſſimo pectore cæleſtis contemplationis odor exhalaret ad ſuperos. *Hactenus Salernus, cujus verba etiam reſpiciunt figuram decimam, undecimam & duodecimam, quas huc transfero. De hiſce verò in Officio hæc leguntur:* Callidas dæmonum inſidias, quæ aſperæ vitæ tædium & ſolitudinis horrorem animo ingerebant, acriter ſæviendo in ſe ferreâ catenâ, vigiliis, & humi cubatione, forti animo ſuperâſſe, antiquæ icones ſignificant. Cúmque humanis deſtituta præſidiis, nihil ſolatii aliunde hauriret quàm è cælo; Dominus, qui conſolatur & coronat Sanctos ſuos, angelicis deliciis eam ſæpiùs recreabat. *Hactenus de illis Officium ex iconibus datis, quæ non eamdem omnes habent antiquitatem; & ſic* antiquæ *vocari poſſunt, ut tamen pleræque aliquot ſeculis ætate* S. Roſaliæ *ſint poſteriores. Hac de cauſa, opinor, nihil particulare aſſeritur pro certo; ſed ſolùm dicitur, relatas vitæ aſperitates in iconibus exprimi;* angelicis *verò* deliciis *recreatam, generatim affirmatur; idque omnino veriſimile eſſet, etſi deeſſent imagines, quia Divina benignitas pro derelictis terrenis ſolatiis cæleſtia largiter Sanctis ſuis impertiri ſolet.* *ac divina percepta ſolatia:*

142 *Caſcinus cap. 16 multa diſputat occaſione figuræ decimæ, in qua Sanctam exhibuit cum corolla Mariana, quia globuli precatorii cum corpore ipſius fuerunt inventi. Non audet affirmare,* *an corona Mariana Sanctæ in uſu fuerit:*

Fondo librario antico dei Gesuiti italiani
www.fondolibrarioantico.it

Fondo librario antico dei Gesuiti italiani
www.fondolibrarioantico.it

nes non aliud frequentiùs exprimunt, quàm beata cum cæleſtibus, Deiparâ, & Servatore Jeſu Roſaliæ commercia, florum calathos, & capitis coronamenta ad blanditias; innuunt planè, quibus illa curis & oblectamentis in tanta loci, rerumque omnium aſperitate detineretur. Floreæ enim corollæ virtutes divitiaſque in animo florentes arguunt, quàm ſuavis ab illo caſtiſſimo pectore cæleſtis contemplationis odor exhalaret ad ſuperos. *Hactenus Salernus, cujus verba etiam reſpiciunt figuram decimam, undecimam & duodecimam, quas huc transfero. De hiſce verò in Officio hæc leguntur:* Callidas dæmonum inſidias, quæ aſperæ vitæ tædium & ſolitudinis horrorem animo ingerebant, acriter ſæviendo in ſe ferreâ catenâ, vigiliis, & humi cubatione, forti animo ſuperâſſe, antiquæ icones ſignificant. Cúmque humanis deſtituta præſidiis, nihil ſolatii aliunde hauriret quàm è cælo; Dominus, qui conſolatur & coronat Sanctos ſuos, angelicis deliciis eam ſæpiùs recreabat. *Hactenus de illis Officium ex iconibus datis, quæ non eamdem omnes habent antiquitatem; & ſic* antiquæ *vocari poſſunt, ut tamen pleræque aliquot ſeculis ætate* S. Roſaliæ *ſint poſteriores. Hac de cauſa, opinor, nihil particulare aſſeritur pro certo; ſed ſolùm dicitur, relatas vitæ aſperitates in iconibus exprimi;* angelicis *verò* deliciis *recreatam, generatim affirmatur; idque omnino veriſimile eſſet, etſi deeſſent imagines, quia Divina benignitas pro derelictis terrenis ſolatiis cæleſtia largiter Sanctis ſuis impertiri ſolet.* *ac divina percepta ſolatia:*

142 *Caſcinus cap. 16 multa diſputat occaſione figuræ decimæ, in qua Sanctam exhibuit cum corolla Mariana, quia globuli precatorii cum corpore ipſius fuerunt inventi. Non audet affirmare,* *an corona Mariana Sanctæ in uſu fuerit:*

Fondo librario antico dei Gesuiti italiani
www.fondolibrarioantico.it

mare, coronam Marianam aut rosarium à Sancta recitatum fuisse, quia existimat tam rosarii quàm coronæ institutionem recentiorem esse, & S. Dominico attribuendam. Non ignoro institutionem rosarii revera S. Dominico à pluribus adscribi. At eam sententiam non omnino certam esse, & initium rosarii ab aliis attribui Petro Eremitæ, qui floruit circa finem seculi XI; *aliis usum rosarii adhuc antiquiorem videri, fusè ostenditur apud nos in Commentario prævio ad Acta S. Dominici* § 19, 20 *&* 21, *seu tom.* I *Augusti pag.* 422 *& sequentibus. Forsan Cascinus, si scivisset rosarii usum à quibusdam statui* S. Rosaliâ *vetustiorem, eamque sententiam sua non carêre probabilitate, existimâsset inventos cum* S. Rosalia *globulos fuisse serti ipsius Mariani, cùm pag.* 259 *velit coronam* Rosaliæ *aliam quamdam fuisse ad orationes Dominicas & salutationes angelicas recitandas. Fateor rem totam mihi videri incertam, cùm globulos illos habere potuerit ad alium usum, aut ad alias preces multiplicandas: at, si constaret Orationes Dominicas & salutationes angelicas globulis istis numeratas fuisse à Sancta, posset etiam probabiliter dici, coronam fuisse Marianam, eamque à* Rosalia *usitatam.*

quibus redimita fuerit coronis.

143 *Quæ ad figuram undecimam & duodecimam differit Cascinus cap.* 17 *à pag.* 264 *pluribus excutere non lubet. Difficulter enim mihi persuadere possum, aliud quidpiam significari coronis illis, quæ capiti* S. Rosaliæ *imponuntur à Jesu puerulo, quàm coronam gratiarum & virtutum, quâ eamdem insignivit in terra, & sempiternæ gloriæ, quâ eamdem coronavit in cælo. Auctor Officii lect.* 6 *hisce consentientia scribit hoc modo:* Hìc tamquam columba in foraminibus

Fondo librario antico dei Gesuiti italiani
www.fondolibrarioantico.it

Fondo librario antico dei Gesuiti italiani
www.fondolibrarioantico.it

mare, coronam Marianam aut rosarium à Sancta recitatum fuisse, quia existimat tam rosarii quàm coronæ institutionem recentiorem esse, & S. Dominico attribuendam. Non ignoro institutionem rosarii revera S. Dominico à pluribus adscribi. At eam sententiam non omnino certam esse, & initium rosarii ab aliis attribui Petro Eremitæ, qui floruit circa finem seculi XI; *aliis usum rosarii adhuc antiquiorem videri, fusè ostenditur apud nos in Commentario prævio ad Acta S. Dominici* §. 19, 20 *&* 21, *seu tom.* I *Augusti pag.* 422 *& sequentibus. Forsan Cascinus, si scivisset rosarii usum à quibusdam statui* S. Rosaliâ *vetustiorem, eamque sententiam sua non carêre probabilitate, existimâsset inventos cum* S. Rosalia *globulos fuisse serti ipsius Mariani, cùm pag.* 259 *velit coronam* Rosaliæ *aliam quamdam fuisse ad orationes Dominicas & salutationes angelicas recitandas. Fateor rem totam mihi videri incertam, cùm globulos illos habere potuerit ad alium usum, aut ad alias preces multiplicandas: at, si constaret Orationes Dominicas & salutationes angelicas globulis istis numeratas fuisse à Sancta, posset etiam probabiliter dici, coronam fuisse Marianam, eamque à* Rosalia *usitatam.*

quibus redimita fuerit coronis.

143 *Quæ ad figuram undecimam & duodecimam differit Cascinus cap.* 17 *à pag.* 264 *pluribus excutere non lubet. Difficulter enim mihi persuadere possum, aliud quidpiam significari coronis illis, quæ capiti* S. Rosaliæ *imponuntur à Jesu puerulo, quàm coronam gratiarum & virtutum, quâ eamdem insignivit in terra, & sempiternæ gloriæ, quâ eamdem coronavit in cælo. Auctor Officii lect.* 6 *hisce consentientia scribit hoc modo:* Hìc tamquam columba in foraminibus

Fondo librario antico dei Gesuiti italiani
www.fondolibrarioantico.it

AB EODEM BLANDIENTE MODVLANTIBVS ANGELIS COROLLAS EX AVRO,
ET ROSIS CONTEXTAS RECIPIT ASSISTENTIBVS SS. ECCLESIÆ PRIN:
CIPIBVS PETRO ET PAVLO.

Ex tabula ecclesiæ Biuonensis S. Rosaliæ pic: Thoma de Vigilia AN. MCCCCLXXXXIIII XII

pag 140

Fondo librario antico dei Gesuiti italiani
www.fondolibrarioantico.it

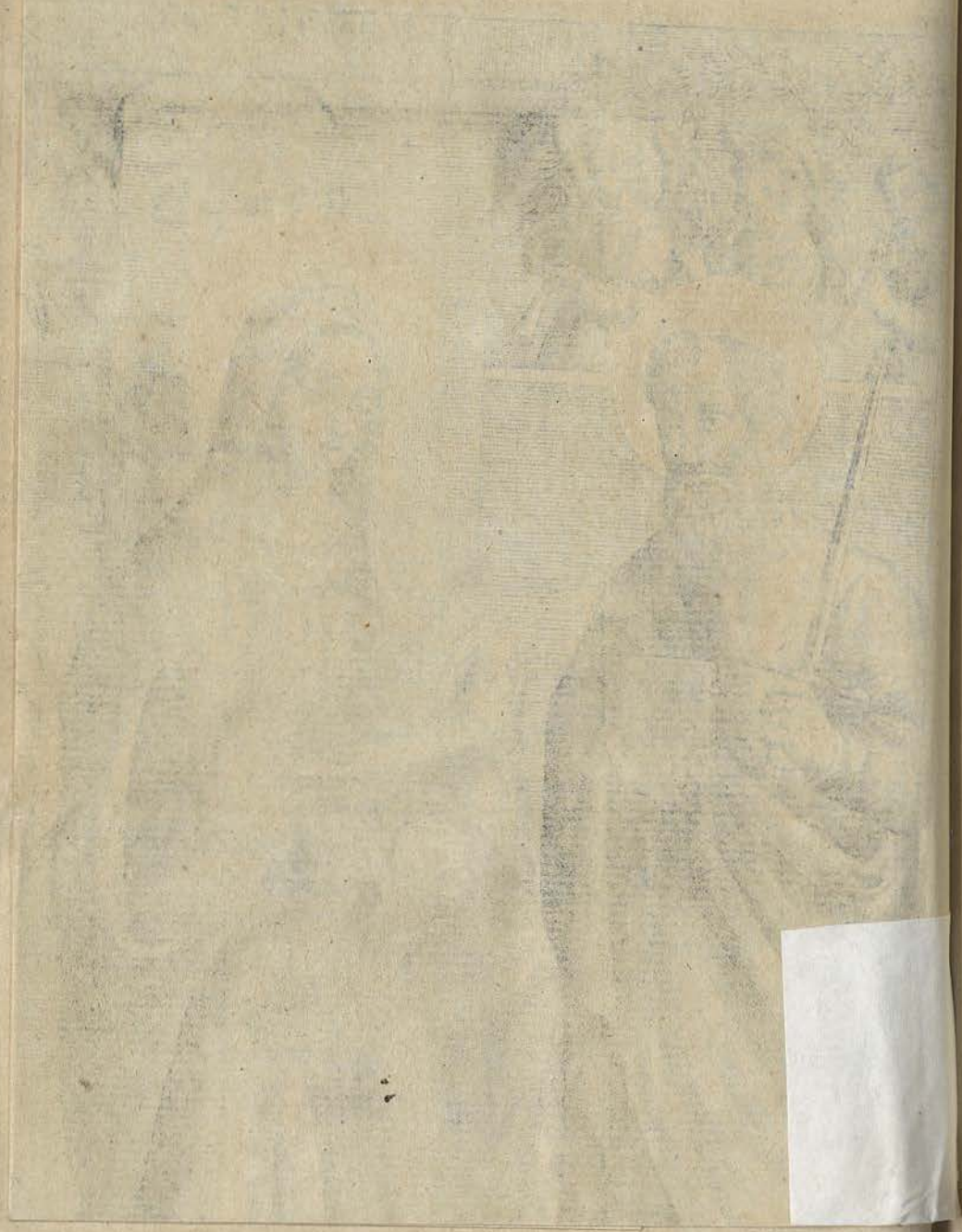

Fondo librario antico dei Gesuiti italiani
www.fondolibrarioantico.it

SPONSI CÆLESTIS MANV SEDENTIS IN SINV MATRIS CORONATVR.

Ex tabula eccleſiæ Biuonenſis S. Agathæ.

XI

Fondo librario antico dei Gesuiti italiani
www.fondolibrarioantico.it

S. ROSALIA DORMIENTIS IN MOREM COMPONENS SE SE, SOLA IN ANTRO PEREGRINI MONTIS; PERNOTO ANGELIS HOMINIBVS INACCESSO. PLACIDISSIME EFFLAT ANIMAM

Ex inuenti corporis situ.

XIII

Fondo librario antico dei Gesuiti italiani
www.fondolibrarioantico.it

minibus petræ gemens, in cæleſtium rerum contemplatione defixa, ad perfectiſſimam divini amoris normam in ſolitudine vitam traduxit, & ſanctiſſimè perennibus charitatis roſis, & virginitatis liliis coronata depoſuit. *Demum quanto tempore Sancta auſteram illam & anachoreticam vitam in montibus & ſpeluncis duxerit, me prorſus ignorare profiteor, cùm monumentorum defectu ne probabilis quidem conjectura de eo formari poſſit. Qua de cauſa ad beatam Sanctæ mortem progredior.*

§ XIV. Mors Sanctæ & ſepultura.

Mors Sanctæ quo modo à Caſcino & Salerno relata:

Diſputaturus cap. 18 *de morte* S. Roſaliæ *Caſcinus, fatetur inter plurimas imagines antiquas nullam reperiri, ex qua de genere obitûs illius fieri poſſit certior. Exiſtimat tamen, ſe ex ſitu corporis inventi docere poſſe, qua morte ad vitam beatiorem tranſiverit ſancta Anachoretis. Quapropter imaginem placidè morientis, ex corporis inventi ſitu collectam, exhibere voluit figurâ decimâ tertiâ, quam hìc repræſento. Quibus verò conjecturis aut rationibus figuram illam ſic efformaverit, mox patebit. Salernus Caſcini mentem ſic breviter exponit:* Vitam ſanctiſſimè actam mors excepit ad immortalitatem traductura. Ubi ergo Roſalia ſibi demigrandum eſſe intellexit, ut ſoli Deo in ſolitudinis horrore vixerat, ita propoſiti tenax nullius tunc hominis officioſam ſocietatem, ut videtur, admiſit: quod à magnis item anachoretis factitatum legimus. Nuda

Fondo librario antico dei Gesuiti italiani
www.fondolibrarioantico.it

Nuda ergo in humo ſuæ peregrinæ ſpeluncæ ſeſe illa componit : dexteram pulvilli more languenti ſupponit capiti ; ſiniſtrâ ſacrum Jeſu Chriſti crucifixi ſimulacrum in ſinu detinet cum precariis globulis per digitos innexis ac pendulis : nec alio quàm amoris telo confoſſa Roſalia pridie Nonas Septembris roſeam efflavit animam, æternùm in cælo revireſcentem. Hoc planè ſitu ac habitu poſt quinque ferè ſecula repertum Virginis cadaver : atque inde primùm conjectare licuit, nullo tabifici morbi labore afflictam fuiſſe, cùm dormientis potiùs quàm cum morte luctantis ſpeciem referat. *Hactenus Salernus ex mente Caſcini, cujus ratiocinatio diligenter excutienda eſt.*

præcipua relationis capita aſſignantur, ut examinanda.

145 *Primò aſſeritur, neminem mortalium* Roſaliæ *morienti adfuiſſe, addito tamen nonnullo dubitationis indicio per voces*, ut videtur. *Secundò explicatur, quo corporis ſitu Sancta mortem obierit : atque ex eo ſitu colligitur tertiò, non morbo aut infirmitate aliqua, ſed ſolâ divini amoris violentiâ obiiſſe* Roſaliam. *Quartò pro die emortuali aſſignatur dies quarta Septembris, quâ colitur Sancta. Magnus ſanè & mirabilis* S. Roſaliæ *favor attribuitur, dum aſſeritur ſine morbo obiiſſe, quemadmodum de beatiſſima Virgine Maria creditur. Verùm quantò excellentior & inuſitatior eſt illa gratia, tantò certiora & ſolidiora requiruntur argumenta, ad eam affirmandam. Quapropter non eſt, cur offendantur amantiſſimi* S. Roſaliæ *Siculi, ubi viderint me auctoritati Caſcini non ſtatim acquieſcere, ſed ſevero examine in ſingulas ipſius rationes inquirere ; nec pro certo quidpiam admittere, niſi certis rationibus probetur, præſertim ubi agitur de rebus ſummi momenti, qualis eſt mors ex ſolo amore obita.*

Fondo librario antico dei Gesuiti italiani
www.fondolibrarioantico.it

obita. Videamus igitur, quo fundamento singula nitantur allegata. Et primò quidem ordiendum à corporis inventi situ, quia ex eo omnia Cascini argumenta hauriuntur.

146 *Corpus* S. Rosaliæ, *quando inventum est in monte Peregrino, ut suo loco narrabitur, erat in saxo concavo*, cujus longitudo ad sex & amplius palmos producta, latitudo & altitudo ferè tribus continebatur, *inquit Salernus. In parte autem illius saxi calvariam primò repererunt, atque eo indicio reliquum deinde corpus. At integrum corpus numquam viderunt; sed fracto in multas partes lapide, ossa omnia tandem in variis istis saxi fragmentis repererunt. Quæro igitur, quàm rectè de situ corporis judicare potuerit Cascinus, aut alius quisquam, si situm illum nullus umquam observaverit? Certum apparet, totius corporis situm accuratè repræsentari non potuisse, quia in plurimis fragmentis ossa nonnulla fuerunt inventa; nec ullibi asserit ossa illa deinde reducta fuisse ad pristinum situm, quem in lapide habuerant, aut id revera fieri potuisse. Unicum, quod observavit de situ corporis Cascinus, & ex quo situm reliqui corporis per conjecturam dedit, id est, quod narrat pag. 271. Dum singula contriti saxi fragmenta diligenter cum sociis perlustrat, pervenit ad fragmen satis grande, & omnium maximum, ut postea credidit. In eo autem fragmine erat pars inferior capitis cum nonnullis osticulis capiti annexis, quæ à tribus anatomicis præsentibus dicta sunt esse digiti, & quidem manûs dexteræ*, quia, *inquit*, ibi erant annexi, ubi caput à parte dextera collo conjungitur. *Hæc est ratio, cur Cascinus repræsentet* Rosaliam, *manu dextera capiti suppositâ. Inventi verò globuli precatorii, quorum unus e-*

Ostenditur, non satis cognosci potuisse situm corporis inventi,

Fondo librario antico dei Gesuiti italiani
www.fondolibrarioantico.it

rat inter digitos manus sinistræ, ipsum moverunt, ut eidem manui coronam Marianam attribueret. Quid pro vestimento & pro reliquo situ corporis habuerit præter conjecturas, ignoro. Crucifixum sinistræ verisimiliter indidit, quia crux exigua cum corpore inventa, uti & imago Crucifixi confracta, quæ etiam decebat Sanctam.

nec ex eo situ quidquam posse inferri pro situ morientis:

147 *Jam verò ex digitis cum parte capitis simul inventis non sequitur, Sanctam morituram se eo situ corporis composuisse, cùm multis aliis modis contingere potuerit, ut digiti postmodum capiti jungerentur. Quippe difficulter credi potest, Sanctæ corpus quinto post mortem seculo inventum esse eodem planè situ, quo se composuerat moriens* Rosalia; *præsertim cùm quindecim pedibus sub terra inventum sit Sanctæ corpus; nec illa sub terra ad mortem se componere potuerit, ita ut locus, in quo corpus inventum, sepulturæ fuerit locus, non habitationis, nisi quis dicere velit eodem illo loco angustum fuisse antrum subterraneum, in quo habitaverat, illudque deinde per terram montis decidentem oppletum fuisse. Verùm nec Cascinus nec Salernus id contendunt, cùm Sanctam per angelos verisimiliter sepultam velint: & , si revera eo loco obiisset Sancta, ac postmodum tanta decidentis terræ mole fuisset contecta, situs corporis notabiliter mutari potuisset. Non video igitur, qua ratione ex situ inventi corporis rectè colligi possit situs morientis, sive supponamus, sine sepultura mansisse Sanctæ corpus eodem loco, quo obierat; sive suspicemur ab angelis sepultum sacrum corpus: nam si angeli honorem sepulturæ exhibuissent Sanctæ, cur æquè mutare non potuissent corporis situm, uti fieri solet in sepultura. At infrà probabo, Sanctam verisimiliter hominum manibus fuisse sepultam; atque*

Fondo librario antico dei Gesuiti italiani
www.fondolibrarioantico.it

que ita prorsus corruunt, quæ de situ morientis disseruit, & in figura repræsentavit Cascinus.

148 *Attamen supponamus tantisper, eo situ mortuam fuisse* S. Rosaliam, *quo Cascinus morientem repræsentavit; & videamus, an inde legitimè sequantur reliqua, ex eo situ collecta. Ex manu capiti suppositâ primò colligit, Sanctam solâ amoris vehementiâ debilitatam obiisse, ita ratiocinatus:* Cùm videamus Deum nobis detexisse sanctam illam manum, tam placidè ad caput mortuæ virginis Rosaliæ positam, quis simul non videat, abesse hîc omnia indicia gravioris morbi, aut molestiæ mortis, in quibus occasionibus decidunt brachia & caput, ac membra incompositè locantur. Verùm hîc contrà videmus sola placidæ debilitatis indicia in habitu suavi, quia & brachium elevat Rosalia, & manum adhibet pro cervicali ad caput sustentandum; & similior se locanti ad dormiendum quàm luctanti cum morte, ita se sustinet usque ad extremum spiritum. Itaque spiritus ille non vi febris, sed amoris, à spelunca ad cælum discessit ad suavissimum Dominum suum & Sponsum Jesum Christum, ut spiritus illius, quæ ex eodem ipsius (*Domini*) amore in spelunca se recluserat. *Ita ratiocinatur Cascinus, aut ejus interpolator, piè magis quàm solidè, ita ut rectè hisce præmiserit hæc verba:* Nisi devotio faciat, ut unum pro alio videam.

nec ex situ morientis, si revera talis fuisset,

149 *Quis enim, nisi pietate sua nescio quas meditationes & imaginationes sibi formaverit, ex ossiculis digitorum cum ossibus capitis inventis statim inferat:* Hic homo sine morbo obiit: *aut:* Hic homo similior est dormienti quàm cum morte luctanti? *Quis ex ossibus aridis sibi dormientis speciem fingat, modò partem exsiccati*

quidquam pro morte sine morbo obita:

Fondo librario antico dei Gesuiti italiani
www.fondolibrarioantico.it

capitis cum ossiculis digitorum conjunctam inteatur ? Talis tamen est Cascini ratiocinatio, quam tam seriò non refutarem, nisi viderem aliis placuisse. Cascini ratiocinium dico, quia in libro ipsius posthumo exprimitur. At meritò dubito, an ipsius sit Cascini : nam, cùm constet Opus ipsius interpolatum esse, cúmque in Vita Latina non dicat Cascinus Rosaliam *solius amoris telo confossam esse ; vehementissimè suspicor, opinionem illam ipsius Operi infarcinatam esse cum aliis pluribus. Verùm, sive Cascini sit, quod non credo, sive alterius illa opinio ; liberè edico non ita de gestis Sanctorum ratiocinandum esse, nec tanta eorum privilegia è conjecturis tam levibus esse colligenda. Sanè ejusmodi ratiocinia Sanctis ipsis placere nequaquam possunt, cùm non minùs humiles sint in cælo quàm fuerunt in vita, nec minùs à fictitiis abhorreant laudibus jam glorioſi, quàm ab inani gloria abhorruerunt, dum ad cælestem & veram aspirabant in terra.*

nec mors solitaria ex eo aut aliunde satis probatur.

150 *Alterum, quod ex situ corporis colligi volunt aliqui* (*quódque Cascinus ipse in vita Latina asseruit, licèt ex situ corporis ibidem non intulerit*) *est mors solitaria, nullo mortalium præsente. Audiamus Salernum pro illa opinione ex prædicto corporis situ differentem.* Siquis præterea, *inquit*, ex mortalibus eo loci (*morienti* Rosaliæ) adfuisset ; sanè composuisset ille ad pectus, ut solet, ambas Puellæ manus : feretro de more sacras exuvias extulisset ad sacra cœmeteria haud longè remota, nec sub humo eas defodisset, quæ aquis guttatim deciduis in illarum perniciem lutescebat. Quare ut solitariam illa vitam duxerat, ita volens libensque solitariam, ut reor, sustinuit mortem. *Hæc ratiocinatio minùs absurda est quàm præcedens, nec tamen certò evincit,*

Fondo librario antico dei Gesuiti italiani
www.fondolibrarioantico.it

vincit, quod prætenditur. Quippe Sanctam sine humano auxilio obiisse non existimo, nisi subitanea morte sit oppressa, aut infirmitate tam brevi defuncta, ut toto morbi tempore nullus eam accesserit, quòd nullus ægrotantem sciret. Verùm id præsumendum non est; nec sic sustinuisset volens libensque solitariam mortem; sed necessitate potiùs quàm propria voluntate ab extremis Sacramentis abstinuisset. Quod verò argumentum ex loco sepulcri desumitur, tanti momenti non est, ut credi possit, Sanctam mortalibus omnibus incognitam in monte Peregrino vixisse, & mortem ibidem æquè incognitam obiisse, cùm ex cultu antiquissimo longè certiùs colligatur, ignotam omnibus non fuisse Rosaliam, *uti antea ostensum est. Cur in monte potiùs, quàm in vicino aliquo cœmeterio, sepulta sit, ignoramus: at id variis de causis fieri potuit, ut mox dicemus.*

151 *Tornamira in Idea conjecturali disc. 6 num. 25 asserit, suprema morientium subsidia, seu sacramenta Pœnitentiæ, Eucharistiæ & extremæ Unctionis sanctæ Anachoretidi administrata fuisse à S. Elia Aquileiensi, patre suo spirituali, præsente S. Joanne de Nusco abbate Montis Virginis in Sicilia. Verùm ostendi non potest, sanctum illum Eliam Aquileiensem umquam in Sicilia fuisse, cùm omnibus Martyrologiis Siculis sit incognitus, & nulla de eo notitia habeatur ex ullis documentis antiquis, uti observavit Mongitorius in dissertatione Ms. nobis transmissa, in qua refutat plurima Tornamiræ asserta. Joannem de Nusco, quem multa monasteria Ordinis Montis Virginis in Sicilia fundantem facit Tornamira, æquè incognitum esse in Sicilia testatur laudatus Mongitorius; pluribusque probat. Verùm ad institutum meum non est necesse hæc fusè*

Tornamira asserit, extrema morientium subsidia Sanctæ administrata,

Fondo librario antico dei Gesuiti italiani
www.fondolibrarioantico.it

probare : quare dixisse sufficiat, nullo antiquo monumento, nulla ratione idonea probari Eliam illum aut Joannem de Nusco umquam fuisse cum S. Rosalia, *aut ulla eidem præstitisse officia ; omniaque de iis apud Tornamiram asserta ne quidem digna esse seriâ refutatione.*

ut & Justinianus, qui vult eam peste obiisse, sed sine idonea ratione :

152 *Justinianus de morte* S. Rosaliæ *ita loquitur in Vita Ms.* ; Cùm itaque in spelunca Peregrini montis vitam piè sanctéque transegisset, pestilentiâ, quâ Panormus graviter conflictabatur, infecta Rosalia, accersito sacerdote, ab eoque cælesti epulo recreata, & oleo sacro delibuta, ad Sponsum suum Jesum Anachoretis virgo migravit quarto Septembris circa annum MCLX, ibique humata est. *Varia in hisce quoque incerta. Primò incertum est, an pestilentiâ obierit* S. Rosalia. *Pro hac sua conjectura in annotatis fol. 31 varios citat auctores, qui asserunt circa annum 1160, quando Panormum dicitur translatum corpus S. Christinæ virginis & martyris, urbem illam gravi pestilentia laborâsse. De illa translatione consuli potest tomus V Julii pag. 498 & 499. Interim observo, neminem ex laudatis per Justinianum scriptoribus dicere,* Rosaliam *illa peste fuisse defunctam : cúmque de anno emortuali Sanctæ nihil certi possit statui, ut antea probavi ; ex pestilentia illius temporis, licèt hæc certa esset, colligi nequit peste obiisse* Rosaliam. *Imò etiamsi constaret, Sanctam esse mortuam tempore pestis ; ex eo non sequeretur certò, ipsam pestilentiâ obiisse, cùm pestis tempore aliis quoque morbis nonnulli occumbere soleant. Præterea pestis illa anni 1160 caret auctoritate antiquorum, ideoque admodùm incerta est. Alii scriptores eam asseruerunt ex Vita* S. Rosaliæ *per Mariam Roccaforte scriptam, cui fidem non habemus.*

Fondo librario antico dei Gesuiti italiani
www.fondolibrarioantico.it

bemus. Alii eamdem colligunt ex leviſſima conjectura, quia in porta ſacelli cujuſdam S. Chriſtinæ olim ſculpta fuere hæc verba, Adeſt peſtis veſtræ liberatrix, *quæ nunc legi in porta ſacrarii teſtatur Mongitorius in diſſertatione Ms. contra Juſtinianum. Ex hiſce verbis Caſcinus lib. 1 cap. 6 colligit, Panormum peſte liberatam à S. Chriſtina in ipſo corporis adventu, ſeu anno* 1160. *At obſervat laudatus Mongitorius, fallere conjecturam Caſcini, ac veriſimiliter agi de* peſte anni MCDXCVII, quando, *inquit*, porta fuit exſtructa. *Quapropter illa opinio Juſtiniani non habet idoneum fundamentum; nec niſi levis conjectura pro ea adferri poteſt, nimirum quia S.* Roſalia *patrona eſt contra peſtem: ſed plures ſunt contra peſtem patroni, licet peſtilentiâ non fuerint correpti.*

153 *Secundò, quod dicitur de vocato ſacerdote ad ægrotantem* Roſaliam, *veriſimile eſt; at defectu monumentorum incertum. Aſſerit quidem ſacerdotem*, Cyrillum *nomine, ab angelo ad* Roſaliam *ægrotantem vocatum, Maria Roccaforte, ex qua id alii ipſius ſequaces ſumpſerunt: at Vitam illam fide indignam, jam ſubinde monui. Qua de cauſa probabile & veriſimile eſt à conſuetudine Chriſtianorum, & anachoretarum etiam, ſuprema Eccleſiæ Sacramenta morituræ* Roſaliæ *à quodam ſacerdote adminiſtrata eſſe; nec tamen omnino certum; prout planè incerta & incognita eſt mortis cauſa. Imò & annus & dies emortualis aquè incertus. De anno id jam antea oſtenſum. Dies verò Siculis pleriſque ſatis videtur certus, cùm aſſerant conſtanter & indubitanter* Roſaliam *obiiſſe die* IV *Septembris, quod Officio etiam legitur inſertum. Verùm ſi probatio quæritur, unicam hanc allegabunt, quòd illo die*

veriſimile eſt, Sanctam extrema ſuſcepiſſe Sacramenta; ſed incertum, ut alia multa.

Fondo librario antico dei Gesuiti italiani
www.fondolibrarioantico.it

die ſemper culta ſit Roſalia. *Hæc autem probatio diei emortualis nonnullam quidem habet probabilitatem & veriſimilitudinem ; at nequaquam eſt certa , cùm Sancti non pauci alio die colantur , quàm quo ſint defuncti. Hoc verò præcipuè contingit , dum dies emortualis ignoratur. Verùm quidquid ſit de dubiis iſtis mortis circumſtantiis , Sanctam illâ ad meliorem vitam tranſiviſſe , certum eſt : atque id ſignificat decima quarta Caſcini figura , quam huic loco inſero.*

Sepulta eſt Sancta in monte Peregrino : quod factum ab angelis ,

154 *Sepultam fuiſſe Sanctam in monte Peregrino , omnes unanimi voce tradiderunt ſcriptores , tam ante inventionem corporis quàm poſt corpus ibidem inventum. Angelos Sanctæ id officium præſtitiſſe cum Caſcino aliiſque recentioribus contendit Salernus , ita ſcribens :* Sepulcrum Roſaliæ ibidem in Peregrino monte repoſitum eſt ; ſed mirifico angelorum miniſterio exſtructum fuiſſe , inde perſuaſum pleriſque eſt , quòd novam ſepulcri formam , quæ ſupra hominum induſtriam ſit , intueamur. Saxum undique oſſibus circumductum , ſine compage aut rima , non ſecus ac globus ex ære fuſus , ſua cavitate corpus Virginis complectebatur , ne temporis aut loci violaretur injuriis. Haud abnuerim , alicubi deciduas aquæ guttas lapideſcere : ſed noſtrum hunc lapidem ex eo perenni fluxu coaluiſſe non credam. In alta ille humo quindecim ferè pedes defoſſus jacebat , ut undique à ſolida montis rupe remotus , foſſili tantùm terra circumvolveretur. Cur verò eam tantummodo humum , quæ proxima beato corpori erat , adeo felicem exiſtimem , ut ipſa dumtaxat aquarum ope in lapidem concreſceret ; reliqua verò infra & ſupra ſaxum nihil ſoliditatis conciperet ? Non ea tantùm antri pars , ſed totum undique frequentibus ſtillicidiis

Fondo librario antico dei Gesuiti italiani
www.fondolibrarioantico.it

ANGELO DVCE ROSIS ETIAM REDIMITO AD CÆLESTES NVPTIAS
ROSALIA SPONSA FESTINAT

Ex tabula perantiqua, et eleganti Comitis Racudiæ Principis Leonfortis, S. Rosaliæ nomini deditissimi.

XIIII

Fondo librario antico dei Gesuiti italiani
www.fondolibrarioantico.it

Fondo librario antico dei Gesuiti italiani
www.fondolibrarioantico.it

diis antrum perpluit. Nec tamen alibi visa humus lapidescere.

155 In remota antri parte pauca defunctorum ossa fuere defossa, sed non involuta lapide ex humo compacto; imò hæc aliorum ossa nigra ex aquarum stillicidio, exesa, carriosa, horrida videbantur. Contrà verò mirum est, quantùm nostræ Virginis reliquiæ ingenuo candore, eboris instar, niterent: quantùm medulla, in ossibus jam arida, tenuissimis intertexta fibris sine carie, hîc aurea flavescceret, ibi argento, aut cristallo purior candescceret. Lapis præterea iste intra ossium meatus, ipsum capitis cranium, oris intercapedinem ita permeabat, ut nativam ossibus soliditatem atque pulchritudinem servaverit, non secus ac opobalsami, aut alterius, contra temporis edacitatem, amuleti vices subiret. Demum nemo umquam eo loci tractu videat, quam in lapide isto colorum varietatem & pulcritudinem sub aspero cortice admiramur; multicolor ille est, alicubi cristallum nitore simulat in multos angulos refracto lumine; in hiacynthum abit aliquando cæruleo colore præfulgidus; partim berylli glaucinum fulgorem imitatus, partim in alias gemmas admirabili planè specie degenerat. Atque hæc omnia non immeritò adeo excelsam hujus sepulcri structuram, non naturæ viribus, sed singulari Dei opificis providentiæ tribuendam esse persuadent, aut quo honore aliorum aliquando Sanctorum corpora prosequutus est Deus, cùm thecas illis angelorum manibus præparavit, eumdem Rosaliæ impenderit, divini sui amoris monumentum; ac simul dum *mortali* ac viliori Virginis parti sepulcrum ad custodiam curavit exstruendum, quantas ille delicias immortali ejus animo sua sponte sibi caritatis nexu conse-

Cascinus & Salernus probare

Fondo librario antico dei Gesuiti italiani
www.fondolibrarioantico.it

confecrato contulerit, manifeſtò prodidit. Quod ſi tot annos & ſæcula occultum, ignotumque id corpus in alta defoſſum humo latere voluit; id majore patriæ ſervandæ beneficio, & celebrioribus Virginei cultus incrementis benignè rependendum ſanxit. *Hactenus Salernus, cujus ratiocinium tanti non videtur roboris, ut omnes ad aſſenſum pertrahere poſſit, ut magis patebit, ubi de lapideo loculo illo agetur num. 263. Sanè ſepultura angelorum manibus procurata non eſt res tam uſitata, ut ex conjecturis quibuſdam facilè aſſeri debeat, præſertim cùm tantum* S. Roſaliæ *privilegium antiquitas prorſus ignoraverit: nulla enim pictura antiqua talem Sanctæ ſepulturam repræſentat: nullus ſcriptor ante Caſcinum de ea vel per conjecturam meminit.*

nituntur: ſed probabilius eſt,

156 *Firmiſſimum ſepulturæ angelicæ argumentum eſſe ait Caſcinus pag. 274, quòd Sancta ſic vixerit ſolitaria, ut prorſus eſſet incognita: nec diffiteor id fore præcipuum talis ſepulturæ argumentum, modò ſuppoſitio illa ſatis eſſet probata: ab homine enim ſepeliri non poterat Sancta, ſi vita ejus & mors ſolitaria omnibus hominibus erat ignota. Verùm, uti ex antiquo cultu aliiſque rationibus antè oſtendi, Sanctam veriſimiliter non fuiſſe incognitam; ita ex antiqua notitia de ſepultura Sanctæ in monte Peregrino rectè videtur inferri, hominum operâ ibidem ſepultam fuiſſe. Vixiſſe in monte Peregrino* Roſaliam, *ibique mortuam & ſepultam, ſcivit ex antiqua traditione & aſſeruit Caietanus ante inventionem corporis; at tacuit de angelico in Sancta ſepelienda miniſterio. Jam verò, ſi Sancta uſque ad mortem fuiſſet incognita & ſepulta per angelos, quo modo vita, mors & ſepultura ejuſdem ad hominum notitiam perveniſſet?*

157 *No-*

Fondo librario antico dei Gesuiti italiani
www.fondolibrarioantico.it

157 *Nodum hunc qui scindere voluerit, necessariò dicet omnia illa innotescere potuisse per revelationem. Fateor, posse Deum sic occulta omnia hominibus manifestare. At nullum talis revelationis habemus fundamentum; cùm eam nullus scriptor antiquus asserat, nulla pictura antiqua insinuet. Nodus hic rursum est difficilis: nam si revelatione constitisset de sepultura* Rosaliæ *in monte Peregrino, cognitio revelationis æquè ad posteros pervenisset, quàm notitia loci sepulturæ; & revelatio illa non esset minùs scripto consignata, quàm ipse sepulcri locus. Quocumque igitur modo rem considerem, mihi longè apparet probabilius,* S. Rosaliam *hominum manibus in monte Peregrino sepultam. Fieri tamen potest, ut Deus singulari providentia Sanctæ ossa conservaverit; sicut ea deinde plurimis miraculis honoravit.*

fuisse ab hominibus sepultam.

§ XV. Antiquissimus Sanctæ cultus ex antiquis ecclesiis, sacellis, & altaribus.

Antiquus Sanctæ cultus à variis probatus:

Antiquus S. Rosaliæ *cultus ex hactenus dictis abunde colligi potest, & magis asseritur apud Caietanum in Vita, apud Cascinum lib. 1 cap. 2, & apud Salernum sæpè jam laudatum. Illum verò omnium luculentissimè ostendit Josephus Spucces Societatis Jesu dissertatione Ms., quâ anno 1642 Romæ antiquitatem cultûs* S. Rosaliæ *defendit. Dissertationem hanc Ms. cum altera ejusdem auctoris de stirpe* S. Rosaliæ

Fondo librario antico dei Gesuiti italiani
www.fondolibrarioantico.it

nobiſcum anno 1744 communicavit R. P. Staniſlaus Ignatius Caſtiglia Societatis Jeſu, tunc provinciæ Siculæ præpoſitus, qui & haſce obſervationes in indice monumentorum ad nos miſſorum adjungit: Authentica omnia monumenta, quæ P. Joſephus Spucces in hiſce diſſertationibus citat, ex ejuſdem mandato ritè conquiſivit, atque in duos tomos diſtribuit, P. Hieronymus la Chiana Panormitanus Societatis Jeſu, eaque omnia, publicâ auctoritate firmata, in capſula quadam fuere incluſa, atque in recondito Panormitanæ urbis theſauro, in quo publica civitatis pecunia ſervatur, repoſita. Ea omnia quidam è noſtris, cujus operâ in his S. Roſaliæ monumentis colligendis uſus ſum, ſenatu annuente, vidit & pervolvit. Sed quoniam nimis longum erat, omnia tranſcribere; indicem tantum eorum monumentorum tranſcriptum mittimus, unà cum epiſtola nuncupatoria ad ſenatum Panormitanum, quam idem P. Hieronymus la Chiana Operi præfigit, additis uno vel altero ex iiſdem monumentis, quæ apud nos erant. *Hactenus diligentiſſimus atque humaniſſimus Caſtiglia, aut ipſius adjutor P. Noto.*

cultus ille primò oſtenditur ex perpetua traditione,

159 *Quod ſpectat ad monumenta citata in Diſſertatione, iis non magnopere indigemus, tum quòd antiquitas cultûs clarior ſit, quàm ut dubitationi poſſit eſſe obnoxia; tum quòd pleraque auctoris aſſerta confirmari poſſint ex Caſcino aut Salerno. Qua de cauſa totam ferè laudati Spucces Diſſertationem ſubjiciam, omiſſis allegationibus, quæ nimiâ frequentiâ ſermonem ipſius minùs expeditum reddunt, & adjuncta illorum loco auctoritate Caſcini vel Salerni. Auctor orditur ab anno Sanctæ emortuali, non omnino certo, ut antè oſtendi; ac ita ſcribit:* Sanctam Roſaliam

Fondo librario antico dei Gesuiti italiani
www.fondolibrarioantico.it

ſaliam virginem Panormitanam ſub annum MCLX diem ſuum obiiſſe in ſpelunca montis Peregrini, præterquam quòd Sicilienſis eccleſiæ conſtantiſſima traditio teſtatur, ut videre eſt in ſecundo volumine à ſcriptura prima & ſequentibus uſque ad ſeptimam; ſcripſerunt & Pirrus in Notitia Panormitanæ eccleſiæ ad annum prædictum, & Ferrarius in Catalogo ad diem pridie Nonas Septembris in notis . . . Eamdem porrò à primis illis annis, qui ejus mortem ſunt conſecuti, ſummo honore cultam, atque eo loco habitam, quo Sancti haberi ſolerent in Eccleſia Dei, eadem docet traditio in ſcripturis ſuprà laudatis. *Hoc primum eſt auctoris argumentum à perpetua traditione deſumptum. Scripturæ verò, quas laudat, ſunt ſeptem epiſtolæ, eodem anno* 1642 *exaratæ, & P. Spucces ut procuratori traditæ. Eæ ſic recenſentur in catalogo antè memorato:* 1. Litteræ ſenatus Panormitani ad SS. D. N. de antiqua traditione ſanctitatis ac generis S. Roſaliæ. 2. Ejuſdem de eadem litteræ ad alios. 3. Eminentiſſimi Cardinalis Doria archiepiſcopi Panormitani de eadem litteræ. 4. Capituli & cleri Panormitani de eadem litteræ. 5. Beneficiariorum ac parochorum de eadem litteræ. 6. Principum virorum de eadem re litteræ. 7. Populi Panormitani de eadem re litteræ.

160 *Hæ porrò litteræ cum ſubſcriptionibus omnibus ad manum mihi ſunt. Verùm cùm omnes in eamdem planè ſententiam conſpirent, ſatis erit huc ſpectantia è litteris Cardinalis archiepiſcopi exſcribere, prout facio:* Nos D. Joannettinus Doria S. R. E. presbyter Cardinalis tituli S. Petri in Monte Aureo, archiepiſcopus Panormitanus, omnibus & ſingulis, quibus præſens fuerit exhibita vel oſtenſa, fidem facimus & atteſta- *per Cardinalem Doriam aliosque aſſerta.*

Fondo librario antico dei Gesuiti italiani
www.fondolibrarioantico.it

teſtamur, antiquiſſima & conſtante & invariata populi & eccleſiæ Panormitanæ, aliarumque Sicilienſium eccleſiarum traditione acceptum & creditum, & in omnium mentibus inſitum, & ore verſatum; perpetua etiam conſuetudine confirmatum & approbatum, ſanctam Roſaliam virginem Panormi natam, & ex regio Caroli Magni ſanguine prognatam, abdicatis amore Chriſti paternis divitiis & honoribus, & aulæ regiæ, in qua educata fuerat, omnibuſque ſæculi pompis proculcatis, in montis Quiſquinenſis primùm, deinde Peregrini ſpeluncas fugiſſe, ibique ſolitariam vitam egiſſe, ac mortem ſanctiſſimè obiiſſe; ſtatim verò poſt mortem communi omnium opinione ac fide Sanctam fuiſſe appellatam, & ſanctarum virginum ritu dicatis illi templis, propoſitis imaginibus cultam, invocatam in litaniis, Officio eccleſiaſtico, ac Miſſæ celebratione honoratam &c. *Ad hæc ſolùm pauca obſervo. Primò voces illæ*, ſtatim poſt mortem, *non nimis rigidè ſunt explicandæ; cùm incertum ſit quoto poſt mortem anno cultus ſit inchoatus; certum tamen videatur, Sanctam coli cœptam ſeculo duodecimo, quo obiit. Secundò cultum illum haud dubiè paulatim creviſſe, & veriſimiliter non eodem anno, quo obiit*, Sanctam *vocari cœptam, & cultam Officio eccleſiaſtico; neque eam opinor eſſe mentem Eminentiſſimi Cardinalis. Tertiò traditio de cultu haud dubiè* antiquiſſima *&* invariata *eſt: at id non æquè convenit anno emortuali, neque omnibus, quæ de Sancta vivente aſſeruntur, prout colligi poteſt ex iis, quæ de ſingulis ſuo loco ſunt diſputata.*

ſecundò ex plurimis

161 *Hiſce breviter obſervatis, redeo ad laudatam Diſſertationem, cujus auctor poſt ſuperiora ſic proſequitur:* Ego verò jam luculentiùs demon-

Fondo librario antico dei Gesuiti italiani
www.fondolibrarioantico.it

demonſtrabo ex ſcripturis in hoc primo volumine contentis. Certè in Eccleſia cultus, qui Sanctis adhiberi ſolet, hic eſt, templorum & altarium dedicatio, imagines titulo ſanctitatis inſcriptæ, beneficia ipſorum nomine inſtituta, publica invocatio, ſolemnis ac feſta natalis celebratio. Singula oſtendam antiquitus S. Roſaliæ ab eccleſia Sicilienſi attributa; &, quod caput eſt, conſcio & approbante ſummo Pontifice. *Deinde de eccleſiis & altaribus ita differit:* Primò Racalmuti *, quod eſt oppidum in diœceſi Agrigentina, templum habetur antiquiſſimum S. Roſaliæ; cujus antiquitas refertur ad annum MCCVIII, ut conjicere licet ex notis repertis in arcu quodam ejuſdem eccleſiæ, quæ hujuſmodi erant MCCVIII: quinque enim poſtremæ jam media ſui parte corroſæ, hanc tantùm ſpeciem oſtendebant. *Hanc* S. Roſaliæ *eccleſiam memorat etiam breviſſimè Salernus pag.* 152, *& Caſcinus pag.* 14 *&* 15. *At hic uno ſeculo eccleſiam poſteriorem facere videtur, cùm narret ædificatam inter annum* 1320 *&* 1330, *uti ibidem videre licet. Verùm ſive ſeculo* XIII *ſive* XIV *condita ſit illa eccleſia* S. Roſaliæ, *certum eſt antiquiſſimi cultus argumentum.*

* Rahalmuto

162. Secundò Panormi anno MCCLVII celebre jam erat templum S. Roſaliæ, ut patet è legato Theophaniæ nobilis matronæ, quod teſtamento reliquit eccleſiæ S. Roſaliæ... De eadem eccleſia fit mentio in teſtamento nobilis viri Joannis de Calavallis anno MCCCXXXVII. Tertiò de eadem eccleſia, & ſimul de alia capella ejuſdem Sanctæ in eccleſia S. Catharinæ de Olivella fit mentio in quodam catalogo, confecto anno MCDXXXIX juſſu archiepiſcopi Panormitani, qui tunc temporis erat vir ille celeberrimus Nicolaus Tudiſcus,

jam inde à ſeculo XIII

Fondo librario antico dei Gesuiti italiani
www.fondolibrarioantico.it

discus, qui per antonomasiam dicitur PANORMITANUS. *De utraque hac æde sacra Salernus ita loquitur pag.* 152: Celebritatem ergo nominis, Divæ titulum cum religioso cultu, ab ecclesia Sicula jam diu usurpato, hæc planè contestantur: antrum Peregrini montis jam dudum ante plura sæcula religiosè cultum, ædis sacræ titulus cum virginis Rosaliæ effigie; cujus aræ adnexum olim ecclesiasticum beneficium de jure patronatûs Panormitani senatus: alterum item templum eidem Virgini ibi ante annum salutis MCDXIV excitatum, ubi proximè deinde exstructa est D. Catharinæ ædes, cui nomen Olivellæ fecit olea ex propinqua area. Atque ædis utriusque meminit eruditissimus juris canonici doctor Nicolaus Tudiscus archiepiscopus Panormitanus, qui sub nomine Abbatis Panormitani inclaruit & celebratur: is enim anno MCDXXXIX in catalogum ducentarum ferè sacrarum ædium, quibus thynnariæ piscationes aliquot pisces quotannis pendunt, regessit duplex hoc S. Rosaliæ templum.

Sanctæ dictis

163 Eidem eleemosynas erogatas legimus: qua in re numquam excidere è memoria debet antiquissima cujusdam Theophaniæ testamentaria dispositio, in pergamena carta scripta die XVIII Aprilis, anno MCCLVII, quam autographam sæpe legimus, & custodiri diligentur curavimus: ibi enim inter alia Sanctis legata, tarenum aureum S. Rosaliæ templo solvi imperavit; ostenditque apertissimè intra centum annos à Rosaliæ obitu sacram illi ædem publico cultu exstructam. *Cascinus pag.* 6 *agit de ecclesia montis Peregrini, & pag.* 9 *idem adducit testamentum Theophaniæ, dubitans tamen, an hæc legatum fecerit in favorem ecclesiæ* S. Rosaliæ *montis Peregrini,*

Fondo librario antico dei Gesuiti italiani
www.fondolibrarioantico.it

grini, an in favorem alterius ecclesiæ S. Rosaliæ, *quam tunc etiam Panormi fuisse affirmat. De ecclesia montis Peregrini certò agitur apud Amatum in litteris Panormitanorum anni* 1421, *ubi festivitas* S. Rosaliæ *in monte Peregrino celebrari dicitur in die Ascensionis. At nihil refert ad antiquitatem cultûs demonstrandam, utri* S. Rosaliæ *ecclesiæ gratia illa sit præstita.*

164 Quartò, *ut prosequitur Spucces*, Rivelli, quod oppidum est in diœcesi Polycastrensi provinciæ Basilicatæ, anno MCDLXXVIII conditum est templum S. Rosaliæ. *Salernus scribit*, Rovelli in Lucania, *sed idem oppidum designat.* Quintò Julianæ, quod oppidum est in Sicilia diœcesis Agrigentinæ, ab immemorabili excitatum fuit in templo maximo altare S. Rosaliæ, cujus mentio habetur in quadam scriptura jam inde ab anno MDXXII. . . De eodem altari fit mentio in quadam nota Agrigentinæ ecclesiæ, edita anno MDXL. Sextò Politii, quæ civitas est in Sicilia diœcesis Cephalæditanæ, antiquissimum fuit templum S. Rosaliæ, cujus adhuc ruinæ, solumque ipsum habetur in honore. *Consentit Cascinus pag.* 14, *meminitque de eodem brevissimè Salernus.* Septimò. Anno MDXCIV confratres S. Catharinæ de Olivella concedunt RR. Patribus Oratorii capellam S. Rosaliæ antiquissimam, cum onere aliam fabricandi in nova ecclesia S. Ignatii martyris: quod & factum est. *Idem Cascinus pag.* 10 *&* 11 *asserit.* Octavo. Bibonæ, quod oppidum est in Sicilia diœcesis Agrigentinæ de dominio S. Rosaliæ, ejus templum exstat longè antiquissimum, quod tradunt ante trecentos, vel & quadringentos annos conditum fuisse . . . Templo adjuncta confraternitas, cujus initia referunt ad annum MCCI hoc argumento,

ecclesiis, sacellis, altaribus,

Fondo librario antico dei Gesuiti italiani
www.fondolibrarioantico.it

mento, quòd cùm lis esset de præcedentia in processionibus, quæ ibi sequitur antiquitatem, inter confratres S. Antonii, S. Bartholomæi, & S. Rosaliæ; confratres autem S. Bartholomæi de scripturis antiquitatem probarent jam ab anno prædicto; ea lis jure terminari non potuit: sed composita est hoc pacto, ut vicissim præcederent. Unde colligitur, tunc temporis à confratribus S. Rosaliæ exhibitas fuisse scripturas saltem paris antiquitatis... Ad ejus templi antiquitatem pertinet, quòd tertiò collapsum, reparatum est ter... Rursus quòd æs campanum ejusdem ecclesiæ jam ab anno MCDLXXVII non conditum, sed refectum est. *De ecclesia Bivonensi admodùm antiqua agit etiam Caietanus in Vita edenda, Cascinus pag. 15 & seq., & breviter Salernus.*

quæ per totam ferè

165 Nonò. In antro Quisquinensi jam inde à primis sæculis post mortem S. Rosaliæ excitatum fuisse altare eidem Sanctæ, testantur tabulæ Stephanenses. *Institui solitas supplicantium processiones ad eum locum, testatur Cascinus pag. 17, & latiùs ex authentico Ms. probabo inferiùs § 26, ubi narrabitur istius antri inventio.* Decimo.

* Traina

Troïna * oppidum est diœcesis Messanensis: ibi templum antiquissimum S. Rosaliæ (*fuisse*,) testantur ruinæ, quæ adhuc ejus nomen retinent. *Consonat Cascinus pag. 20, addens Sanctam suo etiam tempore particulariter ibidem invocari solitam, licèt ecclesia ipsius foret destructa. Mentio ejusdem ecclesiæ est apud Salernum.* Undecimò. Raguſa, oppidum Syracusanæ diœcesis, templum habet S. Rosaliæ longè vetustissimum. *De hoc, uti & de pluribus veneralionis argumentis in diœcesi Syracusana, Cascinus pag. 20 & 21.* Duodecimò. Siciis, diœcesis Syracusanæ oppi-

Fondo librario antico dei Gesuiti italiani
www.fondolibrarioantico.it

oppidum aliud, templum habuit ejusdem Sanctæ ab immemorabili, cujus ruinæ adhuc in honore sunt... Decimo tertiò. Maurus, oppidum diœcesis Messanensis, ecclesiam habuit S. Rosaliæ ab immemorabili... Decimo quartò. Aliud templum ejus exstat ab immemorabili in oppido Tostoreti, (*Salernus* Tortoricii) diœcesis Messanensis. Decimo quintò. Aliud item antiquissimum in oppido Faficarra (*Salernus scribit* Ficarræ) diœcesis Messanensis, post ruinas reparatum anno MDCV, hoc est XIX annis ante inventionem corporis. *De omnibus consentiunt Salernus breviter, & fusiùs Cascinus cap.* 2.

166 Decimo sextò. Templum Olivellense, (*de quo jam suprà actum*) S. Rosaliæ dicatum Panormi ab immemorabili... Decimo septimò. Templum aliud ejusdem Calascibettæ *, diœcesis Catinensis, vetustate collapsum... Decimo octavò. Ruinæ templi antiquissimi S. Rosaliæ, quæ nomen ac venerationem retinent, in ora Cephalæditana. Hæc sunt templa antiquitus in honorem S. Rosaliæ dicata, & omni cultu ac veneratione à fidelibus frequentata: recentiora enim, quæ nostra ætas condidit, missa facimus: inter quæ unum habetur Panormi constructum auctoritate sanctissimi Domini nostri Urbani VIII, Pontificis maximi, quem Deus servet in multos annos. *Hactenus Spucces de ecclesiis, sacellis & altaribus Sanctæ. Unum alterumve adjungit Salernus, ita brevissimè de hisce scribens:* Aliorum etiam quatuordecim delubrorum per universam Siciliam, repertis eorumdem vestigiis, renovata modò memoria est, Caccabi in hospitio, seu, ut vocant, grancia monasterii S. Nicolai de Nemore; Cephalœdi ad littus Orienti adversum duplici ab oppido lapide: Politii, Rahalmuti, Bis-

Siciliam assignantur.

* Calatascibet

Fondo librario antico dei Gesuiti italiani
www.fondolibrarioantico.it

bonæ, Calascibettæ, Troïnæ, Ficarræ, Sancto-Mauri, Tortoricii, Sicli, Augustæ *, Paulæ * in Calabria, Rovelli in Lucania. Altaria recensentur multo plura. *Hæc de ecclesiis, sacellis & altaribus sufficiant, ut ad alia antiqui cultus argumenta progrediamur.*

* Agousta
* Paola

§ XVI. Antiquissima veneratio ex imaginibus vetustis, aliisque ulteriùs probata: ea deinde, postquam nonnihil elanguerat, instaurata initio seculi XVII.

Imagines Sanctæ

AB ecclesiis & altaribus ad vetustas S. Rosaliæ *imagines transit Spucces, atque ita ratiocinatur:* Inter imagines S. Rosaliæ omnium antiquissima videtur, quæ jam inde ab anno MCLXXIV, hoc est anno decimo quarto post obitum ejusdem (*secundum ipsius de anno emortuali sententiam*) creditur fuisse depicta in trabe summæ contignationis templi regii Monteregalensis. Eamdem enim ætatem videntur habere picturæ illæ, quam habet prima ipsa templi contignatio, quæ facta fuit anno MCLXXIV, ut patet ex Pirro in notitia Monteregalensis ecclesiæ (*tom. 1 Italiæ sacræ pag. 397 & seq.*) & Lello part. 2; nec umquam reparata ante annum MDCXXIX. *Si satis certa sit assignata picturæ antiquitas, culta fuit Sancta pauciſſimis post mortem annis:*

Fondo librario antico dei Gesuiti italiani
www.fondolibrarioantico.it

annis: nam ſuo loco oſtendi, eam veriſimiliter ſeriùs obiiſſe, quàm anno 1160.

168 *Verùm quidquid ſit de tanta hujus pi-* *ad ſeculum*
ſturæ vetuſtate, quæ non ſatis clarè oſtenditur, XII *relatæ:*
aliam ejuſdem ferè ætatis memorat Salernus his verbis: Imagines verò cùm ſanctitatis titulo publici cultus teſte innumeræ, eæque antiquiſſimæ: inter quas poſt plures ab inventione reliquiarum annos ea innotuit, quæ in cathedrali Panormitano templo depicta olim fuit; trabibus enim majoribus ſuſtinendis, ſeu potiùs ornandis ad parietes lignea ſulcra aptè conformata ſubduntur: in iis verò depictæ ſunt plures Sanctorum effigies, quæ tamen eorum, qui in ſolo ejuſdem templi degunt, ob altitudinem oculorum aciem adeo fugiunt, ut inde dignoſci nequeant: dum autem idem templum magnificentiſſimè, ut moris eſt, celebrando S. Roſaliæ feſto holoſericis auro intertextis aulæis, & divite gaza exornarctur, ſub nona trabe agnitus in imagine S. Roſaliæ eremiticus veſtis modus, nam cinericii coloris ſacco veſtitur, cui circumjectum ad humeros, peregrinorum ritu breve palliolum cæruleo, ſed jam languido, colore imbutum; binis roſis hinc & inde, quâ brachia pallio teguntur, & characteribus S. R. nomen S. Roſaliæ innuitur. Trabs autem illa cum ornamentis præſefert æqualem templo antiquitatem, quod dedicatum fuiſſe conſtat à Gualterio archiepiſcopo, ejus auctore anno MCLXXXV. *De Gualterio II archiepiſcopo Panormitano agit Pirrus tom.* I *à pag.* 121, *ubi etiam pag.* 127 *de conſtructa eccleſia hac cathedrali.*

169 *Spucces porrò præcedentibus hæc ſubdit:* *aliæ item*
Proximè (*vetuſtate*) accedit tabula Marturanenſis Panormi. *Hanc, quam omnium vetuſtiſſi-* *vetuſtæ,*

Fondo librario antico dei Gesuiti italiani
www.fondolibrarioantico.it

mam ſuſpicabatur Caſcinus, æri inciſam dedi ad § 7. Panormi etiam duæ aliæ habentur tabulæ Olivellenſis (*eccleſiæ*) miræ antiquitatis. *Utramque dedi ex Caſcino, cujus altera eſt ſecunda, altera ſeptima.* Ibidem alia conviſitur imago S. Roſaliæ vetuſtiſſima in hoſpitali, quod vocant Magnum. *Dabitur infrà ex Caſcino, cujus eſt decima quinta.* Ibidem alia ejuſdem imago perantiqua habetur in parochiali templo S. Nicolai ab Albergaria. Bibonæ, quæ civitas fuit de dominio S. Roſaliæ, exſtant antiquiſſimæ imagines S. Roſaliæ octo: prima in eccleſia ejuſdem S. Roſaliæ, depicta anno MCDXCIV. Secunda ad poſtes cujuſdam tabernaculi in eadem eccleſia, facta anno MCDXLIX. Tertia, quæ videtur omnium antiquiſſima, in medio gonfalonii ejuſdem eccleſiæ. Quarta eſt lignea ſtatua inaurata, quæ, cùm vetuſtate jam penè confecta eſſet, inſtaurata eſt anno MDXXXII. Unde colligitur, ejus ætatem longè antiquiorem fuiſſe. Quinta altera ſtatua ejuſdem, hac etiam vetuſtior, & omnino corroſa, quæ ſervatur in ſacello ejuſdem eccleſiæ. Sexta in eccleſia parochiali S. Agathæ, cujus antiquitatem teſtantur Gothici characteres. Septima in eccleſia S. Antonii, facta anno MDVIII. Octava in exteriori fronte cujuſdam domus. *Ex hiſce varias ex Caſcino dedi, ſuis locis videndas.*

ex quibus variæ nomen Sanctæ habent inſcriptum:

170 S. Stephanus oppidum eſt prope Bibonam de ditione ejuſdem S. Roſaliæ. Ibi imago eſt S. Roſaliæ perantiqua ab anno MCDLXVIII in maxima eccleſia. Alia ejuſdem imago habetur in gonfalonio S. Mariæ Magdalenæ ejuſdem oppidi... Raguſæ præter templum S. Roſaliæ dicatum, alia exſtat pervetuſta ejuſdem imago in eccleſia S. Theodori, ſumma cum veneratione habita...

Fondo librario antico dei Gesuiti italiani
www.fondolibrarioantico.it

bita. . . Calaſcibettæ præter templum proprium S. Roſaliæ, alia ejuſdem imago ab immemorabili colitur in eccleſia S. Mariæ à monte Carmelo. . . Jam verò pleræque iſtarum imaginum inſcriptum gerunt nomen S. Roſaliæ, ut imago Marturanenſis, . . . imago prima Bibonenſis, . . . itidem octava Bibonenſis, . . . & aliæ complures. Jam ergo ab imaginibus ad beneficia tranſeamus. *Qui verò de iſtis imaginibus plura enucleatiùs diſputata deſiderat, adeat Opus Italicum Caſcini, qui de illis maximè agit lib.* 1 *cap.* 2, *licèt aliis quoque locis de eiſdem non pauca differat. Ego interim, cùm dicta ad propoſitum noſtrum ſufficiant, progredior cum auctore Diſſertationis ad* beneficia antiquitus conſtituta ſub titulo ac nomine S. Roſaliæ.

varia quoque beneficia antiquitus inſtituta titulo S. Roſaliæ:

171 Omnium, *inquit*, antiquiſſimum eſt Panormitanum, erectum in monte Peregrino, qui antiquitus ERCTA dicebatur. Hujus prima inſtitutio immemorabilis eſt: tamen habentur antiquiſſima teſtimonia jam inde ab anno MCCCXCIII, . . . rurſus ab anno MCCCXCIX, ſcript. 7 fol. 41. Qua in ſcriptura illud eſt notabile, quòd hoc beneficium prædictis illis annis conferebatur à ſummo Pontifice Romano: unde patet, cultum S. Roſaliæ notum ac probatum fuiſſe Pontifici. Præterea ejuſdem beneficii mentio habetur anno MCDVIII, . . . MCDXVIII *&c. Pergit auctor ex ſcripturis plurimis, quæ mihi ad manum non ſunt, mentionem hujus beneficii oſtendere per totum ſeculum* XV, XVI *& initium* XVII, *ſeu uſque ad annum* 1611; *de quo varia etiam adduxit Caſcinus pag.* 6. *Deinde ſic proſequitur Spuces ad alia:* Alterum eſt beneficium Julianenſe, de quo fit mentio anno MDXXII, . . & anno MDXLI . . . Ad beneficia revocari poteſt feudorum inſti-

Fondo librario antico dei Gesuiti italiani
www.fondolibrarioantico.it

institutio. Anno igitur MCDLXVIII in agro Calascibettensi feudum institutum auctoritate regia sub titulo S. Rosaliæ. *Hisce expeditis, ad publicam Sanctæ invocationem cum eodem auctore pergo.*

antiqua invocatio item probata:

172 Panormi, *inquit*, in metropolitana ecclesia publicè invocari solitam S. Rosaliam, testantur memoriæ veterum librorum, quibus illa ecclesia utitur in publica officia ... Idem testatur liber precum, quo antiquitus utebatur ecclesia S. Michaëlis in eadem urbe, conscriptus anno MCCCXLIII, ubi inter alias virgines proponitur etiam invocanda S. Rosalia .... Bibonæ publicam & antiquissimam fuisse invocationem S. Rosaliæ, testantur tabulæ Bibonenses, ... & specialiùs ad amoliendam pestem ... Idem de oppido S. Stephani testantur tabulæ Stephanenses ... Idem de monasterio Bibonensi S. Pauli testantur tabulæ Bibonenses... Idem de oppido Racalmutensi testantur ejus tabulæ... Idem de civitate Mazarensi testantur tabulæ Mazarienses. *Hæc breviter Spucces. Salernus verò ad propositum nostrum habet sequentia:* In antiquas etiam litanias, quæ inter supplicationes Panormi olim recitabantur, S. Rosaliæ nomen in aliarum virginum chorum relatum esse, ex codicibus, ante plura secula manu descriptis, liquet. *Similia narrat Cascinus pag.* XI, *observans etiam nomen* S. Rosaliæ *reperiri in hymnis antiquis, in quibus multa antiquorum Sanctorum sunt nomina, ita tamen ut nomina SS. Bernardi, Francisci & Dominici necdum in iis occurrerent. Ex quo colligit*, Rosaliam *ante laudatos Sanctos Panormi fuisse cultam.*

173 *Ad celebratam Sanctæ festivitatem demum procedit Spucces, atque id breviter ostendit*

Fondo librario antico dei Gesuiti italiani
www.fondolibrarioantico.it

dit his verbis : Festum celebratum antiquitus die IV Septembris Panormi, testantur tabulæ Panormitanæ ... Racalmuti idem testantur tabulæ Racalmutenses ... Bibonæ idem testantur tabulæ Bibonenses ... Idem testantur S. Stephani tabulæ Stephanenses ... Raguſæ idem testantur tabulæ Raguſanæ. *Ex dictis verò omnibus ita concludit :* Jam igitur hæc omnia satis luculenter ostendunt, sanctam Rosaliam jam inde ante quadringentos annos (*id est, ab anno circitèr* 1242) habitam eo loco, quo cæteri Sancti haberi solerent. *Legitima est conclusio, si auctor solùm velit insinuare,* S. Rosaliam *cultu ecclesiastico ab eo tempore honoratam fuisse in Sicilia, & à fidelibus invocatam. Si verò inferre voluerit, Sanctæ festivitatem tam diu celebratam fuisse Officio ecclesiastico, uti sit de præcipuis Sanctis, & quidem per totam Ecclesiam, ut verba sonant, id sanè non satis probaverat; cùm nullibi ostendat, à quo tempore cœpta sit celebrari Sanctæ festivitas annua; cúmque certum sit, eam non fuisse celebratam per totam Ecclesiam. Verùm id necessarium non erat, ad immemorabilem & legitimum* S. Rosaliæ *cultum demonstrandum : atque is tam luculenter ostensus est, ut nullus relinquatur dubitationi locus.*

festivitas item celebrata.

174 *Cascinus lib.* 2 *cap.* 19 *pag.* 281 *asserit,* S. Rosaliam *jam fuisse cultam tempore Willelmi I Siciliæ regis, qui obiit anno* 1166, *cultumque ejus ab Alexandro Papa III approbatum suspicatur. Mancusus verò in Vita part.* 1 § 21 *pag.* 165 *confidentiùs affirmat antiquam de* S. Rosalia *orationem compositam aut confirmatam ab Alexandro III. Verùm neuter allegat auctoritatem antiquorum, aut rationes idoneas, quibus tanta cultûs antiquitas ostendatur : imò ne satis*

Non videtur Sancta culta tempore Willelmi I, sed ante finem seculi XII *:*

Fondo librario antico dei Gesuiti italiani
www.fondolibrarioantico.it

ſatis quidem probari poteſt, S. Roſaliam *eſſe defunctam ante Willelmum I. Oratio autem, de qua Mancuſus loquitur, hæc eſt:* Deus corona gloriæ, qui beatam Roſaliam virginem de regia ad deſertum eductam, & glorioſis floribus coronatam, ad paradiſi delitias aſſumpſiſti, da, quæſumus, ejus auxiliis, ut à malis omnibus eruamur, & perſeverantiæ coronis potiamur optatis. Per Dominum *&c. Recitatur eadem oratio in fine Operis Caſcini pag.* 320; *at non additur, à quo tempore uſitata aut compoſita fuerit. Quapropter tanta illius orationis antiquitas non fuerat affirmanda, ſed probanda: & forſan multùm laborâſſet Mancuſus, ſi voluiſſet oſtendere, orationem illam ante ſeculum* XVII *fuiſſe compoſitam. Vincentius Auria in Roſa cæleſti pag.* 28 *&* 29 *affirmat ex Philippo Paruta, eccleſiam Sanctæ in monte Peregrino fundatam ab anno* 1180: *quod an ſatis certum ſit, ignoro. Verumtamen ex hactenus dictis colligitur*, S. Roſaliam *aliquo ſaltem cultu honoratam fuiſſe ante finem ſeculi* XII, *eumque magis dilatatum ſeculo* XIII, *& ſequentibus, donec paulatim cœperit langueſcere, ut glorioſiùs inſtaurareiur ſeculo* XVII.

cultus ille poſtea nonnihil elanguerat.

175 *Salernus de langueſcente primùm, ac deinde inſtaurato ſanctæ Solitariæ cultu hæc ſcribit:* Sed, quod mireris, cultus tantus, ac tam latè ſparſus, obtorpeſcentibus Siculorum animis, & decedente ſanctitatis fama, ſenſim refrixerat: quod non aliunde manâſſe credam, quàm quòd laterent ſacroſanctæ ejus Virginis reliquiæ, quæ mortalium animos cæleſti igne ſuccenderent, & amorem beneficiis foverent. Ita cùm olim latuêre apoſtolorum Petri & Pauli corpora, deſierant, uti ſcribunt Platina & Ciacconius, rerum Pontificiarum ſcriptores, in honore eſſe propter

Fondo librario antico dei Gesuiti italiani
www.fondolibrarioantico.it

propter desuetudinem & ignorantiam hominum, quousque sub Urbano V innotuêre. Quare excidisse Rosaliæ cultum permisit Deus in alicujus oblivionis tenebras, ut feliciùs & ampliori celebritate resurgeret. Numquam tamen deleta prorsus S. Rosaliæ memoria, (*ut abunde colligi potest ex suprà dictis*) sed retenta sunt semina, unde ad gloriam pullularet. In cathedrali enim æde Panormitana die IV Septembris ritu semiduplici recitari jam cœperant, renovato cultûs studio ad anniversarium festum, divinæ preces ab anno MDCIX: & futuræ inventionis spem de eruendâ ab impendentibus periculis patriâ fama, divino confirmata oraculo, sustinebat. Qua verò ratione celebritas nominis, hominum obsequia & plausus in divam Rosaliam reflоruerint per ejus reliquiarum inventionem, mox, cùm de ea agemus, differendum erit. *Cascinus hisce omnibus lib. I cap. 2 satis consonat; certumque est, venerationem* S. Rosaliæ *per corporis inventionem ita revixisse, ut longè facta sit celebrior, quàm antè umquam fuerat.*

§ XVII. Beneficia aliaque corporis inventioni prævia: corpus variis vicibus frustra quæsitum.

Quamquam pleraque beneficia S. Rosaliæ, *quæ ad posterorum memoriam pervenerunt, facta sunt circa tempus inventi corporis aut tempore posteriore, nonnulla tamen narrantur, quæ diu*

Bivonenses, jussi Sanctæ ecclesiam struere, & peste per eam liberati:

Fondo librario antico dei Gesuiti italiani
www.fondolibrarioantico.it

diu præcesserunt. Cascinus Bivonam à S. Rosaliâ *jam anno* 1348 *peste liberatam scribit, rem narrans hoc modo pag.* 167 Protectionem istam & amorem Sanctæ experta est Bivona magno beneficio & gloriâ ipsius occasione universalis pestilentiæ, quæ totam afflixit Siciliam, & memoratur à Fazello ad annum MCCCXLVII. Quippe celebris fuit apparitio S. Rosaliæ, in ejus vicinia extra oppidum supra magnum saxum oblata puellæ, quæ in propinquo torrente panniculos lavabat lineos: hæc monebatur, Bivonenses peste liberandos, si eo in loco ecclesiam S. Rosaliæ exstruerent. Fides tunc temporis relationi revelationis non est habita. Verùm durante semper malo, reversa anno sequente Sancta, apparuit homini fide digno, cui cùm credidissent, fabricata est ecclesia in illo loco, qui paucis passibus distat ab oppido: secutaque inde est mali cessatio. Hinc eam particulari oratione invocant tamquam patronam. Asserunt abhinc tempore non multo trabem fuisse in illa ecclesia, in eaque notatum fuisse annum MCCCXLVIII, qui optimè cohæret cum tempore prædictæ pestilentiæ. *Hactenus Cascinus, plura subnectens de ecclesia illa Bivonensi: at non indicat, ex quo scriptore vel monumento antiquo factum istud didicerit. Idem tamen paucioribus verbis deinde retulit Vincentius Auria in Rosa cælesti pag.* 45. *Suspicari quis posset, apparitionem illam haustam esse ex Caietano, qui narrat S.* Rosaliam *pestis tempore apparuisse, monuisseque ut sibi ecclesia Bivonæ exstrueretur: aut, quia nonnulla addit, ex iisdem cum illo hausisse monumentis; annumque, qui prætermissus est à Caietano, ex solis adjectum conjecturis; ac præsertim ex trabe memorata.*

177 *Cascinus lib.* 2 *cap.* 21 *pag.* 318 *ex imagine*

Fondo librario antico dei Gesuiti italiani
www.fondolibrarioantico.it

Fondo librario antico dei Gesuiti italiani
www.fondolibrarioantico.it

INTER QVATVOR VIRGINES ANTIQVIORA PANORMITANÆ VRBIS PRÆSIDIA ET DECORA MEDIA SPECTATVR ROSALIA.

Ex veteri, et nobili pictura in pariete ad Orientem sito ad atrium magni nosocomij in vrbe Panormo.

XV

pag. 171

Fondo librario antico dei Gesuiti italiani
www.fondolibrarioantico.it

gine vetusta, quæ S. Rosaliam *exhibet mediam inter quatuor sanctas Virgines, conjecturam formal de alio quodam beneficio, ipsius patrocinio à Panormitanis impetrato. Imaginem illam laudatus scriptor refert ad annum ferè* MCD, *eamque edidit loco decimo quinto, quemadmodum eamdem hic exhibeo. Observat verò Cascinus imaginem fuisse instauratam suo tempore, aut non diu antè, quia humiditate parietis multùm erat corrupta; partem tamen superiorem, quæ quinque repræsentat virgines, magis tum fuisse integram. Deinde totam figuram exponit hoc modo:* Quæ inter has (*virgines*) media est, Rosalia est rosis coronata, junctis manibus in modum patrocinantis. Ad dexteram ejus stat S. Agatha, quæ pro signo manus habet mamillis appositas. Huic altera adstat, funem manu tenens, quæ videtur S. Christina, cùm hæc fune alligata fuerit saxo, & in lacu submersa. Ad partem sinistram est S. Oliva, tenens ramum oleæ, insigne suum consuetum; & S. Nympha cum vase, quod significat vas olei ferventis, cui fuit injecta, & cum corona liliorum & rosarum in capite, quia sic coronata fuit ab angelo, simulac per manus S. Maximiliani archiepiscopi Panormitani sacrum suscepit baptisma. *Hallenus Cascinus. Porrò de S. Agatha apud nos actum est ad diem* V *Februarii, de S. Christina ad* XXIV *Julii, de S. Oliva ad* III *Junii, & de S. Nympha agetur cum Martyrologio Romano ad* X *Novembris, aut ad* XII *cum Siculis, ubi discuti poterunt facta hìc asserta.*

Cascinus ex antiqua pictura, ubi S. Rosalia inter quatuor virgines est media,

178 *Expositâ imagine, conjecturam suam subdit Cascinus his verbis:* Verùm hìc progredi nequeo, nisi pedem figam, animoque perpendam, qua de causa à ducentis, ut minimùm, & pluri-

suspicatur Panormum ab ea olim peste liberatam: quod est incertum.

Fondo librario antico dei Gesuiti italiani
www.fondolibrarioantico.it

pluribus annis medius locus cum tanto honore virgini Rosaliæ datus sit inter quatuor virgines & martyres, quæ antiquiores sunt Panormi patronæ; cùm hæ sine dubio in ecclesia præcedere soleant cùm martyrio tum antiquitate. Qua de causa animum induco ad dicendam conjecturam meam, nimirum quòd depictæ fuerint tempore alterius cujusdam liberationis à pestilentia, obtentæ ab eadem virgine Rosalia, quæ contra tale malum antiqua est patrona. Id tam locus, nimirum valetudinarium, confirmat quàm tempus, quo scitur pestilentia ibidem fuisse. *Ita ratiocinatur Cascinus, cujus rationes quidem evincunt*, S. Rosaliam *à multis seculis in magna veneratione fuisse apud Siculos, tamquam patronam singularem contra pestem. Verumtamen certo dici nequit, an occasione novi beneficii inter quatuor virgines media picta sit* S. Rosalia; *an verò ob memoriam præteritorum, vel alia de causa, præsertim cùm tempus facta pictura exactè notum non sit.*

Panormus anno 1474 peste liberata dicitur.

179 *Laudatus suprà Auria pag.* 28 *narrat, anno* 1474 *pestilentiam gravem fuisse Panormi, cúmque ecclesia* S. Rosaliæ *in monte Peregrino ruinam minaretur præ vetustate, instauratam fuisse eo tempore à senatu Panormitano, citóque sublatam esse pestilentiam; senatum verò in gratianimi tesseram restituisse beneficium, quod eidem ecclesiæ olim fuerat annexum. Joannes Maria Amatus Societatis Jesu in Opere de Principe templo Panormitano lib.* 9 *cap.* 2 *pag.* 225 *ex Camizzario Ms. lib.* 1 *de eodem beneficio ita scribit:* Pius senatus, cùm gravis lues anno MCDLXXIV*, VIII * Indictione, Siciliam & Panormum premeret, prætore Antonio de Mastro Antonio, decrevit SS. concivi Rosaliæ templum diru-

* erat eo anno VII

Fondo librario antico dei Gesuiti italiani
www.fondolibrarioantico.it

dirutum ob vetuſtatem in monte Peregrino de novo conſtruere : oh res mira ! ſtatim intermiſſa epidemia illa. *Hæc illi.*

180 *Caſcinus lib. 1 cap. 2 pag. 17 inſigne refert beneficium* S. Roſaliæ , *quæ oppidum S. Stephani immune ſervavit à peſte , tum latè per Siciliam graſſante. Verba ipſius Italica fideliter reddam Latinè. Ubi obſervaverat , in vicinia S. Stephani eſſe ſpeluncam Quiſquinenſem , ibique Sanctam annua ſupplicatione & feſtivitate coli : terram quoque ex ſpelunca loco ab incolis & externis religiosè ſumi contra morbos varios , & præſertim contra quartanam ; ad eumdem quoque locum non fruſtra recurri in malis publicis morborum , ſiccitatis aut pluviæ nimiæ ; ſed illa beneficia memoriæ mandata non eſſe ; ſubdit ſequentia :* Unum (*beneficium*) idque maximum refert oppidum S. Stephani , obtentum tempore alterius peſtilentiæ , quæ ante hanc (*anni* 1624) ætate noſtra fuit graviſſima anno MDLXXV. Ab hac intactum fuit oppidum iſtud beneficio S. Roſaliæ , quæ apparuit viro probo , cui nomen erat Paſchalis Barbera , eique hæc dixit verba : " Uxor tua utero geſtat filiolam , quam natam „ vocabis Roſaliam : & eritis liberi à peſte : re„ fer id conterraneis tuis „. Ita omnino evenit, quantumvis à violentia morbi contagioſi , quæ varia loca vicina occupaverat , multùm eſſent circumdati. *Oppidum S. Stephani ab apparente cuidam S. Roſalia ,*

181 Neque ſolùm circumcirca , ſed intùs quoque fuit peſtis ſine detrimento : cùm enim eò Bivonâ ſe contuliſſet Philippus di Alfieri cum familia ſua infecta ; ipſe illic mortuus eſt , & ſerie non interrupta ipſius uxor , filii , & ſoror. Et quia ſuſpecti non erant , dum advenerant , multi cum eis intima erant familiaritate conjuncti , *à manifeſto peſtis periculo ſervatum :*

Fondo librario antico dei Gesuiti italiani
www.fondolibrarioantico.it

variæ festivitates ac frequens populi concursus:

297 Ter in anno D. Rosaliæ festum inibi non sine pompa celebratur, die scilicet Dominica, quam IN ALBIS dicimus: quo die plenariam criminum indulgentiam Romanus Pontifex anno MDCLII largitus est. (Auria Rosa celeste pag. 108, *ubi bullam Innocentii X edidit.*) Pridie Nonas Septembres, & octavo Kal. Augusti. Verùm tertio quoque anno singulari celebritate ac populi concursu, senatusque Panormitani interventu, sacratissima Eucharistia ibi publicæ omnium adorationi proponitur quatuor continenter diebus. De populi verò frequentia id scitu dignum est, nullum fermè diem præterire, vel nubilum, vel pluvialem, vel æstuante sole fervidissimum, quin civium aliquem vel advenarum, peregrinantium ritu eò se conferentem aspiciat. Nonnulli etiam feruntur ad antrum pedites in dies singulos accedere (distat porrò antrum quatuor milliaria ab urbe.) Morem hunc religiosè servavit viginti propè annos frater Joseph Glorioso, laïcus Dominicanus ex oppido Montis majoris in Sicilia, qui, cùm in Panormitano sanctæ Zitæ cœnobio ædituum ageret, singulis diebus post Vesperas ad sacrum D. Rosaliæ antrum accedens, ad Completorii signum ex munere suo edendum numquam non est reversus. *Hactenus Castiglia, qui & alia quædam memorat, nimiæ prolixitatis causâ omittenda.*

delineatio viæ per montem Peregrinum factæ,

298 *Verùm cùm relatum sit, quàm crebræ peregrinationes fiant ad sacram* S. Rosaliæ *speluncam; cúmque olim ad illam via non pateret nisi difficillima per montis prærupta, juvabit lectorem etiam docere, quo studio quibusque impensis Senatus Panormitanus viæ difficultates imminuerit. De monte Peregrino, olim* Erycta *dicto, agit Cascini Opus in Appendice seu Digressione* 1 *cap.* 2.

Fondo librario antico dei Gesuiti italiani
www.fondolibrarioantico.it

Fondo librario antico dei Gesuiti italiani
www.fondolibrarioantico.it

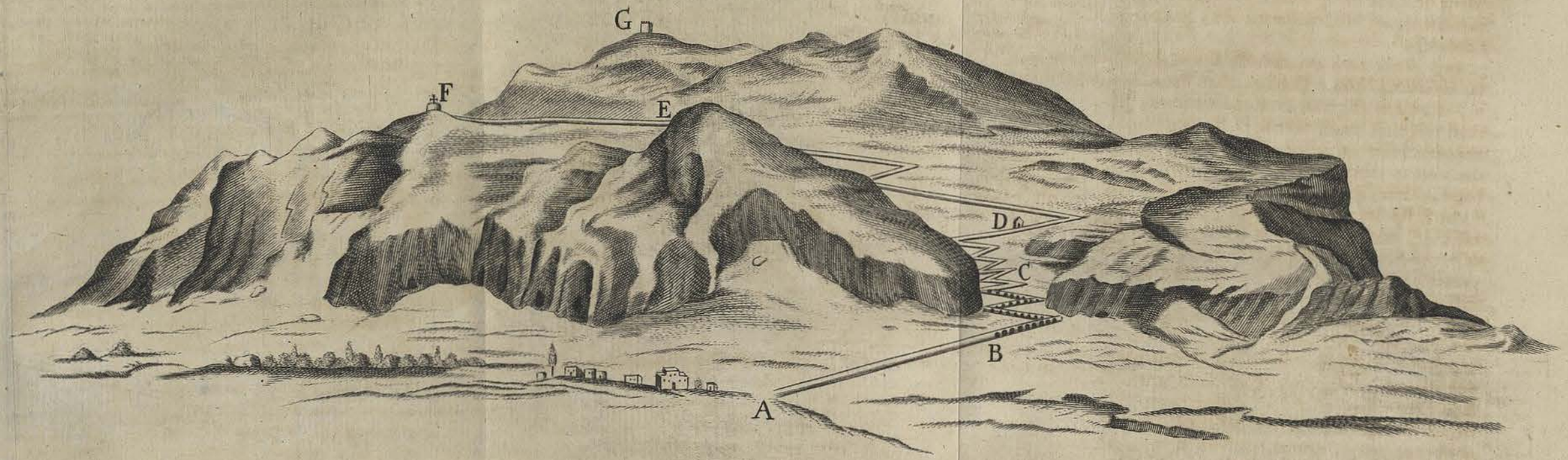

20 40 60 80 100

Scala di Canne Siciliane

P. B. Bouttats sculpsit.

Fondo librario antico dei Gesuiti italiani
www.fondolibrarioantico.it

P. B. Bouttats sculpsit.

Fondo librario antico dei Gesuiti italiani
www.fondolibrarioantico.it

1 *cap.* 2. *Satis erit hic prænonere, ſpeluncam* S. Roſaliæ *ſitam eſſe in parte montis Septemtrionali, non verſus Panormum, ſed verſus mare. Hac de cauſa, cùm Panormus Meridiem verſus ſit ſita, proſpectum montis Meridionalem cum viis per montem complanatis dilineatum accepi ſub hoc titulo:* Erctæ montis proſpectus Meridionalis ex collegio maximo Societatis Jeſu, *eumdemque æri incidendum curavi, qualem hic exhibeo.*

299 *Haſce verò annotationes figuræ delineatæ addidit Caſtiglia:* Conſueverunt Panormitani, etiam ante effoſſum D. Roſaliæ corpus, Erctam religionis causâ accedere. Nullum tamen, niſi præruptum ac præceps, dabatur in monte iter: atque etiam illa, quæ civibus frequentabatur, ſemita, quámque vulgo SCALAM dicebant, (ubi S. Roſalia Vincentio Bonelli ſe videndam exhibuit, *ut relatum eſt num.* 227) ardua nimis & acclivis, ac non niſi ingenti cum difficultate prætereuntium veſtigia excipiebat. Hæc ad duo milliaria protendebatur ad montis antrum, quod Aquilonem proſpectat. Jam, inventis tandem Dei beneficio D. Roſaliæ reliquiis, ac ſedulò recognitis, Panormitanus ſenatus civium pietati conſulens & commodo, æquiſſimam prærupta inter ſaxa viam, ſolidiſſimis circumductam muris, arcubuſque firmiſſimis ſuſtentatam inſtruxit: quam non pedites tantùm leviſſimo labore, ſed equites etiam, ac vecti geſtatoriâ ſella, vel curru equis juncto, facillimè percurrant. Viam hanc complanare cœpit ſenatus proximis ab inventione ſacrati corporis temporibus. Auctorem habemus P. Caſcini lib. 3 cap. 1 pag. 335: qui etiam docet in perrumpenda dumtaxat ac reſcindenda immanium ſaxorum mole, multa aureo- *& annotationes,*

Fondo librario antico dei Gesuiti italiani
www.fondolibrarioantico.it

rum millia senatum consumpsisse. Deinde in nova via struenda ab anno MDCLXXIV, quo cœpta est, ad MDCCXXV, quo perfectam absolutamque III Idus Maias refert Amatus de Principe templo pag. 237, aureorum propè duodecim millia idem senatus Panormitanus impendit.

quibus explicatur figura.

300 Ut lectoribus aliquo modo consuleretur, has addidimus litteras cum adnotationibus. Adjecimus item scalam palmorum, ad quam dirigi potest, quidquid in apposita figura minùs exactè delineatum est.

A. Caput viæ, ab imis montis radicibus usque ad sacrum antrum lapidibus stratæ. Primus hic viæ ductus longitudinem habet ulnarum sive cannarum Sicularum CCXLV, latitudinem cannarum duarum, & palmorum sex.

B. Initium arcuum ad sustentandos quatuor viæ flexus in præruptissima montis parte. Tres primi hujus viæ arcus latitudinem habent cannarum duarum, altitudinem cannarum duarum, palmorum sex.

C. Octo alii ejusdem viæ flexus in eadem prærupta montis parte.

D. Ædes prima cum D. Rosaliæ imagine, ad fornicis formam exarcuato opere, exstructa in faciliori præcipitis viæ loco. Altera ejusdem formæ ædicula ex hac parte intuentibus non subjacet: aversis inest montis rupibus: hanc littera E præsignat.

F. Specula intecta, in qua D. Rosaliæ est simulacrum intra ædiculam, cui crux superimposita est: quæ constratam viam claudit, & Meridionalem terminat prospectum.

G. Turris speculatoria in editiori montis fastigio sita, quæ Æolias usque insulas prospectat, ac cives monet. . .

Inter

Fondo librario antico dei Gesuiti italiani
www.fondolibrarioantico.it

Inter F & G in Boreali montis parte, post brevem viæ descensum, cannarum videlicet CLXXX, sacrum D. Rosaliæ antrum jacet.

In eo montis loco, qui Tyrrheno imminet mari, surgit ampla porticus, XII arcubus & columnis XVI clausa, in cujus vertice marmoreum D. Rosaliæ insidet simulacrum, altitudinis palmorum XXIV. Hanc statuam, anno MDCLXIII impositam, iteratis tormenti ictibus prætereuntes naves, ne Turcarum quidem demptis, & apposita prece consalutant. Vide P. Amato pag. 237, P. Mancuso tom. 1 pag. 303, Auria Rosa celeste pag. 131. *Hactenus diligentissimus Castiglia, cujus observationibus nihil necesse est addere.*

§ XXIX. Sacellum Sanctæ in ecclesia metropolitana structum: in hoc servatur arca pretiosa, in qua ejusdem Sanctæ corpus.

Sacellum S. Rosaliæ in æde maxima structum

De sacello, quod S. Rosaliæ *exstructum est in æde principe Panormitana, seu in metropolitana ecclesia, jam aliquid alia occasione dictum est § 23 num. 251. Plura de eodem narrat Cascinus lib. 3 cap. 33 & Amatus jam sæpè laudatus pag. 247 & sequentibus. Breviùs verò de illo agunt Auria in Rosa cælesti pag. 95, & Mancusus in Historia tom. 1 pag. 304. Tabulam,*

Fondo librario antico dei Gesuiti italiani
www.fondolibrarioantico.it

lam, quæ exteriorem hujus ſacelli & interiorem proſpectum exhibet, unà cum dextero ejuſdem latere, delineatam ceteris addidit Caſtiglia, hoc adjecto titulo: Scenographia ſacelli marmorei, in Panormitano principe templo à ſenatu erecti, in quo arca reliquiarum D. Roſaliæ ſervatur. *Hanc eâdem formâ & extenſione inciſam hîc repræſento.*

ſumptibus maximis & mirâ elegantiâ:

302 *Annotationes Caſtiglia ſubdit ſequentes:* Marmoribus verſicolores lapides inſerendi artem invenerunt primùm Panormitani ſculptores, eâque primùm uſi ſunt in ſacelli hujus parietibus contexendis. *Franciſcus Baronius in Opere de Majeſtate Panormitana lib. 3 cap. 1 de illo ſacello ſic loquitur apud Amatum pag. 250:* Sileo ſacellum in æde maxima D. Roſaliæ à fundamentis excitatum, quod operis elegantiâ, ac pretioſorum lapidum vel pulchritudine vel diſpoſitione, non regium modò eſt, ſed etiam par illi alterum in Sicilia tota non agnoſcitur: à quibuſdam Italis equitibus accepi, cùm fortè primam hujus ſacelli frontem contemplarentur admirabundi, Italiam univerſam ſimili opere gloriari non poſſe. *Idem lib. 1 cap. 3, ſi locus rectè aſſignetur apud Amatum:* Arcus quidem totus eorum lapidum generibus conveſtitur, qui auri argentique pretium exæquant. Sunt, qui affirment ſenatum Panormitanum minus quidem inſumpſiſſe (*ſeu inſumpturum fuiſſe,*) ſi id ex argento ſtruxiſſet. Architectura ſingularis, lapidum diſpoſitio mirabilis: ita enim alter alteri cohæret, ut ex unius pulchritudine alterius pulchritudo commendetur: nonnulli ſic micant ex intervallo calculi, ut ſtructuram omnem vel animare vel illuſtrare mirum in modum videantur. *Hæc ille, qui ſi fortè cum nonnulla exaggeratione loquatur de ſumptibus ſacelli; dubium tamen*

non

Fondo librario antico dei Gesuiti italiani
www.fondolibrarioantico.it

non relinquit, quin fuerint maximi. De hisce laudatus Castiglia notat sequentia : Sanè ex publicis senatus Panormitani tabulis cognovimus, eumdem senatum aureorum, sive scutorum Siculorum tredecim millia ad id persolvisse anno MDCXXV : deinde anno MDCXXXIV, quo sacellum perfectum est, summam aliam scutorum trium millium quingentorum solutam esse : quæ si primæ addatur, ad scuta Sicula 16500 totius sacelli pretium pertingit.

303 *Idem deinde alia subjungit his verbis* : Ut hujus sacelli sedula habeatur cura, excellentissimus senatus Panormitanus duos canonicos eligit deputatos ex capitulo ejusdem templi. Nunc eorum unus est illustrissimus dominus Alfonsus Fernandez de Medrano Panormitanus cantor (prima dignitas post pontificalem) & judex tribunalis regiæ monarchiæ in Sicilia, qui ob egregium, quo æstuat, amorem erga D. Rosaliam, summo studio multis argenteis candelabris, varisis, aliisque hujusmodi ornamentis sacellum mirificè illustravit. Alter est canonicus Antoninus Mongitorius Panormitanus, qui inter alia D. Rosaliæ Vitam compendiosè edidit, & Opus scripsit nondum editum, quo enarrat cultum D. Rosaliæ per universum orbem diffusum. *His recentiori manu de Mongitorio addit* : Obiit tantus vir maximo civium mœrore Panormi die XXIX Maii MDCCXLIII. *Mox verò ita prosequitur* : Benedictus XIII P. M. indulgentiam elargitus est omnibus Christi fidelibus hoc sacellum visitantibus, ut etiam cryptam ejusdem virginis Rosaliæ in monte Peregrino. Insuper ut pro qualibet Missa, in utroque loco à quocumque sacerdote celebrata, à purgatorii igne liberaretur anima, pro qua Missa celebratur, ut (*habetur*) ex concessione

cura Panormitanorum de illo sacello,

Fondo librario antico dei Gesuiti italiani
www.fondolibrarioantico.it

cessione data Romæ XXVI Junii an. MDCCXXVIII.

dona pretiosa eidem oblata,

304 Pendent ante sacellum nonnulli argentei lychni, qui perpetuò ante Virginis reliquias ardent: inter quos unus affabrè elaboratus, dono missus à civitate Neapolitana anno MDCLVII, ob liberationem à peste, eodem anno ope nostræ Virginis (*obtentam, teste Auria in Rosa cælesti pag. 119.*) Alter oblatus ab Hierosolymitano equitum Ordine, ob Melitam insulam anno MDCLXXVI à peste liberatam. Binos etiam lychnos crystallinos egregiè fabrefactos anno MDCCXXII archiepiscopus Panormitanus, Fr. D. Joseph Gasch S. Rosaliæ virgini obtulit in sui erga Virginem obsequium. Alium denique argenteum ingentis molis ac mirifici artificii dedit Victor Amedeus, Sabaudiæ dux, tunc Siciliæ rex (*postea rex Sardiniæ, ac hodierni Sardiniæ regis pater.*) Libras pendet 399, aureis stetit 5000. Frequentissimus est quotidie populi Panormitani aliorumque concursus, ut D. Rosaliam veneretur.

variæ ibidem Sanctæ festivitates.

305 Quanto autem splendore ac dignitate in hoc principe templo celebretur anniversarius dies festus D. Rosaliæ Idibus Juliis, refert P. Amato pag. 252, & P. Mancusi tom. 1 Hist. pag. 310. In eo festo quotannis quatuor millia aureorum collocantur à senatu Panormitano. *Festivitas ea est inventionis reliquiarum. Addit demum Castiglia:* Panormi ac per totum Panormitanæ civitatis territorium dies quartus Septembris singulis annis ex præcepto colitur, jussu eminentissimi Cardinalis Doriæ. Inibi etiam idem fit Idibus Juliis ex edicto ejusdem. *Prima festivitas celebratur ritu duplici primæ classis cum Octava; altera ritu duplici secundæ classis; sed utraque*

Fondo librario antico dei Gesuiti italiani
www.fondolibrarioantico.it

VILLA SAN CATALDO
BIBLIOTECA
★SOCIETÀ★

Fondo librario antico dei Gesuiti italiani
www.fondolibrarioantico.it

Scala di canna una.

Palmo 1 2 3 4 5 6 7 8

P. B. Bouttats sculp. Aut.

Fondo librario antico dei Gesuiti italiani
www.fondolibrarioantico.it

7 8

B. Bouttats sculp. Ant.

Fondo librario antico dei Gesuiti italiani
www.fondolibrarioantico.it

que est de præcepto, ut habet Amatus pag. 251 & 252, ubi plura videri possunt.

306 *Cascinus lib. 3 cap. 2 & Amatus pag. 250 latè agunt de arca pretiosa, cui inclusa servantur* S. Rosaliæ *ossa sacra. Duas hujus arcæ partes accuratè delineatas cum annotationibus suis nobis transmisit Castiglia. Priorem, quam hîc exhibeo, designat is titulus:* Facies anterior arcæ argenteæ, in qua D. Rosaliæ reliquiæ servantur. *Titulo autem hasce observationes adjunxit diligentissimus adjutor:* Ut faciliùs, quæ in hac arcæ facie descripta sunt, intelligantur; litteras addidimus, quarum hîc explicationem subnectimus.

Arca pretiosa, in qua Sanctæ corpus servatur,

A. Inscriptionem continet, quam refert Cascinus pag. 338, & Amatus pag. 251. Ea autem fideliter ex ipsâ arcâ descripta sic habet: " Philippo IV rege nostro felicissimo, D. Francisco Fernandez de la Cueva duce Albuquerquii prorege humanissimo, S. Rosaliæ patriæ servatrici D. Franciscus Valguarneræ princeps, Assori comes, prætor. Cap. D. Petrus Palacio, Horatius Lomellino, D. Carolus del Voglia Campixiano, Andreas Vespasiani Agliata, Franciscus del Colle, Simon Bonaccolti, senatores arcam hanc quinquemestri properato absolutoque opere perfectam ære publico ex voto D. D. anno MDCXXXI ". In ejusdem arcæ parte postica hæc alia leguntur: " Urbanus VIII. P. O. M., Panormitanæ pietatis, felicitatis amplificator, S. Rosaliæ virginis solemnes, quâ nata quâque inventa in terris, dies Ecclesiæ fastis adscripsit, A. D. MDCXXIX, Pont. VI. Joannettinus Doria S. R. E. C. Archiep. Panorm. corpus divinitus repertum, probatum, colendum exposuit, anno jubilæi MDCXXV. Sen. Pan. ar-

Fondo librario antico dei Gesuiti italiani
www.fondolibrarioantico.it

gento incluſit MDCXXXI. D. Franc. Valguerneræ princeps Præt. Cap. D. Petrus Palacio, Horatius Lomellino, D. Carolus del Voglia Campixiano, Andreas Veſpaſiani Agliata, Franciſcus del Colle, Simon Bonaccolti PP. CC.

variis obſervationibus illuſtrata:

307. B. Orationem S. Roſaliæ exprimit. Ibi ea inſcripta ſunt, quæ refert Caſcinus pag. 336. *Verba ſunt:*

Preces Deo roſarum inſtar in calathis mittit:
Angelorum obſequia, & munera florum refert.

C. Contemplationem ejuſdem Virginis cælatura exprimit in arcæ operculo. *Verba apud Caſcinum aſſignata hæc ſunt:*

In Erctenſi foramine abdita liberiùs cælo fruitur.

D. In arcæ item operculo S. Roſalia coronam precum ſanctiſſimæ Dei Genitrici offert. *Verba inſculpta ex Caſcino accipe:*

Coronam laudum Deiparæ profert,
Solennem poſteris orandi ritum.

Hujus arcæ argentum (auctor eſt P. Caſcini & P. Amato locis citatis) eſt pondo librarum 1750. Verùm canonicus Antoninus Mongitore in libro Ms. de Templis Panormitanis pag. 311, poſtquam ſolertiſſimè conſuluiſſet publicum accepti & expenſi codicem, comperiſſe ſe teſtatur, hujuſmodi argentum libras circitèr 1300 complere. Ex eodem Antonini Mongitore libro Ms. cognovimus, prædictæ arcæ artificium & argentum 18460 aureis ſtetiſſe; nec multùm diſtare videtur à P. Joannis Amato ſententia, qui totius arcæ materiam & opus ipſum ad aureorum 20000 ſummam pertingere conteſtatur. Sed publicæ ſenatûs tabulæ noviſſimè conſultæ ſummam ſcutorum Siculorum 21000 oſtendunt.

308. *Amatus de Principe templo pag.* 106

&

& 107 *docet, quo apparatu singulis annis Panormi in ecclesia metropolitica exponantur sanctorum patronorum arcæ reliquiariæ, & quibus diebus ter quotannis* S. Rosaliæ *arca exponatur in medio templo pridie festivitatis, videlicet* x *Januarii ob terræ motus, de quibus postea;* xiv *Julii ob inventionem sequenti die celebrandam;* & iii *Septembris, quia postera die præcipua celebratur Sanctæ festivitas. Præterea quando periculum aliquod pestilentiæ ingruit, aliis quoque diebus subinde exponitur. Lubet referre, quid actum sit nuperrimè, dum anno* 1743 *gravissima pestis Messanam afflixit: nam cùm non dubitarem, quin Siculi in tam manifesto periculo opem* S. Rosaliæ *implorâssent, rogavi, ut mihi perscriberetur, si quid factum esset notatu dignum. Plura collegit humanissimus Castiglia, suo loco observanda; at unum huc maximè spectat, quod, servatis verbis ipsius, huc transfero.*

ea ter quotannis exponitur, & subinde in publicis necessitatibus,

309 Ut Panormi, *inquit*, cognitum est de navi, quæ ad Mamertinum portum elapso anno MDCCXLIII appulerat, & contagionem cum mercibus ex Missolongio vehebat; expeditæ sunt confestim ad illius urbis senatum litteræ ab excellentissimo prorege Bartholomæo Corsini, & excellentissimo Panormitano senatu, in quibus necessariæ accensebantur cautiones de navi longiùs à littore comburenda; utque sedulò curaret, ne quid intra urbem inferretur, quod luem civibus afflaret. Interea verò publico Panormitanorum cultui proposuit idem Exc. senatus D. Rosaliæ reliquias novem continenter diebus v Kal. Junias.

prout sanctum anno 1743 *ob pestem*

310 Ubi verò certum allatum est nuntium de peste inter Messanenses cives grassante, rursus civium obsequiis & precibus exhibita est S. Ro-

Messanæ sævienti

Fondo librario antico dei Gesuiti italiani
www.fondolibrarioantico.it

saliæ reliquiarum arca Idibus Junii ad x Kal. Augusti. Eodemque tempore solemnes fiebant cujuscumque civium cœtus supplicationes, in quibus omnes fermè religiosi Ordines processerunt, clerus cum ipso Panormitano archiepiscopo, qui primus prodiit canonicorum collegio stipatus. Alii etiam interfuerunt episcopi, qui Panormi versabantur, singulari omnes modestia, fune per collum dependente, ac spinis redimiti, ferreâ etiam aliqui se cædentes catenâ, plerique etiam nudo pede. Eadem ratione sodalitates, quæ Panormi excoluntur propè innumeræ, supplicationem quoque inierunt, ut D. Rosaliæ opem tantas inter angustias pro Sicilia ac patria efflagitarent. *Ita Castiglia: nec irrita fuêre vota Panormitanorum, cùm magnopere mirandum sit, pestem, quæ vehementer sæviit Messanæ, non extendisse se longiùs per Siciliam.*

alterum arcæ latus.

311 *Hisce dictis occasione arcæ ob periculum pestis expositæ, alterum illius latus repræsento in hac tabula, quæ transmissa est hoc titulo:* Facies lateris sinistri ejusdem arcæ. *Notæ additæ sunt sequentes:*

A. Exprimit S. Rosaliæ in eremum secessum. Inscriptionem habes apud Cascinum pag. 336, *ubi sic exprimitur:*

Solitariæ vitæ consilium Dei Parens ac Puellulus

Volentes, propitii, cælesti sospitant comitatu.

B. Exprimitur in arcæ operculo S. Rosalia ab angelo è Quisquinensi specu ad Erctensem evocata. *Verba inscripta sunt:*

E Quisquinensi spelunca ad Erctensem ab angelis evocatur.

Notandum hîc, quòd in scutis argenteis, quæ manu ferunt angeli, in quatuor arcæ angulis siti, in-

Fondo librario antico dei Gesuiti italiani
www.fondolibrarioantico.it

pag. 284

Pa

Fondo librario antico dei Gesuiti italiani
www.fondolibrarioantico.it

saliæ reliquiarum arca Idibus Junii ad x Kal. Augusti. Eodemque tempore solemnes fiebant cujuscumque civium cœtus supplicationes, in quibus omnes fermè religiosi Ordines processerunt, clerus cum ipso Panormitano archiepiscopo, qui primus prodiit canonicorum collegio stipatus. Alii etiam interfuerunt episcopi, qui Panormi versabantur, singulari omnes modestia, fune per collum dependente, ac spinis redimiti, ferreâ etiam aliqui se cædentes catenâ, plerique etiam nudo pede. Eadem ratione sodalitates, quæ Panormi excoluntur propè innumeræ, supplicationem quoque inierunt, ut D. Rosaliæ opem tantas inter angustias pro Sicilia ac patria efflagitarent. *Ita Castiglia: nec irrita fuêre vota Panormitanorum, cùm magnopere mirandum sit, pestem, quæ vehementer sæviit Messanæ, non extendisse se longiùs per Siciliam.*

alterum arcæ latus.

311 *Hisce dictis occasione arcæ ob periculum pestis exposita, alterum illius latus repræsento in hac tabula, quæ transmissa est hoc titulo:* Facies lateris sinistri ejusdem arcæ. *Notæ additæ sunt sequentes:*

A. Exprimit S. Rosaliæ in eremum secessum. Inscriptionem habes apud Cascinum pag. 336, *ubi sic exprimitur:*

Solitariæ vitæ consilium Dei Parens ac Puellulus

Volentes, propitii, cælesti sospitant comitatu.

B. Exprimitur in arcæ operculo S. Rosalia ab angelo è Quisquinensi specu ad Erctensem evocata. *Verba inscripta sunt:*

E Quisquinensi spelunca ad Erctensem ab angelis evocatur.

Notandum hìc, quòd in scutis argenteis, quæ manu ferunt angeli, in quatuor arcæ angulis siti, in-

Fondo librario antico dei Gesuiti italiani
www.fondolibrarioantico.it

Scala di canna una.

Palmo 1 2 3 4 5 6 7 8

P. B. Bouttats. sculpsit Ant.

Fondo librario antico dei Gesuiti italiani
www.fondolibrarioantico.it

Fondo librario antico dei Gesuiti italiani
www.fondolibrarioantico.it

insculptæ non fuerunt historiæ ac carmina, ad sacri corporis inventionem spectantia, quæ refert Cascinus citatus pag. 337; sed tantùm rosæ, ut hic delineatæ conspiciuntur. *Hactenus Castiglia, qui aliorum laterum faciem delineatam non misit, quòd ex datis figuris de tota area facilis sit conjectura.*

§ XXX. Honor S. Rosaliæ habitus, cultusque ejusdem extensus à summis Pontificibus ad regnum Siciliæ, & ditiones Romani Imperatoris ac regis Hispaniarum.

Quo modo Sanctæ cultus Romæ inchoatus,

NOn Panormi solùm, nec in sola Sicilia, celebris est S. Rosaliæ *veneratio, sed ea brevi tempore in plerisque Europæ provinciis maximè increbuit, uti latè ostendit Cascinus lib. 3. Operis sui Italici. Ibidem cap. 13. refert, quo modo Romæ inchoata sit Sanctæ veneratio, & per Urbanum VIII summum Pontificem promota. Primò testatur, Cardinalem Doria perscripsisse ad Urbanum VIII omnia, quæ Panormi gesta erant post inventas* S. Rosaliæ *reliquias; Urbanum verò non solùm ea omnia approbâsse & laudâsse, sed miro etiam Sanctæ amore inflammatum esse. Secundò narrat, primam* S. Rosaliæ *festivitatem celebratam esse Romæ anno 1627, die inventi corporis, aut* XV *Julii, curante P. Hieronymo Petrucci Societatis Jesu, qui Panor-*

mo

Fondo librario antico dei Gesuiti italiani
www.fondolibrarioantico.it

mo Romam venerat. Hic enim effecerat, ut in collegio Romano ejusdem Societatis in prædicto inventionis festo oratio haberetur de laudibus S. Rosaliæ, *& die Dominica sequenti poëma elegans de eadem Virgine recitaretur. Devotionem populi valdè auxit sanitas subitò obtenta ab uno ex discipulis collegii, simulac is* S. Rosaliam *invocaverat: nam ille imagini ejusdem Sanctæ, quæ in ecclesia erat exposita, donum argenteum gratus appendit, eaque occasione viri quoque primarii eò cœperunt accurrere, & Sacrificia quoque curârunt celebranda. Addit hisce Cascinus, Siculos quoque in ecclesia sibi propria* S. Rosaliam *publico cultui exposuisse.*

favente Urbano VIII, cui Sanctæ dens offertur:

313 *Audierat summus Pontifex prædictæ festivitatis celebrationem, & verbis benevolis indicabat, se odam aut hymnum velle componere ad honorem* S. Rosaliæ. *Cùm autem eodem tempore degeret Romæ Antonius de Moncada & Aragona, dux Montis alti & princeps Paterni, tunc presbyter, ac postea in Societate Jesu defunctus, cúmque intelligeret Pontificem libenter audire de* S. Rosalia, *credidit commodam sibi dari occasionem promovendi cultum Sanctæ, cujus erat amantissimus. Quapropter dentem* S. Rosaliæ, *quem acceperat occasione distributarum à Cardinale Doria reliquiarum, auro & margaritis ornatum Urbano VIII obtulit. Accepit sacrum pignus summus Pontifex, tantoque in pretio habuit, ut dentem illum gestaverit in pectore. Quin imò non contentus litteris Cardinalis Doria de veritate dentis fidem facientibus; testimonium ipsius quoque ducis habere voluit, teste Cascino, qui omnia hæc enarrat latiùs. Porrò hæc Urbani VIII in* S. Rosaliam *pietas alteri festivitati celebrandæ occasionem præbere potuit. Certè festivitas ista in*

eodem

Fondo librario antico dei Gesuiti italiani
www.fondolibrarioantico.it

eodem collegio Romano fuit habita die VI *Aprilis sequentis anni* 1628, *favente Pontifice: orationem enim Latinam, quam in laudem* S. Rosaliæ *dixit nobilis juvenis Joannes Maria Roscioli, canonicus Lateranensis, imprimi sibique dicari voluit, curavitque ut non solùm magnifico cum apparatu declamaretur, sed præsentiâ quoque Eminentissimi nepotis sui Antonii Barberini, aliorumque Cardinalium & principum honoraretur. Exstat hæc Oratio apud Cascinum in Appendice pag.* 51 *& seq.: compositaque est à P. Angelo Galluccio Societatis Jesu, teste Auria in Rosa cælesti pag.* 15.

ab eodem nomen Rosaliæ Martyrologio Romano additum.

314 *Interim Cardinalis archiepiscopus ac senatus Panormitanus instabant apud Urbanum* VIII, *causam promovente laudato suprà Petruccio, ut nomen* S. Rosaliæ *insereretur Martyrologio Romano, quod recudebatur. Urbanus verò, quantocumque in sanctam Virginem ferretur affectu, rem tamen remisit ad sacram Rituum Congregationem, ut rigoroso examine discuteretur: at impressionem Martyrologii cessare jussit, donec, allatis è Sicilia monumentis scripturisque necessariis, examen perficeretur. Absoluto tandem feliciter examine, Urbanus die* XXVI *Januarii anni* 1630 *ad senatum & populum Panormitanum ita scripsit:* Scriptam in cælesti viventium libro Rosaliam Panormitanam, virginitatis liliis coronatam, carere diutiùs noluimus triumphali Martyrologii Romani testimonio. . . . In salute istius urbis agnitum esse beneficum Civis vestræ patrocinium, non mediocriter gaudemus, qui vota pontificiæ charitatis ad optatos exitus duci fatemur felicitate virtutum vestrarum. E sacro corpore, quod anteactis ætatibus ignotum luxcæli planè visa est patefeciſſe in tempore opportuno,

Fondo librario antico dei Gesuiti italiani
www.fondolibrarioantico.it

tuno, cupimus ad populum istum depluere imbrem, quamvis serotinum, & pluviam voluntariam cælestium beneficiorum, quam illa segregâsse credenda est patriæ & hereditati suæ, tam grato religiosi obsequii cultu laudes & reliquias ejus veneranti &c.

& gratiæ actæ pro acceptis aliis Sanctæ reliquiis :

315 *Ad Cardinalem Doria idem Pontifex scripsit die* XVI *Martii anni* 1630, *illius charitatem tempore pestis exhibitam mirè commendans, atque hæc ad propositum nostrum litteris inserens :* Quæ cæleste patrocinium Panormitanæ patriæ magnitudine beneficiorum declaravit beatissima virgo Rosalia, digna planè erat, cujus nomen in sacris Romani Martyrologii fastis inter Catholicæ Ecclesiæ plausus triumpharet. *Porrò, cùm interim laudatus Cardinalis archiepiscopus reliquias quasdam Sanctæ destinâsset ad Urbanum ; hic ejusdem mensis Martii die* XXIII *per litteras de accepto pignore sacro gratias egit his verbis :* Accepimus gemmas paradisi, desiderabiliores super aurum & lapidem pretiosum, reliquias beatissimæ virginis Rosaliæ, selectas è cælesti Panormitanæ ecclesiæ thesauro. Sacræ consolationis rore floruit statim cor pontificiæ charitatis. Porrò autem oramus eam Virginem cum Omnipotente regnantem, ut quæ à patrio cælo pestilentiam nuper depulisse piè creditur, nunc brachio virtutis suæ, facta terribilis ut castrorum acies ordinata, discordiam ex Italia profliget. Te verò, qui munus, angelis gratissimum, hominibus salutare, ad nos misisti, paternæ benevolentiæ brachiis complectimur &c. *Laudatæ litteræ integræ habentur apud Cascinum pag.* 390 *& seqq.*

316 *Absoluta non multo post fuit impressio Martyrologii Romani cum duplici* S. Rosaliæ elo-

gio.

Fondo librario antico dei Gesuiti italiani
www.fondolibrarioantico.it

gio. Quapropter illud Petruccius cum litteris, datis die IV *Aprilis, misit ad senatum Panormitanum, uti ipse cupiebat Pontifex. Elogium autem ad diem* IV *Septembris, qui emortualis creditur, tale est:* Panormi natalis sanctæ Rosaliæ virginis Panormitanæ, ex regio Caroli Magni sanguine ortæ, quæ pro Christi amore paternum principatum, aulamque profugiens, in montibus ac speluncis solitaria cælestem vitam duxit. *Inventio verò corporis ad* XV *Julii his celebratur verbis:* Panormi inventio corporis sanctæ Rosaliæ virginis Panormitanæ, quod Urbano octavo Pontifice maximo repertum divinitus, anno jubilæi Siciliam à peste liberavit. *Non potuerunt non placere hæc elogia tam Cardinali archiepiscopo quàm senatui populoque Panormitano. Verumtamen, teste Cascino pag.* 393, *non defuerunt, qui de loco emortuali Sanctæ, & de liberatione Siciliæ à pestilentia, nonnihil dubitationis insusurrare voluerunt apud Cardinalem Barberinum. At, cùm duo illa capita solidè sint probata præ ceteris, difficile non fuit senatui & archiepiscopo motam dubitationem dissipare per litteras ad Eminentissimum Barberinum datas. Hic verò Cardinali archiepiscopo respondit, decretum sacræ Congregationis Rituum tam maturo judicio latum fuisse, ut nimium animositatis ostenderet, quiscumque eidem se opponeret, aut de eo minùs reverenter differere sustineret. Addebat, nihil ultrà requirendum esse, cùm vel solum istud decretum cum approbatione Pontificis sufficeret ad obturandum os obloquentium.*

geminum ejus in Martyrologio elogium:

317 *Panormitani igitur lati promotione cultûs* S. Rosaliæ, *gratos se præbere voluerunt iis, quorum operâ rem cœptam intelligebant & perfectam. Prima festivitas Romæ fuerat in collegio*

variæ relatus, quæ Romam missæ:

Fondo librario antico dei Gesuiti italiani
www.fondolibrarioantico.it

Romano Societatis Jesu. Missæ fuerunt anno 1630 S. Rosaliæ *reliquiæ ad prædictum collegium, teste Cascino pag.* 393, *qui ipse curam habuit eas transmittendi. Hinc eodem anno, die* IV *Septembris rursum ibi celebrata festivitas Sanctæ. Eodem etiam die festum Sanctæ celebratum Romæ in ecclesia nationis Siculæ, ubi concessæ fuerunt à Pontifice plenariæ indulgentiæ ob dedicationem novi altaris & imaginis* S. Rosaliæ. *Reliquias quoque ejusdem Sanctæ petiit per Cascinum Joannes Maria Roscioli, qui primam de ejus laudibus orationem dixerat, ut eas thecæ argenteæ inclusas in ecclesia Lateranensi collocaret, teste rursum Cascino pag.* 396. *Senatus verò Panormitanus imaginem* S. Rosaliæ *pretiosissimis decoratam ornamentis transmisit ad Urbanum VIII. Hic autem litteris ad senatum, datis* III *Januarii anni* 1632, *declaravit munus sibi gratum fuisse. Litteras hasce dat Cascinus pag.* 395, *ex quibus nonnulla ad propositum nostrum huc transfero:* Dignam, *inquit*, Apostolica pietate curam existimavimus, Rosaliam insigni sanctimonia claram beatarum virginum catalogo adscribere: quod vobis totique Panormitanæ civitati jucundum accidisse lætamur. *Hactenus de cultu Sanctæ per Urbanum VIII extenso & promoto.*

picta ibidem Sancta jussu Alexandri VII ut patrona contra pestem:

318 *Quibus modis per Alexandrum VII dilatatus sit cultus* S. Rosaliæ, *refert Vincentius Auria, qui eodem tempore florebat, in Rosa cœlesti pag.* 124 *& sequentibus. Pestilentiâ, quæ in variis Italiæ partibus sævierat, Roma quoque affligebatur. Qua de causa Alexander Papa anno* 1656 *talem* S. Rosaliæ *imaginem curavit excudendam, ut in ea repræsentetur tamquam patrona contra pestem: exhibebatur enim sancta Anacho-*

Fondo librario antico dei Gesuiti italiani
www.fondolibrarioantico.it

nachoretis, genibus flexis super cadavera orans pro Urbe; ex duobus verò angelis adjunctis alter Sanctam rosis coronat, alter nudum gladium vaginâ recondit in signum cessantis pestilentiæ. Inscriptio quoque addita erat cum oratione sequente in hunc modum: S. Rosaliæ virgini Panormitanæ supplicat Christiana respublica, ut sicut anno Domini MDCXXV patriam suam à peste liberavit, ita hoc anno MDCLVI & perpetuò ab eadem servet Romam communem patriam & mundi caput. ORATIO. Deus, qui non mortem, sed pœnitentiam desideras peccatorum, nos ad te revertentes propitius respice, atque per merita B. Rosaliæ virginis à peste defende, ut dum tibi devoti existimus, iracundiæ tuæ flagella à nobis amoveas. Per Dominum *&c.*

reliquiæ Alexandro missæ: ab eodem Officium ad totam Siciliam extensum:

319 *Cùm verò anno sequente* 1657 *reverendissimus dominus Antonius Gelosus, vicarius generalis sedis Panormitanæ vacantis, nonnullas* S. Rosaliæ *reliquias ad prædictum Pontificem misisset, Alexander eidem gratias agendas curavit per illustrissimum dominum Natalem Rondoninum, qui Pontifici erat à secretis. Epistolam totam recitat Auria pag.* 125. *Ex ea huc transfero sequentia:* Reliquiæ S. Rosaliæ, quas ad Sanctissimum Dominum nostrum misisti, non leve ipsi gaudium attulerunt, cùm inclytâ ista urbs * pari olim, quâ nunc Roma, quin immò longè acerbiori pestilentiâ implicata, documentum præbuerit, quantum in iis ad teterrimum morbum profligandum momenti sit. Auxit egregii muneris laudes vir excellentissimus, omnique virtute cumulatissimus, Terrænovæ dux, qui illud unà cum tuis litteris religiosè piéque tradidit Sanctitati suæ *&c. Deinde anno* 1666 *institerunt archiepiscopus ac senatus Panormitanus, ut Offi-*

* Panormus

Fondo librario antico dei Gesuiti italiani
www.fondolibrarioantico.it

cium S. Rosaliæ *extenderetur ad totum Siciliæ regnum, atque istud obtinuerunt, ut patet ex approbatione Sacræ Rituum Congregationis, data* XXVII *Novembris anni* 1666, *ac deinde confirmata ab Alexandro VII. Itaque Officium novem lectionum, ex quibus tres sunt de vita Sanctæ, & oratio particularis, anno* 1667 *Romæ impressum ac Panormi recusum est, totique Siciliæ regno præscriptum. Videri illud potest apud Auriam ad calcem Rosæ cælestis.*

ab Innocentio XI ad omnes ditiones Leopoldi imperatoris.

320 *Porrò, sicut beneficia* S. Rosaliæ *se ad pleraſque Europæ provincias extenderunt, ita plura paulatim regna Officio proprio ejus festivitatem celebrare desiderârunt. Anno* 1689 *gratiam illam petiit & obtinuit augustissimus æquè ac piissimus imperator Leopoldus, concedente Innocentio XI, uti discimus ex decreto Sacræ Rituum Congregationis, quod edidit Mancusus in Historia tom.* I *pag.* 258 *sub hoc titulo:* Decretum S. R. C. de festo sanctæ Rosaliæ virginis Panormitanæ cum Officio & Missa in regnis & provinciis cæsareæ majestati imperatoris Leopoldi I subjectis tamquam de patrona, annuente S. P. Innocentio XI. *Decretum ipsum ibidem sic legitur:* Piis ac enixis precibus augustissimi imperatoris Leopoldi, per suas litteras SS. Domino nostro à R. P. D. Emerix sacræ rotæ auditore oblatas, institum fuit, ut Sanctitas sua facultatem tribuere dignaretur, ut die IV Septembris festum sanctæ Rosaliæ virginis Panormitanæ, cujus patrocinio & intercessione, ut in iisdem litteris addebatur, plura in dies ei augentur beneficia, cum Officio & Missa sub ritu duplici majori, tamquam de pātrona, in regnis & provinciis cæsareæ majestati subjectis licitè & liberè quotannis recolatur & celebretur; & hujusmodi

Fondo librario antico dei Gesuiti italiani
www.fondolibrarioantico.it

jusmodi instantiâ à Sanctitate sua ad sacram Rituum Congregationem remissâ, Eminentissimi Patres eidem sacræ Congregationi præpositi ob singularia ejusdem cæsareæ majestatis erga Sedem apostolicam promerita, petitam gratiam concedendam esse censuerunt; & sic, ut præfertur, opportunum decretum expediri mandarunt. Die xxx Julii MDCLXXXIX. A. Card. Cybo... Bernardinus Casalius S. R. C. secretarius.

& demum ab Innocentio XII ad ditiones regis Hispaniæ.

321 *Pietatem Leopoldi imitatus est Carolus II Hispaniarum rex, qui anno 1693 ab Innocentio XII impetravit, ut festum & Officium* S. Rosaliæ *ad omnia regna ditionesque sibi subjectas extenderetur. Decretum Sacræ Rituum Congregationis sic edidit Mancusus pag. 259:* Relatis in S. R. C. ab eminentissimo & reverendissimo domino Cardinali Albano precibus excellentissimi ducis de Medina Cæli, sereniſſimi Catholici regis apud sanctam Sedem oratoris, nomine ejusdem majestatis porrectis pro extensione Officii sanctæ Rosaliæ virginis, aliàs pro regno Siciliæ (&) nonnullis mundi partibus concessi, eadem sacra Congregatio censuit, esse concedendum, ut in posterum singulis annis die IV Septembris ejusdem Sanctæ festo recitari possit in omnibus regnis & dominiis præfato Hispaniarum regi subjectis sub ritu semiduplici, & juxta rubricas Breviarii Romani, firmis in reliquis remanentibus indultis sub ritu duplici jam concessis; si SS. Domino nostro placuerit. Die XV Martii MDCXCIII. Facta igitur deinde SS. Domino nostro per me secretarium relatione, Sanctitas sua annuit. Die XVIII ejusdem mensis Martii, anno MDCXCIII. A. Card. Cybo.... D. Inghirami S. R. C. Secretarius. *Addit hisce Mancusus, Sanctæ Officium in quibusdam Hispaniæ diœcesibus*

Fondo librario antico dei Gesuiti italiani
www.fondolibrarioantico.it

ceſibus recitari ritu duplici, videlicet in Hiſpalenſi & Toletana, quia facultatem illam illarum antiſtites jam antea obtinuerant, Toletanus nempe anno 1679, Hiſpalenſis anno 1685. Diœceſi quoque Mutinenſi in Italia eamdem gratiam conceſſam à Clemente XI, teſtatur. Eadem veriſimiliter & aliis quibuſdam deinde conceſſa.

§ XXXI. Miſſa propria pro regno Siciliæ impetrata, & Officium novum: preces Senatus Panormitani apud ſummum Pontificem, ut Officium extendatur ad Eccleſiam univerſalem.

Miſſa propria approbata pro utroque Sanctæ feſto,

Anno 1695 à ſacra Rituum Congregatione pro toto regno Siciliæ approbata eſt Miſſa propria S. Roſaliæ, *eaque eodem anno Romæ & Panormi impreſſa cum hoc decreto:* Supraſcriptam Miſſam propriam ſanctæ Roſaliæ virginis ab eminentiſſimo & reverendiſſimo domino Cardinali Colloredo reviſam, correctam & relatam, ſacrorum Rituum Congregatio ad enixas preces excellentiſſimi ducis de Medina Cæli, ſereniſſimi regis Catholici apud ſanctam Sedem oratoris, nomine ejuſdem majeſtatis porrectas, pro regno Siciliæ approbavit, & in feſto ejuſdem Sanctæ, ſervatis in reliquis rubricis Miſſalis Romani, celebrari poſſe benigniter conceſſit. Die

Fondo librario antico dei Gesuiti italiani
www.fondolibrarioantico.it

XVIII Junii MDCXCV. A. Card. Cybo.... B. Inghiramus Sac. Rit. Congr. Secr. *Conceſſa eſt hæc Miſſa tam pro feſto inventionis die* XV *Julii celebrari ſolito, quàm pro feſto præcipuo, quod* IV *Septembris agitur; ut colligi poteſt ex diverſo Euangelio: nam id ſolum mutatur. Die* IV *Septembris præſcribitur legenda parabola de decem Virginibus ex Matthæo cap.* 25; *pro die Inventionis ex Matthæo cap.* 13 *à* ℣ 44: Simile eſt regnum cælorum theſauro abſcondito in agro *&c. Verùm, ut me monuit Caſtiglia*, noviſſimè decretum fuit, *ut poſterius iſtud Euangelium in utraque legeretur feſtivitate, atque eodem tempore in prima Oratione etiam aliquid eſt mutatum.*

323 *Miſſa autem hæc ſic compoſita eſt, ut contemptus rerum mundanarum, vita ſolitaria & virginitas maximè commendentur. Introïtus hic eſt:* Regnum mundi & omnem ornatum ſeculi contempſi propter amorem Domini mei Jeſu Chriſti, quem vidi, quem amavi, in quem credidi, quem dilexi. Levavi oculos meos in montes, unde veniet auxilium mihi *&c. Oratio hæc erat prima:* Deus, qui beatam Roſaliam virginem è regalibus mundi deliciis in montium ſolitudinem tranſtuliſti, concede propitius, ut ejus meritis & patrocinio à ſeculi voluptatibus in cæleſtium amorem transferamur, & ab iracundiæ tuæ flagellis miſericorditer liberemur. Per *&c. Eadem deinde ſic correcta:* Deus, qui beatam Roſaliam virginem è regalibus deliciis in montium ſolitudinem tranſtuliſti; concede propitius, ut ejus meritis & interceſſione, à mundi voluptatibus in cæleſtium amorem erigamur, & ab iracundiæ tuæ flagellis miſericorditer liberemur. Per *&c. Oratio hæc ita impreſſa legitur in nov-* *ex qua pauca dantur.*

Fondo librario antico dei Gesuiti italiani
www.fondolibrarioantico.it

novo Officio, de quo jam agam : nam dicta de Missa sufficiunt ad propositum nostrum.

Officium novum pro regno Siciliæ approbatum :

324 *Officium novum de* S. Rosalia *impetravit anno* 1713 *civitas Panormitana, idemque anno* 1729 *approbavit Congregatio sacrorum Rituum pro toto regno Siciliæ ; uti discimus ex decreto laudatæ Congregationis, quod post Officium, anno* 1730 *Panormi impressum, ita sonat :* Ad supplices enixasque preces nomine senatûs civitatis Panormitanæ pro extensione Officii sanctæ Rosaliæ virginis Panormitanæ ad Ecclesiam universalem SS. Domino nostro porrectas, illasque à Sanctitate sua ad Sac. Rituum Congregationem remissas, atque relatas, Sac. eadem Rituum Congregatio benignè indulsit, ut singulis annis die IV Septembris in festo sanctæ Rosaliæ virginis Officium ipsius proprium, sub die XXIX Augusti MDCCXIII pro civitate Panormi approbatum, ab omnibus ecclesiæ secularibus & regularibus utriusque sexus, qui ad Horas Canonicas tenentur, in toto regno Siciliæ tantùm recitari possit & valeat. Die decimo Decembris MDCCXXIX. N. Cardinalis Coscia Prop. . . N. M. Tedeschi archiep. Apomenus Sacr. Rit. Congr. Secret. *Facilè videbit studiosus lector, plus petitum fuisse à senatu Panormitano, quàm fuerit concessum à Congregatione sacrorum Rituum. Causam repulsæ tanto minùs divinare possumus, quanto latiùs per varias Europæ provincias Sanctæ cultus legitimè est propagatus, nisi fortasse Officium visum fuerit nimis singulare, quàm ut videretur præscribendum toti Ecclesiæ Catholicæ. Sanè hymni, antiphonæ, aliaque ferè omnia moribus & gestis* S. Rosaliæ *sunt adaptata, quod rarò fit in Officiis toti Ecclesiæ præscriptis.*

325 *Quidquid autem sit de causa repulsæ, excel-*

Fondo librario antico dei Gesuiti italiani
www.fondolibrarioantico.it

excellentissimus senatus necdum spe excidit impetrandi aliquando, ut sancta urbis suæ Patrona, toto ferè orbe celebrata, seu dicto jam Officio, seu alio minùs singulari, à tota Ecclesia honoretur. Sanè sævissima illa pestilentia, quæ ante paucos annos urbem Messanensem sic devastavit, ut reliquæ tamen pepercerit Siciliæ, quod S. Rosaliæ *patrocinio attribuunt Panormitani, occasionem & stimulum ipsis admovit preces iterandi apud summum Pontificem. De hisce anno* 1744 *ita ad me scripsit P. Noto :* Senatus Panormitanus à Benedicto XIV P. M. enixè petiit, ut Missam & Officium proprium S. Rosaliæ die IV Septembris sub ritu duplici ad universam Ecclesiam extenderet. Idem rogârunt & metropolitanæ ecclesiæ capitulum, & archiepiscopus Panormitanus, & duodecim nobilium virorum cœtus, quem vulgò regni Siciliæ deputationem appellamus. Curavit etiam senatus, ut nonnulli Europæ principes à sancta Sede idem flagitarent, & quemdam è nostra Societate Romæ commorantem per litteras rogavit, ut id ipsum apud Romanam curiam Panormitani senatus nomine agere pergat. *Idem nobis transmisit exemplar epistolæ Italicæ, quæ data notatur* XXX *Octobris anni* 1743, *& cujus titulus Latinè redditus hic est :* Epistola excellentissimi senatus, directa ad pedes Sanctitatis suæ, ut Officium S. Rosaliæ commune faciat orbi Catholico. *Lubet eam huc transferre, tum quia de dilatato* S. Rosaliæ *cultu breviter multa complectitur, tum ut sic vota nostra pro extensione cultûs* S. Rosaliæ *modestè conjungamus. Quapropter Epistolam totam ex Italica Latinam facio.*

petita extensio Officii per epistolam,

326 Sanctissime Pater. Tantis beneficiis & continuæ protectioni S. Rosaliæ virginis, civis

Fondo librario antico dei Gesuiti italiani
www.fondolibrarioantico.it

in qua ostenditur, quàm multis locis Sancta babeatur ut patrona,

vis suæ, se ingratam exhiberet Panormus, si ex parte sua non procuraret majorem ipsius exaltationem & cultûs extensionem. Quòd si antiqua beneficiorum acceptorum memoria prorsus excidisset; recentius, quàm ut id fieri possit, est beneficium servatæ hujus metropolis, felicissimæ patriæ suæ, & reliquæ regni partis à funestissimo infortunio contagii Messanensis, Deo volente per patrocinium sanctæ Thaumaturgæ, constricti in solo territorio prædictæ civitatis Messanæ, & in paucis proximæ Calabriæ habitationibus. Non hanc solam metropolim peste liberat; sed Deus eam prodigiis manifestare dignatur in toto mundo. Thaumaturgam pro beneficiis obtentis celebrant Ancona, Mediolanum, Genua, Nicæa *, Sardinia, Cremona, Melita, Barcino, Colonia, Vienna, Antverpia, Ipra, Praga, Græcium *, Cilleia *, Cracovia, Thigernum *, Molinæ *, California in America, & usque ad regiones Turcicas Africæ & Orientis. Hac de causa meritò eamdem Patronam elegerunt Italia, Hispania, Germania, Gallia, Polonia, Belgium & Lusitania, præter alias non paucas regiones & civitates, quæ eamdem & affectu & obligatione impulsæ venerantur; quales sunt Venetia, Sabaudia, Bavaria, Lotharingia, Mutina, Mantua, Bononia, Hispalis, Toletum, Matritum, Duacum, Recinetum, Interamna, Luca, Florentia, Forum Livii, Neapolis, Rivellum, Trevicum, Luceranna * & Manfredonia cum aliis Europæ locis.

* Nizza *in Provincia*
* Gratz *in Styria*
* Thiers
* Moulins
* Luceranne

quibus gradibus promotus sit ejus cultus,

327 Si autem ob prodigiosam Panormi liberationem à peste, anno MDCXXIV orta, obtentam per preces beatæ Civis, quæ effecit, ut tunc invenirentur sacræ suæ reliquiæ, in visceribus terræ montis Peregrini per quinque secula latentes,

Fondo librario antico dei Gesuiti italiani
www.fondolibrarioantico.it

tes, dignatus est Sanctissimus Dominus Urbanus VIII non solùm eamdem Martyrologio Romano cum honorifico elogio inserere ad IV Septembris, diem ipsius emortualem; sed etiam ad XV Julii, diem felicis reliquiarum ejus inventionis; rationi videtur consentaneum, ut hæc ipsa metropolis à Sanctitate vestra exspectet gratiam & solatium cultus ejusdem Sanctæ per totum orbem Catholicum propagati, recitatione Officii proprii, & celebratione Missæ, ritu duplici, die IV Septembris, qui necdum alio Officio occupatus est in Breviario Romano. Ita semper jure merito per multos gradus processit cultus hujus gloriosissimæ Virginis Panormitanæ, gratia sit benignis concessionibus Sedis apostolicæ.

328 Anno MDCLXVI ab Alexandro VII urbi Panormitanæ ejusque diœcesi concessum fuit Officium particulare de Sancta. Istud anno MDCLXXIII à Clemente X extensum fuit pro civitate Atrano: anno MDCLXXIX ab Innocentio XI pro diœcesi Toletana: deinde anno MDCLXXXIII pro toto hoc Siciliæ regno; anno MDCLXXXV pro diœcesi Hispalensi: anno MDCLXXXIX ab eodem Pontifice pro toto imperio ritu duplici. Anno MDCXCIII ab Innocentio XII dilatatum fuit ad omnia regna regi Hispaniarum subdita. Anno MDCXCV pro hoc ipso regno approbata est Missa nova propria hujus Sanctæ. Anno MDCCXIII à Clemente XI concessum est Officium proprium pro hac civitate, & pro tota diœcesi Mutinensi in Longobardia, illudque deinde anno MDCCXXIX à Benedicto XIII extensum. *& quàm latè extensus,*

329 Patrona igitur & protectrix quasi generalis S. Rosalia quàm maximè mereri videtur alium istum gradum, ut celebretur per universalem Ecclesiam ritu duplici Officium & Missa ipsius præ- *ut tandem communis fiat toti Ecclesiæ.*

Fondo librario antico dei Gesuiti italiani
www.fondolibrarioantico.it

dicto beatæ mortis suæ die. Res porrò hæc tum summam creabit lætitiam ferventissimæ huic civitati, tum grata erit mundo universo, qui Sanctam devotè veneratur. Hic itaque senatus gratiam hanc maximè insignem à Sanctitate vestra humiliter flagitat, illamque à Paterna pietate vestra se obtenturum sperat; ac se prosternens ad sacros pedes exosculandum, Pastoralem benedictionem petit *&c. Multa ex factis in hac epistola contentis jam suis locis relata sunt, alia verò quædam referentur inferiùs, ubi agetur de reliquiis Sanctæ ad varias provincias transmissis, & de cultu ibidem inchoato.*

§. XXXII. Occasione terræ motus nova Panormi instituta festivitas S. Rosaliæ: beneficia ejusdem Sanctæ in alio terræ motu.

Vehementes terræ concussiones in Sicilia,

Anno 1693 nova Panormi instituta est festivitas S. Rosaliæ, *eaque singulis annis celebratur die* XI *Januarii. Nominatur passim* festum terræ motûs, *quia horrendæ concussiones, quibus prædicto anno pars magna Siciliæ afflicta est, eidem festivitati occasionem præbuerant, quòd Panormitani se à ruina servatos crederent patrocinio* S. Rosaliæ. *P. Dominicus Stanislaus Alberti anno 1724 libellum edidit Italicum & perbrevem, in quo narrat damna terræ concussionibus nunc Siciliæ illata, & periculum Panormi, unà*

cum

oum institutione festivitatis memoratæ. Divisa est hoc tempore Sicilia tota in tres provincias præcipuas, quas valles *vocant; nimirum in vallem Nemorensem seu Demonæ, vulgo* il val di Demoni, *in vallem Netinam, Siculis*, il val di Noto, *& in vallem Mazaræ, iisdem* il val di Mazara: *in hac postrema sita est Panormus, in priori est Messana, & in secunda Syracusæ. Omnes hæ valles multùm passæ sunt terræ succussionibus, quæ summâ vehementiâ inchoatæ sunt duabus ferè horis ante mediam noctem, die Veneris* IX *Januarii anni* 1693. *Cùm autem post primam succussionem aliæ subinde leviores sequerentur, homines ex urbibus passim se proripiebant in campos apertos, ne ruinis ædificiorum cadentium opprimerentur.*

331 *Verumtamen die Dominica* XI *Januarii in urbes redibant plerique, ut sacrosancto Missæ sacrificio adessent, & multi eodem tempore de peccatis confitebantur, præsertim Catanæ, ut advertit laudatus scriptor pag.* XI, *ubi id maximè erat necessarium. Quippe duabus ferè horis post Meridiem, & circiter quadraginta horis à prima succussione, tam gravi iterum succussu terra est mota, ut Catana ferè tota perierit. Miserrimi infortunii spectator attonitus fuit P. Antonius Serrovira ex Ordine Minorum Conventualium, qui Catanam proficiscebatur, & paucis milliaribus Italicis ab ea aberat*; Quando improvisò, *inquit scriptor*, vidit nubem caliginosam supra civitatem se extendentem, quæ noctem secum portabat funestam. Vidit eodem tempore ex ore montis Ætnæ nonnullas emitti flammas, quæ per tractum vicinum se dilatabant. Eodem temporis momento mare sine modo intumescere cœpit & inflari; & terra cum mugitu horribilis sonitûs tota

quibus Catana aliæque urbes subversæ.

Fondo librario antico dei Gesuiti italiani
www.fondolibrarioantico.it

ta tremere cernitur. *Plura addit de effectu terræ motûs in avibus, jumentis & equis. De Catana verò asserit, urbem non amplius apparuisse P. Antonio: neque id mirum, cùm testetur totam corruisse, exceptis tribus aut quatuor ædificiis, urbisque muris. Alias quoque urbes similia passas scribit, ita ut sexaginta hominum millia sub ruinis perierint.*

Panormi multa quidem collapsa ædificia; at nemo sub ruinis periit,

332 *Quod spectat ad Panormum, tot quoque ibidem ædificia corruerunt, ut instaurari non potuerint triginta millibus scutorum, eodem scriptore testante: & quidem nonnulla ceciderunt in locis maximè frequentatis à populo. Quorumdam etiam domus collapsæ sunt, postquam earum incolæ paulo antè exiverant, non metu succussionis, quam necdum erant experti, sed alia occasione; quod maximè notandum de ægroto aliquo, cujus domus collapsa est, postquam exiverat. Qua de causa magnopere erat mirandum, nullum hominem periisse Panormi, uti accidisse testatur laudatus scriptor, idque divinæ protectioni planè attribuendum. Cur autem acceptum beneficium* S. Rosaliæ *patrocinio adscripserint Panormitani, edisserit idem scriptor, varias allegans rationes, inter quas illa etiam est, quòd in ecclesia Sanctæ in monte Peregrino nulla fuerit terræ succussio, quemadmodum sacellani istius ecclesiæ, aliique testes fide digni asseruerunt; quódque antiqua* S. Rosaliæ *ecclesia inter Ragusam & Claromontem illæsa steterit, licèt urbs utraque gravissimè fuerit afflicta. Alias ipsius rationes non repeto, cùm judicium archiepiscopi Panormitani, gubernatoris Siciliæ, totiusque senatus & populi Panormitani sufficere possit ad beneficium istud* S. Rosaliæ *piè attribuendum, sicut illi unanimiter fecerunt.*

333 *Pro-*

Fondo librario antico dei Gesuiti italiani
www.fondolibrarioantico.it

333 *Prorex ipſe, dux Uzedæ, ter inviſit eccleſiam Sanctæ in monte Peregrino, ut cum populo undique accurrente gratias ageret de beneficio accepto. Archiepiſcopus Ferdinandus de Bazan ſolemnem inſtituit feſtivitatem, in qua propriis manibus ſacroſanctum Domini Corpus diſtribuit communicantibus, qui aſſeruntur fuiſſe numero ſeptemdecim millia: veſperi verò hymnum* Te Deum laudamus *cecinit, præſentibus prorege, conſilio regio, ſenatu Panormitano, atque omnibus ferè nobilibus. Deinde verò ſenatus Panormitanus cogitavit de celebranda feſtivitate annua in die anniverſario terræ motûs, ſeu* XI *Januarii. Primo anno feſtum iſtud celebratum eſt die* XI *Februarii hoc modo. Triduo antè mandatum eſt populo, ut ſigna publicæ lætitiæ ederet prædicto feſtivitatis die. Dein pridie feſti ad veſperam archiepiſcopus inchoavit hymnum,* Te Deum; *qui dum canebatur à muſicis, ſanctiſſimum Sacramentum circumferebatur in agmine ſupplicantium per eccleſiam. Data verò benedictione & hymno finito, omnes proceſſerunt ad ſacellum* S. Roſaliæ, *ubi prætor nomine totius ſenatus & populi tale votum nuncupavit.*

quod beneficium ab omnibus S. Roſaliæ eſt attributum.

334 Ad tuæ magnitudinis pedes, O ſacra & excelſa virgo & concivis Roſalia, provoluti, nos ſenatus populuſque Panormitanus, tuarum interceſſionum efficaciâ in terræ motuum ærumnis, in quibus tot civitates & oppida hujus regni corruerunt, tantuſque gentium numerus periit, divinitus hanc urbem, patriam tuam, præſervatam fuiſſe piè credimus, ſentimus & profitemur. Quam ob cauſam, tam hujus, quàm aliorum beneficiorum impulſu, in gratitudinis ſignum corda ſenatûs populique Panormitani tibi addictiſſima iterum dicamus; & omni undecima Januarii

inſtituto in gratiarum actionem feſto annuo.

Fondo librario antico dei Gesuiti italiani
www.fondolibrarioantico.it

nuarii die, in qua terræ motus & liberatio evenerunt, in perpetuum, ad ſpecialem nominis tui exaltationem, ſolemnitatem quotannis celebraturos cum ſacroſanctæ Euchariſtiæ ſumptione, ſpondemus, juramus ac vovemus ante ſanctiſſimæ individuæque Trinitatis tribunal, coram illibata Dei Genitrice Maria, & omnibus curiæ cæleſtis magnatibus, tactis Jeſu Chriſti Domini noſtri Euangeliis. *Hoc votum illuſtre eſt argumentum religioſæ pietatis Panormitanorum erga* S. Roſaliam, *cujus feſtivitas ſequenti die, ſequentibus verò annis* XI *Januarii, ſolemniter eſt celebrata cum expoſitione arcæ, in qua ſacrum ejus corpus ſervatur, uti jam dictum eſt num.* 308. *Feſtivitas quoque ab archiepiſcopo ad totam diœceſim eodem anno fuit extenſa.*

Alius terræ motus Panormi anno 1726,

335 *Anno* 1726, *die* 1 *Septembris, alius terræ motus graviter afflixit civitatem Panormitanam, & non ſine hominum interitu. Neque tamen in triſti illo infortunio* S. Roſaliam *ſibi defuiſſe crediderunt Panormitani, licèt beneficium non ſoli* Roſaliæ, *ſed etiam Virgini Immaculatæ & S. Joſepho attribuerint. Totam iſtius terræ motûs hiſtoriam fusè enarravit Antoninus Mongitorius, vir eruditus, & ſcriptis Operibus notiſſimus, edito libello Italico, cujus titulus Latinè redditus hic eſt:* Panormus admonita, pœnitens & grata in horribili terræ motu primi Septembris anni MDCCXXVI. *Duas alias ejuſdem terræ motûs relationes anno* 1726 *Panormi impreſſas præ manibus habeo. Verùm cùm illas Mongitorius viderit, uti & tertiam aliam, ac multa ab iis omiſſa in præfatione ſua teſtetur, cúmque hic ſcriptor ceteris notior ſit & auctoritate præſtantior; unus hic ſufficiet ad propoſitum noſtrum, ut breviùs nonnulla dicamus, cur* S. Roſaliam

Panor-

Fondo librario antico dei Gesuiti italiani
www.fondolibrarioantico.it

Panormitani hîc benefactricem agnoſcant. Part. 1 cap. 1 exponit varia prodigia, quibus cladem quamdam Panormitanis prænuntiatam exiſtimat. Cap. 2 ipſam terræ ſuccuſſionem deſcribit. Sequentibus capitibus narrat damna ædificiis illata, quæ non pauca fuerunt; ac deinde homines ſub ruinis mortuos aut læſos: mortuos autem aſſerit ducentos circitèr & quinquaginta; læſos ferè quinquaginta ſupra centum.

336 *Part. 2 Opuſculi deſcribit varia pœnitentium opera, ſupplicationeſque multiplices, quibus divinam iracundiam placare conabantur Panormitani poſt terræ ſuccuſſionem, ne novis ſuccuſſionibus damna ædificiorum & hominum augerentur. Varios quidem patronos invocabant varii; plerique tamen Immaculatam Dei Genitricem, S. Joſephum, &* S. Roſaliam, *ad cujus eccleſiam in monte Peregrino immenſus erat populi concurſus. Et ſanè poſt damnum primis ſuccuſſionibus illatum, teſte Mongitorio, nova non acceſſerunt, licèt concuſſiones quædam leviores poſtea fuerint ſecutæ. Porrò in enarratione damnorum tria aut quatuor miſcet exempla, ubi invocata* S. Roſalia *clientes ſuos divinitus ſervâſſe videtur. Ita pag. 20 puellas in domo hoſpitali maxima dormientes ſub tecto, in quod murus, ſex palmos largus, erat præcipitatus, conſervatas miraculo credit auctor, quòd ad primum ſtrepitum Immaculatam cæli Reginam &* S. Roſaliam *invocâſſent.*

in quo varii experti ſunt beneficia S. Roſaliæ,

337 *Pag. 24 refert, quomodo Antonia, uxor D. Antonii Paternò, è ruinis domus ſuæ collapſæ fuerit extracta, & integrè poſtmodum ſanata. Commendaverat illa ſe SS. Trinitati, S. Vincentio Ferrerio &* S. Roſaliæ; *& miraculo attributum fuit, quòd viva evaſiſſet, teſte Mongito-*

aliorumque Sanctorum:

Fondo librario antico dei Gesuiti italiani
www.fondolibrarioantico.it

rio. Pag. 25 *exponit damna ecclesiæ S. Vincentii Ferrerii, testaturque in sacello* S. Rosaliæ *varia mansisse immota, quæ naturaliter labi debuerant; idque etiam miraculo adscriptum. Pag.* 41 *narrat, mulierem quamdam sic inter ruinas fuisse collocatam cum duobus filiis, altero quinquenni, altero lactente, ut sibi filiisque suis fame pereundum crederet. Verùm, cùm magnâ fiduciâ opem sanctissimæ Dei Genitricis implorâsset &* S. Rosaliæ, *ut sufficienti lacte filios nutrire posset, id revera præstitit, toto triduo abundans lacte, donec post triduum cum filiis viva ruinis est exempta. Pag.* 47 *D. Joannem Maraffa cum tota sua familia mortis periculo divinitus liberatum existimat, postquam invocaverant Virginem sine labe conceptam,* S. Rosaliam *&* S. *Caietanum.*

quibus patronis attribuerint Panormitani,

338 *Part.* 3 *cap.* 1 *idem auctor exponit rationes, ob quas Panormitani plurimùm Sanctissimæ Dei Genitrici, S. Josepho &* S. Rosaliæ *gratias agere deberent, quòd tota civitas Panormitana non esset penitus excisa. Primam rationem repetit à revelatione monialis cujusdam, quam fuisse asserit* probatæ perfectionis, *& vixisse Panormi* in monasterio observantissimo. *Visionem exponit hoc modo:* Paucis diebus post terræ motum vidit divinam Majestatem adhuc iratam civitati Panormitanæ. Ad hanc visionem cœpit Dominum ferventer rogare, ut deponeret indignationem, & ampliùs tam vehementer ne castigaret civitatem piam. Tunc intellexit à Deo, quòd propter enormia peccata decrevisset exterminare terræ motu omnes cujusvis ætatis & conditionis incolas; quódque rogatus fuisset à S. Rosalia, ut meritam castigationem differret, sed quòd precibus ipsius se inflexibilem exhibuisset. Deinde novis

Fondo librario antico dei Gesuiti italiani
www.fondolibrarioantico.it

nòvis precibus rogatus fuit à Sanctiſſima Virgine Maria, & à ſancto ejus ſponſo Joſepho. Verùm cùm ſemper maneret inflexibilis, ab ipſis propoſitum fuit ut tali modo caſtigaret, ut omnes incolæ diſcerent, Deum graviter eſſe indignatum, ſeque emendare proponerent: ſi verò hi peccatis pertinaciter inhærerent, juſtam vindictam exſecutioni mandaret. Annuit huic conditioni Dominus: immiſit terræ motum, qui modicum crearet damnum, pauciſque mortem, omnibus terrorem inferret. *Addit, Deum lacrymis pœnitentium fuiſſe flexum: voluiſſe tamen, quò indignationem prorſus deponeret, ut variæ inſtituerentur ſupplicationes. Illa omnia Deus communicavit prædictæ moniali; hæc ſuperiori ſuo, iſte verò archiepiſcopo.* Atque ita, *ait auctor*, innotuit, precibus Immaculatæ Reginæ, S. Joſephi & S. Roſaliæ retentum eſſe divinæ juſtitiæ brachium, ne plenam civitati inferret caſtigationem.

339 *Non dubito, quin varia futura ſint de hac viſione judicia; cùm homines vario modo ſint affecti. Quod ſubdit Mongitorius, non eamdem etiam ubique fidem inveniet. Ait energumeno cuidam poſt terræ motum ſacros adhibitos fuiſſe exorciſmos, dæmonemque de clade Panormitanorum gaviſum fuiſſe ac gloriatum, quòd hac vice* S. Roſalia *cladem avertere non potuiſſet; quódque ne ruinam quidem omnimodam deprecata fuiſſet, niſi preces ſuas conjunxiſſent beatiſſima Dei Genitrix & S. Joſephus. His tribus aiebat debere Panormitanos ſalutem ſuam. Hiſtoriis iſtis, de quibus judicium meum non interpono, addit prodigia, quæ viſa fuerant cladem annunciare. Beneficia quoque ſervatorum in ipſo terræ motu hominum non paucorum, qui non videbantur mortem effugere potuiſſe modo*

quòd urbs non periiſſet penitus; & quare.

Fondo librario antico dei Gesuiti italiani
www.fondolibrarioantico.it

naturali, antea narraverat, eaque huc potuisset ad propositum suum transferre. Demum ex omnibus concludit, justum fuisse, ut Panormus segratam exhiberet, quòd penitus non esset sub ruinis sepulta. Festa varia ad honorem Immaculatæ Virginis, S. Josephi, & S. Rosaliæ *diversis diebus piè celebrata deinde cap. 2 & seqq. exponit. Ratio autem gratias* S. Rosaliæ, *de qua sola hîc ago, plurimas agendi vel sola hæc sufficere poterat, quòd statim à prima concussione fuisset ferventer & constanter à pluribus invocata; quódque constaret, prima illa damna novis deinde non fuisse aucta, uti aliàs in terræ concussionibus frequenter contingit.*

§ XXXIII. Cultus Sanctæ, ejusque reliquiæ & beneficia per diœcesim Panormitanam.

Reliquiæ missæ Caccamum, ubi Sancta electa est patrona:

De cultu antiquo S. Rosaliæ, *qui corporis inventionem præcessit, quique viguit in variis Siciliæ provinciis, satis disputatum est* § 15. *Officium verò ejusdem Sanctæ ad totum Siciliæ regnum auctoritate summi Pontificis extensum fuisse, vidimus* § 30. *Hîc verò breviter agendum censeo de cultu* S. Rosaliæ *per varias Siciliæ diœceses, qui cœpit aut promotus est post corporis inventionem, præsertim quia multis locis inchoatus est ob reliquias acceptas, & quia non pauca diversis locis obtenta sunt beneficia, quæ populi pietatem auxerunt. Cascinum hîc ducem habeo,*

Fondo librario antico dei Gesuiti italiani
www.fondolibrarioantico.it

habeo, reliquis S. Rosaliæ *scriptoribus diligentiorem, eumque fideliter sequar, sed quanta possum brevitate. Lib.* 3 *cap.* 4 *diœcesim Panormitanam percurrit auctor, & à Caccamo, ubi antiqua fuit* S. Rosaliæ *ecclesia, ducit exordium. Hoc oppidum anno* 1625, *die* VIII *Aprilis*, S. Rosaliam *elegit patronam, & aliquid reliquiarum impetravit à Cardinali Doria. Hæ reliquiæ ibidem magnifico apparatu exceptæ fuêre, thecæque argenteæ, quæ dimidiatum exhibet corpus, inclusæ; ac quatuor clavibus obserata est theca.*

341 *Non pauca in oppido isto narrantur* S. Rosaliæ *beneficia, quorum primum, quòd in receptione reliquiarum nullus esset læsus, licèt varii in manifesto fuissent periculo, præsertim unus, qui equo delapsus, hærenteque pede in scandula ephippiaria, per equum ad aliquod spatium attractus fuit sine læsione. Clarius tamen & certius miraculum est, quod subdit. Filiolus Hippolytæ Rossa, jam trienni major, tam erat mutus, ut ne balbutiendo quidem ullum umquam verbum protulisset. Hic cum matre sua videbat apparatum igneſque festivos, dum afferebantur prædictæ reliquiæ, manibusque lætitiam indicabat, cùm ore non posset. Mater hæc videns, cum lacrymis puerulum* S. Rosaliæ *commendat. Paulo pòst his clamantem audit. Dubitans tamen, an alterius non esset clamor iste, filium accedit & interrogat; hic verò matri rectè respondet. Rogatus postea puer, à quo gratiam illam obtinuisset, liberè & constanter respondit, loquelam sibi datam esse à* S. Rosalia, *quamvis id à nullo audivisset.* *vir ibi in lapsu illæsus, puer mutus loquelâ donatus,*

342 *Non minùs est mirabile, quod subjungit. Catharina Gaita infantem utero gerebat mortuum, & triduo medicamenta sumpserat, quibus infans expelleretur, sicut demum est factum. Dum autem* *puer mortuus vitâ donatus, donec baptizaretur,*

Fondo librario antico dei Gesuiti italiani
www.fondolibrarioantico.it

tem ſaluti matris à medicis proſpiciebatur, infans non modò mortuus, ſed etiam niger, poſitus erat in ſcamno alterius cubiculi. Acceſſit eò mulier quædam infantem viſura, & mota commiſerationis affectu, S. Roſaliam *invocat his verbis:* Ah! S. Roſalia, quin miſeram iſtam matrem baptiſmo ſaltem conſolaris? *imponenſque manum ſuam corpori, invocato* S. Roſaliæ *nomine, mox ſpirantem vidit. Itaque baptiſmus ploranti fuit datus; portatuſque ad eccleſiam, obiit rurſum, priuſquam domum referretur.*

vulnera ſanata,

343 *Joſephus Ciaccio peſſimè vulneratus erat à biennio, tam in corpore quàm in ore, totque erat doloribus plenus, ut cibum vix capere aut ſe movere poſſet. Hujus ſoror Margarita devota admodùm erat novæ patronæ* S. Roſaliæ. *Per filiam igitur Vincentiam, undecim annorum puellam, oleum Sanctæ obtulit, eademque puella, invocata priùs coram imagine* S. Roſaliæ *ope, nonnihil olei ex lampade illius ab eccleſia domum retulit. Hoc oleo Margarita os vulneratum fratris ſui unxit; eique bibendam dedit aquam, cui aliquid impoſuerat de lapide ſepulcri* S. Roſaliæ. *Hiſce factis, æger dormire primùm, deinde manducare cœpit ſine dolore; & ſex diebus omnino convaluit.*

pueri quatuor ſanati.

344 *Infans decem menſium, cui nomen erat* Simon Sedeli, *tortis erat oculis, incurvato corpore, tamque debilis, ut nec brachia nec caput poſſet elevare: nec ſe movere poterat, ſed prorſus erat inutilis, cùm totum corpus eſſet inſtar pulmonis. Die* III *Septembris in pervigilio* S. Roſaliæ *ante pectus hujus infantis ligaverunt goſſipium, quod reliquias* S. Roſaliæ *attigerat, cum exiguo fruſto lapidis ſepulcri ejuſdem; & ſic infantem cunis impoſuerunt. Mox infans manus eleva-*

Fondo librario antico dei Gesuiti italiani
www.fondolibrarioantico.it

elevavit, quæ semper fuerant immobiles, oculi etiam ad rectum statum conversi sunt, omniaque membra vigorem acceperunt. Hæc in pervigilio. In ipsa verò festivitate, quæ tunc prima vice celebrabatur miro cum apparatu & devotione magna, tres pueros herniâ laborantes sanitati restitutos testatur Cascinus, addens reliquias Sanctæ per totum octiduum venerationi fidelium mansisse expositas.

Reliquiæ Ciminnam portatæ, ubi varia beneficia obtenta:

345 *Ciminna, aliud diœcesis Panormitanæ oppidum, reliquias* S. Rosaliæ *accepit die* III *Septembris anni* 1625 *in ipso Sanctæ pervigilio; eæque sequenti die festo, reclusæ thecâ inauratâ, longo supplicantium agmine comitante, ad sacellum novum, in ecclesia principe constructum, fuerunt delatæ. Festivitas quoque ad octo dies continuata est. Signa ibidem non defuisse testatur Cascinus; quin imò omnes sanatos asserit, atque inter illos hominem quinquagenarium, cui nomen erat* Paulinus Santoro, *è gravi hernia sanum factum. Tres alios occasione festivi apparatûs periclitatos, & illæsos fuisse testatur, videlicet Franciscum Cagnera, lapsum sub equum; Nuncium Scimeca, gravi pondere ex alto in dorsum ipsius ruente; & Leonardum Paulici, qui lapides pro sacello cædens, cum tota rupe, cui insidebat, in aliam rupem sic præcipitatus est, ut conterendus videretur. Omnes hi occupabantur ad honorem* S. Rosaliæ; *atque hæc ipsos illæsos servâsse creditur.*

Misilmerii pestis ad tempus cessat, dum Sanctæ paratur pecunia,

346 *Misilmerium, in eadem diœcesi situm, mense Martio anni* 1625 *pestilentiâ laborabat, quando statuerunt incolæ ad* S. Rosaliam *recurrere, & ejus imaginem Panormi pingendam curare, atque ecclesiam ædificare* S. Rosaliæ *dedicandam. Hunc in finem die* XIII *Aprilis stipem cogere-*

Fondo librario antico dei Gesuiti italiani
www.fondolibrarioantico.it

cogere cœperunt : atque eodem die ceſſavit peſtilentia. Tam ſubitâ gratiâ attoniti incolæ , lætique & grati , ubi poſt quindecim dies imaginem S. Roſaliæ *abſolutam Panormi intellexerunt , feſtivo cum apparatu eam per plurimos delegatos afferendam curárunt , quando nova gratia obtigit Antonio Corſo , qui auctor fuerat implorandi opem* S. Roſaliæ. *Venerat is eques cum aliis , ut* S. Roſaliam *venerarетur : verùm dum parat deſcendere , equus exploſionum ſtrepitu territus , in pedes ſe erigit , & ſuper excuſſum equitem collabitur , tantumque ei vulnus infligit , ut duabus horis inſtar mortui eſſet , & aut mortuus crederetur , aut brevì moriturus.*

aliud beneficium dum defertur Sanctæ imago,

347 *Verùm , lugentibus eo caſu ſociis , frater Leo guardianus vicini cujuſdam Conventûs beatæ Mariæ , recordatur ſe habere aliquid reliquiarum* S. Roſaliæ , *idque jacenti applicat. Ille verò mox reſpirat , ſanctam Patronam ſuam invocat , & reſurgit. Vulnus quoque deinde ſanatum eſt ſolo oleo* S. Roſaliæ. *Ubi prædictus Antonius Corſo è lapſu recreatus erat , omnes deputati iter proſequuntur uſque ad eccleſiam beatæ Mariæ in monte Gebel Ros , ubi guardianus erat mox memoratus frater Leo , atque iſtic imaginem deponunt , ut poſt aliquot dies eamdem ſolemniter Miſilmerium deferrent. Dies ſolemnitati aſſignatus erat primus Maii : deinde verò rem differre voluerunt uſque ad ſequentem Dominicam , ut parandis omnibus plus eſſet temporis. Verùm Deus aliter ordinâſſe videtur : nam peſtis , quæ ſeptemdecim diebus ceſſârat , rurſum ſe manifeſtavit nocte primum Maii præcedente , infectis tribus perſonis. Qua de cauſa ſine dilatione imago Sanctæ ad oppidum perlata eſt die 1 Maii , ſicut primò fuerat decretum. Totum ſupplican-*

Fondo librario antico dei Gesuiti italiani
www.fondolibrarioantico.it

plicantium agmen, mulieres æquè ac viri, nudis pedibus incedebat per montem asperum, & sic pari pietate & apparatu imago ad ecclesiam principem delata est, ibique relicta, donec propria ipsius ecclesia esset perfecta.

plura impetrata in festivitate,

348 *Festivitas per octo dies continuata est mira populi devotione; nec desiderata sunt Sanctæ beneficia. Mulier, cui nomen Franciscæ Bella, duobus mensibus continuis sic laboraverat brachio, latere & femore arido, ut se movere non posset. Cùm autem sciret* S. Rosaliæ *imaginem per plateam transferri, ad januam domus suæ per terram se attraxit; piéque pro impetranda sanitate precata est. Lapsa est primùm sensibus destituta exiguo tempore. Deinde surrexit sana, & sacram imaginem secuta est, mirantibus omnibus, qui ejus infirmitatem noverant. In alia platea Josepha Compagno obviam imagini se stitit ad januam, portans infantem suum, qui semper erat inclinato capite, & clausis oculis, quòd nec caput elevare nec oculos posset aperire. Accepit ibi frustum lapidis sepulcralis* S. Rosaliæ; *idque filioli sui oculis applicuit. Ille verò mox oculos aperiens vidit, caputque elevavit, omni malo liberatus.*

ac demum, accepta imagine, peste omnino depulsa.

349 *Post hæc Cascinus, cujus verba Latina faciam, ita prosequitur:* Verùm paucæ hæ sunt gratiæ, si eas conferre velimus cum gratia universali perfectæ liberationis à peste, quæ tam subitò concessa est, ut post introductam imaginem nullum ampliùs secutum sit malum. Nonnulli verò, quorum malum glandularum indicio erat detectum, nempe Petrus Vita, Marius Damiano, & Joanna Constantina, atque hæc quidem pro mortua habita, subitò sanati sunt. Quapropter, finitis quadraginta purgationis diebus,

Fondo librario antico dei Gesuiti italiani
www.fondolibrarioantico.it

& pro majori cautela aliis quindecim ; in altera ſupplicatione , qualis prior fuerat , circumlata eſt ſacra imago , cantatuſque hymnus Te Deum , ut Sanctæ & Deo ipſi gratiæ agerentur de perfecta liberatione. Tertia ſupplicatio inſtituta eſt die v Octobris , exſtructis arcubus triumphalibus , majorique ſolemnitate adhibita ; quia imago ferebatur primùm ad eccleſiam propriam , unáque reliquiæ Sanctæ. Cantata ibidem eſt Miſſa , & poſt Veſperas tranſlatæ reliquiæ ad eccleſiam majorem : ac demum Sancta fuit electa Patrona , comitante feſtivitate & plauſu univerſali. *Hactenus Caſcinus.*

Reliquiæ Thermas miſſæ ,

350 *Pergit ille mox ad aliam ejuſdem diœceſis civitatem , maritimam & ſplendidam , quæ Latinis* Thermæ , *Siculis* Termine *dicitur. Civitas hæc , ut notat , jam manifeſto miraculo infrà referendo beneficam* S. Roſaliæ *opem experta erat , quando Cardinalem archiepiſcopum Panormitanum humiliter rogavit , ut aliquid ſibi communicare dignaretur ex Sanctæ reliquiis. Annuente Cardinali , ad recipiendas reliquias deputatus eſt unus è magiſtratibus D. Michaël Angelus Anſuſo cum rectore collegii Societatis Jeſu , P. Jacobo Domenichi ; quibus die* VII *Junii anni* 1625 *reliquiæ datæ ſunt cum inſtrumento donationis authentico. Tranſlatio hæc facta eſt viâ maritimâ , ſacræque reliquiæ , thecâ argenteâ recluſâ , altari , quod in puppi navis exſtructum erat , per archidiaconum Thermenſem reverenter ſunt impoſitæ. Magnificum duodecim navium comitantium aliarumque rerum apparatum dubio Caſcinus deſideranti : nam ſimilia plerumque omittenda cenſui , ne juſto ſim longior.*

351 *Illud unum cum ipſo , qui adfuit , obſervo , ventum fuiſſe contrarium & vehementem , ita ut mare*

Fondo librario antico dei Gesuiti italiani
www.fondolibrarioantico.it

mare intumeſceret, quando redeundum erat Thermas, poſtquam donatæ erant ſacræ reliquiæ. Verùm hiſce navi impoſitis, ventum mox mutatum mareque placatum teſtatur, ita ut, mirantibus omnibus, qui aderant, ſecundo vento feliciter proveherentur, & ne candelæ quidem, coram reliquiis accenſæ, in puppi exſtinguerentur. Poſtquam felici navigatione Thermas delatæ erant reliquiæ, impoſitæ ſunt ſtatuæ eleganti, magnificoque cum apparatu à ſupplicantibus circumlatæ, ſuper altare principis eccleſiæ ſunt depoſitæ, ibique Sancta civitatis electa eſt patrona, continuata per triduum ſolemnitate; ac eidem Sanctæ novum ſacellum in eccleſia jam dicta fabricari cœptum. Præterea anno 1629 nova eccleſia ibidem Sanctæ dedicata, & inſtituta confraternitas ſub ejus nomine, ipſo Cardinali Doria primam Miſſam iſtic celebrante in feſto inventionis die XV *Julii.*

ibique Roſalia ſolemniter electa patrona:

352 *Duo miracula valde authentica Thermis contigiſſe teſtatur Caſcinus. Prioris, quod præceſſit, ſuprà mentionem feci; idque ex Caſcino ſic contraho. Filiola Joſephi & Eliſabethæ Aidone, diebus tantùm quadraginta nata, graviter agrotare cœpit febribus, vomitu, inflatione horrenda partis capitis, frontis, ventris, pectoris, humerorum. Accedebat debilitas crurum, quæ movere nequibat; hernia, & difficultas reſpirandi, ita ut non modò inſanabilis, ſed moribunda crederetur, uti juramento confirmârunt medici. Medicamina quidem illi dederunt aliqua, ſed ſine ulla ſpe ſanationis. Ubi verò miracula* S. Roſaliæ *innoteſcere cœperunt; mater infantis conata eſt obtinere particulam ex lapide ſepulcri* S. Roſaliæ. *Acceptam particulam aquæ impoſuit, idque ſolum medicamentum infanti adhibuit,*

puella ibidem ſanata

Fondo librario antico dei Gesuiti italiani
www.fondolibrarioantico.it

curans interim aliquot Missæ sacrificia ad honorem Sanctæ celebranda, & ejusdem imaginem frequenter invisens. Bibebat puellula quotidie de prædicta aqua, atque ita octo diebus perfectè sanata est. Qua de causa mater filiam suam, quæ Paula *nominata fuerat in baptismo, deinde* Rosaliam *vocavit ad honorem Sanctæ.*

& S. Rosaliæ imago in incendio illæsa.

353 *Alterum ita ferè exponit Cascinus. Thermis degebat Siciliæ prorex, ut balneis uteretur: quando in cubiculo, ubi dormiebat nobilis dominus Franciscus Zuniga, ortum est repentinum & grande incendium. Habebat ille imaginem papyraceam* S. Rosaliæ *muro affixam, atque ea de causa mortem evasisse creditur. Certè opportunum habuit subsidium se eripiendi incendio, & periculum evasit. Postquam autem flamma erat exstincta, repererunt lectum aliamque supellectilem combustam, totum verò cubiculum undique ambustum; donec venerunt ad imaginem, quam non combustam, sed à flammis allambentibus tactam viderunt, & aliquid solùm ex limbo combustum. Multi viri nobiles id testati sunt, & miraculum crediderunt, ideoque hæc imago diligenter servata*, quæ hodie, *inquit Cascinus*, conservatur in collegio Panormitano Societatis Jesu cum scriptura de facto miraculo. *Scripturam hanc mihi communicavit P. Noto, atque ex ea huc transfero pauca. Res contigit anno 1626. Franciscus Zuniga erat ephebus aulicus D. Antonii Pignatelli Tavaræ marchionis. Factum verò, eodem modo ibi relatum, sic confirmatur:* Exstant hac de re conscriptæ litteræ à Benedicto de la Costa, per id tempus urbis Thermitanæ duce, ad Joannem Alarcòn proregis œcomomum, regis arcis præfectum, qui de omni hac re ad nos ipse retulit, & apud nos hanc eamdem

Fondo librario antico dei Gesuiti italiani
www.fondolibrarioantico.it

dem imaginem ad perpetuam miraculi memoriam servari voluit &c. *Scripsit hæc sub imagine, etiamnum servata, P. Joannes Scorsus Societatis Jesu. Hæc de diœcesi Panormitana, à qua cum Cascino ad vicinam diœcesim Montis regalis gradum facimus.*

§ XXXIV. Cultus, reliquiæ & miracula in diœcesibus Monteregalensi, & Cephaleditana.

Reliquiæ Monte regali acceptæ, & Sancta electa patrona, dein cessat pestis.

Mons regalis, Siculis Monreale, *licèt urbs modica, & quatuor solùm milliaribus Panormo dissita, archiepiscopali tamen dignitate jam à seculo* XII *ornata fuit. Urbs hæc aquè ac vicina Panormus peste laborabat anno* 1625, *quando reliquias* S. Rosaliæ *studiosè flagitavit & obtinuit. Datæ hæ fuerunt à D. Vincentio Domenichi, cujus operà multùm utebatur Cardinalis Doria; & prope Montem regalem exceptæ sunt ab ipso urbis archiepiscopo, Hieronymo Venero, à quo statim fidelium venerationi ibidem sunt porrectæ, electaque* S. Rosalia *Montis regalis patrona. Deinde reliquiæ magnificâ pompâ, quâ item præcedentia erant peracta, in urbem delatæ ad ecclesiam metropolitanam, comitante longo supplicantium agmine, ibique decantatus hymnus,* Te Deum. *Facta hæc sunt* XX *Maii anni* 1625: *sequenti verò die Missa solemnis decantata, ac confirmata Patronæ electio. Decreta quoque solemnis supplicatio in diem tertium Pentecostes,*

Fondo librario antico dei Gesuiti italiani
www.fondolibrarioantico.it

coſtes, & altera in IV *Septembris.* Neque, *inquit Caſcinus*, irrita fuit devotio & fides iſtius urbis, quia intra dies quadraginta *peſtilentiæ* malum ceſſavit.

alia ibidem impetrata beneficia.

355 *Duas gratias particularibus perſonis divinitus factas, quas* multis teſtimoniis *probatas ait, ſubjungit hoc ferè modo. Eliſabetha Lais, Religioſa monaſterii S. Caſtrenſis, manum tumore non magno affectam habuerat ab annis quindecim. Verùm tumor ille triduo ante tranſlationem reliquiarum* S. Roſaliæ *tantum ei creabat dolorem, ut opem divinam implorandam crediderit, manumque argenteam* S. Roſaliæ *voverit, ſi dolore illo liberaretur. Nuncupato voto, ubi applicuerat aliquid de lapide ſepulcrali* S. Roſaliæ, *dolor illicò receſſit, & poſt tres horas ipſe etiam tumor evanuit. Secundum ſic ferè narrat, Petrus Sgroi, duorum annorum puer, jam ſexdecim menſibus hernia tam gravi laborabat, ut viſcera quotidie ſæpiùs effluerent, nec ſtatui ſuo reſtitui poſſent ſine magno ipſius dolore. Id accidit demum tanto cum periculo, ut jam lividus eſſet & moribundus; quando mater opem* S. Roſaliæ *imploravit his verbis:* Ah! S. Roſalia, ſana mihi hunc filium, aut ipſum accipe: nam talem non deſidero. *Res mira! Mox viſcera ſine ope alicujus naturalem ſitum tam bene repetierunt, ut deinceps ſemper manſerit ſanus.*

Sancta patrona electa Corleone,

356 *Ex præcipuis diœceſis Monteregalenſis oppidis eſt* Corleonis, *Caſcino* Corleone, *in mappis* Coriglione *dictum. Oppidum eſt mediterraneum & unius ferè diei itinere Panormo diſſitum, quod gravi peſtilentia laborare cœperat menſe Decembri anni* 1624, *& poſtmodum varia nequidquam adhibuerat remedia tam naturalia, quàm divina Sanctorum opem imploran-*

do.

Fondo librario antico dei Gesuiti italiani
www.fondolibrarioantico.it

do. Demum incolæ prædicti oppidi, exemplo Panormitanorum excitati, die XIX *Martii anni* 1625 S. Rosaliam *elegerunt patronam, eique ecclesiam erigere, ac ejusdem reliquias Panormi flagitare decreverunt. Verùm, postquam audiverunt reliquias Panormi obtentas, cùm ecclesia tum citò ædificari non posset, sacellum interim in loco ecclesiæ deputato mira alacritate erexerunt, ibique imaginem Sanctæ deposuerunt. Porrò dies statutus pro translatione reliquiarum erat* XVI *Junii, & præcedenti die deputati Corleonenses Panormum discesserant, quando nocte diebus interposita jam se benignam Corleonensibus ostendere cœpit* Rosalia.

ubi mulier cum tribus filiabus per apparentem Sanctam sanata:

357 *Factum ex Cascino tradam compendio. Decumbebat illa nocte multùm afflicta Francisca Palumbo, quia maritus ipsius peste infectus erat ac delatus ad publicum infectorum valetudinarium, ipsaque domi segregata cum tribus filiabus, quas jam infectas deprehenderat. Somnum præ nimio dolore capere non potuerat, quando lumen vidit, aut certè se videre credidit, ita ut existimaret jam diem esse. Cùm tamen caput fatigatum utcumque recreare vellet, & decumbere pergeret; vocem audit, seque vocari credit. Audiens verò esse* S. Rosaliam, *à qua vocabatur, orat pro marito & pro tribus filiabus, ac demum pro se, ut capitis dolore liberaretur.* Rosalia *autem omnes sanandos, ac urbem quoque malo liberandam in adventu reliquiarum suarum promittit; ipsamque Franciscam visa est ter attingere. Demum simulac viso, quæ ipsi videbatur diu durâsse, evanuerat; lecto exsilit, &, cùm jam dies esset, totam visionem vicinis enarrat: ad filias quoque suas accedit, ac omnes reperit sanas, sic tamen, ut in locis corporum*

ubi

Fondo librario antico dei Gesuiti italiani
www.fondolibrarioantico.it

ubi infectæ fuerant, relicta essent vestigia. Et de causa natu minimam, quæ sex solùm mensium habebat ætatem, & Nuntia *fuerat appellatâ,* Rosaliam *nominavit. Mariti etiam & totius civitatis sanitas postmodùm est secuta, ut dicetur.*

delatis eò Sanctæ reliquiis,

358 *Jam verò prædicto die* XVI *Junii legatis Corleonensibus reliquiæ Panormi traditæ sunt cum litteris fidem earum attestantibus, adjunctaque & alia particula ejusdem Sanctæ à P. Vincentio Galetti Societatis Jesu, qui eam antea acceperat. Legati è magistratu Corleonensi erant Franciscus di Plata & Octavius Farzano: reliquias vero portabat Marcus Rizzi, vices gerens archipresbyteri Corleonensis. Cæremonias tam Panormi quàm in itinere servatas, quæ magnificæ erant, refert Cascinus. Beneficia verò à Corleonensibus impetrata huc breviter transfero. Quando reliquiæ oppido inferebantur, quinquaginta erant in valetudinario pestilentiosorum, qui adeo erant infecti, ut mortem magis quàm sanitatem exspectarent. Verumtamen cùm reliquiæ ferrentur per loca vicina, exhortantibus Capucinis, qui illis assistebant, se transtulerunt, quo quique poterant modo, ad locum, unde transeuntes videre poterant reliquias, ibique ad earum conspectum alta voce misericordiam implorârunt, nec frustra: nam omnes ad lectos suos redierunt pedites, & tam fortes, acsi nullum paterentur malum: omnes quoque brevi convaluerunt, & primus omnium liber egressus est maritus Franciscæ Palumbo, ut huic antea prædixerat* S. Rosalia, *in somnio aut visione suprà relata.*

359 *Reliquiæ autem eo die extra civitatem depositæ sunt in ecclesia nobilis monasterii S. Mariæ*

Fondo librario antico dei Gesuiti italiani
www.fondolibrarioantico.it

via Magdalenæ virginum, ibique per octiduum veneranter servatæ sunt à monialibus, & populi concursu honoratæ. Posteà verò, quia absolutus necdum erat apparatus, qui pro solemnitate parabatur, & quia, non ampliùs se dilatante peste, Sanctæ favor jam percipiebatur; ad Capucinos delatæ sunt, ut ibidem manerent, & interim colerentur à populo, donec plena salus esset obtenta & civitas expurgata. Hæc mora erat prolixior, quia post sanatos ægros quadraginta dies purgationi erant deputati, ita ut interim non modò instrui posset splendidus apparatus, sed nova etiam Sanctæ ecclesia perficeretur, ut insinuat Cascinus, asserens multa oblata esse Sanctæ munera in nova ecclesia. Itaque die XXX *Augusti, ubi constabat de plena liberatione & purgatione totius civitatis, hymnus* TE DEUM *fuit decantatus, & die 2 Septembris publicata est solemnis festivitas pro die sequenti* III *Septembris, post quam & aliæ quædam festivitates magnifico apparatu celebratæ sunt, ut fusiùs narrat Cascinus; longè verò plura oblata sunt dona votiva pro gratiis à particularibus personis obtentis, quas innumeras fuisse ait, referens è multis aliquot, quas huc transfero.* cessat pestilentia:

360 *Petrus Nicolosi, viginti annorum juvenis, corpore erat tam debili & dissoluto, ut ad omnia ferè esset inutilis. Verùm, quando reliquiæ* S. Rosaliæ *transibant, à suis ad januam fuit positus; invocatâque ibidem Sanctâ, mox corporis sanitate & vigore donatus est. Andreas di Giovanni & Catharina di Nino gutturis malo liberati sunt. Helena Perricone & Margarita Patella visum, quem omnino aut ferè omnino amiserant, receperunt. Tres mulieres partûs malo liberatæ sunt, nimirum Margarita Catalanotto &* plurima alia beneficia

Fondo librario antico dei Gesuiti italiani
www.fondolibrarioantico.it

Vincentia Naſello, quæ ſolebant ſemper abortum pati, & Catharina Mangiardo pariendi impotentiâ. Tres è gravi lapſûs malo convaluerunt, videlicet ſoror Perla Bracco, quæ præ nimiæ corporis gravitate è lapſu periclitabatur; Joannes Antonius Catalanotto puer, cui brachium erat confractum; & Matthæus Rombardo, puer item ſexennis ferè aut ſeptennis, qui femur habebat ruptum. Evidentius fuit periculum Franciſci lo Caſcio, qui pro eccleſia S. Roſaliæ *conſtructa ſaxum gerebat ponderis juſto majoris, atque ea occaſione ſic labebatur, ut vultus ipſius eſſet medius inter ſaxum iſtud dilabens & aliud: Accurrentes caput ejus comminutum credebant hominemque mortuum: at eumdem repererunt ſine ullo mali veſtigio, & intellexerunt* S. Roſaliam *ab eo fuiſſe invocatam. Præterea tres pueri è graviſſima percuſſione, quæ mortem illatura videbatur, Sanctæ patrocinio convaluerunt. Primus eſt Vincentius Romano ſeptennis, tam gravi pondere percuſſus, ut mortui inſtar laberetur. Duo alii Antoninus & Dominicus Licata, prior novennis, alter anniculus, molæ ictu ambo contriti, & pro mortuis habiti, invocatione & oleo* S. Roſaliæ *ſubitò ſani fuerunt & incolumes.*

in eadem civitate imperata.

361 *Adjungit multos, variis infirmitatibus morti vicinos fuiſſe ſanatos votis* S. Roſaliæ *nuncupatis. Tales ſunt Paulus Butera, Philippus Mangano, & duo infantes biennes circiter aut triennes, nimirum Joſephus Boſſo & Iſidora Miſtretta. Vincentius Montalbono à medicis pro moribundo habebatur, atque ut talem ſequenti die eum relinquere volebant. Verùm ille* S. Roſaliæ *opem imploravit, & ſequenti die tamquam ſanus revera à medicis fuit derelictus. Demum multi,*

Fondo librario antico dei Gesuiti italiani
www.fondolibrarioantico.it

multi, qui in variis corporis partibus jam peste infecti erant, inter quos tredecim infantes, convaluerunt. Hæc de Corleone Cascinus, beneficia S. Rosaliæ *ob multitudinem mira brevitate recensens; observans tamen in fine, Sanctam erga infantilem ætatem præcipuè se benignam præbuisse. Nunc cum eodem ad diœcesim Cephaleditanam progredimur.*

Reliquiæ Cephaledem delatæ:

362 Cephaledis, *vulgo* Cefalu, *urbs est maritima, nonnihil procurrens in mare Tyrrhenum, & episcopalis sub archiepiscopo Messanensi. Culta jam fuerat* S. Rosalia *in hac diœcesi ante inventionem corporis. At, corpore invento, vulgatoque Sanctæ patrocinio contra pestem, Cephaleditani primùm sibi procurârunt terram è Sanctæ spelunca acceptam, tamquam amuletum contra pestilentiam. Deinde verò conati sunt Panormi aliquid reliquiarum impetrare, idque haud difficulter obtinuerunt. Ubi verò intellexerant reliquias sibi concedendas, honorificam legationem viâ marinâ miserunt Panormum, ubi die* XXVI *Maii anni* 1625 *extra urbem desideratas reliquias accepit D. Joannes Sanfilippo, vicarius generalis episcopi Cephaleditani, qui easdem navi super erectum altare impositas perduxit Cephaledem. Exceptæ verò hîc fuerunt magno omnium gaudio multisque cæremoniis, & à supplicantium agmine circumlatæ per urbem, ipso assistente episcopo. Depositæ primùm sunt in loco ad id eleganter parato in sacello sanctissimi Crucifixi, donec paratum esset proprium Sanctæ sacellum, quod ædificabatur.*

quæ civitas à peste manfit libera:

363 *Deinde verò illatæ sunt sacello proprio, ibique mira populi devotione, donisque votivis honoratæ. Mansit hæc urbs intacta à peste, idque* S. Rosaliæ *patrocinio à civibus attributum*

Fondo librario antico dei Gesuiti italiani
www.fondolibrarioantico.it

fuisse testatur Cascinus. Hinc, *inquit*, populus se gratissimum & devotissimum exhibuit, non aliud nomen in ore habens quàm S. Rosaliæ, invocans illam magnâ reverentiâ in omni necessitate. Sancta verò votis eorum non defuit, quamvis tot gratiarum notitia mihi hactenus communicata non sit, nisi unius sanationis subitæ à malo calculi, quæ facta est oleo lampadis. *Festivitas Sanctæ celebrata est* IV *Septembris, decretumque ut id fieret singulis annis.*

reliquiæ item Politii & Sclafani

364 *In diœcesi Cephaleditana est Politium oppidum non ignobile & mediterraneum, vulgo* Polizzi *dictum. Tres particulas reliquiarum* S. Rosaliæ *ad eam civitatem anno* 1625 *portatas asserit Cascinus, dicens duas priores advenisse mense Junio: unam ex iis depositam esse in ecclesia Fratrum Minorum de Observantia; alteram in monasterio monialium S. Benedicti, quod vocatur* Abbatia nova: *tertiam verò particulam advenisse mense Augusto, & depositam esse in principe civitatis ecclesia. Festivitatem quoque Sanctæ magna populi pietate eodem anno celebrari cœptam die* IV *Septembris, idque ex decreto facto continuandum quotannis. Sclafanus in eadem diœcesi patrocinium* S. Rosaliæ *promereri studuit: nam anno* 1625 *primùm elegantem Sanctæ imaginem sibi pingendam curârunt, & coram ea, super altare positâ, lampadem perpetuò ardere voluerunt. Mense verò Decembri reliquias impetrârunt, easque honorificè exceperunt, concurrentibus ad solemnem supplicationem etiam vicinorum locorum incolis. Plura de hisce non tradit Cascinus, quocum diœcesim Mazarensem invisemus.*

§ XXXV.

Fondo librario antico dei Gesuiti italiani
www.fondolibrarioantico.it

§ XXXV. Cultus, reliquiæ, & beneficia Sanctæ in diœcesi Mazarensi.

Reliquiæ translatæ Drepanum.

Hactenus cum Cascino perlustravimus diœceses Siciliæ in ora Boreali sitas: nunc verò pergimus ad partem Australem, ubi Mazara est, urbs episcopalis sub archiepiscopo Panormitano. Non tamen ab ipsa Mazara exordiemur, sed pro tempore acceptarum ab ipsis reliquiarum varias illius diœcesis civitates adibimus, ducem sequentes Cascinum. Primum hoc ordine est Drepanum, incolis Trapani, *urbs maritima in ora Occidentali & emporium celebre. Drepanum autem, teste Cascino, ante Panormum peste laborare cœpit, & primum ex omnibus Siciliæ urbibus infectum est. Primum quoque hoc malo liberatum scribit patrocinio S. Alberti, antiqui urbis patroni, sed ad tempus dumtaxat, ita ut pestis deinde iterum recrudesceret. Flagitârunt igitur Drepanenses* S. Rosaliæ *reliquias, easque consecuti sunt. Attamen ne pestilentiæ periculum augeretur, si multos ad eas transferendas ablegarent Panormum, curârunt reliquias Drepanum cum litteris authenticis deferendas sine solemnitate; at non ignorante populo, cujus in earum adventu ingens erat concursus Drepani. Translatio illa facta est* 1 *Maii anni* 1625: *ac deinde festivitas translationis summa solemnitate est celebrata die Dominica* XI *ejusdem mensis, reliquiæque per octiduum venerationi fidelium expositæ in ecclesia S. Rocchi, ibique donis votivis miraque populi devotione honorate.*

366 *Porrò*

Fondo librario antico dei Gesuiti italiani
www.fondolibrarioantico.it

ubi citò sublata pestilentia.

366 *Porrò beneficam fuisse* S. Rosaliam, *evidentiaque fuisse ipsius beneficia, testatur Cascinus. Nam primò asserit, nullam domum à tempore acceptarum reliquiarum recenti pestilentia fuisse infectam: secundò, nullam personam in domibus infectis pestilentiam ab eo tempore contraxisse,* unâ forsan exceptâ, *inquit. Tertiò gratiam integræ domui in transitu reliquiarum præstitam hoc ferè enarrat modo. Alexander Specchi, Romanus patriâ, habitabat Drepani; & in domo ejus jam quinque personæ pestilentiâ occubuerant. Duæ aliæ eodem laborabant malo, & filiola ipsius morti erat vicina. Ipse autem & uxor ipsius, se malè etiam habentes, cum reliquis domesticis ad aspectum reliquiarum se humi prosternunt, & misericordiam implorant.* Mox domus illa consperſa fuit aquâ sacrâ à presbytero, & reliquiæ per viam suam procedentes, illam verè reliquerunt expurgatam: nam sanata est filiola, aliique ægroti: nec ullum deinde ibi fuit malum, sicut nec in civitate, jam omnino purgatâ solo reliquiarum circuitu. *Qua de causa, cessantibus morbis, adhibitisque cautelis solitis quadraginta dierum, in gratiarum actionem decantatus est hymnus* Te Deum *die* xxvi *Julii; & prædictus Alexander Specchi elegantem lampadem ex argento donum misit* S. Rosaliæ. *Ab aliis quoque ecclesiis Drepanensibus acceptas deinde esse nonnullas* S. Rosaliæ *reliquias, adjungit auctor.*

Reliquiæ Marsalæ: alterum ibi beneficium, alterum in mari:

367 *Inter Drepanum & Mazaram sita est Marsala, civitas item maritima, ubi haberi reliquias* S. Rosaliæ *in ecclesia Societatis Jesu, S. Stephano dicata testatur Cascinus, tale referens beneficium. Frater Gabriel Panormitanus ex Ordine S. Francisci de Paula, ruptam habebat ve-*

Fondo librario antico dei Gesuiti italiani
www.fondolibrarioantico.it

venam pulmonis, eaque de causa per octo dies continuos tantam vomebat sanguinis copiam, ut non amplius ageretur de humanis remediis, sed de extrema Unctione. Verùm unum è Patribus Societatis rogavit, ut reliquias S. Rosaliæ *ad solamen suum afferret. Ille verò prædictas reliquias aquæ imposuit, eamque ægroto bibendam dedit. Mox desiit sanguinis vomitus; & sanatus est æger, fatentibus medicis opus esse naturâ superius. Die* VI *Octobris anni* 1626 *Marsalam appulit navis Melitensis, quæ horribili tempestate fuerat jactata. Nautæ aliique deinde narrârunt Josephum Giunta, patriâ Messanensem, & unum è duobus Fratribus Societatis Jesu, qui in navi fuerant, habuisse quidpiam reliquiarum* S. Rosaliæ, *idque, cùm tempestas sæviret sine intermissione, mari immisisse: & confestim mare ita fuisse placatum, ut ad terram pertingere possent.*

368 *Eryx, oppidum Drepano vicinum, aliàs* Mons S. Juliani *dictum, per annum integrum à peste in Sicilia regnante fuerat immune, quando mense Junio anni* 1625 *etiam fuit infectum, non credentibus tamen incolis malum esse pestilentiæ, quo multi occumbebant. Ad hoc oppidum viâ marinâ portatæ sunt reliquiæ* S. Rosaliæ *pro ecclesia Fratrum Prædicatorum, receptæque sunt piâ supplicatione, non magno tamen cum apparatu, & in memorata ecclesia depositæ. Mox eodem die accurrere cœperunt, qui malo infecti erant & eatenus latuerant, tamque manifesta præ se ferebant pestis indicia, ut de malo non amplius dubitaretur, & domus suspectæ declararentur sexaginta, & paucis diebus usque ad trecentas; ac trecenti intra dies viginti morerentur. Detecto sic malo, cùm postea & aliæ reliquiæ* *reliquiæ ad montem S. Juliani allatæ,*

Fondo librario antico dei Gesuiti italiani
www.fondolibrarioantico.it

quiæ adferrentur pro ecclesia monasterii Salvatoris, & aliæ pro ecclesia S. Petri, in qua sacellum Sanctæ dedicatum est, longè majori affectu fuerunt exceptæ. Aliam insuper particulam eò delatam insinuat, at non indicat, ubi fuerit deposita. Quod verò spectat ad depulsionem pestilentiæ, multas gratias particularibus præstitas affirmat ante gratiam universalem.

ubi multi priùs sanati, ac deinde totum oppidum peste liberatum.

369 *Paula di Pomo sanata est, bibitâ aquâ, cui impositæ fuerant reliquiæ. Pulvis lapidis sepulcralis saluti fuit filio Antonii Selvaggio. Alii utrumque adhibuerunt, uti tres sorores & frater unus Antoniæ Voltagio, quæ etiam vota pro ipsis* S. Rosaliæ *nuncupavit: hujus mater ac soror una jam antè peste erant mortuæ. Initio mensis Julii duo sacerdotes sanati sunt. Horum primus gravissimâ laborans peste vovit thecam argenteam, cui reliquiæ Sanctæ imponerentur. Alter Leonardus Theodoro, cum duobus domesticis infectus, reliquias Sanctæ è monasterio S. Petri supra limen domus suæ ponendas curavit; & desideratam sanitatem cum suis obtinuit. Catharina & Vincentia Voltagio, mater & filia, peste erant infectæ, sed filia gravius, oculis clausis laborans. Cùm hæc se mente commendaret* S. Rosaliæ, *& aliquid ei munusculi offerre vellet, nihil occurrebat nisi annulus digiti. Hunc vicino suo tradidit offerendum, eumque rogavit, ut aquam cui impositæ fuerant reliquiæ, afferret. Allatam bibit cum matre, & ambæ sanatæ sunt: reliqui verò domestici à malo fuêre intacti. Circa finem ejusdem mensis Angela Lombardo, laborans peste cum tribus filiis, sola invocatione, & voto Sanctæ nuncupato, cum iisdem subitò sanata est. Antonia Pirrone, in cujus brachiis Antonius maritus, professione medicus, peste erat mor-*

Fondo librario antico dei Gesuiti italiani
www.fondolibrarioantico.it

mortuus, cùm ipsa eodem malo laboraret, ferventer invocavit S. Rosaliam, *eamque visa est noctu videre in somno; mane verò se sanam reperit. Rosalia Piraino peste laborans & gravida, cùm ad partûs labores perveniſſet ſine obſtetrice, opem imploravit* S. Rosaliæ, *prolemque feliciter enixa est; atque hæc & illa vixerunt à peste liberæ. Concludit Cascinus dicendo, se multa alia referre posse beneficia eidem oppido concessa, sed ea ob similitudinem omittere tanto libentiùs, quanto certiùs ex omnium confessione constat, totum demum oppidum peste fuisse liberatum.*

370 *Ipsa civitas episcopalis Mazara, à qua una è tribus Siciliæ partibus* Vallis Mazaræ *nominatur*, S. Rosaliam *elegit patronam, & ejusdem reliquias impetravit Panormi, ut Sanctæ festivitas quotannis celebraretur ritu solemni. Non refert Cascinus, quo anno facta sit ista translatio; sed testatur reliquias fuisse obtentas per Marcum la Cava Mazarensem episcopum, qui, teste Pirro tom. 2 pag. 528, defunctus est anno 1626, die IV Augusti, ita ut translatio certò facta non sit post illud tempus. Solemnitas autem translationis fuit splendidissimo apparatu, & præstanti Mazarensium pietate, maximè insignis, ut fusè narravit Cascinus, qui videri poterit: nam mihi ad alia diœcesis oppida progrediendum est.*

Reliquiæ portatæ Mazaram, ubi Sancta est patrona;

371 *Non longè Mazarâ distat* Castellum Veteranum, *Siculis* Castel Vetrano, *quod pestilentiæ calamitates expertum est integro anno, ac simul cum Drepano & Panormo correptum fuit prædicto malo, teste Cascino. Hoc oppidum, audita inventione corporis* S. Rosaliæ, *ejusque potenti contra pestem patrocinio, primùm ipsius imaginem curavit pingendam, eamque cum imagine S. Rocchi & Virginis Immaculatæ in eo-*

item Castellum Veteranum translatæ,

Fondo librario antico dei Gesuiti italiani
www.fondolibrarioantico.it

debat. Jam frigida erat infans, & fasciis suis exuta. Cùm tamen recordaretur genitor, exiguam sibi esse reliquiarum S. Rosaliæ *particulam; illam quæsivit, eâque frontem infantis & guttur tangit crucem formando; cùm vox, calor & motus revertitur. Sanatam quoque fuisse infantem non enuntiat Cascinus, sed clarè insinuat; asserit enim, annulum aureum à matre infantis* S. Rosaliæ *missum fuisse in gratiarum actionem.*

obtenta beneficia.

374 *Dæmones eodem die in energumenis timuisse Sanctæ reliquias, testatur Cascinus: ac Franciscam Accardo, quæ tribus annis fuerat obsessa, deinde cruciatu illo liberatam in ecclesia S. Francisi de Paula. Ipso etiam ingressûs die meliùs habere cœpit Philippa Catalano, quæ per annum à dæmone vexata fuerat; & sequenti die prorsus liberata est. Gabriel Bassi diu laboraverat febri quartana; uxor verò ipsius Joanna jam biennio chiragrâ erat vexata. Hæc cùm gravida esset, vovit, se nomen* Rosaliæ *daturam, si puella nasceretur: atque hoc voto ambo eodem illo die sunt sanati. Aliquot mensibus citiùs, nimirum mense Februario, idem planè votum nuncupavit Angela Pisciotta, peste cum marito suo infecta: atque ambo intra eumdem mensem convaluerunt. Die* XV *Martii à pestilentia sanati sunt Franciscus & Maria Casallari, frater & soror, post votum ab ipsorum patre nuncupatum. Hisce beneficium alterius generis subdit Cascinus, nimirum Raphaëlæ Dionigi, virgini tertiariæ Ordinis S. Dominici, quæ in publico infectorum valetudinario decumbebat, sed præ nimia verecundia medicam manum nolebat pati, nec cilicium deponebat, quo erat induta, mandatum esse ab apparente* S. Rosalia, *ut medicis obediret; mortemque*

Fondo librario antico dei Gesuiti italiani
www.fondolibrarioantico.it

temque eidem à Sancta prædictam. Hactenus de gestis Castelli Veterani, ubi reliquias Sanctæ etiam haberi apud RR. PP. Prædicatores, adjungit in fine Cascinus.

375 Salem *aut* Salemis, *Siculis* Salemi, *oppidum ejusdem diœcesis mediterraneum, habet sacellum* S. Rosaliæ *dicatum in ecclesia S. Mariæ de Jesu, Sanctamque eamdem elegit Patronam, ac solemni ritu festivitatem quotannis celebrat. Reliquiæ quoque in eadem ecclesia servantur: aliæ verò ibidem habentur in ecclesia Societatis Jesu, S. Ignatio sacra. Hisce Cascinus subdit beneficium, quod cuidam ex oppido Carinensi in eadem diœcesi præstitum fuit. Josephus Lazara gravi vulnere laborabat in gutture; malumque credebatur immedicabile. Venit is Panormum, maloque suo adhibuit oleum è lampade* S. Rosaliæ, *atque aliquid illius olei secum tulit in lagenula. Verùm medici varia quoque ipsi remedia dederunt, & secum item tulit lagenulam ab iis præparatam. Cùm autem domui propinquus esset, in descensu cecidit, rupitque cadendo lagenulam medicam. Credidit igitur nolle* S. Rosaliam, *ut oleo suo alia adjungerentur medicamina, præsertim quia mox se sensit sine dolore, ita ut manducare posset & bibere. Ita solo illo oleo sanatus est.*

Reliquiæ Salemi: sanatio oleo S. Rosaliæ obtenta:

376 *Alcamus in eadem diœcesi* S. Rosaliæ *sensit patrocinium. Hoc oppidum, uti æquali ferè distantia inter Panormum & Drepanum est medium, ita utriusque urbis pestilentiam communem habuit, & ad eamdem confugit Patronam. Hujus reliquias per delegatos Panormi obtinuit die* IV *Junii anni* 1625, *easque magnifico apparatu suscepit, ac deposuit in ecclesia Fratrum Minorum de Observantia. Mox ibi coram reli-*

Alcami reliquiæ, ac pestis sublata.

Fondo librario antico dei Gesuiti italiani
www.fondolibrarioantico.it

reliquiis cœptæ sunt preces quadraginta horarum, nec sine fructu: nam statim diminui cœpit pestilentia, atque uno mense prorsus exstincta est. Hac de causa tunc iterata est solemnis supplicatio, cantatusque hymnus TE DEUM *in gratiarum actionem. Postea verò in prædicta Minorum ecclesia exstructum est sacellum* S. Rosaliæ *sacrum, variaque in eodem oppido erecta altaria cum imagine ejusdem Sanctæ.*

§ XXXVI. Cultus, reliquiæ & miracula in diœcesi Agrigentina.

Reliquiæ Bivonam delatæ:

AGrigentum, *incolis* Girgenti, *urbs Siciliæ est episcopalis sub archiepiscopo Panormitano, sitaque in ora Australi insulæ. Antiquissimus est Sanctæ cultus in hac diœcesi, in qua est spelunca Quisquinensis, primum sanctæ Anachoretidis habitaculum, uti & Bivona, aliis* Bisbona *Latinè nominata, & Oppidum S. Stephani, loca jam frequenter memorata. Non repetam hìc antè dicta, sed solùm adjungam nonnulla quæ scripta sunt à Cascino, cum eo à Bivona exordium ducens. Bivonenses, audita corporis inventione, mira alacritate antiquam* S. Rosaliæ *ecclesiam instaurârunt. Deinde studiosè flagitârunt reliquias, usi operâ P. Leonardi Romano Societatis Jesu, qui eas facilè impetravit per Cascinum ipsum, qui hæc narrat; & geminam quidem obtinuerunt particulam Bivonenses. Harum translatio facta est die* XXII *Martii anni* 1625:

Fondo librario antico dei Gesuiti italiani
www.fondolibrarioantico.it

1625 : *ſuſcepta autem ſunt ſumma pietate, cùm innumera hominum multitudo nudis pedibus obviàm egrederetur ad quinque milliaria, & via difficili per montes. Magnificus quoque cum pietate apparatus fuit conjunctus, ac ſupplicatio inſtituta maximè ſolemnis, atque ita una ex particulis portata fuit ad eccleſiam S. Joannis, ibique depoſita, donec propria Sanctæ eccleſia eſſet perfecta.*

378 *Altera particula, quæ deſtinata erat eccleſiæ Societatis Jeſu, non minori pompa per civitatem in ſupplicantium agmine circumlata eſt die* III *&* IV *Septembris, ſeu in pervigilio & feſtivitate* S. Roſaliæ. *Neque illo ſolùm anno tanta celebritate Patronam ſuam coluerunt Bivonenſes; ſed quotannis eamdem feſtivitatem ita celebrârunt, ut apparatus ſingulis annis potiùs creſceret, quàm diminueretur, teſte Caſcino. Porrò ex documentis Mss. collegii Societatis Jeſu Bivonenſis diſco, dentem eſſe* S. Roſaliæ, *quem obtinuit à Caſcino, eumque quotannis in feſtivitate* S. Roſaliæ *per civitatem in ſupplicatione circumferri: aliam quoque oſſis Sanctæ particulam nunc in eodem ſervari collegio. Peſtilentia autem Bivonam reliquit intactam, ut jam antea dictum, idque aliis quoque temporibus factum non ſine beneficio* S. Roſaliæ. *Itaque una ſolùm gratia hîc commemoranda. Joannes Baptiſta di Franceſco mortifera laborabat infirmitate, & jam extrema Unctione munitus erat. Medicus tamen ad ipſum rediit, mortuum fore exiſtimans, quando perfectè ſanatum invenit. Miraculum fuiſſe teſtatus eſt ille ipſe medicus, quòd nullum in ipſo deprehendiſſet ſanationis indicium; ſed ſubito ſanatum inveniſſet. Sanatus verò declaravit, apparuiſſe ſibi*

beneficia ibi impetrata;

Fondo librario antico dei Gesuiti italiani
www.fondolibrarioantico.it

sibi S. Rosaliam, *& dixisse:* Esto sanus: curam tamen habe instaurationis ecclesiæ meæ.

in oppido S. Stephani, & apud spelunca Quisquinensem.

379 *De Oppido S. Stephani, in cujus territorio sita est spelunca Quisquinensis, deque reliquiis* S. Rosaliæ *eò translatis, dictum est* § 27. *Hic pauca adjungo de favoribus, quos loci incolæ* S. Rosaliæ *attribuunt. Sæviente per Siciliam peste, & per oppida quoque vicina, juvenis quidam redierat domum peste infectus, ut ex glandulis fuerat intellectum. Mater ipsius, re intellecta, ad patrocinium* S. Rosaliæ *confugit, juvenemque lecto imposuit: ac vestimenta ipsius omnia comburenda curavit. Sequenti die juvenis surrexit sanus sine ullo mali indicio: nec ulli in Oppido S. Stephani adhæsit contagio. Huc spectant beneficia, quæ occasione antri Quisquinensis leguntur impetrata. R. P. Albertus Valentia, Prior Carmelitarum Camaratæ, gravi laborabat & immedicabili urinæ difficultate. Verùm, invocatâ* S. Rosaliâ, *& applicato saxo speluncæ Quisquinensis, subitò sanatus est.* Alii, *inquit Cascinus*, sanati sunt solo voto visitandi speluncam istam, unus ibidem pernoctando. *Claudus, incedens fulcris subalaribus, nitebatur cum aliis speluncam istam invisere. Hic in media sanatus est via, portansque deinde fulcra sua humeris, eadem ad speluncam suspendit in testimonium gratiæ obtentæ.*

Rahalmuti reliquiæ, & beneficia Sanctæ:

380 Rahalmutum, *Agrigentinæ quoque diœcesis oppidum, Siculis* Rahalmuto, *antiquis temporibus* S. Rosaliam *coluit, primamque eidem ecclesiam dedicavit, ut vult Cascinus. Hanc ecclesiam, invento corpore, diligenter instaurârunt Rahalmutenses, & Sanctæ reliquias obtinuerunt Panormi. Harum translatio incidit in diem* XXXI *Augusti anni* 1625, *quando susceptæ sunt ab incolis*

Fondo librario antico dei Gesuiti italiani
www.fondolibrarioantico.it

colis insigni pietate & pari solemnitate, eodemque die energumena liberata in ecclesia Fratrum Minorum de Observantia, ubi solemne cantabatur Sacrum, teste Cascino. Rahalmutenses quoque pestis periculo liberâsse videtur patrona Rosalia, *præsertim quia illa maximè sæviebat in vicinia, & quia nonnulli infecti Rahalmutum intrârunt, malo nulli communicato, & demum quia ipsi Rahalmutenses satis diu cum vicinis infectis commercium habuerant, nec ullum tamen contraxerant contagium.*

381 *De* Camarata & Sancto Joanne, *quæ oppida sunt eidem duci subjecta, & tamquam partes duæ ejusdem oppidi, inquit Cascinus, cum eodem simul agemus. Hæc loca integro anno à peste immunia fuêre; sed anno* 1625, XXVIII *Maii, in oppido Castri novi, quod necdum sciebant infectum esse, malum contraxerunt. Ubi innotuit contagium, mox ad humana ac divina præsidia confugerunt utriusquè oppidi incolæ. Reliquiæ Panormi impetratæ, & die 2 Julii sine hominum frequentia Camaratam versus delatæ sunt; at honorificè susceptæ, ipso duce cum multis obviàm egrediente. Depositæ primùm sunt in ecclesia S. Cataldi extra Camaratam, indeque translatæ pio cum apparatu ad præcipuam ecclesiam Camaratensem, donec ædificata esset nova ecclesia, Sanctæ tamquam patronæ dedicanda. Altera particula debito cum honore deposita fuit in ecclesia principe oppidi S. Joannis.* *reliquiæ Camaratam & ad oppidum S. Joannis perlatæ,*

382 *Duo facta, inquit Cascinus, optimam mox spem dederunt, tamquam secuturæ liberationis indicia. Per viciniam publici peste infectorum valetudinarii ferebantur reliquiæ, & ægroti supplices accesserant ante fenestras vitro clausas, Sanctæque opem implorabant, quando omnia* *ubi duo facta prodigia,*

Fondo librario antico dei Gesuiti italiani
www.fondolibrarioantico.it

simul tegmina vitrea cum ingenti sonitu delapsa sunt, nec tamen confracta; acsi voluisset insinuare Sancta, se ostendere reliquias suas afflictis illis sine vitro intermedio. Alterum est tale. Quando dux ipse primum lapidem ponebat pro ecclesia Sanctæ ædificanda, ferebatur in loco vicino lectica, quâ infecti peste transferri solebant, sed vacua. Cùm autem eodem tempore tormenta explooderentur, equi perterrefacti saltare cœperunt, totamque illam in frusta comminuerunt lecticam. Hæc, inquam, populi spem acuerunt.

ac deinde pestilentia exstincta:

383 *Nec vana fuit fiducia, quam de subsidio* S. Rosaliæ *conceperant: nam statim diminui cœpit malum, teste Cascino. Verumtamen non prorsus cessavit pestilentia ante annum sequentem, quando* XXIV *Januarii translati sunt, qui convaluerant, ex locis infectorum, totaque purgatio absoluta fuit* XXV *Martii, in festivitate Sanctissimæ Dei Genitricis, ad cujus etiam patrocinium confugerant Camaratenses. Nova tunc instituta fuit supplicatio, cum reliquiis* S. Rosaliæ, *Missaque de Sanctissima Virgine Maria solemniter celebrata, ac tandem hymnus* TE DEUM *decantatus. Sequenti verò die iterata est supplicatio, reliquiæque* S. Rosaliæ *ad propriam ecclesiam tunc perfectam translatæ.*

aliud geminum beneficium uni concessum.

384 *Hisce accedit particulare beneficium, quod præstitum est P. Angelo Permo ex Ordine Carmelitarum. Laboraverat duobus annis tam gravi & continuo sanguinis fluxu, ut sæpè videretur morti propinquus. Tandem ductus charitate in miseros & pietate erga* S. Rosaliam, *decrevit vitam finire in publico valetudinario peste laborantium, quibus ibidem tribus mensibus constanter servivit, ope* S. Rosaliæ *invocata. Viri charitatem approbavit Deus. Sanus semper astitit*

Fondo librario antico dei Gesuiti italiani
www.fondolibrarioantico.it

tit infectis, & die festo S. Rosaliæ, *seu* IV *Septembris, incolumis valetudinario egressus est, & veteri malo liberatus. Idem deinde febri quartana vexatus, parùm aquæ sumpsit, cui lapis sepulcri* S. Rosaliæ *fuerat impositus; atque eo modo sanitatem adeptus est.*

385 *In eadem diœcesi est oppidum,* Castrum Novum *dictum, de quo peste laborante suprà memini. Hoc oppidum inter ea numerat Cascinus, quæ peste liberata sunt patrocinio* S. Rosaliæ. *Hujus reliquias eò missas asserit thecæ argenteæ inclusas: ecclesiam quoque ibidem Sanctæ constructam. Fatetur tamen horum exactam non haberi notitiam defectu monumentorum, sed multa in ecclesia conspici appensa ex votis dona. Locus ejusdem diœcesis est, qui Siculis* le Grotte, *Latinè* Gruttæ *dici potest, seu vicus sit, sive oppidulum. Huic loco, multùm à peste patienti, subveniisse ait comitissam Rahalmuti per reliquias* S. Rosaliæ; *sed fatetur se distinctam non habere notitiam alicujus beneficii.* *Castrum Novum, acceptis reliquiis peste liberatum*

386 Alexandriam, *quam aliàs in tabulis geographicis non invenio, in eadem diœcesi recenset Cascinus. Testatur ibidem apparuisse* S. Rosaliam *simplici mulieri, ac locum designâsse, ubi ecclesia ad honorem suum erat erigenda, prædicens populum tunc liberandum peste, quâ affligebatur. Credidit mulieri populus, & confestim sacellum construxit in loco designato. Prima ibi Missa celebrata est die Dominico* XVI *Februarii anni* 1625. *Cessavit subitò malum, & nullus deinde infectus est peste, ita ut jam die* XXI *ejusdem mensis vacuum esset valetudinarium. Hæc Panormum perscripta sunt à D. Josepho Bonajuto, qui ibidem erat causâ pestilentiæ præfectus. Porrò sacellum illud* S. Rosaliæ *postea amplificatum* *uti & Alexandria:*

Fondo librario antico dei Gesuiti italiani
www.fondolibrarioantico.it

tum in gratiarum actionem reliquiasque Sanctæ ibidem servari in ecclesia Fratrum Minorum, magnaque populi devotione coli, testatur Cascinus, qui & alteram apparitionem refert, quam huc compendio transfero.

puella à Sancta monetur Religionem ingredi.

387 *Apparuit Sancta puellæ septemdecim annorum, eamque monuit ut vitam amplecteretur monasticam. Cùm autem hæc responderet, se quidem id libenter facturam; at patrem sibi non creditum. Reposuit Sancta se tale daturam signum, ut ei pater esset crediturus: idque cupiente puella, disparuit. Porrò, quando mane surrexit, invenit cirros sibi ab una parte amputatos: idque signum visum est tam certum, ut res sequenti die Dominico sit executioni mandata.*

Saccæ æger momento sanatus,

388 *In eadem demum diœcesi Sacca, oppidum maritimum,* S. Rosaliam *agnoscit patronam. Testatur Cascinus novam ibidem* S. Rosaliæ *constructam fuisse ecclesiam post liberationem Siciliæ à peste, nec tamen explicat, an hæc Saccæ quoque dominata fuerit: devotionem verò populi eodem tempore mirificè auctam subita sanatione ægri, qui eò adductus erat mali violentiâ, ut se amplius movere non posset. Huic ægroto offerebatur exigua pixis, quam initio repudiabat, quòd medicinas, quarum tædio affectus erat, eâ contineri existimaret. Verùm, ubi audivit in ea esse reliquias* S. Rosaliæ, *in spem erectus est: thecamque acceptam applicuit loco corporis maximè dolenti, atque unico momento convaluit. Tam subitam sanationem mox indicavit parentibus se levando, eosque amplectendo, ac in gratiarum actionem ecclesiæ* S. Rosaliæ, *quæ tunc ædificabatur, donavit elegantem picturam ejusdem Sanctæ, pecuniamque notabilem ad promovendam structuram. Hoc autem miraculum oppidi incolæ*

Fondo librario antico dei Gesuiti italiani
www.fondolibrarioantico.it

las incitavit ad ecclesiam citiùs absolvendam, ad instituendam confraternitatem ejusdem Sanctæ; ac demum, perfectâ eo usque ecclesiâ, ut primum in ea fieret Missæ sacrificium, ad instruendum pium supplicantium agmen, à quo effigies Sanctæ, honorificè per oppidum circumlata, ad novam ecclesiam deferretur.

389 *Quando illa supplicatio per civitatem instituebatur, infirmus, mortis periculo expositus, dum audiebat supplicantes esse in locis sibi vicinis, votum Sanctæ nuncupavit, ac subitò sanatus est, & sequenti die tabellam votivam appendit. Hoc eodem, vel alio tempore, quod clarè non exprimit Cascinus, puer novem annorum, de cujus vita desperabatur, aquâ Sanctæ vitam protraxit. Terra ejusdem capto membrorum usu saluti fuit. Plura ejusmodi se prætermittere ait Cascinus, qui & varias enumerat imagines Sanctæ in ecclesiis diversis Saccæ servatas. Patronam ibidem electam testatur anno demum 1630, prima die Junii: duas quoque ejus reliquiarum particulas eò delatas, quarum altera est in ecclesia principe; altera destinata erat propriæ ecclesiæ S. Rosaliæ. Hæc de diœcesi Agrigentina, ut ad Catanensem transeamus.*

ac deinde alii: Sanctæ ibidem patrona electa, & allatæ reliquiæ.

§ XXXVII. Cultus, reliquiæ & miracula in diœcesibus Catanensi & Syracusana.

Catana, urbs episcopalis sub archiepiscopo Monregalensi, sita est versus Orientem in ora

Fondo librario antico dei Gesuiti italiani
www.fondolibrarioantico.it

Reliquiæ portatæ Calasibetum, Catanam, Acem, * Calatascibet

ora maris Ionii. In hac diœcesi antiquitus S. Rosaliam *coluit Calasibetum* *, *oppidum mediterraneum, ubi Sancta deinde electa est patrona, postquam eò translatæ erant ejus reliquiæ, quas thecæ argenteæ incluserunt, ut habet Cascinus. In ipsa verò episcopali urbe Catana Sanctæ reliquiæ in duabus servantur ecclesiis; videlicet in ecclesia Societatis Jesu, dono Cascini acceptæ, & in ecclesia Dominæ nostræ,* de Misericordia *cognominatæ. Ambæ hæ exponuntur die* IV *Septembris, quando Sanctæ festivitas celebratur; uti & imago Sanctæ eodem tempore exponitur in ecclesia collegiata. Acis, oppidum non longè distans Catanâ,* Rosaliam *elegit patronam* VI *Octobris anni* 1625: *delatæque eò reliquiæ ejusdem Sanctæ à P. Antonio Leonardo Societatis Jesu, cui eas donaverat Cascinus. Translatio autem hæc facta ritu maximè solemni, apparatuque pio & magnifico, cum supplicatione, decantatoque hymno* TE DEUM, *& Missa solemni, habita est oratio in laudem* S. Rosaliæ, *cujus reliquiæ in ecclesia principe manserunt depositæ.*

Ennam, ubi beneficium peccatori in fine præstitum:

391 Enna, *aliàs* Castrum S. Joannis, *vulgò* Castro Giovanni, *desideravit etiam* S. Rosaliæ *reliquias; ac duas earum particulas accepit per Cascinum, alteram pro ecclesia majore, alteram pro ecclesia Societatis Jesu, in quibus ecclesiis collocatæ sunt multa cum veneratione. In eo oppido insigne beneficium peccatori moribundo præstitum, auctor est Cascinus. Rem accipe compendio. Monitus ille erat, ut ad mortem bene obeundam se præpararet. Hærenti & confuso apparuit in somno* Rosalia, *visaque est pro eo misericordiam exorare apud sanctissimam Dei Matrem. Certè sequenti die de peccatis suis confessus est apud aliquem è Societate Jesu presbyterum,*

Fondo librario antico dei Gesuiti italiani
www.fondolibrarioantico.it

rum , optimis comitantibus veræ pœnitentiæ indiciis : eaque pietate mortem deinde obiit , ut omnibus de ſalute ſua ſpem optimam reliquerit , licèt liberioris antea fuiſſet vitæ.

reliquiæ & cultus in oppido S. Philippi ,

392 *Oppidum S. Philippi accepit* S. Roſaliæ *reliquias die* v *Julii anni* 1625 , *eæque depoſitæ ſunt in eccleſia Fratrum Minorum Reformatorum extra oppidum. Sequenti autem die honorifica & pia inſtituta eſt ſupplicatio , Sanctaque electa eſt oppidi patrona. Solemnitas illa iterata eſt die* IV *Septembris* ; *ac demum in prædicta eccleſia ſacellum huic Sanctæ dedicatum , ac ſtatua inaurata , quæ circumferretur in ſupplicationibus , eidem conſtructa.*

item in loco le Plache dicto,

393 *Locus territorii Catanenſis , dictus à Caſcino* le Plache , *audita inventione corporis* S. Roſaliæ , *mira in hanc Sanctam pietate exarſit. Itaque jam anno* 1624 *feſtivitatem ipſius magno vicinorum populorum concurſu piè celebrârunt. Cùm verò hujus beneficiis fruerentur , ut ex donis votivis colligit Caſcinus , elegantem tabulam curârunt pingendam Panormi , & ſtatuam eidem Sanctæ erigendam. Reliquias ejuſdem deinde obtinuerunt per Caſcinum , ac harum tranſlationem tanta pietate celebrârunt primâ Dominicâ Septembris , anno veriſimiliter* 1625 , *tantoque populi concurſu , ut* viginti hominum millia *ad feſtivitatem confluxiſſe , magnamque eorum partem nudis pedibus iter difficile confeciſſe , affirmet Caſcinus. Unum ex beneficiis , quæ populis iſtis convicinis conceſſa ait , ſummo ab ipſis loco haberi aſſerit. Fusè relatum contraham in compendium.*

ubi aquarum penuriæ ſubveniſſe creditur Sancta ;

394 *Populi illi ob propinquitatem montis Ætnæ multum patiebantur ab aquarum penuria , nec modum ſciebant , quo huic malo mederentur.*

Anno

Fondo librario antico dei Gesuiti italiani
www.fondolibrarioantico.it

Anno autem 1630, *menſe Julio, quando totus ille tractus defectu aquæ vehementer affligebatur, ſtatuerunt ad patrocinium* Roſaliæ *confugere. Itaque die* XV *Julii, recordati illum eſſe diem inventi corporis, reliquias Sanctæ ſupra altare exponendas curârunt, ut Miſſa celebraretur: præmiſſaque oratione, atque invicem animantes fiduciâ de Sancta, fodere cœperunt, ut ante Miſſam finitam invenirent aquæ venam. Et revera fontem invenerunt tam copioſum, ut bene expurgatus tres efficeret rivulos, canaleſque deinde fuerint foſſi, ut aqua ad loca plura derivaretur. Itaque aqua illa à populis iſtis vocata fuit* aqua S. Roſaliæ, *ejuſque ſtatua ibidem ad rei memoriam collocata. Relationem verò facti ſe accepiſſe teſtatur Caſcinus à quinque ſacerdotibus ſubſcriptam. Ceterùm in toto hoc facto non quidem eſt manifeſtum miraculum, cùm illa aquæ vena ibidem eſſe potuerit & fodiendo inveniri modo naturali: nam aliquis audierat in eodem loco aquam fuiſſe inventam ante annos octoginta. Piè tamen & rectè beneficium* S. Roſaliæ *attributum eſt, tum quòd cauſæ naturales à Deo etiam dirigantur, tum quia tam copioſa erat aqua, ut aliquid prodigii habere videretur, & fortaſſe revera habuerit.*

miracula tria Platiæ facta.

395 *Reſtat in diœceſi Catanenſi oppidum* Platia, *vulgò* Piazza *dictum, de quo breviſſimè agit Caſcinus, cujus verba Latinè reddam.* Ad civitatem Platiam, nobilem, abundantem & populoſam miſſum fuit aliquid de terra ſepulcri S. Roſaliæ die IV Septembris anni MDCXXIV: eâque terrâ ſubitò patrata ſunt tria ſtupenda miracula; nimirum D. Laurentius Terzano & alius, qui moribundi erant, ſanati ſunt; & cæco, qui ambobus captus erat oculis, viſus eſt reſtitutus.

Hæc

Fondo librario antico dei Gesuiti italiani
www.fondolibrarioantico.it

Hac de causa terra illa ab incolis illius civitatis multùm expetita est, ut adjungit: atque ita à Catanensi diœcesi pergit ad Syracusanam, quò & nos sequemur.

396 Syracusæ, *urbs olim potentissima, sed postmodùm diminuta, episcopalis est sub archiepiscopo Monregalensi, sitaquè in ora maris Ionii. In hujus diœcesi varia loca cultu* S. Rosaliæ *gavisa sunt ante corpus inventum, sed plurà accesserunt postea. Ragusa imprimis, præter antiquam Sanctæ venerationem in ecclesia ipsius extra civitatem posita, festivitatem* S. Rosaliæ *ritu solemni celebrat die* IV *Septembris, & reliquias ejusdem possidet in principe ecclesia conservatas.* Siclis, *aliud ejusdem diœcesis oppidum, tres reliquiarum* S. Rosaliæ *habet particulas, unam nimirum in ecclesia paræciali S. Mariæ, alteram in ecclesia Fratrum Minorum, & tertiam in ecclesia sanctæ Crucis tertii Ordinis. Sanctæ quoque sacellum exstructum in prædicta S. Mariæ ecclesia, electaque ibidem est patrona* XVI *Maii anni* 1626. *Ecclesias in eadem civitate inchoatas fuisse* S. Rosaliæ *asserit Cascinus: verùm prima manserat imperfecta: nec edicit, utrùm aliæ fuerint absolutæ.* *Reliquiæ Ragusæ, Sicli,*

397 Motuca, *Siculis* Modica, *cùm peste laboraret, anno* 1626, *die* VI *Augusti* S. Rosaliam *elegit patronam, ejusque festivitatem celebrare decrevit. Præterea sacellum eidem dedicavit in ecclesia Dominæ nostræ Gratiarum; ac demum modicam ecclesiam ex voto construxit eodem anno, mense Septembri, prope publicum valetudinarium peste laborantium. Hac pietate obtinuisse Motucenses, ut peste liberarentur, affirmat Cascinus. Idem adjungit eò à se missas* *Motucæ, quæ peste liberata:*

Fondo librario antico dei Gesuiti italiani
www.fondolibrarioantico.it

fuisse S. Rosaliæ *reliquias, easque depositas esse in ecclesia S. Petro dicata.*

Neti item reliquiæ,

398 Netum, *Siculis* Noto *dictum, urbs est in eodem tractu non ignobilis, à qua tertia pars Siciliæ* vallis Netina *dicitur. Hæc civitas, inventione corporis audita, inter primas* S. Rosaliam *colere studuit, acceptamque ejus imaginem, pictam ex voto duorum, qui à peste Panormi manserant liberi, in ecclesia collocavit. Festivitatem quoque die* IV *Septembris celebrant apparatu admodum solemni magnoque concursu Netenses, quibus non pauca per Sanctam præstari beneficia, testatur Cascinus. Hic ipse anno* 1625 *eò misit ejusdem Sanctæ reliquias, quæ ibidem in ecclesia Societatis Jesu, dimidiatâ statuâ ex argento recluſæ, à fidelibus honorantur.*

Leontini pluvia impetrata:

399 Leontini, *aliis* Leontina & Leontinum, *vulgo* Lentini, *urbs item est diœcesis Syracusanæ, ubi pietas incolarum erga* S. Rosaliam *utili beneficio inchoata est. Rem compendio exponam ex Cascino. Anno* 1626 *initium æstatis, aut ver potiùs tam erat siccum, ut omnis ferè spes messis intercideret. Confugerunt Leontini ad divina subsidia per patronum suum S. Alphium martyrem, aliosque civitatis suæ Sanctos, supplicationibus institutis; sed frustra. Auditâ verò famâ miraculorum* S. Rosaliæ, *piam ordinârunt supplicationem, in qua hujus Sanctæ reliquias & imaginem circumtulerunt unà cum imagine sanctissimæ cæli Reginæ, ut* Rosalia *apud Mariam ipsius patrocinium exoraret. Tam repentina fuit pluvia: ut jam guttæ nonnullæ præcesserint tempore supplicationis; finita verò supplicantium processione, per reliquam diei partem & noctem sequentem abundantissimè decideret. Mox apud Leontinos duo* S. Rosaliæ *con-*

structa

Fondo librario antico dei Gesuiti italiani
www.fondolibrarioantico.it

ſtructa ſunt ſacella, alterum in S. Dominici, alterum in S. Alphii eccleſia: atque his tertium deinde adjunctum eſt.

400 Catalgironum *oppidum eſt ejuſdem diœceſis, ut illud nominat Caſcinus, at alibi* Calagironum & Catalagironum *nominatum invenio. Hîc cultum* S. Roſaliæ *excitavit D. Nuntius Gallente ſacerdos, qui eccleſiam ibi fabricare cœpit anno 1625, menſe Octobri, eamque perfecit anno ſequenti, ita ut prima Miſſa ibi celebraretur in ipſa feſtivitate* S. Roſaliæ, IV *Septembris anni 1626. Miſſa autem celebrata eſt ab ipſo epiſcopo, & feſtivitas fuit peracta tamquam de patrona, ceſſantibus operibus ſervilibus, quia Sancta jam erat electa civitatis patrona: reliquiæ quoque ipſius jam advenerant, atque eæ ſolemni ſupplicatione fuerunt honoratæ. Varia huic civitati collata ſunt beneficia, quæ huc transferam ex Caſcino. Vir bonus, ſed infirmus, cùm videret fodi pro locandis novæ eccleſiæ fundamentis, & rogáſſet, qua de cauſa id fieret; ubi audivit eccleſiam ædificandam S. Roſaliæ; promiſit ei tabulam pictam, ſi ſanaretur: ſanatus eſt, ac tabulam donavit. Infans, cui nomen erat Carolus Sciacca, tanto oculi unius malo laborabat, ut jam viſum iſti oculo abjudicarent medici: maligna inſuper febri erat correptus. Verùm mater infantis ad* S. Roſaliam *confugit eodem die, quo primus pro nova eccleſia poſitus erat lapis: & infans ſequenti die mane periculo erat liberatus, ac poſtea omnino convaluit.* *reliquiæ Calatagironi, ubi multa*

401 *Quatuor inſuper infantes ibidem ſanatos teſtatur Caſcinus. Primi grande ſupra aurem apoſtema momento diſparuit. Secundus periculoſo tumore liberatus eſt. Tertius ſpinâ uſum unius cruris amiſerat, ſanatuſque eſt ſequenti die* *impetrata*

Fondo librario antico dei Gesuiti italiani
www.fondolibrarioantico.it

mane, postquam solùm biberat parùm aquæ, cui lapis sepulcri S. Rosaliæ *erat impositus. Quartus erat tam debilis, ut pedibus consistere non posset. Hunc parentes in honorem* S. Rosaliæ *laneâ induerunt tuniculâ, & fortis evasit ac firmus. Duo etiam moribundi, nimirum Didacus Campo, habita Sanctæ imagine; & alius, voto nuncupato, convaluerunt. Memoratâ mox aquâ in gravi periculo feliciter usi sunt Hieronymus Longobardo & Franciscus Guierra. Honofrius d' Adama, hydrope laborans à triennio, tribus vicibus, sumptâ eâdem aquâ, sanatus est, & prima quidem vice, postquam extrema Unctione erat munitus. Verùm Franciscus Secasio, cruris unius usu ab octo annis captus, aquâ simul & oleo restitutus est. Hieronymus d' Alessandro laborans morbo articulari ab annis quatuordecim, usui dictæ aquæ addidit votum procurandi oleum pro lampade, donec nova perficeretur ecclesia, atque ita sanitatem consecutus est. Solius verò aquæ usus, patrocinante* S. Rosalia, *D. Antonio Bonanno dolores articulares exemit; mulieri membrorum usu destitutæ vigorem restituit, ac sensum amenti septuagenariæ.*

sunt beneficia.

402 *Tribus aliis* S. Rosalia *solùm invocata se beneficam exhibuit modo sanè mirabili. Primus illorum erat sutor,* Jacobus *nomine, qui herniâ dudum laboraverat uno loco, sed idem malum alio item loco recenter contraxerat. Rogavit hic* S. Rosaliam, *ut novo illo malo, quod majorem creabat dolorem, & laborem impediebat, ejus ope liberaretur. Obtinuit, quantum rogavit, recente hernia liberatus est, manente tamen antiqua. Jacobus Semola rusticus calcibus tam graviter vulneratus est sub umbilico, ut viscera effluerent. Cùm autem domum delatus*

Fondo librario antico dei Gesuiti italiani
www.fondolibrarioantico.it

tus esset moribundus ; uxor eum intuita , mox S. Rosaliam *invocavit his verbis :* Ah sancta Rosalia , quæ tot patrâsti miracula Panormi. *Exclamat hîc Cascinus :* O grande miraculum ! Dum profertur & auditur Rosalia , homo aperuit oculos jam clausos : qui videbatur mortuus, se recollegit & vixit. *Tertius , sola invocatione sanatus , fuit juvenis , qui omnibus subsidiis ad rectè moriendum munitus erat , & jam mortuus credebatur. Imò jam oculos & os ipsius clauserant circumstantes , ut solet fieri de mortuis.* Mater tamen , *inquit Cascinus* , conversa ad imaginem S. Rosaliæ , opem ipsius pro filio implorabat. Risus obortus est quibusdam ex præsentibus , quòd existimarent tarda nimis esse hæc vota : ecce autem , cùm ægri soror animi deliquio corriperetur , mortui (ut credebatur) vox auditur , dicentis : Modicâ aquâ sororem meam aspergite : tam bene enim unico momento se habebat , ut primus fuerit , qui ad illam necessitatem adverteret , & subsidium flagitaret , ita ut nesciam , an tantumdem facere potuisset , si è somno evigilâsset. *Hunc & præcedentem sanatos esse , antè dixerat : utrùm verò integram quoque sanitatem subitò obtinuerint , an paulatim convaluerint , non exprimit ; quia omnia hæc beneficia breviter tantùm perstrinxit , maximè priora. Nunc ad diœcesim Messanensem transibimus.*

§ XXXVIII.

Fondo librario antico dei Gesuiti italiani
www.fondolibrarioantico.it

§ XXXVIII. Cultus, reliquiæ & beneficia in diœcesi Messanensi & in Pactensi.

Reliquiæ Imacharam allatæ :

MEssana, *incolis* Messina, *urbs est celebris & archiepiscopalis in ora Orientali Siciliæ ad fretum Mamertinum. Diœcesim Messanensem Italiæ proximam cap.* XI *perlustrat Cascinus, quem ubique in hisce sequor, & ab oppido maximè Messanâ dissito exorditur, quia cultus* S. Rosaliæ *ibidem antiquitus viguit. Oppidum istud, in parte mediterranea situm, Latinè* Imachara, *vel* Hemichara *dictum, at nunc vulgò* Traina *dicitur. Gemina ibidem est particula reliquiarum* S. Rosaliæ, *altera in ecclesia S. Silvestri Trainensis, altera in parœciali S. Nicolai, ubi festivitas Sanctæ ritu solemni celebratur* IV *Septembris, & ejusdem quoque imago exponitur. Reliquiarum particulam posteriorem eò attulit Panormo D. Vincentius Vicino Sacerdos Trainensis, qui veniens Panormo, ubi vigebat pestilentia, coactus est quadraginta dies extra civitatem morari in loco separato, ibique peste laborare cœpit. Invocavit igitur loci patronum S. Silvestrum Trainensem, & singulari pietate* S. Rosaliam, *cujus habebat reliquias : atque ita sanitatem consecutus est.*

malum gutturis sublatum Messanæ :

404 *Ecclesiam* S. Rosaliæ, *variaque altaria & sacella* Messanæ *condita, testatur Cascinus, addens non pauca quoque Messanensibus beneficia per Sanctam præstita, sed ea à se relata lib.* I.

Fondo librario antico dei Gesuiti italiani
www.fondolibrarioantico.it

1. *Nos de iis agemus in appendice miraculorum post Vitam. Quapropter unum dumtaxat, quod hoc loco narrat, huc transfero. Anno* 1625, *die* VIII *Aprilis graviter ægrotare cœpit uxor Josephi Buttone, ac paucis diebus ad mortiferas angustias fuit perducta, quòd suffocaretur tanto gutturis malo, ut os aperire non valeret. Itaque piè ad mortem se præparabat, atque hunc in finem habebat piam Servatoris imaginem. Huic autem imagini adjunctum erat modicum quid reliquiarum* S. Rosaliæ, *marito ipsius Panormo transmissum. Hac occasione maritus ægrotam excitabat ad fiduciam de Sancta concipiendam, quòd fama miraculorum ejus jam latè esset sparsa. Ægrota igitur, conceptâ fiduciâ, cùm loqui non posset, mente invocabat Sanctam ac lacrymis, reliquiasque ejus piè osculata gutturi admovit. Mox eodem momento novum sentit vigorem, & malo cessante, os aperit ac clarè loquitur, gratias agens sanctæ virgini* Rosaliæ *de sanatione sua tam repentina. Maritus porrò, rogante uxore, factum totum perscripsit Panormum; eóque donum misit caput argenteum, ac Missam ibi cantandam curavit in gratiarum actionem.*

reliquiæ in abbatia S. Philippi de Fragala,

405 *In eadem diœcesi est abbatia S. Philippi de Fragala, Ordinis S. Basilii, non longè ab oppido Myrto sita, ut docet Pirrus in Notitia abbatiarum Siciliæ pag.* 91. *Hujus abbas commendatarius D. Franciscus lo Presti accepit anno* 1629 *reliquias* S. Rosaliæ, *sibi donatas Panormi. De hisce autem reliquiis nemini quidpiam dixerat. Verumtamen, ubi redierat ad sanctum Philippum*, ad eum venit virgo pia & simplex, nomine Dominica Castranuci, petiitque opem ab ipso pro necessitate spirituali, dicens se ad eum

Fondo librario antico dei Gesuiti italiani
www.fondolibrarioantico.it

eum missam ab illa Sancta, quæ in domo ipsius erat à vespera præcedente: hæc autem non alia certò erat quàm S. Rosalia. *Ita Cascinus, dicens abbatem primò attonitum hæsisse præ nimia admiratione: deinde verò pietatem ipsius in* S. Rosaliam *fuisse auctam, summoque studio curâsse, ut in magno ibidem esset honore. Postmodùm nepotem* *, *aut fortè cognatum, ejusdem abbatis, nomine Philippum, ab infirmitate sanatum esse aquâ, cui eædem reliquiæ fuerant impositæ, idem Cascinus testatur.*

* nipote

item Petraliæ,

406 Petra *aut* Petralia, *geminum est in Sicilia oppidum, nimirum* Petralia superior & Petralia inferior. *Utraque sita est in media ferè Sicilia circa montem, qui olim* Nebrodes, *nunc* Madonia *ab incolis dicitur, adeoque longissimè Messanâ distat: ad hujus tamen diœcesim utraque spectat. Porrò testatur Cascinus reliquias* S. Rosaliæ *haberi Petraliæ in ecclesia majore, imaginem in S. Antonii, ac utrobique festivitatem celebrari die* IV *Septembris, nec sine beneficiis. Utrùm verò Petraliam Superiorem designet, an Inferiorem, non adjungit.*

& in oppido S. Marci, ubi varii sanati.

407 *In eadem diœcesi est oppidum S. Marci, medium ferè inter Messanam & Panormum. Ad prædictum quoque oppidum translata sunt piéque suscepta* S. Rosaliæ *sacra pignora: neque hæc suam ibidem frustra desiderari sivit beneficentiam. Dominica Lombardo per annum ferè insanabilem passa erat sanguinis fluxum; multaque nequidquam usurpaverat medicamina. Deinde verò accepit aquam, cui impositæ fuerant reliquiæ* S. Rosaliæ: *ubi parùm hujus aquæ cum fiducia biberat, sanam se reperit, nec umquam deinde sensit prædictum malum. Id intellexerat Laura Bruno, quæ febri quotidiana & vehementi per*

octo

Fondo librario antico dei Gesuiti italiani
www.fondolibrarioantico.it

octo menses continuatâ eò erat adducta, ut de morte magis quàm de vita cogitaret. Usa est eodem remedio piâ fiduciâ, & sanitatem continuò obtinuit. Franciscus Castella biennali laborabat febri, gustatâque eâdem aquâ, subitò sanatum se ita gavisus est, ut circumiret ad prædicandum Sanctæ beneficium. Filia Dominicæ Lombardo, quam mox vidimus sanatam, nomine Vita, *ejusdem aquæ nonnihil piè ebibens, febri liberata est.*

Cultus & reliquiæ in diœcesi Pactensi:

408 *Omnes modò Siciliæ diœceses perlustravimus, excepta Pactensi omnium minima.* Pactæ *autem, vel* Pacta, *Siculis* Patti, *est urbs maritima in ora Septemtrionali Siciliæ, & episcopalis sub archiepiscopo Messanensi. In ipsa civitate Pactensi festivitas* S. Rosaliæ IV *Septembris celebratur. In vico verò tribus milliaribus ab urbe Pactensi dissito, cui nomen* la Giojosa, *festivitas ejusdem Sanctæ tum* IV *Septembris tum* XV *Julii ritu solemni peragitur cum indulgentiis ac supplicatione celebri, in qua circumferuntur sanctæ Virginis reliquiæ, quas locus ille possedit ab anno* 1625. *Sacellum hisce reliquiis in ecclesia majore conditum est, in quo multa offeruntur sacrosanctæ Missæ sacrificia. Imago etiam* S. Rosaliæ *ibidem honoratur in ecclesia PP. Oratorii, beatæ Virgini dicata. Hactenus de cultu, reliquiis & miraculis* S. Rosaliæ *paucis annis per totam ferè Siciliam sparsis breviter agere volui cum Cascino, cujus mentem tam fideliter conatus sum exprimere, ut ipsa verba Italica frequenter tantùm Latinitate donaverim; & solâ brevitatis ac commodioris interpretationis causâ id ubique non fecerim.*

cur tam multa de cultu sint data.

409 *Volui celerem illam cultûs propagationem non prætermittere, etsi Sanctæ Officium & festum ad totam deinde Siciliam auctoritate Pon-*

Fondo librario antico dei Gesuiti italiani
www.fondolibrarioantico.it

tificia extensum viderimus, quia celeritatem illam promoti cultus tanto magis ad gloriam Sanctæ spectare credidi, quanto pluribus cum beneficiis & miraculis fuit conjuncta, atque ex iis nata. Præterea celerrima illa cultûs propagatio utcumque ostendit, vana non esse, quæ de pluribus Sanctæ beneficiis conscripta sunt: miraculis enim & beneficiis maximè permoventur homines ad Sanctos colendos. Ceterùm dubitare nequeo, quin post tempora Cascini cultus S. Rosaliæ *ad plura pervenerit Siciliæ loca, quemadmodum & de reliquiis & de beneficiis ejusdem etiam existimo. Verùm plura de hisce investigare non est necesse: miracula tamen omnia, quæ ad notitiam meam pervenerint, colligam in appendice post Vitam. Nunc verò investigabimus, quàm celeriter, quibusque occasionibus, ad alias pleraque Europæ provincias* S. Rosaliæ *cultus sit propagatus.*

§ XXXIX. Cultus, reliquiæ & beneficia S. Rosaliæ in Italia.

Cultus per totam ferè Europam propagatus:

Cascinus lib. 3 cap. 14 ostendit cultum S. Rosaliæ *per totam ferè Europam fuisse propagatum. At, cùm postea ad civitates longè plures pervenerit, ita hic Cascinum sequar, ut ex aliis scriptoribus aut monumentis relata ab ipso sim amplificaturus, quantùm fieri potest diligenti investigatione. Continebit simul hæc relatio, quidquid fidè dignum de reliquiis & beneficiis Sanctæ se mihi obtulerit. Provinciarum aut regnorum sine delectu alio eum sequar ordinem,*

quem

Fondo librario antico dei Gesuiti italiani
www.fondolibrarioantico.it

quem jam tenuit Cascinus, Itaque cum eo exordior ab Italia, ubi Romæ inchoatum S. Rosaliæ *cultum, varias reliquiarum ipsius particulas eò ad Urbanum VIII alioſque missas jam vidimus* § 30, *atque ea de causa de Urbe Romana nihil hic addo, sed ad alias civitates cum Cascino progredior.*

411 Paula, *aliquibus* Patycos *dicta, & vulgò* Paola, *oppidum est Calabriæ citerioris in ora maris Tyrrheni. In hujus oppidi territorio antiquam fuisse* S. Rosaliæ *ecclesiam asserit Cascinus lib.* 1 *pag.* 21. *Deinde verò Paulam aliquid reliquiarum delatum est per quemdam è Societate Jesu atque idcirco sacellum Sanctæ erigere voluerunt domini istius loci, ait iisdem ferè verbis Cascinus. In Basilicata & in diœcesi Polycastrensi oppidum est Rivellum, quod in territorio suo antiquam habebat* S. Rosaliæ *ecclesiam. Hac de causa Cascinus ait Rivellum se misisse ejusdem Sanctæ reliquias, quibus populi devotio anno* 1627 *excitata fuit.* — *in regno Neapolitano reliquiæ Paulæ, Rivelli,*

412 *In Principatu Ulteriori intra montem Apenninum est* Trivicum, *vulgò* Trevico, *aut* Vico della Baronia, *civitas modica, sed episcopalis, quæ inter primas regni Neapolitani civitates cultum* S. Rosaliæ *magna pietate suscepit; nec sine gratiis obtentis, ait Cascinus, licèt nullam nominatim referat. Reliquiæ Trivicum delatæ sunt circa finem anni* 1627. *Trivicanæ ecclesiæ eo tempore præerat Hieronymus Mezzanius, qui* S. Rosaliam *elegit patronam civitatis, ac reliquias ejus anno sequenti* 1628, *die* XXIV *Aprilis, ritu maximè solemni magnaque cum veneratione transtulit, instituta annua hujus translationis festivitate. Itaque duo quotannis festa* S. Rosaliæ *Trivici peraguntur, alterum* IV *Septem-* — *Trivici, ubi Sancta est patrona;*

Fondo librario antico dei Gesuiti italiani
www.fondolibrarioantico.it

Septembris, alterum translationis XXIV *Aprilis.*

Neapoli sublatum maleficium,

413 *Neapolim jam anno* 1625 S. Rosaliæ *reliquias attulit P. Andreas Gonzaga Societatis Jesu, qui eas Panormi acceperat à Cardinali Doria. Verùm exiguam dumtaxat harum particulam ibi reliquit, donatam personæ particulari, cui illa saluti fuit. Decumbebat magicæ artis maleficio mulier non ignobilis, & nurus Consiliarii Salinas, mense Novembri anni* 1625. *Decumbenti applicatæ sunt memoratæ reliquiæ, ac mox surrexit infirma, jam prorsus sana. In lecto autem ipsius inventa sunt magicarum præstigiarum indicia, teste Cascino, qui hæc narrat. Relictum est igitur Neapoli aliquid reliquiarum* S. Rosaliæ, *sed in manu personæ privatæ, ita ut cultus Sanctæ ea occasione non fuerit inchoatus in ecclesia Neapolitana, licèt privatorum quorumdam devotio facilè excitari potuerit. Ceterùm aliam partem reliquiarum suarum P. Andreas Gonzaga portavit ad patriam suam, ibique elegans sacellum Sanctæ exstructum. At non indicat Cascinus, ubi id fuerit.*

ac deinde urbs peste liberata,

414 *Attamen cùm anno* 1656 *sævissimâ pestilentiâ civitas Neapolitana graviter affligeretur, patrocinium* S. Rosaliæ *non neglexit, sed eam cum aliis patronis invocavit, atque ita illo flagello liberatam se sensit* XVII *Augusti. Varia illius rei testimonia affert Vincentius Auria in Rosa cælesti pag.* 119 *& sequentibus. Patroni invocati fuere Sanctissima Virgo Deipara Immaculata, S. Januarius antiquus patronus, S. Franciscus Xaverius recenter ea de causa electus, &* S. Rosalia *tamquam universalis contra pestem patrona, quantùm existimo. Recitat laudatus Auria fragmentum epistolæ proregis Neapolitani, ac testimonium medicorum, in quibus prædicti*

Fondo librario antico dei Gesuiti italiani
www.fondolibrarioantico.it

dicti enumerantur patroni, quibus liberatio Neapolis à peste attribuitur. Consentit etiam Franciscus de Magistris scriptor Neapolitanus in Statu rerum memorabilium civitatis Neapolitanæ, ubi pag. 142 ait, Depictæ erant imagines Deiparæ Immaculatæ, S. Januarii, S. Francisci Xaverii, & D. Rosoleæ cum inscriptione, OB URBEM A PESTE SERVATAM. *Agit enim de festivitate, quæ Neapoli instituta fuit ob pestem sublatam.*

415 *Itaque Neapoli die* IV *Septembris magno cum apparatu celebrata est* S. Rosaliæ *festivitas in ecclesia SS. Trinitatis de Monte, ait Auria. Deinde etiam decretum, ut id fieret annis singulis in gratiarum actionem de beneficiis per* S. Rosaliam *obtentis. Hisce porrò auditis, senatus Panormitanus gratias egit de gloria* S. Rosaliæ *promota Neapoli per litteras* IX *Novembris anni* 1657 *Panormi datas, quas recitat Auria pag.* 121 *&* 122. *In hisce autem significat, se intellexisse, varia sacella Neapoli erecta esse, & ecclesiam quoque ædificandam Sanctæ propriam, ac demum annumerandam esse patronis civitatis Neapolitanæ. Auria non explicat, an hæc re ipsa fuerint peracta. At Mancusus in Historia* S. Rosaliæ *tom.* I *pag.* 274 *patronam Neapoli electam asserit, sed nullum citat auctorem: magnamque præbet causam dubitandi, an civitatis patrona sit electa, quòd non nisi unam nominet ecclesiam, in qua celebratur Sanctæ festivitas.*

indeque festivitas annua ibi celebrari cœpta,

416 *Certiora igitur sunt, quæ pag.* 122 *subdit Auria; nimirum Sanctæ reliquias Panormo Neapolim missas, hasque argenteæ inclusas thecæ depositas esse in ecclesia S. Luciæ de Monte, ubi sacellum Sanctæ dicatum, & annua festivitas instituta: præterea anno* 1664 *à senatu populoque Neapo-*

acceptæque Panormo reliquiæ.

Fondo librario antico dei Gesuiti italiani
www.fondolibrarioantico.it

Neapolitano lampadem argenteam magni ponderis missam esse Panormum, ut ea perpetuo coram sacro corpore S. Rosaliæ *arderet.*

Atranum, acceptis reliquiis, item peste liberatum.

417 *Hisce aliud regni Neapolitani oppidum adjungit P. Caietanus Maria Noto in litteris hoc anno* 1746 *ad me datis, ita scribens:* Anno MDCLVI Atrani, Apuliæ oppidum diœcesis Amalphitanæ, peste maximè afflictabatur. Inter hæc advenit unus è civibus, qui secum S. Rosaliæ reliquias afferebat: quas statim ac publicè adorandas exposuit, & S. Rosaliam cives omnes in patronam suam recepêre, pestis exstincta est. Refert id ex religiosi viri testimonio Petrus la Placa... Panormitani senatus cancellarius *in Opere Italico, quod anno* 1745 *Panormi impressum est* sub hoc titulo, I Trionfi di S. Rosalia *&c.* pag. 27 & 28. *Plura de hisce non addo, cùm laudatum Opusculum mihi ad manum non sit: at solùm observo, Atranum etiam numerari inter urbes pestilentiâ liberatas* S. Rosaliæ *patrocinio in Epistola senatûs Panormitani data num.* 328.

Cultus & reliquiæ Anconæ,

418 *Anno* 1630, *die* IV *Septembris, festivitatem* S. Rosaliæ *maxima solemnitate & devotione celebrare cœpit Ancona, urbs ditionis Ecclesiasticæ ad mare Adriaticum. Cascinus illam fusiùs referens festivitatem, asserit celebratam esse* in honorem S. Rosaliæ, liberatricis à peste. *Hæc verba nonnullam præbere possunt suspicionem de liberata Ancona à peste patrocinio* S. Rosaliæ. *Imò Mancusus sæpe laudatus tom.* 1 *pag.* 285 *peste liberatam scribit, hunc ipsum allegans Cascini locum. Verùm examinandum prius erat, an peste laboraverit eo anno Ancona; quod invenire non potui. Itaque non ausim liberatam dicere, sed malim suspicari, Sanctam ibidem fuisse celebratam, aut quia Ancona in periculo fuit*

contra-

Fondo librario antico dei Gesuiti italiani
www.fondolibrarioantico.it

contrahendæ peſtilentiæ, & ad Sanctæ patrocinium confugit; aût quia alia quadam occaſione pietas Anconitanorum erga S. Roſaliam *fuit excitata. Feſtivitas illa celebrata fuit in eccleſia Societatis Jeſu. At non exprimit auctor, an ſtatutum fuerit, ut ſingulis annis repeteretur. Veriſimile tamen eſt, quotannis celebrari, cùm dicat non minori ſed potiùs majori ſolemnitate celebratam eſſe anno* 1632, *poſtquam reliquiæ* S. Roſaliæ *Anconam fuerant perlatæ. Demum adjungit, idem feſtum actum eſſe in caſtro quodam vicino, quod* Falconero *dicitur.*

419 *Luca, urbs Etruriæ, ſed ſui juris & reſpublica libera, non minori pietate cultum* S. Roſaliæ *amplexa eſt, quàm modò dicta Ancona. Ait Caſcinus, credidiſſe Lucenſes,* S. Roſaliam *ex urbe ſua originem trahere, quia Sinibalda familia nobilis ibidem eſt & antiqua, ideoque Sanctæ cultum tanto ferventiùs amplexos eſſe. Jam ſuo loco monui, varias de genealogia* S. Roſaliæ *eſſe ſententias, licèt omnes ejus ſtirpem à Carolo Magno deducant. Verùm hîc ſolùm de cultu & reliquiis agimus. Teſtatur Caſcinus ſe particulam unam pro Lucenſibus dediſſe abbati Raphaëli Olivetano: atque alteram quoque aliunde ad eamdem urbem perveniſſe: priorem thecæ argenteæ, alteram cryſtallinæ incluſam ſervari: feſtivitatem verò Sanctæ in pluribus peragi eccleſiis. Ceterùm præcipuus promotor cultûs* S. Roſaliæ *in urbe Lucenſi erat D. Vincentius Sinibaldi, cui varia ejuſdem Sanctæ patrocinio collata beneficia ſcribit Caſcinus, dicens non modò domum ipſius, ſed illum ipſum, uxoremque ejus & filios à* S. Roſalia *adjutos, & quidem, dum medici deſperabant; nihil tamen de eorum morbis diſtinctiùs explicans.*

& Lucæ, ubi quædam obtentæ gratiæ:

420 *Cre-*

Fondo librario antico dei Gesuiti italiani
www.fondolibrarioantico.it

420 *Cremona, civitas ducatûs Mediolanensis satis nota*, S. Rosaliam *venerari cœpit, ejusque opem implorare occasione militum Siculorum, quorum dux Petrus Valdina marchio della Rocca secum habebat Sanctæ reliquias. Cremonam eo tempore pestilentiâ laborâsse scribit Cascinus, quod videtur intelligendum de malo quodam periculoso & contagioso, qualia frequenter oriri solent in exercitibus. Verùm, qualecumque fuerit contagium, testatur auctor, imaginem piam* S. Rosaliæ *pictam fuisse jussu prædicti militùm ducis, eumdemque curâsse, ut aqua consecraretur reliquiarum* S. Rosaliæ *impositione; atque hac aqua multis sanitatem fuisse divinitus restitutam, itáque magnam Cremonensium devotionem enatam erga* S. Rosaliam. *Cùm autem laudatus Valdina particulam reliquiarum suarum Cremonæ reliquisset, exstructum est in ecclesia S. Viti altare dicatum* S. Rosaliæ *per eminentissimum dominum Petrum Campora episcopum Cremonensem. Statua insuper Sanctæ erecta per Bernardinum Resta, eaque ad S. Viti ecclesiam portata solemni supplicatione. Pro hisce auctor laudat Vitam brevem* S. Rosaliæ *editam anno 1633 per P. Franciscum Abriani Ordinis Carmelitarum: an verò annua Sanctæ festivitas Cremonæ etiam sit instituta, ex relatis non liquet.*

item cultus & reliquiæ Cremonæ,

421 Forum Livii, *urbs ditionis Pontificiæ in Romandiola, vulgò* Forli *dicta, reliquias* S. Rosaliæ *flagitavit, & particulam costæ accepit, eò per Cascinum transmissam. Hæc costæ particula thecæ argenteæ fuit imposita, erectaque ibidem Sanctæ statua in sacello eleganti. Ex hisce non solùm profluxit multa populi devotio, sed festivitas etiam instituta quotannis celebranda, teste Cascino, qui hisce plura non addit de cultu Sanctæ*

& Forii-Livii:

Fondo librario antico dei Gesuiti italiani
www.fondolibrarioantico.it

ctæ in Italia. Verùm Mancusus in Historia S. Rosaliæ *multo plures Italiæ assignat urbes, quæ cultum ejusdem Sanctæ postea sunt amplexæ. Lubet scriptorem illum sequi, urbes illas enumerando, sed brevissime, & eo ordine, quo præcedentibus ab ipso sunt additæ.*

422 Setia, *vulgò* Sezze, *oppidum ditionis Pontificiæ in Campania Romana, anno* 1716 *colere cœpit* S. Rosaliam, *cujus imago Romæ picta anno* 1718 *collocata fuit in ecclesia monialium S. Claræ, ibique celebrata festivitas, ut fusiùs narrat Mancusus tom.* 1 *pag.* 275 *& seqq.* Tusculum *in eadem provincia, Italis* Frascati, *cultum* S. Rosaliæ *amplexum est anno* 1717, *posita Sanctæ imagine in ecclesia Societatis Jesu, celebrataque ibidem solemni festivitate, de qua laudatus scriptor pag.* 284. Interamna, *incolis* Terni *vocata, diutiùs* S. Rosaliam *coluit. Ecclesiam ibi eidem ædificavit Joannes Georgius Castelli, eques Ordinis Melitensis, postquam Melitam Sanctæ patrocinio peste liberatam viderat, ut suo loco narrabitur. Habet illa ecclesia Sanctæ reliquias; ejusque festivitas ibidem quotannis ritu solemni peragitur, teste Mancuso pag.* 284, *qui non pauca etiam beneficia à populo obtineri affirmat.* Asculum Picenum, *oppidum quoque statûs Ecclesiæ in Marchia Anconitana, vulgò* Ascoli *dictum, habet ossiculum* S. Rosaliæ *in ecclesia Societatis Jesu, eodem teste pag.* 285. *Ravenna Sanctam colere cœpit anno* 1718, *sparsis primùm per civitatem multis imaginibus, quibus civium pietas fuit accensa. Imago deinde ejusdem Sanctæ exposita fuit publicæ veneration in ecclesia Societatis, ibique festivitas instituta die* XV *Julii, quæ dies est corporis inventi.*

cultus Setiæ, Tusculi, Interamnæ, Asculi, Ravennæ:

423 *Anno* 1717 *reliquias* S. Rosaliæ *accepit*

Fondo librario antico dei Gesuiti italiani
www.fondolibrarioantico.it

reliquiæ, miraculo in via nobilitatæ, Bononiam delatæ :

Bononia, celeberrima Italiæ civitas, ſub dominio ſummi Pontificis. Narrat iſtud Mancuſus paulo prolixiùs tom. 2 pag. 150 & ſeqq. Haſce reliquias Panormo in Italiam & Bononiam deportandas acceperat illuſtriſſimus comes di Rubilant, qui cum illis ſe navi commiſit Neapolim tendenti. Verùm poſt biduum navigationis duæ naves Turcicæ navim illam cœperunt perſequi, ita ut neceſſariò à recta via deflectendum eſſet, ne præda hoſtibus fieret navis Chriſtiana. Hæc autem ubi toto octiduo ita fugerat, ſequentibus ſemper navibus Turcarum; viderunt Chriſtiani ſe eſſe non longè ab urbe Tunetana, atque idcirco evadere non poſſe humanis viribus. Itaque ad preces ſe converterunt, productiſque S. Roſaliæ *reliquiis, eam enixè rogârunt, ne ſacer ille theſaurus, venerationi fidelium deſtinatus, præda eſſet infidelium.* Poſt breves preces ſæviſſima orta eſt tempeſtas, obſcuratoque cælo, quod antè ſerenum erat, proſpectus extra navim non niſi ad decem paſſus patuit : navis autem abrepta vento vehementiſſimo . . . , inflatis velis intra quatuor circitèr horas jactata eſt in portum Neapolitanum : quod iter naturaliter peragi non poteſt tempore tam brevi. *Hæc ſibi relata eſſe ab ipſo comite di Rubilant, aſſeruit juramentoque confirmavit Bernardinus Ignatius Aſtenſis preſbyter ex Ordine Capucinorum, cujus juramentum recitat Mancuſus unà cum relatione ejuſdem hîc compendio data. Porrò Bononienſis ſenatus allatas reliquias honorificè ſuſcepit, atque in eccleſia ſua S. Petronio dicata depoſuit : teſtaturque Mancuſus, exſtrui cœptum fuiſſe ſacellum marmoreum ad honorem Sanctæ, dum ſcribebat : alia quoque magnifico opere cœpta fuiſſe,*

ad

Fondo librario antico dei Gesuiti italiani
www.fondolibrarioantico.it

ad reliquias honorifice collocandas festumque celebrandum die IV *Septembris.*

424 *Laudatus scriptor tom.* I *pag.* 288 *docet Sanctæ festivitatem quoque annuatim celebrari in quadam ducatus Mirandulani ecclesia, quam non nominat. Per totam insuper diœcesim Mutinensem agi eamdem festivitatem, uti jam dixi num.* 321 *episcopo Mutinensi concessum a Clemente XI. Facultatem celebrandi Officium* S. Rosaliæ *per totam diœcesim petierat Mutinensis præsul Ludovicus Masdoni, quia credebat sanitatem sibi instauratam Sanctæ patrocinio. Cùm enim multis ætatis ingravescentis incommodis & infirmitatibus ad obeundum officium episcopale ineptus, & lecto plerumque affixus esset, Sanctam sibi elegit patronam, ac vires sibi eò usque redditas sensit, ut clerum suum consecrare rursum posset, & diœcesim quotannis lustrare, quemadmodum fusiùs refert Mancusus tom.* 2 *pag.* 148 *&* 149. *Coli etiam* S. Rosaliam *Placentiæ, ac in ducatu Ferrariensi, & in Mantuano, asserit laudatus scriptor pag.* 289, *sed modo quodam vago, ita ut ex dictis ipsius colligi nequeat, an in locis istis annua celebretur festivitas. Idem aut pag.* 291 *exercitum Hispanum Mediolani pestis periculo liberatum, indeque suspicatur Sanctam ibidem coli: at nullam producit auctoritatem, nec ullum assignat tempus. Verùm Genuæ festivitatem celebrari in ecclesia Clericorum Regularium, qui ministerio infirmorum se addixerunt, devotionemque ibidem multùm esse auctam anno* 1717 *&* 1718, *clariùs eodem loco testatur.*

cultus in multis aliis Italiæ urbibus,

425 Mons Physcon, *vulgo* Monte Fiascone, *oppidum est Etruriæ Pontificiæ, ubi cultus* S. Rosaliæ *anno* 1717 *receptus fuit magno ardore. Rem fusè narrat Mancusus pag.* 292 *&* 293 *ex*

reliquiæ etiam Monte Physcone,

Fondo librario antico dei Gesuiti italiani
www.fondolibrarioantico.it

ex quo præcipua breviter capita colligam. Ibidem in seminario episcopali varia distributa sunt exemplaria Vitæ S. Rosaliæ, *cujus lectione omnium ibidem pietas in Sanctam est accensa. Celebrata igitur in seminario festivitas inventionis die* XV *Julii magno cum apparatu; ac tunc venerationi exposita imago Sanctæ, inventa apud civem quempiam, qui asserebat se eam pingendam curâsse, quia in mari Siculo liberatus erat imminenti naufragio, invocata ope* S. Rosaliæ. *Porrò Franciscus Perini nobilis Panormitanus, ubi prædicta audierat, particulam digiti* S. Rosaliæ, *quam habebat authenticis testimoniis munitam, donavit ecclesiæ seminarii Montis Physconis S. Bartholomæo dicatæ. Harum reliquiarum translatio solemnitate celebri magnoque apparatu facta est die* XIV *Julii, & festivitas inventionis die sequenti piè celebrata. Atque hoc modo inchoatus est Monte Physcone* S. Rosaliæ *cultus, pietate in Sanctam ad oppida quædam vicina simul propagatâ. Hisce subdit auctor, Florentiæ die festo* S. Rosaliæ *imaginem Sanctæ exponi in ecclesia Societatis Jesu: Liburni* * *verò sacellum eidem Sanctæ dicatum esse in ecclesia S. Mariæ Montis nigri, multumque eò populum concurrere in festivitate* S. Rosaliæ. *At non edicit, an Sancta in duabus istis urbibus Officio colatur ecclesiastico.*

* Livorno

426 *Ut huic collectioni de cultu Sanctæ in Italia finem imponamus, restat memoranda civitas Piceni, seu Marchiæ Anconitanæ,* Recinetum, *vulgo* Recanati *dicta, quò reliquiæ* S. Rosaliæ *pervenerunt anno* 1723. *Res tota narratur à Mancuso tom.* 2 *à pag.* 156; *sed compendium mihi sufficiet. Anno* 1723, *mense Septembri, in monasterio Recinetensi monialium S. Stephani tres*

& Recineti, ubi varia impetrata beneficia.

Fondo librario antico dei Gesuiti italiani
www.fondolibrarioantico.it

è monialibus, videlicet Candida Columba Ghinelli, Barbara Conſtantia Fortuna, & Roſalia Cherubina Leopardi, lecto decumbebant continua febri vexatæ. Cùm autem non diu antè delatæ eſſent reliquiæ S. Roſaliæ *ad prædictum monaſterium, infirmæ moniales ad opem Sanctæ confugerunt: eâque piè invocatâ, capita ſua memoratis reliquiis tangi voluerunt. Quo facto, mox febris abſceſſit, ſanaſque ſic reliquit, ut deinde non rediret. Hoc factum ipſæ moniales ſubitò ſanatæ, præmiſſo juramento, teſtatæ ſunt* XXI *Februarii anni* 1724 *coram publico notario Antonio Franciſco Præſuttino, & duobus teſtibus ex Ordine Minorum de Obſervantia, prout latiùs narratur in Actu notariali, apud Mancuſum edito, quem epiſcopus Recinetenſis confirmavit, fidem & auctoritatem prædicti notarii teſtando* IV *Martii ejuſdem anni, quemque archiepiſcopus Panormitanus eodem anno, die* 2 *Aprilis, in Acta referri curavit, ſuoque nomine ſubſcripſit, ita ut triplex illa ſanatio abundè videatur firmata. Verùm ex relatione jurata monialium clarum non eſt, an omnes tres eodem die ſint ſanatæ, an diverſis; ſed ſolùm ex illa conſtat,* ſubitò *omnes ſanatas eſſe: malimque ſuſpicari ſingulas eſſe ſanatas diverſis diebus, tum quòd de* diverſis diebus *fiat mentio, tum quòd dies ſanationis non exprimatur. Ceterùm reliquiæ illæ* S. Roſaliæ *monialibus donatæ erant à viro nobili Carolo Calcagni, habitante Meſſanæ, ſicut additur in teſtimonio monialium. Hæc de Italia ſufficiant, licèt dubitare nequeam, quin Sanctæ cultus ad plura etiam Italiæ loca pervenerit.*

§ XL.

Fondo librario antico dei Gesuiti italiani
www.fondolibrarioantico.it

§ XL. Cultus, reliquiæ & beneficia in Gallia, Hiſpania, Germania & Hungaria.

Nicæa, nuncupato voto, liberatur peſte

Quandoquidem Caſcini veſtigiis inſiſtere ſtatui, cum eodem ex Italia in vicinam transibo Galliam, ubi Nicæam Provinciæ, quæ ab aliis Italiæ attribuitur, peſte liberatam ſcribit poſt votum S. Roſaliæ *nuncupatum. Rem narrat hoc modo Nicæa Gallis* Nice, *Italis* Nizza, *quæ ſita eſt in limite Italiæ, & caput eſt comitatus Nicienſis, gravi laborabat peſtilentia, uti multæ aliæ urbes eo tempore. Cùm autem audiviſſent Nicienſes* S. Roſaliam *contra peſtilentiam eſſe patronam; ac ſcirent reliquias ipſius honorari in pago comitatûs Nicienſis, dicto* Lucerame, *qui paucis ſolùm milliaribus Nicæâ diſtat; ibique eſſe ſacellum eidem Sanctæ dicatum; ad patrocinium ipſius confugere decreverunt: atque id fecerunt hoc modo. Voverunt Nicienſes, ſe daturos lampadem argenteam memorato* S. Roſaliæ *ſacello; ſeque in urbe ſua alterum ſacellum eidem Sanctæ erecturos, eique alteram lampadem daturos argenteam. Quin & votum illud impreſſerunt, multiſque miſerunt in circuitu. Voto nuncupato, ait Caſcinus, ceſſavit peſtilentia: idem videri poteſt apud Joſredum in Nicæa pag.* 52.

& Sanctæ reliquias impetrat:

428 *Præterea poſt biennium litteras miſerunt Panormum, ut flagitarent nonnihil reliquiarum Sanctæ* Roſaliæ. *Exemplar litterarum, quibus reliquias iſtas petierunt Nicienſes, ante me habeo.*

Fondo librario antico dei Gesuiti italiani
www.fondolibrarioantico.it

beo. Datæ sunt Nicææ XXIV *Junii anni* 1633, *& subscriptæ hoc modo, sed Italicè:* Syndici Nicienses. Andreas Bontà secretarius. *Asseritur votum* S. Rosaliæ *factum, additurque peti reliquias ad excitandam magis populi devotionem*, Quia simulac nuncupatum erat votum, subitò cessavit dictum contagium miraculo verè magno, æternâque memoriâ digno. *Id contigisse anno* 1631 *antè in eadem epistola dicitur. Reliquias verò anno* 1634 *impetrârunt, teste Cascino, qui suas ipse donavit. Inscriptio tamen apud Jofredum pag.* 52 *exprimit annum* 1635. *Verùm, cùm dicat geminam particulam esse missam, prior forsan anno* 1634, *altera* 1635 *missa fuerit. Eodem teste, Nicienses argenteam lampadem* S. Rosaliæ *donum miserunt Panormum; ac eidem in cathedrali Nicensi elegans erexerunt sacellum.*

reliquiæ item Parisiis & Biterris:

429 *Parisiis ab anno* 1628 *particulam costæ* S. Rosaliæ *habuit Anna Austriaca Franciæ regina, quæ & Sanctæ imaginem pingi jussit. Particula maxillæ ejusdem Sanctæ ab anno* 1631 *servatur in ecclesia domus professæ Societatis Jesu, S. Ludovico dicata Parisiis. Reliquias* S. Rosaliæ *etiam petiit & obtinuit Clemens de Bonzy episcopus Biterrensis in Occitania, quòd urbs Biterrensis* * *peste affligeretur, teste Cascino. Addit Mancusus pestilentiam cessâsse per allatas reliquias: nec dubium est, quin cessaverit, sed quomodo aut quamdiu post allatas reliquias, non invenio.*

* Beziers

Thigernum verò & Molinæ, iis acceptis, factoque voto,

430 *Hisce adjungo annotationem à P. Noto scriptam, quæ Panormo huc missa sic habet:* Anno MDCXXX (*pestilentiâ liberatæ sunt patrocinio* S. Rosaliæ) civitates Galliæ *Thigernum* * (*in Alvernia inferiori,*) & Molinæ * (*Borbonensis provinciæ caput;*) ut fusè scribit P. Stephanus Chamillard Societatis Jesu in epistola ad P. Joan.

* Thiers
* Moulins

Fondo librario antico dei Gesuiti italiani
www.fondolibrarioantico.it

P. Joannem Mariam Amato : quam hic typis edidit in Oratione secunda in solemni studiorum lustratione pag. 135. *Assignata epistola Italica est , scriptaque anno* 1705. *Ejus compendium sufficiet ad propositum nostrum. Refert Molinas anno* 1630 *peste graviter laborâsse , magistratum autem* S. Rosaliæ *vovisse annuam supplicationem , ad ipsius honorem piè instituendam in ejus die festo ; votoque nuncupato ac supplicatione instituta , pestem cessâsse. Occasio voti sic exponitur. Cappucini quidam narrârunt Molinensi magistratui , civitatem Alverniæ Thigernum , unde venerant , peste liberatam esse post votum* S. Rosaliæ *factum , acceptasque nonnullas ipsius reliquias ab aliquo P. Cappucino donatas Thigernensibus. Cùm verò rector collegii Societatis Jesu significâsset , se reliquias habere* S. Rosaliæ , *votum nuncupatum est , cessavitque pestilentia.*

peste dicuntur liberatæ.

431 *Addit tamen revixisse pestem , quando voto , quo etiam promiserant Molinenses , se curaturos , ut pingeretur imago Sanctæ , non satis velociter satisfactum est ; at rursum cessâsse post impletam hanc quoque voti partem. Dubitabunt fortasse Molinenses de veritate hujusce facti , quia in tabulario urbis de eo nihil est inventum ; in tabulario verò capituli duæ solùm breves inventæ memoriæ : quarum prior dicit , venisse anno* 1631 *magistratum ad capitulum ac rogâsse ut institueretur supplicatio* secundùm votum. *Altera habet , venisse magistratum ac petiisse a capitulo* , ut institueretur supplicatio generalis , ad agendas Deo gratias pro liberatione à peste. *Verùm in neutra fit mentio* S. Rosaliæ. *Itaque existimo P. Chamillard factum narrâsse ex litteris annuis collegii Societatis Jesu , in quibus similia solent notari : nam votum primò cum adjun-*

Fondo librario antico dei Gesuiti italiani
www.fondolibrarioantico.it

junctis personis refert, aitque subscriptum fuisse, Demmonet. *Deinde verò pro occasione voti ac eventu rei laudat* P. Lebel Societatis Jesu. *Ceterùm senatus Panormitanus in epistola sua ad Pontificem inter urbes Sanctæ patrocinio gavisas numerat Thigernum & Molinas ex hisce monumentis, quantùm opinor. Auria in Rosa cælesti pag.* 102 *ex Diario Nicolai Causini, quod mihi ad manum non est, hæc producit verba ad* IV *Septembris:* S. Rosalia de Normannis oriunda miræ sanctitatis, quæ pestis expultrix in Italia, & Molinis colitur magna solemnitate. *Verba utcumque ambigua sunt: nam pro varia interpunctione varius exoritur sensus, nimirum de cultu Sanctæ Molinis delato secundùm interpunctionem datam; vel de peste Molinis æquè pulsa ac in Italia, si comma ponatur post vocem* Molinis. *Verùm qualiscumque fuerit mens Causini; agit de Molinis in Gallia, non de Mechlinia in Brabantia, ut ipsum perperam intellexit Auria, dicens* S. Rosaliam *Mechliniæ in Brabantia coli solemniter. Quippe cultus Sanctæ non est tam citò inchoatus Mechliniæ, sed ibi cœptus est, dum fuit permissus omnibus ditionibus regis Hispaniæ.*

Reliquiæ in Hispaniam ad regem missæ:

432 *Ex Gallia Cascinum sequor in Hispaniam, de qua breviter sic differit:* Civitas Panormitana, simulac reliquiæ S. Rosaliæ veneration fidelium fuerunt expositæ, duas ex illis insignes particulas, saxo illo lucido vestitas, inclusasque duabus thecis, quas corallides ornabant, in Hispaniam transmisit ad regem Philippum IV & reginam. Illæ verò exceptæ sunt veneratione digna regibus tam Catholicis & piis. *Reliquias hasce omnes, aut certè partem unam rex Catholicus deinde donavit regali monasterio S. Laurentii, ubi anno* 1722 *testimonium Car-*

Fondo librario antico dei Gesuiti italiani
www.fondolibrarioantico.it

dinalis Doria, quod ibi cum reliquiis ſervatur; propria manu exſcripſit Pinius noſter. Illud huc transfero : Joannettinus Doria S. R. E. presbyter Cardinalis tituli S. Petri in Monte aureo, archiepiſcopus Panormitanus, fidem facio, & atteſtor ex reliquiis S. Roſaliæ, virginis Panormitanæ, cujus corpus nuper eſt inventum in ſpecu montis Peregrini, lapideis thecis mirifica concretione incluſum, fuiſſe deſumptum capitulum humeri ejuſdem beatiſſimæ Virginis, quod ad ſacram Catholicam regis domini noſtri Philippi IV majeſtatem tranſmittitur à ſenatu Panormitano. Ut autem in exhibendo cultu præfata majeſtas minimè ſit anceps, ceterique omnes Chriſti fideles poſſint ritè colere & religiosè venerari, in ejus rei teſtimonium præſentes litteras dedi, propria ſubſcriptione & ſigillo obſignatas. Panormi XXXI Auguſti, Indictione VIII, anno Domini MDCXXV. Joannettinus Cardinalis Doria, archiepiſcopus Panormitanus *&c. Ita authenticum Cardinalis teſtimonium.*

exercitus Hiſpanus contagio liberatus :

433 *Factum memorabile, ſi omnia adjuncta ſatis ſint certa, mihi communicavit mox laudatus adjutor, Cajetanus Noto, ita ſcribens :* Cùm hoc anno (1652) Joannes Auſtriacus Barcinonenſem urbem obſidione cingeret, peſtifera lues, quæ per regna Hiſpaniæ graſſabatur, Hiſpanum exercitum magno militum damno invaſit : à qua tamen repentè liberatus eſt, ubi ſolemnis ſupplicatio indicta fuit, in qua S. Roſaliæ effigies circumlata eſt. Habetur hæc narratio in libello, eodem anno MDCLII Panormi typis Nicolai Bua impreſſo in 8°., cui titulus eſt (*Italicus, quem Latinum facio :*) " Relatio ſtupendi miraculi, „ patrati per S. Roſaliam virginem Panormitanam „ in exercitu regis noſtri Catholici, & ſolemni-

„ ta-

Fondo librario antico dei Gesuiti italiani
www.fondolibrarioantico.it

„ tatis ea de cauſa celebratæ Matriti in die feſti-
„ vitatis ipſius IV Septembris MDCLII, accepta
„ ex litteris, datis in aula die XI ejuſdem menſis
„ à perſona ſummæ auctoritatis „. Ibi autem hæc leguntur verba (*Italica, ſed rurſum Latina reddenda:*) " Sereniſſimus dominus Joannes Au-
„ ſtriacus piè imploravit opem virginis Panormi-
„ tanæ S. Roſaliæ: atque ubi ipſam (*id eſt, pictam ipſius imaginem*) cum applauſu & devo-
„ tione per exercitum in ſolemni ſupplicatione
„ circumferri curaverat, ut ab omnibus honora-
„ retur & coleretur; miraculum revera ſtupen-
„ dum! ceſſavit illico contagium, omnibus per-
„ fectam ſanitatem conſequentibus, non ſolùm
„ à malo contagioſo, ſed à quacumque etiam
„ alia infirmitate, ita ut poſt hanc ſupplicatio-
„ nem nullibi meliùs & perfectiùs ſanitas vigeret
„ quàm in exercitu Catholico „. Inde adnitentibus P. Joſepho Spucces Societatis Jeſu Panormitano regio concionatore, & doctore Damiano Bertolo Panormitani ſenatus apud Catholicum regem procuratore, ſolemne feſtum D. Roſaliæ in Matritenſi urbe celebratum eſt. *Hoc factum etiam narrant Auria in Roſa cæleſti pag.* 110 *& Mancuſus tom.* 1 *pag.* 271.

434 *Ipſa quoque urbs Barcinonenſis periculo infectionis expoſita fuit per quemdam mercatorem, qui, morte appropinquante, aperuit, cur ſingulis annis feſtivitatem* S. Roſaliæ *ſolemniter celebrâſſet, nimirum merces pretioſas, ſed infectas, in urbem induxerat, ibique diſtraxerat: attamen invocaverat* S. Roſaliam, *ut omne averteret periculum. Ita revera factum aſſerit Mancuſus pag.* 271. *Merces illæ nec mercatori nocuerunt, nec iis, quibus eas vendidit. At factum hoc ſi ſatis certum, mirandum quidem; ſed ne-* *reliquiæ in Majorica inſula.*

Fondo librario antico dei Gesuiti italiani
www.fondolibrarioantico.it

quaquam imitandum. Anno 1683. *insula Balearis major, dicta aliàs* Majorica, *accepit* S. Rosaliæ *reliquias, quas in metropoli cognomine possidet collegium Societatis Jesu, ut latiùs narrat Mancusus tom.* 1 *pag.* 272. *Hactenus de Hispaniâ, ubi cultum* S. Rosaliæ *primùm in diœcesibus quibusdam particularibus receptum ac deinde promotum per totum regnum, ac per ditiones omnes Catholico regi subjectas, jam vidimus* § 30. *Qua de causa nihil addendum est de insula Sardinia, quæ eodem tempore cultum* S. Rosaliæ *suscepit, quòd regi Hispaniæ esset subjecta, licèt seculo nostro alium regem acceperit.*

Reliquiæ Viennam ad imperatorem missæ:

435 *De reliquiis* S. Rosaliæ *in Germaniam portatis Cascinus pag.* 400 *ita scribit:* Nihilo minùs augustissimo imperatori Ferdinando carissimæ fuerunt (*Sanctæ reliquiæ,*) ex quibus primò nonnulla accepit fragmenta in theca eleganti, eaque in summo habuit honore; multoque magis (*acceptum*) deinde fragmentum insigne ex radio brachii, undique candido lapide circumdatum. *Mancusus tom.* 1 *pag.* 261 *ex litteris Viennensibus docet, prædictas reliquias ab Urbano VIII missas esse ad Ferdinandum II, easque ab imperatore postea donatas domui professæ Societatis Jesu Viennæ. P. Bernardus Gollez, cujus sunt illæ litteræ, inter alia sic scripsit* XIV *Decembris anni* 1670: Digitum autem hujus Sanctæ sacristanus asserit tempore pestis à Ferdinando II, Ratisbonæ existente, ad Domum (*professam Viennensem*) missum fuisse, & ab inde pestem aut numquam aut rarò admodùm Viennam infestâsse. *Primam autem festivitatem* S. Rosaliæ *magno splendore celebratam fuisse Viennæ anno* 1641, *docet ex litteris annuis prædictæ domus professæ. Alia littera P. Gollez Panormum missa affirmant,*

S. Ro-

Fondo librario antico dei Gesuiti italiani
www.fondolibrarioantico.it

S. Rosaliam *Viennæ* patronam *fuisse electam in magnis* mortium & morborum periculis. *Demum Viennam Sanctæ patrocinio fuisse peste liberatam, affirmat non solùm laudatus Mancusus, sed clariùs etiam ostendit Vincentius Auria in Rosa cæleſti pag.* 106.

436 *Pauca ex hoc scriptore contemporaneo Latina facio.* Inde, *inquit*, per totam Germaniam nata est extraordinaria devotio erga Sanctam, (*ex Cilleia nimirum peste liberata, ut mox videbimus*) tantoque magis per totum imperium accrevit ejus veneratio, quia eadem liberatio comperta fuit in urbe Vienna Austriæ, malo contagioso liberata patrocinio Sanctæ. Unde in memoriam tanti beneficii acclamata fuit Viennæ patrona, & in collegio (*imò in domo professa*) Societatis Jesu ejusdem urbis sumptuosum ejus nomini erectum fuit altare, atque in loco publico elegans ipsius statua, ante quam singulis hebdomadis die Sabbati litaniæ ejus piissimè decantantur. Hisce necdum contentus populus imaginem Sanctæ depingendam curavit in januis domus suæ in gratiarum actionem de miraculis, patrocinante Sancta patratis toto illo tempore, quo pestis duravit isto anno (1649, *ut antè insinuavit.*) Quin imò Georgius Tecler, istius regionis pictor, venit ad implendum votum visitandi speluncam S. Rosaliæ in monte Peregrino, testans veritatem facti, unà cum Laurentio Churelich Germano, qui Panormum venit, ut distinctam facti relationem communicaret. *Vienna peste liberata.*

437 Cilleia, *aut* Celia, *vulgo* Cilley, *caput est comitatûs cognominis in circulo Austriaco, sitaque in confinio Styriæ & Carniolæ ad Saanam fluvium. De hac urbe laudatus Auria præmiserat sequentia:* Hoc anno MDCXLIX patrocinium *uti & Cilleia:*

Fondo librario antico dei Gesuiti italiani
www.fondolibrarioantico.it

quaquam imitandum. Anno 1683. *insula Baleâris major, dicta aliàs* Majorica, *accepit* S. Rosaliæ *reliquias, quas in metropoli cognomine possidet collegium Societatis Jesu, ut latiùs narrat Mancusus tom.* 1 *pag.* 272. *Hactenus de Hispaniâ, ubi cultum* S. Rosaliæ *primùm in diœcesibus quibusdam particularibus receptum ac deinde promotum per totum regnum, ac per ditiones omnes Catholico regi subjectas, jam vidimus* § 30. *Qua de causa nihil addendum est de insula Sardinia, quæ eodem tempore cultum* S. Rosaliæ *suscepit, quòd regi Hispaniæ esset subjecta, licèt seculo nostro alium regem acceperit.*

Reliquiæ Viennam ad imperatorem missæ:

435 *De reliquiis* S. Rosaliæ *in Germaniam portatis Cascinus pag.* 400 *ita scribit:* Nihilo minùs augustissimo imperatori Ferdinando carissimæ fuerunt (*Sanctæ reliquiæ,*) ex quibus primò nonnulla accepit fragmenta in theca eleganti, eaque in summo habuit honore; multoque magis (*acceptum*) deinde fragmentum insigne ex radio brachii, undique candido lapide circumdatum. *Mancusus tom.* 1 *pag.* 261 *ex litteris Viennensibus docet, prædictas reliquias ab Urbano VIII. missas esse ad Ferdinandum II, easque ab imperatore postea donatas domui professæ Societatis Jesu Viennæ. P. Bernardus Gollez, cujus sunt illæ litteræ, inter alia sic scripsit* XIV *Decembris anni* 1670: Digitum autem hujus Sanctæ sacristanus asserit tempore pestis à Ferdinando II, Ratisbonæ existente, ad Domum (*professam Viennensem*) missum fuisse, & ab inde pestem aut numquam aut rarò admodùm Viennam infestâsse. *Primam autem festivitatem* S. Rosaliæ *magno splendore celebratam fuisse Viennæ anno* 1641, *docet ex litteris annuis prædictæ domus professæ. Aliæ litteræ P. Gollez Panormum missæ affirmant,* S. Ro-

Fondo librario antico dei Gesuiti italiani
www.fondolibrarioantico.it

S. Rosaliam *Viennæ* patronam *fuisse electam in magnis* mortium & morborum periculis. *Demum Viennam Sanctæ patrocinio fuisse peste liberatam, affirmat non solùm laudatus Mancusus, sed clariùs etiam ostendit Vincentius Auria in Rosa cæleſti pag.* 106.

436 *Pauca ex hoc scriptore contemporaneo Latina facio.* Inde, *inquit*, per totam Germaniam nata est extraordinaria devotio erga Sanctam, (*ex Cilleia nimirum peste liberata, ut mox videbimus*) tantoque magis per totum imperium accrevit ejus veneratio, quia eadem liberatio comperta fuit in urbe Vienna Austriæ, malo contagioso liberata patrocinio Sanctæ. Unde in memoriam tanti beneficii acclamata fuit Viennæ patrona, & in collegio (*imò in domo professa*) Societatis Jesu ejusdem urbis sumptuosum ejus nomini erectum fuit altare, atque in loco publico elegans ipsius statua, ante quam singulis hebdomadis die Sabbati litaniæ ejus piissimè decantantur. Hisce necdum contentus populus imaginem Sanctæ depingendam curavit in januis domus suæ in gratiarum actionem de miraculis, patrocinante Sancta patratis toto illo tempore, quo pestis duravit isto anno (1649, *ut antè insinuavit.*) Quin imò Georgius Tecler, istius regionis pictor, venit ad implendum votum visitandi speluncam S. Rosaliæ in monte Peregrino, testans veritatem facti, unà cum Laurentio Churelich Germano, qui Panormum venit, ut distinctam facti relationem communicaret. *Vienna peste liberata,*

437 Cilleia, *aut* Celia, *vulgo* Cilley, *caput est comitatûs cognominis in circulo Austriaco, sitaque in confinio Styriæ & Carniolæ ad Saanam fluvium. De hac urbe laudatus Auria præmiserat sequentia:* Hoc anno MDCXLIX patrocinium *uti & Cilleia:*

Fondo librario antico dei Gesuiti italiani
www.fondolibrarioantico.it

nium Sanctæ obtinuit apud Datorem omnium ſtupendum miraculum in imperio Germaniæ, in urbe Celia diœceſis Labacenſis, ubi tam crudelis ſæviit peſtis, ut miſeri mortales horrendo illo malo exiſtinguerentur magna multitudine uſque ad ſexaginta millia. Nihil proderant medicorum antidota, magiſtratuum diligentiæ, nec preces aut vota diverſis Sanctis facta. In ſtatu tam miſerando pius iſtius civitatis epiſcopus confugit ad devotionem & ad patrocinium Sanctæ anachoretidis Panormitanæ Roſaliæ, à qua mirabilia in variis mundi partibus contra peſtem patrata intellexerat. Itaque ſinceriſſimis lacrymis vovit, ſe ædificaturum eccleſiam, nomini & honori ipſius dicandam, ſi precibus ſuis grande illud Dei flagellum ab iſta civitate averteret. Non poterat eo tempore pius epiſcopus adimplere votum, quia ærarium civitatis omnino erat exhauſtum ſumptibus occaſione mali factis. Verùm cùm perſona dives eo morbo liberata eſſet, ea propriis ſumptibus vix cœperat ædificare, quando confeſtim peſtis prodigiosè in civitate ceſſavit. *Pro hiſce auctor laudat relationem quamdam anno* 1653 *Panormi impreſſam; ſubditque orationem, quâ uſos fuiſſe Germanos affirmat, hiſce verbis Latinis conceptam:* Deus, qui corpus famulæ tuæ Roſaliæ, poſt tot ſæcula intra montes inventum, contra ſævientem peſtilentiam ſacrum amuletum fidelibus tuis eſſe voluiſti; da ſupplicibus tuis, ut qui ſacras ejus reliquias colimus, vel commemoratione lætamur, ejus quoque intervenientibus meritis, à præſentibus periculis, & à malo peſtilentiæ liberemur. Per Chriſtum Dominum noſtrum.

438 *De Græcio, Styriæ metropoli, vulgo* Gratz *dicto, ſcribit Caſcinus, ſummam ibi devo-*

Fondo librario antico dei Gesuiti italiani
www.fondolibrarioantico.it

votionem in S. Rosaliam *esse natam anno* 1633, tamquam in illam, cujus beneficio fuerant peste liberati Græcenses. *Mancusus tom.* 1 *pag.* 262 *originem hujusce cultus declarat ex epistola Ms. P. Wolfgangi Reusxen, qui de eo varia Panormum perscripsit anno* 1670, *die* 2 *Decembris.* Origo, *inquit*, cultûs Beatæ hujus in nostro templo fuit P. Alegambe, qui cum principe ab Hoggenberg in provinciis fuit, & circa illud tempus corpus beatæ Rosaliæ fuit inventum. *Accepit nimirum P. Alegambe reliquias* S. Rosaliæ *in Sicilia, easque Græcium detulit, ubi* civitas seu magistratus suis sumptibus componi curavit elegantem cistam argenteis adornatam laminis, cui reliquiæ impositæ sunt, *ut habet eadem epistola, ubi additur :* Et in patronam à civitate electa tempore pestis. *Cùm autem reliquiæ sint depositæ in ecclesia Societatis Jesu, ibi Sanctæ festivitas quotannis celebratur solemniter*, quod etiam fieri solet, quandocumque pestis grassatur, *inquit P. Reusxen, addens :* Et nos ad finem Litaniarum de omnibus Sanctis (*quæ quotidie dicuntur in Societatis Jesu collegiis*) semper oramus orationem de diva Rosalia. *Mancusus ex eadem epistola, sed verbis illius non adductis, narrat extra urbem Græcensem à Congregatione honoratorum civium sub titulo Virginis Purificatæ erectam esse ecclesiam* S. Rosaliæ, quò frequens populus excurrit præsertim *in ipso festo*, atque aliquot anathemata ibidem jam sunt affixa. *Hæc demum subjungit P. Reusxen :* Nunc à P. Rectore intellexi, unam partem reliquiarum esse etiam in sacello domestico B. Aloysii, & Sanctam solenni voto à tota civitate facto fuisse in patronam electam ; plurimaque beneficia accepisse Græcenses per intercessionem Beatæ.

reliquiæ Sanctæ Græcii, ubi patrona electa :

439

Fondo librario antico dei Gesuiti italiani
www.fondolibrarioantico.it

439 *Cascinus reliquias* S. Rosaliæ *jam suo tempore etiam Coloniæ fuisse scribit, in ecclesia Societatis Jesu, ibique sacellum Sanctæ exstructum. Apud Mancusum verò plura de hisce scribunt duo Patres Societatis Jesu Coloniæ degentes. P. Adamus Pleikner ita anno* 1670: Tempore pestis Patres hujus collegii plurimas illius, tamquam singularis contra pestem patronæ, imagines Coloniæ sparserant. *Idem referens P. Hermannus Crombach, addidit, imagines istas primùm tetigisse reliquias Sanctæ. De earum verò usu ita habet:* Quæ ostiis domorum vel conclavium affixæ sunt, vel gestatæ, successu sæpe felicissimo, depulsa à multis ædibus, familiis, agris *, lue. *Unum ex obtentis ibi beneficiis referam in Appendice cap.* 5. *Porrò adduntur ibi & alia pietatis exercitia, quibus tempore pestis Sanctæ opem implorârunt Colonienses. Bonna in electoratu Colonienſi particula est reliquiarum* S. Rosaliæ; *de qua ad majores meos P. Jacobus Kritzradt anno* 1671 *ita perscripsit:* Bonnæ particula ex reliquiis S Rosaliæ, nobis in solatium ac tutelam submissa, & venerationi publicæ exposita, pietatem mirificè auxit, contagione per urbem gliscente.

reliquiæ item Coloniæ & Bonnæ,

* *fortè* ægris

440 *De eximia Pragensium pietate in* S. Rosaliam *Mancusus agit pag.* 263. *Nonnulla quoque de aliis Bohemiæ & Silesiæ locis mihi communicavit P. Cajetanus Noto. Verùm cùm Sancta per omnia regna Augustæ domui Austriacæ subjecta tamquam patrona colatur, ut vidimus num.* 320, *solùm memorare volui illius dominii urbes, quæ jam anteà Sanctæ cultum erant amplexæ, nisi singularia quædam dicenda occurrerent. Qua de causa nihil dicam de regno Hungariæ, nisi reliquias* S. Rosaliæ *duobus saltem locis*

atque in Hungaria

Fondo librario antico dei Gesuiti italiani
www.fondolibrarioantico.it

locis ibidem haberi. Tirnavia urbs Hungariæ Superioris hoc ſeculo accepit reliquias S. Roſaliæ *per P. Franciſcum Caſtiglia Panormitanum Societatis Jeſu, qui Romæ erat pœnitentiarius, quando eas rector collegii Societatis Jeſu Tirnavienſis ſtudiosè petiit, & per ipſum accepit, teſte Mancuſo pag. 266; ubi addit in parte quadam ditionis comitis Eſterhaſi eccleſiam* S. Roſaliæ *eſſe conditam, Sanctæque reliquias anno 1720 impetratas eſſe à prædicto comite. Forſan & plures reliquias deinde obtinuerunt Hungari, qui ut ſubditi Domui Auſtriacæ Sanctam colunt.*

441 *Idem eſt de Tranſilvania, de qua Laudatus P. Noto ita hoc anno ad me ſcripſit:* Dum elapſis annis peſtilentia per Tranſilvaniam vicinaſque regiones graſſaretur, plures S. Roſaliæ reliquiæ pro illis regionibus petitæ ſunt & illuc tranſmiſſæ. Invocatam porrò ibi S. Roſaliam, ejuſque opem populos illos ſenſiſſe, ex litteris Viennâ huc miſſis accepimus. *At nec particulare aliquod memorat beneficium, nec docet, ad quas urbes tranſmiſſæ ſint reliquiæ. Peſtilentia verò, de qua loquitur, inchoata eſt tempore poſtremi belli Turcici, ſeu anno 1737, atque in milites æquè ſæviit ac in Tranſilvaniæ & Hungariæ incolas, præſertim anno 1738, ſed non diu pòſt ſedata fuit ac omnino demum ſublata.* *& Tranſilvania.*

Fondo librario antico dei Gesuiti italiani
www.fondolibrarioantico.it

§ XLI. Cultus, reliquiæ & beneficia S. Rosaliæ in Belgio & præsertim Antverpiæ : item in Polonia & in insula Melitensi.

Reliquiæ in Belgio :

IN Belgium nostrum variæ quoque perlatæ sunt particulæ reliquiarum S. Rosaliæ, *ejusque cultus ibidem cœptus ab anno saltem* 1629, *quando etiam Antverpiæ editum fuit breve compendium Vitæ, variis imaginibus repræsentatum. Cascinus pag.* 400 *testatur P. Florentium Montmorentium, qui provinciæ Flandro-Belgicæ Societatis Jesu ab anno* 1623 *ferè finito usque ad annum* 1627 *præfuit, reliquias* S. Rosaliæ *Româ portâsse in Belgium, sed nec annum exprimit, nec exponit, ad quam delatæ sint urbem. Ipris in Flandria collegium Societatis Jesu reliquias Sanctæ à multo tempore veneratur, ut ad me perscripsit P. Ludovicus Verspilt in eodem collegio degens, qui etiam adjungit in ecclesia istius collegii singulare quotannis in honorem Sanctæ celebrari sacrum, ad quod conveniunt puellæ pauperes, quæ eruduntur doctrinâ Christianâ in sacello sancti Spiritus, cujus* S. Rosalia *est patrona.*

aliquæ Antverpiam missæ,

443 *Anno* 1629 *aliæ reliquiæ* S. Rosaliæ *portatæ fuerunt Antverpiam, ibique solemni ritu depositæ in Sacello ornatissimo Sodalitatis juvenum sub titulo Nativitatis beatæ Mariæ Virginis, quæ ibidem semper continuata est per unum Pa-*

Fondo librario antico dei Gesuiti italiani
www.fondolibrarioantico.it

è Patribus domus Professæ Societatis Jesu, & hactenus floret sodalium numero & pietate. Eas flagitavit P. Hermannus Spruyt prædicta Sodalitatis director; donavit Panormi Cascinus anno 1628 cum litteris patentibus D. Francisci de la Riba, archidiaconi Panormitani & vicarii generalis Cardinalis Doria, quæ hactenus servantur & sigillo Eminentissimi Cardinalis sunt munitæ, imò & nomine ipsius datæ, ita ut potiùs vocari debeant litteræ Cardinalis ipsius, cujus nomen præfigitur. Reliquias autem istas Romam detulit P. Hieronymus la Roccha procurator provinciæ Siculæ ad Congregationem missus anno eodem 1628, ibique eas coram notario multisque testibus tradidit P. Joanni de Tollenare, provinciæ Flandro-Belgicæ ibidem procuratori, qui eas finita congregatione Antverpiam detulit anno 1629, una cum instrumento memorato Cardinalis Doria, & instrumento traditionis Romæ per notarium facto, ac signato xx *Decembris anni* 1628.

444 *Utrumque instrumentum præ manibus habeo, uti & testimonium P. Joannis de Tollenare, quod notatum est Antverpiæ* III *Augusti an.* 1629, *atque his verbis conceptum :* Ego infrascriptus testor, me reliquias S. Rosaliæ cum instrumento authentico illustrissimi Cardinalis Doriæ archiepiscopi Panormitani, & alio instrumento, coram notario Romæ confecto, accepisse Romæ à P. Hieronymo Rocca tunc procuratore Siciliæ Societatis Jesu, & supradicta omnia tradidisse in manus P. Hermanni Spruyt ejusdem Societatis. *Visis autem hisce testimoniis, recognitisque reliquiis, illustrissimus Joannes Malderus episcopus Antverpiensis permisit die*

ac depositæ in sacello Sodalitatis juvenum domus professæ Societatis Jesu

Fondo librario antico dei Gesuiti italiani
www.fondolibrarioantico.it

III *Septembris anni* 1629, *ut in diœcesi sua publicæ venerationi exponerentur.*

magna cum solemnitate:

445 *Papebrochius noster in Annalibus Antverpiensibus apud nos Mss. ad annum* 1629 *de primo honore publico reliquiis istis delato breviter sic habet:* Die VIII Septembris Sodalitas juvenum, sub titulo Nativitatis B. M. Virginis pridem erecta, solenniter ab ecclesia domus professæ ad aulam suam transtulit reliquias S. Rosaliæ virginis ex Sicilia allatas, curante sodalitatis directore, & ab illustrissimo Maldero probatas vigore instrumenti, anno præcedenti die XXI Junii signati per D. Franciscum de la Riba, ... fidem faciendo, fragmentum ossis lapidi inditum, (quod P. Jordanus Cascini, Societatis Jesu in Sicilia provincialis, mittebat Antverpiam P. Hermanno Spruyt) esse ex reliquiis Rosaliæ virginis Panormitanæ .... Quare eamdem Sanctam ista Sodalitas ex tunc cœpit civitati nostræ colendam proponere, veluti singularem contra pestem patronam, & patrocinii efficaciam multis modis experiri. *Paulo antè ad eumdem annum scripserat:* Mense Augusto exorta est denuò pestilentia in urbe. *Verùm nihil deinde ulteriùs scribit de illa pestilentia, nisi pauca eodem hoc loco, ita ut credibile sit, patrocinium* S. Rosaliæ *profuisse non modò particularibus, sed toti quoque urbi.*

festivitas annua cum supplicatione ibidem hactenus celebrata,

446 *Porrò festivitas Sanctæ à prædicta Sodalitate, cui altera juvenum Sodalitas, sub titulo Assumptionis B. M. Virginis, deinde devotionem suam conjunxit, celebratur magna solemnitate, institutaque supplicatione per vicinas urbis plateas, singulis annis Dominicâ primâ Septembris: at non semper eodem planè modo & ordine peracta fuit. Hoc tempore talis est ordo.*

Ex-

Fondo librario antico dei Gesuiti italiani
www.fondolibrarioantico.it

Exponuntur à tempore matutino ſacræ reliquiæ in ſacello Sodalitatis, quod amplum eſt & undique marmore eleganti veſtitum, picturiſque pretioſiſſimis exornatum. Præter Sacrificia alia & ſacram concionem de S. Roſalia, *ſolemnis Miſſa ibidem cantatur, concinente muſicorum choro: ac omnes ſodales ſanctiſſimum Chriſti corpus ſuſcipiunt. Poſt meridiem verò horâ tertiâ reliquiæ, comitantibus ſodalibus cereos geſtantibus, feruntur ad eccleſiam domus profeſſæ è regione ſitam, ibique Laudes ſolemniter decantantur: quibus finitis, inſtituitur ſupplicatio per varias urbis plateas, comitante venerabili Sacramento, & ſic reliquiæ* S. Roſaliæ *circuitu ſatis longo ad ſacellum ſive aulam Sodalitatis referuntur, ibique aliæ rurſum decantantur Laudes. Tandem, finitis Laudibus, ſodalibus aliiſque magno numero accedentibus exoſculandæ præbentur reliquiæ & ſolemnitas clauditur. Antverpienſis epiſcopus anno* 1682 *indulgentias quadraginta dierum conceſſit omnibus,* S. Roſaliæ *reliquias in dicta feſtivitate piè viſitantibus, ſive in ſacello ſive in eccleſia prædictis.*

447 *Quantum porrò pietatis ſuæ fructum perceperint ſodales Nativitatis B. M. Virginis, qui congregantur ante meridiem, colligi poteſt ex litteris impreſſis, quibus alii ſodales, ſub titulo Aſſumptionis, qui congregantur in eodem ſacello poſt meridiem, declarant decretum ſuum & rationes eligendi patronam* S. Roſaliam, *& primam ipſius feſtivitatem ritu admodùm ſolemni celebrandi. Verba Belgica Latinè reddo:* Hujus Patronæ electione ſodales ſperant ſe obtenturos favorem & felicitatem, quam omnes ferè, qui opem ejus implorant, conſequuntur; quámque impetrârunt ſodales Nativitatis, ex quibus, poſtquam

non ſine fructu à ſodalibus tempore peſtis percepto:

Fondo librario antico dei Gesuiti italiani
www.fondolibrarioantico.it

quam ſacra oſſa hujus ſanctæ Virginis ſingulari veneratione proſequi cœperunt, tempore triennalis peſtilentiæ nullus occubuit, imò nullus ægrotavit, quamvis eorum ſodalium numerus à quingentis non longè abſit: quod beneficium, ut piè credunt, impetrârunt patrocinio illius, quam antea tot piis exercitiis honorârant & invocârant. *Quod dicitur nullus toto triennio peſtilentiæ mortuus fuiſſe aut infirmus, ſuſpicor intelligendum eſſe de ſola peſtilentia, licèt verba ita ſint poſita, ut alios quoque videantur excludere morbos, ideoque incerta ſit loci intelligentia. Ceterùm hi ſodales ſub titulo Aſſumptionis cum præcedentibus concurrunt in celebranda feſtivitate* S. Roſaliæ, *atque in reliquiis ipſius exornandis, etſi aliàs ob nimiam multitudinem duæ ſint congregationes diverſæ.*

feſtivitas extraordinaria in collegio Societatis Jeſu cum fructu peracta.

448 *Papebrochius in laudatis Annalibus ad annum* 1659 *de iiſdem loquitur ſodalibus, quando hæc ſcribit ad propoſitum noſtrum:* Graſſante autem per civitatem peſtilentia jam inde ab anno ſuperiori, quo domus profeſſa unum alterumque, obſequio infectorum expoſitum ſacerdotem amiſerat; & ſodalitas juvenum Mariana duplex, una poſt alteram, ſuas S. Roſaliæ reliquias in ejuſdem domus profeſſæ ſacello cultui publico expoſuerat, non ſine peculiari ſacrorum cereorum & comprecationum frequentia: hoc anno exemplum imitati ſunt Patres collegii, in cujus vicinia præ aliis urbis vicis ſæviebat malum. Igitur ipſi quoque expoſuerunt in ſuo oratorio publicè venerandam Sanctæ illius ſtatuam, perſuaſeruntque omnibus circumhabitantibus, nec non ſcolaribus eorumque parentibus, in ejus patrocinium nomina dare ſub ſolenni Sacro, ad id decantato cum Miſſis toto matutino tempore

Fondo librario antico dei Gesuiti italiani
www.fondolibrarioantico.it

pore continuatis, & concione post meridiem. Ex eo autem die in vico isto, ubi antea septemdecim contagione exstincti, triginta afflati fuerant, nemo contactus est; nemo etiam ex eodem collegio; ubi tamen anno superiori jam dicto fuerant peste exstincti duo: sed eorum mors celata erat, ne à juvandis in vicinia proximis variè laborantibus aut deterrerentur aut prohiberentur Patres, necdum auctoritate publica de periculo moniti.

aliæ reliquiæ per Bollandum impetratæ ac donatæ sacello Sanctæ,

449 *Duas alias reliquiarum* S. Rosaliæ *particulas Bollandus noster anno 1637 Româ accepit, ut ex iis alteram pro se servaret, alteram traderet quatuor sororibus virginitatem professis, nobili stirpe ac pietate præstantibus, multisque beneficiis de domo professa Antverpiensi optimè meritis, quarum nomen* Houtappel. *Misit eas particulas ad Bollandum P. Silvester Petrasancta, scriptis Opusculis non paucis notus, donante eas R. P. Francisco Piccolomineo, tunc Romanæ provinciæ præposito provinciali, ac postea totius Societatis generali, qui testabatur se eas accepisse in Sicilia, dum illius provinciæ erat visitator. Porrò, ubi obierat Bollandus, atque etiam vitâ excesserant tres è quatuor memoratis sororibus, curârunt Henschenius & Papebrochius, Bollandi successores, ut ambæ illæ particulæ, suam eum in finem reddente D. Anna Houtappel tunc nonagenaria & cæca, & probante antistite Antverpiensi, donarentur sacello* S. Rosaliæ *jam antè erecto. Hoc autem sacellum, amplum & elegans, præcipuè usurpatur ad puellas, magna multitudine istud frequentantes, imbuendum doctrinâ Christianâ, uti tam ibidem quàm in multis aliis similibus sacellis, constanter*

Fondo librario antico dei Gesuiti italiani
www.fondolibrarioantico.it

ter diebus Dominicis fieri solet per aliquem è Societate Jesu.

ubi ejus quotannis celebratur festivitas.

450 *Festivitas translationis* S. Rosaliæ *in prædicto sacello solemniter celebrari cœperat impetratis ad id indulgentiis plenariis, jam ante acceptas reliquias. At hæ anno* 1678 *sacello donatæ novum festivitati splendorem addiderunt. Celebratur autem Dominicâ tertiâ Julii perpetua Sacrificiorum oblatione ante meridiem; post meridiem verò oratione panegyrica in laudem Sanctæ, ac Laudibus musicè modulatis. Venerabile Sacramentum manet toto die expositum usque ad vesperam, quando præmissis variis precibus datur benedictio. Præterea singulis anni Dominicis post oblatum Missæ Sacrificium cum aliis precibus jungitur oratio ad honorem* S. Rosaliæ. *Ceterùm devotæ virgines, quæ & sacelli curam habent & puellas ibidem privatim instruunt, inter quas variæ sunt nobili stirpe ac opibus spectabiles, testantur antiquam esse traditionem, quòd nulla ex puellis, quæ ibidem instruuntur, aut ex sacris virginibus, quæ illas privata instructione ad communem & publicam utiliter præparant, umquam malo contagioso seu pestilentiâ fuerit correpta. Alia demum particula* ex cranio S. Rosaliæ *anno* 1744 *cum authentica approbatione mihi transmissa est à sæpè laudato Castiglia, quæ anno* 1745 *huc perlata, rursumque in curia episcopali ad publicam expositionem in ecclesia nostra approbata, hactenus in ara Musei nostri thecæ argenteæ inclusa servatur.*

Mera, pagus Brabantiæ

451 *Ex reliquiis porrò, quæ conservantur in sacello Sodalitatis domus professæ, particula quædam anno* 1668 *donata est ecclesiæ parochiali in* Meer. *Pagus est diœcesis Antverpiensis prope confinia Brabantiæ Hollandicæ, atque septem circi-*

Fondo librario antico dei Gesuiti italiani
www.fondolibrarioantico.it

citèr aut octo horarum itinere distans Antverpiâ versus Bredam, à qua minùs distat. Flagitavit illam reliquiarum particulam R. D. Joannes Gerlacus vanden Bogaert, Ordinis Præmonstratensis, & loci parochus, quia cupiebat cultum S. Rosaliæ *magis promovere in pago* Meer, *qui eodem anno pestilentiâ liberatus erat Sanctæ patrocinio, ut narrat in litteris, quibus rogat prædictam reliquiarum particulam. Epistola illa Belgico sermone conscripta est, & hactenus conservata. Latina faciam præcipua capita, quæ huc transfero. Ait primò se diu summa pressum fuisse solicitudine,* Quia, *inquit*, misericors ac justus Dominus nos castigavit morbo contagioso seu pestilentiâ, quæ per medium circitèr annum duravit in communitate nostra.

452 *Deinde testatur se magno vitæ periculo Sacramenta ægrotis administrâsse, ac laudat Deum, quòd pagum illum mirabiliter malo illo liberaverit, hoc præcipuè attribuens* S. Rosaliæ *patrocinio:* Nam, *inquit*, postquam Dominicâ decimâ sextâ post Pentecosten, incidente in diem IX Septembris, in longo supplicantium agmine per pagum nostrum circumtulimus pictam S. Rosaliæ imaginem, quæ jam ultra annum magna devotione honorata fuit in ecclesia nostra; experti sumus ab illo die neminem occubuisse aut ægrotâsse pestilentiâ. Id unusquisque advertit magna cum admiratione: & ab illo die communitas nostra magis semper magisque se devotam exhibuit ac piam in S. Rosaliam. *Demum addit se hac de causa partem reliquiarum desiderare ac flagitare. Rem autem ita fuisse peractam, non modò memoratus parochus subscripto nomine testatus est, sed idem quoque testatus est ipsius vicarius, D. Paschasius Michaël van Gessel ex eo-* *peste liberatus,*

Fondo librario antico dei Gesuiti italiani
www.fondolibrarioantico.it

dem Ordine Præmonſtratenſi, uti & quinque alii ex præcipuis iſtius pagi, quorum nomina, tamquam teſtium, epiſtolæ leguntur ſubſcripta.

& ideo particula reliquiarum Antverpienſium eò miſſa, & Sanctæ feſtivitas inſtituta.

453 *Allegata & teſtata ratio permovit R. P. Franciſcum l' Hermite præpoſitum domus profeſſæ, ut pateretur reliquias Sodalitatis Marianæ dividi, approbante antiſtite Antverpienſi, ac partem earum donaret memoratæ eccleſiæ pagi Merenſis. Teſtimonium donationis ſigillo R. P. Præpoſiti munitum etiamnum ſervatur in prædicta parochia, illudque nobis perhumaniter tranſmiſit hodiernus paſtor in Mera ex Ordine item Præmonſtratenſi, R. adm. D. Antonius Ophals. Verba ſubjungo :* Ego infraſcriptus præpoſitus domus profeſſæ Societatis Jeſu hiſce teſtatum facio, particulam hanc oſſis S. Roſaliæ candidam, deſumptam ex arca reliquiarum ejus, quæ publicæ venerationi expoſitæ ſunt in Sodalitate juvenum inſtituta ſub titulo Natæ Virginis in eadem domo, & cum conſenſu officialium ac directoris ejuſdem Sodalitatis, templo pagi Merenſis, ad poſtulationem adm. Rdi Dñi paſtoris Joannis vanden Bogaert ex Ordine Præmonſtratenſi datam, ut populi devotioni, tamquam antidotum futuris temporibus contra peſtem ſerviat. In quorum fidem has manu mea ſcripſi & ſubſcripſi, ac ſigillo officii mei munivi. Antverpiæ XXIX Novembris MDCLXVIII. *Subſcriptum erat*, Franciſcus l' Hermite. *Approbatio epiſcopi Antverpienſis cum facultate exponendi dictas reliquias inferiùs legitur in eadem charta, quæ ſigillo etiam epiſcopali munita eſt. Dubitari nequit, quin reliquiæ iſtæ ſolemniter exceptæ ſint in Mera; at illius ſolemnitatis memoria conſervata non eſt. De feſtivitate verò annua, ita ſcribit laudatus ſuprà illius eccleſiæ paſtor Antonius Ophals :*

Fondo librario antico dei Gesuiti italiani
www.fondolibrarioantico.it

Ophals : Celebratur illud festum apud nos annuè cum indulgentiis plenariis, magno populi concursu & publica supplicatione ; *nimirum ipsa die* IV *Septembris, si sit Dominica ; aliàs verò primâ Dominica post diem prædictam.*

Reliquiæ Cracoviam delatæ,

354 *Amplissimum Poloniæ regnum reliquias* S. Rosaliæ *accepit anno* 1630, *atque eam eo dem anno colere cœpit, impresso etiam brevi Vitæ compendio, ut refert Cascinus pag.* 400. *In laudato Compendio Cracoviæ edito hæc sub finem leguntur :* Quo (*anno* 1630) etiam pars costæ illius lapideo cortice inclusa, & parti ossis alterius annexa, curâ Patrum Societatis Jesu, ex regno Siciliæ per Jordanum Cascini ejusdem Societatis (qui inventioni sacri corporis adfuerat, Ordinis sui tunc in ea insula provincialis præses) obtenta, Cracoviam hoc eodem MDCXXX, die XXV mensis Julii, cum fide publica apportata fuit : & deinde mensis Septembris die XXI ejusdem anni in ecclesia S. Barbaræ, domus professæ Societatis Jesu, publicis fidelium honoribus, ecclesiastico magistratu volente & approbante, exposita, contra imminentis epidemiæ pericula amuletum salubre. *Hisce adjungit Cascinus, festivitatem die* IV *Septembris celebratam fuisse in prædicta S. Barbaræ ecclesia, ac deinde quotannis continuatam. Præterea asserit, malum contagiosum in quibusdam domibus Cracoviæ se manifestâsse, sed favore* S. Rosaliæ *subitò cessâsse. Mancusus tom.* 1 *pag.* 267, *laudans duos auctores Polonos, narrat memoratas reliquias non solùm venerationi fidelium exponi annis singulis in theca argentea pretiosa, sed subinde etiam tempore calamitatis publicæ circumferri in agmine supplicantium. Reliquias verò ejusdem Sanctæ*

Fondo librario antico dei Gesuiti italiani
www.fondolibrarioantico.it

ſervâri etiam in Collegio Cracovienſi , docet ex manuſcriptis P. Joannis Scorſo.

& Varſaviam ad reginam Poloniæ miſſæ.

455 *Varſaviæ etiam , ubi ſolet eſſe aula regum Poloniæ , conſervantur* S. Roſaliæ *reliquiæ, quas à regina ſummo honore exceptas tradit Caſcinus. Eas ibidem eſſe depoſitas in ſacello regio, ait laudatus Mancuſus , qui ex teſtimonio P. Alexandri Saivichi aſſerit feſtivitatem ibidem magna ſolemnitate celebrari. Quin & patronam tempore peſtis electam eſſe à regno Poloniæ affirmat , ſed ſine teſte. Forſan id intelligi debet de eccleſia quadam particulari , non de regno : nam ſcriptor ille , licèt bona fide procedat , ſubinde tamen fallitur , dum amori ſuo in* S. Roſaliam *nimis indulget , nonnulla ex conjecturis levibus aſſerens , aut ſupra verum exaggerans , ita ut aſſertis ipſius certam habere fidem non ſemper auſim , niſi fontes , ex quibus hauſit , aſſignet. Verumtamen dubitare non poſſumus , quin devotio erga* S. Roſaliam *latè per Poloniam diffuſa ſit ob Vitam ibidem editam : at neſcimus , an feſtivitas celebretur pluribus locis aliis.*

Melita peſte liberata , ac miſſæ eò reliquiæ :

456 *Cùm inſula Melitenſis anno 1676 gravi laboraret peſtilentia , poſtulatæ ſunt reliquiæ* S. Roſaliæ , *ac obtentæ eo ſucceſſu , ut peſtis continuò fuerit exſtincta. Narrat id breviter Mancuſus tom. 1 pag. 410 , adducens verba Laurentii Haſiac medici Melitenſis ex Opuſculo de Poſtrema lue Melitenſi , quod mihi ad manum non eſt. At ſcriptor hic apud Mancuſum ita habet :* Sanctam Roſaliam virginem Panormitanam, totius orbis amorem , & huic lui roſeo , quo pollet , odore adverſantem extõllere , atque clientelam concelebrare cuncti cœperunt. *Ex eodem, opinor , auctore Mancuſus Italicè refert , quæ Latinè reddo :* Poſtquam à magno Priore S. Joannis

Fondo librario antico dei Gesuiti italiani
www.fondolibrarioantico.it

nis (*Ordinis Melitenſis*) ex loco eminenti oſtenſæ erant reliquiæ S. Roſaliæ, dono ſenatus Panormitani ab equitibus Hieroſolymitanis (*ſeu Melitenſibus*) impetratæ, Sanctâque invocatâ precibus, lacrymis votiſque totius populi Melitenſis, ſecuta eſt confeſtim ad odorem hujus Roſæ prodigioſa mali ceſſatio. *Idem pag.* 273 *affirmat, hac de cauſa non modò annuam Sanctæ feſtivitatem in inſula Melitenſi cœptam eſſe celebrari, ſed patronam quoque ſpecialem inſulæ electam: nec non crucem pretioſam dono miſſam, ut eâ ornaretur Sanctæ ſtatua in monte Peregrino; ac lampadem argenteam ſacello, in quo ſacrum Virginis corpus Panormi requieſcit.*

idcirco Sancta à Melitenſibus equitibus electa patrona.

457 *Amatus jam ſæpè laudatus in Opere de Principe templo pag.* 244 *de hiſce ita ſcribit:* Ob Melitam (*anno*) MDCLXXVI peſte laborantem ſenatus (*Panormitanus*) Roſeum (*id eſt* S. Roſaliæ) indulſit os argentea in arca concluſum Gregorio Carafæ, Neapol. Roccellæ Priori: XXII Junii MDCLXXVI Nicolaus Cottonerius, magnus magiſter (*Ordinis Melitenſis*) excepit, ac M (*fortè* menſe) Sept., poſt luem illico extinctam, cum aliis SS. lipſanis, ex Ordinis theſauro eductis, ſolemni ſupplicatione per urbem circumtulit. Exinde poſt abſolutum euchariſticum hymnum, unanimi concilii ſacri voto inter ſuæ Religionis ac Vallettæ (*civitatis, ubi reſidet ſummus Ordinis magiſter*) tutelares adlegit, obligans Ordinem ad celebrandas anno quolibet ſolemnes Veſperas, ac Miſſam pontificalem XXII Junii in ejus tranſlatione. *Pro hiſce laudat Puteum in Hiſtoria Religionis Hieroſol. tom.* 2 *lib.* 8 *fol.* 448 *: & deinde ſubdit:* Carafa ſuccedens Cottonerio MDCLXXX tranſmittens magnam auream crucem, è pectore detractam ſuo, vo-

Fondo librario antico dei Gesuiti italiani
www.fondolibrarioantico.it

voluit Divæ ſtatuam argentea veſte contectam, quam ornant onerantque principum donaria.

§ XLII. Sanatus evidenti miraculo Franciſcus Caſtiglia, cultum Sanctæ promovet in Luſitania: ſanatus item Indiæ prorex, eumdem in India inchoat.

Mirabilis ſanatio Franciſci Caſtiglia,

Poſt medium ſeculi XVII *cultus* S. Roſaliæ *in Luſitaniam quoque & Indiam penetravit operâ maximè P. Franciſci Caſtiglia Societatis Jeſu, qui ſubitò & prodigiosè ſanatus erat per Sanctam, dum poſt abſolutum Societatis tirocinium Logicæ ſtudebat in collegio Panormitano. Res eodem anno* 1663, *quo contigit, fusè narrata eſt, typiſque edita relatio cum approbatione archiepiſcopi Panormitani. Multi deinde ſcriptores eamdem hiſtoriam Opuſculis ſuis inſeruerunt. Quapropter præmitto brevem miraculi relationem, quam Joannes Nadaſi Societatis Jeſu conſcripſit in Opuſculo, cui titulus:* Annus dierum memorabilium Societatis Jeſu, *ut deinde breviter adjungam quædam ab eo omiſſa. Laudatus ſcriptor pag.* 369 *ad* X *Auguſti ſic habet:* Decima die Auguſti anni MDCLXIII Panormi Franciſcus Caſtiglia Panormitanus, Societatis Jeſu religioſus ſcholaſticus, cùm animam propè jam ageret, viſus ſibi eſt coram tribunali lucis immenſæ aſpici benigno vultu à preſentibus iſtic Dei-

Fondo librario antico dei Gesuiti italiani
www.fondolibrarioantico.it

Deipara, S. P. Ignatio, & S. P. Xaverio : etiam angelo cuſtode in lectulo jacentem velut complexo, & ei loquente de SS. Euchariſtia piè accepta. Acceſſit ægri lectulum ex alto propiùs S. Roſalia virgo, &; " Franciſce, aiebat, morien„ dum tibi nunc erat : & ego tibi obtinui à Deo „ ſanitatem, ſi eam velis : erit illa ad majorem „ Dei gloriam. Fac votum eo modo, quem ego „ tibi dictabo „. Tum Latinè in hæc verba præibat ; ægro quoque ita ſingula pronunciante, ut ab illa audiebat : " Voveo me ſervum tuum in „ vita mea laudem & gloriam tuam promoturum „ in univerſo mundo „. Adjecit Sancta Italicè : " Venies ad meum antrum pedes ; ac ſacrâ „ Communione piè reficieris : & attende ut im„ pleas id, quod eſt ad majorem Dei gloriam „. Et poſt pauca : " Jam, inquit, ſanus es „ : ac videri deſiit, Franciſco ita ſano relicto, ut nullum doloris, vel debilitatis veſtigium perſentiſceret. Hæc omnia fusè deſcripta, examinata, & ab illuſtriſſimo ac reverendiſſimo Panormitano archiepiſcopo Petro Martinez ritè approbata, typis variis non ſemel edita, pro concione laudata, æri Panormi ac Romæ inciſa, ac mihi ab ipſo Franciſco Romæ particulatim narrata ſunt. *Hactenus Nadaſi, præcipua ſanationis capita breviter complexus.*

459 *Nunc ex prolixiori narratione quædam accipe adjuncta. Natus erat Franciſcus Caſtiglia annos octodecim, & biennio laboraverat periculoſo morbo, quem omnes nominant* malum cordis. *Malum id adeo creverat à die* VII *Auguſti uſque ad* X *ejuſdem menſis, ut ſacroſanctum Chriſti Domini Corpus ei pro viatico adminiſtratum fuerit nocte inter* IX *&* X, *& paulo poſt inceperit omni ſenſu carere : in quo ſtatu extrema* Un- *cujus adjuncta exponuntur :*

Fondo librario antico dei Gesuiti italiani
www.fondolibrarioantico.it

Unctio eidem fuit data, & preces ordinariæ pro moribundis recitatæ. In cubiculo autem moribundi erant imagines sanctissimæ Virginis, SS. Ignatii & Francisci Xaverii, ac reliquiæ S. Rosaliæ. *Aderant quoque ægrotanti ea nocte tres sacerdotes, nimirum Philadelphus Vairello collegii minister, Joannes Scorso, & Petrus Maria Grimaldi, quibus accedebat Josephus Candone auditor theologiæ ac sacerdotio proximus, præter fratres infirmis ministrantes. Hi omnes vitam quidem infirmi vehementer cupiebant, sed non nisi mortem exspectabant; quando subitò circa sextam noctis horam se erexit medio corpore in lecto, lætaque facie oculos aperuit, & clara voce dixit,* Sancta Rosalia. *Nihil videbant circumstantes, nisi motus alacres & pios Francisci, qui brachia expandebat suaviter in aëre & rursum claudebat. Nullam quoque audiebant vocem, nisi vocem ipsius; & ne omnia quidem, quæ ipse se dixisse retulit, audierunt adstantes, nimirum quòd ea protulerit voce nimis submissa, aut interno magis affectu quàm voce articulata. Audierunt tamen præsentes verba omnia voti suprà relati, quæ ita proferebat, ut videretur prolata ab alio verba distinctè repetere.*

visio moribundo oblata.

460 *Verùm lubet audire ipsum Franciscum, cujus verba Italica solùm Latina faciam:* Adductus eram, *inquit*, ad mortis terminum, quando videbar esse coram Dei tribunali. Stabat illa Majestas in loco elevato & tam splendido, ut splendor me obscuraret. Aderat ad latus dexterum sanctissima Virgo mirabili pulchritudine conspicua & pallio coloris cærulei amicta. Vicina sanctissimæ Virgini, in locō tamen humiliori, stabat virgo S. Rosalia, singularis patrona mea, aliquantulùm ad Dei solium conversa, pulcher-

rima

Fondo librario antico dei Gesuiti italiani
www.fondolibrarioantico.it

rima etiam ipſa & ſplendidiſſima, veſtitu induta candido & roſis diſtincto. Erant inſuper ab una parte ſanctus pater meus Ignatius habitu ſacerdotali, & ab altera parte ſanctus pater Franciſcus Xaverius formâ prædicatoris. Glorioſi hi Sancti me omnes intuebantur vultu alacri atque amabiliſſimo modo, tamquam me animantes, & cælum mihi addicentes : quæ res me maximè confortabat & conſolabatur. Quantùm ad me, videbar mihi eſſe genibus flexis, & ad latus meum dexterum videbam ſtantem angelum meum cuſtodem ſpecie juvenis admodùm elegantis & alati. Videbam & dæmonem, in parte tamen valde longinqua humi dejectum & valde confuſum. Videbar mihi quamprimum judicandus, ac humili ſubmiſſione exſpectabam momentis ſingulis divinam ſententiam.

votumque ab eodem in viſione nuncupatum,

461 Tunc appropinquavit mihi S. Roſalia virgo, mihique dixit : " Franciſce, moriendum ti-„ bi nunc erat : & ego tibi obtinui à Deo ſani-„ tatem, ſi eam velis : erit illa ad majorem Dei „ gloriam „. Propenſus ego in illo caſu eram ad moriendum propter certitudinem, quam animo conceperam, quòd irem Deum viſurus in gloria. Nihilominus cum interna quadam reluctatione repoſui, ut id fieret, quod ad majorem Dei gloriam conduceret. Illa verò vicinior facta, mihi dixit : " Fac votum eo modo, quem tibi „ dictabo „. Et ego admirans, quòd Sancta dignaretur ad me appropinquare, ſubjunxi : " San-„ cta Roſalia ad me „ ? Illa verò cœpit dictare formulam voti, paulatim ſingula ſeorſum verba pronuncians, & voce ſubmiſſa in hunc modum : " Voveo, me ſervum tuum in vita mea laudem „ & gloriam tuam promoturum in univerſo mun-„ do „. Quod attinet ad ſenſum, qui in mente

Fondo librario antico dei Gesuiti italiani
www.fondolibrarioantico.it

mea naſcebatur, quando repetebam illa ultima verba, fuit promiſſio procurandi, ut dilataretur gloria S. Roſaliæ, in quacumque eſſem mundi parte, etiam in Indiis, quarum deſiderio me ſtimulari alio tempore ſenſeram, & mox, aucto ſtimulo, incluſi voto poſtulationem ſuperioribus proponendam de adeundis illis partibus. Nuncupato voto, ſubdidit Virgo: " Venies ad an-„ trum meum pedes, ac ſacra communione piè „ reficiêris: & attende, ut impleas id, quod „ eſt ad majorem Dei gloriam „. Animam meam eo tempore ſentiebam ſuavitate liquefieri: atque accedebam ad amplectendum & oſculandum ſanctos pedes, eoſque revera oſculabar: & animadvertebam eſſe nudos, candidos, molles, & calore quaſi naturali.

ac ſecuta momento unico integra ſanatio,

462 Poſt hæc omnia videbam, quòd me benignis oculis intueretur, & animos mihi addidi ad hæc dicendum: " Sancta glorioſa, nullus mi-„ hi credet, ideoque non erit tibi gloria de hoc „ magno miraculo, ſi non dederis mihi aliquod ſi-„ gnum „. *Ad hæc, eodem teſte, repoſuit Sancta:* " Tibi, dum eras moribundus, extremam Unctio-„ nem adminiſtravit P. Grimaldi, & jam pro te „ recitarunt preces PRO MORIBUNDIS; & nonnul-„ li è circumſtantibus te tangentes, judicârunt „ nullam vitæ ſpem ſupereſſe „. Hæc fuit ipſius reſponſio, & plenè mihi ſatisfecit, quia, quemadmodum novo juramento teſtor, nihil noveram de iſtis adjunctis. Poſt hæc rurſum pedes ejus oſculabar: & illa dicens mihi, ESTO JAM SANUS, videri deſiit, relinquens odorem tam ſuavem, ut illum nequeam ulli odori terreno aſſimilare, quamvis eumdem per quadrantem circitèr horæ perceperim, ubi integrè eram ſanatus: credens autem illum percipi à P. Joanne Scor-

Fondo librario antico dei Gesuiti italiani
www.fondolibrarioantico.it

Scorso confessario meo, de eo ipsum interrogavi. Deinde subitò me erexi in lecto, dicens: SUM SANUS, nullo mihi relicto vestigio doloris, debilitatis, aut cujusvis alterius, quod mihi post consuetum malum meum semper supererat. Scripsi continuò propria manu breviter factum, jubente dicto patre meo spirituali: sine ullius adjumento me vestibus indui, & flexis genibus cum circumstantibus de favore accepto gratias egi sanctæ Virgini. Matutino tempore in ecclesia cum reliquis ad Communionem accessi in sacello S. Rosaliæ. Deinde mansi genibus nixus sine ullo incommodo ad spatium unius horæ circitèr. Ceterùm in omni hac relatione bene animadvertendum est, me fuisse perfectè mentis compotem, meque discurrisse atque attentè cogitâsse, quando loquebatur Sancta, aut ego respondebam, meque optimè cognovisse, quòd sua benignitate mihi sanitatem restitueret. *Hactenus Franciscus ipse, qui triduo pòst spelunca*m S. Rosaliæ *pedes invisit, & omnia religionis exercitia cum aliis statim obire cœpit, ut alii latiùs referunt, testantes spiritûs fervorem novum ei quoque fuisse datum: de quo verisimiliter plura dicere poterant, & haud dubiè dixissent, si scripsissent post mortem ipsius.*

463 *Porrò noluerunt Patres Panormitani, ut tantum* S. Rosaliæ *beneficium, tamque evidenti miraculo obtentum, debita careret approbatione & confirmatione, sed rem detulerunt ad curiam archiepiscopalem, à qua post testes auditos, re diligenter examinata, decretum prodiit, cujus hic est titulus:* Decretum illustrissimi & reverendissimi domini, D. Petri Martinez Rubio, archiepiscopi Panormitani, sanctissimi domini nostri domini Alexandri Papæ VII. prælati familiaris

miraculum ab antistite Panormitano approbatum:

Fondo librario antico dei Gesuiti italiani
www.fondolibrarioantico.it

& assistentis, & à consiliis statûs Catholicæ Majestatis &c. *Sententia verò lata est talis :* Jesus. Dicimus, pronunciamus, decernimus & declaramus, Franciscum Castiglia, clericum Societatis Jesu religiosum, de quo in hoc processu agitur, miraculosè fuisse liberatum à morbo, & sanitati restitutum, talemque sanitatem derepentè recuperatam per intercessionem S. Rosaliæ virginis, supernaturaliter & miraculosè accidisse, & pro vero miraculo judicari debere, & publicari posse : & ut miraculum approbamus, declaramus & authorisamus de consilio infrascriptorum tam sacræ theologiæ quàm juris canonici doctorum omni meliori modo.

Petrus archiepiscopus.

S. T. & U. J Doct. cantor D. Joannes Antonius Gelosus, abbas S. Nicolai lo Reale civitatis Mazariæ, vicarius & visitator generalis.

S. T. & U. J. Doct. D. Simon Fimia, abbas sanctæ Luciæ Nethi, vicarius generalis ad pias causas, regius visitator generalis pro S. C. M. episcopatuum Cefaludensis & Pactensis.

S. T. & U. J. Doct. D. Joannes Baptista Bongiorno, protonotarius Apostolicus, & rector ecclesiæ parrochialis S. Antonii.

Fr. Angelus à Politio Ordinis Minorum.

Fr. Petrus à S. Hippolyto Carmelita Discalceatus.

Thomas Tamburinus, rector collegii Panormitani Societatis Jesu.

Petrus Salernus è Societate Jesu. *Hactenus de sanatione Francisci planè prodigiosa, sed iis rationibus & auctoritatibus asserta & confirmata, ut dubitem, an tam imprudentes reperiantur hæretici miraculorum osores, ut hoc factum audeant in dubium vocare aut inficiari apud prudentes.*

464

Fondo librario antico dei Gesuiti italiani
www.fondolibrarioantico.it

464 *Quid verò deinde factum sit de Francisco Castiglia, & quo ille modo gloriam* S. Rosaliæ *promoverit, narrat Mancusus tom. 2 Opusculi sui, adjutus ad id litteris, quas ipse Franciscus scripsit ad fratrem suum, D. Bartholomæum Castiglia, non solùm nobili stirpe, sed multis quoque titulis & officiis illustrem. Satis mihi erit, præcipua relationis capita breviter huc transferre. Primò gratiæ plurimæ Deo &* S. Rosaliæ *fuerunt actæ, vulgatumque per totam Europam miraculum, ut latiùs videri potest pag.* 12 *& sequentibus. Secundò Castiglia, petita facultate in Indiam proficiscendi eâque concessâ à Joanne Paulo Oliva, Societatis Jesu præposito generali, Panormo Neapolim ea intentione discessit die* VIII *Octobris anni* 1664; *indeque Romam. Eluxit in hoc facto divina providentia: nam præpositus generalis, motus precibus illustrium Francisci parentum, missionem differre voluit, eumque in finem scripsit Panormum; at allatæ sunt eæ litteræ, postquam Franciscus discesserat: idemque rursus Neapoli factum: nam & eò mandatum subsistendi pervenit seriùs. Itaque, cùm hæc divinæ dispositioni attribueret Pater generalis, facultatem proficiscendi semel datam non revocandam censuit, sed confirmandam, prout eamdem revera Romæ ratam habuit.*

Sanatus Franciscus, ut in Indias proficiscatur Romam venit:

465 *Romæ ad menses aliquot substitit Castiglia, nec ibidem defuit occasio gloriam* S. Rosaliæ *promovendi: nam, cùm clara esset stirpe, celebrique sanatione magis innotuisset, invisebatur à personis principibus, quibus sanationem suam candidè enarrans, devotionem erga* S. Rosaliam *conabatur instillare. Inter alios serenissimus Bavariæ dux Patri cuidam Germano Romam profecto mandavit, ut factum ex ore ipsius Fran-*

ubi Sanctam curat pingendam, sicut apparuerat:

Fondo librario antico dei Gesuiti italiani
www.fondolibrarioantico.it

Franciſci diſceret, ſibique deinde referret. Uſus ea occaſione Franciſcus imaginem S. Roſaliæ *cum precibus in ea ſcriptis miſit ſereniſſimo duci, cui id munuſculum fuit pergratum. Laboravit interim diligenter Caſtiglia, ut vultum Sanctæ, qualem viderat, penicillo haberet expreſſum: atque id demum conſecutus eſt. Quippe* XX *Decembris ejuſdem anni* 1664 *ita ad D. Joſephum Caſtiglia patrem ſuum Româ ſcripſit:* Poſt diuturnos labores obtinui à peritiſſimo pictore vultum S. Roſaliæ, ſicut mihi apparuit, atque is eſt ſimillimus. Spero finitum fore hoc tempore matutino: ad hoc prototypon aliud exemplar curabo pingendum, quod tibi tranſmittam, ut illud habeas ad mei memoriam. *Manſit illa imago in illuſtri domo* Caſtiglia *vel* del Caſtillo, *& nunc eſt apud R. P. Ignatium Staniſlaum Caſtiglia, provinciæ Siculæ præfecturâ perfunctum, & domus profeſſæ Panormitanæ præpoſitum, qui jam ſæpe in hiſce Actis laudatus eſt, & numquam ſatis laudari poterit pro inſolita humanitate & diligentia, quâ ſtuduit undique monumenta colligere eaque cùm per ſe tum per ſubditos ſuos humaniſſimè mihi tranſmittere, ac annotationibus diligenter illuſtrare.*

hæc tabula hactenus ſervatur: ejus figura hîc data.

466 *Porrò poſt laudatam imaginem in tabula hæc leguntur ſcripta:* Hoc vultu, hac veſte, ſed longè pulcherrimis, diva Roſalia anno MDCLXIII, menſe Auguſti, die IX, hora VII, Franciſco Del-Caſtillo, ætatis ſuæ anno XIX, Soc. Jeſu quinto, dum comploratus ageret animam, ſeſe, duce Virgine Maria, cum SS. Ignatio & Xaverio, in auguſtiſſimæ Triadis conſpectu, dæmone jam perterrito, videndam præbuit: ſtatimque ejus ope & alloquio eſt vitæ reſtitutus. Qui dum Roſaliæ juſſu ejus laudem & glo-

Fondo librario antico dei Gesuiti italiani
www.fondolibrarioantico.it

gloriam promoturum in universo mundo vovisset, atque in Indias, ut vota persolveret, properaret; hanc ipsam effigiem visæ Divæ propè simillimam, Romæ fortè divino consilio depictam casuque habitam, optimo parenti suo D. Josepho Panormum misit: quam tutelare veluti numen domus Del-Castillo æternum volet. *Laudatus mox P. Ignatius Stanislaus Castiglia notavit prædictam imaginem fuisse pictam secundum quamdam beatissimæ Virginis Mariæ effigiem, quam fortuitò Romæ viderat Franciscus Castiglia, & in qua ipsum vultum* Rosaliæ *sibi olim apparentis deprehenderat. Effigiem ex prædicta archetypa eleganter adumbratam, quam idem nobis transmisit, æri incisam hîc exhibeo.*

467 *Porrò Franciscus Castiglia discessit Româ*

Fondo librario antico dei Gesuiti italiani
www.fondolibrarioantico.it

Castiglia pietatem erga S. Rosaliam excitat in Lusitania;

mâ in Lusitaniam, perlatusque Ulyssiponem accessit ad Lusitaniæ regem, qui miraculum Panormi factum ex ore ipsius audire voluit, & reliquias S. Rosaliæ *piè veneratus, imaginem quoque ipsius à Francisco oblatam benevolè accepit. Quin & dixit, teste Mancuso pag.* 18: Volo ut ab hoc tempore thaumaturga hæc Virgo habeatur & agnoscatur tamquam patrona regni mei. *Præterea uxor comitis de Castelmelhor, qui erat ex præcipuis regni administris, & filius ipsius natu maximus periculoso decumbebant morbo, reliquiisque* S. Rosaliæ *applicatis brevi sanitatem adepti sunt, mirantibus medicis, ut scribit idem auctor, dicens alia quoque beneficia per* S. Rosaliam *impetrata esse in Lusitania. Unum refert nominatim hoc ferè modo.* Scalabi (*oppidum est Lusitaniæ ad Tagum vulgò* Santaren *dictum*) *mulier pauper diris torquebatur doloribus per totum corpus. Transiens illic Castiglia ei reliquiis* S. Rosaliæ *bene precatus est, & mox omni dolore fuit liberata. Ex hisce satis liquet, devotionem erga* S. Rosaliam *in Lusitania excitatam fuisse per Franciscum Castiglia: eamdemque ibidem continuatam, constat ex fragmento epistolæ anni* 1721, *quod recitat Mancusus pag.* 19: *nec tamen certum hinc fit, an etiam festivitas annua ibidem aliquo loco celebrata fuerit, aut modò celebretur.*

dum navigat in Indiam, prorex voto sanatur, Castiglia pro eo se devovens moritur:

468 *Anno* 1666 *Castiglia sacerdotio initiatus est Ulyssipone, indeque eodem anno cum aliis Patribus Societatis Jesu discessit in Indiam navi vectus Lusitana. Vehebatur eadem navi novus Indiæ prorex D. Joannes Nugnez, comes S. Vincentii, qui P. Franciscum magni faciebat & amabat. Verùm cùm erant circa promontorium Bonæ spei, pestis classem invasit ipsamque prorex*

Fondo librario antico dei Gesuiti italiani
www.fondolibrarioantico.it

regis navem. Prorex ipse pestilentiâ tactus, eò deductus est, ut de vita ejus desperarent medici. Emicuit in hoc casu charitas P. Francisci Castiglia, qui humili prece reliquum vitæ suæ Deo obtulit, ut vita proregi conservaretur diutiùs. Factum id per litteras testati sunt prorex ipse & P. Grimaldi, missionis Superior & P. Francisci confessarius. Res evenit, prout rogaverat Castiglia, atque hoc modo. Accepturus erat prorex sacrosanctum Sacramentum pro viatico per manus P. Francisci; quando hic priùs eum monuit, ut voveret elegantem ecclesiam S. Rosaliæ *construere Goæ, eamque reditibus donare pro Missa perpetua, si Sanctæ patrocinio sanaretur. Votum istud nuncupavit prorex ac juramento firmavit eo eventu, ut simul febri, vomitu ac pustulis pestilentibus liberaretur, momentoque perfectam consequeretur sanitatem. Contrà P. Franciscus Castiglia statim mortifero correptus est malo, gratiisque Deo & S. Rosaliæ actis de precibus suis exauditis, mira pietate accepit extrema morientium subsidia, ac spiritum Creatori suo placidè reddidit* XXVII *Augusti anni* 1666 *in navi prætoria, cui à* Santa Teresia *nomen erat. Plura de hisce videri possunt apud Mancusum tom.* 2 *pag.* 20 *& seqq.*

cultus S. Rosaliæ per proregem in India promotus.

469 *Prorex autem Goam felici dein navigatione perlatus, mox elegantem ecclesiam* S. Rosaliæ *prope Goam in monte ædificandam curavit. Prima ibidem Sanctæ festivitas magno apparatu celebrata est die* IV *Septembris, anno verisimiliter* 1667, *cantatis solemniter Vesperis in pervigilio* III *Septembris, quemadmodum latiùs refert Mancusus pag.* 26 *& seqq. Festivitatem istam primam honoravit conversio decem partim puerorum partim puellarum, qui tempore divi-*

Fondo librario antico dei Gesuiti italiani
www.fondolibrarioantico.it

ni Officii omnes simul elata voce baptismi gratiam flagitârunt. Puellis omnibus impositum est Rosaliæ nomen, quod multis commune facere studuit prorex, assignatis reditibus pro dotatione pauperum puellarum, quæ id nomen gestarent. Ceterùm prorex ille usque ad mortem S. Rosaliæ *cultum conatus est promovere. Hunc in finem Missam perpetuam & festivitatem annuam censu sufficienti stabilivit, & ecclesiam tam pretiosa supellectili quàm reliquiis* S. Rosaliæ *à P. Castiglia acceptis donavit, ita ut re ipsa ostenderet se substitutum esse laudato Patri ad promovendam in India Sanctæ gloriam.*

§ XLIII. Reliqua de cultu, reliquiis & beneficiis S. Rosaliæ in America & Africa.

Cultus Sanctæ in Brasilia,

IN Americam etiam penetravit cultus S. Rosaliæ; *neque id mirum de regnis & provinciis Americæ, quæ sub dominio sunt regis Catholici, cùm Sanctæ cultus omnibus subditis regis Hispaniarum sit communis; sed magis est mirandum de aliis Americæ provinciis. Nomen* S. Rosaliæ *celebre esse per totam Brasiliam, quæ paret regi Lusitaniæ, ostendit Mancusus tom. 2 part. 4 § 13, allegans verba P. Antonii Mariæ Bonucci Societatis Jesu, qui diu in Brasilia habitavit, & ejusdem Sanctæ Vitam ibidem edidit sermone Lusitano. Testatur is, nomen* Rosaliæ *frequenter puellis imponi in baptismo, vestem anachoreticam à multis gestari ad ejus honorem,*

con-

Fondo librario antico dei Gesuiti italiani
www.fondolibrarioantico.it

congregationem piam ſub titulo S. Roſaliæ *erectam, ac demum referri ab incolis beneficia cujuſvis generis, quæ patrocinio ejuſdem Sanctæ referunt accepta. Accedit P. Alexander Perier, qui provinciam Braſiliæ Societatis Jeſu pro Provinciali olim gubernavit, ac reverſus in Italiam collegium Faventinum rector adminiſtravit: nam hic affirmat in ipſa Braſiliæ metropoli feſtivitatem Sanctæ quotannis celebrari die* IV *Septembris in collegio Societatis Jeſu. Urbs illa olim epiſcopalis, nunc archiepiſcopalis,* Soteropolis *à Latinis paſſim vocatur, eſtque caput Sinûs Omnium Sanctorum ac regni totius, vulgò* S. Salvador de la Bahia de todos os Santos.

471 *Maximam eſſe devotionem erga* S. Roſaliam *in regno Peruano, teſtatus eſt P. Sebaſtianus Morales Societatis Jeſu, à provincia ſua tamquam procurator Romam miſſus, aſſerens ibi etiam Vitam ipſius editam eſſe ſermone Hiſpanico. Cùm verò multùm deſideraret particulam quamdam reliquiarum ejuſdem Sanctæ; illam, teſte Mancuſo, qui ipſum Romæ allocutus eſt, obtinuit per Patrem aliquem Siculum, promittens reliquias iſtas Limæ, ſimulac eò perveniſſet, pretioſæ includendas thecæ & publicæ venerationi exponendas. Hæc Mancuſus, qui mox* § 4 *pergit cultum* S. Roſaliæ *oſtendere per Novum regnum Granatæ, per Novam Hiſpaniam perque alias Americæ provincias Hiſpanis ſubjectas. Verùm cùm nullum poſſit eſſe dubium de cultu Sanctæ in ditionibus regis Hiſpaniæ, breviter tantùm indicabo nonnulla beneficia, quæ in ampliſſimis iſtis regionibus obtenta dicuntur, prætermiſſis ſacellis, eccleſiis, aliiſque cultûs indiciis, quæ apud ipſum Mancuſum reperiri poterunt, & veriſimiliter quotannis multi-* *in Peruvia, aliiſque Americæ regnis:*

Fondo librario antico dei Gesuiti italiani
www.fondolibrarioantico.it

tiplicantur, Hac quoque de causa nihil dicam de regno Chilensi, licèt ex litteris P. Caroli Haimbhausen, qui procurator provinciæ Chilensis Societatis Jesu in Europam missus est, hoc ipso anno 1746 intellexerim, S. Rosaliam *ibidem in magna esse veneratione.*

varia ibidem

472 Emerita, *aut* Merida, *ut vulgo vocatur, urbs alia est Novæ Hispaniæ in provincia Jucatania, alia Novi regni Granatæ. In hac posteriori malum contagiosum invaluerat adeo, ut domos omnes inficeret. Uni soli dicitur pepercisse domui, cujus possessor imaginem* S. Rosaliæ *habebat, eique devotus erat. Hanc relationem scripto dedit P. Xaverius Joppolo Jesuita Panormitanus, qui diu in America pro conversione infidelium laboraverat, indeque reversus, Panormi in domo professa defunctus est. Eodem teste, quando prima vice celebrata est Sanctæ festivitas in Fano S. Joannis, circumlata in agmine supplicantium imagine* S. Rosaliæ, *mox disparuerunt innumeræ locustæ, quæ quatuor aut quinque annos territorium urbis magno affecerant detrimento. Non satis mihi apparet, quodnam sit istud Fanum S. Joannis, cùm varia sint in America; cúmque Mancusus scribat,* San Gioan Girone, *quod eo modo expressum nullibi invenio. At satis est, quod constet de facto. Præterea narrat Mancusus pag. 41 in Nova Biscaia anno 1716 constitutum fuisse pagum, cui datum est* S. Rosaliæ *nomen, uti & præcipuæ ecclesiæ in eo ædificatæ: populum autem illius pagi immunem fuisse à malo contagioso, quod in circuitu sæviebat: nec aliud contra malum fuisse adhibitum remedium, quàm aquam per reliquias* S. Rosaliæ *sacratam, quam bibebant. Reliquias porrò Sanctæ eò tulerat P. Aloysius Man-*

Fondo librario antico dei Gesuiti italiani
www.fondolibrarioantico.it

Mancusi Siculus Societatis Jesu, qui & pagi incolas congregâsse, & per easdem reliquias horridam tempestatem sedâsse dicitur ibidem pag. 43. Pro his omnibus laudatur epistola P. Francisci Sanfilippo, data Mexici mense Novembri anni 1723.

473 *De Nova Gallæcia Mancusus varia refert ex testimonio P. Francisci Mariæ Gravina, Societatis Jesu in America missionarii, quæ compendio huc transferam. Reperiuntur in memorata provincia duo seu oppida seu pagi, in quibus cura fidei promovendæ PP. Augustinianis est demandata. Uni nomen* la Barca, *alteri* Ocotlan. *Posterior hic locus in tabulis geographicis notatus reperitur non longè à Guadalaxara Novæ Gallæciæ metropoli, ex quo colligitur, priorem quoque in eadem esse vicinia. Hoc autem in Ocotlan anno* 1706 *factum narratur. Variolæ, notum malum maximè puerorum, licèt nulli subinde parcat ætati, multis hominibus in Ocotlan mortem inferebant. Hac de causa quædam* S. Rosaliæ *devota duas Missas votivas ad honorem ipsius cantandas curavit, aliasque preces jungendas. Cantatâ autem Missâ secundâ die* XXVIII *Junii*, prorsus cessavit pestis, *ut habet Hispanica relatio, quæ variolas* pestis *nomine hîc designat, quia malum est contagiosum: nam antea clarè* birvelas, *seu* virvelas, *id est*, variolas *nominaverat. Porrò pia mulier, quæ Missas istas pro omni populo celebrari curavit, pro una speciatim puella ex variolis moribunda Sanctæ imploravit opem, invisens aut imaginem aut locum ei sacrum, quod distinctè non dicitur; eique vitam & sanationem feliciter impetravit.* *in diversis provinciis*

474 *Addit scriptum istud Hispanicum, puerum, nomine Michaëlem, quem pater ipsius Thomas* *impetrata beneficia;*

Fondo librario antico dei Gesuiti italiani
www.fondolibrarioantico.it

mas Lopez de Reſamano quaſi pro mortuo habuerat, ex variolis convaluiſſe in pago la Barca, *ubi ad ipſum per eamdem mulierem miſſa erat imago* S. Roſaliæ *& oblatum ſacroſanctum Miſſæ ſacrificium: mulierem quoque Joannam nomine, febribus & variolis laborantem, ibidem implorâſſe* S. Roſaliæ *patrocinium, ac feliciter convaluiſſe. Demum cùm nimia ſiccitate fruges in locis iſtis periclitarentur, Miſſam votivam de* S. Roſalia *celebratam eſſe in* Ocotlan, *& mox abundantem impetratam eſſe pluviam, quâ diſcuſſum fuit periculum, docet eadem ſcriptura Hiſpanica apud Mancuſum pag.* 44 *&* 45. *Laudatus auctor deinde multa accumulat de eximia* S. Roſaliæ *veneratione in variis Novæ Hiſpaniæ provinciis, præſertim in Mechoacana & in Mexicana. Verùm cùm ſola colligere ſtatuerim Sanctæ beneficia, quòd de cultu omnibus communi aliunde conſtet, ſatis mihi erit verba Italica P. Franciſci Sanfilippo Latina reddere.* Hìc Mexici, *inquit*, magna eſt devotio (*erga* S. Roſaliam) & gratiæ miraculaque ſunt innumera. Integræ familiæ, dominante malo quodam contagioſo, infirmitate ſunt liberatæ per aquam Sanctæ; *id eſt, potu aquæ, cui reliquiæ fuerant impoſitæ.*

etiam in California,

475 *California necdum ſatis erat nota, quando jam prima ſuſcepit fidei ſemina, & cultum* S. Roſaliæ. *Credita olim eſt inſula maxima Americæ Septemtrionalis. At errorem illum anno* 1701 *feliciter detexit P. Euſebius Franciſcus Kino, Germanus Societatis Jeſu miſſionarius, qui itinere triennali per Americam Septemtrionalem, poſtquam duo tranſierat flumina, nimirum flumen* Cæruleum *& flumen* Coloratum, *quo California à Novo Mexico ſeparatur, ſe tandem in California eſſe miratus eſt, prout latiùs*

Fondo librario antico dei Gesuiti italiani
www.fondolibrarioantico.it

tiùs refertur in Opusculo Gallico, cui titulus Lettres edifiantes & curieuses, *in epistola dedicatoria quintæ epistolarum collectioni præfixa, & ostenditur in tabula geographica Californiæ, eidem volumini inserta. Verùm descriptio Californiæ huc non spectat, sed cultus* S. Rosaliæ *in vastissimam illam provinciam feliciter inductus, ut patet ex laudata modò tabula, in qua cum aliis notatus reperitur pagus* S. Rosaliæ. *Cultum autem hujus Sanctæ ibidem excitare præcipuè cœpit P. Franciscus Maria Picolo, Siculus Societatis Jesu missionarius, qui inter primos fidem in California propagare cœpit, ut videri potest tom. 5 Litterarum mox laudatarum à pag.* 248, *ubi amplam relationem de tota missione Californiæ scripsit ad senatum Guadalaxarensem. Idem P. Petro Reggio, Siculæ provinciæ præposito scripsit, se* S. Rosaliæ *patrocinio maximè atribuere uberes fructus in missione sua collectos.*

476 *Ex Sicilia deinde in Californiam profectus est P. Ignatius Marini ejusdem Societatis, qui acceptas* S. Rosaliæ *reliquias secum eò detulit, teste Mancuso pag.* 51. *Deinde verò ad fratrem suum P. Franciscum Marini scripsit, trium sibi pagorum in partibus Californiæ vicinis curam esse, omnesque subditos patrocinio* S. Rosaliæ, *cujus favori referebat acceptum, quòd, cùm in omnibus istis partibus dirum sæviret contagium, nullus ex tribus istis pagis malo fuisset correptus. Ceterùm, dominante ante paucos annos malo contagioso in Nova Hispania,* S. Rosaliam *fuisse multorum refugium, magnamque in eam fuisse pietatem ejusdem mali causâ in Portu Principis, oppido Cubæ insulæ, vulgo* Porto del Principe, *Havanâ anno* 1740 *perscripsit P. Josephus Xaverius Alagna ad P. Caietanum* *quò delatæ reliquiæ Sanctæ.*

Noto,

Fondo librario antico dei Gesuiti italiani
www.fondolibrarioantico.it

Noto, qui litteras mecum communicavit. Hactenus dicta de America ostendunt, S. Rosaliam *ibidem in multa haberi veneratione, valdéque in clientes suos beneficam esse: quod ad propositum nostrum sufficit.*

In Africa etiam

477 *Ne Africa quidem, licèt pauciores numeret Christianos quàm reliquæ mundi partes, cultu & beneficiis* S. Rosaliæ *prorsus destituta est. De Exilissa urbe, quæ Hispanis* Ceuta *dicitur, nullum potest esse dubium, quin ibi Sancta colatur, cùm illa dudum fuerit Hispanorum regi subjecta. At magis mirandum est, eidem Sanctæ honorem haberi non à Christianis solùm, sed etiam à Mauris Mahometanis. Asserit Mancusus tom. 2 pag. 53, Tuneti fontem esse prodigiosum, cui nomen est* S. Rosaliæ, *potuque istius aquæ salutem restitui infirmis, non solùm Christianis, sed Mahometanis etiam. Pro facti veritate laudat P. Franciscum Raimondi, qui diu in regno Tunetano fuerat missionarius, & quem id sæpiùs referentem audivit. Itaque de puteo ipso, sanitatem suis aquis reddente infirmis, non videtur dubitari prudenter posse. Verùm forsan aliqui dubitabunt, an non potiùs naturali vi istius aquæ, quàm alicui miraculo, attribuenda videatur sanitas à bibentibus impetrari solita, cùm & aliis locis fontes reperiantur salubres; cúmque solum* S. Rosaliæ *nomen non sufficiat ad credendum, ejus beneficio potiùs quàm aquæ salubritate pelli infirmitatem; præsertim cùm ignoretur, unde vis illa sanandi prædicto fonti sit orta; & non nisi per conjecturam dicatur, aliquid fortasse de sepulcro aut reliquiis Sanctæ eidem fuisse injectum. Itaque ut quid de sanationibus istis certi posset statui, opus esset diligenti examine in ipsis locis instituto.*

478

Fondo librario antico dei Gesuiti italiani
www.fondolibrarioantico.it

478 *Porrò in ædificio seu carcere, cui noctu includuntur mancipia Christiana Tuneti, sacellum & altare est* S. Rosaliæ, *in quo divina peraguntur officia, & Sanctæ festivitas quotannis celebratur, atque apparatu quidem magnifico, ad cujus sumptus non Christiani solùm, sed etiam Mahometani concurrunt, si credimus Mancuso, qui & ipsum regem Tunetanum aliquando ad sumptus illius festivitatis subministrâsse asserit, testem pro hisce omnibus laudans memoratum antè P. Franciscum Raimondi. Addit ex testimonio P. Michëalis Angeli Haghius, qui prædicti Patris in missione fuit socius, pestilentiam, licèt sæpe Tuneti dominetur, numquam fuisse in carcere illo Christianorum,* S. Rosaliæ *dicto: quod sanè maximum & mirandum videtur beneficium, si attendamus ad multitudinem mancipiorum, quæ locum illum incolunt, & haud dubiè tanto majori periculo expositi sunt tempore contagionis, quanto angustiùs pro numero concluſi sunt. Hactenus dicta de cultu Sanctæ per præcipuas mundi partes multo latiùs deduci possent, multisque augeri, si opus esset. Verùm ex hisce abundè liquere existimo, gratum fore & jucundum orbi Christiano, si communi Officio cultus* S. Rosaliæ *ad universam Ecclesiam aliquando extendatur. Itaque finem huic Commentario tandem statuo, Vitamque subjicio, ut post hanc tam antiqua quàm recentia miracula ac beneficia, quæ necdum data sunt, pro Vitæ appendice undique colligam.* *colitur & benefica est S. Rosalia.*

* * * *
* * *
* *
*

Fondo librario antico dei Gesuiti italiani
www.fondolibrarioantico.it

VITA BREVIS

Auctore Octavio Caietano S. J.

Ex volumine Ms. in bibliotheca collegii Panormitani Societatis Jesu.

Sanctæ gesta, mors, sepultura, cultus:

ROsalea virgo Panhormi *a* nata creditur *b*, unaque fuisse ancillarum Margaritæ *c* reginæ, quæ Willelmi Siciliæ regis conjux fuit, à qua proximum urbi Panhormo montem, cui Peregrino nomen, dono habens, eò secessit, vitamque ab omni consortio remotam in spelunca transegit: ibi piè, sanctéque obiit, humataque *d* est. Propter eandem spelunçam ædes divæ Rosaleæ ædificata *e* est, adjunctumque [cœnobium eremitarum è familiâ sancti Francisci. In urbe Panhormo ædicula olim fuit sanctæ Rosaleæ nomini dicata, quæ dein sanctæ Catharinæ, in præsentiarum sancto Martyri Ignatio episcopo Antiocheno adhæsit. Erecta divæ Rosaleæ ara, in qua ejus effigies antiqua tabula colitur.

a
b
c
d
e

Bivona per eam peste liberata.

2 In oppido Bivona, ædes item beatæ Rosaleæ sacra, cujus origo haud sanè recens est. Sed enim antiquis temporibus, cùm Siciliam pestis lues depopularetur, traditur fœminam divinâ specie, (quæ Rosalea virgo credita est,) bo-

no

Fondo librario antico dei Gesuiti italiani
www.fondolibrarioantico.it

no viro se videndam obtulisse, monuisseque, ut eo loco, quem illa commonstrabat, ecclesiam conderet, & Rosaleæ dicaret, paruisse hominem cælestibus monitis; ædemque, quæ adhuc manet, ædificâsse. Locus verò extra oppidi muros tunc temporis fuit: nam Bivona muris olim circumsepta, & vestigia murorum extant. Sed ædes consequentibus temporibus majore spatio aucta. Eodem loco, ubi nunc ædes, ingens erat saxum hederâ circumvestitum: in illud etiam veneratio; nam derasus ex eo pulvis ebibitur ab iis, qui frigoribus laborant; & multis inde incolumitas redit. Ignotum oppidanis, quonam ævo extructa, primùm ædes Rosaleæ dicta: sed in ea divæ Rosaleæ tabula est ante annos CXXV *f* picta, fusumque æs campanum ante annos CXLV. Panhormi solemnis divæ Rosaleæ virginis agitur memoria pridie Nonas Septemb. *f*

ANNOTATA.

a *Panormus antiquissima & pulcherrima urbs est Siciliæ ac passim notissima, incolis* Palermo *dicta. Id unum hîc observandum, à variis olim, inter quos etiam est Plinius,* Panhormum *fuisse scriptum, uti à Cajetano scribitur, licèt à Græcis æquè ac Latinis antiquissimis urbs hæc rectiùs* Panormus *legatur dicta.*

b Creditur, *ait auctor, quia antiqua non habebat monumenta, quibus dicta sua firmaret. Hinc sequentes Vitæ adjecit annotationes:* Quæ de diva Rosalea scribimus, ex fama & seniorum traditione accepimus. Opere maximo dolemus nullum de ea monumentum à majoribus nostris conscriptum nos comperisse, cùm omnem

Fondo librario antico dei Gesuiti italiani
www.fondolibrarioantico.it

operam ac ſtudium hanc in rem collocaverimus. Pleriſque Roſa Lea creditur dicta, quòd ex Lea familia fuerit. *Hæc ultima obſervatio jam abundè refutata eſt in Commentario num.* 102, *ubi oſtenditur illa opinio nata eſſe ex pictura tecti Olivellenſis eccleſiæ, in qua ita ſcriptum erat Sanctæ nomen circa finem ſeculi* XV, *repugnantibus picturis omnibus antiquioribus, aliiſque monumentis. Caietanus autem errorem illum popularem partim videtur ſecutus, partim verò repudiâſſe: nam ſcripſit ille* Roſalea, *mutatâ litterâ* i *in* e, *non tamen* Roſa Lea *geminâ voce. Verum nomen eſt* Roſalia *Latinè, & ſecundum idioma Siculum* Ruſalia, *Græcis olim fortaſſe* Ροσσλία. *Conſule dicta num.* 102 *& ſeq.*

c *Potuit* Roſalia *vivere in aula inter ancillas honorarias reginæ Margaritæ, ut ſuo tempore creditum fuiſſe teſtatur Caietanus. Potuit & montem Peregrinum accipere dono illius reginæ, ut ibi vitam duceret ſolitariam, ſive credamus monialem fuiſſe tempore iſtius donationis, ſive malimus dicere uſque ad iſtud tempus in aula vixiſſe: donatio enim veriſimiliter ſolùm facta eſt, ut tutò ibi viveret Sancta, non ut montem pleno jure poſſideret, ac heredi alicui poſt mortem relinqueret. Eamdem donationem ab aliis quoque aſſertam fuiſſe, obſervavi num.* 100: *neque tamen eam pugnaciter defendere velim, cùm popularis illa traditio non tam certa ſit, & à quibuſdam fuerit oppugnata. Illud tamen obſervavi in Commentario num.* 101, *non poſſe mortem Sanctæ ſatis probabiliter collocari circa annum* 1160, *ſed collocandam eſſe multis annis ſeriùs, ſi inhærere velimus traditionibus per Caietanum aſſertis de cohabitatione cum Margarita regina, & de donatione montis Peregrini; quia*

Fondo librario antico dei Gesuiti italiani
www.fondolibrarioantico.it

quia Margarita Willelmo nupsit anno 1150, *& verisimiliter montem non donavit ante annum* 1166, *quo Willelmus I obiit. Consule de hisce dicta* § 9. *Fateor lubens, auctoritatem Caietani in hisce tanti momenti non esse, ut rem faciat certam. At certum mihi quoque est, pro anno* 1160 *nullam afferri posse rationem alicujus momenti. Annus ille primùm signatus est à Philippo Ferrario in Catalogo generali: ductoremque hunc sine multo examine secutus videtur Cascinus.*

d *Ad hunc locum ipse Caietanus notavit sequentia:* Ante annos fermè viginti, dum hæc scriberem, fœmina, virili veste ac nomine sumpto, ANGELUM se dixit, habituque eremitarum in antrum divæ Rosaleæ sese abdidit; ubi solitariam vitam per aliquot annos duxit. Dein proximi cœnobii præfecturam suscepit. In ea administratione cupido incessit defodiendi corporis sanctæ Rosaleæ: postea verò quàm rem ligone exequi cœpit, visa exsudare oleo defossa humus, contremuisse antrum: quibus exterrita prodigiis à facinore destitit. *De hac muliere, quæ melius edocta vestes sibi congruas deinde resumpsit, deque corpore per alios etiam frustra quæsito, plura notavi in Commentario num.* 183 *& sequentibus.*

e *In Commentario* § 15 *longè plures antiquas* S. Rosaliæ *ecclesias, sacella, altaria, pictasque tabulas assignavi, ita ut de antiquissimo cultu nulla possit esse dubitatio. Unum hîc observo, nempe ignorari initium sacelli hujus in monte Peregrino; indeque suspicionem oriri posse, illud jam extitisse vivente ibidem* Rosalia, *eique usui fuisse. Certè traditio de monte Peregrino*

per

Fondo librario antico dei Gesuiti italiani
www.fondolibrarioantico.it

per reginam Sanctæ donato nonnullum tali ſuſpicioni præbet fundamentum.

f *De eccleſia Bivonenſi admodùm antiqua dictum eſt num.* 164, *& de Bivona per apparentem* Roſaliam *peſte liberata num.* 176, *ubi Caſcinus exiſtimat factum contigiſſe anno* 1338. *Id tantùm adjungo, non poſſe recurri ad hanc apparitionem ad ſtatuendum cultûs initium, cùm diu antè coleretur Sancta aliis locis, idque liqueat ex ipſis Caietani verbis*, Quæ Roſalea virgo credita eſt. *Quippe Sancta apparens non poterat credi* Roſalia virgo, *niſi hæc jam nota fuiſſet & culta, cùm nec nomen ſuum nec quidquam de geſtis ſuis legatur revelâſſe.*

VITA ALTERA

Auctore Jordano Caſcini S. J.

Ex editione impreſſa anni 1631.

PRÆFATIO SEU DEDICATIO.

Auctor perſtringit varia approbationi reliquiarum Sanctæ prævia;

EMinentiſſimo ac Reverendiſſimo Domino D. Joannettino Doriæ *a* S. R. E. Cardinali archiepiſcopo Panormitano. Jordanus Caſcini Societatis Jeſu. Jam inde ab initio, cùm, coortâ Panormi turbulentiſſimâ peſtilentiæ procellâ, quæ rei-

a

Fondo librario antico dei Gesuiti italiani
www.fondolibrarioantico.it

reipublicæ navim malè jactatam in ſupremum naufragii diſcrimen adduxerat, divæ Roſaliæ veluti Arctoum ſidus *b* ad levandam animorum ægritudinem, ſoſpitandoſque vectores apparuit; placitum Eminentiæ veſtræ fuit, mihi, etſi ex omnibus ab ipſa dilectis minimè ad opus tanti momenti, quod in ea inventione verſatum eſt, promovendum idoneo, ut meam tamen conferrem laboris ac ſtudii partem, imperare. In qua ſanè difficili navigatione *c* nec breves, nec modici durandi labores fuêre adverſus tempeſtatum furias, & malos genios, qui ſcopulos nobis objectare omni ope nitebantur, quo minùs vel incolumitas publica, vel tam inclytæ Patronæ gloria benè feliciterque procederet; ſed cepimus tandem portum, & anchoras jecimus, tum cæleſtis ejus Facis auſpicio, ductuque certiſſimo; tum ejus, qui clavum tenebat, Doriæ Cardinalis recta gubernatione; cujus in ſacris reliquiis ritè approbandis non minùs pium, quàm prudens judicium ſummi deinde gubernatoris ſapientiſſimi ſanctiſſimique Pontificis Urbani graviſſimo ſuffragio cohoneſtatum eſt.

b

c

2 Fas erat igitur votivam tabellam publicæ Liberatrici ſuſpendere, quod uti perſolveretur, juſſus ſum ab Eminentia veſtra rerum geſtarum ordinem hiſtoriæ mandare. Cujus certè conficiendæ majus mihi onus impoſitum ſenſi, quàm tum ad earum reliquiarum approbationem deſudandum fuit. Quippe cùm multa mihi una in opera fuerint neceſſariò ſuſcipienda, tranſigendaque negotia; perveſtiganda ea, quæ adhuc in occulto latebant; eruenda ab ruderibus antiquitatis Vita, in quibus non minùs, quàm in duriſſima ſilice ſacra oſſa, uſque ad hæc tempora abſtruſa erat præteritarum rerum memoria, quæ

ac deinde cauſam & difficultates hujus Vitæ ſcribendæ exponit.

Fondo librario antico dei Gesuiti italiani
www.fondolibrarioantico.it

quæ una cum sæculis interfluxisse videbatur, non Panormi solùm, sed ex tota ferme Sicilia recolligenda, loca alia oculis, alia epistolis perlustranda, ac foris etiam, sicubi odoris aliquid hujus Rosæ expiraret, quæ quò magis in cœlestibus fragrabat areolis, eò in terris evanuerat magis. Sed neque his incœptis non obsecundavit hæc Virgo, cujus præsenti ope imagines illæ *d* quasi ex aurifodinis depromptæ atque in lucem sub auspiciis Eminentiæ vestræ datæ sunt. Quæ sanè argumenta, senatu Panormitano ita volente, ex solido argento partim fusa, partim affabrè cælata, gemmea veluti emblemata, inserta sunt novæ hujus ac votivæ arcæ lateribus, quæ in votivo itidem non minore, quàm illa, magnificentiâ extructo sacrario dicata est. Intra eam arcam, si ita visum fuerit Eminentiæ vestræ, rerum etiam gestarum, quas nos vel in inventione testes oculati spectavimus, vel de vita solliciti quæsitores indagavimus, ad conservandam posteritati memoriam monumentum recondere: ea omnia in commentarium retuli, donec multis occupationibus expedito liceat mihi longiorem de his prosequi historiam *e*, eamque pro eo, ac debeo Eminentiæ vestræ, cui S. Rosaliæ gloria usque adeo cordi est, eadem animi demissione consecrare. Vale.

ANNOTATA.

a *Eminentissimus Cardinalis Doria præerat Panormitanæ ecclesiæ ab anno* 1608: *Pestilentia verò Panormi orta erat anno* 1624, *ut exposui in Commentario* § 18. *De Cascino actum est* § 1, *& sæpè per decursum Commentarii, quia omnibus*

Fondo librario antico dei Gesuiti italiani
www.fondolibrarioantico.it

bus ferè gestis pro approbatione reliquiarum interfuit.

b *Corpus inventum hac metaphorâ designat; acsi diceret*; Simulac S. Rosaliæ corpus inventum est.

c *Agit de recognitione & approbatione reliquiarum, in qua variæ occurrerunt difficultates, ut expositum est § 20 & seqq.*

d *Vitam antiquis & novis imaginibus adumbratam jam antè in lucem dederat.*

e *Longiorem illam Historiam deinde composuit, sed non edidit ipse morte præventus. Opus istud à Salerno editum sæpè laudavimus.*

CAPUT I.

Sanctæ natales, gesta, mors, sepultura, ac corporis diu abscónditi mira inventio.

Sanctæ natales ac primordia: ingressus in speluncam Quisquinensem:

SAncta Rosalia Virgo Panormi patre Sinibaldo nata est, clarissimo genere à Carolo Magno per Italiæ reges, & Marsorum comites, non longa avorum serie ducto. Rogerio *a* Siciliæ regi, ejusque filiæ Constantiæ *b* imperatrici propinquitate conjuncta, in aula regum, ubi orta, etiam educata est. Margaritæ certè, quæ Garciæ *c* Navarræ regis filia Willelmo Rogerii filio nupsit, chara *d* in primis fuit. Sed enim honorum splendoribus, divitiarum commodis, adolescentiæ illecebris per contemptum proculcatis, divino afflata incensaque spiritu, ad Quisqui-

a
b
c
d

Fondo librario antico dei Gesuiti italiani
www.fondolibrarioantico.it

e quinæ *e* montes ac nemora ditionis ſuæ, quadraginta fermè paſſuum millibus Panormo diſtantia, angelorum *f* ductu feceſſit. Hìc ſecretiſſimam nacta ſpeluncam plures cavernarum anfractus habentem, in quas omnes anguſtus ſatis ac perdifficilis erat aditus, in eam, veluti thalamum à cœleſti Sponſo ſibi paratum, quò remotior ac tutior ab hominum conſuetudine & acceſſu ſola cum eo ſolo degeret vitam, nullis ſive ſolitudinis, ſive ferarum, ſive etiam dæmonum terriculamentis abſterrita, animo auſuque pluſquam muliebri, pluſquam virili, per os inſtar putei arctum inſiluit, atque ad interiora, quod neceſſe erat, reptando pervadens, ibi aliquandiu incoluit, eamque domum mirificè adamavit: quod etiam chirographo ſuo in duriſſima ejus putei ſilice inſculpto teſtatum reliquit his verbis. EGO ROSALIA SINIBALDI QUISQUINE ET ROSARUM DOMINI FILIA AMORE DOMINI MEI JESU CHRISTI INI HOC ANTRO HABITARI DECREVI. Quod ſanè chirographum mendis ipſis, Puellæ rude Latinitatis ingenium oſtendentibus, quaſi ſigillis munitum, eodem, quo corpus, tempore *g* divinitus repertum eſt.

f

g

tranſitus ad ſpeluncam montis Peregrini: geſta

4 Ex hac ſpelunca divino iterum ſpiritu, ac cœleſtium comitatu *h* ducta, remigravit Panormum, non ſanè ad aulam, & paternas ædes, ſed altiore quodam conſilio ad vicinum urbi montem, quem Erctam *i* Græcorum hiſtoriæ, nunc vulgò Peregrinum Panormitani dicunt, præruptis undique ſaxis aſperum, nec niſi per tres ſemitas arduum præbentem iter, cetera inacceſſum aſcendit. In cujus excelſo vertice, qui ex media eáque amœna planitie aſſurgit, ſolitariæ vitæ & contemplationi ſatis accommodo, quà

h

i

ver-

Fondo librario antico dei Gesuiti italiani
www.fondolibrarioantico.it

vergit ad Boream, ſpeluncam Quiſquinenſi etiam horribiliorem ac ſecretiorem offendit. Erat hæc ea tempeſtate nemore circumſepta, nec tam ad defendendas temporum injurias, quàm perpetiendas naturâ comparata, perenni ſtillicidio infeſta, frigore, luto, tenebris horrida, & vel belluis ipſis inhoſpitalis. In hanc igitur Virgo per anguſtum, ut tum res erant, aditum irrumpit. Sed in ampliſſimo ſpecu extillantibus undique ſupernè ſaxis, quæ capiti impendent, vix ullus habitabilis dabatur angulus, quo ſe ſtillicidio immunis reciperet. In arctiſſimum igitur foramen exeſæ rupis, & abditiſſimum, ac vix corpuſculi capax, ut pro veſte illi potiùs, quàm pro cellula eſſet, intrudebat ſeſe: ibi præterquam immortali Sponſo nulli *k* mortalium cognita caſtiſſima Columba deliteſcere; ibi aſpero victu cultuque, prolixis orationibus, perpetuis jejuniis, vigiliis, cæteriſque ſanctarum aſcetriarum afflictationibus ſe exercere, & non magis adverſus corpus ſuum, quàm infeſtiſſimos ſpiritus aſſiduè ſtrenuéque depugnare. *k*

5 Hujus anachoreticæ ac cæleſtis omnino vitæ cælites ipſos magiſtros, adjutores, conſolatores habuit. Frequenter eam reviſebant angeli & honorabant, ſæpè etiam ipſa angelorum Regina cum ſummo rege Filio, aſpectu ſuo jucundiſque colloquiis dignabantur; floribus præterea, ac roſeis præſertim corollis *l* eam ornabant, ut eſſent indicio, quantùm ſibi cordi eſſent, vel effloreſcentes in virgineo pectore virtutes, & fragrans in primis virginitatis odor, vel tam multa erga ſe ſanctæ Virginis in ſolitudine degentis obſequia, atque in primis illa, quibus Matrem beatiſſimam, & infantem Jeſum ornare geſtiebat, modò floribus ex prato decerptis *m*, mo- *in ſpelunca, ac ſanctus obitus:* *l* *m*

Fondo librario antico dei Gesuiti italiani
www.fondolibrarioantico.it

modò angelicis salutationibus, quasi roseis laudibus ad calculos dinumeratis, quibus solennem nunc precandi ritum, sed per ea tempora singularem usurpabat. Hanc vitam sanctissimè actam consentanea mors excepit, quam ubi instare sibi intellexit, vel usque ad extremum spiritum propositi tenax *n*, ut veteres illæ magnæque anachoretides, sola se in nuda humo composuit, & Crucifixi imaginem in sinu tenens piacularibus globulis sinistra manu pectori admotis & implicitis, dexterâ jam languens sustinens caput, solis spectantibus & adjuvantibus angelis, roseam efflavit animam, quæ ad Sponsum virginum evolavit pridie Nonas Septembris, qui dies tum Panormi, tum in reliqua Sicilia recolendæ ejus memoriæ sacer ac solemnis fuit.

n

Sepultura: corpus diu abscondi-tum. Pestis Panormi orta.

6 In hoc antro eorumdem, ut par est credere, angelorum *o* ministerio sepulta ad quadringentos & septuaginta circitèr annos veluti thesaurus abstrusus fuerat, atque ad afflictas patriæ suæ res opesque sublevandas divinâ providentiâ reservatus. Nam hoc in loco, prout erat à majoribus traditum, ab aliis alio tempore perquisita *p*, non nisi anno quarto & vigesimo super millesimum sexcentesimum, cùm maturum ac maximè erat opportunum, inventa est. Hujus anni mense Junio exitialis lues *q* Panormum invasit, ex Lybia importata eo navigio, quo Christiani de Maurorum servitute redempti fide publica reducebantur domum. Serpere ea latiùs in dies ac miserum in modum vexare urbem occœpit. Trepidatum itaque Panormi est, ac primùm ad pacem Numinis exposcendam salutaris Eucharistia in omnibus ferè templis, ut his in malis fieri assolet, expositа: publicæ indictæ preces, supplicationes cleri & religiosorum Ordinum per vices

o

p

q

Fondo librario antico dei Gesuiti italiani
www.fondolibrarioantico.it

vices diebus ſingulis habitæ, ſed Idibus Julii ſacræ capſæ tutelarium ſanctarum Chriſtinæ *r* & Nimphæ more majorum per urbem ſummo mane circumductæ præeunte clero univerſo, ipſoque urbis antiſtite D. Joannettino Doria S. R. E. Cardinali: hos proſequebatur populus, lacrymis & clamoribus ad opem divinam implorandam identidem ſublatis.

contra quam dum miro planè modo invocatur Sancta,

7 Hìc autem non ſine divino inſtinctu factum eſt, ut duo ſacerdotum paria, qui Sanctorum invocando nomina cæteris cantoribus præcinebant, magno quodam intervallo alterum ab altero disjuncta, non ex condicto, ſed interno quodam impulſu, poſt reliquarum virginum patronarum nomina ſanctum etiam Roſaliæ nomen, quod ex litaniis deſuetudine jam abolitum erat, in civium verò memoriam non niſi feſto ejus die incidebat, miro conſenſu & alacritate animi advocarent *ſ*. Nec in irritum invocatio cecidit: nam è veſtigio viſa eſt compellata virgo Roſalia exaudiſſe populi ſibi ſupplicantis preces: veſperi nimirum ejuſdem diei ſacrum illius corpus, mirabiliter abſconditum, mirabiliùs inventum eſt, nec minore Dei providentia indidem depromptum, quàm fuerat antè depoſitum.

eodem die invenitur corpus, t

8 Erant menſes jam ferè duo *t*, cùm operam ac laborem in eo loco effodiendo poſuerant quidam partim ſuaſu mulieris ob receptam divinitus valetudinem, partim etiam cupiditate ac ſpe, prout eſt hominum ingenium, reperiundi theſauri, qui eodem loci ferebatur abſtruſus: ſed nullus profectò alius ſeſe theſaurus quærentibus obtulit, niſi qui abſconditus erat in agro, ſeu potiùs in petra, quæ ſacris oſſibus admirabili quodam opere adnata & adhæreſcens, illa circumquaque veſtiebat, ac tumuli loco ſarta tecta

Fondo librario antico dei Gesuiti italiani
www.fondolibrarioantico.it

cta ſervabat. Igitur hæc ſæpè priores inveſtigatores fruſtrata fuerat, ratos ſe in duram ſilicem aliquam, quæ fortè in hujus montis viſceribus lateret, inter effodiendum impegiſſe, nec ultrà ligonibus poſſe aperiri viam: eademque etiam hos poſtremos jam labore defatiſcentes, atque exitum rei deſperantes ab incœpto retraxiſſent, niſi animos ſpemque addidiſſet Deus, ut pertinaciùs illud urgerent. Ita tandem ferreâ clavâ grandem ſilicem primò rumpunt; alterum deinde totius maſſæ fragmentum, non quod ita magnæ molis, ſed quod majoris præ mole (id quòd erat miraculo) ponderis eſſet, in alia fragmina diſcindunt: quæ ubi vacua ac levia conſpicantur, rei admiratione attoniti, cariſſimum exoptatumque Virginis caput jam manibus ſe tenere animadvertunt.

& ad palatium archiepiſcopi deinde portatur.

9 Nec temerè id creditum, nam mirabile illud monumentum, quod nulla humana arte videbatur elaboratum, locus ipſe ſacri depoſiti conſtanti eccleſiæ Panormitanæ, & aliarum traditione certiſſimus, nuper exorta domi calamitas, cui ſatis opportunum illud præſidium ſubmittebatur, ratio ipſa inventionis, oſſium ſubitò ſpectata pulchritudo & integritas, odoris à multis percepta ſuavitas, ſubſecutus ſtatim populi concurſus, animorumque conſpiratio aſtruebant veritati fidem. Verùm ut res tanta, quâ par erat prudentiâ definiretur, diligenti cuſtodia interdiu adhibita, proxima deinde nocte aſportatum in urbem eſt, quod erat inventum, & in ædium Cardinalis archiepiſcopi ſacello repoſitum, donec ex præſcripto ſacrorum canonum de eo conſtaret ſatis. Regebant tunc Siciliam pro rege Philibertus Emmanuel Sabaudiæ ducis filius; Panormum verò don Franciſcus del Boſco dux Miſil-

Fondo librario antico dei Gesuiti italiani
www.fondolibrarioantico.it

ſilmelis, princeps Catholicæ, prætor; D. Joannes Agliata baro Soloënti, D. Joſeph del Boſco, D. Jacobus Lucchiſius baro Camaſtræ, D. Horatius Strozzi, D. Petrus Bongiorno, Dominicus del Colle ſenatores. Qui profectò non magis inauſpicatum annum ſuum invaſione peſtis, quàm tam magni theſauri inventione fortunatum rati, maximopere expetivêre, ut legitima præſulis approbatione ſanctæ hæ reliquiæ haberentur.

ANNOTATA.

a *Rogerius rex Siciliæ primus, ſed dux iſtius nominis tertius, nepos erat Roberti Guiſcardi Normanni, qui Apuliam, Calabriam & majorem Siciliæ partem Saracenis eripuit, ac poſteris ſuis reliquit. Filium Rogerius habuit Willelmum I, quem anno* 1150 *regni conſortem fecit. Obiit verò anno* 1152, *vel, ut alii volunt,* 1154, *ait Pirrus in Chronologia regum Siciliæ.*

b *Conſtantia quoque filia erat Rogerii. Hæc nupſit Henrico VI imperatori, ac cum eo poſt varios reges obtinuit Siciliæ regnum, quod etiam filio ſuo Frederico II imperatori reliquit. Volunt aliqui Conſtantiam monialem fuiſſe ante nuptias; at idem negant alii. Res huc non ſpectat.*

c *Garzias, aliis* Garſias, *aut* Garcias, *hujus nominis erat quartus Navarræ rex, quem Mariana eodem anno* 1150, *quo filia ejus Margarita Willelmo nupſit, equi lapſu defunctum aſſerit in venatione.*

d *Quod hîc aſſerit Caſcinus Sanctam fuiſſe charam Margaritæ reginæ, conforme eſt traditioni per Caietanum in prima Vita relatæ. Attamen in Opere majore opinio illa vocatur in dubium, quia non bene cohæret cum anno emortua-*

Fondo librario antico dei Gesuiti italiani
www.fondolibrarioantico.it

tuali 1160, *sive Cascinus ipse abierit in aliam deinde sententiam, sive ejus corrector Salernus. At mihi præplacet opinio hic asserta, quia annus emortualis omnino est incertus.*

e *De ingressu Sanctæ in speluncam Quisquinensem in Commentario actum est* § xi, *&* § 2 *data Sanctæque asserta est inscriptio mox referenda : totus verò locus uberiùs descriptus est* § 27.

f *Quo nitatur fundamento illa opinio, quâ creditur Sancta ab angelis ad speluncam ducta, videri potest in Commentario num.* 111 *&* 112. *Facilè ibi videbit eruditus lector, imaginem illam, quæ ibi repræsentatur, non sufficere ad certò asserendam rem tantam, quæ ne Salerno quidem ibidem num.* 117 *satis probatur.*

g *Non idem prorsus, sed idem ferè tempus auctor intelligit : nam inventio illius inscriptionis quadraginta diebus posterior est corporis inventione, ut videri potest in Commentario* § 26, *ubi antri Quisquinensis & inscriptionis inventio latè est exposita.*

h *Cœlestium comitatum non sic intelligere necesse est, ut credamus angelos visibili specie comitatos fuisse Virginem. Adi Commentarium num.* 133 *&* 134, *ubi etiam eodem* § 12 *quæritur ratio mutatæ habitationis.*

i *De Ercta monte, nunc Peregrino, deque antro ibi à Sancta inhabitato consule Commentarium* § 25.

k *An nulli mortalium fuerit aliquo tempore cognita, incertum est : at ne satis quidem probabile aut verisimile existimo, mansisse Virginem omnibus ignotam usque ad mortem obitam. De ea Cascini & aliorum opinione disserui in Commentario* § 4, *& subinde breviter aliis locis.*

Fondo librario antico dei Gesuiti italiani
www.fondolibrarioantico.it

cis. Videri potest § 13, ubi de gestis omnibus in spelunca actum est.

l *Hi favores cælestes non aliud habent fundamentum, quàm pictas quasdam tabulas. At in Commentario num. 139 observavi, similia pictorum meditationi ac inventioni attribuenda videri: nec obvio sensu explicandas esse ejusmodi tabulas, nisi divini illi favores aliunde quoque probari possunt. Scimus quidem tantam esse divinæ liberalitatis ac munificentiæ præstantiam, ut* centuplum *promiserit, ac revera tribuat deserentibus sui amore caduca mundi bona; nec dubitamus, quin centuplicatam remunerationem* Rosalia *abundè acceperit: at cùm mille modis electos suos remuneret infinitâ suâ sapientiâ Dominus; nullum nominatim favorem ex ea veritate legitimè colligere possumus.*

m *Ne hoc quidem probabile satis videri, dixi num. 138.*

n *Sanctam probabiliùs non obiisse sine humano auxilio & extremis Sacramentis, nec certum esse situm morientis hîc descriptum, ostendi in Commentario § 14, ubi & de aliis ad mortem spectantibus egi; & diem emortualem non omnino certum esse, observavi.*

o *Opinionem hanc esse minùs probabilem, probavi num. 155 & seqq.*

p *De corpore frequenter quæsito, ac prædictione de eo non reperiendo, nisi tempore gravis calamitatis, vide dicta in Commentario num. 183 & sequentibus.*

q *De hac pestilentia actum est § 18.*

r *De S. Christina apud nos disputatum est ad diem 24 Julii, de S. Nympha agit Martyrologium Romanum 10 Novembris, Siculi verò 12.*

Fondo librario antico dei Gesuiti italiani
www.fondolibrarioantico.it

s *Mirabilis hæc Sanctæ invocatio fusiùs relata est in Commentario num.* 198 *& sequentibus.*

t *Dies nimirum quinquaginta, ut dictum est num.* 201 *in Commentario, qui consuli poterit de mirabili inventione corporis, ejusque delatione ad palatium archiepiscopale* § 19.

CAPUT II.

Miracula post corpus inventum: ejus approbatio; Panormus peste liberata: cultus Sanctæ multùm propagatus, & reliquiæ ad varias provincias missæ.

Miracula inventionem corporis subsecuta:

NEc longum interfuit tempus, cùm divina opportunè testimonia accessêre: nam ubi sive ossium, sive lapidis cum illis concreti inter frangendum schedæ discussæ, vel aliquid etiam pulveris circum illa jacentis, vel aquæ de specu extillantis ægris corporibus certâ quâdam fiduciâ applicari cœpta sunt, tanta continuò visa coruscare miracula *a*, ut optimum factu, ac necessarium visum antistiti fuerit, pro sua auctoritate jubere de iis cognosci, & in publicas referri tabulas totam inventionis, & rerum supra ordinem naturæ gestarum historiam. In ea cognitione trecenti fermè testes à gravibus viris in ecclesiastica dignitate constitutis rogati examinatique,

a

Fondo librario antico dei Gesuiti italiani
www.fondolibrarioantico.it

natique, & ad confirmanda dicta jurejurando adacti. Dum hæc aguntur, excedit è vivis Philibertus *b* prorex, cui in Siciliæ gubernatione ejusdem Philiberti suffragio designatus, & regio statim consilio subrogatus est idem Cardinalis Doria, & uti afflictam provinciam susciperet exoratus. Qui sanè utraque potestate abundè pollens, rem Panormitanam universæque Siciliæ labantem consilio suo, ac labore sustentavit confirmavitque. Exacto etiam annuo magistratu, creati prætor D. Nicolaus Placidus Branciforti, princeps Leonfortis, comes Racudiæ; senatores D. Marianus Agliata & Spatafora, D. Ludovicus Spatafora, Didacus Blascus, Thomas Cascini, D. Franciscus Requesens baro S. Jacobi, D. Petrus Septimus. Qui ad civilium rerum curas in tam perturbato civitatis statu multum studii ac negotii, tum ad extirpandum pestilentiam, tum etiam pro inventi corporis approbatione adhibuerunt.

b

11 Itaque ad hanc rem transigendam post preces à multis religiosis viris, multaque pietatis opera ad eliciendam divinam mentem adhibita, ex omnibus ferè Religiosorum Ordinibus theologi, aliique pii juxtà ac graves viri ab antistite in concilium vocati: his humana divinaque testimonia summatim primùm exposita: tum integra singulis tradita, domi per otium expendenda & enucleanda magis. Ubi ea satis ab his cognita ac perspecta, iterum ac tertiò habita consultatio *c*, in qua re maturè discussa, consultoque numquam intermissis precibus Deo, visum est omnibus, ipso antistite rogante sententiam, constare satis, inventi S. Rosaliæ corporis veritatem à Deo miraculis esse testatam. Nam præter innumerabilia signa quotidie ac passim edita,

consultationes pro approbatione reliquiarum habitæ:

c

Fondo librario antico dei Gesuiti italiani
www.fondolibrarioantico.it

dita, quorum ratio haberi vix potest, non pauca ita illustria extitêre, ut non præsentes modò, sed etiam longè per orbem dissitos famâ & admiratione complêrint: plures ab inveteratis deploratisque morbis erepti: aliis animam agentibus planéque depositis vita servata: alii etiam à morte obita, & vel ab ipso pheretro excitati. Sed in depellenda pestilentia ejus maximè virtus enituit, sive à singulorum capitibus, sive à totis oppidis, in primis verò Panormi urbe, in qua illud etiam miraculo adscribendum, quòd intermissâ sancti corporis declarandi curâ, recrudescebat lues, repetitâ, mitescebat.

reliquiæ tandem approbatæ delatæque ad ecclesiam maximam,

12 Itaque ne longiùs civitatis salus protraheretur, quæ à solo novæ Patronæ cultu ac patrocinio pendêre videbatur; rogante sæpè antistitem senatu, expetente populo Panormitano, omnibus optimatibus contendentibus, tandem auspicatissimo jubilæi anno salutis humanæ sexcentesimo vigesimo quinto supra millesimum, octavo Kalendas Martii, juxta sacrorum canonum ritum D. Joannettinus Doria P. Cardinalis, Panormitanus archiepiscopus sua auctoritate corpus S. Rosaliæ esse, ac sanctum habendum asseruit, eoque nomine senatui, facta publico instrumento fide, tradidit, & venerandum populo exposuit, à quo magno concursu, lætitiâ, ac plausu exceptum, lacrymis etiam spe concepta quàm primùm recuperandæ salutis obortis. Pompa, quâ tum primùm ex privato archiepiscopi sacello in ædem maximam debito sanctitati cultu translatum est, pro re & operis festinatione conspicua sanè fuit, non tamen pro flagranti Panormitani populi studio, & meritis Civis suæ magnifica satis.

13 Alia *d* multo magnificentior quatuor ferè men-

Fondo librario antico dei Gesuiti italiani
www.fondolibrarioantico.it

mensium spatio comparata, spectataque est v Idus Junii ejusdem anni. Ea visa non tam sacra pompa, qualis in circumferendis sacris reliquiis solemnis in magnis urbibus solet esse, sed planè triumphalis, quâ Virgo sanctissima in urbe sua de pompis ejus atque deliciis devictis prostratisque triumpharet. Arca christallinis compacta tabulis, argenteisque per angulos laminis ornata atque munita, per totam Toletanam aliasque celebriores Panormi vias à lectissimis ex nobilitate viris, in quibus cum pietatis ac generis splendore ornatus etiam corporum emicabat, circumacta est. Convestiti pretiosis peripetasmatis, serico auroque intextis & acu pictis, ad summum usque fastigium & templi maximi, quod rarò visum, & domorum parietes. His frondes, tabulæ pictæ, aliaque id genus ornamenta interposita, cùm speciem varietate delectabilem dabant, tum etiam nihil relinquebant rude & inornatum. Erecta passim altaria splendido omni instrumento, cœlato etiam auro argentoque, ac gemmis instructa illustrataque. Arcus quatuor positi ingenti mole, majore artificio, regio propè sumptu. Qui in media civitatis area, quam octogonum vocant, publico ære est constitutus, aureorum ampliùs duodecim millibus constitit, reliqui etiam sumptuosi: quorum unum Genuensium è regione maximi templi, alterum Catalanorum non modico pòst intervallo, quartum propter mare intra portam, quam Felicem vocant, Florentinorum natio dedicavit. Omnes statuis, picturis, carminibus, emblematis ex vario poëtarum ingenio graphicè picti ornatique.

deinde verò per urbem circumlatæ pompâ planè magnificâ, d

14 Ducebant pompam ex quatuor urbis regionibus, in quas æquales partes tributa civitas est, invitati cives, & in quatuor distincti classes,

quæ describitur:

Fondo librario antico dei Gesuiti italiani
www.fondolibrarioantico.it

ſes, vexilla holoſerica auroque texta præferebant: in ſingulis autem ſingulæ urbis præſides Agatha, Chriſtina, Nympha, atque Oliva, novam patronam Roſaliam in ſocietatem aſcitam dextrâ ducentes ſpectabantur: acus phrygii opus perpulchrum erat: tum ſodalitates, quæ ſunt Panormi tres & nonaginta, partim vexillis ejuſdem pretii & ejuſdem operis imagine inſignitis, longo ordine per vexilliferos magno comitatu ſtipatos vario ſplendidoque ornatu conſpiciendos; partim Sanctorum ſtatuis auro fulgentibus & vario vocum inſtrumentorumque concentu ducendis, pompam omnem hilariorem jucundioremque faciebant. Cæterùm religioſi Ordines ſua quique pegmata, tum primùm vario argumento S. Roſaliam referentia, affabrè conſtructa portantes ſubſequuti. Impenſa in omnem apparatum centum millium aureorum ſumma. Civitas univerſa nullo peſtilentiæ metu deterrita ad eum diem feſtum, quàm maximè poſſet læto ſplendidoque tum animi tum corporis habitu agitandum effuſa.

Panormus dein Sanctæ patrocinio peſte liberata.

15 Spes in Virginem ac Patronam ſuam concepta incolumitatis pignus erat: nec ea fefellit. Pro miraculo habitum, quòd in contrectanda ſupellectile, populique tam frequenti conventu, qui per decem dies ad varia feſtiva ſpectacula maximus factus eſt; contagio per has occaſiones graſſari aliàs aſſueta, pro incremento ſumpſerit decrementum: ac ne ambiguum eſſet, cui tantum beneficium adſcribendum foret, cùm ab his diebus uſque ad Idus Julii peſtis variè proceſſiſſet, hoc tamen Iduum die, qui dies anniverſarius inventi corporis eſt, repentè atque omnino ceſſavit. A quo rurſus inito quadraginta dierum numero, perfectæ incolumitati explorandæ veteri obſervatione conſtituto, unà cum

Fondo librario antico dei Gesuiti italiani
www.fondolibrarioantico.it

cum peſtilentia, reliqua etiam morborum genera evanuerunt; ac tandem aliis decem ad purgandam civitatem exactis, dies Septembris tertius, qui natalem ſanctæ Virginis diem præcedit, primus incidit, cùm D. O. laudibus ac novæ Patronæ ritè perſolutis, in priſtinum cum reliquis Siciliæ civitatibus Panormo reſtituta commercia *e*.

e

Peſtis poſt quinque circitèr menſes reviviſcens Panormi,

16 Verùm profectò mortalium genus divinis beneficiis neſcit uti, ſed ea per ſuam ſocordiam ſæpè corrumpit. Quo vitio factum eſt, ut recuperata Panormi incolumitas perpetua non eſſet: nam uti, qui ex inteſtino aliquo morbo medicorum ope curati ſunt, neglectâ corporis adhuc imbecilli cuſtodiâ, ex quovis lapſu detrimentum accipiunt, & in eamdem recidunt ægritudinem, ita ſanè illa cæleſti ope reſtituta civitati ſalus, incuriâ noſtrâ conſervata non diu eſt. Quinque circitèr poſt menſes peſtilentia revixit, quæ jam planè extincta fuiſſe videbatur; ſeu quòd aliquid infectæ veſtis, vel non ſatis exploratæ, vel hominum avaritiâ abſconditæ, ad uſum, quaſi tuta ſalvaque omnia eſſent, adeoque ad perniciem depromeretur, ſive quòd ex aliis oppidis eodem malo laborantibus (nec enim adhuc Sicilia liberata erat) peregrè venientes in urbem temerè recepti, ſive quo alio caſu incertum eſt. Illud pro certo habendum, non ſine Dei nutu id contigiſſe, qui ex erratis hominum attollendæ gloriæ ſuæ ac ſuorum argumentum capere conſuevit. Ita ex duplicato civitatis malo D. Roſaliæ conduplicatum beneficium eſt.

rurſum Sanctæ beneficio, ut creditur, fuit exſtincta:

17 Eadem opitulante mitior quàm antea lues fuit, nec itidem, ut ſolebat, recrudeſcere viſa, quinque itidem menſes laboratum ex ea eſt. Ab univerſa verò civitate omnino depulſa *f* iterum anno MDCXXVI, Menſe Junio, recurrente ſcilicet

f

Fondo librario antico dei Gesuiti italiani
www.fondolibrarioantico.it

cet peracti anno proximo triumphi, atque ipsius inventionis appropinquante die, cùm Siciliæ præesset adhuc Cardinalis Doria, qui à republica sublevanda non antè conquievit, quàm eam pristinæ incolumitati restitutam expurgatamque redderet, urbis verò magistratum gererent, D. Franciscus Agliata & Paruta princeps Villæ Franchæ, D. Simon Parisius & Bononia baro Melochæ, Gaspar Agliata, D. Vincentius Landolina, D. Antonius Colnagus baro S. Veneræ, D. Antonius Gasconius, Don Carolus de Thermis, qui in eadem restituenda tuendaque strenuè laborârunt. Nec multo pòst latiùs id beneficium in omne Siciliæ corpus à capite promanavit. Ea confessio omnium fuit, Siciliam universam à pestilentiæ morbo, à quo vix aliquando humana arte atque præsidiis populi expediuntur, divæ Rosaliæ beneficio brevi liberatam, haud tam multis civibus desideratis.

varii proreges de Sicilia per Sanctam peste liberata testati sunt.

18 Exinde vulgatâ incolumitatis famâ, mirum quantùm ejus nomen, & cultus in omnes Christiani orbis regiones cœptus est propagari. Quod etiam in publicas tabulas relatum est multis per totam Siciliam à proregibus aliis alio tempore promulgatis edictis, primùm ab eodem Cardinali Doria, deinde à marchione Tavaræ, qui posteà Siciliæ præfuit, cùm eodem tempore urbis magistratum gererent D. Cæsar Cajetanus marchio Sortini, prætor; senatores D. Octavius Corsettus, D. Aloysius Silvera, Alfonsus Saladinus, D. Octavius Orioles, D. Petrus Buttunerius, Franciscus Ares; tum demum à duce Albuquerquii, qui hoc tempore Siciliam prorex gubernat; in quibus edictis cùm vel per oppida jam peste purgata, vel per omnem insulam jungendi commercii, vel demum etiam rei familiaris

Fondo librario antico dei Gesuiti italiani
www.fondolibrarioantico.it

miliaris liberè transvehendæ potestas fieret, Siciliæ liberatio communi divæ Rosaliæ patrocinio refertur accepta.

19 Aliquid inventi corporis reliquiarum *g* expetitum, ut præsens malorum amuletum. Panormo hæ missæ, ac publicis litteris ab antistite Panormitano comprobatæ, magno cum gaudio, atque omni festivo apparatu à civitatibus exceptæ. Multæ D. Rosaliam in patronam elegêre, quarum hîc catalogum recensere longum esset. Nec verò cum Siciliæ solùm oppidis, sed cum omnibus gentibus id boni communicatum, atque in omnem ferè orbem impertitæ reliquiæ. Romam *h* atque in alias Italiæ civitates, ad reges Hispaniæ, Galliæ, Poloniæ, in Germaniam denique transmissæ, eademque litterarum fide publica consignatæ, ab accipientibus magno in pretio ac veneratione habitæ.

Reliquiæ ad variat provinciat missæ, *g*

h

20 Verùm enimvero Urbanus VIII Pontifex Maximus ex urbe terrarum orbis capite, veluti ab excelsa specula signum ceteris extulit, quo & eorum pietatem ratam faceret jàm susceptam, & alios etiam face sua inflammaret; mirum enim quantùm tam magnus ac pius Pontifex in hanc Virginem non sine aspirante Deo incensus sit. Quas reliquias thecâ ex auro argentoque pulcherrimè factâ inclusas à duce Montis Alti dono primas accepit, continuò adorationis cultu prosequutus est, idque instrumento publico in Romana curia confecto testatum voluit posteris: neque solum honorem hunc cæteris cælicolis communem, ac debitum habuit, sed quod fuit singularis cujusdam erga eam pietatis, dentem (hic enim erat ex reliquiis excerptus, ac datus) collo suspensum quasi peregrinam magnique pretii margaritam gestavit in pectore.

eæque magno in pretio habitæ ab Urbano VIII:

Fondo librario antico dei Gesuiti italiani
www.fondolibrarioantico.it

ab eodem memoria Sanctæ Romanis Fastis addita:

21 Præterea anno MDCXXIX tum sua in Virginem propensa impulsus voluntate, tum rogatu ejusdem Cardinalis Doriæ, & Panormitani senatus, D. Antonii de Requesens principis Pantellariæ, prætoris, Don Caroli Siracusa, D. Mariani Agliata & Spatafora, D. Petri Giurato, D. Joseph Buonajuto, D. Leonis Rosselli, D. Gasparis Giurato, senatorum, ejus nomen Ecclesiæ Fastis non sine honorificentissimo elogio adscribi voluit; neque id uno in loco, sed diem natalem pridie Nonas Septembris, & inventionis Idibus Julii recenseri; acceptam postea aliam à Cardinali Doria reliquiarum partem ex brachio eodem cultu habuit; postremò studium in hanc Virginem excandescens in pectore quamvis augusto Pontificis diu contineri non potuit, quin tum aliis signis, tum datis præsertim diplomatis tribus sese proderet, duobus ad Cardinalem archiepiscopum, quorum unum gratiarum actionem de dono reliquiarum missio, alterum de relata in Fastos D. Rosalia nuncium continebat; tertio ad Panormitanum senatum misso, quo ejusdem beneficii sui, & singularis tum in Virginem, tum ejus civitatem universam susceptæ amoris significationem gratulationemque tam magno thesauro invento complectebatur. Missa hæc diplomata fuêre anno MDCXXX, D. Mario Gambacurta marchione Mottæ prætore; Joanne Roxas, D. Joseph Antonio Ballo & Sollima barone Calattuvi, Lancilotto Castelli, D. Francisco Russelli Cap., Martino de Pinedo, D. Vincentio Gambacurta senatoribus.

specus montis Peregrini magnificè exornata.

22 Interea civitas Panormitana non minore ardore magnifica opera ad ejus cultum, jam olim voto destinata, ac jam inchoata magno collatæ publicæque pecuniæ sumptu prosequebatur. Nam

Fondo librario antico dei Gesuiti italiani
www.fondolibrarioantico.it

Nam antrum Peregrini montis, ubi Divæ corpus inventum, in templi modum conformatum est & exornatum. Ara marmorea eo ipso in loco, ubi sepulta delituerat, constituta. Intra aram imago posita eodem situ gestuque, quo ibidem jacuerat. Columnæ quatuor ex lapide iaspidis ambientes aram æneum tectum fulciunt, quo adversus guttas ex rupe jugiter manantes ara protecta est, cancellis item æneis & ara & ipsæ antri fores munitæ. Reliqua specus marmoreis tabulis, in quibus res illic gestæ carminibus prosâque explicatæ inciſæque ad memoriam posteris & exteris cognitionem tradendam, tecta ornataque ferè est tota *i*.

23 In urbe verò ipsa hæc sunt: in templo maximo, ubi erant jam à majoribus ædificata duo se invicem è regione spectantia & uno vestibulo comprehensa sacraria, quorum alterum divæ Christinæ, alterum D. Nymphæ (licèt hoc nondum absolutum esset) arcas argenteas reliquiarum custodes religiosè servaret, amplificatis Septentrionem versus vestibuli spatiis, tertium sacellum, ubi S. Rosaliæ novæ patronæ nova arca reponeretur, in antiquiorum medio, ut illis etiam esse ornamento posset, constitutum est. Eâdem operâ crustis marmoreis omnium operti parietes, ac multigenum lapidum expolitorum vermiculatis emblematis luculenter ornati *k*. Arca demum ex argento eleganti opere descripta anno MDCXXXI, prætore Don Francisco Valguarnera & Carretto comite Asori & principe Valguarneræ Cap., D. Petro Palatio, Horatio lo Mellino, D. Carolo del Voglia Capisciano, Andrea Agliata Vespasiani filio, Francisco del Colle, Simone Bonaccolto senatoribus, incepta, quinque mensibus perfecta. Laminarum

i *sacellum item Panormi pretiosum atque arca corpori servando elegans constructa.*

k

Fondo librario antico dei Gesuiti italiani
www.fondolibrarioantico.it

minarum in ea spectanda c assities, ac varia c æ-latura : argumenta item vitæ, rerumque gestarum Virginis signis partim fusis, partim anaglyptica arte pulcherrimè factis extantia : alia præterea signa, aquilæ tenentes scuta, bajulique sustinentes arcam : ipsa diva Rosalia in summo eminens : ex solido argento omnia fusa : librarum pondo mille quingentûm.

ANNOTATA.

a *Hæc miracula dabuntur post hanc Vitam partim ex Salerno, partim ex Cascino. De iis jam dictum est in Commentario num.* 207, *ac* 211 *&* 212.

b *Obiit Philibertus Sabaudiæ ducis filius, ac Siciliæ prorex die* 3 *Augusti anni* 1624, *ut habet Salernus in Commentario num.* 208, *& Pirrus tom.* 1 *Siciliæ sacræ pag.* 199 *addit Cardinalem Doriam tunc* tertiùm *regni Siciliæ administrationem pro rege suscepisse. Verùm præfectura ipsius tantùm durabat, donec alius prorex à rege statutus advenisset.*

c *De variis consultationibus pro approbatione reliquiarum, earumque recognitionibus consuli potest Commentarius prævius* § 20 *&* 21.

d *De translatione prima ad ædem maximam in Commentario actum num.* 234, *ac deinde de translatione per urbem* § 22.

e *Argumenta præcipua liberatæ pestilentiâ urbis patrocinio* S. Rosaliæ *recensui in Commentario num.* 240.

f *De secunda hac aut revivíscente pestilentia agit Commentarius* § 23.

g *De reliquiis Sanctæ ad varias Siciliæ urbes missis, piéque & solemniter exceptis, multa*

dicta

Fondo librario antico dei Gesuiti italiani
www.fondolibrarioantico.it

dicta sunt in Commentario § 33 & sequentibus; ubi item expositum, quibus locis electa sit patrona.

h *De transmissis Romam & in varias provincias reliquiis videri potest Commentarius § 30, 39, 40 & seq., de honore iis habito ab Urbano VIII, item § 30, ubi etiam exposita sunt, quæ tam laudatus Pontifex quàm ejus successores præstiterunt ad cultum Sanctæ promovendum.*

i *De ornata Sanctæ specu in monte Peregrino actum est § 25 & iterum § 28.*

k *Pretiosum Sanctæ sacellum, uti & arcam, in qua corpus servatur, § 29 non solùm descripsimus, sed etiam ari incidi curavimus.*

MIRA-

Fondo librario antico dei Gesuiti italiani
www.fondolibrarioantico.it

MIRACULA

Auctore Petro Salerno S. J.

Ex Vitis Sanctorum Siculorum Octavii Caietani.

CAPUT I.

Variæ sanationes, factæ pleræque post sumptam aquam, Sanctæ reliquiis aut lapide sepulcri consecratam.

Cur auctor miracula aliqua è multis referat:

RES ipsa jam postulare videtur, ut sicut aliqua de traditione, cùm opportunus incidit locus, commemoravimus, ita hîc aliqua miracula *a* percenseantur; nimirum liquidò ut omnibus constet, quibus rationum momentis sapientes viri ad hoc de reliquiarum cultu decretum sanciendum inclinati sint; tum ut perspecta sint Dei auctoris omnium opera, qui & in Sanctis suis maximè gloriatur, & in hac misera

a

Fondo librario antico dei Gesuiti italiani
www.fondolibrarioantico.it

ra temporis conditione misericordiam suam cum summa potentia conjunctam elucere voluit maximè. Nec verò consilium est omnia persequi, ne longiùs, quàm satis est, protrahatur historia : sed ex omnibus ea, quæ relatu dignissima sunt, referemus, quæque publicis tabulis consignata, & multorum testium confessione, ac juramento firmata. Et primùm quidem quæ in urbe, tum quæ in lazareto *b* gesta sunt.

b

2 Nympha Quaranta *c* septimum & vigesimum attingens ætatis annum, Prosperò Quarantæ muliebrium crepidarum artifici in matrimonium data, partum immaturè abegit : quicum tanta vis sanguinis præter abortientium morem profluere occepit, ut exhaustis cum sanguine viribus semimortua in lecto cubârit. Obstetrix, cujus ætas, ad quinquagesimum quintum producta annum, in ea arte atque experientia consenuerat, ac medicæ artis peritus extemplo convocati, paucas illi vitæ horas naturæ lege permitti uno ore pronuntiant ; instrui Sacramentorum armis oportere ; & quidem festinato opus esse. Cùm igitur circa secundam noctis horam expiatis exhomologesi animi maculis, deferretur ad ægram Eucharistia, obvius illi fit, Deo potiùs itineris ejus duce, quàm forte, D. Hieronymus de Terminis, qui administrandis lazareti rebus à senatu præpositus, domum se referebat. Equo statim desilit, pietate non minùs quàm nobilitate ornatus eques, & sacram Eucharistiam ad domicilium usque moribundæ prosequitur : postea verò quàm ad templum eam eadem pietate reduxit, tum demum venit illi in mentem ossis S. Rosaliæ, quod secum circumferebat, eo consilio sibi à reverendissimo vicario don Francisco de Riba traditum, ut ægris

mulier ex abortu mortivicina,

c

Fondo librario antico dei Gesuiti italiani
www.fondolibrarioantico.it

gris ad sanctitatem ejus comprobandam applicaretur : dolet ex animo, quòd, cùm data facultas esset, per oblivionem & mulieris valetudini, & sanctæ Virginis gloriæ defuisset.

sumptâ aquâ, quæ Sanctæ reliquiis consecrata erat, subitò sanatur :

3 Verùm cùm animadverteret eidem sacerdoti eódem esse regrediendum extremæ Unctionis caussâ, occasionemque sibi oblatam præteritæ culpæ redimendæ, comitem se illi adjunxit. Ubi ventum est domum, ac res sacra ritè perpetrata *d*, extractum ex sacculo holoserico frustulum ejus ossis, ac pugillum pulveris ex eodem antro montis Peregrini collectum, atque in aquam immersa *e* precibus S. Rosaliæ à sacerdote consecrari jubet, ac viro tradi, qui eam uxori propinet : quibus peractis, ambo discessêre. At vir omni cunctatione abjecta, eam uxori porrigit, monens aquam esse S. Rosaliæ sacram : sperare se ejus ope valetudinem recuperandam. Illa oppressos oculos tollens, & se, salutem ac vitam suam Virgini commendans, potum hausit. Nec illum spes, hanc commendatio fefellit : ubi paulùm quievit, marito renuntiat repressam aliquantulùm sanguinis effluentis vim, mox etiam omninò stetisse, nec ullo se morbo gravari. Itaque ab instantis mortis periculo eâdem fermè horâ, quâ moriendum illi prædixerant medici, evasit prorsus incolumis. Quare tam prospero rei exitu lætus Prosper Deo Optimo Maximo ac sanctæ virgini Rosaliæ meritas egit gratias ; & ubi illuxit, D. Hieronymum & sacerdotem convenit, ut tam læta nunciaret, & gratum animum præferret.

d
e

sanguis graviter vulnerati lapide sepulcrali Sanctæ mox sistitur :

4 Nec solùm aquæ potus huic mulieri, sed lapis ipse S. Rosaliæ alii sanguinis profluvium stitit. Joannes Andreas Montaltus in pervigilio S. Jacobi apostoli anni MDCXXXIV *f* vulnus in adverso

f

Fondo librario antico dei Gesuiti italiani
www.fondolibrarioantico.it

verso pectore, quà vergit cor, cultro ictus accepit, quo inciſa etiam vena eſt, quam arteriam vocant : tantaque ex ea proſiluit ſanguinis copia, ut eo obrutus jaceret exanimis. Cùm multa incaſſum medicamenta *g* ad eum cohibendum eſſent adhibita, & chirurgus Joannes Colonna inſpectum vulnus humana arte curari poſſe negaret, atque adeo mortem ſaucio homini appropinquare, appoſitus lapis *h* S. Roſaliæ, & ſanguinis fontem obſtruxit, & ſemimortuum excitavit, & paucis demum diebus priſtinæ incolumitati reſtituit.

g

h

5 Nec ſolùm factis vulneribus remedium attulit ſancta Virgo ; ſed etiam ne fierent, repræſentavit : nam Maria de Martino hydrope diu *i* multúmque afflictata, cùm etiam in ea morbus vim confirmâſſet ſuam, teſte Willelmo Carrega medicæ artis doctore, nihilque omnia ferè tentata remedia contuliſſent, nec aliud eodem teſte ſupereſſet, quàm ſi perfoderetur umbilicus, aquâ S. Roſaliæ intrito lapidi admixtâ, atque epotâ, omiſſoque alio quovis medicamine, planè convaluit.

mulier ex hydrope ſanata, *i*

6 Marcellum verò Lopes *k*, cujus ſiniſtrum oculum propè occupaverat vicinus tumor malis affectionibus ſcatens, febris etiam invaſit. Coguntur medici plures, ut conſilium capiant de eo curando : conſentiunt omnes reſecandum eſſe tumorem, vel cauterio inurendum : ſed humanis remediis divina antevertunt. Admovet ille intumeſcenti fronti particulam oſſis lapidi adhærescentem, quæ ex S. Roſaliæ reliquiis habebatur: exinde captus modico ſomno. Regreſſi poſtridie medici & febri & tumore liberum eum offendunt. Jurârunt omnes eam valetudinem nec

vir ex gravi oculorum malo ; *k*

Fondo librario antico dei Gesuiti italiani
www.fondolibrarioantico.it

naturæ beneficio, nec medicinæ ulli, sed divinæ solùm virtuti tribuendam.

tumor maxillæ momento abactus, l

7 Simili ferè morbo Agatha Galla divinitus servata est. Hæc sibi derepentè genæ usque adeo intumescenti, ut quasi altera promineret facies, occurrit properè ingesto in os lapide *l* S. Rosaliæ, eique se ac salutem permittendo suam: nec verò cunctata est Virgo invocanti succurrere: eodem temporis puncto evanuit tumor. Id & mulieris ipsius & conjugis, & ancillæ confessione compertum est: insignes etiam medica arte homines juramento affirmant, non potuisse naturæ vi eam humorum copiam sine ipsius mulieris detrimento intrò refundi, sed altiùs eam caussam esse petendam.

diuturnum oculorum malum depulsum: m

8 Accedit his etiam Vincentius Ciaccius graviori periculo in eadem corporis parte liberatus: ex oculis nimirum magnopere ac diu *m* laborârat, ita ut eorum altero, sanguine suffuso nimioque calore inflammato, captus propemodum videretur: nec dolorem ex iis solùm, sed molestiam quoque trahebat maximam, quòd non modò adversum solem, sed ne illuminatum quidem aërem intueri, aut ferre posset: quod si quando per urbem ingrediendum esset, demissâ pilei orâ, vel alio quovis modo eos protegere necessum erat. Omnes ferè prosequutus fuerat vias, quibus eos sanari posse speraret: sed tantum abfuit ut juvarent remedia, ut aliquod eorum etiam noceret. At nunc expertus cælestis medicinæ vim, implicitum bombyce pulverem, lapidisque fragmenta chartulâ involuta oculis cùm admovisset, non plus interfuit moræ, quàm quantum pronunciandis fermè oratione Dominica ac Salutatione angelica insumitur, quibus piè precibus usus est, cùm subitò doloris atque incom-

Fondo librario antico dei Gesuiti italiani
www.fondolibrarioantico.it

incommodi omnis expertem se sensit, omniaque cernere clariùs quàm quando incolumis fuerat.

9 Puellæ duæ à mortis limine revocatæ; in quibus quia tota rerum gestarum series admirationem habet, boni consulat lector, si quid nimis enucleari videbitur. Altera est D. Agatha Morsa *n*, nobilibus parentibus D. Francisco & D. Maria Morso nata. Hanc sub noctem febris aggreditur, dolorem capitis & inguinum secum afferens. Prima luce medicus cùm febrim & tuberculum in inguine exortum comperisset, peste infectam asserit: demum aliorum commercio interdici jubet. Flavia Majorana vicinæ suæ calamitate permota, aquam offert osse sanctæ Rosaliæ injecto, ac precibus ritè sacram: hanc ut ebibit puella ac res suas sanctæ Virginis commisit fidei, continuò levari se morbi molestiâ sentit, remittere febris vim, ac tumorem fermè evanescere. Quo comperto, parens puellæ contendit à D. Hieronymo Grimaldi, cujus curæ regio illa urbis à senatu commissa fuerat, ut habita cognitione levioris morbi, ne medicum mitteret ex iis, qui peste arreptos curare soliti, sed qui suspectos. Impetrat: mittitur Hieronymus Mancusus; qui cùm deferbuisse febrim & tuber abolitum ferè animadverteret, secus quàm prior medicus senserat, suspectis eam adjudicat. Hinc, ut plerumque homines ex eventu res metiuntur *o* commendare hunc, invehi in priorem medicum cœpit D. Franciscus, quòd non benè perspecto filiæ morbo, segregandam à civium communione duxisset domum. Excepit has querelas Flavia Majorana, & nacta occasionem, comiter hominem alloquuta est: perperam ab illo medicum incusari: habendam potiùs S. Rosaliæ gratiam, cujus aquæ potus ægritudinem filiæ minuisset:

puella peste infecta, cùm meliùs haberet sumptâ S. Rosaliæ aquâ.

n

Fondo librario antico dei Gesuiti italiani
www.fondolibrarioantico.it

nuisset : sed quo plus filia valetudinis acquirebat ; eo ille in sua sententia obdurabat magis.

ac ideo pater negaret peste infectam esse, ad extrema reducitur ;

10 Non inultum profectò tulit ingratum hominis animum sancta Virgo : quamquam in eo puniendo severitatem misericordiâ temperârit. Postero die increscit filiæ malum, revivisit tumor, febris exitialis efficitur. Mutata puellæ habitudine, sententiam mutat Hieronymus, infectisque eam addicit : ipse se ab ejus removet cura. Succurrunt illi Demetrius homo Græcus, in eo morbi genere curando usu & exercitatione abundè pollens, & unà Pompilius Nastasi : utrique actum de corporis salute pronunciant : animo subveniendum. Itaque accitus sacerdos cælesti Pane, sacro Oleo roborat. Præceps ad mortem ruebat puella : vi appetendi amissa, quartam jam & vigesimam horam sine cibo ac potu traduxerat : deficiunt vires : natura concedit morbo, ac supremos jam anhelitus ciet : mater desperata filiæ salutem, ceream Christiano more facem, ac thus accensum cervicali apponit:&,quæ misera est eo tabescentium morbo conditio, ut à quibus maximè expectare deberent opem, destituantur, ipsa se à filiæ congressu divellit *o*. Sed enim pater, ut nihil intentatum relinqueret, quo spiranti adhuc filiæ subvenire posset, obtestatus uxorem est, ut ingressa cubiculum, electuarium ex hyacinto confectum, ex medici præscripto ultimum vitæ subsidium,afferret natæ. Recusat mater, rata filiæ nihil prodesse, sibi autem obesse plurimùm posse : vicêre tamen & patris preces, & maternus in filiam amor ; atque ut quoquo modo sibi caveret, aceto se proluit, quod ad retundendam contagionis vim, si quid aliud, natum est : tum hyacinthum, vel,quo incipiente morbo gaudere visa est, electissimum offert vinum.

o

Illa

Fondo librario antico dei Gesuiti italiani
www.fondolibrarioantico.it

Illa interroganti ne annuit quidem : quin & hyacinthi buccellam digito in os ingeſtam actutum reſpuit. Igitur cùm lachrymulam ab oculis labi, quod ultimum eſt recedentis vitæ veſtigium, & pedes etiam calore deſtitutos ſenſiſſet, renunciat viro filiam extrema pati, ac de ſepultura cum eo agit : hic itidem cum eo, cuiâ intererat, D. Hieronymo Grimaldi.

ac deinde ; ſumptâ rurſum illâ aquâ, ſubitò ſanatur.

11 Hos etiam ſermones excepit Flavia Majorana, quod facile fuit, cùm utriuſque domus in angiportu ſitæ ſeſe è regione reſpiciant : & quamprimum alloquendi copia fuit, matrem de ſalute filiæ percontata, cùm extinctam propemodùm accepiſſet, bonæ ſpei plena aquam S. Roſaliæ oſſe conſecratam offert. Redit cum hoc poculo ad filiam mater : vix rogata puella, utrùm ſibi placeret ex ea ſumere, demiſſo annuit capite, ac bibit. Cujus umquam tanta medicinæ vis, ut eam tam ſubitò à mortis ore, ac faucibus extraxiſſet ? Reſpirat, oculos tollit, & quaſi mellis, vel ſi quid melle dulcius eſt, delibata dulcedine, rurſus eodem potu ſe recreat, vires ſtatim ac ſenſus reſumit, ac cibos expetit. Pater tam inopinato eventu ſtupens, properari cibos jubet ad inſtaurandas ægrotæ vires ; his primùm cum voluptate paſcitur : pòſt paulo uberiori etiam cibo reficitur : ſomnum capit, à quo incolumis prima luce excitata eſt. Accerſitus medicus, poſtquam tam inſolitam ac mirabilem mutationem admiratur, ſupra naturam id eſſe affirmat.

ANNOTATA.

a *Titulum hiſce miraculis talem præfixit auctor :* Aliquot miracula in inventione S. Roſaliæ virgi-

Fondo librario antico dei Gesuiti italiani
www.fondolibrarioantico.it

virginis Panormitanæ; *non quia omnia ipso inventionis die facta sunt, sed quia non diu post inventionem, & ante approbationem reliquiarum contigerunt. Relata illa primùm sunt Italicè à Cascino ex processibus coram Cardinali Doria institutis; Salernus verò è pluribus hæc Latinè exposuit.*

b *Lazaretum hîc est domus seu valetudinarium peste infectis unicè destinatum.*

c *Hoc miraculum narrat Cascinus lib. 1 cap. 12, ubi est vigesimum quintum ex centum, quæ eo capite referuntur.*

d *Id est, ubi extrema Unctio administrata erat infirmæ, ut habet Cascinus.*

e *Laudatus Cascinus habet, aquam fuisse consecratam reliquiis* S. Rosaliæ, *nec ille de pulvere loquitur.*

f *Legendum* anni MDCXXIV, *ut patet ex Cascino, cujus hoc est decimum septimum ex centum mox dictis.*

g *Ait Cascinus medicum non sciviſse remedium, quo sanguinem sisteret; tantamque effluxisse sanguinis copiam, ut mox moriturus videtur, & jam instar mortui jaceret sine motu.*

h *Lapis hic sepulcri* S. Rosaliæ *à muliere præsente datus est Joanni Colonna medico, ut vocatur à Cascino, & ab ipso medico vulneri applicitus, quo sanguis mox stetit. Sequenti autem die, cùm vulnus intumuisset, idem lapis rursum applicitus, invocatâ simul* S. Rosaliâ, *itáque vulnus expurgatum ac paucis diebus sanatum, teste Cascino.*

i *Per annum hydrope laborâsse, & desperata fuisse medicis dicitur à Cascino, cui id est octavum miraculum.*

k Marcellus Lopez *vocatur à Cascino, cui hoc*

Fondo librario antico dei Gesuiti italiani
www.fondolibrarioantico.it

hoc miraculum est vigesimum quartum. Laboraverat sex mensibus grandi oculorum malo, cui ex febribus tumor ille accesserat. Verum, ubi aquam consecratam reliquiis Sanctæ tumido oculo cum fiducia admoverat (Salernus ipsam reliquiarum particulam scribit admotam) dormivit duabus horis, ac dein se prorsus sanum reperit, teste Cascino. Erat Lopez annorum quadraginta trium, ac unus è tribus capitaneis, ut vocant, servitio senatus Panormitani addictis.

l *Factum est hoc miraculum die sequenti corporis inventionem, seu 16 Julii anni 1624, atque idcirco tertium recensetur à Cascino, qui testatur frustum istud lapidis sepulcralis eodem die datum fuisse Antonio Gallo, qui id uxori sua porrexit; hanc verò istud ori imposuisse, recitata semel Salutatione angelica, itáque subitò sanatam.*

m *Cascinus, cui hoc quartum est, asserit malum istud oculorum durâsse quatuor mensibus, priusquam subitò sanaretur, prout exponit Salernus.*

n *Puellam fuisse annorum quatuordecim testatur Cascinus; qui id narrat octogesimum septimum miraculum, aitque factum mense Januario anni videlicet 1625.*

o *Cascinus asserit, facta esse à patre, quæ hîc matri attribuuntur. Præterea omittit, quæ hîc dicuntur de repugnantia matris in juvanda filia, de ceteris consentiens. Porrò, dum scriptores hi in similibus adjunctis dissonant, dubitari potest, uter rectiùs scripserit: nam, etsi Cascinus sit coævus ideoque videatur præferendus, potuit Salernus etiam habere processus authenticos, atque ex iis leviusculos Cascini errores corrigere, aut supplere nonnulla ab eo prætermissa.*

CA-

Fondo librario antico dei Gesuiti italiani
www.fondolibrarioantico.it

CAPUT II.

Aliæ ſanationes, variis modis impetratæ poſt S. Roſaliam invocatam.

Puellula ſubmerſa aut vitæ divinitus

ALtera eſt Laurentii ac Dorotheæ Avernæ filia, cui Angelæ inditum nomen. Hæc in aquas domeſtici fontis, qui erat in vicinis ædibus per caput & pedes ierat præceps: cùm in eo quartam jam horæ partem *a*, ſupinis, ut ceciderat, pedibus hæſiſſet, ac jam motum edere deſiiſſet, eam ex adverſa feneſtra mulier Hieronyma caſu conſpicatur. Hæc S. Roſaliæ propitiam opem implorat puellæ: quod primum omnium inſita in animo erga Virginem pietas ſuggeſſit. Sed omen ſanè futuri miraculi fuit, quod non invocationi, ſed reliquiis divino decreto debebatur. Advolat deinde, extrahit intermortuam *b*, quippe albicantibus oculis, exertâ linguâ, turgidulis genis, labelliſque ſpumantibus: parentem puellæ in amicorum cœtu propter ipſas fores offendit. Hem! quò adverſa fortuna tua redegit tibi filiam, inquit, Laurenti? O ſpectaculum non tibi, ac tuis modò, ſed ſaxis etiam luctuoſum! Modò eam aquis extuli non victuram potiùs, quàm morituram. Durum ſanè; ſed eſt patientiâ emolliendum, quod infectum fieri fas non eſt. His verbis, ac multo magis deformi filiæ aſpectu perculſus parens lachrymari extemplò, pectus

a

b

Fondo librario antico dei Gesuiti italiani
www.fondolibrarioantico.it

ctus pertundere, queſtibus cœlum laceſſere: ac deſperatâ ejus vitâ, de funere cogitare. Miſit etiam amicos ad proximum Franciſcanorum cœnobium, qui id curarent: matrem verò celari rem voluit, ne quæ febri malignâ confecta erat, & jam ſacro Viatico morti comparata, ei præriperet animam repentinus dolor. Interim clamoribus & nunciis excitus, de proxima officina accurrit Franciſcus Chriſtadorus, D. Roſaliam ipſe identidem exclamans, bono eſſe animo parentem jubet: ſperare ſe D. Roſaliæ auxilio filiam à morte vindicandam: fragmentum lapidis cum oſſis particula concretum ex iis, quæ in monte Peregrino nuper reperta fuerant, admovet puellæ capiti atque humeris. Mirum dictu! In aſpectu atque oculis multorum excitari puella cœpit & hauſtam aquam ac cibum evomere.

13 Ubi ſpes vitæ rediit; advocant medicos. Hi contrà longiorem lucis uſuram illi ſupereſſe negant; præſcribunt tamen ſua de more remedia; quorum, matre ipſa teſte, adhibitum nullum. Non tam igitur his, quàm S. Roſaliæ præſenti ope in ſpem adducti, factoque ſibi animo, omnia ad matrem deferunt, quæ natam gremio ſuo, eodemque fovit lecto, quo ipſa jacebat. Vix media effluxerat hora, cùm parentem vocat, oſtendit filiam omnino ſoſpitem, renidentem ſibi, unáque in lecto colludentem. Parens amicum adducit: mirantur ambo non ſolùm in integrum eam rediiſſe, acſi nihil uſpiam mali paſſa eſſet, ſed vegetiorem, pulchrioremque ſolito. Miraculum mox miraculo additum; mater *c* eò loci, quò paulo antè diximus, deducta, earumdem reliquiarum beneficio brevì convaluit. *aut ſanitati reſtituta: ipſius quoque mater ſanata:* *c*

14 His adſcribi poteſt alia ab urgente etiam morte ſervata: Margaritæ Bottegaræ nomen eſt. *moribunda è peſte ſanata,*

Fondo librario antico dei Gesuiti italiani
www.fondolibrarioantico.it

Hæc peſtilenti febri vexata, ac duabus papulis exulcerato crure, admotum illis ignem perpeſſa, eò pervenerat, ut medicorum auxilio deſtituta, jam intermortuis oculis ſupremos traheret ſpiritus. Unde ſacerdos quidam, qui eam de media via (nam tum cuſtodes adeuntes cavebant ne cum infectis commercia jungerentur) agentem animam vidit, monere non deſiſtebat eos, qui domi erant, ut Chriſtianis eam monitis in eo agone confirmarent. Cùm eodem ſe contuliſſet Stephanus Garofalus medica arte præditus, quam aquam pridie ejus diei S. Roſaliæ ſacram ſibi paraverat, per eos, qui aditus obſervabant, tradendam morientis matri in manus dedit: quam ab ipſamet matre in os infuſam cùm ſorbuiſſet ægra, quieti ſeſe in altera lecti ſponda compoſuit, ibique convaluiſſe duas fermè poſt horas reperta *d*: poſtera luce è lecto excitata, in ipſo aditu domus, ſermonem miſcere cum aliis viſa eſt ab iis, qui eam pridie ut depoſitam luxerant.

d

alius eo malo laborare incipiens,

15 Alii non eò ſe redigi paſſi ſunt; ſed malum in ipſo ſui ortu de medio ſuſtulerunt. D. Octavius Moradel legis peritus, ubi meridiari deſiit, incaluiſſe ſe præter ſolitum ſenſit: oculos etiam caputque prægravari, æſtuare cor, & quod maximo erat indicio, dextrum genu ad inguen uſque dolore afflictari. Itaque uxoris ſuæ monitu in lecto decumbit: hinc verò magis ac magis ingraveſcit dolor: ad remedia adjiciunt animum. Sed uxor primùm omnium ad id, quod recèns à Deo fuerat oblatum, confugit. Potandam aquam S. Roſaliæ conjugi offert: quâ ille hauſtâ, ſedari ſibi cordis æſtum ſenſit. Inde cùm ſecundari à Virgine ſpem vidit ſuam, tentare alia; digito in aqua intincto loca dolore infeſta cœpit

Fondo librario antico dei Gesuiti italiani
www.fondolibrarioantico.it

pit contingere : simul ac prima pars tacta est, hinc, velut adversum hostem ferre non posset, aufugit dolor : ille fugientem insequitur, donec continenter fugatus omnis. Cùm igitur vacuum se dolore exclamâsset, id S. Rosaliæ acceptum retulit, ac placidæ quieti se dedit. Postea nullius adminiculo surgens resedit in lecto, qui paulo antè versare non poterat latus *e*.

16 Similis etiam victoria non absimili ab hoste parta. Glans in inguine existit Hyacinthæ Anfuso, famulæ *f* D. Josephi Roasi sacerdotis spectatæ virtutis : dolor etiam caput, rigor ac febris totum quatiunt corpus. Hic ubi rem oculis ac manibus mulierum exploratam sensit, posthabitis aliis, ad hæc primùm arma confugit : recens enim vulgari cœperat miraculorum S. Rosaliæ fama : audierat etiam eodem die particulam lapidis excisi in antro montis Peregrini in potestatem venisse cujusdam feminæ, quicum sororis suæ consuetudo intercedebat. Hunc postquam ab illa commodatum accepit, vovit etiam rem divinam sanctæ Virgini se facturum : tum aquam à se ipso eo lapide ac precibus consecratam, bibendam famulæ suæ ministrat. Vovet etiam ægra jejunium ; examen verò mulierum, quæ domi erant, & pro sua singulari pietate & sacerdotis etiam jussu in genua procumbens, præeuntei llo, statas S. Mariæ Virginis preces submurmurabat: quibus absolutis, quærenti D. Josepho, quî valeret, Meliusculè, respondit mulier, ac videri tumorem decrevisse. Instant igitur precibus ; recedentem loco hostem, quibus S. Rosaliæ implorabant opem vocibus, veluti persequuntur. Inter precandum rogata identidem Hyacintha, detumescere sensim tuberculum asserebat, donec dimidio ferè quadrante, omnino dissipatum est.

e *rursum alia jam correpta*, *f*

Fondo librario antico dei Gesuiti italiani
www.fondolibrarioantico.it

17 His quoque armis ac vocibus alia mulierum manus abegit hostem. Item alia, Franciſca Grutta *g* quindecim annos nata, cùm è ſtrato levaret corpus, malè affecta ſenſit inguina: vidit etiam intumuiſſe aliquantulùm. Re primo aſpectu levis momenti ac neglectui habita, ad domeſtica munia obeunda ſe contulit. Verùm circa meridiem, cùm non moleſtiam modò, ſed & dolorem traheret, atque adverteret paulo plùs tubercula prominere, ſitire etiam ſe vehementer; amicam *h*, quæ domi ſuæ degebat, de tota re certiorem fecit. Illa fragmento lapidis S. Roſaliæ in aquam injecto, nullo alio ritu adjuncto, nepti non ſemel propinavit: at, quæ aliis ſtatim ſalutem attulerat, in rem nihil profecit. Quis divina audeat divinare conſilia? fortè ut quo magis in aperto eſſet malum, eo miraculum ſplendeſceret magis. Igitur cùm inveſperaſceret, non ſolùm ſiti, ſed & capitis dolore, & febri æſtuare: nigreſcere etiam labra, tubera eò magnitudinis procedere, ut quatuor tranſverſos digitos longitudine, digitum latitudine exæquarent: variis etiam maculata coloribus acrem dolorem incutere. Accedit mater, ac de re tota cognoſcit. Quid faciant? quo ſe vertant? ad medicaſne artes, an ad ſanctæ Virginis rurſus refugiant opem? In altero periculum ſuberat vel commigrandi in lazaretum, vel per bimeſtre ferè intercludendæ à commercio domûs: in altero jam repulſam à ſancta Virgine tulerant. Conſuluerunt ſanè aliquanto poſt meridiem pro foribus medicum, ſed ſuppreſſa de tuberibus mentione; ut ejus conſilia nocumenti fortè plus quàm adjumenti potuiſſent afferre.

g

h

18 Conſternatæ itaque pari dolore ac metu, omiſſis illis, tres uno animo mulieres expoſcendam rurſus S. Roſaliæ opem cenſent, bonæque ſpei

poſt ſecundam invocationem,

Fondo librario antico dei Gesuiti italiani
www.fondolibrarioantico.it

ſpei plenæ, ante papyraceam ipſius imaginem cum animo corporibus quoque proſtratis, magnamque lachrymarum vim profundentes, eam exorare contendunt. Ecce autem inter orandum veluti divinitus impulſa ægra ipſa lapide ſtrumas contigit; nec non ſalutarem ſibi lapidis tactum ſentit: affirmat omni ſe capitis & inguinum dolore, tuberibus etiam vacuam. Aliæ vix credunt, ratæ à nimia cupiditate valetudinis aſſequendæ ea verba proficiſci. Oculis igitur ac manibus explorant, uti ſe res habeat: vident tantumdem eſſe omnia, acſi nulla umquam fuiſſent: quæ tamen paulo antè oculis viderant, manibuſque attrectârant. Tum verò admiratione ac gaudio perfuſæ, Dei Optimi Maximi potentiam, beneficiumque S. Roſaliæ laudibus efferunt. Hæc omnia ſacramento adactæ tres ipſæ mulieres retulerunt.

tres conſequenter in una domo peſte,

19 Eadem Virginis beneficentia in unam domum ſeſe effudiſſe viſa eſt; quater enim invocata, quater adfuit præſens. Nam Dominicus de Bartolo Panormi natus annos ſeptem & triginta, filiâ ſuâ, contagionis cauſſâ, ad lazaretum deportatâ, domi cum uxore, reliquaque familia ab aliorum conſuetudine ſejunctus, ut fit, ab ipſo ferè publicæ calamitatis initio continebatur. Cœpit etiam ipſe gravi capitis atque inguinis dolore tentari horam jam ipſam atque ampliùs. Eo preſſus non humano ſibi remedio, ſed divino opem contulit: pauxillum apud ſe aquæ habebat ex ea, quæ ſtillat in antro S. Roſaliæ; in hanc pulverem etiam ex eodem loco decuſſum infundit, eoque hauſto poculo, imploratâque ejuſdem Virginis ope, ægritudine continuò liberatus eſt. Quatuor ex hoc effluxerant dies, cùm non ſimilis modò inguinis dolor, ſed & febris invaſit quadrimum ejus filium Hiero-

Fondo librario antico dei Gesuiti italiani
www.fondolibrarioantico.it

Hieronymum : tuberculum etiam in inguine apparuit. Igitur quòd parenti ſaluti fuerat, idem in filio tentatum remedium ; nec incaſſum : propinato illi eodem poculo, & invocantibus cunctis, ipſo etiam infante, prout à matre edocebatur, S. Roſaliæ nomen balbutiente, febris unà cum dolore, ac tuberculo, quæ per horam incrementum fecerant, prorſus evanuit, optimaque deinceps puer valetudine uſus eſt.

ac tertius etiam polypo liberatus :

20 Sed profectò non videbatur peſtilens malum domo exturbatum, ſed ab uno depultum alium petere. Sex dierum interjecto ſpatio, vehemens febris alterum filium Franciſcum annos agentem tredecim aggreſſa eſt : ſed eodem remedio ſubventum eſt illi ab optimo parente. Quamvis enim noctem integram febri laboràſſet, cum prima tamen luce priſtina illi reddita valetudo eſt : nec febris modò, ſed & nullius peſtis veſtigium relictum. Hoc beneficium ſancta Virgo alio in eumdem adoleſcentem confirmari, ceteraque in eamdem domum collata accumulari voluit. Morbus, quem polypum *k* medici vocant, menſem jam ipſum adoleſcentis oculum malè graviterque habebat. Eo ipſo die præcipiti, quo filius convaluerat ex febri, freta ſanctæ Virginis liberalitate, ac cæleſtis medicamenti vim experta, eodem aquæ ac pulveris immixto luto, tamquam novo collyrio, oculos inunxit. Nec ſpes in irritum cecidit : ſequenti die liberum ab omni moleſtia filium recepit : nec deinceps aliquid ex eo morbo puer, nec alii ex aliis, ex quo S. Roſaliæ beneficio curati ſunt, cœpêre moleſtiæ.

k

21 Adjiciam ultimo loco ſingulare quiddam, quod ad faciendam ſacris reliquiis fidem, ſiquis tamen eam poſt tot conſcripta & conteſtata miracula

Fondo librario antico dei Gesuiti italiani
www.fondolibrarioantico.it

racula desideret, plurimùm valet. Antonius Vismarra, cùm mane cognovisset puerum *l* suum pridie febri, & capitis dolore vomituque jactatum, cum occidente sole in lecto decubuisse, eaque mala etiam tum vigere; veritus maximè ne hæc symptomata, quæ peste tentatis inesse solent, hoc tantum mali domui suæ portenderent, his periculis ea prodigia procurare voluit. Particulam ossis S. Rosaliæ, quæ penes se erat, in aquam conjicit: tum eam non precatur modò, sed etiam obtestatur, ut si os illud ex suis esset, id levanda pueri sui ægritudine planum faciat. Quod sanè temerè fortasse ab ipso tentatum existimet quispiam; at certo Dei consilio permissum, ut reliquiarum veritas pateret magis. Igitur ubi aquam hausit æger, seque ac valetudinem suam sanctæ Virginis patrocinio tradit, sedatur continuò capitis dolor, compescitur vomitus, remittit febris.

sanatio, petita eâ conditione, si essent reliquiæ S. Rosaliæ: l

22 Hæc ferè celebriora in urbe fuêre miracula: multa etiam alia vulgata sunt, quibus sua quoque habenda est fides; quæ, ne longum faciam, ut suprà monui, silentio præteribo. Illud vero prætermittendum omninò non censeo, multa, ac fortè etiam plura esse, quæ in publicum prolata non sunt. Cùm enim multi, ne rei familiaris jacturam, aliave subirent incommoda, nulla medicorum ope, sed solo S. Rosaliæ beneficio, vel voto illi suscepto, vel lapide adhibito, aut aquâ potâ, pestem à se ac tota domo depulerint, pestem simul ac miraculum silentio involverunt, ne si se proderent, magistratûs offensionem incurrerent, à quo capite plectebantur hi, qui simul ac peste correpti essent, rem ad se non denunciâssent sed: quoniam hujusmodi beneficia clausa in pectore teneri

plura alia prætermissa.

Fondo librario antico dei Gesuiti italiani
www.fondolibrarioantico.it

neri vix possunt, cum paucissimis ex familiarissimis communicabant.

ANNOTATA.

a *Cascinus, cui id est miraculum vigesimum sextum, non asserit, quanto tempore in aqua manserit triennis hæc puella, sed solùm dicit spatio sat longi temporis fuisse immersam. Et sanè, cùm nullus viderit illabentem puellam, tempus istud exactè nequit determinari.*

b *Mortua omnino credebatur, ac revera mortuam fuisse existimat Cascinus, idque mihi verisimilius apparet, tum quia omnes initio mortuam credebant, tum quia omnia mortuæ puellæ indicia recenset laudatus auctor. De morte ipsius adeo non dubitabat pater, ut Fratres Minores advocari jusserit ad eam sepeliendam; non verò medicos ad sanandam. Præterea nullum vitæ indicium dedisse legitur, priusquam cum* S. Rosaliæ *reliquiis, audito infortunio, accurreret Franciscus Christadorus. Scio quidem nonnullos, qui se ceteris hominibus prudentiores credunt, statim dicturos puellam non fuisse mortuam, quia aliqui homines satis diu sub aqua vivunt. Verùm, cùm plures citò sub aqua moriantur, cúmque necesse sit dicere, puellam saltem citiùs sanatam esse, quàm modo naturali potuisse sanari videatur; id solùm dici legitimè potest, de morte non omnino constare; ideoque in additionibus marginalibus aut vitæ aut sanitati divinitus restitutam asserui.*

c *Hæc gratia item brevìter narratur à Cascino tamquam miraculum vigesimum septimum.*

d *Ipse medicus Stephanus Garofalus, teste Cascino, cui id est decimum miraculum, Margaritam*

Fondo librario antico dei Gesuiti italiani
www.fondolibrarioantico.it

garitam post duas à sumpta aqua horas invisit, & sanam reperit, miraculum hoc deinde testatus cum tribus aliis medicis.

e *Consentit Cascinus, id referens vigesimum tertium.*

f *Id nonum miraculum Cascino, qui exactè hîc relatis consonat, nisi quòd dicat famulam fuisse in domo Vincentiæ Rouasi, quæ simul cum fratre Josepho in eadem domo habitabat, ita ut utriusque haud dubiè fuerit famula.*

g *Sextum hoc est miraculum Cascini, qui ait uxorem fuisse* Josephi la Grotta, *sed annis solùm quindecim natam.*

h *Erat hæc ipsius amita vel matertera, Italicè* Zia, *&* Vita *nomine.*

i *Sequentia quatuor miracula eodem modo narrat Cascinus consequenter, ac primum ex his ipsi est decimum tertium.*

k *Cùm polypus in naribus oriri soleat, non in oculis; dubitari potest, an non aliud potiùs fuerit oculorum malum; nisi fortè polypus in naribus ortus circa oculum fuerit egressus.*

l *Cascinus vocat* servum, *duodecimque annorum ætate fuisse testatur. Nomen ipsi erat* Jacobus Majorana. *Verisimiliter Salernus per* puerum *designavit servulum. Factum id mense Februario anni 1625, ideoque loco octogesimo nono relatum à Cascino, qui temporis ordinem plerumque secutus est in referendis hisce miraculis.*

Fondo librario antico dei Gesuiti italiani
www.fondolibrarioantico.it

CAPUT III.

Miracula facta in publico peſte infectorum valetudinario.

Sanatio peſtis,

SEd jam quæ in lazareto patrata ſunt, ſcribere aggrediar. Nympha Gentilis Panormitana, annum agens octavum ſupra vigeſimum, adeo fuerat veneno peſtilentiæ imbuta, ut in plures id evomuerit corporis partes. Ex inguine tuber erupit: ſiniſtrum pedem papula ulceravit: ſuram quoque majus ulcus fœdè corruperat, in quo venenum maximè prodebatur. Conſtituerant medici tibiam omninò reſecare. Itaque infelix mulier, & futuri hujus cruciatus metu, & ceteris animi corporiſque oppreſſa doloribus, dies noctesque in lachrymis ac querelis ducebat inſomnis. Curandis in lazareto animis operam dabat P. Adrianus à Panormo ex Obſervantium S. Franciſci familia. Hunc rogat conſpicata mulier, ut aquam S. Roſaliæ miniſtraret ſibi: obſequitur ægræ ſtudio ac pietati Pater, nec aquam ſolùm, ſed & pulverem largitur ex eodem antro petitum, ut eo ulcus aſpergeret. Mira res! Hoc ſolùm adhibito medicamento veſperi, imploratáque S. Roſaliæ ope, ita convaluit, ut poſtridie chirurgus eam de more inviſens, nihil, cui mederetur, invenit: ac biduo omnis omnino mali expers fuit *a*.

a

24 Fran-

Fondo librario antico dei Gesuiti italiani
www.fondolibrarioantico.it

24 Franciſca de Arco, Panormi itidem nata, annos novem & decem, æſtuante febri, ac duobus tuberibus, eò loci redacta erat, ut medicorum auxilio, ſenſuum uſu, ac viribus derelicta, prope abeſſet à morte *b*. Aſſidebat ei Nympha Gentilis, quam modò S. Roſaliæ beneficio curatam diximus; hujus accitu properè acceſſit P. Adrianus, idem ille, de quo ſuprà diximus, qui Chriſtiana monita moribundæ ſuggereret, inter quæ illud inculcabat, ut S. Roſaliam identidem invocarent; neque hoc ſolum officii præſtitit, ſed & S. Roſaliæ reliquias capiti impoſuit, & aquam magno labore in os ejus, quam omnes defecerant vires, glutiendam ingeſſit. Igitur reliqua nocte cùm integris ſenſibus non uteretur, & ſanctam Virginem, uti monebatur, & Nympham Gentilem etiam promiſcuè compellaret, mulierem ſibi videre viſa eſt ſanctimonialem cultu corporis habituque referentem, atque ita ſibi amanter affari: Nympham Gentilem ampliùs ne appelles: ſuper genua mea procumbe, ac ſomnum cape: jam vales, jam morbo libera es. His auditis, dormire re ipſa cœpit: prima verò luce experrecta, valentem ſe ac febri, & tuberum omniſque omnino expertem mali cognovit. Deinde cùm monialem illam, cujus oblectata colloquio fuerat, toto noſocomio quæritaret, negotium etiam dediſſet aliis, ut ſicubi eam offenderent (verbis eam deſcribebat) ad ſe ducerent, ut gratum illi præ ſe ferret animum; nullam ſimilem ore, habituque reperire potuerunt. Unde apertè intellexerunt & colloquii & ſalutis tam ſubitò acquiſitæ auctorem non aliam, præter ſanctam virginem Roſaliam fuiſſe.

alia cum viſione prævia,

b

Fondo librario antico dei Gesuiti italiani
www.fondolibrarioantico.it

25 Curvanus Curvaia in ſolius divinæ gratiæ ſpe ægris in lazareto opitulandi laborem periculumque ſuſceperat. Poſt aliquot verò dies magnum ſuæ charitatis fructum cepit, ut Dei cauſſâ peſtilentiâ conficeretur. Sex etiam papulis totum ferè ſuppuraverat corpus; quarum unaquæque lurida ac virulenta, magnitudine etiam dimidio palmo parvo: ex ſingulis femiſſis putridæ carnis reſciſſus. His itaque doloribus abſumptus, cùm nec ſomno nec cibo refici poſſet, adeoque dolorum acerbitate à ſenſibus ac ratione avocaretur, ut nec, ubi eſſet, nec utrùm eſſet, an non eſſet, planè cognoſceret: tandem exceſſit è vivis, vel certè exceſſiſſe exiſtimatus eſt. Impoſitus enim feretro eſt, atque aliis in eo cadaveribus aggeſtus. Huic pridie, quàm moreretur, qui cognatione conjuncti erant, aquam S. Roſaliæ potandam dederant. Et quamquam id tunc è ſententia non proceſſiſſet, quæ tamen erat eorum in Virginem pietas ac fiducia, defuncti etiam corpus, antequam in feretrum inferretur, eâdem aquâ perfuderunt. Vim, ſi fas eſt dicere, ſanctæ Virgini attuliſſe viſi ſunt, ut eum vivum redderet ſibi. Cùm enim jam efferretur, attollit è loculo caput. Exclamant omnes à mortuis excitatum *c*. Id comprobavit eventus: nam febri depulſa, ex vulneribus quoque brevi convaluit: incolumem quippe eum reperit poſtridie medicus. Is erat religioſus vir ex familia S. Franciſci, quæ S. Luciæ cœnobium in ſuburbio ſitum incolit, qui ante hunc diem vitâ functum eum viderat.

certia cujuſdam pro mortuo habiti ac feretro impoſiti,

c

26 Nec minùs mirandum eſt, fortè etiam magis, quod adjungam. Joannem Dominicum Liziardum cùm ſeptem dies maligna macerâſſet febris, Sacramentis omnibus ritè expiatum ad infaniam

item alterius jam feretro elati:

Fondo librario antico dei Gesuiti italiani
www.fondolibrarioantico.it

ſaniam priùs, quàm ad mortem adduxit. Malo eum genio agitari dixiſſes, ita febris æſtu debacchabatur. Nec injicienda ſolùm manibus pedibuſque vincula, ſed defixis etiam humi clavis, ac lignis colliganda, ut membra omnia coërcerentur. Quæ etiam abrumpere cùm conaretur, latus ſibi ac terga, colliſo in terram corpore, ſic laceravit, ut ſuo ipſe ſanguine obrueretur. Demum loquendi ac ſentiendi facultate deperdita, decem & quatuor horas *d* mortuus, vel mortuo ſimillimus, in lecto diſtentus eſt. Qui funera curabant, rati eum exhalâſſe animam, feretro impoſitum efferunt. Parùm aberant à noſocomio, cùm ille motum ciêre nonnullis viſus eſt. Exclamant hi rei gravitate permoti. Quibus vocibus excitus P. Adrianus ad feretrum pergit: jubet deponi corpus: apponit illi reliquias S. Roſaliæ, & aquam iis ſacram in fauces ægri tandem infudit. Cum aqua infundi viſus eſt iterum animus. Ita qui exanimatus jacebat, repentè revixit, ac brevi integram valetudinem recepit. *d*

27 Adoleſcens quidam, Joannes Baptiſta Mignuni *e* nomen eſt, valetudine à ſancta Virgine ſupra humanas vires quaſi præmii loco ſuæ in parentes pietatis accepit. Hic pubertatis annos tum primùm attingens, florentem vitam abrumpere eorum cauſſâ, à quibus eam acceperat, præoptavit. Eos in lazaretum contagionis cauſſâ ductos ſequutus eſt, ut officium iis præſtaret ſuum. Nec multum interceſſit temporis, cùm contagionis particeps factus eſt. Itaque febris ac tuberum moleſtiâ duos ipſos dies cibum ac potum averſatus, jam inediâ contabeſcebat. Sed ſumptâ S. Roſaliæ aquâ evaneſcentibus ſtrumis, febris etiam abſceſſit, ac poſtridie ſoſpes reper- *alius item peſte liberatus, e*

Fondo librario antico dei Gesuiti italiani
www.fondolibrarioantico.it

repertus est. Ita confirmârunt parentes ipsius & cum aliis Raimundus Peres. *f.*

f

alius ter fanatus:

28 Sed hic non solùm alieni miraculi testis, sed etiam sui conscius non semel fuit. Incolumis hic in lazaretum quasi in ergastulum, judicum sententiâ, conjectus fuerat, ut cum capitis sui periculo coquum ageret. Et quidem ter peste tentatus, ac toties in summum vitæ discrimen adductus, ac Sacramentis omnibus ritè lustratus, ex primo & secundo morbo precibus obsecrato S. Rosaliæ ejusque hausto salutari poculo, evasit incolumis. Tertiùm verò cum obstructis duplici glande faucibus non modò quidpiam alimenti, sed ne guttulas quidem aquæ S. Rosaliæ sorbere posset, appositâ gutturi chartulâ, in qua pulvis ex antro ejusdem Virginis collectus continebatur, ut quem veluti conferta manu perimere hostem nequiverant, obsidione premerent, ea sanè non diuturna, sed brevissima, expulerunt.

gravè gutturis malum sublatum in muliere moribunda:

29 Sed enim in alia cominus idem expugnatus hostis. Prudentia Bandis propter solam contagionis suspicionem ad lazaretum deducta, paucis pòst diebus re ipsa febri atque anginâ acerrimâ ita ægrotavit, ut multos dies à cibo abhorreret: & quamquam immisso paxillo referarent palatum, vis tamen deglutiendi nulla erat, sed potiùs quidquid cibi, quamvis delicati, in os ingerebatur, continuò repellebat. Addebatur his malis etiam phrenesis, quæ miseram insanire cogebat *g*. Desperata itaque à medicis curatione, quartam jam horam extinctæ similis jacuerat; cùm adest vocatus idem P. Adrianus, præsentique remedio succurrit ægræ. Aquam S. Rosaliæ in os instillat. Magna profectò hujus aquæ vis, cui extemplo cessit hostis, qui omnibus medi-

g

Fondo librario antico dei Gesuiti italiani
www.fondolibrarioantico.it

medicorum artibus, omnibus amicorum machinis antè reſtiterat. Auribus etiam percepêre, qui intererant, P. Adrianus ipſe, Jacobus Recepertus, & ejus uxor excitatum per fauces ſtrepitum quaſi ſublati obicis, qui meatus intercludebat, vel potiùs mortis obmurmurantis, quæ guttur elidere paratum habens, invita recedebat. Ab aliis quoque mors eadem, aliis appropinquans viis, rejecta eſt.

ſanata peſtis, h

30 Maria de Carolo *h* peſtifera febri ac glande ſub ala prominente confecta, Sacramentorumque omnium præſidio munita, hauſto S. Roſaliæ poculo, ab imminente morte ſervata eſt. Quod ipſa de ſe, & qui aſſidebant, P. Adrianus & Catharina Calcaterra ſolito jurejurando affirmârunt.

grave vulnus, i

31 Verùm hæc eadem Catharina de ſe aliud quoque miraculum prodidit. Siquidem illi ingens lapis, è tecto delapſus, in caput cùm irruiſſet, & ipſe bifariàm fractus eſt, & ei vulnus infregit, quo illa concuſſa attonitæque ſimilis cecidit. Deinde receptis ſenſibus ita ex capite & genis dolore angebatur, ut nullus cibo aut quieti capiendæ daretur locus. Unà cum ea tum fuerat Agatha Conſolincis, ab ictu tamen immunis. Hæc S. Roſaliæ opem identidem pro ſociæ ſalute flagitabat. Iter illac commodè fecit P. Adrianus: qui fuſis de more ad S. Roſaliam precibus, admovit capiti ipſius reliquias, aquam etiam propinavit. His ſolùm, nec aliis uſa medicorum remediis, mulier ita convaluit, ut ſtatim & cibo & potu ſe reficeret, nec ulla deinceps adhibita vulneri cautione, aut quicquam ea de cauſſa cibo ac potioni parcens, nihil ex eo acceperit detrimenti.

32 Hæc eadem de alia Agatha *k*, cui Fonta-

næ

Fondo librario antico dei Gesuiti italiani
www.fondolibrarioantico.it

febris periculosissima, *k*

næ cognomen datum, testata aliud miraculum est. Nam vi febris ad extremum vitæ diem adducta, abjecta omni humani remedii spe, hausto solùm poculo S. Rosaliæ, proximo die, qui extremus illius vitæ medici judicio esse debuerat, non viva solùm, sed omnino incolumis reperta est; idque constat non Agathæ solùm, de qua diximus, sed & medici, & P. Adriani, & quotquot in eo lazareto agebant, testimonio.

pestis iterum: *l*

33 Idem Virginiæ Valenzuni *l* beneficium datum, cujus in coxa strumæ duæ ad mali medici magnitudinem intumuerant. Febri etiam vexata non delirare solùm, sed ita etiam furere cœpit, ut catenis esset compescenda. Extremum spiritum jam ducebat, sed S. Rosaliæ beneficio usura vitæ prorogata est. Vesperi epotâ aquâ, postridie mane strumis ac febri vacua reperta est.

mulier bis peste, ac tandem vexatione dæmonis, *m*

34 Neque his solùm finibus cælestis hujus aquæ vis continebatur, ut ab ægris corporibus morbos, sed etiam ut cacodæmones ab energumenis expelleret, magnam habuit vim. Utriusque in una muliere periculum factum. Catharina Samnoata *m* cùm semel atque iterum in pestem incidisset, ac duorum tuberum curatione, quorum alterum mali cydonii magnitudinem æquabat, alterum longè superabat, sævis fuisset doloribus excruciata; bis etiam S. Rosaliæ aquâ, non epotâ, ut ceteri, sed infusâ solùm ulceribus, sic valuit, ut non solùm pedibus iter faceret, sed cursum etiam, nescio qua data occasione, capesseret. Sed his perfuncta malis, molestiore alio ac diuturniore torquebatur. Plures annos *n* in eam septem cacodæmones exercuerant dominatum; audisses sæpè mulierem literarum rudem eorum operâ Latinos Græcosque sermones serere. Sed nihil in hoc literarum ludo mo-

n

lestiæ,

Fondo librario antico dei Gesuiti italiani
www.fondolibrarioantico.it

leſtiæ, niſi ad verbera ac tormenta ventum eſſet. Biduum ſæpè, vel quatriduum, quandoque etiam ſeptem ipſos dies à cibo miſeram prohibebant. Quòd ſi capere permiſiſſent, retineri tamen ſæpè non permittebant. Nunc ſanguinis copiam ex variis corporis partibus exprimebant: aliàs mortis metu ſubigebant, ut intempeſta ac nivali nocte è ſtrato ſe proriperet. Præſtigiis etiam infeſti erant, ſi quando ad templum ibat, ut rei divinæ intereſſet: ſacroſanctæ Euchariſtiæ, & mulieris etiam, quacum quatuor & decem annos familiariſſimè vixerat (Angela de Todaro appellatur) eam ſumentis eripiebant aſpectum. Fuit, quando filium ab ulnis miſeræ matris avulſum in terram impingerent. Demum faucibus aliquando vim intulêre, ut ſuffocarent.

35 His atque aliis multis diriſque agitata modis, quos enumerare ſupervacaneum eſſet, ad Drepanitanum Deiparæ Virginis templum, tamquam ad munitiſſimam arcem confugit, ut ab ea tyrannide liberari poſſet. Sanctam etiam virginem ac martyrem Chriſtinam, hujus urbis patronam, oravit ſæpè, nec exoravit tamen; ſæpè ſacris carminibus à religioſis viris, aliiſque, qui in eo officio diu multúmque verſati ſunt, adjurati dæmones, nec expulſi: ſcilicet huic Virgini hæc palma ſervabatur. Alios enim aliis temporibus ex Sanctis ſuis honore cohoneſtat Deus. Itaque S. Roſaliæ reliquiis conſignatâ aquâ, atque hauſtâ, manus illa dæmonum ejecta eſt, nec ullam deinceps mulier ab eis injuriam paſſa, neque impedita, quominus libero S. Euchariſtiæ frueretur aſpectu. Hoc ipſamet jurejurando aſſeruit. Idemque confirmant mulieres duæ Vincentia Sanſuni & Angela de Todaro, de qua ſuprà meminimus. *quæ diu duraverat, liberata:*

Fondo librario antico dei Gesuiti italiani
www.fondolibrarioantico.it

multa alia prætermissa.

36 Sed jam miraculorum narrationi, non miraculis finem imponam, tum sectandæ veritatis studio, tum vitandæ legentium satietatis, quam multarum rerum ad idem pertinentium similitudo & copia parere solet. Brevi tamen perstringam omnia. Sex & quadraginta numerantur, qui adhibitis sanctæ Rosaliæ reliquiis, vel aquæ potu, vel alia ratione ipsius ope implorata, præter naturæ modum ac vires curati sunt. Et quidem ferè omnes à gravissimo ac lethali pestilentiæ morbo, utpote in loco ei curando destinato, atque ab instantis jam mortis periculo, in quod plerumque pestilentiæ virus solet adigere: plurimi verò patris Adriani operâ, qui sanctæ Rosaliæ reliquias, ut præsentissimum hujus veneni amuletum, vel aquæ calicem, ut antipharmacum, toto nosocomio circumferebat, adeo ut salutem ac vitam omnium in manu sua habere videretur.

ANNOTATA.

a *Consonat Cascinus, cui est miraculum quinquagesimum.*

b *Intra duas horas morituram, dixerant medici, teste Cascino, qui id eodem modo refert loco quinquagesimo sexto.*

c *Septuagesimum septimum hoc est apud Cascinum, qui sine ulla dubitatione mortuum fuisse asserit. Verisimile est, revera mortuum fuisse, cùm diu pro mortuo habitus sit; attamen mors non omnino est certa: at certum, non potuisse modo naturali tam citò sanari, quàm sanatum testantur. Asserit enim Cascinus, reportatum fuisse ad lectum, ibique bene dormivisse ea nocte, ac sequenti die sanum inventum.*

d *Testa-*

Fondo librario antico dei Gesuiti italiani
www.fondolibrarioantico.it

d *Testatur etiam Cascinus, cui est septuagesimum quartum, quatuordecim horis pro mortuo habitum fuisse.*

e Mangione *scribitur à Cascino, qui id habet septuagesimum.*

f *Cascinus vocat* Jacobum Raimundum, *narrans triplicem ipsius sanationem loco* 61, 62 & 63. *Fortè nomen fuit* Jacobus Raimundus Peres.

g *Consentit Cascinus, apud quem est trigesimum octavum.*

h *Hoc narrat Cascinus quadragesimum septimum eodem planè modo.*

i *Eadem habet Cascinus loco octogesimo.*

k Angela *hæc nominatur à Cascino, cui hoc est miraculum quadragesimum quartum.*

l Virginia Valente *apud Cascinum, ubi est miraculum trigesimum nonum.*

m Catharina Samorcata *scribitur apud Cascinum, qui geminam pestis sanationem, pulsumque dæmonem consequenter narrat, ut tria beneficia, quorum primum est quinquagesimum primum.*

n *Septemdecim annos ita vexatam fuisse, asserit Cascinus.*

Fondo librario antico dei Gesuiti italiani
www.fondolibrarioantico.it

APPENDIX

Miraculorum ac beneficiorum.

CAPUT I.

Reliqua miracula seu beneficia, quæ præter prædicta Cascinus retulit lib. 1 cap. 12.

Præmonitio ad sequentia miracula ex Cascino collecta:

Centum S. Rosaliæ *beneficia, inter corporis inventionem ac approbationem facta, juratisque testimoniis confirmata, narravit Cascinus lib. 1 cap. 12, ut jam antè monui. Ex hisce sua collegit Salernus, prout mox data sunt, causas reliqua omittendi has allegans:* Sed jam miraculorum narrationi, non miraculis finem imponam, tum sectandæ veritatis studio, tum vitandæ legentium satietatis, quam multarum rerum ad idem pertinentium similitudo & copia parere solet. *Tum quadraginta & sex miracula uno verbo perstringit. Verùm quæ ille prætermisit, forsan magis præ festinatione, quàm alia de causa, ex Cascino breviter colligere statui. Ut autem id majori brevitate fieri possit, atque ut adjuncta quædam minùs necessaria, aptiùs resecentur; non ipsa ejus verba Latinè reddam, sed facta ab eo relata meis verbis fideliter exponam, nihil*

Fondo librario antico dei Gesuiti italiani
www.fondolibrarioantico.it

nihil prætermissurus, ex quo major aut minor miraculorum evidentia valeat cognosci; ordinemque secuturus, quem ipse secutus est auctor, iis solùm prætermissis, quæ relata sunt ex Salerno. Porrò prævie hîc observo cum Cascino, tempore corporis inventi varia variis obtigisse, ad S. Rosaliam *utcumque spectantia, eaque multis fuisse salutaria: cùm enim disruptus est lapis, in quo sacra ossa erant abscondita, alii nonnullas ossiculorum, alii lapidis particulas sibi clanculùm vindicârunt: alii verò nonnihil de terra lapidi vicina, alii de aqua ibidem stillante quidpiam desiderârunt. Horum omnium usus, seu potiùs fiducia, quâ hisce utebantur, mirè profuit ad quælibet impetranda beneficia.*

2 *Ipso inventionis die, seu* XV *Julii anni* 1624, *Franciscus Ricca, cui custodia turris in monte Peregrino demandata erat, virtutem* S. Rosaliæ, *quam dudum amaverat, feliciter expertus est. Cùm adesset corporis inventioni, quidpiam ossiculorum secum tulerat, domumque reversus, illud aquæ imposuerat. Hanc deinde aquam inflatis cruribus uxoris suæ Petronillæ dudum hydropicæ applicuit: atque ea continuò sanata est. Idem Franciscus* S. Rosaliæ *attribuebat aliud beneficium; quod ut minùs clarum prætermitto. Hoc primum apud Cascinum.* *sanati hydropica,*

3 *Secundum eodem die patratum narrat in hunc modum. Carolus Cardona, quindecim annorum juvenis, ex febri, dolore capitis, carbunculisque tribus, peste infectus deprehendebatur. Avunculus ipsius D. Franciscus Burchi, accepto frusto lapidis sepulcralis* S. Rosaliæ, *consecravit aquam, cui illud imposuit. Hanc aquam vesperi æger sumpsit, & mox dolore liberatum* *peste laborans,*

se

Fondo librario antico dei Gesuiti italiani
www.fondolibrarioantico.it

sè sensit ; nec ullum sequenti die inventum pestilentiæ vestigium.

mulier variis malis affecta,

4 *Tertio antè jam relato, transeo ad quartum, quod contigit die* XX *Julii, atque ita refertur. Franciſca, uxor Franciſci Balſamo, annos nata triginta octo, variis ſimul gravibuſque premebatur malis, videlicet animi deliquiis, capitis doloribus ac ſtomachi, gravi ſudore, febri vehementi, cordis palpitatione & vomitu. Hæc omnia oriri credebantur ex impreſſione peſtifera, quam contrahere potuerat occaſione rhedæ infectæ, miſſæ ad vehendum corpus mortuum. Quidquid autem ſit de cauſa infirmitatis, ſumpſit illa aquam à marito oblatam, cui lapis ſæpè laudatus erat impoſitus, præmiſſa oratione Dominica & ſalutatione Angelica, ac ſubitò integram ſanitatem eſt conſecuta.*

alius ſtomachi dolore,

5 *Relatum modò beneficium alteri, quod quintum eſt apud Caſcinum, occaſionem præbuit. Joannes Dominicus Coſta, eodem ferè ſtomachi laborans malo, cùm audiſſet ſanationem prædictæ Franciſcæ vicinæ ſuæ, eamdem aquam flagitavit, præmiſſiſque iiſdem precibus, contra malum ſuum eam potavit, ac ſtatim ſanatus eſt.*

laborans febri peſtilente,

6 *Joſephus Schifano notarius peſtilenti laborabat febri, ideoque tamquam ſuſpectus de peſte ſegregatus erat. Eò ipſum perduxerat vis morbi, ut medici judicarent non ſuperfuturum, niſi ad quinque aut ſeptem horas. Verùm cùm uxor ipſius aquam* S. Roſaliæ *accepiſſet, maritoque bibendam dediſſet ; hic dormire cœpit, ac mane tam bellè habere à medicis inventus eſt, ut triduo prorſus fuerit ſanatus. Hoc beneficium, quod præcedentibus minùs ſubitò obtentum eſt, undecimum eſt apud Caſcinum.*

7 *Duo-*

Fondo librario antico dei Gesuiti italiani
www.fondolibrarioantico.it

7 *Duodecimum, quod geminum est, sic narrat:* Eodem ferè modo ac eâdem aquâ sanatæ sunt soror Salvatoris Basilicò, & filia Vincentii Panicola, quæ ob febrem pestilentem ac mortiferam segregatæ erant, & ad extrema deductæ. *duæ aliæ eodem malo affectæ*

8 *Uxor Andreæ Montalto quinque habebat vulnera in una mamilla: huic quinquies applicuit frustum lapidis sepulcralis Sanctæ, & sana fuit. Id decimum octavum apud Cascinum.* *quinque vulneribus laborans,*

9 *Sequitur decimum nonum, hoc modo relatum. D. Antonius Agliata, septemdecim annorum juvenis, laborabat frigore, febri ac capitis dolore. Sumpsit paululum aquæ, stillantis in spelunca montis Peregrini, cui admixtum erat quidpiam terræ sepulcro vicinæ. Dormire deinde incipit, auditque in somno se moneri, ut sanus surgat, quemadmodum fecit.* *febricitans,*

10 *D. Petrus Valdina, marchio della Rocca, annorum viginti & octo, gravem lateris dolorem ex calculo ortum sibi abstulit brevissimo tempore, postquam lapidem sepulcralem sibi applicuerat: ipsumque calculum sine labore effudit sequenti die mane. Id vigesimum.* *calculo laborans.*

11 *Loco vigesimo primo observat auctor, varia beneficia contigisse in domo D. Josephi del Bosco senatoris Panormitani, qui cum aliis deputatus fuerat die* XVI *Julii ad montem Peregrinum, ut de inventione cognosceret. Primum, quod eodem die contigit, antè cum inventione corporis narraverat hoc ferè modo. Carolus di Palermo, duodecim circitèr annorum puer, cum pueris aliis ludebat in area domûs prædicti senatoris; cùm inter ludendum subitò retrocedens, in puteum, qui ibidem erat, capite deorsum verso se incogitans præcipitat. Cùm autem de invento S. Rosaliæ corpore audivisset, nec tamen nominis* *Lapsus in puteum mirabili modo servatur illæsus:*

Fondo librario antico dei Gesuiti italiani
www.fondolibrarioantico.it

minis recordaretur, inter cadendum Sanctam invocavit his verbis: O Sancta, quæ nunc inventa es, adjuva me. *Mox se in puteo deprehendit recto corpore pedibus insistens sine ulla lasione. Ad cumulum beneficii accessit, quòd statim invenerit funem, quo vinum dimittebatur in putei aquam frigidam, eoque apprehenso tam agilis fuerit, ut sine ullo alicujus subsidio ad summitatem putei pervenerit, atque illæsus exiverit.*

pestis sanatur in puero,

12 *Alterum beneficium loco antè assignato sic refertur. Hieronymus, filius Josephi Curmaci, sex annorum puer ex familia domini del Bosco, febri laborare cœperat, atque alia pestis indicia in corpore circumferebat. Data est puero aqua, cui lapis sepulcralis erat immissus; & mox melius habere cœpit, atque intra horam omnino convaluit.*

item in viro.

13 *Deinde ipse D. Josephus, cùm die 1 Augusti ratione officii sui multùm fuisset occupatus negotiis peste laborantium, vesperi se debilitate, frigore, capitis dolore, vomitu, ac demum febri & tumore pestilente in inguine correptum advertit. Circa mediam noctem, cùm quietis expers esset, ad patrocinium* S. Rosaliæ *confugere statuit: sumptamque particulam lapidis, cui nonnihil quoque ossis* S. Rosaliæ *adhærebat, loco corporis inflato applicuit, Sanctam simul magno affectu invocans. Paulo pòst lapidem amovens, & tumorem abactum deprehendit, & febri omnique dolore caruit.*

Multi

14 *Hinc transeo ad vigesimum octavum Cascini, quod primum contigit in publico valetudinario infectorum mense Julio anni 1624. Joannes Thomas Ferro, novemdecim annorum adolescens, febri pestilenti ad extrema redactus erat intra duos dies. Verùm cùm unus ex eremitis*

montis

Fondo librario antico dei Gesuiti italiani
www.fondolibrarioantico.it

montis Peregrini nonnihil reliquiarum S. Rosaliæ *eò portâsset, aquamque, cui illæ fuerant impositæ, ægroto bibendam dedisset, hic subitò integrè convaluit.*

15 *Eodem tempore infans Margaritæ lo Preste, febri tumoreque laborans pestilente, aquâ* S. Rosaliæ *sumptâ, intra duas horas febri, tumore, omnique malo liberatus fuit.* alii

16 *Josephus Jonico, adolescens quindecim annorum, peste eò erat adductus, ut desperatus ac derelictus à medicis jaceret in valetudinario. Advocatus ad moribundum P. Adrianus ex tertio Ordine S. Francisci, jam supra sæpè laudatus apud Salernum, aquam ei porrexit reliquiis Sanctæ consecratam. Qui quatuor diebus nec manducare nec bibere potuerat, hanc aquam sumere potuit, sumpsitque tam feliciter, ut subitò convaluerit.* peste

17 *Franciscus Barone, triginta annos natus, febri ac tumore pestifero jam sensuum usu carebat. Data ei nihilominus aqua frequenter laudata, eademque loco corporis affecto aspersa fuit. Mox cœpit dormire, ac brevi convaluit.* magis

18 *Nardus Montalbano, cùm peste non admodùm maligna laboraret, votum nuncupavit* S. Rosaliæ *; & tunc, etsi jam ad valetudinarium destinatus fuisset, tandem relictus est domi. Verùm redeunte post mensem ferè malo pestilente, rursus invocavit sanctam Virginem, aquamque ejus & loco affecto applicuit & bibit : ac mox tumore febrique liberatus est, & sanus permansit.* minúsve

19 *Hieronymus Scarpace, piscator triginta annorum, tam gravi febri tamque horrendis pestis tumoribus laborabat, ut medici malum resecare non auderent, ne hominem occiderent. Desperatus igitur erat, atque extremis Sacra-* laborantes,

Fondo librario antico dei Gesuiti italiani
www.fondolibrarioantico.it

mentis ad mortem paratus ; quando F. Joannes Maria Capucinus rogavit chirurgum , ut ægroto resecaret tumorem pestilentem sub axilla. Ille id præstitit ; ægrotus verò invocans S. Rosaliam, *aquamque ejus bibens , & vulneri applicans , mox cessante febri , sanari cœpit , nec alio usus remedio , brevì omnino convaluit.*

aut alio etiam malo ,

20 *Hieronymus Pileri , natus annos quindecim , vehemente febri & gravi gutturis malo sic laborabat , ut triduo cibum capere non posset. Cùm tamen potuisset sumere paululum aquæ sapè dictæ , Sanctamque piè invocâsset , repetita tribus vicibus oratione ,* Salve Regina ; *omni liberatus est malo.*

& morti

21 *Stephanus Maiorana , annos natus viginti tres , pestilentiâ eò deductus erat , ut sensuum careret usu , nec ultra duas horas victurus crederetur à medicis. Huic aquam sacram infudit P. Adrianus , eumque sequenti die carentem febri deprehendit , non tamen sine glande pestilente. Vovit igitur infirmus se curaturum , ut Missa celebraretur : eâque celebratâ , omnino se sanum reperit.*

jam vicini ,

22 *Josephus Casata , annorum quadraginta & sex , pestilentem tumorem habebat supra stomachum , sanguinemque vomebat. Jam loquelâ & sensuum usu ad horam orbatus fuerat eo malo , quando nonnihil ad se reversus , sumpsit aquam* S. Rosaliæ. *Aperuit subitò oculos , evomuit malignos humores , at non sanguinem ; locutus est , cessavit febris , ac convaluit. Hoc trigesimum septimum apud Cascinum.*

post S. Rosaliam

23 *Transeo ad quadragesimum. Angelica Starabba , annos nata viginti sex , bis sanata est post sumptam* S. Rosaliæ *aquam ; prima vice ex maligna febri , quando jam erat derelicta à medicis ,*

Fondo librario antico dei Gesuiti italiani
www.fondolibrarioantico.it

dicis ; altera vice ex quatuor tumoribus peſtilentibus.

24 *Joanna Barcaſancio febri & peſte ſic erat* diverſis *correpta , ut medici pronuntiarent , ſanari non poſſe , niſi à Deo. Veſperi bibit* S. Roſaliæ *aquam, quæ & locis affectis applicata eſt : mane verò ſurrexit ſana.*

25 *Hieronyma Licet-domine , annorum vi-* modis *ginti & quinque , eodem malo eodemque die laborans , eodem etiam modo ſanata eſt.*

26 *Antonia di Cæſare , à medicis item de-* in vota *ſperata , ſequenti die convaluit è peſte , ſumptâ eâdem aquâ.*

27 *Prætermiſſo uno , quod datum à Salerno ,* vocatam , *ſequitur quadrageſimum quintum hoc modo. Diana di Stephano , annorum viginti ſeptem , bis ſanata eſt , ſumptâ* S. Roſaliæ *aquâ. Prima vice ob febrem malignam & peſtis vehementiam deſerta erat à medicis , quando ſanata eſt. Altera vice rurſus ad extremum deducta periculum , ſeu peſte ſeu alio malo , quod non exprimitur , ſubitò ſanata eſt , & ſequenti die è lecto ſurrexit.*

28 *Philippa Chriſtiana di Bivona , annos qua-* ſubitò *draginta nata , peſtilentiæ & febris vehementiâ à medicis derelicta erat , & ſenſuum uſu deſtituta , ac jam morti vicina. Ubi verò aqua* S. Roſaliæ *bibenda ei data eſt , & locis affectis adſperſa , ſubitò ceſſavit febris : at puſtulæ peſtilentes ſunt apertæ , quibus deinde nullum adhibere voluit remedium , niſi aquam ac oleum ejuſdem Sanctæ : & ſic brevi ſanata eſt.*

29 *Angela di Theodoro , annorum viginti* aut poſt *ſex , gravi peſtilentiæ malo & plaga gravi , è qua* breve *vermes ſcaturiebant , jam à medicis erat derelicta & ſenſibus deſtituta , quando nonnihil prædictæ aquæ ori ejus infuſum eſt , plagaque ad-*

Fondo librario antico dei Gesuiti italiani
www.fondolibrarioantico.it

ſperſum. Hoc facto, redit ei ſenſuum uſus, ceſſavit febris; ac plaga etiam brevi tempore eſt ſanata.

tempus

30 *Joanna Rizza, nata annos triginta, tumore brachium dexterum affligente febrique maligna, evidenti mortis periculo erat expoſita. Verum, dum ei maritus nonnihil aquæ* S. Roſaliæ *attulit, ac ſignum crucis addidit, ipſa ſimul* miſericordiam *unica voce inclamante, diſparuit peſtilens tumor, febriſque ceſſans brevi ſanam reliquit.*

omnino

31 *Angela Oliva, viginti ſex annorum, præ febri vehemente, lociſque corporis peſte infectis, ad dies quinque cibo caruerat & quiete. Præterea tumor peſtilens ei jam abſciſſus erat, ſed aliis alio loco natus. Quapropter aquam* S. Roſaliæ *utrique loco admovit, eâque reſecti tumoris dolor ceſſavit, atque alter tumor diſparuit: & ſic brevi convaluit. Hoc quinquageſimum quartum eſt apud Caſcinum.*

convaluerunt.

32 *Sequitur aliud non minùs mirabile, quo hoc caput concludam. Vincentia Bongiorno, quatuordecim annorum puella, febri maligna, variſque ac glandibus peſtilentibus, ſenſuum uſum perdiderat, ac deſperata erat à medicis. Huic ipſa ſancta* Roſalia *dicitur aquam applicuiſſe, eique moribundæ medicata eſſe propriis manibus, quemadmodum ferè relatum eſt apud Salernum num. 27 de Franciſca de Arco, cujus ſanatio apud Caſcinum ſequitur. Obſervat autem Caſcinus ex duabus hiſce ſanationibus in valetudinario ortam eſſe famam, quòd Sancta in valetudinario infectos peſte ſanaret etiam propriis manibus.*

CA-

Fondo librario antico dei Gesuiti italiani
www.fondolibrarioantico.it

CAPUT II.

Prosecutio eorumdem miraculorum ex Cascino cap. 12.

Cascinus à beneficio 57 *incipit quædam narrare de iis, qui se peste laborantium servitio addixerant in valetudinario. Ex hisce autem, quòd perpetuo expositi essent periculo, nonnulli variis vicibus sanati sunt. Primus occurrit Petrus del Monaco, qui quater sanatus narratur; bis nimirum convaluit ex maligna febri, quæ pestilens credebatur; ac bis item sanatus est, quando manifesta habebat pestilentiæ indicia. Singulis vicibus momento convaluit, postquam lapidem sepulcri* S. Rosaliæ *sibi applicuerat. De coquo valetudinarii ter sanato actum est apud Salernum. Qua de causa ad sexagesimum quartum progredior.* *Ex illis,*

34 *Franciscus Consolino octiduo servierat in valetudinario, quando correptus est febri pestilente, quæ intra mensem eò ipsum deduxit, ut derelictus esset à medicis, & ad mortem obeundam presbyter pia eidem suggereret monita. Verùm ubi ab eodem sacerdote parùm aquæ* S. Rosaliæ *acceperat, cessavit malum, rediitque sanus ad servitium infirmorum* XIV *Augusti. At die* V *Septembris pestis eum jam aperta corripuit: eâque rursum liberatus est potu aquæ atque invocatione* S. Rosaliæ. *qui servie-bant*

35 *Bartholomæus Papa inter primos servire cœpe-* *peste laborantibus*

Fondo librario antico dei Gesuiti italiani
www.fondolibrarioantico.it

cœperat peſte laborantibus , atque eodem correptus eſt malo , quod ſe manifeſtabat in ſex corporis partibus. At ubi die XIII *Auguſti nonnihil aquæ* S. Roſaliæ *bibiſſet , eâque partes corporis affectas tetigiſſet , ſequente die ſanum ſe reperit. Deinde pergens ſervire infectis rurſum tanto oppreſſus eſt malo , ut & loquelam perdiderit , & ſupremis morientium ſubſidiis fuerit munitus. Verùm eâdem ſumptâ aquâ , iterum convaluit , & quidem ſubitò.*

malumque contraxerant ,

36 *Joannes Nicoletti ad valetudinarium ſe contulerat , ut ſcribæ ibidem fungeretur officio. Laboravit primùm vehementi febri , ac deinde peſte. At utraque vice ſaluti ei fuit aqua* S. Roſaliæ.

aliqui repetitis vicibus ſanati ,

37 *Joſephus Lombardo miſſus erat ad valetudinarium tamquam peſte infectus , ſed ex errore. Verùm morbo ſuo confeſtim liberatus , infectis ſervire voluit ; & peſtem contraxit tam vehementem , ut extrema ſuſceperit Sacramenta. Sumptâ quoque* S. Roſaliæ *aquâ , ſanus repertus eſt* XII *Auguſti , quando moriturus credebatur. Porrò reverſus ad ſervitium infirmorum , peſte rurſus contracta iterum videbatur ad extremum vitæ deductus ; ſed ſanatus eſt eodem remedio , quo antè.*

alii ſemel ,

38 *Didacus Gandaneri ſuſpectis de peſte ſervierat , maloque illo correptus atque ad publicum valetudinarium erat deportatus. Peſti ac febri tantus acceſſerat ſanguinis vomitus , ut à medicis haberetur pro deſperato. Verùm ille invocavit* S. Roſaliæ *opem , voto nuncupato de inviſenda nudis pedibus ſpelunca ipſius. Poſt votum dormire cœpit , indeque manducare : potâque deinde etiam* S. Roſaliæ *aquâ , tam citò convaluit , ut poſt biduum ad menſam ſerviret eidem medi-*

co ,

Fondo librario antico dei Gesuiti italiani
www.fondolibrarioantico.it

co, à quo derelictus fuerat ut certo moriturus.

39 *Rocchus Marchese in valetudinario erat, ut scriberet nomina ægrotantium & defunctorum. Peste febrique ibidem correptus est, eóque deductus, ut desperatus à tribus medicis, extrema susceperit Sacramenta, & jam animam ageret. Verùm modicâ* S. Rosaliæ *aquâ sensibus est restitutus, maloque cessante, sine alio remedio sanatus.* *postquam jam fuerant*

40 *P. Franciscus Marino Societatis Jesu, cùm diligenter assisteret peste infectis, contagium in fronte contraxérat ad partem dexteram, & sensibus jam erat orbatus, desperantibus medicis de sanatione. Verùm socius ipsius P. Antoninus di Agostino ope* S. Rosaliæ *sanandum sperabat. Quapropter hanc sanctam Virginem invocans, rogabat ut eâ gratiâ dignaretur confirmare apud Siculos veritatem reliquiarum suarum, promittebatque se ad honorem Dei & Sanctæ promulgaturum beneficium: atque ita sacras reliquias admovit ipsius capiti, quod ita erat inflatum, ut nec oculi nec humani capitis figura agnosceretur. Hoc tactu reliquiarum mox melius habere cœpit infirmus: neque tamen vel sic existimabant medici ipsum sanari posse; cúmque viderent malum diminui, affirmabant infirmum oculo dextero carituram. Attamen perfectè tandem convaluit, oculusque eidem fuit salvus, ut integrum esset beneficium, relicta solùm ad supercilium cicatrice in gratiæ obtentæ memoriam.* *ad extrema deducti,*

41 *Laudatus mox P. Antoninus di Agostino pestilentiæ indicia in se ipso deinde expertus est, videlicet capitis dolorem, malam inguinis affectionem, nauseam, & vomitum aliaque contagio propria. Hac de causa jam se præparabat ad mor-* *aut saltem*

Fondo librario antico dei Gesuiti italiani
www.fondolibrarioantico.it

mortem piè obeundam, ſumptoque manu oſſe S. Roſaliæ, *quod ſecum habebat, ei ſe commendabat, non ea intentione, ut vitam obtineret diuturniorem, ſed potiùs ut cum Sancta perveniret ad conſpectum Creatoris, deſiderans, ut corpus ſuum cum illa reliquia ſepeliretur. Cùm autem ea proferret, ſuavem ſenſit fiduciæ affectum; dixitque cupere ſe vivum aut mortuum eſſe cum* S. Roſalia; *at incongruum ſibi videri, ſi os iſtud Sanctæ, cujus corpus quingentis ferè annis ſub terrâ fuerat abſconditum, ſuâ causâ rurſum terræ redderetur: eaque dicens, ſacrum iſtud os reverenter exoſculatus eſt, quando ei ſubitò ſupervenit ſudor copioſus, quo omne malum expellebatur: atque ita dormire cœpit, ac mane ſurrexit ſanus.*

graviter laborabant.

42 *Fr. Auguſtinus Kirieleiſonne, ex Ordine S. Joannis de Deo, ad infirmorum ſervitium inſtituto, ſerviebat in valetudinario, ubi ter eſt ſanatus. Febri valde maligna liberatus eſt* XII *Auguſti ad ſolam* S. Roſaliæ *invocationem; & poſt dies octodecim eodem modo ſanatus à grandi tumore peſtifero. Verùm, poſtquam ad ſervitium infirmorum redierat, poſt dies quindecim graviùs relapſus eſt, & ad extrema deductus. Quapropter locum peſte infectum conſperſit aquâ per lapidem Sanctæ ſepulcralem ſacratâ; & febris omneque malum ceſſavit, ſeque ſubitò ſanum agnovit.*

43 *Fr. Alphius Marcavia ejuſdem Ordinis peſte & febri eò deductus erat* I *Septembris, ut nec cibum ampliùs caperę poſſet, ac deliraret præ mali vehementia, & à medicis eſſet deſperatus. Verùm poſtquam aqua* S. Roſaliæ *ei data fuerat potanda, locaque infecta Sanctæ reliquiis con-*

Fondo librario antico dei Gesuiti italiani
www.fondolibrarioantico.it

contacta, manducare primùm cœpit, ac deinde aliis infirmis de more servire.

44 *Sebastiana di Noto, serviens in valetudinario mulieribus infirmis, febri maligna ac tumore pestilente præter modum grandi laborabat adeo, ut destituta esset à medicis, sensibusque orbata, atque animam brevi actura videretur. Verùm modica aqua* S. Rosaliæ *ori ipsius fuit imposita, ac tumori pestilenti admota: atque ita sequente mane prorsus erat sanata.* *Mulieres eodem ferè modo*

45 *Hieronyma Gattusa, quæ antè sanata per* S. Rosaliam, *ut dictum est num.* 189, *occasionem præbuerat sacrum corpus quærendi, cùm ex charitate se addixisset servitio infirmorum in valetudinario, contagio afflata fuit, sed ope ejusdem Sanctæ sanata.* *sanatæ.*

46 *Post relatas sanationes eorum, qui non nisi ex charitate, quantùm scitur, peste laborantibus servire voluerant, Cascinus nonnulla profert exempla, quibus patet, ne illos quidem sanctæ* Rosaliæ *beneficiis privatos fuisse, qui culpâ suâ tali servitio erant applicati, aut lucri solius intentione serviebant. Hieronymus Canina damnatus erat ad serviendum peste infectis in valetudinario; ibi tam gravi pestilentiæ malo fuit correptus, ut & sensuum usu privatus & à medicis esset derelictus. Verùm acceptâ modicâ* S. Rosaliæ *aquâ, intra horas viginti quatuor convaluit, & sanus surrexit.* *Aliæ pestis*

47 *Josephus Græco, febri item & peste ibidem laborans, eâdem aquâ sanatus est.* *sanationes*

48 *Petrus Pennizza, serviens ibidem ut mercenarius, febri ac peste in multis partibus corporis se manifestante ad extrema deductus est, ac sanctissimis Sacramentis ad mortem præparatus. Verùm saluti fuit aqua* S. Rosaliæ, *ex qua* *in publico*

Fondo librario antico dei Gesuiti italiani
www.fondolibrarioantico.it

nonnihil bibit, & quidpiam locis affectis admotum est. Evanuerunt subitò pestilentes tumores uno excepto, qui cum modico dolore quasi pro signo erat relictus; atque hic brevi quoque sine alio medicamento fuit sanatus.

valetudinario.

49 *Dominicus di Messina ad valetudinarium deportatus fuerat infirmus; ibique sanatus aliis laborantibus cœperat servire. Deinde majori cum periculo pestem contraxit, eâque sic laboravit, ut desperatus esset à medicis. Verùm datâ eidem aquâ* S. Rosaliæ, *febris confestim cessavit, ac die sequente è lecto surrexit.*

Chirurgus à peste servatus:

50 *Hisce subdit Cascinus, multos quoque servatos fuisse in manifestis pestilentiæ periculis, ex quibus unum dumtaxat allegat pro specimine. Vincentius Daidone chirurgus nullum aliud contra pestilentiæ pericula subsidium voluit, nisi lapillum ex sepulcro* S. Rosaliæ, *quem ori imponebat, & sic magno animo fiduciâque de Sancta ad infectos accedebat. Dentem quoque postea impetravit, atque hisce præsidiis numquam contagio afflatus est, etiamsi ex aliis facilè triginta obiissent, partim medici partim chirurgi, teste Cascino.*

quidam sanati in confirmationem reliquiarum:

51 *Postea nonnulla beneficia refert laudatus auctor, quæ per reliquias* S. Rosaliæ *impetrata fuêre, addita protestatione, Si veræ ipsius essent reliquiæ. Duo jam ex iis dedi cum Salerno. Sequens verò apud Cascinum, ubi nonagesimum est, sic refertur. D. Josephus Ricupri sacerdos laborabat tumore in gutture, cui applicuit particulam memoratorum ossium. Porrò non solùm petiit, ut sanaretur, si hoc os esset* S. Rosaliæ; *sed ausus est adjungere; se id non creditum, nisi sanaretur: ac momento evasit sanus.*

52 *Hæ reliquiæ, quibus eam gratiam obti-*

nuerat

Fondo librario antico dei Gesuiti italiani
www.fondolibrarioantico.it

nuerat laudatus ſacerdos, mutuò ei datæ erant varia alia
à Joanne Baptiſta di Gregorio, qui earum uſu beneficia
varias à Deo obtinuerat gratias. Primò ipſe ali- per reli-
quando ſic fuerat cordis dolore preſſus cum vo- quias,
mitu, capitis dolore, & peſtilentiæ ſignis, ut ſe moriturum crederet. Verùm admoto ſupra cor ſuum ſacro illo pignore, momento relevatus fuit & ſanus. Secundò ex duabus filiabus ipſius, Victoria & Vincentia, febri laborantibus cum indiciis peſtilentiæ, prior ſubitò convaluit tactu ejuſdem oſſis ac potu aquæ ejuſdem; altera verò potu aquæ S. Roſaliæ, *poſitoque ſupra partem affectam goſſypio, quod prædictas attigerat reliquias. Tertiò Antonia, filiola ipſius triennis, ludebat in platea, cùm equus infrenatus pleno curſu ſic in puellulam videbatur deferendus, ut ipſa nequaquam evadere poſſet periculum. Verùm matre* S. Roſaliam *invocante, furioſus ille equus ſubitò ſtetit, mirantibus omnibus. Evidentius eſt beneficium, quod de eadem puellula ſequitur, & non diu pòſt contigit. Labebatur puella è ſcala viginti graduum, ita ut videretur caput eidem comminuendum. At jam didicerat puella* S. Roſaliam *invocare, & ſic evaſit illæſa.*

53 *Hiſce duo alia ob ſimilitudinem jungit* aut ſolam
auctor, ſed quæ citiùs facta teſtatur. Infans expoſitus erat equo curſim accedenti, quando mater ipſius invocavit S. Roſaliam *tanta felicitate, ut equus ille ante ipſum infantem conſiſteret, quamvis ab altero item accurrente truderetur.*

54 *Franciſcus Daidone, filiolus novennis Vin-* invocatio-
centii Daidone chirurgi ante laudati, labebatur nem
è ſcala, non per gradus devolvendo, ſed à latere, ita ut ob altitudinem ſcalæ evidens eſſet mortis periculum. Sed qui cadentem videbant, S. Roſaliæ *opem implorârunt, atque invenerunt*

Fondo librario antico dei Gesuiti italiani
www.fondolibrarioantico.it

puerum ſtantem in terra & ſalvum, modicè tamen læſum à ferro, quod è ſcala in ipſum deciderat. Porrò teſtatus eſt infans, quòd ſentiret inter cadendum, ſe ſub axillis ab aliquo ſuſtentari, ac leviter in terram deponi.

S. Roſaliæ à diverſis obtenta.

Duo alii ejuſdem cognominis Daidone, ambo febri, vomitu, glandibuſque peſtilentibus ad extremum vitæ periculum adducti, fuêre ſanati ſola applicatione lapidis ſepulcralis S. Roſaliæ *eodem die* xv *Julii, unus ſpatio viginti quatuor horarum, alter brevi tempore.*

55 *Caput, in quo hæc omnia narravit, Caſcinus concludit alio beneficio, ex quo ortum eſt contentionis aliquid, quod vertit in laudem Sanctæ. Hieronymam di Aragona, infantem infirmam, inſpexerant medici atque ex glandibus peſtilentibus pronuntiaverant peſte infectam. Hac de cauſa toti domui, in qua habitabant viginti perſonæ, communi hominum commercio erat interdictum. Sequenti die domûs incolæ contenderunt, ſibi injuſtè aliorum commercio interdictum eſſe, ideoque miſſus eſt primarius urbis medicus ad judicandum de illa lite, uno ex prioribus medicis comitante. Adducta eſt infans, nec ullum in ea deprehenſum eſt peſtis indicium, ſtupente medico, qui ſigna peſtilentiæ in illa pridie agnoverat. Hinc creſcente domeſticorum contentione contra medicum, hujuſque ſtupore, anceps hærebat medicus primarius, quando mulier aliqua ex interiore domûs parte exclamavit:* Dicite, dicite pro amore Dei, & ad laudem Sanctæ, infantem eſſe ſanatam oleo ipſius lampadis. *Ad quam vocem ceſſavit contentio cum gloria* S. Roſaliæ.

CA-

Fondo librario antico dei Gesuiti italiani
www.fondolibrarioantico.it

CAPUT III.

Alia miracula & beneficia, relata à Cascino cap. 15 in confirmationem reliquiarum S. Rosaliæ.

Perceptus à multis suavis odor reliquiarum,

Cascinus lib. 1 cap. 15 mirabilia & beneficia narrat non pauca, quibus veritas reliquiarum S. Rosaliæ, *jam antè aliis rationibus probata, etiam confirmatur. Cùm autem in hisce prolixior sit, quàm in ceteris, ea compendio huc ita transferam, ut tamen nulla alicujus momenti adjuncta omittere decreverim. Primum signum, seu liberationem Siciliæ à peste, quia abundè relata est, breviter solùm perstringit. Deinde de suavi reliquiarum odore à multis percepto, de quo subinde jam facta est mentio, memorat sequentia. Primò asserit suavem illum odorem perceptum fuisse ab initio inventionis, sed solùm à quibusdam, & numquam ab omnibus; seque in diuturna reliquiarum recognitione sæpè audivisse, odorem illum laudari à multis; at semper ingenuè confessum esse, à se non percipi. Secundò testatur, se tandem, cùm frangeret lapidem, cui aliquod os erat insertum, nihilque de reliquiarum odore cogitaret, improvisò tantâ suavis incognitique odoris fragrantiâ fuisse perfusum, ut odorem illum nulla odoris terreni similitudine explicare posset. Cùm autem ad istum odorem*

Fondo librario antico dei Gesuiti italiani
www.fondolibrarioantico.it

odorem invitaret ſocios, à nullo tunc fuit perceptus, licèt illi aliis vicibus dictitâſſent ſe ſuavem percipere odoris fragrantiam. Idem ſibi ſecunda vice accidiſſe teſtatur, & numquam poſtea.

quæ aquam, cui erant impoſitæ, etiam fecerunt odoriferam.

57 *Tertiò Eraſmus Salato, unus è doctoribus medicinæ, qui ad recognitionem reliquiarum fuerunt adhibiti, particulam oſſis, cui nonnihil terræ adhærebat, ſecum domum portavit, atque aquæ impoſuit. Hoc facto, aqua iſta concepit odorem quaſi aquæ roſaceæ, qui à multis fuit perceptus: eaque de cauſa aqua iſta diligenter fuit ſervata. Addit auctor, idem tam multis aliis contigiſſe, ut nimis prolixum eſſet, ſingula referre. Quartò cùm conſtet aquam roſaceam mutari nonnihil odore & colore, quando affunditur aqua pura; aliqui reverenter experiri voluerunt, an idem contingeret in aqua illa, quæ tantam odoris ſuavitatem ex impoſitis* S. Roſaliæ *reliquiis contraxerat. Quare experimentum iſtud bis ſumptum eſt, præſentibus multis, ſemel in domo dominæ Vincentiæ Luccheſe, probatæ virtutis matronæ, atque iterum in collegio Societatis Jeſu. Sumpta eſt aqua roſacea, eique affuſa eſt aqua pura: mox color aquæ roſaceæ mutatus eſt & odor imminutus. Allata ſimiliter eſt aqua, cui odor ex impoſitis Sanctæ reliquiis inhæſerat; eique eodem modo aqua pura eſt affuſa. Verùm color hujus aquæ mutatus non eſt; odor verò adeo auctus, ut ab omnibus non ſine ſtupore jucundo perciperetur magis quàm antè. Audierat hæc P. Franciſcus Sparacino, nonnullis reliquiarum particulis donatus, ac ſimile experimentum capere voluit Calatagironi in collegio Societatis Jeſu. Vaſi impoſuit lapidis ſepulcri* S. Roſaliæ *fruſtulum, quantum eſt granum milii; eique infudit aquam copioſam. Mox aqua illa facta eſt odo-*

rifera

Fondo librario antico dei Gesuiti italiani
www.fondolibrarioantico.it

rifera instar rosaceæ. Evacuato deinde vase, iterum & tertiò exiguæ isti particulæ affusa est aqua pura, quæ toties contraxit odorem rosaceum, præsentibus multis Societatis Jesu Patribus & stupentibus de miraculo.

Brachii dolor tali aqua subitò sublatus :

58 Porrò dubitari nequit, quin hæc occasionem dederint bibendi aquam, cui vel reliquiæ vel lapis sepulcri S. Rosaliæ fuerat impositus, uti felicissimè contra morbos quoslibet factum, multis exemplis jam didicimus. Inter primos fuit P. Josephus Agostini Societatis Jesu, & socius Cascini in recognitione reliquiarum. Laborabat hic à mensibus tredecim gravi dolore dexteri humeri, isque tantùm accreverat, ut difficulter divina Mysteria peragere posset, & minùs etiam quietem capere. Itaque sacras S. Rosaliæ reliquias aquæ imposuit, eamque bibit, brevi prece præmissa. Vix tantum interfuit spatium, quo pota aqua ad stomachum pervenire posset, cùm sentit quasi manu aliena gravitatem humeri sui ac dolorem auferri; subitoque vibrans brachium ac cubiculo exiens, aliis Patribus obtentam gratiam communicare festinavit.

reliquiæ ab infante mirabiliter honoratæ,

59 Mirabile est, quod sequitur apud Cascinum, ubi refertur hoc sensu, sed multo prolixiùs. Vincentius Barbera, architectus civitatis Panormitanæ & pictor, particulam habebat reliquiarum S. Rosaliæ, sed eam absconditam servabat, donec lis de approbatione esset decisa. Die XV Februarii audivit approbationem esse decretam, etsi necdum esset promulgata. Mirè lætatus hoc nuntio, statim eâdem vesperâ cum reliquiis accedit aliquos Patres è Societate Jesu, qui alias Sanctæ reliquias viderant, ut earum auditâ similitudine se magis securum redderet. Reversus domum, rem communicat uxori, quæ hortatur,

Fondo librario antico dei Gesuiti italiani
www.fondolibrarioantico.it

tatur, ut simul reliquias illas venerentur. Cùm autem chartam, quâ involutas tenebat reliquias, domesticis omnibus vellet ostendere, infans ipsius Franciscus, octodecim menses natus, quem amita vel matertera gestabat in brachio, vi cœpit se gestantis brachio evolvere, evolutusque se primus in genua provolvit, manu quoque significans, ut idem facerent alii; deinde verò expedite pronuntiat, sancta Rosalia, easdemque voces alacritate magna quater repetit, licet antea necdum voces ullas proferre soleret, nisi fortè Mamma & Tata: demum tot gestibus instabat, ut reliquiæ sibi traderentur, ut pater eas in manus daret infantulo, qui eas primus omnium reverenter exosculatus est. Hæc omnium domesticorum testimonio firmata fuisse, testatur Cascinus.

item ab alia puella, quæ simul sanatur.

60 Huic simillimum est, quod subjungit, quódque eodem fere tempore factum testatur. Puellula tredecim mensium ægrotabat. Hujus pater acceperat particulam reliquiarum S. Rosaliæ, quâ infantem tacturus accedebat. Infans verò nihil edocta, viso patre, pronuntiat, S. Rosalia, in lecto se elevans, ac subitò sanatur.

Varia beneficia

61 Alterius generis est, quod deinde prolixa narratione exponit Cascinus, quodque brevi compendio huc transfero. Franciscus Morillo Societatis Jesu ex villa quadam redibat Panormum per mare, quando ventus subitò factus est contrarius & tam vehemens, ut mare præter modum intumesceret, atque apertum esset naufragii periculum. Timorem augebat nox obscura, quódque cymba amissa esset, dum eam attrahere conabantur, ut in terram evaderent. Quapropter opem S. Rosaliæ, quam pia prece salutaverant, dum montem Peregrinum præternavigabant, implorare cœperunt, & mox prope navem appa-

Fondo librario antico dei Gesuiti italiani
www.fondolibrarioantico.it

æpparuit cymba, nec tamen ea vice apprehendi potuit, quòd fluctu vehemente rursum dejiceretur ex oculis. Cùm mœsti essent nautæ, hac spe frustrati, cúmque cymbam per tenebras quærere non possent; hortante Francisco Morillo, qui S. Rosaliæ *reliquias secum habebat, ad iteratas preces convertuntur, nec frustra. Quippe cymbam viderunt prope navem, eamque invenerunt illæsam in tanta tempestate: nec mora, in cymbam ingressi, remisque adnixi, tam cymbam quàm navim, quam ei alligaverant, feliciter ad terram perduxerunt prope montem Peregrinum.*

navigantibus

62 *Huic beneficio alia quædam seriùs facta subduntur ob similitudinem. Lembus in mari Siculo impetebatur à navi inimica tam propinqua, ut nec fugere posset nec resistere. Qui lembo vehebantur, ubi agnoscebant periculum, vota fecerunt* S. Rosaliæ, *nec frustra, quantùm colligitur ab eventu. Dum enim rectores navis inimicæ vela vertere laborabant ad lembum meliùs apprehendendum, ita se implicârunt, ut ille interim se longè subduxerit, & feliciter ad terram pervenerit.*

præstita.

63 *Præterea non pauca beneficia navigantibus* à S. Rosalia *fuisse præstita, colligitur è multitudine tabellarum votivarum, quibus ecclesia Sanctæ ejusque spelunca in monte Peregrino jam olim abundabat. Ex his unum narratur hoc modo. Quatuor Patres Societatis Jesu è regno Neapolitano vela faciebant in Æthiopiam: atque inter hos erat P. Josephus Pomo, cui nonnullas* S. Rosaliæ *reliquias dederat Cascinus. Horum navis, bis acri tempestate jactata fuit & periclitata; primùm in sinu Joiæ *, qui est in ora Calabriæ ulterioris; deinde prope insulam Capream *, non longè à Neapoli. Utraque tamen vice*

* Gioia

* Capri

Fondo librario antico dei Gesuiti italiani
www.fondolibrarioantico.it

vice feliciter evaſerunt, & ſalutem ſuam attribuerunt S. Roſaliæ. *Nam in prima tempeſtate P. Joſephus Pomo thecam, in qua erant Sanctæ reliquiæ, funi alligatam immiſit mari exiguo ſolùm tempore, & mox mari tranquillitas rediit: atque eodem ferè modo tempeſtas quievit altera vice prope Neapolim.*

Hernia

64 *Pergit deinde auctor ad alia beneficia, quorum hoc eſt primum. Quiſpiam, cujus nomen non indicatur, viginti annis hernia laboraverat inſanabili. Hic conceptâ fiduciâ de* S. Roſalia, *cujus miracula audierat, pedes adire voluit montem Peregrinum; ſed in media via ſubſiſtere coactus eſt, quòd vires deficerent. Cùm autem triſtis ſederet, & non ſociis modò, ſed etiam* S. Roſaliæ *ſe excuſaret, quòd iter non poſſet perficere; animatum ſe ſenſit ad iter proſequendum, moxque ſe ſanum deprehendens, mirantibus ſociis, reliquum itineris currendo peregit: humillimaſque Sanctæ agens gratias, ferreum ligamen, quo uti coactus fuerat, lætus depoſuit in monte Peregrino. Factum id eſt poſt primam expoſitionem reliquiarum* S. Roſaliæ *die* IX *Aprilis.*

quorumdam

65 *Eodem malo novem annis vexatus fuerat Fr. Ludovicus à S. Michaële, reformati Ordinis S. Auguſtini, quando* XXII *Novembris nudis pedibus ad montem Peregrinum ivit, ſicut voverat. Poſtquam ſummo labore eò perveuerat, gratias egit* S. Roſaliæ *de itinere perfecto, novam ſimul flagitans gratiam: & mox ſe malo ſuo liberatum ſenſit.*

ſanata:

66 *D. Antonius Francione ſacerdos ſimili malo per annos quindecim laboraverat, quando ſpeluncam* S. Roſaliæ *inviſere voluit, ſperans ibidem ſe ſanandum. Verùm ſine ſanatione obten-*

ta

Fondo librario antico dei Gesuiti italiani
www.fondolibrarioantico.it

ta rediit; neque tamen de illa obtinenda desperavit: sed ad alia pietatis exercitia conversus, ligamen, quo semper contra malum se munierat, rumpi sensit: auctaque hinc spe, Missæ sacrificium obtulit, votisque quibusdam nuncupatis, se ita reperit liberum, ut nullo egeret ligamine.

alia

67 *Honophrius Buonarota laboraverat diu fistulâ inveteratâ sub costis, dixeruntque medici graviùs affligendum infirmum, si illa consolidaretur. Evenit, ut dixerant: clausâ fistulâ, infirmi latera, pectus, aliaque corporis partes tam malè affectæ sunt, ut de vita ipsius desperaretur. Cùm autem speraret, se sanandum patrocinio* S. Rosaliæ, *in sedili portatus est ad speluncam: ibique Sanctam piè cœpit invocare. Paulo pòst somno correptus obdormivit; ac sanus deinde evigilavit: nam sponte rursum aperta est fistula, per quam mali humores se exonerârunt, & sic recreatus ac fortis, gratias Sanctæ egit, sanusque & alacer domum rediit.*

corporis mala

68 *D. Philippus Salonia gravi capitis inflammatione visum prorsus amiserat, & jam quinque mensibus, adhibita nequidquam arte medicorum, usu oculorum carebat. Invocatâ frequenter* S. Rosaliâ, *de cujus ope fidebat, tandem duci voluit ad speluncam montis Peregrini, eóque pedes pervenit ductoris subsidio. Diu ibidem oravit, ac sequenti etiam die sacra Communione refectus est. Verùm, non impetrato visu, domum repetiit, se divinæ providentiæ totum permittens; non tamen sine spe visum recuperandi. Cùm autem esset in reditu, pergens semper orare, exclamavit, se, quantùm existimaret, videre, & quidem videre* S. Rosaliam: *idem paulo pòst rursum accidit, audiente ductore, quid diceret, sed nihil vidente. Incertum tamen ipsi*

Fondo librario antico dei Gesuiti italiani
www.fondolibrarioantico.it

erat, an hæc ab imaginatione processissent; an verò etiam oculis corporeis Sanctam ad momentum vidisset. Attamen spes hisce augebatur, pergebatque per viam orationi instare, donec jam tertiò Sancta ipsi appareret, quod factum, quando orationem de ipsa recitabat. Majus hac vice lumen vidit, atque oculis apertis, ita ut non ferens tantam lucem, humi laberetur instar mortui, atque ita jaceret per mediam horam, mirante socio, qui nihil videbat, ac frustra ipsum excitante. Surrexit tandem apertis oculis, & omnia rectè cernens. Testatus etiam est se in lapsu illo vidisse S. Rosaliam, *ac longè clariùs quàm duabus prioribus vicibus, tanquam fulgur ante se coruscantem, ac vocem audivisse dicentis:* Redi ad speluncam. *Qua de causa statim reversus est sine auxilio ductoris, utpote jam clarè videns, ut Sanctæ gratias ageret in spelunca, ubi eodem die cum Eremitis vicini monasterii hymnum* Te Deum *decantavit, ac postridie sacrosanctum Missæ sacrificium obtulit, mirantibus omnibus ac Deum laudantibus, qui eum duobus diebus præcedentibus cæcum ibidem viderant.*

ablata.

69 *Fr. Placidus à sanctissimo Sacramento, Augustinianus excalceatus in conventu S. Nicolai Tolentini, ita laborabat, ut nec alterum brachium movere posset nec collum, atque uno oculo prorsus esset captus & altero parùm cerneret. Cùm autem pia per conventum institueretur supplicatio cum reliquiis* S. Rosaliæ, *dum hæ ante cubiculum ipsius erant, humi se projecit misericordiam implorans, ac mox de terra surrexit perfectè sanatus.*

CA-

Fondo librario antico dei Gesuiti italiani
www.fondolibrarioantico.it

CAPUT IV.

Alia beneficia & miracula, à Cascino relata cap. 16.

Cascinus cap. 16 narranda suscepit beneficia cujuslibet generis, omissis ferè omnibus sanationibus à peste, ex quibus se duo tantùm hîc exponere asserit, quia reliquis magis sunt insignia ob adjunctam apparitionem. Primum est de muliere, quæ septemdecim diebus peste laboraverat, quæque morti tam videbatur propinqua, ut jam mandatum esset, ut carrus veniret mane ad corpus ipsius avehendum ad sepulturam. Venit statuto tempore carrus, sed mulier sana exierat lecto: narrabatque se nihil sumpsisse, nisi parùm aquæ, terræ & lapidis sepulcri S. Rosaliæ: *Sanctam verò noctu sibi apparuisse, factoque supra se crucis signo, sanitatem momento reddidisse.* *Duæ mulieres peste laborantes*

71 *Alia gravi quoque laborans pestilentia, noctu vidit formam beatissimæ Virginis Matris Dei, ac cum ea aliam Dominam admodùm speciosam* (ita nominabat S. Rosaliam, *inquit Cascinus.*) *Hæc infirmæ appropinquabat. At ea clamabat, ut abscederet, aut saltem aceto se lavaret, nimirum ne peste afflaretur. Respondebat illa, nullum esse periculum, & ne ipsam quidem morituram. Tum propriis manibus tetigit quinque corporis loca peste infecta, eademque lavit: aquamque infirmæ bibendam obtulit, dicens* *ab apparente Rosalia sanatæ:*

Fondo librario antico dei Gesuiti italiani
www.fondolibrarioantico.it

cens sic sanandam, quemadmodum revera contigit, Sancta eidem rursum apparente, eamque juvante. Ab hisce ita enarratis ad alia progreditur laudatus auctor.

multi

72 *Josephus li Moli filiolam habebat quadrimam, Annam nomine, filium verò duodennem Matthæum. Illa febri laborabat acutissimâ, filio gravis dentium dolor nullam concedebat quietem. Pater pro medicina utrique applicuit aquam* S. Rosaliæ *sæpissimè jam memoratam, quâ filiola intra tempus matutinum convaluit, & filii dolor momento fuit abactus.*

à morbis

73 *Gratia Casale calculo tam graviter affligebatur, ut morituram se crederet. Applicuit lateri dextro reliquias* S. Rosaliæ *; & dolor mox cessavit : ac paulo pòst lapillum ejecit notabilis magnitudinis. Similis gratia obtigit P. Francisco Guidara Societatis Jesu, qui antea fuerat medicus. Hic etiam calculorum dolore graviter cruciabatur, quando adhibitis frustra medicinis, reliquias* S. Rosaliæ *sibi applicuit. Intra spatium, quo psalmus* Miserere *bis posset recitari, cessavit dolor : deinde post mediam horam aut paulo amplius calculum effudit bene magnum, quem minores secuti sunt postridie.*

variis

74 *Vincentia, uxor doctoris Pompilii di Anastasio, osficulum per guttur eò usque dimiserat, ut inhærente osficulo suffocanda videretur. Tanto expósita periculo, ac memor* S. Rosaliæ, *mox conabatur dicere,* S. Rosalia, adjuva me, *sed voces formare non satis poterat ob difficultatem respirationis. At recordata, se aliquid secum habere de lapide sepulcri* S. Rosaliæ *; illud mox profert, ac gutturi admovet, Sanctam simul mente invocans. Mirabilis sanè gratia ! simulac frustulum istud lapidis guttur attigit, osficulum,*

Fondo librario antico dei Gesuiti italiani
www.fondolibrarioantico.it

ſiculum, quo ſuffocabatur, per os ipſius exſilit ad ſpatium trium palmorum, repertumque eſt tinctum ſanguine, quo præſtantia beneficii clariùs appareret.

75 *Hujus filiæ Nymphæ, quæ nupta erat doctori Fabritio Scarfelotti è San Baſilio, non minor collata fuit gratia. Hæc acuta febri, per decem dies noctesque continuata, ad extrema erat deducta, nec confiteri poterat ob perpetua deliria. Aderat confeſſarius è Societate Jeſu, ſed ne per ſigna quidem impetrare poterat tantum, ut abſolutionem auderet impertire, quòd non loquelâ modò, ſed ſenſu quoque eſſet orbata. Qua de cauſa ad preces, & præcipuè ad patrocinium* S. Roſaliæ *confugerunt præſentes: ac primò nonnihil aquæ ſæpè dictæ ori infirmæ per vim aperto infuderunt; ac deinde Sanctæ reliquias eidem admoverunt. Nihil tamen eo die videbantur proficere, niſi quòd infirma os aperuerit ac ſemel iterumque dixerit,* Sancta Rosalia, *quibus vocibus in ſpem erecti ſunt præſentes. Tota nocte ſequente in tali manſit ſtatu, ut quinque medici, qui infirmæ aſſiſtebant, deinde teſtati ſint, ſe cogitâſſe non ſupervicturam ultra horam unam. Inter illos proprius ipſius frater, qui numquam aberat, affirmavit, ſe decem facilè ſigna lethalia in ſorore ſua deprehendiſſe. Verùm quando aurora ſequentis diei aderat, & illuceſcebat, audita eſt alta voce matrem alioſque vocare domeſticos, quibus dixit:* Sum ſana per gratiam S. Roſaliæ. *Deinde ſubjunxit:* Non auditis muſicam? Audite, audite angelos. *Non credidit ſanam mater, quia verba illa minùs expeditè proferebat; ſed delirantem haud dubiè exiſtimavit. Cùm tamen & confeſſarium deſideraret; ille vocatus citò adfuit, & meliùs loquentem, ac rectè* & mortiferis

confi-

Fondo librario antico dei Gesuiti italiani
www.fondolibrarioantico.it

confitentem invenit. Hisce erectus in spem maritus quædam Missæ sacrificia curavit offerenda ; uxoremque oleo lampadis S. Rosaliæ *ungendam. Hac unctione tam citò convaluit infirma, ut cibum sumpserit, & sine alio remedio fuerit sana. Tam subita visa est Cascino hæc sanatio, ut* quasi momento factam *asserat, præsertim quia tam gravis erat infirmitas, ut medici asseruerint sanari non potuisse sine miraculo. Nam hæc ratio evincit, claro ac evidenti miraculo sanatam esse, & subitò etiam convaluisse ; nec tamen sanatio momento est peracta, atque ea de causa dixit,* quasi momento. *Ceterùm Nympha post sanationem suam varia minutè narravit de habitu & forma pulcherrima* S. Rosaliæ *sibi apparentis, de verbis ipsius, dicentis, suas esse eas reliquias, ac de musica angelorum audita, quæ auctor perstrinxit breviter.*

sanati,

76 *Vincentia di Maggio morti item vicina erat, nec vitam desiderabat longiorem. At jubenti confessario, ut sanationem suam rogaret, obedivit, & ad* S. Rosaliam *confugit. Apparuit ei Sancta habitu eremitico, & ægrotam momento sanavit. Hæc autem tanto simul spiritûs fervore donata fuit, ut Sanctam imitatura votum virginitatis nuncupaverit, & capillos abscissos ad speluncam ipsius miserit, ubi multa similia appensa testatur Cascinus.*

uti & infans,

77 *Infans, sexdecim dies natus, cùm infirmus per dies quatuor à lacte prorsus abstinuisset, defunctus est, certè ut credidit, & asseruit Cascinus. Verùm pater, natione Hispanus, imaginem* S. Rosaliæ *supra mortuum infantem posuit, tantaque fide oravit, ut infans oculos aperuerit, ac se moverit ; moxque sanus lac maternum sugere cœperit.*

78 *Puel-*

Fondo librario antico dei Gesuiti italiani
www.fondolibrarioantico.it

78 *Puellula quoque in vico Hiſpanorum in fontem valde profundum deciderat, diuque ibidem manſerat immerſa: nam quæſita erat per totum vicum, priuſquam ſciretur ſubmerſa. Cùm non inventa eſſet, & quiſpiam diceret, infantem circa fontem fuiſſe viſam; pertica in fonte quærere cœperunt, ac tandem infantem invenerunt ſubmerſam. Summus erat parentum dolor; at fides non minor: tanto fervore inſtiterunt precibus apud* S. Roſaliam, *ut infantem receperint vivam & valentem.* *& puella, qui credebantur mortui.*

79 *Franciſca Sieri varios* S. Roſaliæ *experta eſt favores. Primò adierat montem Peregrinum, ubi rixa erat tanta, ut quis ſclopo manum admoveret, globum autem per errorem rectà in caput Franciſcæ dirigeret. Illa* S. Roſaliam *ſubitò invocaverat, & ſic illæſa fuit: nam globus plumbeus in velo capitis & in capillis ipſius hæſit, ibique viſus à multis. Secundò ægrotans inviſit corpus Sanctæ in eccleſia Panormitana, ibique levi ſomno correpta convaluit. Hoſce experta favores, de tertio non dubitavit. Apparuit ei* S. Roſalia, *monuitque ut ad mortem poſt triduum obeundam ſe ſacra confeſſione & Communione præpararet. Paruit illa: confeſſa eſt de peccatis, & ſacram Communionem tribus diebus continuis iteravit. Monita rurſum eſt nocte ſequentis diei, uti & nocte tertia. Monitionem quoque illam ſecretò indicavit confeſſario ſuo, & duobus aliis ſacerdotibus magnæ probitatis. Neque decepta eſt: nam levi tacta eſt infirmitate die Sabbati; ac die Lunæ, qui tertius erat, animam Creatori ſuo reddidit.* *Sancta cuidam mortem ſuam triduo antè revelat;*

80 *Mirabile eſt, quod ſequitur, & præcedenti eatenus ſimile, quòd felicem mortem* S. Roſalia *clienti ſuæ prænuntiaverit. Antonia Mirendina,* *aliam ad moriendum ſuaviter invitat.*

Fondo librario antico dei Gesuiti italiani
www.fondolibrarioantico.it

rendina, piissima septemdecim annorum puella, diuturno morbo ad extrema erat deducta. Cùm autem ut mortua aliquamdiu jacuisset, & ut mortua à matre aliisque præsentibus plangeretur, tamquam è somno evigilans, matri dixit: Mater, cur plangitis? Mortua non eram, sed suavissimè dormiebam: O quàm magna vidi! *Cùm verò mater rogaret, ut ea sibi diceret, diu noluit: sed voluit Cardinalem archiepiscopum advocari, ut ipsi ea referret. At, non audente matre Cardinalem accersere, ita inter ipsas convenit, ut vocaretur confessarius, qui omnia deinde Cardinali diceret. Verùm, non invento confessario, rursum institit mater, ut sibi visa referret. Cui tandem filia dixit, à* S. Rosalia *gratiam sibi factam moriendi: nam velle Sanctam, ut ipsa secum esset in supplicatione. Hæc ter ab ipsa fuisse repetita, non voce puellæ moribundæ, sed virili & forti, mandâsseque ut Cardinali dicerentur, testati sunt præsentes. Deinde post quadrantem & medium horæ, composito corpore clausisque oculis suaviter exspiravit.*

Nonnulli

81 *Post hæc Cascinus refert beneficia nonnulla, impetrata ab iis, qui laborabant ad honorem Sanctæ, quando instituenda erat ac quando instituta est celebris illa supplicatio, quâ corpus approbatum prima vice per urbem fuit portatum. Stabat aliquis, cujus nomen non dicitur, in scalis excelsis ad parietem quemdam exornandum, quando rheda transiens scalas evertit, hominemque ita dejecit, ut conterendus videretur: nihilominus tam erat illæsus, ut laborem mox resumere potuerit. Alia rhedæ mulierem ita ad parietem pressit, ut præsentes contritam crederent; sed intactam repererunt. Equus marchionis della Rocca ita per rhedam contusus fuit,*

ut

Fondo librario antico dei Gesuiti italiani
www.fondolibrarioantico.it

ut ipſe ex equo præcipitaretur : equus tamen & eques fuêre illæſi. Hiſce meritò addit , mirandum eſſe , in tanta hominum , equorum & rhedarum per plateas commeantium multitudine , quanta fuit eo tempore , nullum accidiſſe infortunium.

in gravibus periculis

82 *Duo alio tempore facta his jungit ob ſimilitudinem. Dominus Joannes de Torres cum militum cohorte accedebat , ut excubias mutaret ante palatium regium , in armis ſtante cohorte alia , quæ de ſtatione decedebat , quando equus , quo vehebatur , ſubitò exterritus in lanceam centurionis Noëra , quam protenſam tenebat ac in terra firmatam , ſic invehit dominum ſuum , ut hic equo decideret. Tranſivit lancea thoracem ipſumque induſium , corpus tamen prorſus erat illæſum : quod* S. Roſaliæ *favori attribuit , quia illam ſubitò invocârat.*

illæſi.

83 *Clarius miraculum eſt , quod ſequitur. Vir probus equo vehebatur cum uxore retrò ſedente , & cum filio , quem brachio tenebat. Cùm autem tranſiret per viam anguſtam montis Gebel Ros juxta præcipitium , equus improviſò ſic exſiliit , ut mulier decideret , ac vir ipſe cogeretur infantem dimittere , atque equo exſilire. Mox equus in præcipitio conſtitit , & omnes tres inventi ſunt ſine ulla læſione : nam* S. Roſaliam *equo ſe dejiciens piè invocârat.*

Maleficia ablata ,

84 *Subjungit Caſcinus quædam beneficia energumenis præſtita , quorum hoc eſt primum. Mulier Hiſpana , D. Maria Figueroa de Torres , magico maleficio credebatur affecta. Quando adhibebantur exorciſmi ſacri , tam malè habebat , acſi moritura eſſet , quòd ad vomitum urgeretur , nec tamen vomere poſſet. Præſens aliquando fuit mox memoratus dominus Joannes de Torres , qui*

Fondo librario antico dei Gesuiti italiani
www.fondolibrarioantico.it

particulam habebat ossis S. Rosaliæ. *Hanc ille particulam aquæ imposuit, & nonnihil ex ea bibere mulierem jussit. Potâ aquâ, mox evomere cœpit massas quasdam capillorum. Ejusdem aquæ potationem repetiit quatuor sequentibus diebus, ac semper aliquid simile evomuit, adjunctis etiam quandoque aciculis, donec perfectè sit sanata. Hæc coram multis testibus facta, affirmat auctor. Similem quoque gratiam eodem tempore alteri præstitam testatur, quæ, sumptâ similiter aquâ* S. Rosaliæ, *maleficorum præstigias per vomitum ejecit, ac sanata est.*

ac dæmones

85 *Antonia Leonti à sexdecim annis erat energumena, dixeratque, dum appropinquabat festum* S. Rosaliæ, *se morituram sequenti Sabbato. Qua de causa filius ipsius, susceptis antè sanctissimis Sacramentis, ipsam vehementer reluctantem perduxit ad ecclesiam metropoliticam, nec tamen pertrahere potuit ad sacellum, in quo servatur corpus* S. Rosaliæ, *cui multas dicebat injurias. Verùm ad nomen illius Sanctæ quatuor dæmones, ut creditum est, stationem suam reliquerunt, extinguentes candelam longè positam, quemadmodum se pro signo facturos prædixerant. Quintus demum post cancellos ferreos vehementiùs percussos, quàm fieri posset à femina, similiter egressus est, ac feminam, quæ credebatur à quinque malignis spiritibus obsessa, reliquit liberam.*

expulsi.

86 *In die autem corporis solemniter translati multos fuisse expulsos malignos spiritus, eademque per totam Octavam continuata beneficia, asserit Cascinus. Ex hisce unum refert nominatim, testaturque illud accidisse è regione collegii Societatis Jesu, se multisque Patribus præsentibus, ac coram innumera populi multitudine. Mulier valde*

Fondo librario antico dei Gesuiti italiani
www.fondolibrarioantico.it

valde honorata atque honesta à malignis spiritibus vexata fuerat per annos septemdecim sine remedio. Hæc è regione altaris ante collegium erecti sedebat modestè, omnemque ornatum contemplabatur, donec arca S. Rosaliæ *pervenisset ad initium istius plateæ. Verùm, ubi eò pervenerat, priusquam ibi ullus alius arcam adhuc longè distantem vidisset, subitò arrepta, clamore repentino & saltu in aëra palliumque dejiciens, ac capillos crispans, omnibus notum fecit, sanctam arcam appropinquare, seque inde torqueri. Mox ad stridores & injurias delapsus est dæmon, per os mulieris dicens:* Sta, canis : sta, canis, *idque tanta vi, ut mulier à quinque viris retineri non posset. Verùm non potuit malignus spiritus præsentiam sacrarum reliquiarum exspectare, sed exertâ priùs linguâ præter modum craßâ & nigrâ, ante earum adventum fugit ac mulierem prorsus liberam reliquit. Hoc factum die Lunæ* IX *Junii, sicut ipse spiritus malignus præcedente die Lunæ prædixerat.*

87 *Ab hisce ad mirabiles quasdam infidelium conversiones progreditur. Mahometanus captus à Christianis, diligenter diu hero suo servierat, comparatoque peculio libertatem suam emerat. Verùm, abrupto commercio Panormi ob pestilentiam, non poterat in patriam suam discedere: auditisque miraculis* S. Rosaliæ, *sperabat se per eam à peste fore immunem: atque ea de causa imaginem ipsius sibi comparavit, ac vesperis singulis lampadem ante eam accendit. Quin & speluncam ipsius invisérat, atque alia faciebat ad ipsam honorandam, acsi fuisset Christianus, ut ejus patrocinio in patriam rediret. Grata fuêre Sanctæ prædicta servitia: nam apparuit ipsi in somno, monuitque ut fieret Christianus, dicens* *Mirabiles quædam conversiones*

hanc

Fondo librario antico dei Gesuiti italiani
www.fondolibrarioantico.it

hanc unam esse viam, quâ ad veram patriam, seu ad cælum pervenitur. Attonitus quidem fuit hoc somnio; at non conversus. Porrò ad patriam redire desiderans, jam cum alio Turca item libero ad iter erat paratus, quando Sanctæ reliquias antè invisit, ut de beneficiis gratias ageret, & pro felici itinere oraret. Sequenti nocte iterum apparuit Sancta, ejusque duritiam increpans, percussâ malâ ipsum excitavit. Evigilans itaque & internè motus, vidit cubiculum suum magno lumine illustratum, & in ea Dominam miræ pulchritudinis, quam aliter explicare nesciebat, nisi dicendo: Pulchra, pulchra, pulchra; multùm, multùm, multùm. *Hæc rursum ipsi dicens, ut se faceret Christianum, alioqui morituram, disparuit. Hæc apparitio virum quidem vehementer movit; sed addictum patriæ sectæque suæ non ita penitus permovit, ut non fluctuaret ambiguus. Tertiò demum dormienti visa est sancta Virgo, mortem certam & infernum prædicens, nisi converteretur, tactâque leviter malâ disparuit. Evigilans igitur omnem deposuit dubitationem, ac mane ad pedes Cardinalis se projecit, baptismum flagitavit, eumque post sufficientem institutionem pie suscepit, vivens deinde de vocatione sua lætus ac contentus.*

Maurorum

88 *Maurus Algerii natus, cui nomen erat* Xiniffa, *mancipium erat Gabrielis Mas, & subinde aliquid pauperibus dabat ad honorem S.* Rosaliæ. *Apparuit ipsi Sancta in somno, præcepitque, ut fieret Christianus: quod primò recusavit. At iterum jussus, rogâvit nomen apparentis, auditoque* Rosaliæ *jubentis nomine, dixit se baptismum velle suscipere. Verùm cùm deinde parùm attenderet ad promissionem in somno factam; reversa rursum est Sancta nocte sequente,*

Fondo librario antico dei Gesuiti italiani
www.fondolibrarioantico.it

te, magisque institit, ut baptismum susciperet, atque etiam rogata à Mauro, quo nomine in baptismo vocari deberet, Petri *nomen eum eligere jussit, dexteram ipsius tangens. Quin & crucis signo ipsum in fronte signâsse dicitur, his additis verbis:* In nomine Patris, & Filii, & Spiritus sancti. *Certè Maurus divino hoc somnio ita permotus est, ut post debitam institutionem susceperit baptismum & Petri nomen, cui adjungi desideravit nomen Rosaliæ ad honorem Sanctæ.*

infidelium.

89 *Hisce similis additur conversio, at seriùs peracta. In triremibus Siciliæ diu servierat mancipium infidele, cui jam ætas erat sexaginta annorum. Quo huic modo succurrerit* S. Rosalia, *nescitur: sed Sanctam ei succurrisse, ab eventu colligitur. Nam postquam aliquot diebus febri laboraverat, baptismum flagitavit, &* Rosalinus *vocari voluit ad honorem* S. Rosaliæ. *Cùm ardenter instaret, & morbus ipsius jam esset gravis, baptismus ei mox collatus est, datumque nomen* Rosalinus. *Deinde, vix duabus horis elapsis à prima mentione baptismi, animam feliciter Creatori suo reddidit.*

Animalia etiam sanata:

90 *Deinde advertit Cascinus, in aliorum quoque Sanctorum Vitis legi, animalia ipsorum ope fuisse sanata, & nonnulla exempla similia narrat de* S. Rosalia. *Primò gallinæ quædam, quæ videbantur morituræ, semel iterumque servatæ sunt terrâ sepulcri* S. Rosaliæ. *Secundò catellus unus moribundus, & alter pro mortuo habitus, medicatus est re quapiam ad Sanctam utcumque spectante.*

prodigia alia.

91 *Demum prodigia duo adducit, alterum de vite, quæ recisa fuerat, atque iterum sic coaluit per terram sepulcri, ut uvas eodem anno produxerit. Alterum est de malo aurea, quæ in mona-*

Fondo librario antico dei Gesuiti italiani
www.fondolibrarioantico.it

monaſterio quodam produxerat ramuſculum novorum florum in pervigilio feſtivitatis S. Roſaliæ, *ſeu die* III *Septembris. Cùm autem Superior monaſterii hunc vidiſſet ramuſculum, dixit:* Utinam multi eſſent, conducerent cras ad coronam S. Roſaliæ texendam in ſua feſtivitate. *Annuit Sancta pio deſiderio: nam poſtridie mane tota arbor plena fuit floribus. Hactenus ex Caſcino, cujus mentem fideliter exprimere conatus ſum.*

CAPUT V.

Recentiora quædam beneficia compendio data ex Hiſtoria Mancuſi part. 5.

Puella Coloniæ ſanata,

Mancuſus part. 5 Hiſtoriæ S. Roſaliæ *refert varia Sanctæ beneficia, partim antiqua, partim recentiora. Cùm autem antiqua jam dederim, & nonnulla quoque ex recentioribus occaſione cultûs narraverim, huc ſolùm transferam alia, quæ necdum à me commemorata ſunt, idque faciam tanta brevitate, quanta fieri poterit. Reliquias Sanctæ Coloniam fuiſſe portatas, Sanctæque patrocinium ibidem non inutiliter fuiſſe imploratum tempore peſtis, narravi in Commentario num.* 439. *Porrò unum ex beneficiis ibi obtentis refert Mancuſus* § 7, *citans auctoritatem P. Hermanni Crombach in collectione quadam Ms. Res ita habet. Puella nobilis, Gertrudis*

Fondo librario antico dei Gesuiti italiani
www.fondolibrarioantico.it

dis nomine, heres unica magnarum opum, anno 1636 peſtilentiæ malo tacta, eóque deducta erat, ut extrema ſuſcepiſſet Eccleſiæ Sacramenta. Aderat ei confeſſarius P. Adrianus Horn, rector Colonienſis collegii Societatis Jeſu, cum reliquiis S. Roſaliæ. *Hic ſuaſit, ut votum aliquod nuncuparet in honorem Sanctæ, cujus reliquias ei porrigebat exoſculandas. Vovit illa perpetuam virginitatem ſervare, ſi convaleſceret*; ſubitóque revaluit integris viribus, *inquit laudatus Crombach, addens eam adhuc ſuperfuiſſe ſanam anno 1670, quando ſcribebat.*

mulier moribunda Mazarini,

93 *Laudatus Mancuſus § 8 refert ſanationem moribundæ, factam anno 1680 Mazarini, quod oppidum eſt Siciliæ in valle Netina. Teſtatur autem ſe totum factum habere ex ſcriptura diligenter examinata, juramentoque firmata anno 1711, quando mittenda erat ad curiam epiſcopalem Syracuſanam. Compendium beneficii accipe. Agatha, uxor Petri Maggio, honoratæ conditionis mulier, tum abortu gemini infantis, tum inſcitiâ medentium ad extrema erat perducta, & jam moribunda, quando Alphius Ingala eam inviſit. Hic, ubi deprehenderat nonnihil ſensûs infirmæ ſupereſſe, ſuggeſſit nomen* S. Roſaliæ, *monuitque ut votum aliquod in honorem ipſius nuncuparet. Paruit illa, ac vovit gerere veſtem modeſtam, qualis ibidem uſurpatur ab iis, quæ Sanctæ ſingulari titulo ſunt devotæ. Nuncupato voto, poſt horam loqui cœpit, meliúſque habere, id* S. Roſaliæ *attribuens: ac poſt duos treſve dies è lecto ſana ſurrexit. Deinde prolis amans, promiſit ſe primæ daturam nomen* Roſaliæ *in honorem Sanctæ: nec diu poſt concepit, felicique partu ſuo tempore edidit filiam, cui nomen* Roſaliæ *impoſitum.*

Fondo librario antico dei Gesuiti italiani
www.fondolibrarioantico.it

item alia mulier.

94 *Idem auctor § 9 palatium legati regis Hispaniarum Romæ à sæviente istic pestilentia immune fuisse asserit, patrocinioque Matris Dei Immaculatæ, ac* S. Rosaliæ *istud attribuit. Præterea ibidem asserit, doctori Bartolo Maggio, cùm oraret pro salute uxoris suæ Vincentiæ periculosè ægrotantis, visam fuisse Matrem Dei, quæ ad preces* S. Rosaliæ *vitam reddebat uxori ipsius, quæ revera citò convaluit: conjuges autem in gratiarum actionem mutuo consensu ab usu conjugii deinde abstinuisse. Pro utroque facto laudat Mongitorium in Opusculo, cui titulus:* Panormus Mariæ devota. *Similia haberi possunt pro beneficiis ab iis, qui gaudent tale quid sibi obtigisse, & meritò se gratos exhibent. Verùm recenseri debent inter minùs clara minúsque certa. Quæ verò refert § 10, non lubet huc transferre, quia non satis certa videntur, & modo utcumque diverso referuntur à Tornamira in Idea conjecturali pag. 156.*

Maurorum

95 *Mancusus § 11 de conversione cujusdam mancipii Mahometani historiam narrat bene longam, quam compendio huc transfero. Anno 1694 Panormi periculosis stomachi doloribus decumbebat mancipium, cui nomen* Barca. *Sæpè rogatus, ut fieret Christianus, pertinaciter semper renuebat. Accessit P. Hieronymus Natale Societatis Jesu cum reliquiis* S. Rosaliæ, *rogavitque ægrotum, an vellet bibere aquam, quam conseraret cum* S. Rosaliæ *reliquiis. Annuit Barca, qui, licèt Mahometanus, Sanctæ erat devotus. Bibit aquam consecratam: rogatusque, an baptizari vellet, mox consensit. Iterum rogatus, adjecit se* Rosalinum *vocari velle. Brevi interim sanatur, ubi iterum de aqua illa consecrata largiter biberat. Verùm sanatus vacillare cœpit in pro-*

Fondo librario antico dei Gesuiti italiani
www.fondolibrarioantico.it

proposito suo, dissuadentibus conversionem sociis quibusdam perfidis, qui illi aderant. Itaque rursum correptus est pristinis stomachi doloribus: ac sic ad patrocinium S. Rosaliæ *pro salute corporis ferventer recurrit, & revera vomitu atræ bilis nonnihil est recreatus, ita ut somnum caperet. Dormienti apparuit Sancta, atque omnem exemit dubitationem. Multa de hoc somnio divino narrat auctor: at mihi sufficit dicere, eo somnio prorsus esse conversum. Narravit ille ostensum sibi fuisse infernum, deinde purgatorium, ac demum cælum. Hisce verò visis, Sancta disparuit, atque ipse evigilavit perfectè sanatus. Porrò mox instrui voluit, atque in ipso* S. Rosaliæ *festo baptizatus est, ac* Rosalinus *dictus. Piissimè deinde vixisse Rosalinum testatur Mancusus, qui eum novit.*

96 *Subdit auctor* § 12 *aliquot Mahometanos ita conversos, ut eorum conversio adscribatur favori* S. Rosaliæ. *quorumdam conversio*

Primus ab apparente S. Rosalia *dicitur missus ad P. Alphonsum Mugnòs Societatis Jesu, ut ab eo instrueretur & baptizaretur; idque revera factum est. De hac conversione quædam adjuncta me docuit P. Caietanus Noto. Res contigit circa annum* 1685. *Mahometanus ille vocabatur* Mustafà, *ac ætatem habebat sexaginta circitèr annorum, dum conversus est. Primò ut mancipium servierat in triremibus Siculis; ac deinde ad domestica servitia translatus erat à quodam ex præfectis triremium, qui inter alia ipsum jubebat lampadem accendere coram imagine* S. Rosaliæ. *Hoc cùm diu fecisset, ab apparente in somno* S. Rosalia *monitus est, ut fieret Christianus, quia citò erat moriturus; missusque ab eadem ad P. Alphonsum Mugnòs in domo professa Panormitana habitantem. Cùm au-*

Fondo librario antico dei Gesuiti italiani
www.fondolibrarioantico.it

tem domum professam Mustafà adibat, vidit imaginem Sanctæ circa portam domus, dixitque Sanctam sibi apparuisse eâdem planè formâ. Instructus igitur est baptizatusque, & non multo pòst tempore defunctus. Ita testabatur Fr. Petrus Mira Societatis Jesu, qui socius fuerat P. Alphonsi Mugnòs ad instruendum Mustafam, & ætate admodùm provecta supererat, dum hæc ante paucos annos mihi communicavit P. Noto. Redeo ad Mancusum.

Sanctæ attributa.

97 *Alter laborans arthritide, etiamsi infidelis esset, invisit speluncam* S. Rosaliæ *in monte Peregrino, ibique osculans pavimentum altaris, subitò variis præsentibus exclamavit, se Christianum esse velle, sicut revera factus est. Duo alii cum hero suo ad speluncam iverant, ut omnia curiosè lustrarent. Verùm herus unum ex illis excitavit ad Sanctam quoque honorandam; quod ubi ille tandem aggressus est, voluit mox fieri Christianus: deinde alter quoque ingressus, miratusque socii sui mutationem, idem quoque mox desideravit: atque ambo instructi sunt & baptizati. Quintus jam senex sæpe monitus erat, ab ipso etiam archiepiscopo, ut fieret Christianus; sed pertinaciter resistens, respondere solebat, id sibi non esse dictum à* S. Rosalia. *Verùm gravi infirmitate decumbens, improvisò clamare cœpit:* Vocate dominum archiepiscopum, ut me baptizet, quia S. Rosalia vult, ut fiam Christianus. *Re audita, illustrissimus archiepiscopus Jacobus Palafox accurrit ipse ad mancipium: instructumque, quantùm permittebat infirmitas, baptizat, dato illi nomine* Rosalinus. *Nèque diu pòst piè defunctus est Rosalinus ille, eximium divinæ misericordiæ documentum. Eodem ferè modo conversus est sextus, qui item sub finem vitæ secre-*

Fondo librario antico dei Gesuiti italiani
www.fondolibrarioantico.it

ta monitione S. Rosaliæ *fidem Catholicam dicitur amplexus; & paulo pòst mortuus. Addit auctor plures ejusmodi factas esse conversiones; sed de aliis sibi non esse notitiam satis distinctam.*

98 *Laudatus auctor* § 13 *narrat varios favores, interveniente* S. Rosalia, *præstitos piæ illustrique dominæ Catharinæ Venèro, baroni delli Magazzenacci, cui Sancta subinde apparuisse dicitur anno 1696 & 1697. Deinde* § 14 *narrat, ignis periculum bis depulsum post invocatam* S. Rosaliam. *Primum narratur accidisse Fratri cuidam Societatis Jesu, qui ut agros magis redderet fertiles, incendium in iis excitaverat. Verùm ventus exortus flammas eò deferebat, ubi grave metuebat periculum. Timens igitur imprudentiæ suæ damna, in genua provolvitur, & votum nuncupat* S. Rosaliæ. *Mox ventus mutatur, flammasque eò defert, ubi nullum erat periculum. Factum hoc frater ille dicitur jure jurando confirmâsse P. Philippo Noto rectori Bivonensi Societatis Jesu. Aliud, ex Mongitorio relatum, ita eveniſſe dicitur. Vitus Riccobono, cùm vicinum incendium ad vineam & silvam suam cerneret appropinquare, recurrit ad opem sanctissimæ Dei Genitricis, & simul ad* S. Rosaliam: *atque ita vinea mansit immunis à flammis, & levissimum dumtaxat damnum in silva fuisse asseritur.* *Alia quædam beneficia:*

99 *Auctor* § 15 *narrat beneficium, quod contigit anno 1696 prope spelunçam Quisquinensem, ubi tunc præsens erat, ita ut de re tota optimè potuerit esse instructus. Equus trunco alligatus, dum dominus sacræ concioni intererat, evaserat liber, ac vagando pervenerat ad ingens præcipitium. Dum autem herus, ecclesiâ egressus, equum accedit, ut reducat; equus præceps per rupes* *equus post lapsum è præcipitio illæsus:*

Fondo librario antico dei Gesuiti italiani
www.fondolibrarioantico.it

rupes illas devolvitur atque ad imum delabitur. Omnes credebant mortuum, & revera instar mortui jacebat. Verùm dum accedunt equum lustraturi; ille se erigit, ac reperitur sine ulla lasione. Hoc attributum favori S. Rosaliæ, *quia præsentes, non minùs timentes homini, qui equum in præcipitio stantem accedere volebat, quàm ipsi equo, Sanctam alta voce invocârant. Deinde* § 16 *exponit auctor favores factos illustri ac piæ virgini Panormitanæ, Antoniæ Mariæ Sandamiani, cui ait* S. Rosaliam *datam esse ab Immaculata Virgine magistram vitæ spiritualis: & cui mortem anno* 1698 *obitam à* S. Rosalia *prænuntiatam fuisse affirmat, laudans pro hisce Mongitorium. Talia facta breviter solùm perstringo, quia vera quidem esse possunt; sed non habent ea certæ veritatis indicia, quibus nituntur pleraque beneficia & miracula ex Cascino & Salerno antè commemorata.*

tempestatis periculum ablatum:

100 *Certius apparet, quod sequitur. Redibant ex Africa in Siciliam circa finem seculi* XVII *P. Franciscus Raimondi & P. Michaël Angelus Haghius, felicique navis cursu delati fuerant ad portum Liburnicum. Verùm cùm deinde præterveherentur agrum Romanum, sævissima orta est tempestas, quæ omnem videbatur salutis spem eripere. Conversi sunt Patres ad preces, ac nominatim Haghius* S. Rosaliæ, *cujus penes se habebat reliquias, opem implorabat, addito voto de invisendo nudis pedibus monte Peregrino, si superiores Societatis permitterent.* Vix finieram preces, *inquit Haghius*, cùm navis, nescio quo modo, periculo fuit defuncta. Inde ortus ventus secundus, qui semper pergens prosperè spirare, nos quatuor dierum spatio salvos & incolumes perduxit in Siciliam. *Idem deinde narrationem*

Fondo librario antico dei Gesuiti italiani
www.fondolibrarioantico.it

tionem ſuam ita confirmavit : Ego P. Michaël Angelus Haghiùs confirmo, ut ſuprà, anno MDCCVI, menſe Septembris, die III, in hac reſidentia Mazienſi Societatis Jeſu, in quorum fidem hæc omnia ſigillo Societatis munivi, paratus juramento munire.

101 *Anno* 1700, *ut ſubdit Mancuſus ex notitiis Franciſci Piloſi, ſacellani in monte Peregrino, die* XIV *Julii ad eccleſiam montis Peregrini portata fuit in ſedili uxor Franciſci di Carlo, quæ jam quinque annis nervorum contractione acutiſque doloribus ſic fuerat vexata, ut incedere non poſſet. Verùm ante ſacrum altare ſubitò ſanata, ſine ullius ope pedes domum rediit læta & alacris.* *favores*

102 *Anno* 1702, *menſe Septembri, ad ſpeluncam venerunt quidam nautæ, ut votum perſolverent, quo nuncupato, piratarum Saracenorum manibus fuerant erepti.* *varii*

103 *Eodem anno, die* XXVIII *Auguſti, quadam perſona laborans febri tertiana, poſt ſumptum quidpiam de terra ſepulcri* S. Roſaliæ, *continùo febri fuit liberata.* *à quodam*

104 *Eodem anno,* I *Septembris, Anna Landolina, cui apoplexia manuum ademerat uſum, oravit Sanctam, ut ſibi reſtitueret uſum manuum, quibus victum ſibi comparare poſſet. Exaudita eſt, ac* XXII *Septembris in monte Peregrino* S. Roſaliæ *egit gratias.* *in monte Peregrino*

105 *Eodem anno,* XXVIII *Decembris, filiola quædam Meſſanæ, ubi cum parentibus tunc erat, ſic rhedâ exciderat, ut rota per ipſam tranſierit. Verùm illæſa fuit puella, accepto ſolùm ſigno quodam in pectore, idque favori* S. Roſaliæ *attributum à parentibus, qui reverſi Panormum,* *ſcriptis*

mox

Fondo librario antico dei Gesuiti italiani
www.fondolibrarioantico.it

mox ad montem Peregrinum se contulerunt, ut se gratos Sanctæ exhiberent.

olim * Petraglia

106 *Dominica Luisa, nata Petræ * in Sicilia, quindecim habebat ætatis annos, sed prorsus erat muta. Adducta est à parentibus ad montem Peregrinum die* VIII *Martii anni* 1703, *ibique accepit nonnihil gossypii, quod intinctum erat oleo lampadum in ecclesia ibidem semper ardentium, ut eo linguam attingeret. Illa verò etiam transmisit ad stomachum, & mox soluta est lingua ipsius in laudes* S. Rosaliæ.

consignati. * Lentini

107 *Mirabile prorsus est, quod anno* 1706 *contigisse asserit in Sicilia prope Leontinos *, citans Francisci Pilosi mox laudati notitias. Quidam ab hero suo erat rogatus, ut montis quoddam jugum præceps, ubi nidus erat columbarum silvestrium, conscenderet. Cùm autem inter ascendendum manu apprehenderet saxum non satis firmum; cedente saxo, præcipiti lapsu ferebatur deorsum. At invocatâ* S. Rosaliâ, *mansit in aëre pendulus, solis retentus cruralibus fasciolis, donec è summitate montis funibus à præcipitio sit retractus.*

Sanationes

108 *Eodem anno infans quadraginta dierum Mazarini totum ferè corpus habebat ulceribus plenum, ita ut miserè cruciaretur, & lamentaretur. Porrò* XXIX *Junii capiti infantis impositum fuit numisma* S. Rosaliæ *insignitum effigie, & mox siluit & quievit ad quadrantem unius horæ. Postridie datus ei fuit cibus* S. Rosaliæ *(ita vocant glandes, quas ferunt ilices prope antrum* S. Rosaliæ *in monte Peregrino) redactus in pulverem, & mox quievit infans, nec diu pòst sanatus est. Verùm eodem rursus malo deinde correptus est; atque eodem etiam modo sanatus est in perpetuum.*

109 *Ursu-*

Fondo librario antico dei Gesuiti italiani
www.fondolibrarioantico.it

variæ

109 *Ursula Xacia, puellula biennis, pedibus ita distortis semper fuerat, ut loco se movere non posset, nisi rependo. Mater infantem miserata, votum nuncupavit* S. Rosaliæ: *mox pedes cruraque ad statum naturalem pervenerunt; materque cum infante* x *Maii anni* 1707 *adivit montem Peregrinum, ubi non modò Sanctæ gratias egit, sed miraculum quoque cum aliis rei consciis grata prædicavit. Hoc item factum ex notitiis Piloti hausit Mancusus & § 20 innexuit, cum sequenti aliunde accepto.*

illustresque

110 *Eodem anno* 1707, *cùm Marsalæ concionaretur Mancusus, didicit miraculum diu antè factum, quod ei narravit ipse, qui ab apparente* S. Rosalia *momento erat sanatus. Senex hic erat sexagenario major, qui narrabat se in juventute sua, dum occuparetur ornandâ quâdam ecclesiâ, ita è scala portatili lapsum, ut brachium sibi ruptum esset, & caput vehementer læsum. Portatus itaque domum fuit pro mortuo, quia initio mortuus credebatur. Adhibitis verò medicamentis eò deductus est, ut de vita parùm aut nihil spei superesset, quando vidit* S. Rosaliam, *cui devotus erat, ad se appropinquantem: quæ, postquam infirmum bene sperare jusserat, manum suam imposuit rupto brachio, & capiti pessimè affecto; disparensque ita sanum reliquit, ut rediens medicus nullum mali invenerit vestigium. Hæc sibi tenerrimo affectu relata ab ipso sene testatur Mancusus, licet aliàs nullam de facto repererit scripturam.*

& momento peractæ.

111 *Huic ex notitiis Piloti subdit aliud, quod contigit anno* 1709. *Generalis Crucigerorum mense Septembri è gravi morbo convaluerat, sed visum eo malo penitus amiserat. Cæcus igitur nuncupavit votum juratum invisendi speluncam*

Fondo librario antico dei Gesuiti italiani
www.fondolibrarioantico.it

S. Rosaliæ, *cujus reliquias simul oculis admovebat: ac visum derepente recuperavit. Hac de causa mense Octobri venit ad montem Peregrinum, sicut facturum se voverat.*

CAPUT VI.

Prosecutio recentiorum miraculorum ex Mancuso.

Mazarini Sancta electa patrona contra locustas,

Mancusus § 21 *incipit narrare varia beneficia, à* S. Rosalia *præstita in comitatu Mazarino, præmonens ea esse desumpta ex Actis authenticis, quæ Mazarini formata sunt jussu episcopi Syracusani, in cujus diœcesi est Mazarinum, oppidum non ignobile, & comitatûs titulo exornatum, de quo jam egimus suprà num.* 93. *Anno* 1710 *ingens locustarum agmen, quod ad eas Siciliæ partes supervenerat, vastitatem agris minabatur. Curaverunt Mazarinenses magnam pingi tabulam, in qua erat effigies* S. Rosaliæ, *eique altare erexerunt in ecclesia Societatis Jesu. Deinde magno cum apparatu in eadem ecclesia, eum in finem ornata,* S. Rosaliam *elegerunt civitatis patronam, maximè contra locustas. Formula istius electionis, suique oblationis per magistratum & civitatem facta, uti & totius festivitatis solemnitas, videri potest apud Mancusum, qui se præsentem fuisse, ac breviter ad concionem dixisse testatur. Reliquias quoque Sanctæ in solemnitate illa fuisse affirmat pag.* 124, *sed non indicat, unde fuerint acceptæ.*

113 De-

Fondo librario antico dei Gesuiti italiani
www.fondolibrarioantico.it

113 *Deinde favores*, S. Rosaliæ *patrocinio attributos, sic enumerat. Primò ait, territorio Mazarinensi levissimum aut nullum damnum illatum esse à locustis, quæ in vicinis territoriis nihil ferè reliquerant intactum, & non depastum. Secundò ait, locustarum magna examina avolâsse ex agris, quando aqua per reliquias* S. Rosaliæ *consecrata iis aspergebatur à personis particularibus, ac transvolâsse agros, quibus eadem aqua fuerat aspersa, aut certè iis non nocuisse: atque id etiam accidisse villæ collegii Societatis Jesu, in cujus sacello idcirco collocatæ sunt Sanctæ reliquiæ, per Mancusum ipsum donatæ. Tertiò affirmat, aquam illam à plurimis hominibus fuisse petitam; & nonnulla refert facta particularia, in quibus messem miraculo attribuit. Verùm ea prætermitto, quòd non satis clara videantur miracula. Quarò demum testatur, plurima oblata esse dona ab iis, qui crediderunt agros suos favore* S. Rosaliæ *servatos fuisse contra locustarum vastationes; diemque illum, quo Sancta fuerat electa patrona, sequenti etiam anno magna solemnitate fuisse celebratum.*

contra quat creditur defendisse agros Mazarinensium:

114 *Certius videtur miraculum, quod* § 22 *narrat ex Actis ad episcopum Syracusanum missis, quódque ita refertur. Sacerdos probatorum morum, & sacræ theologiæ doctor, natus Platiæ* *, *sed habitans Mazarini, ita ab anno & medio herniâ laborabat, ut equo vehi non posset, nec diu valeret pedibus consistere, etiamsi consuetis contra simile malum cautelis se munivisset. Hic in modò dicta solemnitate* S. Rosaliæ *rogatus fuit, ut tempore supplicationis diaconi fungeretur officio, quemadmodum pridie fecerat in Vesperis. Acceptat officium tractus pietate in* S. Rosaliam, *accensisque candelis quibusdam,*

hernia sacerdotis

* Piazza

Fondo librario antico dei Gesuiti italiani
www.fondolibrarioantico.it

rogat Sanctam, ut malo suo liberaretur. Porrò, cùm supplicatio ad duas circitèr horas durâsset, acres sentire cœpit dolores, qui cùm nimiùm augerentur, convertit se ad sacras reliquias, rogavitque Sanctam, ut subministraret vires ad ministerium cœptum perficiendum; ac subitò dolor ita ablatus est, ut posset ad finem usque supplicationi assistere. Finita supplicatione, quando reliquias deponebat manu sua, rursum Sanctæ se commendavit, & tunc quasi interna voce sibi audivit dici: Esto jam sanus. *Domum reversus, iterum idem audivit, ac revera se sanum reperit. Gratias igitur egit Sanctæ, sed sanationem suam quadraginta diebus siluit, interim ligamina omnia abjiciens, & equitans uno die Platiam, indeque Mazarinum eodem die revertens. Post quadraginta dies miraculum publicavit, illudque post duos menses coram testibus confirmavit juramento. Tres quoque medici locum, ubi malum fuerat, lustrârunt, juratoque testimonio affirmârunt, se ne quidem minimum herniæ invenisse vestigium.*

& infantis sanata:

115 *Infans eodem herniæ malo laborabat, cujus mater, audita sanatione laudati sacerdotis, sperare cœpit filiolum suum ita quoque sanandum. Itaque ducit ipsum ad altare* S. Rosaliæ: *capitque aliquid de rosis, quæ ibidem erant positæ in vasis aquâ plenis. Reversa domum, parti affectæ infantis abstrahit medicinas applicitas, & tria dictarum rosarum folia applicat. Deinde locum affectum iterum lustrans, vidit nullum supereſſe malum: doctaque iteratis postea inspectionibus filiolum suum certò sanatum esse, gratias Deo egit &* S. Rosaliæ. *Præterea rem totam ipsi Mancuso exposuit, & juramento firmavit,*

Fondo librario antico dei Gesuiti italiani
www.fondolibrarioantico.it

vit, rogans, ut beneficium istud scriberet, suppresso sanati nomine.

116 *Quidam medicinæ doctor, ut narrat* Mancusus § 23, *decumbebat febri vexatus ac gravissimo stomachi dolore. Adhibitis frustra remediis naturalibus, petiit ac obtinuit reliquias* S. Rosaliæ. *Deinde præmissa salutatione Angelica, propriis manibus reliquias stomacho admovet, præsentibus variis: ac mox dolorem pulsum sentit, ac Sanctæ agit gratias. Eâdem vesperâ bene cœnavit, sequenti autem die febri liberatus è lecto surrexit, atque exivit domo, uberiores Sanctæ gratias acturus.* sanationes

117 *Hisce generatim subdit auctor, varias per aquam* S. Rosaliæ *obtentas esse gratias Platiæ & Mazarini in malo quodam populari, quod Meridionalem Siciliæ oram percurrit. Deinde unum ex Actis Mazarinensibus jam laudatis nominatim refert in hunc modum. Vir nobilis correptus fuit febri tertiana quadruplici, eâque malignâ. Desperabat doctor medicus Trigona de vita infirmo conservanda, ideoque munitus fuit extremis Ecclesiæ Sacramentis. Deinde morti propinquus videbatur, quando petiit aquam* S. Rosaliæ, *ex qua bibit post brevem orationem. Bibitâ eâ aquâ, copiosissimè sudavit, ac sequenti die redeuntibus medicis sanum se exhibuit, de lecto surrexit, &* S. Rosaliæ *gratias egit.* aliæ

118 *Mancusus* § 24 *primò narrat, placidam mortem cuidam esse concessam à* S. Rosalia. *Deinde refert, filiolum cujusdam principis desperatum fuisse à medicis, applicatoque gossypio* S. Rosaliæ, *infantem eodem die ereptum esse periculo, ac non diu post sanatum. Alium eodem gossypio confestim liberatum malo gutturis; alium* diversorum

verò

Fondo librario antico dei Gesuiti italiani
www.fondolibrarioantico.it

verò gravi laterum dolore. Hæc breviter perſtringenda cenſui, quia non omnia iis confirmantur indiciis certitudinis, quæ in ejuſmodi factis deſiderantur, ut habeantur pro miraculis.

quidam mirabili modo è periculo ereptus,

119 *Magis confirmatum ac planè mirabile eſt, quod ſequitur § 25. Dominus vicarius Calataulturienſis (oppidum eſt Siciliæ in valle Mazaræ ad Himeram fluvium, quâ vallis Mazaræ ſeparatur à valle Demonæ, ac vulgo dicitur* Caltavoturo *) iter noctu agebat, ut domum reverteretur, quando tam denſis ſeptus eſt tenebris, ut nec ipſe, nec equus, quo vehebatur, quidpiam ampliùs cernerent. Sæva nimirum tempeſtas noctis auxerat tenebras, atque inter rupes montiumque præcipitia formidinem augebant fulmina & tonitrua. In tanto periculo conſtitutus, ad ſingularem patronam ſuam* S. Roſaliam *confugere ſtatuit, ejuſque opem imploravit ferventi oratione. Poſt preces vidit in aëre pulcherrimam & lucidiſſimam roſam magnitudine unius palmi, quæ ſe locavit prope brachium dexterum prædicti domini, eumque ſalvum & incolumem perduxit domum; ac dein mox diſparuit. Duo hîc adjungenda. Primò, quando invocatâ* S. Roſaliâ, *apparere cœpit roſa illa, erat vicarius cum equo ſuo prope præcipitium, quo de vita periclitabatur. Secundò lucida illa roſa equitanti tam erat vicina, ut ſubinde manum ad illam extenderit: at ipſa nonnihil recedebat. Demum vicarius domum reverſus, tam erat attonitus ſtupore, ut mox genua flecteret, & humillimas* S. Roſaliæ *gratias ageret. Porrò factum iſtud didicit Mancuſus ex P. Antonio de Noſtris, viro magnæ virtutis ex Ordine S. Auguſtini, qui ſcripto teſtatus eſt, id ſibi anno 1713 ab ipſo domino vicario non ſine tenerrimis lacrymis relatum eſſe.*

120 *Quod*

Fondo librario antico dei Gesuiti italiani
www.fondolibrarioantico.it

120 *Quod ſequitur, Mancuſo expoſitum eſt à viro æquè probo ejuſdem Ordinis Auguſtiniani, atque item ſcripto traditum. Erat Corleone (de quo oppido jam actum in Commentario num. 356) funium textor, nomine Balthaſar, cujus maxillam invaſerat gangræna terribilis, ac judicio medicorum inſanabilis. Cùm tamen aliquid ſpei ſupereſſe judicaretur, ſi ferro igneque adhibito reſecaretur malum, dies ſectioni tam periculoſæ jam ſtatutus erat, ac infirmus extrema Sacramenta hunc in finem ſuſceperat. Commendabat igitur ſe enixè favori* S. Roſaliæ *illa nocte, quæ ſectionem ſtatutam præcedebat. Senſit dolorem utcumque mitigatum, ita ut in ſomnum incideret. Dormienti autem apparuit* S. Roſalia, *quæ ſuavibus verbis ægrum ſolata eſt, dicens ſe eſſe* Roſaliam, *quam invocaverat, ſanandumque promittens. Hæc dicens locum affectum duobus attigit digitis, fecitque ut totum os corroſum maxillæ decideret in pectus ipſius, ubi illud evigilans invenit. Mox advocatæ uxori ſuæ os iſtud nigrum ac putridum oſtendit, ac viſionem enarrat. Mirantur ambo miraculum, & plurimas ſanctæ* Roſaliæ *gratias agunt. Sana prorſus erat maxilla, nullumque ſupererat mali veſtigium; niſi quòd gena nonnihil eſſet excavata, ubi os iſtud exciderat. Porrò hujuſce facti ſe* teſtem Oculatum *eſſe ait P. Vincentius Simonetta Auguſtinianus, quia & infirmum & ſanatum vidit: teſtaturque factum Corleone fuiſſe notiſſimum, & juridica quoque ſolemnitate ſuperioribus manifeſtatum.*

alius æquè mirabiliter è gangræna ſanatus:

121 *Non abſimile eſt, quod ſubdit Mancuſus ex teſtimonio domini Philippi Sidoti, vicarii generalis antiſtitis Panormitani, qui ſorori ſuæ id accidiſſe narravit. Hæc Panormi in monaſterio*

os gutturi infixum mirabiliter evulſum:

Fondo librario antico dei Gesuiti italiani
www.fondolibrarioantico.it

rio S. Viti repetitis vicibus fuerat abbatissa, & ibidem vocabatur Joanna Eleonora Crucifixa. *Porrò in grave mortis periculum inciderat ex frusto ossis, quod inter manducandum faucibus tam tenaciter inhæserat, ut nullo modo potuisset evelli. Cùm autem suffocanda videretur, ultimumque emissura spiritum, apparuit ei* S. Rosalia, *quam mente invocaverat, immissisque in guttur ipsius duobus digitis osticulum benignè evulsit, ac disparuit. Narravit illa visionem suam toti monasterio, & sanatio ab omnibus attributa est miraculo: ideoque gratiæ* S. Rosaliæ *persolutæ.*

gratiæ quoque internæ multis præstitæ.

122 *Demum* § 26 *colligit Mancusus gratias aliquot internas, quas attribuit patrocinio* S. Rosaliæ. *Verùm, etsi gratiæ internæ longè pluris faciendæ sint, quàm externæ, seu quàm spectantes ad felicitatem quamdam temporalem; non solent passim habere tam clara gratiæ prodigiosæ indicia. Cùm autem tales quoque sint, quas ibidem narrat laudatus auctor, eas silentio involvendas censeo; contentus observare probabilem conjecturam fieri posse de gratiis internis* S. Rosaliæ *patrocinio impetratis ex multitudine externarum & visibilium; nec dubitandum esse, quin Sancta animabus clientum suorum non minùs prospexerit quàm corporibus. Ceterùm commemoratis omnibus, quæ visa sunt huc transferenda ex Mancusi Opusculo, ultimum spicilegium aggrediar ex documentis novissimis.*

CA-

Fondo librario antico dei Gesuiti italiani
www.fondolibrarioantico.it

CAPUT VII.

Collectio beneficiorum & miraculorum ex documentis recentioribus, partim impressis, partim manuscriptis.

Unde accepta sint documenta sequentium beneficiorum:

Diligentissimi ac frequenter laudati adjutores nostri, Castiglia & Noto, studiosè collegerunt documenta omnia ad S. Rosaliam spectantia, quæ vel posteriora sunt Opusculo Mancusi, vel hujus diligentiam fugerunt; eademque nobis humaniter transmiserunt annis 1737, 1744, *ac demum hoc ipso anno* 1746, *quo hæc scribo. Quapropter ex his documentis referam posteriora Sanctæ beneficia, idque faciam ea brevitate, quâ sine rerum detrimento singula exponi poterunt; ac servato etiam temporis ordine, quantum patietur documentorum ratio. Primò occurrit scriptura, in bibliotheca collegii Panormitani Societatis Jesu servata, cujus titulus Italicus sic redditur Latinè:* Collectio miraculorum, quæ facit quotidie gloriosa mater, S. Rosalia virgo solitaria, in monte Peregrino in gratiam eorum, qui ipsi sunt devoti, incipiens ab ejus festivitate die IV Septembris anni MDCXCIV. *Hujus scripti* auctor videtur fuisse aliquis ex iis, qui sacræ cryptæ S. Rosaliæ curam gerunt, *ut rectè observatur in margine. Verùm ad*

Fondo librario antico dei Gesuiti italiani
www.fondolibrarioantico.it

duos tantùm annos videtur curam ea ſcribendi continuâſſe, forſan quia diutiùs in officio ſuo non manſit, ſeu morte ſubtractus, ſeu aliò profectus. Certè duorum dumtaxat annorum beneficia mihi communicata ſunt, quæ paucis ſubjungam.

ſanationes

124 *Anno* 1694, *die* IV *Septembris, ad montem Peregrinum venit,* S. Roſaliæ *gratias acturus, quidam Panormitanus, qui libertatem ſuam Sanctæ attribuebat. Captus fuerat à Tunetanis, & ſervituti addictus. Verùm, factis* S. Roſaliæ *votis, modum invenit, quo ſe natatu in libertatem vindicaret. Alterum ita refertur. Mancipium infidele, quod ad montem Peregrinum venerat cum R. D. Algaria parocho, ubi ſtatuam* S. Roſaliæ *in medio ſpelunca oſculatum fuerat, liberè edixit ſe velle fieri Chriſtianum, ſicuti revera factum eſt. Fateor hæc non eſſe evidentia miracula. At evidentiſſimum eſt, quod ſequitur ex eodem ſcripto. Quidam è ſervis proregis Siciliæ, rebus emendis præfectus, Meſſana mortifero correptus eſt morbo, & jam mortuus credebatur, ac feretro erat impoſitus, ut ſepeliretur. Dilata fuit ſepultura ob curam aliorum infirmorum ad mediam circitèr horam, cùm evigilavit homo patrocinio* S. Roſaliæ, *quæ eidem apparens dixit, non moriturum eo morbo. Itaque, mirantibus omnibus, qui habitus fuerat pro mortuo, venit die* XIX *Julii anni* 1695 *ad eccleſiam montis Peregrini, ibique ſacro epulo refectus,* S. Roſaliæ *egit gratias. Hæc tria ex eodem monumento mihi communicata, quorum ultimum eodem die* XIX *Julii fuit conſcriptum, haud dubiè ex teſtimonio ipſius ſanati.*

varia

125 *Sequitur ordine temporis alia relatio, item Italicè ſcripta, quæ auctorem habet R. P. Andream Bertolino, Ordinis Clericorum regularium, qui*

Fondo librario antico dei Gesuiti italiani
www.fondolibrarioantico.it

qui infirmis miniſtrant, & Cruciferi *vel* Crucigeri *nominantur. Relatio hæc accuratè concinnata eſt, ſed prolixior, quàm congruat propoſitæ brevitati. Quapropter facta ſingula fideliter ex ea compendio tradam. P. Caſimirus Selvago, laudati Ordinis ſacerdos, ætatem habens annorum viginti & octo, quatuor menſibus tam gravi laboravit ſanguinis fluxu, ut bis ſuſceperit extrema Sacramenta cum indulgentiis iſtius Ordinis, quæ ſolent concedi* in articulo mortis. *Curam infirmi habebat celeber medicus Joannes d' Orlando, qui ex variis indiciis ei non niſi mortem præſagiebat, & revera non rarò capitis dolore, febribus, ac nimio ſanguinis fluxu jam jam videbatur moriturus. Menſe Octobri anni 1715 ita lamentabatur, ut alius ejuſdem Ordinis Religioſus, obiens exercitia ſpiritualia S. Ignatii in vicino cubiculo, confeſtim accurreret, credens moriturum.*

126 *Ubi verò verbis paululùm ſolatus erat ex manuagrotum, recordatus eſt ſe in cubiculo ſuo habe-ſcriptis re reliquias* S. Roſaliæ, *abiitque eas allaturus. Portatis ad ægrum reliquiis iſtis, hic fiduciâ plenus vovit Sanctæ inter alia adire montem Peregrinum, ibique celebratâ Miſſâ, prædicare in honorem Sanctæ de ejus laudibus. Nuncupato voto, mox receſſerunt vicinæ mortis indicia, & melius habere cœpit. Hac de cauſa dictas reliquias è collo ſuo ſuſpenſas geſtare voluit. Eodem tamen die apparuit deinde in ægroto tale indicium, ut id medico videretur* mortale, *dicente contrà infirmo, ſe jam ſanatum* S. Roſaliæ *patrocinio. Cùm autem adveniſſet dies* 1 *Novembris, de quo ex prædicto indicio malè ominatus fuerat medicus, ſe tandem vidit deceptum, dixitque eam eſſe gratiam divinitus acceptam, quam ve-*

Fondo librario antico dei Gesuiti italiani
www.fondolibrarioantico.it

nerabili patri Camillo de Lellis, Ordinis institutori, attribuebat. Verùm respondit P. Casimirus concurrisse forsan servum Dei Camillum; at palmam deberi S. Rosaliæ, *quam viva fide invocaverat. Demum die* III *Novembris prorsus sanatus è lecto surrexit. Porrò eidem Patri aliud non diu pòst obtigit beneficium: nam cùm per horas aliquot gravi laborâsset dentis dolore, tandem reliquias Sanctæ ori imposuit, & momento disparuit dolor. Utrumque beneficium subscripto nomine testatus est laudatus Andreas Bertolino.*

relatæ:

127 *Idem quoque aliud refert beneficium, quod concessum testatur cuidam sui Ordinis sacerdoti, ac viro sanctitate vitæ conspicuo, quem nominare noluit, sed patriâ fuisse Calatagironensem affirmat. Hic cùm Panormi studiis navaret operam, multo affectu ferebatur in* S. Rosaliam *ejusque speluncam frequenter & piè invisebat in monte Peregrino. Post studia reversus in patriam, melancholicus primò, ac tandem phreneticus est effectus. Adhibitis nequidquam medicinis, malum ad octo ferè menses duravit, donec die* IV *Septembris in festo* S. Rosaliæ *quispiam ex laudato Ordine ipsum inviseret. Ille phrenetico significat, diem illum esse* S. Rosaliæ, *cui Panormi satis fucrat devotus. Simulatque audivit* S. Rosaliam *nominari,* Adjuva me, *inquit,* S. Rosalia, adjuva me; ac memor esto obsequiorum, quæ tibi Panormi præstiti. *Ac sine mora, mirantibus omnibus, sibi restitutus est, eaque de causa ab aliis vocatus est* devotus S. Rosaliæ.

in Vita piæ cujusdam monialis dicitur S. Rosalia

128 *Hisce apparitionem* S. Rosaliæ *cum Jesu, Maria aliisque Sanctis subjungam ex libro impresso, de quo hæc notavit Castiglia:* Vitam sororis Febroniæ Ferdinandæ à Jesu sanctimonialis, quæ in Panormitano S. Claræ monaste-

rio

rio magnâ virtutis opinione obiit die XXIII Septembris MDCCXVIII, scripsit ejusdem confessarius, Fr. Caietanus à Panormo, Ordinis Minorum Observantium lector jubilatus, & typis edidit Panormi *anno* 1733, *ut in titulo adjuncto legitur. Titulus libri, sed Italicus, est* Speculum universale *&c. Ex hoc autem libro, qui mihi ad manum non est, visionem cap.* 85 *pag.* 314 *relatam communicavit laudatus Castiglia. Rem partim compendio, partim ipsis verbis Latinè redditis, lector accipe. Die* XV *Julii in festo inventionis* S. Rosaliæ *vitam solitariam Sanctæ considerabat soror Febronia, talemque sibi vitam vehementer optabat. Rapta tum fuit in spiritu, viditque sanctissimam Dei Genitricem cum Jesu puerulo, quem brachio gestabat: cum hisce quoque erant* S. Rosalia, *S. Franciscus & S. Bonaventura. Deinde à Jesu jussa est* S. Rosalia *alloqui Febroniam de statu suo, atque illa dicitur sic locuta:*

eam in apparitione allocuta verbis hîc relatis:

129 Soror mea charissima, Sponsus noster per infinitam sapientiam suam te duxit ad Religionem, & me in eremum. Verùm ego eò ducta fui, ut me solam facerem salvam, & tu in eo loco posita fuisti, ut aliorum etiam salutem procurares. Ego me eo modo salvare poteram, si verò fuissem in Religione, forsan non vicissem mundum, dæmonem & carnem, quia illustri natâ genere, educataque secundum excellentiam humanam, facilè poteram allici commoditatibus corpori congruentibus; nec tantùm me humiliare potuissem & contemnere me ipsa, quantùm amari poteram colique & æstimari ab aliis. Verùm æterna Sapientia, quæ cernit omnia, me destinavit ad locum solitarium, valdè absconditum & occultum, quòd salvare me vel-

Fondo librario antico dei Gesuiti italiani
www.fondolibrarioantico.it

vellet ; quia fortaſſe alio modo perdere poteram, quod nunc poſſideo. In te verò, chariſſima mea, cùm ſis paupercula, portata ab altiſſima Providentia tam prodigiosè, ductaque ad hunc Religioſæ vitæ ſtatum, locum habere nequit ſuperbia, cùm multa habeas, quibus te humilies. Inſuper ad hunc locum te duxit æterna Sapientia ad utilitatem multarum animarum : itaque deſtinata non es ad utilitatem dumtaxat tuam, ſed in bonum aliarum. Si tu exiſtimas, ſoror, magis perfectam eſſe vitam ſolitariam in eremo ; ego tibi dico, perfectiorem eſſe ſtatum tuum Religioſum, quia non deerit, quod patiaris in Religione, ſi perfectâ vivas obſervantiâ. Noli igitur mihi invidere ; quia tibi aſſevero, me certò tibi inviſuram, ſi capax eſſem invidiæ. O ſoſor chariſſima, quantùm obſtricta es liberaliſſimæ dexteræ Dei noſtri amantiſſimi, quia tantos tibi favores præſtitit & amores. *Hactenus* S. Roſalia, *ſi credimus Vitæ auctori.*

at ex iis hauriri nequit argumentum alicujus momenti

130 *Quæret hîc aliquis, an ex hac viſione nequeat deſumi argumentum contra monaſticam ſanctæ* Roſaliæ *vitam, & pro vita omnino ignota. Reſpondeo me nullam hujuſce viſionis mentionem facere voluiſſe, ubi de illis tractatum eſt, quia argumentum nullius ponderis hac relatione haberi puto. Nam primò non dicitur, utrùm relatio iſtius viſionis ſcripta fuerit ab ipſa ſorore Febronia, an ſolùm ab ipſius confeſſario, dum Vitam exaravit. Secundò non explicatur, an Febronia ſtatim poſt viſionem, dum recens erat memoria, eamdem conſcripſerit, aut confeſſario ſuo dictaverit. Itaque, etſi viſio ipſa omnino eſſet certa, de quo judicare nequeo, cùm Vitam non viderim ; necdum ſcimus, an ſatis rectè ſit expoſita, & an verba* S. Roſaliæ *ſatis exactè ſint rela-*

Fondo librario antico dei Gesuiti italiani
www.fondolibrarioantico.it

relata : neque enim tam longa oratio diu pòst exactè conscribi potuit, ideoque verendum est, ne præconceptas opiniones suas vel Vitæ auctor vel ipsa Febronia visioni immiscuerit. Præterea, etiamsi constaret Febroniam statim post visionem calamum assumpsisse, ut eam exactè enarraret, ne sic quidem satis esset certum, immixtas eidem non esse prævias ipsius opiniones de statu vitæ S. Rosaliæ, *cùm eas etiam immiscere potuerit statim post visionem, auditaque interne verba suo modo explicare, & defectu sufficientis memoriæ nonnihil immutare.*

contra opinionem de vita Sanctæ monastica.

131 *Hac de causa rectè dixit Papebrochius noster tom.* VI *Maii pag.* 246, *ubi agebat de revelationibus S. Mariæ Magdalenæ de Pazzis*, in talibus (*visionibus aut revelationibus*) nihil esse præsidii ad quæstiones purè historicas, seu sacræ illæ seu profanæ sint, prudenter dirimendas; proinde nihil ipsis Sanctis detrahi, cùm talium veritas, citra ullum ad ipsas respectum, vocatur in controversiam, aliunde probanda vel infirmanda. *Hæc ibidem pluribus probantur exemplis, & ratio jam data est, nimirum quia solent opiniones naturaliter præhabitæ se immiscere visionibus istis, neque idcirco visiones istæ desinunt esse divinæ, & utiles ad finem intentum. Hujusce autem visionis scopus erat, ut Febronia contenta esset vitâ suâ Religiosâ, isque obtineri poterat, etsi eidem non explicaretur, an* S. Rosalia *ante vitam solitariam vixisset in monasterio. Demum in allegatis verbis ne quidem ullibi affirmatur,* S. Rosaliam *rectà ex ædibus paternis ad solitudinem abivisse, aut numquam vixisse in monasterio : omniaque verba, quæ* Rosaliæ *attribuuntur, vera essent, licèt per vitam monasticam gradum fecisset ad anachoreticam : quod enim*

Fondo librario antico dei Gesuiti italiani
www.fondolibrarioantico.it

enim dicitur, Si verò fuissem in Religione, *facilè intelligi potest*, sicut tu, *videlicet* ut vitam ibi finirem. *Hæc breviter observanda censui, quia adverti nonnullos existimâsse aliquid in illâ visione latere præsidii contra opinionem de monastica* S.Rosaliæ *vita.*

CAPUT VIII.

Prosecutio eorumdem miraculorum aut beneficiorum.

Multi Religiosi in Africam navigantes ad redimendos captivos,

ANno 1725 S. Rosalia *insigne præstitit beneficium non paucis viris Religiosis ac sacerdotibus ex Ordine B. M. V. de Mercede, qui pro captivorum redemptione in Africam navigabant cum aliis quibusdam. Tota facti series mihi communicata est ex relatione Rdi admodum Patris Marci à S. Antonio definitoris generalis Ordinis jam laudati de Mercede, qui præsens fuit. Carthagine nova* * *in Hispania navi, cui nomen erat a* S. Antonio, *se simul commiserant ex Ordine de Mercede P. Melchior Garzia Navarrus provincialatu perfunctus, & redemptor pro provincia Castellana, ac P. Emmanuel Priego, prædicator regius, & pro eadem provincia redemptor; ac jam laudatus P. Marcus à S. Antonio pro eodem regno. Totidem ex eodem Ordine erant pro regno Andalusiæ, videlicet PP. Petrus Ortega, Petrus Vos-Valler, & Franciscus à Spiritu sancto. His Patribus adjuncti erant quatuor Fratres laïci ex eodem Ordine. Navem insu-*

* Cartagena

Fondo librario antico dei Gesuiti italiani
www.fondolibrarioantico.it

insuper ascenderunt P. Didacus Teglio jam dicti Ordinis, P. Genesius Matthæus Ordinis Prædicatorum, P. Alfonsus Torilla ex Ordine Trinitariorum, & Josephus Torres secularis. Hi omnes Carthagine nova solverunt die XVIII *Martii anni* 1725, *ac die Jovis sancto, seu* XXIX *ejusdem mensis venerunt in conspectum portûs, qui ab auctore* Farigna, *in tabulis Blavianis* Farina *vocatur, prope Tunetum, quò navigabant.*

133 *Verùm vento contrario impediti sunt, quo minùs portum intrarent; die autem sequente versus Sardiniam rejecti sunt gravi tempestate, quâ item sequenti Sabbato prohibiti sunt ab ingressu portûs Calaritani. Hac de causa die Dominica Paschatis Siciliam versus cursum direxerunt navarchi, ut intrarent portum Panormitanum. Verùm horâ vigesimâ primâ Italicâ, seu tertiâ post meridiem, orta est nubes tam terribilis, ut humanam spem omnem abjicerent. Ad divina igitur conversi præsidia, voverunt* S. Rosaliæ *Missam solemnem celebrandam, si imminens periculum effugerent, & Panormum pervenirent. Vix nuncupatum erat votum, cùm nubes illa in duas divisa est partes, ac navem reliquit in medio, in quam non nisi modicum quid grandinis incidit. Ventus quidem vehemens eo die continuatus est, sed sine ullo navis damno. Postridie verò, seu die Lunæ,* 2 *Aprilis, favente aura Panormum feliciter pervenerunt. Inde die Jovis sequenti omnes antè memorati Religiosi pedites se contulerunt ad montem Peregrinum, ut votum suum implerent: quod ibidem mira pietate & non modica solemnitate fecerunt. Demum sequenti die* VI *Aprilis totius beneficii relationem conscripsit, ac subscripto nomine confirmavit unus*

gravis tempestatis periculo liberantur post votum Sanctæ nuncupatum:

Fondo librario antico dei Gesuiti italiani
www.fondolibrarioantico.it

nus ex illis, nimirum jam antè dictus P. Marcus à S. Antonio, qui de pietate cujusdam Mauri infidelis erga S. Rosaliam *hæc addit. Cùm omnibus distribuerentur imagines* S. Rosaliæ *& quidpiam de terra sepulcri, Maurus in regno Tunetano natus, & dictus* Ali Almanzor, *ea non minùs avidè expetebat quàm Christiani. Causam verò rogatus à P. Marco, respondit,* glorioſam S. Rosaliam eſſe Sanctam Maurorum & Chriſtianorum. *Notat Castiglia, idem factum esse relatum in Opusculo quodam Hispanicè scripto ab Emmanuele Mariano Ribera, & impresso Barcinone anno* 1725, *cui titulus:* Real patronato *&c.*

Havanæ in insula Cuba per Sanctam multa beneficia obtenta,

134 *Hisce subjungam alia quædem, collecta ex variis epistolis ex America scriptis in Siciliam. Scripsit hasce litteras P. Josephus Xaverius Alagna Societatis Jesu, patriâ Panormitanus, ac tunc degens Havanæ, unde eas misit Panormum, partim ad P. Antonium Ignatium Mancusi sæpe laudatum, partim ad P. Cajetanum Mariam Noto, qui ex iis mihi transmisit, quæcumque ad Sanctam nostram spectant. Porrò in prima ex hisce epistolis, datâ* v *Septembris anni* 1738 *ad Mancusum, generatim scribit, cultum* S. Rosaliæ *vigere multumque augeri Havanæ, nomen Sanctæ multis imponi, multasque numerari gratias ipsius patrocinio impetratas, aliaque similia, quæ huc non transfero, tum quia de cultu Sanctæ in ditione Hispanica, cujus est Havana, nullum est dubium; tum quia solùm generatim relata sunt. Idem Pater anno* 1740, *eodem die mensis Septembris, ad P. Noto rursum repetiit multa per* S. Rosaliam *beneficia impetrari Havanæ, ac duo ex illis nominatim refert, affirmans ea esse facta suo tempore.*

135 *Pri-*

Fondo librario antico dei Gesuiti italiani
www.fondolibrarioantico.it

135 *Primum hoc modo exponitur. Puellula biennis circitèr aut triennis gravi morbo ad extrema erat perducta : nam medicus ipse existimabat eo die, quo sanata est, se post Meridiem eam mortuam reperturum, quia jam aliquo tempore oppressa fuerat lethargo, ita ut nec cibum sumpsisset nec potum. Mater puellulæ multùm dolens accurrit tandem ad collegium Societatis Jesu, ac flagitat consecratam* S. Rosaliæ *aquam. Acceptâ hac aquâ, redit ad filiolam, multâque vi efficit, ut quidpiam ex ea aqua bibat, dicens esse* S. Rosaliæ. *Hac sumptâ, subitò oculos aperit puellula, vidensque mensam sanis ad manducandum stratam, ipsa quoque cibum petit, ac bene manducat. Mater, hisce visis, nullum aliud adhibere voluit remedium, ac sanam habuit filiolam, quam post paucos dies misit ad collegium Societatis Jesu ad eumdem Patrem Alagna, ex cujus epistola factum compendio tradidi.* puellulæ moribundæ sanitas illic restituta,

136 *Alterum sic refertur. Virgo quædam primaria scrupulis primùm vexata fuerat, ac deinde in amentiam deciderat, multùm dolente ejus Patre, qui egregius erat* S. Rosaliæ *cultor. Hic itaque promisit celebrandam festivitatem cum oratione panegyrica de* S. Rosalia ; *& sic exiguo tempore sanata est filia. Gratiarum actioni interfuit P. Alagna, qui id narrat ut beneficium* S. Rosaliæ, *non ut* apertum miraculum, *quemadmodum præcedens vocaverat. Multa deinde subjicit de devotione erga* S. Rosaliam *in alio oppido ejusdem insulæ, quod vocatur* Portus principis, *testaturque maximè invocari contra malum quoddam ibi particulare, quod describit. Verùm nullum nominatim refert factum. De cultu autem* S. Rosaliæ *in Portu principis jam dixi in Commentario num.* 476. *Hac de causa tam illa* & mens sana amenti :

Fondo librario antico dei Gesuiti italiani
www.fondolibrarioantico.it

prætermitto, quàm alia, quæ subjungit de cultu ejusdem Sanctæ in Nova Hispania.

periculosa alterius gangræna sanata.

137 *In epistola* XXII *Februarii anni* 1742 *ad eumdem P. Noto data P. Alagna speciale refert beneficium, puellæ septenni circitèr aut octenni, ut ex visu conjiciebat, concessum. Fuerat illa diuturno morbo variis vicibus deducta ad supremum mortis periculum, ac tandem in maxilla & in mento ipsius apertum erat vulnus, quo se manifestabat nigro colore perfecta gangræna.* Mors ipsius, *inquit Italicè*, momentis singulis exspectabatur, & jam parabantur necessaria ad sepulturam, quando proba mulier, ac devota S. Rosaliæ, eam visitans, dixit matri, bono esset animo, & juberet afferri aquam S. Rosaliæ, cum spe certa de sanatione filiæ obtinenda patrocinio Sanctæ. Ita factum est: venientesque eodem die medici summa admiratione detexerunt vulnus, videruntque tam colorem nigrum quàm omnia alia gangrænæ indicia disparuisse. *Id accidisse testatur duobus ferè mensibus, antequam scriberet, cúmque initio vocet* gratiam singularem, *insinuat filiam à morbo suo perfectè sanatam esse, etsi post data verba nihil ampliùs habeatur in parte epistolæ mihi communicata.*

CA-

Fondo librario antico dei Gesuiti italiani
www.fondolibrarioantico.it

CAPUT IX.

Panormus variis vicibus servata à periculo pestilentiæ.

Priusquam Actis S. Rosaliæ *finem imponam, nonnulla supersunt commemoranda de urbe Panormo variis vicibus in pestilentiæ periculo servata, quæ in hunc locum distuli; ac demum quædam facta postremis hisce temporibus. Vincentius Auria in sæpè laudata Rosa cælesti pag.* 103 *latè exponit, qua ratione factum sit, ut anno* 1649 *periculum pestilentiæ esset Panormi, ac quidam jam peste obiisse dicerentur in gemino valetudinario istius urbis, consentiente Mancuso part.* 1 *pag.* 409. *Verumtamen pestis illa initio suffocata est, idque patrocinio* S. Rosaliæ *attributum à Panormitanis, qui idcirco jussu Vincentii Landolina urbis prætoris in gratiarum actionem die corporis inventi, seu* XV *Julii, insignem magno apparatu festivitatem celebrârunt in honorem Sanctæ. Iterum anno* 1656 *Panormus periclitata est à peste, quæ sævicbat eo anno Neapoli, multisque aliis Italiæ locis, quòd merces quædam infectæ Panormum clanculùm essent introductæ per mercatorem quemdam Florentinum, teste Mancuso mox laudato. Verùm exstincta fuit flamma, antequam innotuerat; idque favori sanctæ Patronæ suæ attribuit senatus Panormitanus, qui in gratiarum actionem ante portam spelunca montis Peregrini erexit simulacrum* Panormus

Fondo librario antico dei Gesuiti italiani
www.fondolibrarioantico.it

crum marmoreum cum hac inſcriptione : Divæ Roſaliæ patriæ ſervatrici anno MDCLVI S. P. Q. P.

variis vicibus

139 *Rurſum anno* 1691 *trepidatum eſt Panormi , quod peſtis invaſiſſet Converſanum , civitatem regni Neapolitani in provincia Bariana, recurſumque ad* S. Roſaliam *juſſu prætoris Panormitani , qui ante ſacrum* S. Roſaliæ *corpus , & ante ſtatuam ejus in ſpelunca montis Peregrini multas ſemper faces ardere voluit in honorem Sanctæ. Majus & evidentius fuit periculum ſub initium hujus ſeculi , ut diſco ex relatione Ms. R. P. Petri Mariæ Tagliarini , quam ſcripſit Italicè & ſubſcripto nomine confirmavit die* IX *Januarii anni* 1744 , *tunc rector Panormitanæ domus tertiæ probationis Societatis Jeſu. Didicit ille factum ex ipſo , cui imminebat periculum , ſed aliquot annis poſtquam acciderat , ideoque annum certum determinare nequit. Verùm ex triginta annis , qui præterierunt poſt rem auditam , aliiſque aliquot annis antè elapſis , utcumque colligitur , rem contigiſſe ante aut circa annum* 1710. *Præterea teſtatur , virum fuiſſe probæ vitæ , ac famæ integerrimæ mercatorem , cui periculum acciderat , quique haud dubiè cavit , ne vulgo innoteſceret , quamdiu erat periculum conflandæ cuiquam invidiæ. Itaque mirari non poſſumus , hoc* S. Roſaliæ *beneficium à nemine hactenus fuiſſe ſcriptum. Rem fideliter enarratam accipe.*

peſtis periculo

140 *Scripſerat D. Maximilianus Delbono ad mercatorem Tuneti degentem , quocum habebat commercium , ut ſibi tranſmitteret tapetem è lana contextum , quales Tuneti texuntur , ut eo in domo ſua uteretur. Diu poſt tapes ille tranſmittitur Panormum ciſtæ incluſus , ferturque ad ædes D. Maximiliani , non apertâ in urbis introitu*

Fondo librario antico dei Gesuiti italiani
www.fondolibrarioantico.it

troitu ciſtâ. Veſperi ille ciſtam aperit, ut luſtraret tapetem, præſentibus uxore, filiis ac ſervis ipſius. Verùm vix explicaverant tapetem, cùm omnes ſubitò vertigine ac febri ſe correptos ſentiunt. Hinc cogitârunt tapetem illum advectum eſſe ex partibus peſte infectis: ac revera adhuc eâdem veſperâ in ſe deprehenderunt tumores peſtilentes. Itaque Maximilianus, ne fidem publicam læderet, mox domum ſuam obſerari jubet, decernitque generoſo animo rem manifeſtare magiſtratibus, qui publicæ ſanitatis curam habent, ut proſpicerent ne longiùs ſerperet contagio. Attamen, priuſquam id faceret, voluit cum omnibus domeſticis implorare patrocinium S. Roſaliæ, cujus (ſi bene memini, *inquit*,) penes ſe habebat reliquias. Omnes igitur humi proſtrati, Sanctam piè oraverunt, ut ſe patriamque ſuam eo liberaret periculo. His factis, cum magna de protectione Sanctæ fiducia cubitum iverunt: maneque evigilantes, viderunt diſparuiſſe tumores peſtilentes, ſeque funeſto iſti periculo divinitus ereptos. Qua de cauſa ex animo gratias egerunt ſanctæ ſuæ Protectrici, reque nemini indicata, tapetem ſimul cum ciſta combuſſerunt. *Hæc omnia ſibi ab ipſo Maximiliano Delbono relata, teſtatur laudatus Pater.*

141 *Anno* 1720 *rurſum patrocinio* S. Roſaliæ *attribuerunt Panormitani, quòd peſtilentia, quæ Maſſiliam eo tempore graviſſimè afflixit, accenſa non ſit Panormi, quam iſtius contagii periculo expoſitam fuiſſe affirmant. Eam autem periculi Mancuſus pag.* 411 *allegat rationem, quæ ſi ſatis eſt certa, periculum fuit manifeſtum. Quippe aſſerit navem infectam, quâ peſtis Maſſiliam delata eſt, appellere voluiſſe Panormum, eòque cùm navem dirigerent rectores, ter impe-* *expoſita fuit,*

ditos

Fondo librario antico dei Gesuiti italiani
www.fondolibrarioantico.it

ditos fuisse vento contrario, donec demum gravi procella longiùs rejecta sit navis, ideoque Massiliam directa.

& præsertim anno 1743,

142 *Vicinius & manifestius fuit periculum, quod à pestilentia imminebat Panormitanis anno* 1743, *quando illa sæviit Messanæ. Quanta pietate tunc Panormi imploratum sit Sancta patrocinium, exposui in Commentario num.* 309 *occasione expositi hunc in finem sacri corporis. Quàm verò manifestum fuerit periculum, hîc restat explicandum. Sæpè laudatus adjutor noster P. Noto sic ad propositum nostrum hoc anno* 1746, XI *Februarii Panormo Latinè scripsit :* Minimè tamen est silentio prætereundum, quod Panormi non sine maximo totius civitatis emolumento evenisse, nuper accepi. Carolus Tuca nauclerus Messanensis mense Maio anni MDCCXLIII Messanâ Panormum appulit, &, nondum satis hîc explorata Messanensi pestilentia, liberum habuit cum Panormitanis commercium. Post paucos dies febri primùm corripitur : deinde bubonem, clarissimum pestilentiæ indicium, in se deprehendit. Accersito medico, venam sibi aperiri postulat impetratque, dolorem simulans : pestis tamen indicia pernicioso quodam animi rubore minimè detegit. Cùm tamen ex eo silentio & sibi ipsi & toti huic civitati maximè metueret, divam Rosaliam illacrymans invocat, votoque se obstringit invisendi sacram ejus speluncam, si convalescat.

ut probatur :

143 Res mira ! Cùm in tot animi agitationibus paulùm conquievisset, ubi è somno evigilat, pestiferum tumorem jam evanuisse, & se sanitati prorsus restitutum advertit. Servatricem suam statim agnoscit : è lecto prosilit, & ad antrum S. Rosaliæ, ut spoponderat, accedit, & lætus

Fondo librario antico dei Gesuiti italiani
www.fondolibrarioantico.it

lætus deinde Messanam remigrat. Totum id autem silentio involvit, donec, restituto Messanensibus commercio, omnem rei seriem non sine lacrymis narravit reverendissimo patri P. D. Georgio Caiuccio abbati congregationis Montis Oliveti, qui & ad me retulit. Idem ipse Caiuccius, qui in Messanensi contagio fuit, servatum se etiam à S. Rosalia prædicat, cui tabulam accepti beneficii testem, cùm in metropolitani templi sacello, tum in Ercteæ speluncæ sanctuario, gratus appendit. *Idem* XVII *Julii ejusdem anni ita ad me scripsit* : Quo tempore Messanæ contagiosa lues sæviebat, quidam Messanâ profugus Panormum appulit, in publico valetudinario ex peste ægrotavit, ac tandem convaluit; quin tamen pestiferum morbum (quem nulli detexit) in eos, qui sibi ministrabant, derivaret. Quidam è nostris, suppresso profugi illius nomine, rem totam narravit, quæ planè S. Rosaliæ erga Panormitanos beneficentiam haud parùm confirmat.

144 *Ex dictis satis colligitur, non inanem fuisse Panormitanorum formidinem tempore istius pestilentiæ, sed manifestum fuisse contagionis periculum, ideoque piè adscribi potuisse* S. Rosaliæ *patrocinio, quòd immunes fuerint à contagione, eidemque, cujus opem supplices imploraverant, gratias meritò persolutas esse. Prolixum esset, minúsque necessarium est, omnia huc transferre, quæ in grati animi significationem præstiterunt Panormitani, eo periculo perfuncti. Quapropter pauca solùm à P. Noto communicata ex epistola hujus anni transcribam, præmonens tamen varia jam facta esse anno* 1744 *in honorem Virginis Immaculatæ &* S. Rosaliæ. *At sequentia spectant ad annum* 1745 : Die XI Januarii anni

his autem periculis patrocinio S. Rosaliæ se ereptos,

Fondo librario antico dei Gesuiti italiani
www.fondolibrarioantico.it

anni præteriti MDCCXLV (qui dies ſolemnis eſt Panormi ob ſervatam hanc urbem ope S. Roſaliæ à terræ motu anni MDCXCIII) extraordinaria indicta eſt ſupplicatio, in qua præeuntibus Religioſis familiis, clero ac capitulo, ac ſubſequente Panormitano ſenatu, S. Roſaliæ reliquiæ à metropolitano templo ad ſenatorias uſque ædes circumductæ ſunt, ubi digeſta undique luminaria, ac ludrici ignes feſtivo ſtrepitu pompam auxêre. Die XVI Maii (in quem eodem anno MDCCXLV incidit feſtum patrocinii S. Joſephi, totius Siciliæ patroni) ſublato jam omnis contagionis metu, atque expurgatâ cum reliquis finitimis oppidis Meſſanâ, Panormitanæ urbis reſeratæ ſunt portæ omnes, ac deinceps portarum ablatæ cuſtodiæ. Sequenti verò die XVII Maii excellentiſſimus ſenatus, (quod deceſſor ſuus eodem die anno MDCCXLIV magna pietate præſtiterat) ad ſacram S. Roſaliæ cryptam ſe contulit, ſacram Synaxim ſumpſit, ac ſcuta Sicula ducenta ad ejus altare donum obtulit. Prædicta autem omnia geſta ſunt, prætore Joſepho Emmanuele de Vigintimiliis, principe Pulchri Montis, qui præterea de ſua pecunia ſacellum S. Roſaliæ in eccleſia cathedrali æneis cancellis ornavit.

piè credidêrunt Panormitani, eique feſtivas grates perſolverunt

145 At Ignatius Migliaccius princeps Malvagnæ, qui proximè poſt illum præturam adeptus eſt, ſolemnitatem, quæ quotannis menſe Julio per quatriduum celebrari conſueverat (quæque anno MDCCXLIII & MDCCXLIV ad impediendam periculoſo peſtis tempore populi frequentiam fuerat intermiſſa) anno MDCCXLV maxima cum pompa quinque continenter dies celebrari juſſit, innumeris propè hominibus, non ex vicinioribus modò, ſed ex remotiſſimis etiam Siciliæ urbibus,

Fondo librario antico dei Gesuiti italiani
www.fondolibrarioantico.it

bus , turmatim Panormum confluentibus. Totius ſolemnitatis narrationem typis mandavit Petrus la Placa , Panormitani ſenatus cancellarius, ſub hoc titulo : " I Trionfi di S. Roſalia V. P. „ domatrice della peſtilenza &c. Panormi apud „ Antonium Epirum MDCCXLV in 4°. „. Sed & populus Panormitanus , editis per illos dies plurimis lætitiæ ſignis , haud parùm ſolemnitatem cumulavit. Viſebantur paſſim per vias ac domorum limina conſtructæ aræ , coruſcantes faces , quà aquarum quà ignium feſtivi luſus , erectæ denique multo artificio moles quamplurimæ , in quibus collatum urbi à S. Roſalia beneficium ante civium oculos ponebatur. Simile quid iterum præſtitêre cives Panormitani eodem anno Nonis Auguſti. Cùm enim hoc die per ſingulas penè urbis vias , plateas , vicos , angiportus , ubicumque icones beatiſſimæ Virginis ſunt (ſunt autem innumeræ) feſta quotannis exhiberi ſoleant ſpectacula ; hoc anno unà cum B. Virgine S. Roſaliam quoque expreſsêre , Panormitanæ urbi in præſenti diſcrimine opitulantes , ut videlicet tantum beneficium utriuſque patrocinio referre ſe profiterentur acceptum.

Fondo librario antico dei Gesuiti italiani
www.fondolibrarioantico.it

CAPUT X.

Præter Panormitanos alii quoque Siculi ipſique Meſſanenſes tempore peſtis, anno 1743 Meſſanæ vigentis, Sanctæ patrocinium implorârunt; nec fruſtra.

Sancta Alcami patrona electa ob peſtem Meſſanæ vigentem; idemque alibi factum.

POrrò non ſoli Panormitani tempore peſtis Meſſanenſis ad patrocinium S. Roſaliæ *confugiendum cenſuerunt; ſed alii etiam id fecêre. Imò vix dubitare poſſim, quin id factum ſit per totam ferè Siciliam, ſi non ubique communi ac publico conſilio, certè privata multorum pietate, prout etiam hîc Antverpiæ factum memini. Lubet pro exemplo adducere civitatem Alcamum, quam anno* 1625 *poſt acceptas* S. Roſaliæ *reliquias poſte liberatam dixi in Commentario num.* 376: *Alcamenſes enim anno* 1743 *die* XV *Julii publicum nuncupârunt votum celebrandi quotannis feſtivitatem inventi corporis, idque per notarium Joſephum Blaſi in Acta referri voluerunt, additis ſubſcriptionibus præcipuorum magiſtratuum. Ex Actis hiſce, quæ mihi communicata ſunt, præfationem huc transfero:* Cùm contagioſa peſtifera labe hæc civitas laborâſſet die IX Julii MDCXXV, beatiſſimæ Virginis Mariæ Miraculorum, ejuſdem principalis patro-

Fondo librario antico dei Gesuiti italiani
www.fondolibrarioantico.it

patronæ, ac divæ Rosaliæ intercessione liberata fuit, ut omnibus notum est, & litteræ eminentissimi Joannettini Cardinalis Doria, tunc hujus regni proregis.... sub die XXIII Septembris.. testantur. Memor modò tanti beneficii in præsenti universali regni timore ejusdem causâ morbi, à quo Messana vexatur, tremens ac fidens, ut eodem patrocinio tueatur, decrevit ipsam sanctam Panormitanam virginem Rosaliam quoque in patronam accipere, & diem ejus inventionis XV Julii perpetuò sibi sub infrà scripto solemni voto festivam facere & celebrare, & ut singulis omni ævo innotescat, ad præsentem actum devenire decrevit. *Formula voti hisce planè est consentanea. Hæc facta Alcami.* Sed & in reliquis Siciliæ urbibus S. Rosaliæ cultus est instauratus, eamque Servatricem in tanto rerum discrimine reliquæ totius insulæ urbes agnoscunt & prædicant, *inquit P. Noto in epistola ad me data* XXII *Maii anno* 1744.

147 *Pergit deinde ad loca, in quibus sæviit pestis, ita scribens:* Quin & in ipsa Messana plures, qui ad ejus opem confugerunt, vel Servatricem vel Liberatricem experti sunt, de qua re nonnulla misimus sincera documenta. In oppido etiam, quod FLUMEN DIONYSII vocant, & duodeviginti passuum millia Messanâ distat, incolæ peste correpti, S. Rosaliæ opem senserunt, festum magnâ pompâ celebrârunt; & novum templum accepti beneficii monumentum erigere aggressi sunt: singuli cives, ecclesiasticis viris ac magistratu præeuntibus, lapides ad id suis humeris asportârunt. *Hoc anno rursum memoravit sequentia:* In oppido etiam Messanæ proximo, quod FLUMEN DIONYSII, vulgo FIUME-DINISI dicitur, haud pauci fuêre, qui in S. Rosaliæ imagine, *Flumine Dionysii & Messanæ, quando pestis sæviebat,*

Fondo librario antico dei Gesuiti italiani
www.fondolibrarioantico.it

gine, aut in ejus ſepulcrali pulvere adverſus peſtiferam luem pharmacum opportunè nacti ſunt.

non pauci crediderunt ſe patrocinio S. Roſaliæ

148 Dignus eſt, qui memoretur, doctor Joannes Dominicus de Joanne Panormitanus, qui oppidum iſtud nomine domini Calogeri Columnæ ducis Cæſarodis ac marchionis ejuſdem Fluminis Dionyſii adminiſtrabat. Hic menſe Maio anno MDCCXLIII, Meſſanæ cùm moraretur, imaginem S. Roſaliæ depingi curavit, quam die XIV ejuſdem menſis ab illuſtriſſimo domino F. Thoma Moncada, Meſſanenſis archiepiſcopi generali vicario (nunc autem ejuſdem urbis archiepiſcopo) conſueto ritu benedictam, ad proximum Fluminis Dionyſii oppidum ſecum tranſtulit, & ſequenti die in eccleſia cathedrali pia veneratione locavit. Poſt paucos dies Meſſanenſe contagium illuc illabitur, ac penè quingentos ſupra mille cives interimit. Gubernator oppidi, ubi duos è ſuis famulis (quos ægrotos inviſerat, & pulſui haud ſemel manum admoverat) peſte exſtinctos videt, S. Roſaliæ opem poſtulat, & cum reliqua familia ſervatur incolumis: quod eò magis S. Roſaliæ refert acceptum, quòd deinde bis quotidie ex officio contagioſos omnes inviſeret: quin & ad expurganda finitima alia oppida, peſte ſedata, deſignatus acceſſerit.

fuiſſe ab illo malo immunes,

149 *In documentis, de quibus mox num.* 147 *fit mentio, ſimilia ferè referuntur Meſſanæ facta. Varii ſcribunt ſe inter evidentiſſima pericula manſiſſe incolumes, idque attribuunt patrocinio* S. Roſaliæ, *cujus penes ſe habebant reliquias. Primò D. Franciſcus Carraſcon, armaturæ militaris inſpector & ſenator Meſſanenſis ſcripſit Meſſanæ anno* 1743, XXX *Auguſti, ſibi datas fuiſſe* S. Roſaliæ *reliquias*, Quæ, *inquit*, ſunt unicum antidotum, quod ſemper mecum geſta-

vi,

Fondo librario antico dei Gesuiti italiani
www.fondolibrarioantico.it

vi, ac Deo per patrocinium Sanctæ me obstrictum agnosco, quòd in hoc conflictu me semper intrepidum servaverit & sanum. *Idem* 1 *Septembris ejusdem anni scripsit, incredibile esse, quantam pestilentia populo Messanensi intulisset ruinam: asseritque sæpe sibi* per cadavera corrupta & mirè fœtentia eundum fuisse, *quando ad senatum, ad valetudinarium publicum, aut aliò pro ratione muneris sui procedebat; nec tamen officio suo deesse voluisse, sed mira animi tranquillitate omnia peregisse: oblatum quidem sibi à chirurgo fuisse antidotum, sed reliquias* S. Rosaliæ, *miramque de ope ipsius fiduciam sibi fuisse pro antidoto; nec aliud se voluisse, ne fiduciam illam videretur minuere. Hæc pluribus verbis exposita sunt in laudata epistola. Porrò quanta fuerit populi Messanensis strages, colligi potest ex annotatione P. Castiglia, quæ ita habet:* Scripserat (*senatûs Messanensis scriba ad proregem Siciliæ*) paulò ante (*diem* 1 *Septembris anni* 1743) usque ad illum diem viginti sex circitèr hominum millia intra Messanensem urbem peste obiisse. *P. Hieronymus Maria Polara Societatis Jesu* xx *Martii anni* 1744 *ita scribit Italicè, sicut reddo Latinè:* Locutus sum postea cum plurimis personis, hîc Messanæ similiter à malo servatis à S. Rosalia, cui se commendabant, ut mihi dixerunt. Multi etiam à morbo sanati patrocinio ejusdem.

150 *Antea in eadem epistola dicit laudatus Polara, se fuisse quasi* cadaver animatum, *non quidem febribus aut apertis mali pestilentis indiciis, sed molesta inquietudine interna; atque in eo statu votum nuncupâsse* S. Rosaliæ: *eadem verò nocte tam copiosum secutum esse sudorem, qui item nocte sequente continuatus, ut indumenta*

aliqui etiam se sanatos asseruerunt:

menta interiora frequenter fuerint mutanda. Tam firmiter porrò credidit, se Sanctæ patrocinio fuisse sanatum, ut inferiùs sic loquatur : Pro gratia mihi facta, id juro & atteſtor ut ſacerdos indignus, me miraculo ſanctæ virginis Roſaliæ vivum eſſe, obligatumque voto veniendi Panormum, eundique peditem à radicibus montis Peregrini uſque ad ſpeluncam, curandique celebrari triginta Miſſas in honorem Sanctæ. *Mox addit de ſocio ſuo Petro Polara Societatis Jeſu :* Ita etiam magiſter Petrus, qui item in vivis manſit miraculo S. Roſaliæ virginis. *Jam initio epiſtolæ idem de ſe ac ſocio ſuo dixerat, ibique addit, ſe votum jam dictum nuncupâſſe cum ſocio, poſtquam P. Martinus de Andrea, ipſorum ſocius, correptus fuerat peſte, quâ obiit* IX *Julii anni* 1743, *ipſis ei aſſiſtentibus. Quin & addit, ſe ambos creditos fuiſſe peſte infectos, & jam mortuos. Petrus Antonius Bova Societatis Jeſu, qui peſte correptus fuit & convaluit, ita ad fratrem quemdam ſuum Panormi degentem Italicè ſcripſit* XI *Aprilis anni* 1744 : De me poſſum dicere, mihi, dum malo eram obſtupefactus, ſuggeſtum eſſe, ut confugerem ad Sanctam noſtram. Id feci, vovens ei jejunium in pane & aqua, cui jam ſatisfeci die III Septembris, *nimirum in pervigilio Sanctæ.*

quin & à multis imminutio iſtius peſtilentiæ

151 *Finem peſtilentiæ iſtius etiam patrocinio* S. Roſaliæ *à multis attribui, diſco ex litteris jam laudatis. P. Noto de hiſce ita hoc anno ad me ſcripſit :* Horatius Turrianus, qui à ſecretis eſt Mamertini ſenatus, librum edidit Italico ſermone ſub hoc titulo : " Memoriâ iſtorica del „ contagio della città di Meſſina „. . . Ibi pag. 110 teſtatur à die XV Julii (quæ eſt anniverſaria inventionis corporis S. Roſaliæ) anni MDCC-

XLIII.

Fondo librario antico dei Gesuiti italiani
www.fondolibrarioantico.it

XLIII imminutam fuisse Messanæ in dies singulos morbi vim, quòd ejus cives in æde senatoria imaginem beatissimæ Virginis, ac S. Rosaliæ affixerint, & utrique quotidianas preces in Missa obtulerint. Eadem scribit auctor cujusdam libri Italici, cui titulus: " Istoria dell' anno MDCC-„ XLIII „. . .: additque lib. 3 pag. 262 in eadem æde senatoria publicas ob id Deo gratias Messanenses egisse. *Hæc confirmantur ex epistola, quam die* 1 *Septembris anni* 1743 *laudatus Horatius Turrianus direxit ad principem Bartholomæum Corsini proregem Siciliæ: nam in ea prorsus eadem asseruntur de imminuta à* XV *Julii pestilentia, deque imagine* S. Rosaliæ *in sacello senatorum unà cum imagine beatissimæ Virginis locata, ac demum de utraque Patrona quotidianis precibus invocata.*

152 *Tam hæc pestilentiæ imminutio, quæ passim* XV *Julii cœpta asseritur, quàm integra cessatio non diu post præcipuam* S. Rosaliæ *festivitatem, & in ipso festo natæ Virginis Mariæ secuta, teste jam laudato Horatio Turriano, fecerunt, ut utriusque patrocinio liberationem civitatis suæ multi attribuerint Messanenses. Multi initio existimabant neminem peste obiisse in urbe Messana post diem* IV *Septembris* S. Rosaliæ *sacrum: at me monuit P. Noto, unum deinde innotuisse, qui ex peste antè contracta die* VII *ejusdem mensis occubuit. Hac de causa Turrianus integram cessationem rectè affixit diei* VIII *Septembris, quâ Virginis Nativitas celebratur, quâque credunt Messanenses Epistolam ejusdem beatæ Virginis ad Majores suos delatam fuisse, ut notat Turrianus; sed de ea hîc non disputo. De Flumine Dionysii hæc quoque scribit P. Noto:* Illud etiam notandum, quòd in eo oppido declinare

& cessatio attribuitur patrocinio Virginis Immaculatæ & S. Rosaliæ:

Fondo librario antico dei Gesuiti italiani
www.fondolibrarioantico.it

clinare visa est morbi vis à die IV Septembris ; nostræ Virgini sacro, quo effusissimus imber, diu expetitus, è cælo lapsus, pestiferas sordes è viis oppidi secum abduxit, atque aërem purgavit. Idcirco cives omnes S. Rosaliæ, quam sibi patronam adoptârunt, ædificando templo eâ, quâ in altera epistola scripsimus, solemnitate operam contulêre. *Hactenus de iis, quæ occasione pestis Messanensis* S. Rosaliæ *accepta referuntur, in quibus manifesta quidem non sunt miracula ; varia tamen beneficia sic impetrata, ut piè & prudenter credi possit Sanctæ profuisse patrocinium, uti revera crediderunt Messanenses, qui anno* 1730 *Sanctam ritu solemni elegerant patronam.*

grata Panormitanorum in Sanctam Patronam suam pietas.

153 *Ceterùm quàm gratâ memoriâ Panormitani, hactenus recolant istud* S. Rosaliæ *beneficium, ut urbi suæ reliquæque Siciliæ concessum, disco ex gemina hujus anni* 1746 *epistola. In priori P. Noto ita ad me scribit* XVII *Junii :* Parari jam cœpta sunt, quæ pro annua S. Rosaliæ celebritate futuro exhibenda sunt mense. Accepti autem beneficii recens memoria id efficiet, ut non minore pompa, ac fortasse etiam majore, quàm anno præterito solemnitas sacra celebretur. *Hæc de festivitate corporis inventi,* XV *Julii peragi solita. De qua celebrata ita deinde scripsit :* Magnificentissima omnium consensu fuit mense Julio annua S. Rosaliæ solemnitas, ad quinque dies producta, & novis aucta lætitiæ ac pompæ significationibus. Illud sanè memoratu dignum, quòd ampliſſimi principis templi interior facies ab imo ad summum, non jam holosericis, ut moris est, aliisque id genus ornatibus, sed terſissimis fuit obducta crystallis, quæ innumeris propemodùm cereis luminibus repercussa,

Fondo librario antico dei Gesuiti italiani
www.fondolibrarioantico.it

cussa, jucundissimum nocturno præsertim tempore oculis exhibebat spectaculum. Hæc autem præstari jussit Ferdinandus Maria Tomasi & Caro, princeps insulæ Lampadusæ & Palmæ dux, hoc anno iterùm prætor, qui litteratorum etiam Mecænas in suis ædibus academiam, sub nomine PISCATORUM ORETÆORUM, pridem instituit, in qua eruditam de S. Rosalia dissertationem quotannis habendam decrevit. *Hæc in laudem Panormitanæ pietatis erga* S. Rosaliam *pro coronide adjungenda duxi. Utinam urbes singulæ sanctos patronos suos, si tantâ nequeant magnificentiâ, pari certè pietate venerentur.*

FINIS.

Provincia Italiana della Compagnia di Gesù
Fondo librario antico dei Gesuiti italiani
www.fondolibrarioantico.it
107007

Fondo librario antico dei Gesuiti italiani
www.fondolibrarioantico.it

Fondo librario antico dei Gesuiti italiani
www.fondolibrarioantico.it

Fondo librario antico dei Gesuiti italiani
www.fondolibrarioantico.it

Fondo librario antico dei Gesuiti italiani
www.fondolibrarioantico.it

Fondo librario antico dei Gesuiti italiani
www.fondolibrarioantico.it

Fondo librario antico dei Gesuiti italiani
www.fondolibrarioantico.it

Fondo librario antico dei Gesuiti italiani
www.fondolibrarioantico.it

STILTINGO
ACTA
S. ROSALIÆ

500
B

Fondo Librario antico dei Gesuiti italian
www.fondolibrarioantico.it